

శ్రీ శివాయ గురవే నమః

1131

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం తర్కత

శివార్చనాస్మృతిరీడము.

ప్రథమ సంపుటము.

కాలసంస్కృతి కోడూరి వేంకటాచలీకవివరేణ్య
ప్రణీతము.

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి విగ్రహం
 తిరుమల ఆలయం, తిరుపతి
 ప్రతిష్ఠాపత్రం

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి విగ్రహం
 తిరుమల ఆలయం, తిరుపతి
 ప్రతిష్ఠాపత్రం

శ్రీ వేంకటేశ్వర స్వామి విగ్రహం
 తిరుమల ఆలయం, తిరుపతి
 ప్రతిష్ఠాపత్రం

(No. 1/31/)

శ్రీ శాస్త్రాధ్యయనమునకును, శాస్త్రమునకును ప్రోత్సహించుటకును.

శ్రీ శాస్త్రాధ్యయనమునకును

శ్రీ శాస్త్రాధ్యయనమునకును ప్రోత్సహించుటకును

వివరములు

ప్రథమ సంపుటము.

వివరములు

వివరములు వివరములు వివరములు వివరములు
వివరములు.

వివరములు వివరములు.

వివరములు వివరములు.

వివరములు వివరములు

వివరములు వివరములు వివరములు వివరములు
వివరములు.

వివరములు వివరములు.

PRINTED BY
MR. K. KANDAM RAO
AT ANDHRA GRAMMALAYA PRESS, BEZWADA.

మేము శ్రీశైవశాస్త్రములారామలింగేశ్వరగ్రంథముల అనుష్ఠాన వ్యక్తిగతముల బ్రచురించి శృతాంతర గత ప్రయత్నముల వ్యవహరించుచున్నాము! అందు తృతీయప్రసూనముగా శ్రీశైవసహస్రనామమునందలి పంచవక్తావర్ణనములు ప్రకటించుమహాభాగ్యము మాకు గల్గుట శ్రీశైవశాస్త్రములను ప్రచురించు సహిత శ్రీరామలింగేశ్వరలింగ శృతాంతరముననుసరించి మొదటియు నందలిసూచనములను.

అట్లు పరమహంసపురాణముల వ్యాఖ్యలును శ్రీకృష్ణుని సహాపురాణములోని
సహసోపాన్యాయములును జేయునట్టిది మహాకవులు ముగ్ధులు. అందు విధమున
కొదూగు వేంగటాచలశివి, ద్వితీయుడు వంశాయుధాచల విధానగిరి, స్థితీయుడు
శేఖరి అనంతయజ్ఞ. ఈమువ్వుడు, గ్రంథమును సంపూర్ణముగ సంభోధించి
మహాకవులు అంధోవిద్యజ్ఞులకవికథము. అందు ప్రచారములోనికి మూ
వ్రాసినది సహాలోకమును. తొలుతనే తత్పరిశ్రమమునకు గుండున విశేష
సింది అనంతర మాయుధపురిసూక్తియు తత్పరిశ్రమలోనికి విన్నవించుచున్నాము.

వీరశైవ్యునివ్రేసిన కోటూరి వేంకటాచల గీతముగీతము. ఇదియ బాలనందయ్యగారు
విరుదాచలమును, అరువేంపయూరి బాగ్గూరును, కాకత్యవంశీగీతము, అంజనయ్య
మానోగీతము, శివభక్తిగీతము, మల్లనామాశ్మితగీతము, అశ్వమేధాశాంతరామాశ్మయ
యాశ్మయగీతము, ముదవల్లి వేంకటాచల లీలయగీతము. ఇది 17 వ శతాబ్దియందని
జింజనని చరిత్రాశ్మయములు నీలయయవచ్చును.

ఈనాటికి అఖండచాండివీధులంధనులను, విద్యుత్తులను అధికారానికిచేటి వరి
అప్పుడు భూమినివేలించును, అలాగే అధికారమునువేలించును
అలాగే భూమినివేలించును అని విద్యుత్తునువేలించును అని భూమినివేలించును.

వీరి కృత్యములను శ్రీమదున్నయగారు ప్రశంసించి, ఈ కుటుంబమును, బహుశా సంతానము
వారి, అమితముగాను, యుక్తమున విశేషములను చేయించినారు. ఇందులకు ఈ కుటుంబమునకు
వారమునకు విశేషము లెందులకు చేయించినారు. కృత్యములను, కృత్యములను, కృత్యములను
తలవిశేషము లెందులకు చేయించినారు. కృత్యములను, కృత్యములను, కృత్యములను
కృత్యములను గీత పుటలో 19 వది యుక్తమునకు చేయించినారు.

వేద వ్యాసులవారు ముముక్షుశ్శోఽయోగార్థము సర్వవేదార్థములును యో
జించి, అష్టాదశ మహాపురాణములుగా రచించి, యనుగ్రహించి యున్నాను.

అవి శైవ, భవిష్య, స్మార్కండేయ, తైంగ్య, వారాహ, స్థాంక, మాతస్య, కార్మ, వామన, బ్రహ్మాండ, భాగవత, నారదీయ, గారుడ, వైష్ణవ, బ్రాహ్మ, పాద్మ, ఆగ్నేయ, బ్రహ్మ కైవర్తములు.

అష్టాదశపురాణేషు దశభిః కథ్యతే శివః
“పదిపురాణంబు లీశ్వరుఁ బ్రస్తుతించు”

అను పురాణవాణీప్రకారమందు మొదటి పదిపురాణంబులు శైవంబులు, అందు స్కాండమహాపురాణము సనత్కుమార, సూత, శంకర, వైష్ణవ, బ్రాహ్మ, సౌర, సంహితాపట్కముతో లక్షశ్లోకములు కలదియై విరాజిల్లుచుండు. శంకరసంహితాపూర్వభాగమునకే “శివరహస్యఖండ” మని పేరు గలదు. ఇందు సంభవ, అనుర, వీరమాహేంద్ర, యుద్ధ, దేవ, వక్ష, ఉపదేశకాండములని ఏడుభాగములు గలవు.

ఉమాసహాయుండును, ప్రశాంతుండు నగు శివుని సంపూర్ణమహిమపిశేషములను శైవధర్మములను దెలుప నీగ్రంథరాజము అగ్రసీతము నలంకరించిన దని, ఏతత్పురాణనామధేయమే శివరహస్యఖండ మని వేనోద్గ జాటుచుండ కించిదుల మగు మేము విశేషించి మనవిచేయజాల మని సాంజలిబంధముగ నివేదించుకొనుచున్నారము.

తత్తద్విశేషవిమర్శనావ్యాజమున గాలముబుచ్చక గనవల్లేవీంకఱిమూర్ధన్యడగు సీతని రచనమునుండి కొన్ని పద్యరత్నముల నీక్రింద నుదహరించుచున్నాము.

మ. కనియె నిస్తులతుంగశృంగము, మరుద్గంధర్వసిద్ధాస్సరో
జనవిద్యాధగసంకులమ్ము నుదయఃత్సర్వస్తుసంసేవిశే
మ్మును నానాతరుసూనసౌరభయతమ్ము స్సర్వలోకై కపా
వన మిష్టార్థకరమ్ము, నిందుమకుటావాసమ్ము గైలాసమున్.

మ. నను వృద్ధంచును జూడబోకు మదిలో • నాకున్ సదాచారమున్
దనరున్ శీలము విద్య సంపదయు శుభ్యంబొప్ప నెవ్వడు నా
కెనయే, యెవ్వనికిన్ ఘటించు నిలలో, • నెన్నన్ మదైశ్వర్యమున్
నిను బొందించెద నన్ను బొందు హరుపై • నీకేళికిన్ మోహమున్.

క. చెలిహాసము వెన్నెలయో, నెలయో నెమ్మోము పలుకు • నెఱిగోయిలయో
యిలయో కటితటి యలయో, యలయేణేక్షణవళిత్రయం బెన్నంగన్.

క. ధరమా చనుదోయి ఫణా, ధరమా నూగారు వారిధరమా జడ సా
ధరమా ఫలుకులు భింబా, ధరమా పగడం బయారె • ధర మానినికిన్,

శా. చాలం బెంచితి నీ కుమారతిలకుఁ ♦ స్తన్యప్రదానంబులఁ
బాలుం డీతడు కార్తికేయు డనగా ♦ భాసిల్లు మీ పేరుచే
నీలోకంబున నీదినంబుల జనుం ♦ డెవ్వాడు నేడాదిగా
శీలంబొప్ప వ్రతంబు సల్పిన గడుఁ ♦ సిద్ధించు నిష్టార్థముల్.

చ. పువువిలుతుండు కేల శరఃపుంజము డించె జలించె దారకల్
ధవళిమ గాంచె దీపశిఖి ♦ తామరసప్రభ విస్తరించె జ
క్కవకవ కౌతుకోన్నతిని ♦ గాంచె నటించె నశించె జీకటుల్
రవి యుదయించె బూర్వకుధఃరంబున దెల్విని గాంచె దిక్తటుల్.

శా. ఆచంచచ్చపలాయతాక్షి నగుమో ♦ మందంబు లేనవ్వు సాం
పా చొక్కంపు టాయాగి మాసాగసు పెం ♦ పాముద్దు కెమ్మోవిడా
లా చన్నంగవపొంక మాటలబెడం ♦ గావల్కు కన్నోయిబె
ళ్ళాచిత్రాంగితనూవిలాసరుచు లాహా! యెన్నగా శక్యమే.

సీ. వందనం బొనరింతు ♦ వందారుజనకల్ప! కల్పితపన్నగాఁకల్ప! నీకు
జోహారుగావింతు ♦ శుంభజ్జటారంగ రంగదభ్రధునీతఃరంగ! నీకు
సాష్టాంగము ఘటించు ♦ సర్వాఘసంహార! హారనిర్మల గరాహార! నీకు
గై మోడ్పు విరచింతు ♦ గరుణానుధాసార సారసోద్భవవచఃసార! నీకు
బ్రణుతిజేసెద హరిమృఖఃప్రణుత! నీకు, దాస్యమర్పింతు వికచాబ్జదాస్య! నీకు
శరణు శరణయ్య లోకైకశరణ! నీకు, దండము పరాకు మేరుకోదండ! నీకు.

ఉ. ఖం బగు గౌను కంతువిశిఖంబగు జూపు నిరస్తచంద్రరే
ఖంబగు మోము పంకజ సఖంబగు గేలు వినిందితాభ్రరే
ఖంబగు గొప్ప కోకసముఖంబగు జన్గవ చూచుచో ద్రిరే
ఖంబగు గంబుకంఠము నుఖంబగు నింతినమాగమం బిలఁ.

మఱియు నీ మహాపురాణంబునకు బండితాఖండలురచే గొప్పవీరిక
వ్రాయింప దలంచుచున్నారము. అది మూడవసంపుట మగు దక్ష, ఉపదేశ
కాండములలో జేర్చెదమని విన్నవించు చున్నారము. శ్రీ శుకశ్యామలాశ్రీరామ
లింగేశ్వరస్వామివారికటాక్షమును, అభిమానులరగుమీ యాదరమును మాకు
సంపూర్ణముగా దోడ్పడి యచిరకాలంబున మమ్ము గృతార్థులం బొనరువ
గలదని నమ్మి మహేశ్వరమాహేశ్వరచరణాబ్జంబుల మా శరంబుల దాల్చి
యనంతరకరణీయమునకు సంసిద్ధులమై యున్నారము.

ఏత దాంధ్రీకరణమున ద్వితీయుడు వంకాయలపాటి వీరభద్రకవి. ఇతఁడు
ఆఱువేలనియోగిబ్రాహ్మణుడు, కాండిన్యసగోతుడు, శ్రీపట్నలయతీంద్రావర
నామక (శ్రీపతి పండితారాధ్యుల) శంభులింగస్వామివారిశిష్యుడు, శ్రీమందపాటి

రామరాజుగారియాశ్రితుడు. నాస్థానకవియు, వంగవోలుగ్రామసమీపస్థుడు నని గ్రంథము నుడువుచున్నది. మఱియు నిక్కవి ప్రతికాండమునందును అంతర్భాగములుగా నాశ్వాసము లేర్పరచక, ఏకాండమున కాకాండమే తెనిగించి శివార్పితముచేసినధన్యుడు.

ఈ కైతగాడు బాలసరస్వతికన్న గాలమున నర్వాతివాడుగాని రచనాదుల నట్టిడు గాడని తద్గ్రంథపాఠకు లనుచున్నారు. ప్రాచీనకవీంద్రమాగ్ధము ననువదించు నీతనిపద్యముల స్వారస్య మరయుడు.

చ॥ మలసి యదృశ్యమైన సురమాన్యడు కశ్యపు డంతరంబునన్
గలసి ధరం దొరంగి యధికంబగు మోహము గ్రమ్ము మోహలీ
లల విలపించుచుండగ గలంక యణంగ మనోహరాంగి చె
ల్వలరగ నిల్చె గట్టెదుర ధన్యుత మందుచు మాని నూడగన్.

చ॥ హరునికి నన్ను నక్కువగ ధన్యమన మాడకు, నృన్మునెన నే
నరయ విచారశీలసుకృతాచరణప్రసాద్యనమ్మత
స్ఫురణుడ, సర్వవిద్యులు ధన్యుడ, నాసరివారు లేరు, దు
ష్కరమహితాధ్యసంపదలు ధన్యనివాసు లేగు మత్సముల్.

ఉ॥ భ్రాంతిని శైలపుత్రి! శివు ధర్మసజేసెదు చిత్తవృత్తివి
శ్రాంతి యొకింతలేక, యది, చాలును, నన్నిక నింతైన నో
కాంత మదిన్ వరింపు, మలకావతినఖ్యము నిర్ధనస్థితిన్
సంతత మాచరించుచును ధన్యుడు గాలము బుచ్చు నచ్చుగన్.

ఏతదాంధీకరణమున దృతీయుడు రేహారి అనంతయజ్ఞ. ఈ కవీంద్రుడు బాలకవిబిరుదాంకితుడు, కాండిన్యసగోతుడు, ఆపస్తంబసూతుడు, వైదిక బ్రాహ్మణుడు, బాలకవిబిరుదాభిరాముడును మహావండితుడునగు ననంతార్యునకు బాతుడు, కాశహస్తికవికి బుత్తుడు. ఇతడు 18 వ శతాబ్దము కడవటివాడని కొందరు చారిత్రకు లీతనిగ్రంథాంతరముంబట్టి నుడువుచున్నారు. అది శ్రీముష్ణ మాహాత్మ్యము. ఇందేది మొదటికృతియో యెఱుంగరాదు.

ఇత డీ శివరహస్యఖండమును దెలిగించి తీర్థపురత్తురైయూరునం దీశ్వరున కంకితముచేసెను. దీనింబట్టి యితడు తిరుచునావల్లికి సమీపముననున్న తురైయూరు గ్రామవాస్తవ్యుడని యూహింపదగియున్నది. ఈతడు మహావండితుడు, మహాకవి, రచనమున నిత డాయద్దరికన్న కడుంగడు గడునువాడు. ఉత్తరోత్తర ముత్కర్ణము నందు ఈపురాణవతంసము లాంధ్రుల దురదృష్టముననే యింతదనుక వెలువడి ముద్రితము కాలేదని నుడువుట కెంతయు జింతించుచున్నారము.

బాలకవీయములు, రెండుపద్యములు తిలకింపుడు.

ఉ॥ అమ్మక చెల్ల! యంచ లివి యడ్డము ♦ నిల్చె జనంగనీక యీ
నెమ్మియు బింఛము న్ని బిడ ♦ నిర్వృతి విప్పుచు నోలమాసయై
సొమ్మసిలంగఁ జేసె నిది ♦ సొంపున బెంచిననాకె విఘ్నతన్
గ్రమ్మరగా దొడంగె నని ♦ కొమ్మయొకర్తు చనె నివ్విభున్ గనన్.

ఉ॥ బొమ్మల పెండ్లిసేయు చొక ♦ బోటి గిరింద్రసుతాకళత్తు డా
యిమ్మల రాజవీధి జను ♦ తేర్పడగాంచి వినిద్రోమయై
సొమ్ములు పెట్టుచొప్పు సఖి ♦ చూచి విపర్యసనంబుగల్గ బో
పొమ్మని పంచి తాను మది ♦ బొందక వచ్చె గవాక్ష రేఖకున్.

బాలసరస్వతీయమగు శీశివరహస్యఖండమైన నొక్కొక్కకాండ మెటులనో
ముద్రితమగుటయకాక, మనోహరశైలి నింతదనుక యెచ్చటను వెలువడలేదు. మా
యత్నమున అట్టిలోటునుదీర్చి సర్వవిధముల నింపుసొంపు నింప నేతన్మహాపురాణ
మును నిర్దుష్టముగ ముద్రితముజేసి యొసగిన శ్రీమదాంధ్రగ్రంథాలయముద్రా
లయాధిపతులు మాకును మాపాఠకులకును అధికవిశ్వాసపాత్రులని సోత్సాహమును,
గృతజ్ఞతను జూపుచున్నారము.

శ్రీశివరహస్యఖండనిమిత్తమై సిద్ధముచేయించు ఛాయాపటములు (బొమ్మలు.)
అచిరకాలంబున దృతీయసంపుటముతో బ్రచురింపగలమని మనవిచేయుచున్నారము.

ఇట్లు విన్నవించు,

నందిగామ,
9—6—1933. }

నిగమాగమవిశారదుడు, ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరారాధ్యులు,
ముదిగొండ వీరమల్లికార్జునారాధ్యులు.

విషయసూచిక .

౧. సంభవకాండము .

ప్రథమాశ్వాసము .

మంగళాచరణము	...	1
కృతిపతి వంశావతారము	...	4
కథా ప్రారంభము	...	9
అష్టాదశపురాణ వివరణము	...	11
సతి పరమేశ్వరుఁ బునర్జన్మ మిమ్మని వేడుట	...	13
సతి హిమవంతునింట జన్మించుట	...	15
పార్వతి పశుపతింగూర్చి తపమునేయుట	...	17
శివుఁడు దక్షిణామూర్తిరూపంబున సనకాదులకుఁ దత్త్వముపదేశించుట	...	19
ఇంద్రుఁడు శూరబాధలకుఁ బ్రతీకార మూహించుట	...	21
ఇంద్రాదులు బ్రహ్మతో శూరపద్మాసురుదుండగములు వచించుట	...	23
ఇంద్రాదులు బ్రహ్మతో విష్ణుమూర్తిని సందర్శించుట	...	26

ద్వితీయాశ్వాసము .

విష్ణాదిదేవతలు తపంబొనర్ప శివుఁడు ప్రశ్నోత్తమగుట	...	31
విష్ణుబ్రహ్మాంద్రాదులు మారుని హరుపై కంపుట	...	34
మారుఁడు హరుపై కేగుటకు భయపడుట	...	36
మారునకు నీతులు గరపి ధైర్యముఁ గలుగఁజేయుట	...	38
రతి మారునకు నీతిఁ గరవుట	...	39
మారుఁడు హరుఁ గెల్పుటకుఁ గైలాసమేగుట	...	41
మారుఁడు సందీప్తరునకు నిజాగమనం బెఱింగించుట	...	43
మారుఁడు హరునేత్రానలముచే భస్మమగుట	...	46
హరుడు సురలకు వరము లొసంగుట	...	47
హరుని రతి పలువిధంబుల స్తుతించుట	...	49
శివుఁడు పార్వతీతపస్థలంబున కేగుట	...	50
హరుఁడు పరమేశ్వరిమనముఁ బరీక్షించుట	...	51

తృ తీ యా శ్వా స ము .

చెలికత్తియలు కపటభూసురునకుఁ బార్వతీవృత్తాంతముఁ దెప్పుట	...	54
కపటభూసురుండు సతీహృదయము నెఱుంగుటకుఁ బశుపతిని దూచుట	...	56
కపటభూసురుండు పర్వతసుతకు నిజస్వరూపము సూపుట	...	58
పశుపతి ఋషులకుఁ నన వివాహమునగుఱించి నచింతింపుట	...	60
ఋషులు హిమవంతునకు హైమవతీవివాహమునగుఱించి నచింతింపుట	...	63
ఋషులపలుకులు విని మేనక భయ ముంచుట	...	65
హిమవంతుండు హైమవతీవివాహమునగుఱించి యల్పించుట	...	67
హైమవతీనిఁ జెండ్లికూర్తుల జేయుట	...	69
హరుండు సందీశ్వరుని బండుగులఁ బిలువ నియమించుట	...	70
హరువివాహమునకు ఋషులు సదానాథిమూలతో నేతలించుట	...	73
శుశ్రూసునకు సందీశ్వరుండు సునిలన్యతాంతము నిరూపించుట	...	76
హరుండు హిమవత్పర్వతమునకుఁ బరికి వెడలుట	...	78
హరుండు హిమవంతునిచే గొరివింపఁబడి వివాహవేళికిఁ బు కరుకుట	...	81
పార్వతీపరమేశ్వరుల కల్యాణము	...	84

చ తు ర్థా శ్వా స ము .

పశుపతి పర్వతపుత్రికతో నేకాంతమున నుండుట	...	88
దేవతలు వాయుదేవుని మహాదేవుకడ కంపుట	...	90
మహాదేవుండు దేవతలకు సందర్శన మొనంగుట	...	92
మహాదేవుని యూర్ధ్వరేతంబున స్కందుఁ డుదయించుట	...	94
రత్నాంగనలకుఁ బుత్తు లుదయించుట	...	97
పార్వతి కుమారుని హరుపరిసరమునకుఁ దెచ్చుట	...	99
సురేశ్వరుండు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరు నెదుర్కొనుట	...	102
సుబ్రహ్మణ్యుండు బ్రహ్మాదులకు విశ్వరూపము సూపుట	...	104
సుబ్రహ్మణ్యుండు బ్రహ్మాదులకు వరంబు లొసంగుట	...	107
శివకుమారుండు నారదునధ్వరముఁ గాచుట	...	109
సుబ్రహ్మణ్యుండు బ్రహ్మను మందలించుట	...	111
పరమేశ్వరుండు పార్వతికిఁ గుమారుచరిత మెఱింగించుట	...	115

పంచమా శ్వాసము.

హరినేత్రకమలములం దిద్దఱుకన్య లుదయించుట	... 119
హరుఁడు సుగలఁ బ్రోచుటకుఁ గుమారు నంపుట	... 122
హరునాజుచేఁ గుమారుఁడు తారకుపురము ముట్టడించుట	... 124
శివకుమారునిఁ దారకుఁ జెదుర్కొనుట	... 126
తారకుఁడు కుమారవీరులఁ గలంచుట	... 129
తారకుఁడు మాయచే వీరుల మోసగించుట	... 132
శివకుమారుఁడు తారకు నెదుర్కొనుట	... 134
తారకుఁడు శివకుమారుతో బీరములాడుట	... 137
శివకుమార తారకాసుర యుద్ధము	... 139
తారకుఁడు శివకుమారుని మాయచే మోసగించుట	... 141
శివకుమారుఁడు తారకు నధియించి వీరులఁ గాపాడుట	... 142
సూర్యాస్తమయ వర్ణనము	... 144
చంద్రోదయ వర్ణనము	... 145
తారకుమరణమునకు వానిభార్య విలపించుట	... 146
తారకునిగుఱించి శూరపద్మాదులు విలపించుట	... 148
శూరుఁడు కుమారుచరిత మెఱుంగఁగోరి వేగుల నంపుట	... 150
హరుఁడు కుమారునకు దివ్యశరము లొసంగుట	... 153

అనురథాంధము.

సప్తమా శ్వాసము.

కశ్యపుఁడు మాయను వీక్షించి మోహించుట	... 158
శూరపద్మాది జననము	... 161
శుక్రుఁడు శూరపద్మాదులకు శైవమంత్రము లుపదేశించుట	... 163
శూరపద్మాదులకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లొసంగుట	... 165
శూరపద్ముండు దాడివెడలి దిక్పాలుర జయించుట	... 168
శూరపద్మాదులు శ్రీ మహావిష్ణువుతో యుద్ధ మొనరించుట	... 171
శూరపద్మాదులు బ్రహ్మాదుల జయించుట	... 173

శూరపద్మాదులు కైలాసంబున శివుం గాంచి నుతించుట	...	175
విష్ణుండు శూరపద్మనకు రుద్రుల తెఱం గెఱంగించుట	...	177
శూరపద్మండు రాజ్యంబుఁ బాలించుట	...	180

ద్వి తీ యా శ్వా స ము .

శూరపద్మండు దేవతలను సీచకార్యములు చేయ నియమించుట	...	188
ఇల్వలవాతాపులు బ్రహ్మచే వర మంది ఋషుల మోసగించుట	...	185
శూరపద్మాసురుండు విమానానూథుండై బ్రహ్మాండములఁగలయందిరుగుట	...	186
శూరపద్మపీడితులై శచీంద్రులు వేణువులై దాగికొనుట	...	188
అగస్త్యుండు క్రొంచాసురుని మోస మెఱింగి శపించుట	...	190
అగస్త్యుఁ డిల్వలవాతాపుల యమపురి కంపుట	...	192
నారదుఁ డింద్రు నూరడించుట	...	193
అగస్త్యుండు గణనాయకుచే వరము లొందుట	...	194
అగస్త్యుండు కుతలపురంబున విష్ణువును శివునిగాఁ జేయుట	...	195
ఇంద్రుం డింద్రాణికి శాస్త్రజననముఁ జెప్పుట	...	197
అజివక్త్ర యింద్రాణితో శూరుని వరింపు మని వచించుట	...	199
మహాకాళుం డింద్రాణిని జెఱవట్టుడు నజివక్త్రకరంబు ఖండించుట	...	201
శూరుం డజివక్త్రపరాభవమునకుఁ గినియుట	...	203
జయంత భానుకోపుల యుద్ధము	...	205
శూరపద్మం డజివక్త్ర పంతోషమునకు దివిజలకరములు ఖండించుట	...	206

చి త్ర స ట ము లు .

౧ జగదీశ్వరుండు	...	1
౨ కామదహనము	...	46
౩ పార్వతీ పరమేశ్వరులు	...	92
౪ కుమార విహారము	...	121
౫ కుమార తారక యుద్ధము	...	141

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ సాగ్రం దను హాపురాణాంతర్గత

శివరహస్యశ్లోకము

సంభవకాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

మంగళాచరణము.

కంజాస్య ను మాసతి గుణమణిం ♦ జెన్నొందఁ బాణిగ్రహం
బై కల్యాణవితర్దిక భవనసేత్రానందము జేయు నా
లోకాధ్యక్షుఁ డు మాధవుండు కరుణాలోకంబునం బోచు ను
ల్లోకు శ్రీముఖవాగభుప్రభునిఁ దేజోధైర్యధారేయుని. 1

మ॥ ప్రమథుల్ గొల్వ పివాహవేశ వదనాంబుం బెత్త సిగ్గయ్యుఁ ద
త్కమనీయోజ్వలరత్నహారచుల ♦ స్తన్వట్టు నాత్మేశ్వరుం
గొమరొప్పం గని మోద మందు నగరాల్కోదండు నెయ్యంపురా
ణి మహి శ్రీముఖవాగభుప్రభుమణి ♦ నిత్యంబు పాలించుత. 2

శా॥ కొండల్ ఘూర్ణిల నబ్ధిశాయి వడక ♦ గొంపోవ నక్కాదులం
దుండాగ్రంబునఁ బీల్చి యంబునిధులం ♦ దోడ్తో నభోమండలి
న్నిండఁ ఘాతృతు లొప్పఁ జిమ్మ పితృసాన్నిధ్యంబునం దాడు వే
దండాస్యండు హరించు విఘ్నములు నాదండం బ్రసన్నాత్మత. 3

ఉ॥ చారునిజాస్యమట్కు మగజాకుచహారమణి స్ఫురింపఁ దా
నారసి యంబ యీజలరుహంబులదామము సౌకుమార్య మా
రార యటంచుఁ బ్రేమఁ గొనియాడుచు నాడు కుమారుఁ డెంతయు
సారకృపామతి న్మనుచు ♦ సంతతము న్ముఖవాగభుప్రభు. 4

సీ॥ సర్వంసహస్యస్తః • చరణభుక్తునలచే, శరణభక్తులు సహస్యముగాగ
సతులితార్థటి మించు • సత్సహసంబులు, పుణ్యశ్రద్ధలతో శ్రద్ధలము బెగడఁ
గురువిందమణివిభాంకురములు బెలువొందు, కందోలు భయమై • కానపింప
సాంద్రీప్రభల్ మారఁ • జంద్రహాసము కేల, బ్రహ్మచారి మౌనము పెరిగి మెరయ
వెలయు భద్రకాళీందుఁ • శామీభద్రుఁ, శాంతినింబున నుండు సహాయఁ డగుచు
సకలదిగ్దయ మొనరించు • సంతోషంబు, సమస్త మును నానందముగా నల్లభునకు.

చ॥ విదితముగా మహాప్రళయః వేరి భయంబు • సేవించుచు
సదయు శివు స్వరం బడిగి • సత్యసమున్నత నిత్యతాపము
ష్పదతయుఁ గాంచినట్టి ధృతిఁ సాంధ్యయుఁ గల్గును భద్రమూర్తి య
భ్యుదయ మొనంగి ప్రోచు సుః • భూనిభు నిత్యతాపనిభావోభావ.

సీ॥ కవితానుహస్తిపాఠవిలోక వాల్మీకి, సమితభక్తునిమాఁ భాగ్యులు వ్యాసుఁ
బటుతేరాదినునచో • భవభూతి భవభూతి, భువనాద్భుతములముఁ • గాఢాను
భవనసాంధవకృతో • త్వనివిహారు మాయాను, దర్శినిప్రసాదించి, నండిఁ
బ్రకటితో దార్ధాభారిపి, భారిపి, సకలసదాభావోభావము, మాఘ
ధరణి మఱియును సారస్వతప్రసాద, నిర్మలాతరముధావఁ • భుక్తు
కవుల నందఱ నతియింతు • నననవాఙ్మ, కల్పనాకల్పవాఙ్మలధః • సుటనకొటకు.

సీ॥ చతురాస్యుఁ డనగనుజగతి వాగనుజాన, సప్రోధిఁ బెలువొందు • నన్నపార్యుఁ
గుండలీందుఁ డన సఖిండు మేధాస్థాత్మ, సురాదు శిక్కునఁ • మజ్జమణిని
నచ్యుతైకసమాఖ్యఁ • సందితపదధారఁ, బ్రకటించు శ్రీవాఙ్మణివివరుని
సన్మాదు లనఁగఁ బ్రసాద తేజంబులు, బ్రహ్మవిల్లిచు సోమః • భాస్కరులును
భూరిసత్కళాద్విజరాజుఁ • బోతరాజు, శుభమనోరథుఁ • బింగళిసూరవిబుధు
మఱియు నాంధ్రోక్తి విశ్వనిర్మాణవేదము, సుటికేకపితో • డయులనుహః • కవుల నెఱు.

గీ॥ అవని సభిరామవాసుదేవః • వాదకావ్య, ములను రచియింపి ప్రఖ్యాతిఁ • సలరునట్టి
ఘనుని నెడవల్లి వేంకటః • కవివరేణ్యు, సస్పదీయావిద్యాగురుఁ • సభివలెంతు.

గీ॥ విషమదృష్టిచే నేమైన • వెడకొనుచు, మలిసతను మానకెంతయుఁ • మహితబలుల
గనియుఁ గావుకావని ప్రాణి • కాకవులకు, గాకవులకును భేదంబుఁ • గలదె యెందు?

చ॥ ఇ ట్లభీష్టదేవతాగురుచరణారవిందపండునంబు, సుకవిజనబృందమహిమాభి
నందనంబును, గుకవినందోహనిందనంబును జేసి, సకలశుభపరంపరాభివృద్ధిగాఁ
బురాతననూతనమహాకవిజనానుగ్రహంబునఁ • బరమేశ్వరకథావర్ణనాకర్తనోదీర్ణ
కుతూహలకలితవిబుధజనసమాదరణీయంబును, సవరసాలంకారబంధురంబును
నగు నొక్కదివ్యప్రబంధంబు భవ్యంబుగా రచియింపఁబూనియున్న సమయంబున.

1 తన వినిర్మలకీర్తు ♦ లనిశంబు దిగ్విధూ, ప్రతితికిఁ దారహారములు గాగఁ
దన నిరంతరమహాదార్యంబు సకలార్థి, జనులకుఁ గల్పభూజంబుగాగఁ
దనభుజాశౌర్యంబు ♦ దర్శితరిపునైన్య, జలధికి బాడబానలము గాగఁ
దన దయారసదృష్టి ♦ ధారుణీప్రజ కెల్ల, రహిమిఱ నవసుధాఽలహరి గాగఁ
నలరు విద్యజ్జనైకకర్తావతంస, పరమసద్గుణమణిగణ ♦ భాసమానుఁ
డద్రీజానాథచరణాంబుజార్చనైక, సుప్రభావుండు ముఖవాగఽభిభుండు.

2॥ నను జంద్రాగ్ధిరీటసేవనరతుఁ ♦ నానాకళాభిజ్ఞ స
ద్వినయు న్నాశ్యపగోతుఁ గోడురిపురాధిష్ఠాను నెల్లార్యనం
దనుఁ డాశంకరమంత్రీపుత్తుఁ గవితాధారాగరిష్ఠు స్త్రియం
బున రావించి సభాస్థలి స్థలికె విఽస్ఫూర్జద్వచోమాధురిక. 13

3॥ శ్రీ యలరం బురాణములఁ ♦ జెన్నుగ వింటి, శివాగమంబులక
బాయక ధర్మశాస్త్రముల ♦ పద్ధతి నెల్ల నెఱింగినాఁడ, రా
మాయణభారతాదికథ ♦ లన్నియు నారసితిక సమస్తమం
దాయఖలేశు శంకరు పదాంబుజభక్తియె భవ్య మెన్నఁగక. 14

చ॥ అవిరళపూర్వపుణ్యవిభ ♦ వాఘ్యుడ శ్రీశశిమాళిసత్కథా
శ్రవణము నామకీర్తనము ♦ సంస్మృతియుక బదసేవ పూజనం
బు వినతి సఖ్యదాస్యములు ♦ బొల్పుగ నాత్మనివేదనంబు నా
నవవిధభక్తుల నిమిగుల ♦ నామది రంజిలుచుండు బెద్దయుక. 15

చ॥ కావునఁ బార్వతీరమణకథాకర్తనంబు నా కభీష్టం బయ్యెడు. భవన్మాతులుం
డగు గునుకులూరి వేంకటకృష్ణసుకవి రాఘవయాదవపాండవీయాదిమహాప్ర
బంధనిర్మాతయై శ్లేషకవితాపితామహుం డనం బ్రఖ్యాతిం బడసె; నీవును
తథావిధప్రజ్ఞాశాలి వగుటంజేసి బహువిధప్రబంధరచనంబుఁ గావించి; తిప్పు
డస్మన్మనోరథానుకూలంబుగా స్కాందంబున శంకరసంహితయందు శివరహస్య
ఖండంబును సుధీజనమనోరంజనంబుగాఁ దెనిగించి మత్స్యమి కంబికావల్లభున
కంకితంబుసేయు మని యాదరణపూర్వకంబుగాఁ గాంచనరత్న భూషణాంబరపుర
కరితురగాందోళికాదినకలబహుమానంబు లొసంగుటయు దాన నేను సంప్రీతుం
డనై మనంబున. 16

మ హా స్ర గ్ధ ర :

శకలేందూత్తంసభక్తిం ♦ జతురుఁ డితఁ డహో ♦ సర్వదా ధన్యుఁ డుర్విం
బ్రకటప్రజ్ఞాసంపత్ఫణిపతివిలసత్ప్రేక్షిఁ ♦ గావించు కబ్బం
బకలంకస్ఫూర్తి దీనక ♦ హరుఁడు కరుణతో ♦ నైహికాముష్మికంబుల్
సకలశ్రేయంబు లిచ్చుక ♦ సఫలత దనరుక ♦ జన్మ మింతేని నాకున్. 17

చ॥ అని యంగీకరించి తద్వంశావతారం బభివర్ణించెద. 18

—* కృ తి ప తి వ ం శా వ తా ర ము *—

- శా॥ శ్రీకాంతాదిసుపర్వబృందమకుటః శ్రేణీలసత్పాదనా
 శీకద్వంద్వండు లోకరక్షణకళాః లీలాధురీణులండు నా
 నాకంజాతభవాండభర్త పరిపూర్ణజ్ఞానసత్యాత్ముఁ డ
 స్తోకప్రాధిమం బొల్పు శంకరుండు వి + స్థూన్వత్ప్రభావోన్నతిఁ. 19
- క॥ ధరణీస్థలి నాపరశివ, చరణోద్భవులండు సకలః సామ్రాజ్యరమా
 భరణుండు వీరనృపాలుండు, నరపన్నగగోతుఁడగుచు + వర్ణిత నిలఁ. 20
- క॥ ఆవీరమహీవిభునకు, దేవదుర్నితీర్ణిశాలి + దృశ్యచరితనీ
 దావానలనన్నిభశౌ, ర్యావహుఁ డలవంజారాయఁ + డలర జనించెఁ. 21
- సీ॥ తనసుధామధురోక్తిః తనసుధామధురోక్తిః, యువజగద్బంధుశః + నౌనరఁ దెలుపఁ
 దనదయావిసృష్టి + తనదయావిసృష్టి, యనిశంబు శరణాగతాశ్రిబోధఁ
 తనధర్మనైపుణి + తనధర్మనైపుణి, యజ్ఞల్యామోదదాః యకత పులయఁ
 దనకళాప్రాధియుఁ + దనకళాప్రాధియు, ద్విజరాజహృద్యతఁ + దేజర్ణ
 మేదిని జెలంగె విభవంబుః మీఱఁ జరణ, సత నిఖిలనైరి గంచి యిన్నక్కరాయ
 భవ్యవిరుదాంకధారి దోర్బలవిహారి, రమ్యగుణహారి యలవంజారాయశౌరి, 22
- వ॥ అతం డిట్లు కంచిపురంబుననుండి యొక్కననుయాయుని సకలసేనాసమేతంబుగా
 నరుగుదెంచి.
- క॥ ధరణీస్థలిని, *గరుడు, ములపురము వినిర్మించి యతఁడు + బొలుపుగ సోమే
 శ్వరుని బ్రతిష్ఠించి మహా, సురుదిరసత్కీర్తి గాంచె + సొంపు డలిర్పఁ. 24
- వ॥ మఱియును. 25
- క॥ అలవంజారాయనరపతి, కులదైవము పీఠధన్వి + గురుతరభక్తిఁ
 వెలయఁ బ్రతిష్ఠించి సిరుల్, చెలఁగఁగఁ దత్పురము సేతః శ్రీకరిలీలఁ. 26
- సీ॥ అమితముల్ దేవాలయములఁ గట్టించి, దేవశోభనముల + తీవి నడపె
 దానంబులను జేసె + ధరణీసురాధికఁ, బాలించె ధర్మంబుఁ + బ్రబలముగను
 గవివరశ్రేణిచే + గబ్బంబు లండెను, గల్పించె ఘనతటః + కములగముల
 వనముల నిర్మించె + వారక నతిథుల, కన్న సత్కీర్తింబుల + ననువుపరిచె
 నగ్రహారంబులను జేసె + సతిశయముగ, సేతుకాశీతలాంతరః + త్కౌతలమున
 భ్యాతఁడనరాఁడె సామ్రాజ్యః గరిమమీఱ, భప్రుఁడలవంజారాయభూపాలమాళి.

అతనివంశజుఁ డతులితధృతిగేంద్రుఁ, డాహవమృగేంద్రుఁడతివై భవామరేంద్రుఁ
డగుచు వెలసెను లోకవిఖ్యాతిగాగ, వీరభూపాలుఁ డతులదిగ్విజయశాలి. 28

గీ॥ అతనికి జనించె భువనవిఖ్యాతి మీఱ, నవని జనతిమ్మవిభుఁడు తదన్వయమున
దండుచెన్నవసుంధరాధరుఁడు మఱియుఁగలిగెనతనికిఁ దిమ్మభూకాంతుఁడెలమి.

క॥ అల వంశంబున ముఖువా, గలుభూరమణుఁడు ప్రసిద్ధిఁగొంచె మరాళీ
కులపాళీజలజాళీ, బలకేళీనిభయశోవిభావిభవుండై. 30

క॥ తద్వంశంబునఁ గలిగెను, విద్వత్సురభూరుహంబు పెదలింగన భూ
భృద్వర్యుఁడు గుణధుర్యుడు, సద్వైభవశౌర్యధైర్య చాతుర్యుఁ డిలన్. 31

గీ॥ నీచ దనరంగ బెదలింగభూవరుండు, ప్రాజ్యసామ్రాజ్యవై భవభాసి యగుచుఁ
బరిణయించెను నిరుపమస్ఫురణ దనర, భవ్యగుణపేటి వీరమాంబావధూటి. 32

క॥ వా రిగువురకుం గలిగిరి, సారసముఖ చిన్నమాంబ పెదలితసుగుణో
దారుఁడు ముఖువాగళువిభుఁ, డారయ సుగుణైకధుర్యుఁ డయ్యుపగౌడున్. 33

క॥ ఇమ్మహిమండలి నాచె, న్నమ్మను గల్యాణమై మహామతి సుగుటూ
రిమ్మని తిమ్మేంద్రుఁడు ప్రమ, దమ్మునఁ దమ్మేంద్రుఁ గనియె ధైర్యనగేంద్రున్.

మ॥ ప్రకటారాతివిదార్యనర్లభభుజాప్రవీణ్య మింపార వా
రక యెంతే మధురాపురీవిభునిడర్పం బెల్ల వారించి భూ
రికృపాణోద్ధతిచేత వేంకటపతి శ్రీరాయసన్మాన్యుండై
చికరాయాఖ్య నహించె భానురజయశ్రీధుర్యుండై వేడుకన్. 35

క॥ ఆ ముఖువాగళునృపతి ధ, రామండలిఁ గీర్తిఁగొంచె రాజితశౌర్యో
ద్దామబలావార్యజయ, ధేమ మహైశ్వర్యధుర్యశీలాన్వితుండై. 36

నీ॥ ఏధన్యనిర్మలబోధాంతరంగంబు, రంగంబు పార్వతీరమణునకును
నే నరేశ్వరు కరాన్వితచంద్రహాసంబు, హాసంబుఁ జేయు వజ్రాయుధంబు
నే రసజ్ఞనికీర్తి శారదామోదంబు, మోదంబు హరిదంతములకుఁ గూర్చు
నే సుధీదక్షుభామాసుధాసారంబు, సారంబు బుధజనశ్రవణములకు

గీ॥ నతఁడుబెలువొందుహటకాహర్యధైర్యసహితుడనివార్యశౌర్యమాంసలభుజుండు
దానగాంధీర్యసౌందర్యమాసనీయ, సుప్రభావుండు ముఖువాగళుప్రభుండు.

గీ॥ అబ్జనేత్రుఁడు చతురాస్యుఁ డై నయట్టి, రాజమౌళికి రాణియైరహిఁ దనర్చె
జగతి నిందిరాభారతీసతులబోలె, గరిమ వెంపల్లికులజాతహరియమాంబ. 38

క॥ వా రిగువురకు జనించె ను, దారుం డలముత్తుకూరితమ్మేంద్రుఁ డొగిన్
భూరితరవారిధారా, వారితరిపురాజహంసవై భవుఁ డగుచున్. 39

క॥ ఇల నాతమ్మేందుగ్రీనకుఁ, వెలయం చోబుట్టులగుచు ♦ విశ్రుతముగ నా
విలసిత గుణగణగరిమం, జెలగిరి చెన్నమ్మ చిన్న ♦ చన్నాంబికయున్. 40

చ॥ ఆపెదచెన్నమాంబ సుగుణాకర శంభుపద్మా యుగ్మసే
వావరచి త్తసాధుజననర్మితవృత్తేవివాహమై నము
ద్దీవితలీలఁ బొన్నకుల ♦ దేవవగౌడు ధరిత్రి వర్ధితన్
శ్రీపతివాక్పతిప్రతిభఁ ♦ జెన్నలరం గరుణాయునున్నతిన్. 41

క॥ ఆ యయ్యనభూపాలుం, డాయతధృతి పొట్టలింగ ♦ నాశ్యయుఁ గన్న్
శ్రీయోబలధారేయుని, భూమోజయశాలి గీర్తి ♦ భూషితు నామిన్. 42

క॥ ఘనుఁ డతఁడు మా ప్తకరియన, మనుజేందుగ్రీనిపు త్తీర్థుని ♦ మార్కండేయ
మ్మను జెన్న కూరినత్కుల, జనితన్ మాచమ యనియెడు ♦ నతిని నరించెన్. 43

సీ॥ ఏఘనోదారుఁ డభీష్టుముగే ధలియింప, బహుజనహేమం ♦ సగృహతఁ జెలఁగె
నేనరేంద్రాగ్రణి ♦ మెలమి మన్మదశయి, వాహినీదర్పంబు ♦ వనలఁజేసె
నేధర్మచారితుఁ ♦ జెన్న గుణాభ్యుదయ, యతులితపిజయసంగతిని ననరే
నేభానుతేజఁడు ♦ శోభానిరూఢిని, క్షీతిచక్రగతుఁ ♦ న్నతిని గాంచె.

గీ॥ నతఁడునృపతిమాత్రుండె రాజాధిరాజ, మండనోన్మండగండరఁగండబిరుద
చండభుజదండవిక్రమ ♦ సాహసుండు, సాంధ్రీసుగుణాళి పొట్టలింగ ♦ గంద్రీమాలి.

ఆ॥ భైరవూరు తనకుఁబరగ నివాసమై, రాజ్యభరముఁబూసె ♦ రమణమీఱఁ 45
బ్రతిభ పొట్టలింగ ♦ పార్థివచంద్రుండు, విశదయశము నకల ♦ దిశలవెలయ.

సీ॥ ఘనదుర్గవర్తనఁల్లానివిరోధుల, ఘనదుర్గవర్తనఁల్లాగఁజేసె
గరదానమహిమంబుఁ ♦ గాంచని విమతుల, గరదానమహిమంబుఁగాంచఁజేసె
మిత్రపద్ధతిఁదప్పి ♦ మెలఁగెడునైరుల, మిత్రపద్ధతిఁజెంది ♦ మెలయఁజేసె
నెలమి బౌదము లాశ్రయింపనిరవులను, నెలమి బౌదము లాశ్రయింపఁజేసె
ననుచు మెచ్చుచు జరుగరమావనజనయన, యాచి నెవ్వనిభుజపీఠి ♦ నాశ్రయించె
నతనినుతియింపఁ దఱమె యహార్యధైర్యు, భైరవరిపొట్టలింగభూపాలవర్యు. 46

క॥ శ్రీముత్తకూరి తమ్మ, త్నామండలవిభుఁడు సమయఁసాహసవిజయ
స్థేమాభిరాముఁ డగుచును, భూమండలిఁ గీర్తిగాంచె ♦ బుధులుం బొగడన్. 47

తే॥ భూరిసుగుణుండు తమ్మేంద్రభూపరుండు, ప్రేమ వెంపల్లెకులజయావిస్సమాంబ
వీరమాంబయు నేనాంబ ♦ వీరు తనకు, ధర్మపత్నులుగాగను ♦ ధరణి వెలసె. 48

క॥ మానవతీరత్నంబగు, నేనాంబారమణియందు ♦ నయ్యము దనరన్
శ్రీనిధి తమ్మేందుగ్రీడుఁగనె, సూనున్ లింగక్షీతీందుగ్రీ ♦ శుభగుణసాంద్రుగ్రీ 49

క॥ తేజోనిధి యాలింగ, త్మాజాని వరించె నేనమను ♦ చెన్నకురీ
రాజత్కులసంభవ న, మ్మాజమ్మాంగనను నంజమాంబాయువతిన్. 50

క॥ ఇమ్మహి నాలింగేందుగ్రిం, డమ్మాజమయంగుఁ గనియె ♦ నతిశయముగఁ జె
న్నమ్మను గుణమణియగు వీ, మర్మను లింగేందుగ్రి హరియమాంబావసితన్ 51

క॥ అంజాంబయందునను మది, రంజిల్లఁగఁ గనియెఁ బుత్తుగ్రి ♦ రసికజనమనో
రంజనుఁ శాత్రువుంజవి, భంజను డమ్మేందుగ్రి సమితభాగ్యసురేందుగ్రిన్. 52

క॥ పావని నాచెన్నాంబను, శ్రీవెలయఁగఁ బెండ్లియయ్యె ♦ స్థిరశౌర్యకళా
ప్రావీణ్యుఁడు చెన్నకురీ, దేవపగౌడార్యనుతుఁడు ♦ తేజం బెసఁగన్. 53

ఉ॥ ఆడరణీయసద్గుణగణాన్వితయై తగు చెన్నమాంబపు
ణ్యోదయ మెన్నఁగాఁ దరమె ♦ యుత్తమశీల వివేకసంపదన్.
మేదినిఁ బుట్టినింటికిని ♦ మెట్టినయింటికిఁ గీర్తిఁ దెచ్చె నా
మోద మెసంగ సర్వజనముల్ గొనియాడ దిగంతరంబులన్. 54

క॥ భూరితరసద్గుణాకర ♦ వీరమ్మను చెన్నకురీ విమలాన్వయవి
స్తారుఁడు హరియపగౌడుగ, ధీరుండు వివాహమయ్యెఁ ♦ దేజం బెసఁగన్. 55

క॥ సురుచిరశుభలక్షణయుత, హిరిమాంబను పెండ్లియయ్యె ♦ నీప్సితమెసఁగన్
వరగుణధుర్యుఁడు చెన్నం, గురియప్పనగౌడు జనులు ♦ కొనియాడంగన్. 56

క॥ ఆ లింగనృపతితనయుం, డా లింగనృపాలకుం డు♦దంచితవిజయ
శ్రీల నిరవొందె నెంతయు, ఫాలాక్షపదాబ్జయుగ్మభజనం డగుచున్. 57

సీ॥ ధరణి రాజులుగాని ♦ ధరణి రాజులుగారు, దీటు దాగుక్షమా ♦ దివ్యరుచుల
నినకేసరులుగాని ♦ నినకేసరులుగారు, ప్రతి ప్రతాపాటోపపటుబలముల
నలనరేందుగ్రిలుగాని ♦ సలనరేందుగ్రిలుగారు, పురుడు భాసురవచో ♦ భోగములను
గోత్రేశ్వరులుగాని ♦ గోత్రేశ్వరులుగారు, సరి ధైర్యబంధులై ♦ శ్వర్యములను
ఇతని కని యెన్నఁదారుణీపతులు దిశల, వెలసె నెవ్వఁడు ప్రఖ్యాత ♦ విస్తరిల్ల
నతఁడు జెలువొందు రాజవేశ్యాభుజంగ, జయబిరుదశాలి లింగభూజానిమాళి.

ఉ॥ లింగనృపాలపుత్తుఁడగు లింగనృపాలుని శుభ్రీకీర్తి శూ
లిం గని శారదాభ్రపటలిం గని నాకధునీతరంగపా
లిం గని నీలచేలుని హలిం గని మానసవిస్ఫురన్మరా
ళిం గని పద్మగర్భునిచెలిం గని సారె హసించు నెంతయున్. 59

క॥ ధర మురుసువంశపావనుఁ, డరిభేదియుఁ బీచగండ ♦ హల్లిపురీందుగ్రిం
దుర్మధైర్యసురాహర్యుఁడు, గరిమన్ క్షితిచోళబసవగౌ డిరవొందున్. 60

- ఆ॥ అతనిధర్మపత్ని ♦ యగు సంజమాంబిక, చెలువుననగు మిగులఁసిరులెనంగ
వారికిరువురకును ♦ నవధికస్యకలీలఁగలిగె దేవమాంబ ♦ గరిమమెరయ. 61
- క॥ ఘనమతి నాదేవాంబా, ననితామణిఁ జెన్నకూరి ♦ నంతఁ నేజాం
బను గల్యాణంబయ్యెను, ననినగ నాలింగవిభుఁడు ♦ దాంబాప్రార్థి. 62
- ఆ॥ సిరులసతీశయిల్లు ♦ శీలంబు భాసిల్లి, నేవగురునవన్య ♦ శేషిల్లి
భావమందు నపుడు ♦ పతిభక్తిరలంబు, దేవమాంబ కనిని ♦ దీక్షింపబడె. 63
- మ॥ కలితప్రార్థనఁ డర్థకల్పకము సంఘాత్తమౌకకలకీర్తనం
డల లింగేంద్రుఁడు దేవమాంబకు నమఃస్కర్తల చెన్నాంబిక
గలకంఠీమణి సంజమాంబను బసఁద్దాంధ్యవారాశి ను
జ్వలశౌర్య స్మృతువాగధుప్రభుని భాగ్యధ్యాయఁ గాంచె క్షమ. 64
- క॥ అలనేజాంబాయుపతికి, నలనఁగఁ గని లింగధీరుఁ ♦ డమ్మాచమ్మా
లలన నలవంజస్యపతీని, నలయగ దిన్నాంబు చెన్నవిభు సంజాంబిక. 65
- క॥ జననత నాదేవాంబా, తనయను సంజాంబికానుఁధాకరబింబా
స్యను గోటూరిసువంశా, గ్రహి ముమ్మడిచిక్కరాయఁఘనఁడు నరించె. 66
- క॥ ఆయిరువుర కిమ్మడిచిక, రాయలు జన్మించె సకలరాశీర్థా
రేయుఁడు విశ్రాంతరా, ధేయుండును నిఖిలజనవిధేయుఁడు జగతి. 67
- శా॥ ఆలింగేంద్రుని కూర్మిసంజనఁడు ప్రోక్త్యద్వాన్తిగాఁధీర్మఁడు
ద్వేతాదార్యఁ డహస్యధర్మఁడు జగద్విఖ్యాతశౌర్యండు దా
శీర్ణాంబె స్మృతువాగధుప్రభుఁడు కీర్తిస్ఫూర్తి సశ్రాంతముగా
వాలాయంబు వివాహాదు బసవమాంబ స్నంజమాంబామణి. 68
- క॥ క్షీతిఁ జెన్నకూరివంశా, మృతజలధికి లక్ష్మీవోలె ♦ మిక్కిలిచెలఁగె
బతిభక్తిని సాటి యగుం,ధతియన బసవాంబసకలధర్మములఁగడుసే. 69
- క॥ చెలువునవోలి మహాస్వయ, కలశాంబుధి కల్పవల్లికి నడిఁ డనిన
విలసితగుణ పతిహృదయం, బలరించె స్ఫర్తి సంజమాంబాసతియు. 70
- వ॥ అని యిల్లు తద్వంశావతారం బభివర్ణించి. 71

ష ష్ఠ్య ం త ము లు .

- క॥ ఓంకారనిలయునకు నిర, హంకారునకు భుజంగమాంగదమకుటా
లంకారునకును రాజీ,వాంకవిదారునకు నరుదయాంకూరునకు. 72
- సేవకజనహృదయంగమ, సేవధికి డయాంబునిధికి ♦ జరతరసురబృం
దావననిధికిని సకలశు,భావధికి శరధిశరధిఁకజసారధికి. 73

క॥ కమలాహితధరునకుఁ గర, కమలాహితకమలునకును ♦ గమలాఘనకుఁ
గమలాహితవిమలునకుఁ, గమలాహితహృదయకమల ♦ కమలాఘనకుఁ. 74

క॥ గంభీరమహామహిమున, కంభోజభవాండపాల ♦ నారంభునకుఁ
జంభారివినుతహరణవి, జృంభితసంరంభునకును ♦ శ్రీశంభునకుఁ. 75

క॥ గిరితినయాధ్యక్షునకుఁ, బురశిక్షణదక్షునకును ♦ ముఖవాగళుభూ
వరరక్షణదీక్షాచణ, షరిపూర్ణకటాక్షునకును ♦ ఫాలాక్షునకుఁ. 76

వ॥ అంకితంబుగా నేఁ దెలిఁగింపంబూనిన శ్రీశివరహస్యఖండంబునకుఁ గథాక్రమం
బెట్టిదనిన. 77

కథా ప్రారంభము.

శా॥ ప్రాచింతాఙ్గచనరత్న సౌధశిఖర ♦ ప్రామాఢచంద్రాననా
చంచత్కజ్జలలాంఛితాంతరవిరాజ ♦ చ్చంద్రబింబంబునై
పంచాస్యప్రియధామమై సకలసంపదోగసౌభాగ్యమై
కాంచీపట్టణ మొప్పు ధాతికి నలంకారంబు చూపట్టగఁ. 78

వ॥ అప్పురంబున మున్నప్పరమేష్ఠి యీశ్వరకృప సకలప్రజాసృజనంబును జేయఁ
గోరి పరమేశ్వరచరణారవిందభక్తి పరాయణుం డగుచు నుండ నచ్చోటికిఁ
గొందఱు పుణ్యతమంబు నుత్తమంబునైన గార్హస్థ్యమునఁ దనరి సంయుతమాన
సులై వై ఘానసాశ్రమంబునఁ దపంబొనర్ప నర్హస్థులం బడుగుటకుఁ బద్మగర్భ
నికటంబునకు వచ్చి కృతప్రణామలై యంజలిజేసి, దేవా! యేము వానప్రస్థ
పరాయణులమై యెచ్చటఁ దపంబు సల్పుదు మది సెప్పుము, నీకు నమస్కరించెద
మనిన ఋషులవచనంబులు విని వారిజాననండు ముహూర్తంబు ధ్యానించి,
కుశకూర్చంబుఁ గొని, శకటంబు రచియించి దీని నధిరోహించి చనుఁ డెందేని
నీ చక్రంబు నేములు శ్లక్ష్యశిలాఘర్షణంబున శీర్షంబులగు న వ్వనంబు మీకుఁ
దపస్థానంబు నగు నరుగుఁ డని నిర్దేశించి విరించి గిరిజామహేశులం దలంచి
వారల వీడ్కొనియె, సంత. 79

ఆ॥ అట్లు వారు సనఁగ నాబండినేములు, శీర్షమయ్యె విపినఁ సీమ నొకట
నశ్శ్రుష్టుష్టి దాన ♦ న వ్వనంబునకును, నైమిశం బనంగ ♦ నామమయ్యె. 80

శా॥ నానామహానివరేణ్యపుణ్యపదమై ♦ నవ్యప్రవాళస్ఫుర
త్సానవ్రాత లసత్ఫలోత్కర షరిఁ స్ఫూర్జన్మహాజాతమై

వాహనం బగుటెట్లు ? శక్త్యాదిసాధనంబు లుండియు దామ్రచూడంబును
గరంబున ధరించుటెల? అ ప్సార్వతేయునకుఁ బాణిగృహీతు లెవ్వరు? త త్కథా
కర్తనంబున శ్రేయం బెద్ది సంభవిల్లు? దదీయచరితంబులు శ్రవణానందభరి
తంబులుగఁ బ్రశంసింపవే యని ప్రియంబు జసింక శ్వాసకాదిమహామును లడి
గిన సూతుం డి ట్లనియె.

అష్టాదశపురాణవివరణము *

క॥ మునులార! యా షడాస్యని, యనఘచరిత్రంబు లవని • నద్భుతము లవా
జ్ఞానసవిషయములు వశమె, ప్రణతింపఁగ వేయునోళ్ళ • ఫణిపత్నికై నన్. 87

క॥ వివిధ శ్రేయోమూలం, బు వసుధ ధర్మార్థకామమోక్షకరంబున్
భవసంభవచరితం బిది, భవపుంజహరంబు భక్తిపరులై విన్నన్. 88

వ॥ మఱియు సకలాభీష్టప్రదంబులుఁ బరమపావనంబులు నైన కుమారచరితంబు
లేకాగ్రచిత్తులగుచు నాకర్షింపుఁ డని నగజాగజాననసమేతంబుగా మహాదేవునిం
భజియించి వ్యాసభట్టారకుం దలంచి సూతపుత్రుం డిట్లనియె. 89

క॥ అతులితమై కవికల్పష, తతిహరమా స్కందకీర్తి • ధన్యాత్ములకుం
బ్రతిదిసము విసఁగఁ గల్గిన, శ్రుతియుగళరసాయనంబు • సువ్వె ధరిత్రిన్. 90

గీ॥ ఆదికల్పంబునందు యుగాదిఁ దిరుగ, ద్వాపరాంతంబు సముపస్థితంబుగాగ
నపుడు సత్కర్మములయందు • నాస్థ లేక, మందమతులై రి భువిలోన • మర్త్యులెల్ల.

క॥ వేదాధ్యయనము మానిరి, వేదార్థవిచారమెల్ల • వితథం బయ్యెన్
లేవయ్యెను శాస్త్రములం, దాడరణము; సంభవించె • సన్యమతంబుల్. 92

వ॥ మఱియు సన్నంబే జగద్దేతు వని కొందఱు ప్రాణమనియు, మనం బనియు
నానందం బనియు, నాదిత్యుం డనియు, వాయుదేవుం డనియు, ననలుం డనియు,
సబ్జజుం డనియు, గమలాపతి యనియుఁ బ్రకృతిపురుషు లనియు, గేవల కర్మం
బనియు వారివారిచేతం బ్రశంసింపంబడియె. మఱియు బౌద్ధచార్వాకాది మతం
బులు ప్రబలంబు లయ్యె. బహుక్తు లింకేటికి, నీశ్వరుండు కర్త గాఁడని
వచియింపఁ దొడంగిరి. 93

ఉ॥ అ త్తటిఁ బద్మజాచ్యుతముఁ శామరతాపససంఘ మెల్ల నా
చిత్తజవై రిఁ జేరి సతిఁ జేసి మహావినయంబు మీర దు
ర్వృత్తసమేతమైన కలిఁగీతి వచింపఁ బురాంతకుండు ద
శ్కోతఁ గృపారసంబు మదిఁబోహరి సబ్జజుఁ గాంచి యెంతయున్ 94

గీ॥ వ్యాసమనునూపములు దాల్చి వసుధ మీరు, ద్వాపరంబున బోకహితంబు మీరి
వేదశాస్త్రార్థపద్ధతి విశదముగను, బ్రహ్మకర్మస్వరూపముఁ బుల్కు ఁడనిన. 95

న॥ తద్వ్యాపకంబున విస్తృతి దేవతలు వ్యాపాదిలకంబులు కలియించి భక్తశాస్త్రంబులును, బుర్రాణంబులును, సంక్షేపించి లోకహితార్థంబునా నొనర్చి రదియెటసేన.

96

క॥ నారాయణుఁ డావ్యాసుం, జై నాథిగ నేర్పించి • యశశాగమముల్
ధీరతల్పలాదుల సము, దానతఁ జరియింపఁజేసి • భవ వేర్వీరణ.

97

వ॥ మఱియు సత్యండు.

98

మ॥ అనఘప్రభా రచించిన నైష్ఠ్యవధిఃప్రహ్వనామ్ కీమంబుల
ఘనలోక గామిణీలై వధాగవతమాఃప్రసాదజేయనాచాపావా
మనమాస్మ్యంబులు స్వాంతకూర్మములు శశిబ్రహ్మజై వ్రాసెమున్
ప్రణమింపందగు బ్రహ్మజైంగ్యము లోగిన్ + బ్రహ్మజయమాంగ్యముమున్. 99

వ॥ ఇ ట్లన్నాదశపురాణంబు లొనర్చి యాచార్యు సహస్రం బాచార్యులైన; నందు శివప్రతి
పాదకంబులై శైవభక్తివ్యాప్తికొండేయై యగ్రవాచార్యులొనమాత్య
కూర్చివామనబ్రహ్మండంబు లను పదియుం దిగ్భాగై యివమహిమం
బ్రశంసింపుచుండు; విష్ణుప్రతిపాదకంబులను భాగవతవాచార్యుగారుడవైష్ణ
వంబులు నాలుగు విష్ణుసామ్యాదరంబులై యుండు; బ్రహ్మపద్మాగ్నేయ బ్రహ్మ
కైవర్తంబులు నాలుగు ద్విమూర్తసామ్యాదరంబులై బ్రహ్మదిత్యాగ్నిప్రతిపాద
కంబులై యుండు; నివి యెనిమిదియు లక్షగ్రంథంబు లగు; నీపురాణంబు లన్నియుఁ
బాతుర్లక్షగ్రంథంబై తేనెకు; నటుగావున వేదశాస్త్రములందు శివుండు విశ్వాధికుం;
డతండ; బరమపురుషుండును, శకుపేశః మోచగుండును, బరబ్రహ్మంబును, బరం
బ్రహ్మతీర్థనూపంబును, మంగళంబులకు మంగళంబును, బావనంబులకు బావనం
బునై యుండు; సకలాగమాంతరహాస్య బుద్ధియు సతనిం బ్రతిపాదింపుచుండు;
శైవపురాణంబులు సాత్త్వికంబు; లవి బ్రాహ్మణులకుఁ బ్రశస్తంబులు; జ్ఞానోపదే
ప్తయు, శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుండును నిద్రాహాసహితుండును, బ్రాహ్మణాధిపతి
యును శివుం డగుట, తత్త్వరంబులు బరమపరిశ్రీంబులై హింసా దోషపరాక్రమం
బులై ద్విజగుణంబులకు హింసంబులై యున్న; మణియు వైష్ణవంబులు నాలుగు
తామసంబు; లవి క్షత్రియులకుఁ బ్రశస్తంబులు; నీలవస్తుండును, శేషశాయియు,
భక్తవిమోహకుండును, క్షత్రియాధిపతియు నగుట తత్త్వరంబులు నిద్రాప్రమాద
వంచనాదులు విష్ణుపునకుం గలిగియుండు; తత్త్వరంబులు రాజుల కర్తవ్యంబులు;
బ్రహ్మపద్మంబులు రాజనంబు; లవి వైశ్యుల కుపావ్యంబులు; రజంబు రక్తవర్ణంబు
దుఃఖాస్పదంబు చంచలంబునై యుండు నాగ్నేయసావిత్రింబులు త్రిగుణాత్మ
కంబు; లటుగావున శైవంబులు విప్రప్రియంబులై యుండు.

100

తే॥ చెలఁగివినరయ్య యోముని, శ్రీఘ్నలార, సురుచిరస్ఫూర్తి నత్యంతః, సుఖద మగుచు
నాపురాణంబులన్నింటిక తిశయముగ స్తాందమింపొందునిగమాంతః సారమగుచు.

క॥ ఘనపంచాశతండ్లము, లొనరఁగ షట్సంహితల సమున్నతి స్కాందం
బనయము లక్షగ్రంథం, బు నిరూఢిగఁ గలిగి చెలఁగు ♦ బుధులు నుతింపన్. 102

గీ॥ ప్రథమము సనత్కుమారాఖ్యఁ ♦ బరగు; రెండ
వయది సూతసంహిత; మూడవయది బ్రాహ్మి;
శాంకరి తురీయ; యొప్పు వైష్ణవియుఁ బంచ
మి యన; షష్ఠియు నగుచు సౌరియుఁ జెలంగు. 103

ఉ॥ సౌరి సహస్రసంఖ్యఁడగు; ♦ శాంకరి ముప్పదివేలు; నైదువేల్
బేరుకొనంగ వైష్ణవికి; ♦ బెంపుగ బ్రాహ్మికి మూడువేలు; సాం
పారఁగ నారువే లొనరు ♦ సట్ల ద్వితీయకు; నేబడేను వే
లారయ గ్రంథముల్ గలిగి ♦ యందము జెందు సనత్కుమారియున్.

గీ॥ అందు శంకరసంహిత ♦ యలగుచుండు, వేదసంహితయగుచును ♦ విబుధులెన్న
నెలమి ద్వాదశఖండసఃమేతయగుచు, నాదిఖండంబుశివరహఃస్వాఖ్యఁడనరు. 105

ప॥ అదియు సంభవకాండంబు నాసురంబు వీరమాహేంద్రంబు యుద్ధకాండంబు దేవ
కాండంబు దక్షకాండంబు నుపదేశ కాండంబు ననుసప్తకాండంబులుగలిగి త్రయో
దశసహస్రగ్రంథంబై యొప్పు; నందు గుహుచరిత్రంబు సర్వంబును వ్యాసభట్టా
రకులచే విస్తరింపఁ బడినది. నే నది యుకన్యసింఁచెద సావధానముగా వినుం డని
సూతుండు పరమహర్షసమేతుండై శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. 106

—* సతి పరమేశ్వరుఁ బునర్జన్మమిచ్చుని వేడుట *—

శా॥ కైలాసాచలశృంగమందుఁ ద్రిజగత్కల్యాణసంధాయకుం
బ్రాలేయాంశుకళావతంసుఁ దటసీః భాస్వజ్జటాజూటునిన్
లీలం గాంచి తదంఘ్రిపంకజరజోఃలేశంబు ఫాలేందురే
ఖాలంకారముగాగ మ్రొక్కి సతి భవ్యప్రాధిఁ బల్కెం గడున్. 107

క॥ నీసూక్తివినక జనకుని, వాసం బని పోవఁ; దండీ ♦ నారక నాకుం
జేసినయవమానం బిది, హా సైపఁగవశమె యాత్మ? ♦ నఖలేశ! శివా! 108

క॥ దక్షుఁడు సకలకృతువిధి, దక్షుఁడు తా నగుచు దివిజ, తాపసుల్లహవి
ర్దక్షిణలఁదేల్చి వసుస ను, పేక్షామతిఁ జేసి మిమ్ముఁ ♦ బేర్కొన కాత్మన్. 109

క॥ కని వాని యపచ్ఛరితము, జెనఁటి శివదోహి డాయఁ ♦ జిత్తమురా కే
భనుడెంచితి యుష్మత్పద, వనజంబులకడకు రోష, వశతన్ వేగన్. 110

- క॥ వీరుండు సంగరోగ్రా, కాదుండై యభ్యంతమున ♦ గర్వ మణంచెన్
వారక వక్షునిసిజను, ర్వాగభూజావిక్రమంబు ♦ వర్తింప నుగన్. 111
- వ॥ అట్లయ్యును. 112
- క॥ నను దాక్షాయణి యనుచును, జనులెల్ల ని్విలుతు రది యసహ్యము మదికిన్
జననాంతరము న్గోరెన, జననస్థానంబుఁ బెల్చు ♦ సత్కృప నాకున్. 113
- వ॥ అనినం బ్రియురాలివలుకులు విని యనునయింపుచుఁ జంపి శేఖరుం డిట్లనియె.
- సీ॥ మహనీయతరదిన్యః సుణిధామములవాఁడు, సుమనోధ గతశిఖాఃస్ఫురణవాఁడు
కటకసంచరసిద్ధ ♦ గంధర్వతతీవాఁడు, నలఘువలతోన్నతీ ♦ నలయవాఁడు
సమధికవాహినీ ♦ సంపద గలవాఁడు, నాకల్పవిస్ఫూర్తి ♦ నలయవాఁడు
బహుధాతురాగళోఽభ్రాత్రుక్రొడగువాఁడు, స్వసనీయభన్యపాఃసములవాఁడు
కలితకిన్నరగాయకీఽగాననిసన, మాధురీసాధురీతుల ♦ మహిమవాఁడు
కలఁడుహిమవంతుఁడనగర్భఃఖ్యాతిమిఁబు, భూధరనరేన్ద్రుఁడమ్మనఃస్ఫూర్తిజెలగి.
- ఉ॥ మానుగ దేనబృందజహుఃమానితసంపదల జ్వలంగి సల
తాననమానభూరుహవిఃతానముల స్రమణీమమైన యా
సానుమదగ్రగణ్యనకు ♦ సానుగుణప్రథమాసలీలచే
మేనక కాంతయై తనరు ♦ మేనఁ గళావిధవంబు రంజుల్. 116
- క॥ ధరణీధరవరుఁ డాతఁడు, గరిమను నిన్నుం గుమారిఁగఁ జడయ భవ
చ్ఛరణధ్యానతపస్యా, చరణోత్సుకుఁ డగు ననన్యఃశరణుం డగుచున్. 117
- క॥ వానికుటుంబిని పితరుల, మానసపుత్రీకయు మేన ♦ మదిగోరును ని
న్నే నందనిగా వారి క, మానముగ మనోరథంబు ♦ నొనగున్వందగున్. 118
- వ॥ అని యానతిచ్చినఁ బతియనుమతిం గొని సతీదేవి వారీయందు జన్మింపఁ
దలంచె నంత. 119
- క॥ తాపసవేషుండై గిరి, తాపసి మిఠ నిర్విభూతిఃప్రవళిమ మేనం
జూపట్టి సరుద్రాక్షతఁ, జూపట్టె న్నాసికాగ్రఃస్పర్థితఁ డగన్. 120
- మ॥ ఘనత స్మేఖలమాంజయై చెలఁగఁగఁ ♦ గామాయవస్త్రంబు గా
గను ధాతువ్రజశోణిమంబు శిఖరాఃగ్రంబందు వల్లిచ్చటల్
దనరంగా విలసజ్జటాపటలమై ♦ ధ్యానింపుచున్ శాంకరిన్
వనితారత్నము యోగినీతిలకమై ♦ వర్తింపగాఁ జెంగలున్. 121
- క॥ అనిలాంబుపర్ణభక్షణ, మనిశంబును జేసికొనుచు ♦ సత్యంతము దాం
తిని శాంతిని నిరవొందుచు, ననఘత రమణీసమేతుఁడై యారీతిన్. 122

క॥ పరదేవతాంఘ్రినేవా, పరతన్వితయాన్తనికరః పరతంత్రుః డుగా
కరుదుగః దపోగరిష్ఠతః, బరగోష్ఠిన్విడిచి మాసః భావముతోడన్. 123

వ॥ మతియు గ్రీష్మంబునఁ బంచాగ్నిమధ్యంబున నిలుచుచుఁ బ్రావృషేణ్యదినం
బులఁ బయోధరధారం దోగుచుఁ బురాతనశరీరంబునుంబోలె హేమంతంబు
నందు హిమబిందువుల నానుచు, శిశిరంబున జలాంతరవాసంబుఁజేయుచు, వసం
తంబున నాదిత్యాభిముఖిలోచనం డగుచు, సనన్యపరాఙ్ముఖుండై దేవీసూక్తం
బులఁ జపియించుచు, ఛాయయుంబోలె భార్యయగు మేనక యనవర్తింప నాహిమ
వంతుండు దపంబు సేయ బహుకాలంబు సనియె, అప్పుడు. 124

—* స తి హి మ వం తు ని ట జన్మి యు ట *

క॥ మాససరమణీయంబగు, మాససకాసారమునకు ధిమహిమ దలిర్పన్.
మాసంబున హిమవంతుఁడు, స్నానార్థము బోవ నందు ధి సత్కృపతోడన్. 125

క॥ దేవి శదీయతపస్థితి, భావించి ప్రసన్నయయ్యె ధి బాలికయై యిం
దీవరదళమున నలరా, జీవంబున లక్ష్మీవోలెఁ ధి జెలువు దలిర్పన్. 126

మ॥ కనియెం జెంగట శైలపుంగవుఁడు దృఢకంజాతపర్వంబుగా
వనజంబందు జతుర్భుజ న్నిటలదృఢ ధి గ్వామార్థదేహన్ ద్రినే
త్రను జంద్రార్థవిభూషణాంచితకపర్దన్ జంద్రబింబాననన్
ఘనవిద్యున్నిభగాత్ర మంశహాసిత్ ధి గల్యాణినిన్ శాంకరిన్. 127

క॥ కని హిమవంతుఁడు మోడము, బెనగొనఁ బెన్నిధిని గన్న ధి పేదయుఁబోలెన్
బ్రాణుతి ఘటింపుచు దేవిని, గొని చనియెన్ భవసమునకుఁ ధి గోర్కిఘటిల్లన్. 128

క॥ మేనకయు దేవదేవిని, నానందము మీఱఁగాంచి ధి యాశ్మేష్వరుతోఁ
దాను సపర్యాపిగులను, మానుగ ఘటియించె భక్తి ధి మదిఁ జిగురొత్తన్ 129

క॥ పాలిండ్లఁ బాలు నిండగఁ, బ్రాలేయసగేంద్రతన్వి ధి బహువత్సలతన్
బాలామణిఁ గేలంగొని, పాలిడఁ దొడమీఁద నిడియెఁ ధి బ్రమద మెసంగన్. 130

వ॥ అప్పుడు. 131

మ॥ మొరసెన్నింగి సుపర్వదుందుభిరవంఘ్రిబుల్, బుష్పవర్షంబులున్
గురిసె, నిర్జరమానిసంతతికిఁ జే ధి కూరె స్ఫురిమోడంబు, కి
న్నరులుం బాడిరి, నాకలోకగణికా ధి నాట్యంబు లింపొందె, వి
స్ఫురణ స్వీచె మరుత్కిశోరములు సాంపొంద న్నగంధంబులై. 132

మ॥ భువనస్రస్థయు మాధవుం దిరువురుం బూర్వంబుగా రాగ న
ద్దివిజాధీశకృతానుభావజపలాశిప్రత్యగాశాధిరా

అనునా రేకమ హేతు లయ్యుండు. ఇందు నున్నది
స్థానము స్థానముగా గాదు. సహజముగా నున్నది.

133

క॥ ఈమిహిరాగిరినల్లభుఁ, డీ మనక మెంతయున్ను . తొలి మనోహ
స్సామీచీన్యం బనితన, నామూర్త్యును చూచితి యెము . పంచోపనిషత్. 134

ಕ|| ಸಗರಾಜಾ ವಧೂಯುತಮುಗ, ಜಗದ್ವಿಕ ಪೆಪೆಪೆ + ಕರ್ಯಾಣಿ ನಿರಾ
ಪಾಗಡೆ ಸ್ಥಿತಿ ನಮವ್ವಿತ್ತು, ಹನುನು ನಿರಾಪರಾಧಿ + ಬಿರಾಪರಾಧಿ.

సీ॥ పాలితగీర్వాణి • వల్లనమ్మనుచు, కర్వాణియోకాని • శరణు శరణు
భక్తకల్పకవల్లి • వల్లనభాగ్యవతిల్లి, జగము పడచున్నది • శరణు శరణు
మధురోష్ణవతిలింగ • మహిసన్నిభవరంజ, మహనాశ్వకవంశ • శరణు శరణు
చంపకసునునాన • భాగవరోష్ణాని, మలలికవనహాని • శరణు శరణు
ననకభవమున్ముసుగమ్మరి • పంచ్యచూడ, పంచలంకనాబాహ్యులవ్వ • శరణు శరణు
అదిశక్తి పరంజ్యోతి • యోగినినని, శంభురాణి మహేశ్వరీ • శరణు శరణు.

సీ॥ ఏదేని శివునకు + నాదిమస్మృత్యయూ, బ్రహ్మయూ దానయూ, భామనిముగ
నధిదై నము శరీరము యొప్పు నేదేని, శక్తియూ దానయూ + శంకరునకు
జ్ఞాన మిచ్చాక్రియల్ + శంఖున కేదేని, మనసున దానయూ + మహిమ దనర
బతి సుమంగళునిగాఁ + బ్రకటింప నేదేని, గరిమతో న్బ్రహ్మనిఁ + గళయునగుచు
బరిహరించును మరి జింతుఁ పటలమునకు, సర్వజ్ఞమువాఁ యీ ఫలదఁ + లాక్షరములఁ
గరుణ నేదేని, యట్టి జగత్తుననికి, వందన మొనర్చు ఘటియింపఁ + చాంఛితములు.

వ॥ ఇవ్విధంబున స్తోత్రపరాయణుడై న గోతాగ్రీశ్వరుని నమ్మకస్థింబును
దయారసస్తోత్రంబుగా విలీకించి యజగదంబిన యిట్లునియె.

క॥ జననీజనకులు మీరలు, వివాహ మహేశ్వరస కేను • వెలియుదు ననసా
యిని నగుచుఁ బురాతనయై, యనిశం బాతవిక శక్తి • యగుచు మరియు॥ 139

మ॥ హరవామార్థశరీరన్తే లలిః డదీః యాజ్ఞం బ్రవర్తింపఃగా
గరిమ స్నన్నగుణించి బ్రహ్మ తపముం గావించె, దద్వాంధ చే
కుర దత్తాత్మజన్తేలి నేను నిటలాఃతుంబాసి యాదత్తుః డ
ధ్వరమందు హతుః డయ్యె శంకరునితో • నైరంబు గావింపుమ.

క॥ తత్సంబంధశరీరము, నుత్పర్జనజేసి మిమ్ము • నుద్భవి సుతం
వాత్సల్యంబునఁబొందితిఁ, బోత్సహతఁ గాంచి మీతఁపొమహిమంబున్ .

వ॥ అని నిజస్వరూపంబు దెలిసి తదనంతరం బయ్యంబు వారి నిజమాయావిస్మయ
తాత్పర్యవిషయస్మరణులం జేయుచు.

క॥ భుజయుగళంబును నయనాం, బుజయుగళముఁ దాల్చి కనకపుత్రికయనఁగా
నిజముగఁ బుత్రికయయ్యెను, బ్రజ లెంచగ మేనకకును • బర్వతపతికిఁ. 143

క॥ మాయామోహితు లగుచున్, జాయాపతు లిర్వు రపుడుఁశైలజకు శుభ
శ్రీ యలర జాతకర్మము, జేయించిరి ద్విజులఁ బిలిచి • చిత్త మిగుర్చున్. 144

క॥ కానుకలఁ గొంచుఁ బ్రేమను, జానపదుల్ పౌరజనులు • సన్నిధి డాయన్
నానావిభవోన్నతులను, మానుగ నయ్యుత్సవంబు • మహిమఁ జెలంగెన్. 145

క॥ ద్వాదశదివసంబందున, మోదంబుజెలంగ శైలముఖ్యుం డనయం
బా దుహితకుఁ బార్వతి యని, యాదరమున నామకరణ • మలర ఘటించెన్. 146

క॥ ఎన్నఁగ నాటన నెలయం, దన్న ప్రాశనముఁ జేసె • నాత్మభవకు; న
భ్యన్నతి సప్తమమందునఁ, జెన్నుగఁ బ్రస్థానశుభముఁ • జేకురఁజేసెన్. 147

గీ॥ కుందనపుబొమ్మచందంబు • గొమరు మిగిలి, సానఁదీతినరత్నంబుఁచాయ మెఱసి
చంద్రరేఖయుఁ బోలె నాశైలకన్య, దినదినంబును వర్ధిల్లెఁ • దేజమెఁనగ. 148

క॥ సుద్దులఁ దేనెలువడయఁగ, ముద్దులుగులుకంగ నడలు • ముందఱనాడెన్
నిద్దఁపుమెఱుంగుమేనన్, ముద్దియ తలిదండ్రిలకును • ముచ్చటదనరన్. 149

వ॥ మఱియు. 150

నీ॥ గుజ్జనగూండ్లను • గొమరొప్పఁగా వండు, బొమ్మలపెండ్లిండ్లు • బొసగఁజేయుఁ
బూవుఁదీవియలకుఁ • బోదివెట్టును బ్రేమ, నంచలతోఁగూడియాడు వేడ్కఁ
బెంపుడుజిలుకలఁ • బ్రేమమొప్పఁ బలికంచు, గొనబుమాటల ముద్దుఁగుల్లుఁజాలఁ
గందుకంబులనాడు • గాదిలిచెలులతోఁ, జిన్నారిపొన్నారి • చెలువుఁజూపుఁ

గీ॥ గాల్లరతనంపుటందియల్ • ఘల్లురనఁగఁ, గోరై లెసగంగమురి పెంబుఁగురియునపుడు
బాలలీలలు గన్నులపండువుగను, రమ్యతరగాత్రి పర్వతరాజపుత్రి. 151

వ॥ ఇట్లు బాలకీడల ముద్దుఁజూపుచుఁ బంచవర్షంబులుఁ బూర్ణంబగుటయు. 152

—• పార్వతి పశుపతిం గూర్చి తపము సేయుట •—

మ॥ శివునిం భర్తగ మానసంబునఁ గడుం • జింతింపుచు; న్మాటికిఁ
శివపాదాంబుజయుగ్మమున్ దలచుచున్ • జిత్తంబు రాజిల్లఁ గా
శివకారుణ్యకటాక్షదృష్టి వడయన్ • జెన్నొంద వేమారు, న
య్యవనీభృద్వరకన్య భాస్వరతపస్యలోలచేతోబ్జయై. 153

క॥ జననీజనకులమోలను, వినయంబున వాంఛితంబు • వినిపించిన నం
దనయభిలాషంబునుఁ గని, ఘనతరకృపతోడ మేనకాసతి పలికెన్. 154

ఉ॥ ఓనరసీరుహాక్షి! వినుఁమో శుకవాణి! నునంబ! లేని యా
యానము నీ కిదేల? వలనన్ను తిలంబొనరింపఁ; గాంచనా
వాసవిభూషణాంబరసునన్తువులన్ సుఖములను మిచ్చుటన్;
గాసికి నోర్పునే? గిరులఁ • గానలఁ దానకికోమలాంగముల్.

155

క॥ అని నుత "న! మేలి" ఛణితా, జనని నిష్కేంద్రంబు సదయఁజగములు నొగడన్
దనరుచుఁ బ్రణవాత్మకమై, సునముగ దేవికి నమఃఖ్యఁగాఁ జెలువొండెన్.

చ॥ జనకుఁడు శైలవల్లభుఁడు • సంతస మొక్కఁ గడమవాంఛనం
బనువునడ స్వయస్యల సమంచితహాసకలాప్రవీణల
న్వినయగుణాభిరామలను • నెంబడి సూక్ష్మ తిలంబునీయఁ జం
పిన, నపు డాన గేంద్రసుత • దీప్తి జనింపఁగ మానసంబునన్.

157

ఉ॥ తేనియవాక లిచ్చటను • దిన్నగ రాగవే, మృగీయనం
బీనలరాల బొబ్బితెడునిచ్చట చందమున్ను; కోకిలా
గానము లివ్వి వింటె? కలఁగంటి! యటలచు సఖజనంబులున్
మానుగ హెచ్చరింప నసమానమహామహిమాభిరామమై.

158

వ॥ చనుదెంచుచు.

159

సీ॥ మాతులుంగలవంగమాధవీపున్నాగ, చంపకాశోకభూజాతతతులుఁ
బనసపిప్పలనింబ • పాటలీకరవీర, సహకారచందనఁ తొడుపాములు
మందారఖమ్మరమాలతీహింతాల, సరళతాళద్రుమ • సంఘములును
గుండకురంటక • కోవిదారతమాల, జంబూకరంబకఁ జంబకములుఁ
గమలకల్పారపరిమళకలితలలిత, నిర్మలోదారకాసార • నివహములును
పుష్పఫలజాలకిసలయఁపుంజములును, గలిగి యత్యంతపౌన్దర్యమై • యలరుచోట.

శా॥ గంగానిర్ఘరఘోషముల్, ప్రతిగుహఁగర్జనస్మగేంద్రధ్వజుల్,
రంగత్తుంగమహోక్షనిర్భరమహారానంబులుం, గిన్నరీ
సంగీతంబులు, హంససారసకల • స్వానంబులుం, బోల్లస
ద్భ్రంగీనాదము లుల్లసిల్ల నొకచోఁ • జెంపొండ సుస్వాంతతఁ.

161

వ॥ మఱియు గంధవాహస్త సంధయాశృష్టగండశిలాన్యస్తకస్తూరికామృగమద పరి
మళపరంపరల సాంపుజనింప నిలింపనదీనికటంబునఁ జటిలవకుళనళఘటిత గృ
హంతరంబునఁ దపోవేషధారిణియై కుముదినీరమణకోటీర చరణరాజీన
పూజనంబుఁ గావించుచు నచంచలభక్తి నర్మలిచెలు లుడంచితకుసుమకిసలయ
ఫలప్రసవంబులు సమకూర్పఁ దర్పణం బొనర్చుచు నప్పర్వతరాజితనయ
తపోనిష్ఠాగర్వియై యుండె నాసమయంబున.

162

—♦ శివుఁడు దక్షిణామూర్తిరూపంబున సనకాదులకుఁ దత్త్వముపదేశించుట ♦—

క॥ హరుఁ డాకై లాసంబునఁ, గరమున విజ్ఞానముద్రా ♦ కనుపట్టఁగ ను
స్థిరమతి వటమూలంబున, నిరుపమమహనీయయోగ♦నిష్ఠానిధియై. 163

గీ॥ దక్షిణామూర్తిరూపంబుఁ ♦ దాల్చి తాను, సకలవేదాంతసిద్ధాంత♦సరణి నెల్ల
మహిమమీఱంగఁగరతలా♦మలకమట్లు, దెలియసనకాదిమునులకు♦దెలుపుచుండె

క॥ తనమానససంభవు లగు, సనకాదులఁ జూచి బ్రహ్మ ♦ జగముల నిర్మిం
ప నియోగించిన, వారలు, జనకునిఁ గనుఁగొని విరక్తి ♦ జనియింప మదిన్. 165

క॥ లోకస్మజనాధికారము, మాకేల ముముక్షులకును ♦ మానితమోక్ష
శ్రీకిం గారణమయి తగు, శ్రీకంఠపదాబ్జయుగళ ♦ సేవయుఁదక్కన్. 166

వ॥ అని యమ్మహాబుష్మ లధికారబంధంబులం దగులక కేవలమోక్షపరాయ
ణులై శివచరణారవిందవందను లగుచు వచ్చిన. 167

క॥ ప్రకటితముగ వేదంబులు, సకలోపనిషద్రహస్య ♦ జాలం బెల్లన్
సకరుణహృదయుండై వా,రికి నుపదేశించె శివుఁడు ♦ బ్రేమదలిర్పన్. 168

వ॥ అంత నమ్మును లీశ్వరమాయచేత వేదవేదాంతవిద్యాపరిపూర్ణులయ్యుఁ దదీయ
రహస్యసిద్ధాంతంబుఁ జిత్తరంగంబున నిలుపనేరక మగిడి యుమారమణునివలన
బోధగ్రహణార్థంబు కలధౌతవిరాజితంబయిన కైలాసశిఖరంబునందు నపరి
మితానందనిర్భరంబగు భోగపురంబున స్మరణమాత్రంబున మోక్షప్రదంబై
యత్యంతశుభకరంబైన దివ్యభవనంబును బొంది నందీశ్వరునకుఁ దమరాక నెఱిం
గించిన. 169

క॥ ఆతం డీశ్వరుననుమతి, నాతాపసంఘములను ♦ హరుసన్నిధికిన్
దోతేర వారు గనుఁగొని, శీతాంశువతంసుఁ బ్రణతి♦సేయుచు భక్తిన్. 170

సీ॥ ఈవిశ్వ మంతయు ♦ నెవ్వఁడు లీలచేఁ, బుట్టించు రక్షించుఁ ♦ బొల్పడంచు
నెలమి యనుగ్రహం ♦ బెవ్వనిచేఁ, దిరో,ధానంబు బరగు నెవ్వనివలన
నెవ్వనిపదరజం ♦ బెన్నఁ దారకమగు, దుస్తరసంసార♦తోయనిధికి,
నెవ్వని భజియింప ♦ నిలలోన నంటవు, బ్రహ్మహత్యాదిపా♦పంబు, లట్టి
పరమపురుషుని శివు నుమా♦ప్రాణనాథు, సర్వలోకేశ్వరుని నిన్ను♦సారె మేము
శరణుజొచ్చెద; మపరాధశతము లోర్చి, కావఁగదవయ్య నిర్వాజకరుణతోడ.

గీ॥ ప్రజల కభిధానమై యొప్పుఁబశువు లనఁగఁ, బసులకెల్లను నీవును ♦ బ్రభుఁడ వగుటఁ
బశుపతి యటంచు నీపేరు ♦ బరగు శుత్రుల, నట్టి నిన్ను నుతించెద♦మభవ! యీశ!

క॥ స్తవ్యుండగు పరమేశ్వరు, దివ్యాంఘ్రియుగంబు సంస్తు♦శింపుచు నిటులన్
భవ్యంబుగఁ బ్రార్థించిరి, నవ్యవచస్సుధలు గులుక ♦ సమృత దనరన్. 173

గీ॥ వివిధసిగమాగమంబులు • విస్తరంబు, లగుట మాకు గ్రహింపఁగఁనలవికాదు
వేదసారంబు సంక్షేపవిధము జెలఁగ, మగిడి శంకర! బోధింపుమాకు నయను.

వ॥ అనుచు నసకాదులు బ్రాగ్ధించిన దయాగనభరితాంతరింగు డగుచుం నన్ననో
రథంబు సఫలంబుఁజేయఁ బరమగురుఁడను, గోటిసూర్యప్రకాశుండును నగు
నిందు శేఖరుండు నందికేశ్వరుం గనుంగొని. 175

క॥ ఉపనిషదర్థరహస్యం, బుపదేశించెనము మునులు • కురుతరనిష్ఠం
గృపతో మదనుఁడుదక్కఁగ, నిపు డొగి రాసేకు మిచటి • కితిరజనంబున్. 176

వ॥ అని శిలానందనుని నిజమందిరద్వారంబున నియోగించి. 177

సీ॥ శరదిందునిర్మలఁ చ్చవిగుల్కునమ్మేన, శివమున శశిశేఖ • చలువుమెలియ
వ్యాఘ్రచర్మంబున • నమలవీరాననం, జమంగ యోగపట్టము ధరించి
అజ్ఞానమస్తకఁ న్యస్తమా దక్షిణ, పాదంబున పాశుపాద మొప్పు
ససకాదిమునిబృందఁ సంతయంబులు దీక్షి, గిరిమునఁ బుష్పనగ్రి • గరముఁ బూని
పరమనై రాగ్యసంపద • భాసిలంగ, మోహసామోజ్యలక్ష్మికి • మూలమగుచు
దక్షిణామూర్తియగుచు సా • లేక్షణుండు, యోగనిష్ఠాగరిష్ఠుఁడై • యొప్పినపుడు.

క॥ సకలసతీపతిమిథునము, ప్రకటంబుగ విగతమోహఁపాశం బయ్యెన్
మకరధ్వజపుష్పాస్త్ర, ప్రకరము లెవ్వానియందుఁ • బాటకనిలిచెన్. 179

సీ॥ భారతీకుచకుంభఁ పరిరంభణప్రేమఁ, జాలించె సంభోజఁసంభవుండు
ఇందిరాధరసుధాఁస్పందనాంభఁ దొలంగె , మదిలోనఁ గైటభఁమర్దనుండు
చారుపులోమజాఁసంభోగసౌఖ్యంబు, విడిచెను జంభవిఁ ద్వేషణుండు
కాంతాసమాగమఁకౌతుకంబును మానె, సంతతంబు నిలింపఁసముదయంబు
యక్షకిన్నరగరుడోర • గాదినిఖిల, దంపతుల కాత్మమోహంబుఁతటిగె నపుడు
ప్రచురపై రాగ్యదీపితాభావమగుచు, నసఁగి తేతనాచేతనాత్మకము జగము.

క॥ రతితోడ సురతకేళి, చతురత వీడ్కొనుచుఁ బంచసాయకుఁ డుద్య
న్నతిఁ దాపనుఁడై హాస, శతము నిస్సృతాధికార • సంపదుఁ డయ్యెన్. 181

వ॥ ఆసమయంబున.

సీ॥ జంభారివరదంతి • చౌదంతముల నూకి, యటఁ జని హాద్యవాహననిఁ దాకి
దండధరోద్దండఁదర్పంబు వారించి, యటఁ బాసి పలలాశి • నడ్డగించి
వరుణునిమీదను • వారక దండెత్తి, యట వాలి పలుగాలిఁనణఁగ మొత్తి
ధనదునిపట్టణఁనలిఁ జొచ్చి, గాలించి, యటదూరి పురపై రి.నాగ్రహించి
చటులదోర్లసదనివార్య • శౌర్యమహిమ, కెదురులేకను దిగ్గయంబెలమిగాంచి
భాసురప్రోధిశూరపఁద్మాసురుండు, శూరుఁడై మించె లోకముల్పూర్వఁగొనుచు.

—♦ ఇందుగఁడు శూరపాదలకుఁ బ్రతీకార మూహించుట ♦—

వ॥ తదీయదుస్సహప్రతాపంబునకు నోటువడి బలారాతి దేవమునిగణంబులతోడఁ
దత్ప్రతీకారం బొనర్చి రక్షింప దత్తుం డెవండొగో యని నితాంతచింతా
క్రాంతస్వాంతుం డగుచుఁ ద్రిదివంబునందు. 184

ఉ॥ సారెకు శూరపద్మభుజఃసారకళాపరిభూతిభీతిచేఁ
గూరవిసీతిసీతిపటుఁకోవిదు, భాసురసత్కళావిధున్
భూరిగుణాభిరాము, గురుపుణ్య, గురున్ ముదమొప్పఁ గాంచి జం
భారి గభీరసూక్తి ననయంబు నయంబు రహింప నిట్లనెన్. 185

సీ॥ చింతామహాధ్వాంతఃసంతానరవిదీప్తి, బంధురవిక్రమ ♦ గ్రంథతీక
పరిపంథివరగర్వ ♦ పర్వతదంభోళి, సకలవిపద్దంభజలధినౌక
కుశలపరంపరాఃకుముదినీచంద్రిక, చటులఘనారంభ ♦ జలధివేల
చాతురీలతికోప ♦ చయఘనోపఘ్నంబు, బుద్ధిజాడ్యేద్మసమిద్ధకీల
కార్యవిధిసాధనాత్యంత ♦ కాంక్ష్యమాన, భాసురాంజన మగుచును ♦ బ్రాడికెక్కి
ఖ్యాతిఁ దనరాఁజె భవదీయ ♦ సీతీసూక్తి, ధృతిజితనగేంద్ర! నిర్జరఃదేశికేంద్ర!

క॥ శూరుఁడగు శూరపద్మఁడు, వారక సురలోకసుఖనిఁవారకుఁ డగుచున్
భూరికఠోరపరాక్రమ, సారకళాప్రాధి మీఁతె ♦ సారెకు జగతిన్. 187

క॥ సీతాసనంబు సురరే, ఖాశీర్వాభరణరేఖ ♦ కావున సీయా
దేశముఁ గోరెద నిపు డుప, దేశింపఁగడయ్య తత్ప్రతిక్రియ నొకటిన్. 188

వ॥ అనిన శచీపతిఁ జూచి వాచస్పతి సుధామధురవాచాధురంధరత నిట్లనియె. 189

క॥ చింతాలవంబు లేక ని, తాంతసుఖోన్నతినిఁ దనరు ♦ ధన్యఁడ వెంతే;
యింతేలా సీమదికిని, వంతయు; మనయత్న మంత ♦ వరుస ఘటించున్. 190

గీ॥ భారతీప్రాణనాథుండు ♦ బ్రహ్మ యుండ,
ఫణిపతిశయానుఁ డల చక్రపాణి యుండఁ
బురదనుజహంత పన్నగాభరణుఁ డుండ,
మనకు భయమేమి మదిలోన ♦ మాను చింత. 191

వ॥ అనిన నాసుపర్వదేశకునిం బురస్కరించుకొని జంభారి యితరదిక్పాలకదేవ
మునిగణంబులతో రజతాచలంబుఁ జేరి పరమేశ్వరభవనద్వారసంరక్షకుండైన
శాలంకాయననందనునకు నిజాగమనంబుఁ దెలిపిన. 192

గీ॥ స్వస్వనూపానుసంధాన ♦ సౌఖ్యకలనఁ, జెలఁగుచున్నాఁడు శశిమాళిఁ చిత్సమాధి
నతనిసందర్శనంబుమీఁకగు లడెట్లు, సమయ మిది కాదుమీరలుఁజనుడియిపుడు.

వ॥ అని బహువిధంబుల స్తుతించినఁ బ్రసన్నచిత్తుం డగుచు శతానందుండు పురందర
ముఖబృందారకబృందంబులఁగటాక్షస్యందమానసుధాసందోహంబుల నించుచు
నిట్లనియె. 203

క॥ ఇది యేమి? దివిజులారా!, వదనంబులు చిన్నబోయి ♦ వచ్చితి రెంతే
పదపడి మత్సన్నిధికినిఁ, ద్రిదివమునకు బాధ లేదె ♦ దివిజులచేతన్? 204

ఆ॥ భగ్నశృంగమైన ♦ భద్రంబుపోలిక, శిథిలమైనపనినిఁ ♦ జేతఁబూని
దీనదశను బొంది ♦ దివిజలోకేశ్వరుఁ, డింతవంతఁ గుండ ♦ నేల చెప్పుడ. 205

క॥ అతనిబిడఘామధూమా, కృతిని స్వేమారుఁ జెంది ♦ ఖున్నండగుచున్
ధృతిదరిగి వీతిహోతుఁ, డితఁ డిటులం గాసిఁబడుట ♦ నేమొకొ మఱియున్

మ॥ ధరణీలేఖనము ఘటించుచు సముద్యత్కాలదండంబుచే
శిరము న్వాంచియ దండపాణి మదిలోఁజింతింపఁగా నేల యా
శరుఁ డుత్పాటితదంష్ట్రమైన ఫణియోజ స్థంతిశీకృతమై
కరఖడ్గం బది దూలనేల వికృతింగన్నట్టి వీక్షింపఁగన్. 207

తే॥ పాశహస్తుఁడు జీవనా♦పాశుఁడగుచుఁ, బాసె ముఖకాంతినేలొకో; ♦ పవనుఁ డితఁడు
కలితపటమైన కేతన♦కాండ మొకఁడు, గేలఁ గైకొని దై న్య మిఁజ్జేల పొందె.

క॥ నవనిధులు దొలఁగి ధనదుఁడు, నవయగ నేటికి నకించ♦నత్వముతోడన్
భువిఁ గుంతితమై శూలము, భవుఁ డేల పరాజయంబు♦వాటిలె నిటులన్. 209

సీ॥ దీనదశనుజెంది ♦ తేజరిల్లి రిచేల, ద్వాదశాదిత్యు లత్యంతభీతి
శ్రమమునొంది రిచేల ♦ సప్తమరుత్తులు, నగనిరుద్ధాఘనిమ్నగలపగిడి
హీనప్రభావులై ♦ రేల యేకాదశ, రుదులు నిర్గతభదురి లగుచు
బహుళవిపత్తులఁ ♦ బాటిలి రేలొకో, సిద్ధవిద్యాధరు ♦ ల్పెలుపుడక్కి
శేషుఁడు నరేంద్రపాణి నిష్ప్రీడ్యమాన, గరళదంష్ట్రంబుకై వడిఁ ♦ గానఁబడియె
నష్టవసువులై రేలొకో♦నష్టవసువు, లార్తులైరేల పితరు ♦ లహర్నిశంబు. 210

గీ॥ తెలుపుఁ డీయుపద్రవమును ♦ ద్రిదశులార, దాని కేను బ్రతిక్రియఁదగవచింతు.
ననుచుఁ బల్కినవిధిపల్లులొకించి, సురలరభసంబువారించి ♦ సురగురుండు. 211

—* ఇంద్రాదులు బ్రహ్మతో శూరపద్మాసురుడుండగములు వచించుట *—

క॥ వినుతి నొనర్చుచు నిట్లను, వనజోద్భవ సత్య మమర♦వర్గంబులకున్
జనియించె విపద్దశ యిది, యనవరతము శూరపద్ముఁడను దైత్యునిచేన్. 212

క॥ అగణితబలు లనుజన్ములు, దగ వెంబడి సింహవక్త్రతారకు లనగా
మగఁటిమి నద్దనుజేంద్రుఁడు, జగములకున్ ధూమకేతుచందముఁ ధనరెన్. 213

- క॥ వెలయ ఫణామణిఘృణులం, జెలువలరఁగ దానవేండ్లు) • సింహాసనమున్
బలుమఱు నలంకరింతురు, తలలన్ మోయుచు ననంతతక్షకముఖ్యుల్. 227
- తే॥ సత్యలోకంబునుండి రసాతలంబు, దాఁకఁగలఁచుచు భుజశౌర్యదర్పమెనఁగఁ
జాల నష్టోత్తరసహస్రసంఖ్యఁదనరు, నబ్జజాండంబులేలు నయ్యసురమాలి. 228
- క॥ యుగము లనేకము లాయెను, జగతిన్ దద్బాధఁ గలిఁగిసత్కృపతో న
త్యగణితభుజశౌర్యుండగు, పగఱకు సంతకు సృజించి • పాలింపు మమున్. 229
- క॥ అనుడు బృహస్పతిపలుకులు, వనజోద్భవుఁ డాలకింప • వాసవుఁ డంతన్
వినయమునఁ బలికెఁ గమలజుఁ, గనుఁగొని దైన్యంబు మదినిఁగడలుకొనంగన్!
- క॥ అసురకృతార్తినహస్రాంశసహస్రాంశంబు మీదుఁసన్నిధి గురుఁడుం
బాసఁగ వచించిన దెంతయు, వసుమతిఁ దద్బాధ నెన్న • వశమె మహాత్మా! 231
- గీ॥ సన్నిపాతవికారంబు • సంధిలంగ, భైషజంబులు గూడని • భంగి మేము
బూనినట్టి యుపాయముఁల్పొల్లువోయె, నసురవల్లభు గర్వశాంత్యర్థమగుచు.
- క॥ ఇన్నాఱు సింహవక్త్రున, కిన్నాఱును దారకునకు • నిద్దఱ కిట్లున్
నన్నాఱండము లొసఁగుచు, నెన్నగ నార్నూరుపై న • నెనిమిది తానున్. 233
- క॥ భాగించుకొని మహోన్నత, భోగంబున మించు నసురుఁపొగరు నడంపన్
వేగం బొకసేనానిని, బాగుగ సృజియింపు మాకుఁ • బద్మజ! కరుణన్. 234
- తే॥ దైత్యపుంగవుబాధకుఁ • దాశలేక, మున్ను దిక్పాలకులు నేను • మోహరించి
కదన మొనరింప నప్పుడుఁకాందిశీకు, లగుచుఁ బోయిరి సురలు దిగంతములకు.
- సీ॥ కుంతితం బగుచు మఁత్కులిశంబు బడె నేలఁ, బావకుశక్తియు • భంగమొందె
దండి భుజాదండఁదండంబుఁ బడవేసెఁ, గ్రీవ్యాది కాక్షేయఁకంబు సడలె
వరుణుండు గెంగేల • వదలెను బాశంబు, యష్టిమాతృధ్వజం • డయ్యె గాడ్పు
కనుపట్టె భిన్నమై • గద కుబేరున కాది, శూలంబు మరచెను • శూలపాణి
చక్రిచక్రింబు నిష్ప్రభాఁచక్రమయ్యె, సకలమగు నాయుధంబులు • వికలమయ్యె
నందువల్లనుభయమొందియనుదినంబు, శూరపద్మునిఁగొల్తుముఁశుభముఁదక్కి.
- సీ॥ ఎచట దండెత్తునో • ప్రచురోగ్రసైనిక, ప్రచయరోలాహలాఁర్భటులు మించ
నెట దాడి వెడలునో • పటుమదద్విపఘటా, చటులఘీంకారము • ల్పందడిల్ల
నేదండఁ జెండునో • కోదండగుణరవో, ద్దండత దిక్పాలతండ మడర
నెందు వేధించునో • యేపుమీటి సుపర్వ, సుందరీమానముఁల్పూఱఁగొనుచు
ననుచు నేవేళఁ గళవళంబంది కుంది, కృశత నొందితి మమితోక్తు • లింకనేల
యన్నకంటెను దుష్టుడై • యతిశయించె, సింహవక్త్రుండు రిపుగజఁసింహుఁడగుచు.

- తే॥ తారకానురుఁ డట్లన ♦ తనరి, భూరి, భుజబలవిహారియగుచును ♦ పొగలుమీఱి
యేర నెంచక జేజేల ♦ బాటఁజీటి, యశార గడిదేతె దుర్వార ♦ మైనదారి. 238
- సీ॥ అనుకూలగతి వీచు ♦ ననిలుఁ డింతయకాని, వేమారు స్వేచ్ఛగా ♦ వీవ వెఱచు
గండుఁదగ్గి ఖరాంశు ♦ డెండగాయునుగాని, శుంభత్ప్రచండతఁ ♦ జూప వెఱచు
దగుపాటి వెలుఁగును ♦ దహనుఁ డింతయకాని, విస్ఫురజ్జ్వాలల ♦ వెలుఁగ వెఱచు
గ్రహము లెల్లను సౌమ్య ♦ గతులఁబూనునుగాని, కడువక్రగతులను ♦ గాంచ వెఱచు
వికలత జనించు దిక్పాల ♦ వితతికెల్ల, భూతసంఘంబునకుఁ బుట్టు ♦ భీతి మదిని
జగములన్నియు బెగడును ♦ సంతతంబుఁ, దరమె వర్జింపఁ, దారకా ♦ నురునికడిమి.
- గీ॥ అనిమిషత్వంబు సార్థక ♦ మయ్యె నిపుడు, నమకు నన్వప్న త ఫలింఁచె ♦ దధ్యముగను
ధారకోద్బటధాటికిఁ ♦ దారితారి, రెప్పపాలును నిద్రయు ♦ రెండు లేక. 240
- గీ॥ పద్మసంభవ! నీపాలఁ ♦ బడితి మిప్పు, జేమిచేయు నుపాయంబు ♦ నెఱుగఁమయ్య
యచితముగ నెద్ది కర్తవ్య ♦ మొప్పుమదికి, నదియమాకిప్పుడొనతి ♦ యంగవలయు.
- వ॥ అని విన్నవించిన సంక్రందను ననునయింపుచు నరవిందసంభవుఁ డిట్లనియె. 242
- క॥ వినుమో సురేంద్ర ! విడువకు, మనమున ధైర్యంబు వానిఁ ♦ మహిమోన్నతియుఁ
జనుఁ గొన్నిదినము; లేరికిఁ, దనరఁగ విభవములు శాశ్వతంబులె జగతిన్. 243
- చ॥ ఒకతఱిఁ బూర్ణుడౌ హిమగుఁ ♦ డొక్కతఱి గృశత స్వహింపఁడే
యొకతఱి సాభ్రమా గగన ♦ మొక్కతఱి స్థలదంబు వాయదే
యొకతఱిఁ దీర్ఘుడౌ తపనుఁ ♦ డొక్కతఱి నైరదీప్తి మానఁడే;
ప్రకటితశౌర్యసంపదలు ♦ బాయకయుండు నె యెట్టివారికిన్. 244
- క॥ అదికావున వానిభుజా, మద మొకసమయమున నణఁగు ♦ మహి నాపదసం
పదలును, సుఖదుఃఖంబులు, వడలక నొకరీతి నెంత ♦ వారికి నగునే? 245

—* ఇంద్రాదులు బ్రహ్మతో విష్ణుమూర్తిని సందర్శించుట *—

- వ॥ అని ధైర్యంబుఁదెలిపి శతానందుండు బురందరప్రముఖ బృందారక బృందంబుల
దోడ్కొని, గోవిందసందర్శనానందంబుఁ డెందంబునఁ గందళింపఁ జని, ముందట
వికచకమలకల్హారపరాగపరిమళపరంపరాసంపాదిని, విరజానదిం గని క్రుంకి
పరిశుద్ధులగుచు సమిద్ధతపనీయమణిమయమహనీయదివ్యనికేతనంబును, గేతన
పటలజనితపటపటత్కారముఖరితనిశాకరకాంతాసంతాన విరచితసౌధజాలంబు
ను, జాలాగతకాలాగరుధూపదీపికానుగంధబంధురగంధవాహస్తనంధయాహూ
యమానమదవదిందిరిసందోహప్రభామేడితసంక్రందనమణితోరణరమణీయ
రాజవీధీవిరాజమానంబును, మానితగాంగేయమణిగోపురోత్తుంగశృంగారితభృం
గారుఖచితనానామణిగణకిరణకిమ్మిరితదిగంతరంబును, నంతర్నిరంతరప్రతిబింబి

తపరిజనరూపాప్రయత్నకల్పితాతేఖ్యాభిఖ్యా ముఖ్యమణిభిత్తికామనోహరంబును,
హరిదుపలవిపులప్రాకారముక్తావితానవజ్రకీలితద్వార వై దూర్యగోమేధికకవాటా
భిరామంబును, నగుచు ననవద్యహృద్యకీలికోద్ధానంబుల నభినవరత్నసోపాన
భాసురకానారంబుల విలాసంబు దనరి చతుర్భుజులును, శంఖచక్రాంకితులును,
పీతాంబరధరులును నై సకలజనంబులు సాహస్యంబుజూపట్టఁ గామకోధలోభ
మోహమదమాత్సర్యంబులం దొలంగి పరమశాంతులై ముముక్షులైన వైష్ణవ
గణంబులకు నెలవగుచుఁ బునరావృత్తిరహితంబై పరమపదంబైనట్టి వైకుంఠ
ధామంబుఁ బ్రవేశించి, యందు.

246

పూర్ణేందుబింబంబుఁ ♦ బోలునెమ్మోమున, దరహాసచంద్రిక ♦ ల్లఖకెసంగ
నాకర్ణవిశ్రాంతి ♦ నలరుకందమ్ములఁ, గరుణామరందము ♦ ల్లరిమఁజెంద
నీలాంబుదముఁ బోలు ♦ నిద్దంపునెమ్మేనఁ, బసిడివల్వ మెఱుంగు♦పగిది మెఱయ
శయతలంబునఁ జేర్చి ♦ సారెకు నిందిరా, జలజాక్షి చరణంబు ♦ జంబు లొత్త
రమణ భోగీంద్రభోగప ♦ ర్యంకమునను, యోగనిద్రాసమాధిచే ♦ నున్నవానిఁ
బద్మలోచను వైకుంఠఁ♦బద్మనాభు, నాదినారాయణునిఁ గాంచి, హర్ష మొదవ.

॥ ‘సకలాజాండపిచండిలాయ, దివిష♦త్సంస్తుత్యపాదాంబుజా
య, కరాభ్యంచితశంఖచక్రియుగళ♦వ్యామ్నాయ, వేద్యాయ, మో
క్షకరా యాఖిలయోగినాం త్రిజగతాం ♦ కల్యాణదా యాద్య తేఽ
స్తు కృపాంబోనిధయే సమో నమ’ ♦ యటంచు న్నొక్కి రత్యంతమున్. 248

ఏపు దలిర్ప దైత్యభటు ♦ లెల్లరకున్ గడుఁ గూరబుద్ధులై
యాపదఁ జేయ ధర్మపథ♦మంత యణంగఁగ నట్లు దుష్టశి
క్షాపటిమ జ్ఞెలంగుచును ♦ సజ్జనపాలన మొప్ప ధర్మసం
స్థాపనఁ జేతు వౌ కరుణ ♦ సారె జనించి ధరాతలంబునన్.

249

రాజీవమై వేద♦రాజినిఁ దెచ్చితి, కూర్మి మోచితి వద్రిఁ ♦ గూర్మమగుచు
భూదారమైతివి ♦ భూదారతను బొంది, మానవహరిలీల, మాన వెపుడు
వటువై రసాతల♦వటు వైరిఁ జేసితి, పరశుచే నణఁచితి ♦ పరశుభంబు
రాజనందనుఁడవై ♦ యాజి జయించితి, హలముఁ బూనితి కుతూ ♦ హలముదనర
బుద్ధమూర్తివె కావె ప్ర♦బుద్ధపటిమఁ, గల్గి వౌదువు రణరం♦గకర్కశముగ
దశవిధాకృతులను మహా♦దశ జెలంగ, మహిమనిల్పితి సత్కృపా♦మహిమమీఱ.

మఱియు లోకహితార్థంబుగాఁ దనరు భవదీయదిన్యలీలావతారంబులు లెక్కిం
పందరంబె, యనంతకల్యాణగుణగణాకరుండ వప్రమేయుండవు, గృపాంభో
రాశివి, దేవా! నిశాచరనిర్నిరోధబాధాకాంతుల మగుచు భవచ్ఛరణారవిం
దంబులు శరణుఁబొందితిమి. మమ్ముఁ గటాక్షంబున రక్షింపు మోవుండరి

కాక్షా! యని బ్రహ్మాదులు వినుతించినఁ దదీయ స్తవంబుల సంతోష్టుం డగుచు
లోకరక్షాపరాయణుండగు నారాయణుం డిట్లనియె. 251

ఉ॥ ఏమి, విరించి! యేమి, దివిఃజేశ్వర! రాగత మేమి? యిందు నా
నామరసంఘము ల్గొలువ • నార్తత; నావలనంబ్రయోజనం
బేమి? వచింపు డిప్పు డనుఁరేందుఁడు శూరుఁడు శూరపద్ముఁ డు
ద్దామబలోద్ధతి న్దరుమ • దాన వసింతును మేరుకంధరన్. 252

గీ॥ స్వప్నమందైనఁ దద్భీతిఁవదల దాత్మఁ; జెప్పెడిదియేమి నే నిఁకఁనెప్పుడేని
శూరశబ్దంబు బడినచో • శ్రోత్రమందుఁ, గంప మొందుచు నామదిఁకళవళించు.

తే॥ మనకు సంరక్షణార్థమైఁమహిమమీఱు, మరుదయాంభోధి శంకరుఁడురగభూషుఁ
డొనర గల్పించెఁగనకాద్రీఁయువరిభాగ, మచట వసియింతునిర్భీతిఁనహరహంబు.

వ॥ అనిన సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 255

క॥ దనుజుల కగమ్య మెయ్యది, కనబడ దీజగతి; నెట్లు • కల్పించెనొకో
కనకాద్రీ సురల కిరవుగ, దనుజులు జొరకుండఁ జంపఁధరుఁ డురుకరుణన్. 256

వ॥ అనిన సూతుం డిట్లనియె. 257

చ॥ మును నొకబ్రహ్మకల్పమున • మోహరమొప్పుఁగ దేవదానవుల్
ఘనతరబాహుశౌర్య మెన • గం గదనం బొనరింప నప్పుడా
దనుజబలంబు మించె విబుఁధవ్రజ మంత పరాజయంబుచేఁ
గనకమహీధరోర్ధ్వమునఁ • గామవిరోధి మరుంగుఁ జొచ్చినన్. 258

తే॥ అచటి కమరుల బాధింపఁనరుగు దేర, హరుఁడు వీక్షించి కోపవిఁస్ఫురణ మీఱ
నసురుల శపించె మీరోదుఁరాత్ములార! శరణుబొందుచుసురలు మత్సన్నిధికిని.

క॥ వచ్చిన వారినిఁ గ్రొవ్వున, నిచ్చట బాధింప రాగ • నిది పౌరుషమే!
సచ్చరితదూరు లగుచును, నిచ్చ పరాజయము మీరుఁనిక్కముఁ గనుడీ. 260

అ॥ యజ్ఞభాగమునకుఁనర్హములే కింత, నుగ్రకర్ములగుచు • నుర్విలోన
విప్రవరులు మిమ్ము • వేమాటు నిందింప, నఖిలధర్మదూరులగుచు మిగుల.

క॥ కనకాద్రీయూర్ధ్వభాగము, గనుపట్టదు మీకు నెపుడుఁ • గనుపట్టుట గ
ల్గిన నొకచో, నధిరోహణ, మొనరింపగ బలములేక • యుండు న్మీకున్. 262

వ॥ అని మఱియును. 263

తే॥ ఇది మొదలు నస్మదాజ్ఞానీ • హేమనగము, దైత్యదానవరాక్షసఁతండములకు
సూర్ధ్వభాగమగమ్యమైఁయొప్పునెపుడుఁ, బూజ్యులగుదురు దేవతఁలుభవనములను.

వ॥ మఱియు యజ్ఞభాగంబుల ననుభవింపుచు యజ్ఞంబులఁ జేయుచు బరాజయం
బును బొందక గాయత్రీచ్ఛందంబున భూమియు నంతరిక్షంబును, ద్విష్టుచ్ఛందం

బున స్వర్గంబును, జగతీచ్ఛందంబున దిక్కులను విక్రమించుచు సకలశత్రుజయం
బునుఁ గాంతు రస్మచ్ఛాసనం బిదియ. 265

క॥ అనురులలోపల నెవ్వఁ, డసదృశతరభక్తి నన్ను ♦ నారాధించున్
వసుమతిఁ జేత యతం డగుఁ, బొసగునె యితరులకు నెల్ల ♦ భువనజయంబుల్ ?.

క॥ అని హరుఁ డాజ్ఞాపించుటఁ గనకమహీధరము దేవగణముల కిరవై
తనరును మఱి యటఁగల్గిన, దనుజులభయ మచట లేదు ♦ దైవతతతికిన్. 267

వ॥ అనిన సూతోక్తులకు శౌనకాదు లభినందించుటయు. 268

ఆశ్వాసాంతము

మ॥ స్ఫురదాభోగకటీ జటీమృదుపటీ భూతాశభూతాశసం
స్మరణీయాంఘ్రి విసూత్నరత్న కటకచ్ఛక్తిశచక్తిశభ
వ్యరసోదారకటాక్షపీక్షణ సమగ్రావేశ! గ్రావేశ! భా
స్వరకోదండవిఖండితోన్మద పురాసత్రాసనత్రాసహ, 269

క॥ వారణదానవగర్వని, వారణ! మోదితగళోర్ధ్వ ♦ వారణసతతా
వారణవైభవగంగా, వారణమజ్జజటాభ ♦ వారణదక్షా! 270

కవిరాజవిరాజితము.

కలుషవిఫాల! నభశ్చరపాలన! ♦ కామదభేలన! సర్వదిగా
కలితదుకూల! నవోడుపలీలనఖద్యుతిజాల నయాంఘ్రియుగా!
లలఘునిటాల! నటచ్ఛిఖిల! నతావనలాలనభూరిగుణా!
విలసితశీతనగేడ్భవమేళన ♦ విశ్వనిమీలనకృత్యచణా! 271

గ ద్య.

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపనగోత్ర కోడూరి
యెల్ల నామార్యపాత్ర శంకరానూత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామూంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
కాండంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం త గ్గ త

వివరహస్త్యక్షిరద్రము

సంభవకాండము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

రాజితగిరిరాజవి

హార! విరాజితభుజంగః హారా! నిజసే

వారతములువాగళుధా

తీరమణమనోబ్జభృంగః శ్రీశినలింగా!

వ॥ అవధరింపుము మతియు శౌనకాదిమహామునీంద్రులకు రామహర్షణి యిట్లు నియె.

ఉ॥ అంత ననంతుఁ డద్విధి సురాధిపులం గని పల్కె చిత్తమం
దెంతయు యుష్మదాగమనఁ మేను నెఱింగినవాడనై గుహా
భ్యంతరవాసము నివ్విడిచి యాత్మపురం బిది సేరగంటి దే
వాంతకుబాధ గల్గునపు డాగిరికందర మాశ్రయించెదన్.

3

క॥ కావున మనబాహుబల, ప్రాప్తీణ్య మొకింతయైనఁ డాటిల్లదు బో
దేవారి శూరపద్ము భుజావిక్రమశక్తిమోలఁ సంగరమందున్.

4

క॥ పురములు మూటినెఱుఁగొల్చిన, సరణిం దగ నాత్రిలోకశంకరుడగు శం
కరుడుం గాక న్మనకును, దరమే దనుజత్రయంబుదర్ప మడంపన్.

5

క॥ మనలన్ రక్షించుటకై, ఘనతరకృపతోడఁ దీవ్రగరళము మ్రొంగెన్
మును, నతనిమహామహిమము, వనజోద్భవ! యెవరికై న వశమే యెన్నన్? 6

గీ॥ శూరపద్ముని తేజంబుఁ జూఱఁ గొనగ, సింహవక్త్రునివిక్రమస్థితి సడంపఁ
దారకాసురుదర్పంబు ధరణిఁగూల్పు, శంకరుడొదక్క నన్యుడుఁ జగతిఁగలఁడె?

ఆ పరమేశ్వరుభజనం, బేపల్లను మనకు యుక్త మిష్టకరము స
ర్వాపన్నివారకంబై, చూపట్టు నటంచుఁ దెల్పి సురతతి కెల్లన్.

8

—* విష్ణాదిదేవతలు తపంబొనర్ప శివుండు ప్రత్యక్షమగుట *—

వ॥ అప్పు డప్పద్మలోచనం డగు నారాయణుండును బ్రహ్మాదిదేవగణంబుల తోడ నియమంబు జూప్పడ, వృజినాంబరమౌంజీదండంబులు జెలంగ, భస్మోద్ధూళనధవళితదేహుండును, ద్విపుండ్రాంకిత ఫాలుండును, రుద్రాక్షమాలికాద్యలంకృతకంతుండు నగుచుఁ ద్ర్యంబకపంచాక్షరీశతరుద్రీయంబులు జపించుచు, శివచరణారవిందధ్యాననిష్ఠాతత్పరుండై యేకాగ్రచిత్తంబున నుండె; నన్విధంబున బ్రహ్మాందాది సకలదేవతలు పరమేశ్వర సేవాపరాయణులై యుండ బహుకాలంబు సనియె నంత.

9

సీ॥ కంఠభాగంబునఁ ♦ గాలకూటచ్ఛట, లింద్రీనీలద్యుతు ♦ లెనయుచుండ సొంపొందు ఘనజటాజూటంబునందున, గంగాతరంగసంఘములు గదురఁ గమనీయమృదుతరఁగజచర్మచేలంబు, కటితటి నందమై ♦ కానుపింప నహిరాజభూషణాయత ఫణామణిరుచుల్, నిర్మలంబగుమేన ♦ నిండివెలయ మహిమరహిమీఱ బాలేందుమకుట మొప్పమందహాసాంచితముఖారవిందుడగు నందికై దండఁగొనుచునా ♦ నందమలర, సాంబశంకరుడెదురసాక్షాత్కరించె. 10

వ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షంబైన యప్పరమేశ్వరునిపాదారవిందంబులకు నభివందనంబుం జేయుచు హరివిరించిప్రముఖసురగణంబులు బ్రహ్మష్టాంతరంగులగుచుఁ బులకాంకితులై యంచితగతి నుతించిరి.

11

సీ॥ విశ్వాధికుని రుద్రా ♦ వేదాంతగమ్యుని, సర్వజ్ఞ శంకరు శర్వు సీశు నిత్య సత్యః బరాత్మనీలకంఠఁ మహేశు, శివుఁ ద్విపురాంతకు ♦ భవుని భర్గు నభవు జగద్రోహిహర్తను బ్రహ్మాండ, భర్తయకా దేవుని ♦ భక్తఫలదు శర్వగీశ్వరమాళి ♦ సర్వసాక్షిని శంభు, హరకుండలకిరీటాదిభూషు

గీ॥ మహితవిజ్ఞాననిశ్చితమతుల యతులఁ, బోచువిభు మరియుష్టమూ ♦ రులనునలరు పదుని, మఖవైరి, సాధులపాలివాని, నిన్న భజియింతు మెల్లప్పునిత్యభక్తి.

వ॥ అని యిన్విధంబున హరిబ్రహ్మాదులు సంస్తుతించిన నిందు శేఖరుండు మందహాసంబుజెలంగ గృపారసంబునం గనుంగొని సుధామధురనచంబుల నిట్లనియె.

క॥ కుశలంబె హరి! విరించీ! కుశలంబే వివిధవిబుధ ♦ కోటుల కెల్ల?

విశితాశనబాధల దుర్దశఁబొడమక యున్నవారె ♦ తమతమపదవిన్. 14

క॥ ఏమిటికి నన్నుఁ దలచుట, ప్రేమ స్థితియింతు భవదభీష్టముఁ జెపుడి

మామకసందర్శనవిధి, వేమాలు నమోఘ మగును ♦ విజయప్రదమై. 15

వ॥ అని పరమకృపాళుం డానతిచ్చిన నత్యంతకుతూహలభరితహృదయులై సురలు జయజయశబ్దంబులం జెలంగి రంత నారాయణుం డిట్లనియె.

16

క॥ దేవరకృపచేతను గల, దీవణకు శుభంబు మాకు ♦ నీశ్వర! యెప్పుడు.

నీవరమున గర్వితులై, పావకనిభవిభులు శూరపద్మప్రముఖుల్.

17

శా॥ నానాలోకముల న్గలంచుచును నానాబాధలం బెట్టుచు

నానానిర్జరతాపసావళుల దీనస్వాంతుల స్తేయుచు

నానాదైవతకామినీతతుల మానంబెల్ల దూలింపుచు

నానారీతుల దానవు ల్గువు అనూనప్రధీమ నిగించుచు.

18

గీ॥ మమ్ముల గణింప రెంతయుమదముమీటి, శూరపద్మాఖ్యుడతనిసోదరులగు

సింహవక్త్రతారకుల్ జెలగి రతుల, భుజబలస్ఫూర్తి వేధలైభువనములను.

19

క॥ వారలతోఁ బలుమాటును, బోర శక్తులముగాక, పురహార! యీశా!

గౌరీవల్లభ! నిన్నుం, భూరికృపాంబుధిని శరణుబొందితి మెలమి.

20

క॥ పాలింపుమయ్య మామొఱ, నాలింపుచు, నీవ కాకనసుదులమదము

దూలింపగఁ ద్రొడశులలోఁ, జాలఁ డొకండ్లైన నతులసాహస మొప్ప.

21

వ॥ అని పలికిన హరివచనంబు లాకర్ణించి యీశ్వరుండు వదనప్రభాప్రవర్ధమాన

చంద్రకళావతంసుండై యిట్లనియె.

22

క॥ మానుడు మదిలో భయమును, శ్రీనాథవిధాతృవిబుధశేఖరులారా!

సేనానిం బుట్టించెద, దానవులభుజామగంబు ♦ ధరణిం గూల్చు.

23

గీ॥ శ్రీఘ్నముగ మీమనోరథసిద్ధియగును, బొండు మీ రిక సుఖలీలనుండుడనుచు

వివిధవిధదేవగణముల ♦ వీనులందు, నభయసూక్తిమరండంబులలరఁబల్కి.

24

వ॥ ఈశ్వరుం డంతర్హితుం డయ్యె నంతదేవత లసురభయంబున మేరుభూధరకం

దరనివాసు లగుచు నొక్కనాడు పుండరీకాక్షుం గనుంగొని యిట్లనిరి.

25

క॥ ఎన్నడు పుట్టు గుమారుం? డెన్నడు దానవులబాధలెల్ల నడంగు?

బన్నగధరుకృప యెట్టిదొ? యెన్నఁగ మాభాగ్యరేఖయెట్టిదొ? తెలియ.

26

మ॥ శివునిం బాసి హిమాద్రిపుత్రియగుచు • స్వన్నందె శర్వాణి, యా

శివుడు సారె విరక్తచిత్తుడగుచు ♦ శ్రీదక్షిణామూర్తియై

వివిధామ్నాయశిఖారహస్యములు దా విజ్ఞానముద్రాకరుం

డవుచు దెల్పెడు మానిసంఘమునకు ♦ స్వ్యగోధమూలంబున.

27

ఉ॥ ఇట్లు విరక్తచిత్తుడగు ♦ నీశశిమాళి కుమాసమాగమం

బెట్లు ఘటిల్లునొక్కొ, మనఁ యిప్పిత మొప్పఁ గుమారసంభవం

బెట్లుగునొక్కొ, యీభువన ♦ మెల్లవిరాగమునొందె నిట్లు, నిం

కెట్లు సురారులం గెలుచు ♦ టెయ్యది కర్ణముఁ దెల్పు మాధవా!

28

వ॥ అనినఁ గ్రతుభుజునకుఁ జతుర్భుజుం డిట్లనియె.

29

చ॥ అరయ శివుండు సర్వజగదాత్మకుఁడౌటను లోకమందు స్త్రీ
పురుషులచిత్త మెత్తెఱఁగు ♦ భూరివిరక్తినిఁ బొందె నెంతయున్
మరుఁడు శరవ్యనైపుణిని ♦ మానె నపుంసకభావ మొందుచున్,
బఱఁగఁగ నిజ్జగంబు లింకఁ ♦ బద్మజుఁ డోపునె సృష్టిసేయగన్?

30

గీ॥ సృష్టి లేకున్న మనకార్యసిద్ధి యెట్లు? పరగ నధికార మెటుల దిక్పాలతతికి?
నేమి సేతురు వై శ్వానరేష్టి ధరణి? నధ్వరులు పుత్రసంపద ♦ నలరకున్న. 31

క॥ అది చేయకున్న జగతిం, ద్రిదశులకుం దృష్టి యెట్లు ♦ తేజం బెటులన్
విదితముగ జంతుకోటికి, నది గావున సృష్టిహేతువగు మిథున మొగిన్. 32

ఉ॥ భావభవుండు లోకమునఁ ♦ జాగ్రత్తదలిర్పఁగ దత్తుఁ డెన్నఁ గాం
తావరుల నిన్నతాంతమిథునక్రియఁగూర్పఁగ; వానిఁ బిల్చి యెం
తే వివిధోపచారముల ♦ దివ్యవిభూషణవస్తుజాలనం
భావనల న్మనోరథము ♦ బాటిలఁ బ్రీతునిఁ జేసి గ్రుక్కునన్. 33

క॥ మనము నియోగించిన వెన, మనసిజుఁ డటఁబోయి యయ్యుమాశంకరులన్
ఘనమతిఁ గూర్చును దానన్, మన మూనినకార్య మంతమహిమ ఘటించున్. 34

వ॥ అనిన నుపేంద్రునకు సురేంద్రుఁ డిట్లనియె.

35

మ॥ నియమం బొప్ప వటదుములతటి నెం ♦ తే దక్షిణామూర్తియై
కయిఁ జిన్మద్ర ధరించి మానము జెలంగన్ యోగనిష్ఠారతిన్
స్వయ మేకాంతమునన్ దపోమహిమచే ♦ వర్తించు ఫాలాక్షుఁ డ
క్షయతేజోనిధి యాతఁ డాత్మ గిరిజానయోగము న్గోరునే?

36

సీ॥ షట్చక్రశోధనఁ ♦ జాలించి యేరీతి, నగజాతకుచచక్రయుగముఁ గోరు
మాని హంసజపంబు ♦ మదిలోన నెబ్బంగి, నరయును పార్వతీహంసగతుల
రాజయోగము పీడి ♦ రహిమిట నేలీల, నాగౌరిముఖరాజయోగ మెనయు
నమృతబింబాస్వాద ♦ మది కోర కేలాగు, నద్రిజకమ్మోవియమృత మానుఁ
బ్రకటితధ్యానముఖయోగ ♦ బంధములను, బాసి యేయోజు జౌశీతిబంధములను
గూడి కీడించు వలిగట్టుకూర్మిపట్టి, బట్టి కవయుచు వరతపోబలుఁడు హరుఁడు.

క॥ ఆయనుఁగుదంపతులకును, నేయనువున యోగఘటన ♦ మింపొందునొ య
ట్లాయత్నము సమకూరఁగఁ, జేయునుపాయంబు వేగఁజింతింపఁదగున్. 38

38

వ॥ అనిన హరి యిట్లనియె,

39

సీ॥ ఎడను నాటింపఁడే ♦ మృదునూసబాణముల్, చటులదావానలఁబల్లలల్లు
జింత నొందింపఁడే ♦ చెఱకుసింగిణి బూని, నారెకు నెల్లఁబు ♦ యల్లురనఁగ
నదరుఁ బుట్టింపఁడే ♦ యళిశింసీధ్వజుల్, కిక్కిరింపఁబు ♦ గాఁగఁజేర్చి
కుందింపఁడే యెక్కి ♦ మందానిలరథఁబు, జెంకంబు గిళనళం ♦ బంచ నెపుడు
సతులపురుషులమర్మంబుఁ ♦ జక్క నరిసి, జెనకి యెచ్చాని నేమిదు ♦ చేయలేడు
సకలజగదేకవీరుండు ♦ సాహసాధ్యుఁడీంచుటలుకాడుసామాన్యుఁడే తలంప?

గీ॥ తలిరుఁదూపులుజెఱకువిల్లాల్పియౌ! శంఖర యుద్ధలోక్యజయముఁగాంచు
సహజము మహాత్ములకు నివి సత్వమంజ, సాధనంబులయందు నాఁచంగఁగలదె

మ॥ జటియై, భూరివిరాగుండై, కటిసటఁచృష్టాంబుడై, మహా
త్కటహాలాహలపాయయై, సువిలసఁత్ఫలాశ్రయై యున్న నా
ద్భటసూనాస్త్రపరంపరల్ హనునిడెంబు నిద్దానింపఁడే
చటులొద్దండభుజప్రతాపుఁడు మనోఁజతులఁడు యర్జునుండై.

మ॥ గరిమం జక్కెరవింట నూసశరసంఘాతంబు నంధించి వే
మఱు మారుం డెద నాటనేయ రమణీమాణిక్యమున్ జేలుజం
బరిరంభింపఁగఁ గోరఁడే, యధరబింబంబందుఁ గ్రొందేనియెల్
పరగం గోలి రమింపఁడే బహుతరఁభ్రాంతిన్ హరుల జంతుయన్? 42

—* విష్ణుబ్రహ్మాంధ్రాదులు మానుని హద్దుల గంపుట *

గీ॥ ఆత్మనిష్ఠాగరిష్ఠుండై ♦ యలపురారి, యరుణేపసూన్యన్ నందిన ♦ నుండుగాక
సంగము ఘటింపఁ బార్వతీశంభులకును, బంచబాణుని శీఘ్రంబు ♦ పంపనలయ.

వ॥ అని నిశ్చయింపుచు హరిబ్రహ్మాంధ్రున్ లగవిన బాణుం జలంచిన. 44

క॥ కాంతామణినహితుండై, కంతుఁడు శరచాపసాని ♦ కవదియు సగుచున్
జెంత వసంతుఁడు గొలువఁగ, సంతనమున వచ్చి దేవనన్నిధి కలమిన్. 45

క॥ వచ్చి ప్రణామముజేయుచు, నచ్చట హరిముఖ్యవివిషదావళి కల్గె
బచ్చనివిల్తుఁడు వల్కెన్, మచ్చికనసరన్ మరంకమంజులఘటిల్గె. 46

ఉ॥ ఏల ననుం దలంప జగదీశ్వరులార! నిజంబు మీకు నే
వేశను గింకరుండనయి ♦ వేగ ఘటించు సమస్తకార్యముల్
మేలుగఁ జెప్పఁ డీజగతి ♦ మిక్కిలి నాకు ససాధ్యమున్నదే
చాల భవత్కృపామహిమ ♦ చక్కగ నాయెడఁ గల్గియుండఁగన్. 47

వ॥ అనిన హరి యిట్లనియె. 48

క॥ మక్కువఁ బుష్పశరాసన!, చక్కఁగఁ బలికితివి నీకసాధ్యము గలదే
యెక్కడనేని జగంబున, నిక్కము సురహితముఁ గూర్చు ♦ నేర్చుదలిర్పన్. 49

క॥ స్త్రీపుంసవిరహ మగుచును, జూపట్టిన విశ్వ మిపుడు ♦ సొంపు దలిర్పన్
స్త్రీపుంసయోజనంబునఁ, గాపాడఁగవలయు నీవ ♦ కరుణానిధివై. 50

క॥ సవ్యాసవ్యాత్మకతన్, భవ్యములగు మాతృజనకభావంబుల సం
భావ్యుడగు నిజ్జగంబుల, కవ్యయుఁడై యిందుమౌళి ♦ యఖిలాత్మకుఁడై. 51

క॥ జననీభాగం బెంతయు, ఘనముగ నగతనయ యగుచుఁ ♦ గడు హిమశైలం
బున భూరితపస్సురణన్, దనరా రెడుఁ బ్రీతి సెలఁగ ♦ ధవునకు మదిలోన్. 52

క॥ ధర మఱియు జనకభాగము, హరుఁ డా కైలాసమందు ♦ న్యగోధతలం
బరుదార నాశ్రయింపుచుఁ, బరమజ్ఞానైకనిష్ఠఁ ♦ బరగు న్భ్రేమన్. 53

క॥ వా రిరువురకును యోగము, వారక ఘటియించెనేని ♦ వనట దొలంగన్
సారెకు నీ జగమంతయు, నారయ బహువీర్యవంతమై ముదమొదవున్. 54

క॥ కుసుమములచేత నర్చనఁ, బొసగంగాఁ జేసినట్లు ♦ పురహరుమీఁదన్
గుసుమాస్త్రంబుల నింపుము, కుసుమాయుధ! నీదుపటిమఁ ♦ గొనియాడనగున్.

మ॥ సుమకోదండపటుప్రతాపమహిమన్ ♦ జూపట్టి నీ విప్పు డా
ప్రమథాధ్యక్షు మహాతపస్సురణు నాఁఫాలాక్షు సూనాస్త్రసం
ఘముల న్నెమ్మది గాడనేసి గిరిజాకాంతాపగీరంభసం
భ్రమలోలుండుగఁ జేయు మాకు హితమున్ ♦ బాటిల్ల నెంతేనియున్. 56

వ॥ అని పంచాయుధుండు వచియించినఁ బంచశరుం డిట్లనియె. 57

ఉ॥ ఎవ్వనిసత్కృపామహిమ ♦ నేను జయంబును గాంతు? నాశివున్
నెవ్వగ నందఁజేసి శరనిఘ్నరతన్ గడు దోహి నొందునే?
యెవ్వఁడు స్వామిపట్ల మతిహీనత ♦ దోహముఁ బూను వానికిన్
దవ్వు పరంబు; లేవు మరి ♦ తథ్యముగా నిహలోక సౌఖ్యముల్. 58

వ॥ అది య ట్లుండనిమ్ము. 59

మ॥ నిటలాక్షుం డసమానరౌద్రుఁడు సమున్నదప్రతాపోజ్వలుం
డట రూక్షక్షణఁ జూడ నాక్షణమునం ♦ దాభీలమై పర్వు త
చ్చటులోగ్రాలికవిస్ఫురద్ధగధగజ్జ్వలాఁచ్ఛటావ్యాప్తి; నే
నెటుల న్దాళుదు? నీశుతో నెదురగా ♦ నెవ్వారికిన్ శక్యమే? 60

నీ॥ బంధురతరలీల ♦ బాలేందుధరుమీఁదఁ, బాటునే నాపద్మబాణ మిదియు
భాస్వరప్రాణిమ ♦ భాస్వన్నహనిమీఁద, దూరునే నాకల్పతూపు వేగ
భూరివిస్ఫురణను ♦ భుజగభూషణమీఁదఁ, బరగునే నామందఁపవనరథము
చండతరస్ఫూర్తి ♦ దండధరార్చితఁ దనరునే నాలసద్ధర్మపటిమ

ప్రణతమందారు నీశ్వరుఁ ♦ బ్రతిఘటింప, నెంతవాఁడను నాకిది ♦ హితము గాదు
శంకరునిదక్క నితరుల ♦ జగతిఁ గెల్తుఁ, బంపు మెచ్చటికేని యో ♦ పద్మనాభ

—* మారుఁడు హరుపై కేగుటకు భయంపడుట. *—

గీ॥ పుష్పబాణంబు విడుచుట ♦ పూజతోడ, సరి యటంచును బలుకంగఁ ♦ జను నె మీకు
నురుదయాంబుధి యిందుశే ♦ ఖరుఁడు గొనునె, భావవర్జితమైనట్టి ♦ ప్రసవనమితి

క॥ సూనంబేనియు క్షీరం, బేనియు శశిమాళి కది య ♦ భీష్మకరమ్ముం
గానేరదు పో భావవి, హీనంబుగ జగతి నెవ్వఁ ♦ డేని యొసంగె.

61

క॥ ఈవసుమతి తృణగుల్మల, తావళియైనం బ్రహార ♦ మైనం గానీ
దేవునకుఁ బ్రీతిసేయును, భావపురస్సరముగాఁగ ♦ భక్తుఁ డొసంగె.

64

గీ॥ తొల్లి ధేనుగణంబులు ♦ తోరముగను, భావరహితంబు లగుచును ♦ బాలుగురియ
హరుని కపి యప్రియంబులై ♦ యాక్షణంబ, గోగణంబుల నాపదఁ ♦ గుందఁజేసె.

65

వ॥ అనుడు మీన కేతనువచనంబులు విని విబుధు లావృత్తాంతం బెట్లని యడిగిన
నతం డిట్లనియె.

66

మ॥ ప్రణతుల్సేయ మరుద్గణంబులు, నటిం ♦ పన్ రుద్రకన్యాప్సరో
గణముల్, నందియు భృంగి చెంగటఁ జెలం ♦ గన్, లోకమాతన్ శివన్
మణిభూషాన్వితఁ జేసి వేడుకను మున్ ♦ మంధాద్రీ భోగీంద్రకం
కణుఁ డుండెన్ మణిభద్రపీఠిఁ గొలువై ♦ కొతూహలం బొప్పఁగన్.

67

వ॥ ఆసమయంబున.

68

క॥ వెంబడి రా దితి యదితీయు, నంబుజసంభవకుమారుఁ ♦ డల కశ్యపుఁ డి
ష్టంబుగఁ బ్రార్థితుఁ డగుచు ఘ, నంబుగ వరుణాలయంబు ♦ నకుఁ జను దెంచెన్.

69

క॥ చనుదెంచి కూర్మితో నా, తని సంప్రార్థించె దనకు ♦ దశధేనువులన్
ఘనమతి నాతఁ డొసంగెను, కొనుమని బహుధేనుతతులఁ ♦ గోరికమీఱన్.

70

వ॥ అంతట.

71

క॥ వనితాయుతుఁడై పద్మజ, తనయుండు పయస్విధేను ♦ తతులను దండం
బునఁ దోలుకొనుచు మెల్లన, జనలోకము డాయఁజనియె ♦ సంతస మెసఁగన్.

72

వ॥ అట్లు చనుసమయంబున గోవ్రాతంబులు తర్జకసమేతంబులై స్వైరవిహారం
బుల నింగిఁ జెలంగుచుఁ బయోధరధారల వర్షింప, భూలోకంబున నదీనదతటా
కంబులుపరిపూర్ణంబులయ్యె; మఱియు నమ్మంధరంబుననున్న మహేశ్వరునిమీఁద
క్షీరవర్షంబులు గురిసిన నవి యప్రియంబులుగాఁ దలంచి కోపవీక్షణంబునం

గనుంగొనిన నాక్షణంబున గోసంఘంబులు భస్మీభూతంబులయి కూలె; నది
కావున నీశ్వరుండు క్షీరాభిషేకప్రియుండని మునులు వచించుటమాత్రంబు
కాని భావపూతంబుగానిది యతనికి హితంబు గానేరదు; భావపూతంబగునేని
చండకోదండతాడనం బయినను బ్రీయం బగుచుండు. 73

కం॥ కావునఁ ద్రిపురాంతకుపై, భావవిహీనంబుగాగఁ ♦ బ్రసవం బనుపన్
నే వెఱతుఁ దప్పు సైపుఁడు, మీవచనం బిపుడు నాకు ♦ మీఱఁగవలసెన్. 74

వ॥ అనినఁ బంచాస్త్రుఁ జూచి విరించి యిట్లనియె. 75

మ॥ చలమా సూనశరాస! లోకహితమై ♦ సర్వామరవ్యాతముల్
పలుమాఱున్ హరియున్ మనోజ్ఞఫణితి ♦ న్బృద్ధింపఁ గార్యస్థితిం
దలపంబూనవు; శూలి ధర్మవిదుఁడే! ♦ దండించునే నిన్ను? నీ
విలఁ జేతోజుఁడ వయ్య నార్ద్రతయులే ♦ కింతేల కాఠిన్యమున్? 76

వ॥ అనిన విని పద్మజుపలుకులకుఁ బద్మబాణుం డిట్లనియె. 77

కం॥ ఆసమాంబకుమీఁదను, నా యసమాంబకతతులఁ బరప ♦ నది నాతరమా?
నసురాసురమగు భువనం, బసదృశముగ గెల్తుఁ గాని ♦ యద్భుతమొప్పున్. 78

వ॥ వినుఁడు సకలాండజస్వేదజోద్భిజ్జజరాయుజజంతుజాలంబులందు మచ్ఛరాహతిఁ
గుండనియది లే దది యట్లుండనిమ్ము. 79

సీ॥ దారుకావనిలోనఁ ♦ దాపసాలిని, మోహినీసక్తి జేసితి ♦ నేనె కాదె?
మురవైరికిని జలంధరకామినీకేళి, నిరతిఁ గావించితి ♦ నేనె కాదె?
వసుదేవసూనుని ♦ వ్రజవధూటీకామిఁ, గా నొనర్చితిఁ బ్రేమ ♦ నేనె కాదె?
వరుణునికాంతపై ♦ పలపుఁ బుట్టించితి, నెమ్మది నగ్నికి ♦ నేనె కాదె?
సంజ్ఞతోబలె ఛాయతో ♦ జలజబంధుఁ, బొందఁజేసితి నూరేండ్లు ♦ పొనఁగ నేనె
కాదె? యంబరీషునికన్యఁ ♦ గవయ హరిని, నిశితశరహతుఁజేసితి, నేనె కాదె? 80

కం॥ సురముని మును పర్వతముని, వరుని న్వంచింప భువనవర్ణ విలాసన్
వరగుణ సృంజయకన్యన్, వరియింపఁడె మచ్ఛరాఘఁ వారితొడగుచున్. 81

వ॥ మఱియును. 82

సీ॥ అవలీలఁగా నహఁల్యాకామిఁ జేయనే, పరగఁ బులోమజాఁ పాణినాథుఁ
గడు బృహస్పతిపత్నిఁ ♦ గామింపఁజేయనే, బెదరించి కుముదినీఁప్రియుని మున్ను
దాసకన్యాసక్తిఁ ♦ దనరారఁజేయనే, యల్లపరాశరు ♦ సంతవాని
మేనకారతికేళి ♦ మిగులఁ దేలింపనే, మహిని విశ్వామిత్రఁ, మానివరుని
మఱియు నిన్నును నాశౌర్యమహిమమీఱఁ, బుత్రికనుగూడఁజేయనే ♦ భూరిలీల
మరచితో పద్మభవ! చంద్రఁ, మౌళిదక్క, నాకసాధ్యుండుగలఁడెముల్లోకములను

కం॥ జగములకుఁ గర్త భగ్గుఁడు, తగ భర్తయు హర్త యతఁడె ♦ దైవం బతఁడే
యగు; భయ మాతనిపైఁదెగఁ; దెగుదున్ మఱియేరినై నఁ ♦ ద్రిభువనమందున్.

—* మారునకు నీతులుగఱపి ధైర్యము గలుగఁజేయుట *—

వ॥ అనిన నంగజునియనంగీకారవచనంబులకు నంతరంగంబునఁ గోపంబొదున
మఱియు నలువ యిట్లనియె. 85

కం॥ లోకహితంబుగఁ దెలిపిన, నీ కేల హితంబుగాదు ♦ నిర్మలహృదయుల్
లోకోపకారమహిమను, జేకొందురు కీర్తి జగతిఁ ♦ జెన్నలరారన్. 86

కం॥ అస్థిరమగు తను; వందుల, నాస్థును వజ్జించి ధీరు ♦ లఘులకు మన
స్వస్థత ఘటెంతు రెంతయు, సుస్థిరతరకీర్తి దేహ ♦ శోభితు లగుచున్. 87

కం॥ అర్థిజనంబులు వేడిన, నర్థప్రాణంబు లొసఁగి ♦ యనఘాత్ములు యున్
సార్థకజన్మతఁ గాంచరె, ప్రార్థించిన నేల వినవు ♦ పరహిత మిదియున్. 88

సీ॥ వాసవుం డడిగిన ♦ వజ్రాయుధముగ వె, న్నెముక నొసంగఁడే ♦ యిల దధీచి?
కడుఁ గపోతము వేడ ♦ నొడలిమాంసముఁ గోసి, శిబిరాజు దానంబు ♦ సేయలేదె?
వామనుం డర్థింప ♦ వారక భువనంబు, లెలమిఁ గొమ్మని బలిఁ యియలేదె?
కానీనుఁ డెంతయుఁ ♦ గవచకుండలములు, ప్రేమతో నజ్గి కర్పింపలేదె?
ధరణి మఱి యెందరేని నొదార్థ్యఘనలు, పరహితంబును జేతు రాపదలనై న
నేల నీ కింత కృపణత ♦ యిపుడు వొడమె? నాత్మలజ్జయు వారిప్రభాత్యతివినియు.

కం॥ స్మర! నీకు సమంబగు ఘనస్మరుని నేనె నెందుఁగాన ♦ జనులకు నీవే
పరమద్వేషివి మొదలనె, పరహితకరణై కబుద్ధి ♦ పరగునె నీకున్. 90

కం॥ గిరులు న్వనములు ధరణికి, భరములుగా, వర్ధి వచ్చి ♦ ప్రార్థించినచోఁ
బరహిత మొకింతఁ జేయక, పరగెడువాఁ డొకఁడు సువ్వభారము మిగులన్. 91

కం॥ తెలుపంగవచ్చు నజ్ఞునిఁ, దెలుపం దరమగు విశేషఃప్రశాలి నిలం
దెలిసియుఁ దెలియనికుమరినిఁ, దెలుపఁగ నెవ్వనివశము ♦ త్రిభువనములలోన్?

వ॥ అని బహువిధంబులం బరుషతరభాషణంబులాడు భాషారమణు వారించి పంచ
సాయకునిం జూచి నారాయణుం డిట్లనియె. 93

కం॥ పదుగురకు నెద్ది హితమగు, నదియుం జేయంగ మెత్తు ♦ రది సేయనిచోఁ
బదుగురు నిందింతురుగద, మదనా! యిదితెలిసి మదిని ♦ మఱి నుడువఁదగున్. 94

కం॥ నీ కేల భయము మదిలో? శ్రీకరముగఁ గూర్ప శివుని ♦ శీతాద్రిజతోఁ
జేకూరు నభీష్టంబులు, నీకుం దత్కరుణచేత ♦ నిజముగ వినుమా. 95

వ॥ అనిన గరుడధ్వజుండు మొదలైనతొదలు లెందఱేనియుం దెలియఁజెప్పిన నంగీ
కరింపక పంచసాయకుం డిట్లనియె. 96

క॥ సర్వప్రకారములచే, సర్వేశ్వరుమీఁదఁ జూప ♦ సాహస మేనున్,
గర్వాన్వితుడై సకలసు,పర్వుల బాధించు శూరఁపద్మునినైనన్. 97

క॥ భ్రాతృయుతంబుగఁ గాంతా, వ్రాతంబులవశముగాగ ♦ వరశస్త్రహతున్
జేతు రతిగీలముంబలె, నాతనిబాధలకుఁ గాదె ♦ యత్నం బిదియున్. 98

క॥ సర్వగురున్ సర్వేశ్వరు, సర్వజ్ఞుని సర్వసాక్షి ♦ జగదీశ్వరునిన్
శర్వుని లక్ష్యముసేయక, దోర్విశిఖిస్ఫూర్తిఁ జూప ♦ దురితమువడయున్. 99

వ॥ అనిన నుగ్రుండగుచు లేచి యప్పద్మగర్భుండు కోపస్ఫురితాధరుండగుచు రూ
క్షేక్షణంబులఁ గర్ణపుటంబులకుఁ గటువులుగాఁ బలుకుచు శపింపం దలంచె
నప్పుడు. 100

క॥ దివిష త్తతికోలాహల, రవములు దిక్కుటులు నిండెఁ ♦ బ్రతినిధియై యా
ర్ణవఘన ఘోషంబులకున్, భువి జనములు మూసెఁ గర్ణపుటయుగళంబుల్. 101

వ॥ అంత బ్రహ్మశాపంబునకు భయంపడి యంగీకరింపుచుఁ గంతుండు బ్రీయకాం
తయగు రతికేఁ దద్వృత్తాంతం బెఱింగించిన. 102

క॥ రతిసుదతి యపుడు మనమున, నతిచింతాభరముఁ దోప ♦ ననియె విభునితో
క్షితిధరకోదండునిపైఁ, బ్రతిభటత జయింపఁబోవఁ ♦ బాడియె నీకున్? 103

—* రతి మారునకు నీతి గలుపుట *—

క॥ పురుషులకు నెదుర నిలుచుచుఁ, దరుణులు మాటాడఁదగదు ♦ తగు నొకచో ను
త్తరమీయఁగ నెయ్యంబున, సరసత వినెనేని విభుఁడు ♦ జవ్వని పలుకున్. 104

మ॥ సరసీజాసనుశాపభీతి మదిలోఁసంధిల్లఁ బోఁబూనితొ
హరునిన్ మార్కొన నీవు; ఫాలతలదీఁవృజ్జ్వలజాలుం, బరి
స్ఫురితోదారతపోధురంధరుని, నేర్పు స్మృతి సాధింప నీ
తరమే? దుష్కరకార్యభార మిది; యుక్తంబే నినుం బంపఁగన్? 105

క॥ పరశక్తి నాత్మశక్తియు, సరయక పరమేశు భర్గు ♦ సలికేక్షణు నే
కరణి జయించెదు తావక, సురుచిరభుజవిక్రమంబుఁ ♦ జూపుచు నెదురన్. 106

క॥ అవసానము గల దంబుజ, భవుఁ డొసగెడుశాపమునకుఁ ♦ బరికింపంగా
శివచరణద్రోహంబున, కవసానము లేదు సువ్వె! ♦ యవనీస్థలిలోన్. 107

క॥ శివునకు నఖిలజగత్పతి, కవమానముఁ దలఁచినట్టియతఁడు శుభంబుల్
భువిలోఁ గాంఠఁగనేరఁడు, వివిధవిపద్రస్తుఁ డగుచు ♦ వేగ నశించున్. 108

వ॥ అనినఁ బ్రియకాంతపలుకులకు లతాంతబాణుం డిట్లనియె. 910

క॥ తరుణీ! సత్యము నీపలు, కరయఁగ నేమైన మేలె ♦ యర్థించినచో
సురకార్యం బిది సేయుట, ధరలో యుక్తంబుగాక ♦ తక్కువ యగునే? 110

క॥ అల్పమతి నన్యచేతను, గల్పాయువుఁ బొందుకంటె ♦ గాలాంతకుచే
నల్పాయువై న మేలగు, జల్పాతిశయం బి కేల ♦ సాధ్యమణిరో! 111

క॥ నాయం దభిమానముచే, నేయెడలను గోపబుద్ధిఁ నీశ్వరునందున్
జేయకు ముందట మనకున్, శ్రేయంబు ఘటిల్లుఁ జువ్వె ♦ శీతాంశుముఖ! 112

వ॥ అని రతి నూరడించి పంచబాణుండు బ్రహ్మాణోత్సుకుం డగుచు హరిబ్రహ్మాది
నిలింపగణంబులకు నమస్కరించి కృతాంజలి యగుచు నిట్లనియె. 113

క॥ మీయాజ్ఞ మీఱ కేనును, బోయెద మార్కొనెద వేగఁ ♦ బురహరుతోడన్
మీయాశీర్వాదంబులు, నాయందు ఫలించుఁగాక ♦ నయమలరారన్. 114

క॥ త్రిజగన్నాతృక దేవిన్, భుజగవరాభరణుఁ గూర్తు ♦ మోదముఁజెందన్
విజయంబగు మీ కెక్కుడు, నిజ మిది నాప్రాధి వినుఁడు ♦ నిర్జరులారా! 115

మ॥ గిరి బాణాసనమైన, సాయకము లఁజ్ఞీవల్లభుండైన, న
య్యరగాధ్యక్షుఁడు మార్వియైన, నవి యేనొక్కేక్షుచాపంబునన్
విరిముల్కు ల్మధులిఘ్నణధ్వనులు తీవి స్మిట నిర్జింతు నా
హరుని; స్నిఘ్రిమ నా కొసంగుఁడు సముద్యత్ప్రేమఁ దాంబూలమున్. 116

క॥ తగ నొప్ప నిశాతత్త్వము, బగలు జయించుట సరోజఁ బాణము; మరి నా
మగఁటిమికిఁ గొదువ గలదే? యగజాశంభులను గూర్తు ♦ సంపుడు వేగన్. 117

వ॥ అనిన మీనధ్వజవచనంబులకు మెచ్చి యచ్చతుర్భుజచతుర్ముఖనిఖిలామర
గణంబు లభినవమందారమాల్యదివిజాంబరాభరణసత్కారంబుల నాలింగ
నాదుల బహూకరింపుచు సంతృప్తుం జేసి పంచిన, నతండు ప్రదక్షిణపూర్వ
కంబుగా నందటకు నమస్కరించి సకలదేవతలు మునులు జయ జయ శబ్దంబుల
దీవన లొసంగ జై త్రయాతోత్రాహకలితుం డగుటయు. 118

క॥ దివిజానీకము హరుపై, ధవునిం బంపుటయుఁ జూచి ♦ తాళక, మదిలో
వివిధవ్యధలం బొందుచుఁ, బువువిల్తునిరాణి చిన్న ♦ వోవుచునుండెన్. 119

వ॥ అంత నక్కుసుమాయుధుండు మణికుండలాలంకృతకర్ణయుగళుండును, గనక
కోటీరభాసురశిరస్కుండును, ముక్తాహారవిలసితవక్షస్థలుండును, నవరత్నవిరా
జితకంకణకేయూరుండును, సుగంధసారచర్చావిరాజమాన దేహుండును, సుసం

భృతకవచుండును, కౌస్తుభకక్ష్యాబద్ధకటితటుండును నై నిజసౌందర్యాతిశయంబు నందఱకు నయనారవిందనందకరంబగుచు వెలయునప్పుడు. 120

సీ॥ పొన్నపువ్వుకటారిఁ బొసఁగ వాడియొనర్చి, చిగురునేజానె రాచికిలిఁజేసి
కన్నగేదఁగిబాకు ధిమిన్నగా సవరించి, మరువంపుపూముల్కి ధిమాటుపఱచి
మల్లెపూజముజాలి ధిమొల్లమిగావించి, సంపెంగయడిదంబు ధిసొంపమర్చి
విరితూపుపొదులను ధివెలయంగ ధరియించి, చెఱకుసింగాణిఁ గైచెలఁగిపూని
తనర మధుకరశింజినీధ్వనులగములు, మొనసియంచలయెలుగులు ధిమోహరింప
విరహబృందంపుడెందముల్వికలముగను, బంకజశరుండు శౌర్యనిశ్శంకుఁడగుచు.

ఉ॥ సన్నతలీలఁ బక్షురుచిజాలము పచ్చలు నింప దిక్కులం
బన్నగ మ్రోల రాచిలుక ధిపట్టగుతేజి వయాళిమించ జో
కన్నటియింప వెంట రతికాంతయురాగ వసంతయుక్తుడై
సన్నపుగాడ్పుతేరిపయి ధిసంతసమొప్పగ నెక్కి సొంపుగన్. 122

సీ॥ సప్తపారావారఁచటులోర్చికాధ్వనుల్, రణభేరికాధణఁధణలుగాఁగఁ
గలకంతకులకంతకాకలీస్వరములు, పటుతరకాహళాఁర్భటులుగాఁగఁ
బ్రకటితమధుకరీ ధిపటలపూరితములై, మల్లికాశంఖము ధిల్పెల్లుమ్రోయఁ
బాటలీకుసుమముల్ ధిపలునాగసరములై, మురువొప్పఁదేంట్లచేఁమ్రోయుచుండ
మేటిజగడాలు చులకించుమీనుడాలు, మేఘమండల మంతయు ధిమ్రుంగి నిగుడ
శారికాకీరకేకీమయూరహంస, జాలకోలాహలంబులు ధిసందడిల్లు. 123

వ॥ ఇవ్విధంబున మీనకేతనుం డభియానకౌతుకధురీణుం డగుచు వెడలి. 124

—* మారుడు మారు గెల్చుటకుఁ గైలాస మేగుట *—

మ॥ కనియెన్నిస్తులతుంగశృంగము, మరుద్గంధర్వసిద్ధాప్సరో
జనవిద్యాధరసంకులమ్ము, సుదయఁతస్సర్వర్తుసంసేవిత
మ్మును, నానాతరుసూనసౌరభయుతఁమ్ము, స్సర్వలోకైకపా
వన, మిష్టార్థకరమ్ము, నిందుమకుటావాసమ్ముఁ గైలాసమున్. 125

వ॥ కని తత్సమీపంబునఁ దేరు డిగ్గి యగ్గిరికిఁ బ్రదక్షిణంబు గావించి పంచబాణు
డు పత్నీసమేతంబుగా నమస్కరింపుచుఁ బాదచారియై యమ్మహాధరం బధిరో
హించె, నందు. 126

ఉ॥ కాంతి దలిర్ప నంత రతికాంతనితాంతదురంతవిక్రమా
క్రకాంతవియుక్తకాంత, మతికాంతనగాంతలతాంతసౌరభా
క్రాంతవియద్దిగంతము, నిరంతరకూజదనంతబంభరా
త్యంతము, మానిశాంతసుమదంతము మించె వసంత మెంతయున్. 127

సీ॥ గండుకోయిలలకుఁ ♦ జండుగక్కులము, మాధవస్వామికిఁ ♦ బట్టిగొడుగు
విరహిణీతతి నేచు ♦ విన్నగన్వృత్తిక, తమనహీ ♦ కనఁబాతులై క్క
వనదేవతాంగనా ♦ నిత్యజనననందు, కామునిష్ఠా ♦ గింపునూలి
సమయతాపనశి ♦ ధ్వునుగు కంజుగింప, కమ్మొమ్మి యదాల్పు ♦ కుంకుమంబు
శ్వేతనీలప్రభాన్వితా ♦ భృంగవటలు, గగనాక్షి ♦ కసాధ్యరాగిం బసంగ
సాంపుడభుకొత్త ♦ తగురాకుఁ జూలవ నుపుడు, బాగవతసేను సహజేమ ♦ భాసిలంగ.

అయ్య గ్రాహి.

అందమగునూసములఁ ♦ చంద్ర ముకిలములు

తుండముల నించుచు ♦ ముందరవలెనొలక,

గండళితర్కుంకృతులఁ ♦ గ్రంథకొని పీఠలకు

విందానరఁ జేయుచు ముఖిల ♦ నిత్య లాడక,

ముందఱను గండనమ ♦ పొందగునా చాల్చిన పు

రందరమణిద్యతుల ♦ చందము హింసక

మందపవమానుఁ డర ♦ విందననకుండసమ

బృండశుభగంధభర ♦ తుండలత పీఠం.

129

మత్తకోకిల.

లోకమందు వియోగియకావత ♦ లోక మామ్మనిరంతరి

స్తోకభీతి వణంకె నెంతయు ♦ శ్రోత్రయుగ్మకిరీతము

ప్రాకటప్రసవాయుధాహవ ♦ భవ్యకాహళులో యుగ

గాకలీరవముల్ సెలంగఁ బి ♦ కంబు తెల్లడ భాసిలె.

130

పంచనామరము.

నెరాసిరాజరంగుసాంపు ♦ నింపు కంపుముక్కు.

మెరించఁ బచ్చరెక్కడాలు ♦ మిన్నమానికంబు మేల్

గురాళమై మెఱుంగనంగఁ ♦ గుల్కుముగ్ధవల్కు.

విరాళిఁ జేసెఁ జిల్కుగుంపు ♦ వేగఁ బంథరాచిక.

131

మ॥ అలరం జెంత వసంతకాంతుఁడు సితా ♦ తామోచ మింపొండఁగా

లలితోదారలతాలతాంగులనులీ ♦ లపేక్షిమ న్నొందుదో

వెలయ న్నొగ్గలపేరిగుబ్బలను తీ ♦ విన్మించు కస్తూరికా

దళరేఖావళి నాఁ జెలంగె నలిబృం ♦ డంబుల్ వనాంతంబులక.

132

క॥ ఘనతరముగ రతికేళిం, బెనఁగుచు వసికాపధూతి ♦ మేన వసంతం

డునుచు నఖిక్షతములు నాఁ, దసరాల్లె బలాశముకుశ ♦ తండంబు లొగి.

133

చ॥ స్థిరముగ నీశ్వరాంఘ్రిసరఃసీరుహభావనఁ జేయుతాపసో
 త్కరములఁ దక్క సర్వమృగఃతండముపై సకలదుఃఖాళిపై
 స్ఫురణదలిర్పఁ జాపమునఁ సూనశరంబును గూర్చి యేసె న
 మ్మరుఁడు సమస్తజంతువులఁ మాటికి మోహము నొందఁజేయుచున్. 134

సీ॥ మొగఁడు చన్నులనిగ్గుఁమురువుగ్గుల్ల నటించెఁ, బాటలియామోదఁభరితయయ్యె
 సరసాళిషాడఁగాఁ వరుసపల్లవరక్తి, మాధవి యామోదఁమహిమ వెలసెఁ
 జిలుకపల్కులుమీఱఁజెలువుగుల్క రహించెఁ, బుష్పిణియగుచునుఁబొగడకొమ్మ
 కలకంఠగానంబుఁ కౌతుకంబుఘటింప, లలితరసాలవల్లరి సెలంగె
 గరిమ లతకూనలెల్ల నుత్కళికలొప్పఁ, గలితపున్నాగయోగంబుఁగాంచిమించె
 బంధురంబుగ విటపసంబంధమబరఁ, గిర మశోకంపుగొమ్మ రాగంబుదనగె.

క॥ మానుగ యోగబలంబున, మానసములు నిల్పి రపుడుఁమహాసీయాత్మ
 ధ్యానగరిష్టతఁ జెలఁగుచు, మానులు చలియింప కతనుఁమార్గణతతకిన్. 136

సీ॥ కిన్నరీకిన్నరఁకేళీవిహారంబుఁ, గింపురుషద్వయీకీడనంబు
 శుకశుకీభాసురఁసురతప్రసంగంబుఁ, బికపికిమండలఁప్రేమభరము
 ప్రకటకేకీకేకఁపరిరంభగమకంబు, మృగమృగీబంధురఁమేళనంబు
 సమదభృంగీభృంగఁసరససల్లాపంబు, సారససారసీసంభ్రమంబు
 సిద్ధమిథునమనోజాతఁచేష్టితంబు, జనితగంధర్వజంపతిఁస్మరవినోద
 మఖిలవిద్యాధరద్వంద్వఁముఖవిలాస, మగుచుఁదిలకింపఁబడెఁదద్వఁనాంత మపుడు

గీ॥ అంత నందీశ్వరుఁడు వేత్తఁహస్తుఁడగుచు
 దండను జరించు ప్రమథబృందములఁ జూచి
 చపలతను మానుఁడనుచుఁగైసన్నఁజేసి
 కరము శిక్షించెఁ గోపవీక్షణము మీఱ. 139

వ॥ తచ్చాసనంబున నిష్కంపభూరుహానివహంబును, నిశ్శబ్దమధుకరనికరంబును,
 మూకాఖిలశకునికులంబును, బ్రశమితమృగప్రచారంబును నై యన్వనం బంత
 యుఁ జిత్రలిఖితవనంబుకరణి నయ్యె సంత.

—* మారుఁడు సందీశ్వరునకు నిజాగమచం బెఱింగించుట *—

క॥ తనశరము విఫలమగుటను, ఘనతరమగుబ్రజ్జతోడఁ గందర్పుఁడు నె
 మ్మనమున భయపడి నందినిఁ, గనుగొని యతివిసయభక్తికలితుండగుచున్. 141

వ॥ తత్పాదాంబుజంబులకు నమస్కరింపుచు నిట్లనియె. 142

క॥ గోవిందుఁడువిధిమొదలుగ, దేవతి లండలును దేవఁదేవు మహేశున్
 సేవించి శూరపద్ముని,చే వేధయుఁ దెలుప వినుచుఁ శివుఁ డిట్లనియెన్. 143

క॥ సురలార! వినుఁడు చెప్పెదఁ, బరమస్థిరభక్తి శూరఃపద్మఁడు నన్నుం
జిరతర మారాధించినఁ, గరుణ న్మన్నించి వాని ♦ కామిత మొదవన్. 144

గీ॥ జగతి నష్టోత్తరసహస్రఃసంఖ్యఁ దనరు, పద్మజాండములకు నాధిపత్య మొసఁగి
వేడ్క నింకొక్క వరమును ♦ వేడుమనుడు, హర్షమిగురొత్త దానవాఃధ్యక్షుఁ డపుడు.

శా॥ నీకుం బుట్టినవాఁడుదక్క దివిజానీకంబుచే హానియున్
రాకుండం దయసేయు మంచు వరము ♦ నాబ్ధిర్ధింగా వచ్చితిన్;
మీ కింకేటికి సాధ్వసంబు మదిలో ♦ మీకోర్కి సిద్ధింప న
స్తోకప్రాభవు బాహులేయుఁ దనయు ♦ న్నొంపొందఁ గల్పించెదన్. 146

గీ॥ అతనిచేతను దనుజున ♦ కగును హాని, స్వస్థతను బొంది మీరలు ♦ జనుఁడటంచుఁ
బల్కి యంతర్హితం డయ్యెభర్గుఁడంత, వేల్పు లెల్లరు నన్నును ♦ వేగఁ బిలిచి.

గీ॥ చిద్విలాసంబు గనుపట్టి ♦ శివుఁడు దాను, మునుల కెల్లను దక్షిణామూర్తియగుచు
నాత్మ విజ్ఞాన ముపదేశ ♦ మలరఁజేయు, సంతతంబును గై లాసఁజై లమునను. 148

క॥ దేవియు హిమవన్నగమున, భావంబున విభునిపాదఃపద్మద్వయమున్
సేవింపుచుఁ జిరభక్తినిఁ, బావనముగ భూరితపముఁ ♦ బాయక సలుపున్. 149

క॥ గిరిజాసంయోగం బా, హరునకు ఘటియింపుమనుచు ♦ నంపుట నిట కే
సురకార్యార్థము వచ్చితి, శరణాగతు నన్నుఁ బోవు ♦ సత్కృపతోడన్. 150

క॥ గురువుం దైవం బీవే, పరగఁగఁ దలదండ్రి లీవే ♦ భాగ్యం బీవే
కరుణ ఘటింపఁగఁ జేయుము, తరుణేందువతంసునన్ని ♦ ధానము నాకున్. 151

క॥ అనిసుకుమారుఁడు మారుఁడు, వినయపురస్సరముగాఁగ ♦ వేడిన నెంతే
విని కరుణ నందికేశ్వరుఁ, డనియె స్థలపోసి యీశ్వరాజ్ఞను మదిలోన్. 152

క॥ నాకంటెఁ బ్రియుఁడ వెన్నఁగ, శ్రీకంతున కీవు బొమ్మ ♦ శివునన్నిధికిన్
జేకూరు దేవకార్యము, శ్రీకరసుకుమార! మార! ♦ చెప్పెద వినుమీ. 153

క॥ పడమటివాకిలిదారినిఁ, దడఁబడక నోప్పియి ♦ సావధానముకాగన్
మృడుని మణిమయధామముఁ, గడుఁ గన్నులపండువుగను ♦ గనుమా వేగన్. 154

వ॥ అసి నంది యానతిచ్చిన తద్వచనప్రకారంబునఁ బంచశరుండు దక్షిణద్వారంబు
దాటి దివిజు లడుగడుగునకుఁ దన్ను నాశీర్వదింపుచు దివి విలోకింపఁ బడమటి
ద్వారంబునఁ బరమేశ్వరదివ్యభవనంబుఁ బ్రవేశించి యందు. 155

సీ॥ యోగీంద్రవంద్యుఁడై ♦ యొప్పుచుండెడివాని, వీరాసనంబునఁ వెలయువాని
స్ఫటికమణిప్రభాఃస్వచ్ఛదేహమువానిఁ, బన్నగభూషణాః వళులవాని

వరయోగపట్టంబుఁ ♦ బరగఁ దాల్చినవాని, వ్యాఘ్రచర్మోత్తరీయంబువాని
నానాగ్రమునదృష్టి ♦ నాటియుండెడివాని, వాగగోచరవై భవంబువాని
నిస్తరంగసముద్రాభు ♦ నిగమవేద్యు, నిత్యు సత్యు చిదానందు ♦ నిర్వికల్పు
స్వప్రభాభాసితకృశానశశిచినేళు, సర్వకర్తను సర్వజ్ఞ ♦ సర్వమయుని.

మ॥ భుజగోన్నద్ధజటాళితో, సువిలస ♦ దూభిప్రభాజ్యోత్సనితో,
గజచర్మాంబరదీప్తితో, జలదరేఖాశ్యామకంఠంబుతో,
నిజనిష్ఠన్ వెలుగొందు నిందుధరునిస్వీక్తించి కంపించుచున్
భుజవిస్రస్థశరాసనాంబకుఁడునై ♦ పుష్పాస్త్రుఁ డత్యంతమున్.

వ॥ మఱియు నిట్టూర్పులు జనింప నిర్విద్యుండయ్యె; నప్పుడప్పటినిఁ గని రతీకాంత
చింతాకాంతయగుచు నాత్మగతంబున.

ఉ॥ నాటినదుర్మతి నివినక ♦ నాపలు కెంతయు నార్యపుత్తుఁ డి
ట్లేటికి వచ్చె మౌర్ఖ్యమున ♦ నీశ్వరు మార్కొన? దీన సేమముం
బాటిలునే? జముం డితని ♦ పాలయిపోవఁగ నేమిలెక్క మా
బోటులు; తల్లికి నిరుగఁ ♦ బుట్టుట యందు శుభంబు పొందినన్.

159

వ॥ అని తనమగువ మిగుల వగలఁ బొగులఁ జిగురువిలుకాఁడు మగుడ సంజా
తచైతన్యండయి వేపమానతనుండగుచు ధనుర్పాణంబులు పాణిపద్మంబున
గీలించి సవిధప్రదేశంబున భాసిల్లు నమేరుభూరుహవనంబున నణంగి.

160

మ॥ శ్రీవణాంతఃప్రకటికృతైశ్చవధనుర్జ్యాఘ్రప్రప్తైః గావింపుచున్
బువువిల్తుండు సమగ్రబాహుబలము ♦ నొప్పల్పొంద సమ్మోహనా
స్త్రవరంబు న్నొని యోగిపంక్తికి నలక్ష్యంబై విరాజిల్లు నా
శివుని స్లక్ష్యముఁజేసి యేయుతటి బల్చింతాకులస్వాంతుఁడై.

161

మ॥ సురబృందంబులు బంపగానగునె? యిచ్చో నున్న నాకేల యీ
దురితప్రక్రియ? వామభాగమునఁ దోడ్చో బాహువు న్నేత్రమున్
స్ఫురితంబై పలుదుర్నిమిత్తము లొగిజూపట్టె; సేమం బిఁకే
కరణిం బొందుదు నీశుతో నిపుడు సంగ్రామంబుఁ గావింపుచున్?

162

మ॥ అది యట్లుండఁగ నిమ్ము జింత నిఁక సేయ నాద్రు మేలైననుం
దుది నేమైనను మంచిదే; శివుని నిందు న్నేను నేతోత్సవం
బొదవ న్గాంచితిఁ, జాలు నా కిదియె; ధన్యండ; న్నిజం బేను స
త్పదవి న్జేందితి నంచుఁ దా నిమిషమాత్రంబు న్భ్రహ్మహృత్తుఁడై.

163

వ॥ మఱియు నమ్మారుండు సమ్మోహనమహామంత్రంబు జపించుచుండె నప్పుడు
హరివిధిప్రముఖసురగణంబులు కామునకుస్వస్తియగుఁగాత మని సారె జపించు
చుండి రాసమయంబున.

164

—♦ మారుడు హరునేత్రానలముచే భ స్తమగుట ♦—

మ॥ క్షీతిభృచ్చాపనిటాలనేత్రహుతభుక్తిలంబు దుర్వారమై
ప్రతికూలించి నమేరుభూరుహవని ♦ న్భాసిల్లు నక్కుండలీ
కృతకోదండునిఁ బుష్పకాండునిపయి ♦ క్షీప్రంబు సంధిల్లు న
య్యతనుం డప్పుడు భస్మమై పడియె జీర్ణాన్నానసౌకఃక్రియన్. 166

క॥ పతివడిన మోహవశతన్, రతి మూర్ఛనుబొందెఁ గర్బురద్యుతిధూమ
ప్రతతులు దెసల న్నిండెను, హతవాంఛలు నగుచు స్రుక్కి ♦ రమరులు నింగిన్.

క॥ ఇది యొండు తెలియ కెంతయు, ముదమున ససకాదిదిన్యమునిసంఘముతో
విదితముగ యోగనిష్ఠను, గదలక శంభుఁడు యథాప్రకారత నుండెన్. 167

న॥ అర్హత హరివిరించిప్రముఖనిఖిల దేవగణంబులు కైలాసశిఖరం బధిరోహించి, పర
మేశ్వరునకు నమస్కరించి, మూర్ధతటంబున సంజలిపుటంబులు ఘటించి, సర్వ
కర్తయు, సర్వకారణుండును, సర్వజ్ఞుండును, గామారియు, గామితార్థప్రదండును
నైన యమ్మహాదేవు నిట్లని స్తుతించిరి.

ఉ॥ ఎవ్వనిచేతఁ బుట్టు జగఁమెల్లను, సంతతముం బ్రవర్ధనం
బెవ్వనిచేత, లీనమగు ♦ నెవ్వనియందు, ధృవం బనుగ్రహం
బెవ్వనిచేత, సర్వ మిది ♦ యెవ్వనిచేతఁ దిరోహితంబునౌ
నవ్విభు దేవదేవు నిను ♦ నాత్మ భజించెద మేము భక్తితోన్. 169

క॥ అందక మదికి, న్వాక్కుల, కందక, జ్ఞానేంద్రియముల ♦ కందక పరమా
నందంబై తగు నెవ్వఁడు, వందనమగు నట్టినీకు ♦ వాంఛిత మొదనన్. 170

క॥ అతనుఁడు నిజాయుధంబులు, వితథములై స్మరణమాత్రవిషయుం డయ్యెన్
క్షీతి నెవ్వనిచే నానిను, సతతంబు భజింతు మయ్య ♦ సద్భక్తిమెయిన్. 171

క॥ జ్ఞాన మనంతము సత్యం, బానంద మటంచుఁ బలుకు ♦ నాగమశిఖిలన్
మానుగ నెవ్వని నిరతం, బానీకు నమస్కరింతు ♦ మయ్య! మహేశా! 172

క॥ నానాగమమూలంబును, నానాగమసారమై కనంబడు నెవ్వఁ
డానీలగ్రీవుని నిను, మానసమునఁ దలతుమయ్య ♦ మానితభక్తిన్. 173

సీ॥ బ్రహ్మస్వరూపమై ♦ భాసిల్లు నెవ్వఁడు, భూతాత్ముఁ డెవ్వఁడు ♦ పొల్పుమీరు
సర్వజంతువులకు ♦ సౌహార్ద మెవ్వఁడు, విశ్వాధికుండునై ♦ వెలయు నెవ్వఁ
డఖిలనియామకుం ♦ డరియంగ నెవ్వఁడు, సన్నాత మెవ్వఁడు ♦ సన్నతంప
జన్మలయంబులు ♦ సంతోషములు గాంచు, గరిమ నెవ్వనిచే జగంబు లెల్ల

హరు నేత్రాసలము చే మారుడు భస్మమగుట.

నట్టి పరమాత్ముఁ బరమకఁఁల్యాణనిధిని, నిన్న భజియించెదము నీరఁనిధివి నీవు
శీకరములు సురాసురఁశ్రేణియరయ, నార్తులము మమ్ము రక్షింపుమయ్య! దేవ!

ప॥ అని యిట్లు బహువిధంబుల శ్రుతిలక్షణంబులైనస్తుతులం బొగడుచు సురలు
బహిర్ద్వారం బాశ్రయించియున్నంత నంతఃపురగతుండై శివుం డిది యేమి
కోలాహలం బనిన నందికేశ్వరుం డిట్లనియె. 175

శా॥ దేవా! విష్ణుపురోగముల్ సురలు మీ ఁ దివ్యాఁఘ్రిపద్మద్వయీ
సేవక గోరుచు వచ్చినా రిపుడు గాఁసిం జెంది దై తేయుచే;
భావంబందుఁ గృపారసంబు దనరం ఁ బాలింపుమీ వేల్పులక;
నీవే దిక్కని నమ్మినారు మదిలో ఁ నిక్కంబు లోకేశ్వరా!

ప॥ అని నందిశ్వరుండు విన్నవించిన నిందుశేఖరుం డానందంబున.

క॥ శైలాది సురల నిలువఁగ, నేలా? తోతెమ్ము వేఁగ నిచ్చటి కనుడుక
శైలాది యంత నిర్జర,జాలంబును దోడితెచ్చి ఁ సన్నిధి కపుడుక. 178

ప॥ ఇట్లు శివసన్నిధానంబుఁ జేరి కృతప్రణామలైన యాదేవతలను నమ్మహా
దేవుం డవలోకించి భవదీయస్తవంబులఁ బ్రీతుండ నయితి మీ కభీష్టం బెయ్యది
వేడుఁడని యాదరించి మీరు జేసిన యీస్తవం బత్యుత్తమంబు, దీనిఁ బఠించిన
వినిన విగతకల్మషు లగుచు మనుజులు దుర్లభంబులు నైన కామంబులం బొందు
దురనిన నిలింపులు ప్రహృష్టాంతరంగు లగుచు విశ్వేశ్వరునకుఁ బునఃపునఃప్రణా
మంబు లాచరించి దేవా! పూర్వము మీ రానతిచ్చినప్రకారంబున దనుజు
బాధానివారకుం డగుసేనానిం గటాక్షింపుఁ డని ప్రార్థించిన. 179

—* హరుఁడు సురలకు వరము లొసంగుట *

క॥ దరహాస మొప్ప నిట్లను, హరుఁ డాదివిజులను జూచి ఁ యగు మీకును స
త్వరముగఁ గోరినయది; మీ, రరయుఁడుకొన్నాళ్లు; పలవ ఁ దార్త మదిలోక.

ప॥ అని సుధామధురోక్తుల నాదరింపుచు సుధాకరశేఖరుండు సుధాంధుల వీడ్కొ
నియె; నాసమయంబునఁ ద్రిపురహరఫాలాసలహవ్యంబైనపతిం గానక రతీ
కాంత యత్యంతచింతాకాంతస్వాంతయగుచు. 181

క॥ హానాథ ! హాసుమాయుధ !, యీనేలను నీకు వ్రాసెఁనే విధి యకటా!
యే నెందుఁ జొత్తు నెవ్వధి, నే నెటు భరియింతు శోక ఁ నీరధి నిపుడుక ? 182

క॥ నామాట వినకపోయితి, నీమగఁటిమి హరునియెదుర ఁ నిలుచునె? యాహా!
యేమందు నీదుబుద్ధికి, నోమదనా! నిన్నుఁ బాయ ఁ నోర్తునె క్షణముక ? 183

క॥ కోకిలల కుడిగె బీరము, కేకికదంబకము వీడె ♦ గీరము లోడె
రాకాచంద్రవసంతులు, చీకాకై పోయి రింత ♦ జేసితె? నాథా! 174

క॥ ఉపమింతురు నీయందం, బెపుడును సుకుమారవరుల ♦ కిజ్జగమున; నీ
వపగతదేహుడ వగుచో, నుపమానం బెవ్వరింక ♦ నొగి వర్జింపన్? 185

సీ॥ నాచేయుతప్పేమి ♦ ననుఁ బాయుటచితమే, తల్లియొ తండ్రియో ♦ తనకు నిపుడు
ది క్కెవ్వ రింకను ♦ దిక్కు నీ వనియుంటిఁ, బడితివే యీశ్వరఃఫాలవహ్ని
నీటిఁ బాసినయట్టి ♦ నీరజంబునబోలె, నే నెట్లు జీవింతు ♦ నిన్న విడిచి
దర్శనం బీయవు ♦ దయదప్పెనే నీకు, నీతోడిగతి యగు ♦ నేడు నాకు
నీవు పోయినచోటికి ♦ నేను వత్తు, నిన్నుఁ బాసి సహింతునే ♦ నిమిషమాత్ర
మేల యీజన్మ? మీరూపమేల? యింక, హాసనోనాథ! హానాథ! ♦ హయధీశ!

మ॥ తనకర్మోత్పలతాడనంబు భవదాత్మ న్నేరమై తోచెనో;
తనయుత్సంగముఁ బాయన త్తటి సముద్యస్తేఖలోద్దామబం
ధనముం జేయుట తప్పగాఁ దలఁచితో ♦ త న్నేలపాయంగ నీ?
వనఘాతా! క్షమియింపు సత్కృపను నా ♦ యజ్ఞానకృత్యంబులన్.

క॥ ఏయెడల నీవు నన్నుం, బాయక వసియింతు వనుచు ♦ మది నమ్మిసచోఁ
బోయె నసత్యంబై తగు,నా? యద్దియు సత్యమంచు ♦ నమ్మగవచ్చున్.

కం॥ పరభృత కేకికులంబును, బరగన్ రతిదౌత్యమునకుఁ ♦ బంపుదు వకటా!
సురుచిరవైఖరి నిపుడున్, స్మర! యాదేశింపవేల ♦ చయ్యస వానిన్?

క॥ మై నీ వలంకరించిన, సూనంబులు వాడలేదు ♦ సుమసాయక! యీ
లోననఁ బోయి తె పురహర, మానితనిటలాగ్నిదహ్యమానుడ వగుచున్.

చ॥ పరసుతు నిన్ను నాయముకుఁ ♦ బంపగ దారుణకర్ములై న యా
సుర లకటా! యగ్రాధపరిఃశోధన కైవడి నొడ్లబిడ్డచే;
సరసిజగర్భశాపభయఃసంగతి నాపలు కింతయైన నా
దరమునఁ జేర్పవై తి చెవి; ♦ దైవముచేసెనె యింతకార్యమున్? 191

క॥ తలపడినచోటఁ బాదము, నిలుచును; నీదండ విడువనేర ని కేనుం;
జెలువుడ! నాపలు కొండెను, నలపకపోయితి శుభప్రదంబని మదిలోన్.

క॥ దైవవశం బనిమూఢులు, భావింప రొకింతబాహుబలదర్పముచే
భావజుడు ద్రొల్లె నన నే, నేవిధిని సైపనేర్తు ♦ నిఁకఁ బ్రాణేశా!

మ॥ అని బహువిధంబుల విలపించుచు.

మ॥ తనువల్లిద్యుతి కంద నేలఁబడి, నిద్దాచెక్కుటద్దంబులం
దును వై వర్ణ్యము దోప, కుంతలములుం ♦ దూలంగఁ ఫాలసలిం,
గనుసీరు న్వలిగుబ్బదోయిఁ దొలుగంఁగా నేడ్చె విద్యాధరీ
జనహస్తాబ్జవిపంచికారవసుధాసారానుసారంబుగన్.

195

వ॥ ఇట్లతిరోదనంబున నావేదనంబు నొందుచు నాత్మగతంబున.

196

—* హరుని రతి పలువిధంబుల స్తుతించుట *

మ॥ తనరన్ రుద్రుఁడు సర్వజంతుహృదయాంఁతర్యామియై యుండ నా
తనిసంకల్పనశంబున న్జగము లత్యంతంబు భాసిల్లు; నా
ఘనతేజోనిధియాజ్ఞలేక తృణమేన్లంపించునే? నన్ననా
ధను శంభుండు కటాక్షదృష్టి మనుచు ♦ న్దధ్యంబు చింతింపఁగన్.

197

గీ॥ అతఁడుతల్లియుఁడండ్రియుఁనన్నయతఁడె, శరణుజొచ్చెదనాయీశుఁచరణయుగము
దేవుఁడతఁడు నన్ను మన్నించుఁగాక, పతియు బొందినయాగతిఁబరమకృపను.

వ॥ అట్లు సేయండేని.

199

ఉ॥ ఆర్తశరణ్యుఁ డీశుఁ డఖిలాత్ముఁడు మత్ప్రియవల్లభుం బున
హూర్తినిఁ జెండఁజేసి శుభముల్ నడయం గరుణింపఁడే; జగ
త్కర్తయు భర్తయు న్దలఁపఁ ♦ దానయి 'కర్తు మకర్తు మన్యథా
కర్తు మధీనశక్తి' యను ♦ గాథలు తద్విషయంబులే కదా.

200

వ॥ అని యీశ్వరచరణారవిందంబులం దలంపుచు మొఱయిడిన నప్పు డాపరమే
శ్వరుం డప్పడఁతపరివేశనం బొలించి యిది యేమినిమిత్తం బని నందీశు నడి
గిన నతండు కృతాంజలి యగుచు నిట్లనియె.

201

క॥ భామామణిసహితుండై, కాముఁడు నీతోడ యోద్ధుఁకాముం డగుచున్
వేమాఱు సురలపనుపునఁ, దామసమున నిటకు వచ్చి ♦ దగ్ధుం డయ్యెన్.

202

క॥ అదికారణమున మన్మథ, సుదతి విలాపంబుఁ బొందు ♦ శోకాతురయై
సదయారసవీక్షణమున, విదితంబుగ దానిఁ బోవ ♦ విహితం బిపుడున్.

203

వ॥ అని యా నందీశ్వరుం డయ్యరవిందబోణసుందరిం దోడ్కొని పరమమంగళ
విగ్రహుం డయినశివునన్నిధానంబునకు వచ్చిన.

204

క॥ దీనానయై కచభర, మానసము న్గప్పఁ గంపమందఁగ మేను
న్మానిని మొక్కినఁ గృప స, న్మానింపుచు హరుఁడు పలికె ♦ మౌనులమోలన్.

క॥ తనయా! శోకింపకు; వీ, తనయుండై నీవిభుండు ♦ తనకున్ దోహం
బును జేసి ధరణిఁ గూలెన్, మునుఁ జేసినకర్మ మిపుడు ♦ మోసముఁదెచ్చెన్

క॥ నాతి ! విను మింక నే నీ, పాతివ్రత్యంబునకును ♦ భావంబున సం
ప్రీతుండనయితి; దానక, చేతో భీష్టంబు దనరు ♦ శీఘ్రముగాఁగన్. 207

క॥ పునరుజ్జీవితుఁ జేసెద, మనసిజు నీ ప్రాణనాథు ♦ మహనీయగుణున్
జననీ ! కతిపయదినములు, జననీ; మది వనటఁ దొలఁగి ♦ సౌఖ్యముఁ గనుమా.

చ॥ అని యివ్వధంబున గంగాధరుఁ డయ్యనంగురాణిని సుధామధురవచనంబుల
ననునయింపుచు సనకాదిమునలఁ గనుంగొని మీరు నిరంతరధ్యాననిష్ఠాగరిష్టులై
పరతత్త్వంబు భజింపుఁ డేను దేవకార్యార్థం బరిగెద నని భవుం డంతర్ధానంబు
నొందె; నానమయంబున. 209

—* శివుండు పార్వతీతస్థలంబున కేగుట *

ఉ॥ పార్వతి లోకమాత నవఁపద్మనళాయతనేత్ర భక్తితో
సర్వజగన్నియామకుని ♦ శంకరుగూర్చి తపంబు సల్పుచుం
బర్వతభాగమందు నొకఁపర్ణగృహంబున నిష్ఠనుండఁగాఁ
బర్వశశాంకనిర్మలవిభాసురదేహుఁడు శంభుఁ డాత్మలోన్. 211

వ॥ అంత నమ్మహాదేవిం బరీక్షింపఁ దలంచి. 212

మ॥ పలితస్వచ్ఛశిరోజముల్ వెలుఁగఁగా ♦ బల్జీర్ణమా మేనునన్
వళులుం వ్రేలఁగఁ, గంపమొంద శిరము, ♦ న్వక్త్రంబు నిర్దంతమై
వెలయన్, భూరిజరాతిభారమున ఖర్వీభూతుఁడై సారె ప
స్థలదంఘ్రిద్వయ మొప్ప, గద్గదిక మింఁచ న్వృద్ధవిప్రాకృతిన్. 213

నీ॥ మహనీయరుద్రాక్షమాలికల్ మెడఁ దాల్చి, భసితేత్రిపుండ్రాళి ♦ భాసిలంగ
బ్రతతిచ్చట ల్లాల్చు ♦ వసుధాధరమువోలె, బ్రహ్మసూక్తంబులు బరగ మేను
గావిధోవతి చక్కఁ ♦ గటితటిఁ గీలించి, యామీఁద నుత్తరీయంబు దనర
దర్భపవిత్రంబుఁ ♦ దవిలించి వ్రేలున, వేదఘోషంబులు ♦ విస్తరిల్లి
వేణుదండంబుఁ గైఁబూని ♦ వింతమీఱ, దేహ మెంతయుశరదందుఁదీ ప్తి మెఱయ
మందగతు లొప్పనయ్యిందుఁమకుటుఁ డప్పు, డద్రీజనుజూడనానందఁమతిశయిల్ల.

వ॥ వచ్చి, నానాతరుకుసుమపరిమళభరితంబును, సకలశుకపికనికరకలకలారావమనో
హరంబును, మందమాయానిలాభిరామంబును, నిర్వైరవిహరమాణసింహగజ
ప్రముఖపరస్పరవిరోధజంతుజాలంబును నై చెలువొంది నిరంతరంబును గృత
పర్యు లగుచుఁ జను మునిగణంబులును, సందర్శనార్థం బరుదెంచు తపోనిష్ఠులు
గనుపట్టు నగ్గరికన్యకాశ్రమసవిధంబుఁ జేరిన. 214

క॥ కని యావృద్ధమహీసురు, వినయంబునఁ బిలిచికొనుచు ♦ వేగంబ సఖి
జనములు గొంద టపర్ణాఘనపర్ణగృహంబునకును ♦ గడుఁ దోతేరన్. 215

వ॥ అప్పు డప్పర్వతరాజపుత్రి పృథ్వీతానంబుఁ జేయుచు నర్ఘ్యపాద్యాదు లొనంగి
వీరంబిడి యత్యంతవినయంబున. 216

మ॥ వణఁక న్నాటికి లేతగౌనః విలసద్వత్సోజభారంబునం,
బ్రణయం బొప్పఁగఁ జేర్చి ఫాలశశితో • భాసిల్ల హస్తాబ్జముల్,
ప్రణుతింజేసెను వృద్ధవిప్రునకు నప్పద్మాక్షి మాధ్వీరజః
కణిక జ్జిందగ నీలకుంతలమిళత్కల్పప్రసూనాకృతః. 217

వ॥ మఱియు మధురతరఫలోపహారంబుల సుపచరింపుచుఁ దాలవృంతానిలంబుల
శ్రీమాపనోదనంబును జేసిన సంతృప్తహృదయుం డగుచు నావృద్ధభూసురుండు
గిరిరాజకన్యకం జూచి మోహపరవశుం డగుచు. 218

క॥ మీలే కనుగవ; దరనిభ, మీలేమగళంబు; గగన • మీలేగౌనం;
బాలేందురేఖతో సరి, బాలే యగు నొర! నదురు • బాలామణికిఁ. 219

క॥ పలుకా కపురపుఁబలుకే, పలుకెంపులజిగి నుతింపభళి! మైతఱుకా
తొలుకారుమెరుపె; చెలితోఁ, దుల తోయజలీల లలనఁదొలుకంగలరే. 220

సీ॥ సుందరి కేగంటఁ • జూచిన నచ్చోటఁ, బండువెన్నెలలు చూపట్టు సిండ
భామిసి ముద్దుగాఁబల్కిన నావంకఁ, జీనచక్కెరలు వర్షించుఁ జాలఁ
బడఁతి దోహూలముల్ ప్రకటించు నాచాయ, బంగారురాసులై • ప్రస్ఫురిల్లు
నబ్జాక్షి తిన్నగానడుగుఁ బెట్టినదారిఁ, గురువెందములు రాలుఁ • గొల్లలగుచు
నొర! యీనేత్రభాళధశ్యంబయారె!, యీమృదూక్తులవైఖరి • యెంతవెంత
యీభుజాలతాదీధితియెచటనైనఁ, గలదె యీపదాంభోరుహకాంతి తలఁప.

సీ॥ తొలుతఁబద్మములపైఁదూణీరములుపుట్టెఁ, దూణీరములమీఁదఁదోచెననఁటు
లనఁటులపైఁ బొల్చెనరుదారఁజక్రింబు, చక్రింబుమీఁదఁ గేసరి చెలంగె
నమరఁ గేసరిమీఁదహస్తికుంభంబులు, కుంభస్థులమీఁదఁగులికె దరము
దరముపైఁ గనుపట్టె • ధవళాంశుబింబంబు, ధవళాంశుమీఁదనదనరె నిరులు
నొర! యజుఁడైంద్రజాలికుండుగుచు నవని, నీవినోదంబుఁగల్పించెనేమొ తనదు
సృష్టిచాతురిఁ బ్రకటింపవిష్టపముల, నకలజనములమదికి నాశ్చర్యముగను.

వ॥ అని యభినందింపుచు నా వృద్ధవసుంధరాబృందారకుం డ య్యిందువదనతో
మకరందబిందుసందోహంబులు జింద నిట్లనియె. 223

—* హరుడు పరమేశ్వరీమనముఁ బరీక్షించుట *—

శా॥ కాంతారంబున నొంటిగాఁ దపముచేఁ • గాయంబు శోషింపుచున్
గాంతా! యండఁగ నేల యిట్లు? లిచటన్ • గల్యాణమే నీకు? నీ

చెంతం బాయని యీ సభాసములు • నేనాదే? నాదే నా
త్యంతంబు గిరిరాట్టపాదలమునీ, నవ్వుతో! నవ్వుబుగ్గ.

224

సీ॥ కీరంబు లిచటనీ • కంపువా తెలుఁ జూచి, పడిన రావని • విధలాన? •
బరభృతంబులు నీదు • సాణిద్యమున గాంచి, మెసక నిలచి నే • కేసలబుద్ధి? •
గలహంసతతులు నీ • ఘనభుజులతలన, గన్నవే కమలవా • మున్ను లువచు? •
మధుపసంఘము నీదు • మధురాధరంబున, బ్రక్కని మోక్షయన • మన్నవాంఛ
సంకుమగగంధివౌటనో • జడియ నీవు, జగతి రామాశ్వులనలనో • సవికుగొనక
జలదవేణిక వగుటనో • యథుక వింత, కనకనానవు గినుకనో • కనవు భీతి. 225

మ॥ మునివృత్తి గృశియింపనేల? తేనెవు • బోహము, భక్తికి సా
ధన మీదేహము, కాయహీనతఁ బ్రేమా • వం తెల్లనిట్లంపనే
ర్చును లోకంబున? శీతలాంబువులు ని • చ్చో స్నాన మున్నవై నీ?
ఘనవాతాహతపర్వ భామనసిత • గానింప నీ శిల్పము? •

226

మ॥ కర మాశ్చర్యకరంబు సూడ నిది లో • కంబంబు • నన్యము
స్థిరమాదేహము నన్ని కోరయగదా • శ్రేయంబు, నీవు న్నిం
తరము • గోమలభాసురాంగివయి యె • న్నం నిన్న పాదములు
బరమోదారతపోగరిష్ఠత ససిం • వం జూచితో మోగనీ!

227

తే॥ ధర్మవృద్ధు గావున • దధ్యముగూ, నేవగణములు మోయలు • దినదినంబు
భజన సేతురు నిశ్చల • భక్తితోడ, దావకాంక్ష సేవోదము • భవశనయన!

ఉ॥ ఇక్కడ నీతపోగరిమ • నీ విశ గాసిలనేల యీగరి? •
మిక్కిలి నీకు నేపురుషు • మీదను వాంఛ నినియ • జల్లుమా
నిక్కముఁగాఁగ; లోకమున • నేర వసత్యమాలాడ నట్లు •
చక్కఁగ సత్యభాషణము • సారముగా మది నుండు • కలము.

228

ఆ॥ వె॥ నీయభీష్ట మరయ • నే నిట వచ్చి, సిగ్గుపడఁగ నేల? • జేయన! నీవు
నన్ను నన్యఁగాక • నయముగ భావించి, నీరహస్యమున • నెలుగఁబలుకు. 229

క॥ అని గుచ్చిగుచ్చియడిగిన, ఘనమతి నానృప్తినిచ్చి • గడఁగొని లక్ష్మ
వనతాననాబ్జ యగుచుం, గినుకవొడచు నణఁచుకొనచు • గినుక మదిలో.

క॥ తా నొంటిగ వినిపింపం, బూనిన బహుచపలుఁ డితఁ • పోనీయక యెం
తేనియు నడుగందొరకొనుఁ, దానం గలహంబు వృద్ధు • దధ్యం బనుచు. 230

క॥ తనసఖులఁ బిలిచి భూసురుఁ డనవధికప్రేమతరళు • డతినియభీష్టం
పొనరఁగఁ దనవృత్తాంతము, వినిపింపుఁడు సఖయలార! • విశనముగాఁగ 231

వ॥ అని జయావిజయాభిధానలగు వయస్యల నియోగించె నని చెప్పిన విని శౌన
కాదు లవ్వలికథఁ దెల్పు మని సూతు నడుగుటయు. 234

ఆశ్వాసాంతము.

ఉ॥ భావభవస్ఫురన్మదవిఃఫాలక ! ఫాలక రాశవహ్నికీ
లావళిభాస్వదాస్యకభయానక ! యానక వాన్యఘోషశో
భావహతాండవై కగణఃపావన ! పావనపాదపద్మసం
భావనవజ్రపాటితవిఃపన్నగ ! పన్నగరాజభూషణ ! 235

పాదాదిపాదాంత పద్యాంతము క్తపదగ్రస్తము.

క॥ మారాతిమదవిదారా!, దారాశ్రితవామభాగ! ♦ ధర్మవిహారా !
హారాయితఫణివారా!, వారావృతచటులమకుట! ♦ వరసుకుమారా ! 236
తో ట క వృ త్త ము .

నతకామదకామద ! ♦ నాకధునీ, సితధామవిభాసితశీర్ష తటా !
తతనాగ మదాగమ ♦ దావశిఖి, ప్రతిమాప్రతిమానవిరాజమహా ! 237

గ ద్య.

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్చితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్ల నామార్యపాత్ర శంకరానూత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
కాండంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా వు రాణాం త ర్గ త

వివరహస్తాక్షరిడము.

సంభవకాండము.

తృతీయాశ్వాసము.

గిరిజాధీశ్వర! హరి, వాగీశ్వరవంద్యపాద • వాహీకృతస
ర్యాగమ! పరిపాలితములు, వాగళుస్సప! శంభులింగవసధినిషంగా!

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె.

2

—* చెలికత్తియలు కపటభూసురునకు పార్వతీవృత్తాంతముజెప్పట *—

క॥ అలగట్టుతేనికూతురు, చెలులెంతయుఁగపటవిప్పి శేఖరుతోడ
బలికిరి వినయం బొప్పుగ, నలలితమకరందమధుర సమ్యక్సనితె.

3

క॥ వినవయ్య భూసురోత్తమ! ఘనముగ నీదేవి దివ్యకథ నఖిలంబున్
వినపించెద మే మిప్పుడు, దనయలవాక్సటిమ మెచ్చి దయసేయఁదగున్

మ॥ హిమశైలేందునిముద్దుపట్టి యని మీకీచంద్రబింబాస్యజ
న్మము మున్నే విదితంబు భూతలమునన్ • మాణిక్యమే సుమ్మి! యీ
కమనీయాంగి విలాసినీగణములో • గాంభీర్యమా, శీలమా,
రమణీయం బగు కూపమా, సుగుణమా, • రాజిల్లు నీకాంతకున్.

5

చ॥ వరగుణ! యీమృగేక్షుణ భవాదృశులైనమహాత్మకోటిచే
బరగ నిరంతరంబు శ్రుతిపర్వముఁగా శ్రుతులున్ బురాణముల్
సురుచిరధర్మశాస్త్రముల • చొప్పు నెఱింగినదై, నితాంతమున్
హరుఁ బరమేశు శంకరు నహర్నిశ మెంచుచు మానసంబునన్.

మ॥ జగదారాధ్యుఁ, ద్రిలోచను, న్నవవయఃస్సండర్యతేజోనిధిన్
విగళజ్జన్మజరాత్యయున్, శుభగుణున్వీతాఘు మృత్యుంజయున్.

జగతీమండలిఁ బెండ్లియాడుటకు నై ♦ సంతోష ముప్పొంగ నీ
యగరాట్పుత్రిక శైశవప్రభృతిగా ♦ ధ్యానించు సర్వేశ్వరున్.

7

క॥ భోగంబుఁ బొందియుందురు, బాగుగఁ దమపుట్టినింట ♦ బాలామణు లే
భోగం బెఱుంగదు చెలి యిది, యోగసుధాంభోధిఁ దేలుచుండు స్మిగులన్. 8

శా॥ తన్నామంబు జపించు సంతతము, శోభితప్రీతిగా దత్కథల్
చెన్నొంద నివ్వు సారె తన్మయముఁగా ♦ జింతించు నీ విశ్వమున్
విన్నాణంబుగ నాత్మలో వెలుంగఁగా ♦ విజ్ఞానదీపాంకురం
బన్నాళీకభవాదివంద్యు హరుపై ♦ నౌత్సుక్య మింపొందఁగన్.

9

సీ॥ నిట్టూర్పుపవనంబు ♦ నిబిడమై జనియింప, 'భుజగభూషా!' యంచుఁ బొరలుఁజాల
బహుమోహాతిమిరంబు ♦ పైపై నఁగ్రమ్మిన 'శశికళాధర' యంచుఁ జాలినొందుఁ
దనువల్లి కెంతయుఁ ♦ దాప మగ్గలమైన, 'హా! నీలకంధరా!' యనుచు స్రుక్కు
ఘర్మాంబువర్షంబు ♦ కాయంబు నిండిన, 'సచ్యతాశుగ' యంచుఁ నార్తిగాంచుఁ
బవలు నొక వేళఁ బాయదు ♦ పర్ణశాల, నెపుడు నాహారమందున ♦ నిచ్చపడదు
నిమిషమాత్రంబు రాత్తులు ♦ నిద్రఁబోదు, విరహ వేదనచేత నీ సరసిజాక్షి. 10

క॥ ప్రతిరజని నపరరాత్తులఁ, బతినిన్ స్వప్నమునఁ గాంచిఁ ప్రాణేశ్వర! న
మ్మతమా నిను విడ నిక నీ, తతబాహులతల నిల్పఁ ♦ దగ విలపించున్. 11

మ॥ పరిపూర్ణుండ వటంచు నెంతరు నినుం ♦ బ్రఖ్యాతవిద్వాంసు లీ
శ్వర! నాభావ మెఱుంగ వేల? భునన ♦ ప్రాణైకసంరక్షకా!
పరగ న్నన్ను ననుగ్రహింపవు దయాఁ పాథోధివై లోకమం
దరయ న్నీకు ననుగ్రహం బెటులఁ ♦ గృత్యంబౌ మనోవల్లభా!

12

వ॥ అని బహువిధంబులం జంద్రకళాధరుం దూరుచుఁ దదేకధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠయై యీ
యద్విరాజనందన జననీజనకులం బాసి మాదృశసఖీజనసమేతయై యివ్వనంబు
నకు వచ్చి శంభుసమాగమనంబుఁ గోరుచు నిట్లు తపంబుఁ జేయంబూని బహు
కాలం బయ్యె వినుడు.

13

గీ॥ నాటి కీవృక్షచయము తె ♦ న్నంగ లేత విపుడు, పెంపొందె ఫలపుష్పవృద్ధినర
హరిణశాబంబు లిట్లనె యతిశయించెఁ బుత్రప్రాతాభివృద్ధిని బాలుపుమీఁటె. 14

శా॥ ఎన్నన్ సర్వవిభుండు పన్నగధరుం ♦ డీశానుఁ డెంతేని నీ
కన్నెం బోవఁగ సుప్రసన్నుడగునే ♦ కళ్యాణము న్నూడునే?
చెన్నార న్వచియింపు తావకఘనాశీర్వాద మయ్యిందుభృ
త్సన్నిధ్యం బొనఁగూర్చు నీగిరిజకున్ ♦ సత్యంబు విప్రగ్రణి!

15

వ॥ అని జయవిజయాభిధానమైన స సఖిజనులు తన్ననోరథంబుఁ దెలుప విని భగవంతుఁ
డైన వృద్ధభూసురుండు దద్దయు నగుచుఁ గరంబులు తట్టి గట్టురాపట్టిమోము
గనుంగొని. 16

క॥ చెలువా! నీచెలు లాడిన, పలుకులు సెవులార వింటిఁ పరిహాసములే
పలికిరో లేక యథార్థముఁ బలికిరో నిక్కముగ నీవు ఁ పలుకుము నాతోన్. 17

వ॥ అని పలుకుజగద్గురుండైన నావృద్ధభూసురునకు జగదంబిక యట్లనియె. 18

మ॥ విను మోభూసుర! పండితోత్తమ! జగఁ ద్విఖ్యాతచారిత్ర! యె
వ్వనిఁ బల్కు-న్నిగమాగమంబులు, సురల్ ఁ వర్జింతు రెవ్వని, నె
వ్వనిపాదాంబుజముల్ దలంప మదిలో ఁ వాంఛించు వాణీశుఁ, డా
తనియందే కద న్నామనోరథము? ఁ సత్యం బన్యనిం గోరు నే! 19

సీ॥ విమలమానసనరోఁ విహారణంబును గాంచు, కలహంస పల్వలంఁబులకుఁ జను నె?
ఘనఘనాఘనవారిఁ ఁ గాంక్షించు చాణకల, బవనీగణాంబుల ఁ కానవడు నె?
అరవిందమకరంద ఁ మభిలషించు మిళింద, మిత్తురసంబు నఁజేతుగను నె?
మాకందఫలబృందఁ మాధురిచే జొక్కు, రాచిల్లు మన వేపఁరసముఁ గొను నె?
స్వప్రకాశైకసంపూర్ణఁ సత్య నిత్య, నిరుపమాను నిరంజనుఁ బరు మహేశు
దలంచుమద్భావమన్యముఁ దలంచుటెట్లు? సాధునుతశీల! బహువచోఁ జాలమేల!

క॥ ఏమియు నెఱుంగను బాలను, నామోదను గరుణ శంభుఁనకుఁ బుట్టునో? లే
కేమేని నుపేక్షించునో, వేమరుఁ దద్భావ మరయ ఁ విధ మెట్లు లోకో? 21

క॥ తత్సన్నిధ్యము నాకున్, వత్సలత ననుగ్రహింసఁ పలయును మీరల్
తత్సందర్శన మెంతయు, సత్సభాగ్యప్రదానఁ సాధనము గదా? 22

మ॥ అని శైలేంద్రతనూజ పల్కిన శిరం ఁ బల్లాడ నాలించి యి
ట్లను నావృద్ధుఁ డిదేమి యార్యవయి? యాహా! కష్ట మీబుద్ధియుం
దను దాఁ బుట్టెనో? లేక వేరొకనిచేతం బోధితం బయ్యెనో?
విన శ్రావ్యంబె త్రిలోకనిందితునిఁ దన్వీ! భర్తఁగాఁ గోరినన్. 23

—* కపటభూసురుడు సతీహృదయము నెఱుంగుటకుఁ బశుపతి దూరుట *

మ॥ పునుక న్నేల ధరించి, చర్మవసనంబుం బూని, సర్పంబులున్
దనర న్నేన, శ్మశాన దేశమున భూతవ్యాధిముల్ గూడికం
గొన ఘోరం బగునట్టి రుద్రుని నహా! ఁ కోరంగ నిష్టంబె? నీ
వనవద్యాంగివి సర్వమంగళపు నై యబ్జాతపత్రేక్షణ! 24

మ॥ ననఁబోణీ! భువి దంపతుల్ తొలుత నెన్నం గోమలాకారులే
 విను భద్రాసనయోగ్య వీవు హరుతోఁ ♦ బీరంబు నీకెట్లు లొ
 ప్పు? నవస్థారుఁడు గాంచనప్రతిసరంబు ♦ నూచన నర్హంబు నీ
 ఘనహస్తాంబుజ మెట్లు లోర్చును. సఘాతా రాహిబంధంబులన్? 25

మ॥ పరగన్ మంగళసూత్రమున్ ధరణిలో ♦ బంగారునం జేతు రా
 వరు లర్పింతురు కన్యకాతతికి జాశ్వావన్నెపుట్టంబులున్;
 హరుఁ బెండ్లాడిన నీకు భోగియె యగున్ ♦ మాంగల్యసూత్రంబు, కొ
 మ్మరొ! సింహజినమేని కొత్తపులిచర్మంబేని యశాఁ జీరయున్. 26

మ॥ తలపన్ ధారుణి దంపతుల్ శిఖికే బ్రాదక్షిణ్యముం జేతు రు
 త్కలికన్ లాజలు వేల్పుచుం గడు లతాతన్వంగి! నీ వీశ్వరున్
 లలిఁ బాణిగ్రహణంబుఁ జేసి యపు డేలాగున్ సముద్యచ్ఛిభా
 జ్వలనంబందుఁ బ్రదక్షిణంబు సలుప ♦ న్వాంఛించెదే? కోమలీ! 27

మ॥ జగతీమండలిలో వధూవరుల నుత్సాహంబుఁ జూపట్ట భ
 ద్రగజారూఢులఁ జేసి, వేడ్క దనరాఁరన్ స్వస్తిఁ జెప్పంగ వి
 ప్రగణంబుల్, పురవీధులన్ మెరవనిం ♦ బాటింతు; రీవున్ మహా
 క్షుగవై శంభునితోడ భూతతతి రాగా నెట్లు లూరేగదే? 28

మ॥ ధరణిన్ శంభుఁడు నిర్గుణుం, డెఱుంగఁ డాత్మన్ తొకికంబున్, దిగం
 బరుండై యుండు, జటాచ్ఛటల్ విరియగా ♦ భాసిల్లు, గుంభీనసా
 భరణుం డెప్పుడు, ప్రేతకావనమునం బాటిల్లు, భూతవ్రజం
 బరయన్ గొల్చును, ఘోరకృత్యుఁ డతఁ డాహా! నీకు హృద్యం డాకో? 29

క॥ శీలముఁ గులమును బాంధవ,జాలము విద్యాధనాదిసంపన్నతయున్
 మేలిమివరసంపద యిది, మేలక్షణమైన నున్నదే ♦ హరునందున్? 30

క॥ గిరిజా! ని న్నన నేటికి?, ధరణిన్ మరి నీవు పోవుదారినిఁ బోని
 చ్చిరి గద నీతలిదండ్రిలు, నిరతము వారింపరైరి ♦ నీ కీబుద్ధిన్. 31

క॥ నే నెఱుంగుదు నా హరునిన్, మౌనులు భ్రమపడుదు రతని ♦ మాయల కెల్లన్
 వానికిఁ జిక్కితి వీవున్, మానిని! నిక్కంబు వాఁడు ♦ మాయావి జమీ. 32

క॥ నెఱజాణలు నీప్రియసఖు, లెఱిగియు వారింప రేల ♦ నేనై నను నీ
 కెఱిగించెద హిత మిది విను, మఱి యన్యుడఁగాను నేను ♦ మానిని! నీకున్. 33

మ॥ నను వృద్ధంచును జూడఁబోకు మదిలో ♦ నాకున్ సదాచారమున్
 దనరున్ శీలము విద్య సంపదయు తథ్యం బొప్ప నెవ్వఁడు నా

కెనయే! యెన్వనికీఁ ఘటించు నిలలో ♦ నన్ను నుదేశ్యమున్
నినుఁ బొందించెద, నన్నుఁ బొందు హరున్ ♦ నీ కేటకీ మోహమున్? 34

క॥ ఊరక మిత్తుఁడు శివుఁడు కు, బేరున; కాశీనుల కప్పుడు ♦ వేలుగ నేనున్
భూరి నొసంగుదు నీప్సిత, పూరణముగ; లేమి లేనుఁ పూర్ణ ధనుండన్. 35

క॥ నను నేవించినవారికి, ఘనతరముగ కామధేనుఁ కల్పనగంబుల్
దనరును మందిరమందును, వనితా! యిది తెలిసి నన్ను ♦ నిలియింపఁగదే. 36

క॥ నే నెపుడుఁ దపోవృద్ధుఁడ, నై నను లేబాఁయ మొప్పు ♦ సరయుఁగ నాకున్ 37
మానిని సుధాంశుమాలికి, మానుగ నాకంటె వేఱఁ మహిమయుఁ గలదే?

వ॥ అని మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు నజ్ఞరాధరామరుండు నలికిన యప్పలు
కులు వీనులకు ములుకులై చిలుకలకొలికితగు నలిగుప్పలిపట్టి బెట్టినపు
కోపంబు దీపింప పంకజసఖంబగు ముఖంబుఁ దీర్చి, యప్పు డాప్రియసఖులం
గనుంగొని యీ వృద్ధవనజం డెనండ్కోకో? మల్లిపోనఁబుఁ నొచ్చి తపో
విఘ్నార్థంబు మాయావియై చనుదెంచు రాక్షసుఁడు గాఁబోలు; నీ ధూర్తుని
వారింపరే యని మనంబునం జలిపక యతండు పగ మండ మతి యిట్లనియె. 38

క॥ త్రిగుణాతీతుం డగుటను, భగవంతుఁడు నిన్గఁబండ్ఁపరగఁగ నిశఁచున్
మిగుల వచించిన వన్నియు, సగు సత్యము విశ్వరూపుఁ డగుఁ శంభునకున్. 39

క॥ శిర మెఱుఁగలేక బ్రహ్మయుఁ, జరణంబుజ మెఱుఁగలేక ♦ శౌరియు నిలిచెన్
బరమేశ్వరుమాహాత్మ్యము, జరతుం డితఁ డేమియెఱుఁగుఁ జగత్స్థలిలోన్. 40

క॥ పలితశిరోజంబులతో, జలియింపఁగఁ బెదవి శంభుఁ సముండ సటంచున్
బలికెడు నీద్విజుఁ; డెక్కడ?, యిలలో సర్వజ్ఞుఁ డీశుఁ ♦ డెక్కడ? తలఁపన్. 41

క॥ అల గౌతమశాపితుఁడో?, తలపోయ దధీచిశాపఁ దగ్ధుఁడొ కాకం
బలుమూర్తిభూతమొక్కో, వెలయఁ దపోవిఘ్న మొక్కో ♦ విప్రుం డరయన్.

గీ॥ జ్ఞానియయ్యను బహుజరాఁసహితుఁడయ్యు, భోగవాసన విడువఁడిఁ భూసురుండు,
మోలఁ బదివేలు బొమ్మన్నఁ బోవఁడింకఁ, బోదు నేనై ననితనితోఁ నాదుచాలు.

—* కపటభూసురుండు సతికి పర్వతనుతకు నిజస్వరూపమునూపుట *—

మ॥ అని కోపంబున లేవఁబోవఁగ సముద్యత్ప్రేధి సద్దేవిమో
లను మందస్మితనుండ రాన్యుఁ డగుచున్ లావణ్యధౌరేయుడై
కనుపట్టె న్నిజరూపమింపఁగ సాత్కాత్కారమై శంభుఁ డా
క్షణమందున్ దివిఁ బుష్పవృష్టి గురిసెన్ ♦ సంతోష మింపొందగన్. 44

వ॥ ఇట్లు ప్రత్యక్షంబై.

45

క॥ పలికె హరుఁ డచలనుతతోఁ, గలికీ! నీచేయుతపము ♦ గడు మెచ్చితి నీ
తలఁచినయభీష్ట మెయ్యది, పలుకు మొసంగెదను నీకుఁ ♦ బ్రమదం బెసఁగన్. 46

వ॥ అని శంకరుండు పలికిన నద్దేవి సంతృప్తాంతరంగయగుచుఁ బులకాంగిత దేహయై
తదీయాంఘ్రికమలంబులకు నమస్కరించి యంజలిచేసి యప్పరమేశ్వరు నిట్లని
స్తుతియించె. 47

ఉ॥ ఎవ్వనిఁ బల్కు వేదశిఖ ♦ తెల్లను నద్వయుఁ డంచుఁ, బాపముల్
దవ్వలఁ బాయ నెవ్వనిపదస్మరణంబున మాను లాత్మలో
నెవ్వని భక్తి నిల్పుదు రభీష్టముమీఱఁగ మోక్షలక్ష్మికి
యవ్విభు దేవదేవు నిను ♦ నాత్మ నిరంతర మాశ్రయించెదన్. 48

క॥ నీకృపగల్గిన యా ఘను, లేకల్మష మొంద రవని ♦ నెన్నఁగఁ బూజ్యుల్
శ్రీకంఠ! త్రిపురసంహార!, నీ కిదె జోహారుఁ జేతు ♦ నిశ్చలభక్తిన్. 49

క॥ శాంతులయి భక్తితోడను, సంతతము నినున్ భజించు ♦ సత్పురుషులు దా
మెంతయు జ్యోతిర్మయము, న్గాంతురు; నీ మహిమ నెన్నఁగలనె మహేశా! 50

క॥ నా వాంఛిత మీడేరెను, దేవా! నన్న న్వరింపు ♦ స్థిరమగు కరుణన్
నావిజ్ఞాపన మిది విను, నీవే భర్తవు తలంపనిక్కము నాకున్. 51

వ॥ అనిన నగ్గిరిజపలుకుల కానందింపుచుఁ దరుణేందుశేఖరుం డిట్లనియె. 52

క॥ నీ తలిదండ్రులయనుమతి, నోతరుణీ! రేపె నిన్ను ♦ నుత్సవ మలరన్
భ్యాతిగఁ బరిణయ మగుదును, గౌతూహల మొప్ప దేవగణములు గొలువన్. 53

వ॥ అని గిరితనూజకు వరం బొసంగి ప్రమోదతరంగితాంతరంగుం డగుచు నయ్య
నంగవైరి నిజనివాసంబగు కైలాసంబునకుం జని యందుఁ బరమహద్వలగు సప్త
మహద్వలం దలంచిన నాక్షణంబ యమ్మునులు బ్రహ్మానిష్ఠను గృత్యాకృత్యం
బులు మరచి దేవా! సృష్టిస్థితిలయకారణంబైన పరబ్రహ్మవు నీవ; క్రియావంతుఁడ
వయ్యను సక్రియుండ వగుదువు; కళావంతుండ వయ్యను నిష్కలుండవు, నిరవ
ద్యుండవు, నిరంజనుండవు, సదాశివుండవు, నద్వయుండవు, రుద్రుండవు నీవ బ్రహ్మవు
నీన, విష్ణువు నీవ, స్వాహాకారంబున నీవ, యజ్ఞంబును బావకుండును నీవ, నీకంటె
నన్యంబు గాలత్రయంబున నెఱుంగము; విశ్వాధికుండవు, విదితవిశ్వుండవు నత
రైశ్వర్యవిభవుండవు; మాయాతీతంబులై నవేదంబులకు ననుష్ఠితంబైనతపం
బునకు ఫలంబు నీవ; మాకు నీయందలిభక్తి ననుగ్రహింపు మని దేవదేవుని

సంస్తుతింపుచుఁ బరమగురుస్థానంబైన క్షణానంబుఁ జేరి బహిర్ద్వారంబున నిలిచి
నందీశ్వరునకుఁ దమరాక నెఱింగించి. 54

ఉ॥ అంతట నమ్మునీందులైన పురాంతకదివ్యపదాజ్ఞానస్మరణం
బెంతయుఁ గోర నంది యపుడీశ్వరుతోడను విన్నవించి ను
స్వాంతత మీఱ సన్నిధికిఁ జయ్యనఁ దోడ్కొనిపోవ నార లే
కాంతమునక సదాశివునిఁ గాంచి • ప్రణామశతంబుఁ జేయుచున్. 55

వ॥ మఱియు దివ్యమంగళవిగ్రహముండును, సమయోపసమిరాజమానుండును, నతిసు
కుమారుండును, దివ్యభూషణభూషితుండును, విచిత్రగును మోజ్జ్వలుండును
నగు నమ్మహాదేవుసౌందర్యం బవలోకించి. 56

క॥ చక్కెరవిలుం డీతని, చక్కదనంబునకుఁ దాను • నరిగిన కదా
మిక్కిలి ప్రేడావశతను, నిక్క మసంగతను గాంచె • నిష్ఠుఁ డగుచున్. 57

క॥ హరి యితని నూపవిభ్రమ, మరిసి కదా మోహవశత • సంగన యయ్యెన్
ధర మునిపత్నులు మోహిం, చరె? యీదేవునిఁ దలంచి • సారెకు నుడిలోన్. 58

క॥ నిరుపమలావణ్యనిధిం, బరమేశ్వరు నితనిఁ జూచి • భానంబందుం
బురుషులు మోహింతు రనం, దరుణుల మఱి జెప్ప నేల • ధారుణిలోన్. 59

వ॥ అని నిజసౌందర్యంబున కభినందించు నమ్మునీందులైన మహాదేవుండు మృదు
మధురఘణితి నాదరింపుచు గూర్చుండ ననుగ్రహించిన నాఋషులు వృద్ధానుకృ
మంబుగఁ బీతంబుల సుఖోపవిష్టులై; రంత వశిష్ఠుండు లేచి కృతాంజలియగుచు
మహేశ్వరున కిట్లనియె. 60

—* పశుపతి ఋషులకు దనఁ వివాహమునుగురించి వచించుట *—

క॥ సారెకు మిమ్ముఁ దలంచిన, వారలు బహుధన్యు లందు • నసుమతి నేడున్
మీరలు మమ్ముఁ దలంపన, పారము లే దస్మదీయభాగ్యంబులకున్. 61

క॥ మీ రెద్ది నియోగించిన, వారక నా కార్యమందు • వర్తింతుము నీ
వారము దయసేయందగు, సారెకుఁ గైంకర్యమున్న • శంకర! మాకున్. 62

వ॥ అనిన శంకరుం డిట్లనియె నే నొక్కనిమిత్తంబున మిమ్ముం దలంచితి వినుండు.

గీ॥ అష్టమూర్తులు ధరియించి • యఖిలజగము, లసుదినంబును రక్షించునట్టి నన్ను
హరివిరించిముఖాశేషఃసురగణంబు, శూరపద్మునిబాధచే • సుగ్రీక్ జగతి. 64

క॥ కర మర్ధి శరణుబొందినఁ, గరుణామతితోడ వారి • కార్యార్థంబై
ఘరతనయుని సేనానిం, బరగ సృజంపన్ బ్రతిజ్ఞ • బన్నితి మిగులన్. 65

క॥ ఇప్పటికి ననురబాధలు, దప్పక కలిగినవి దేవతాతతి కెంతే
యప్పాపి శూరపద్ముని, నిప్పుడమి గూల్పుకున్న • నిక మేలగునే? 66

క॥ హరిముఖ్యసురగణంబుల, కరయఁగ నభయప్రదాత • నగుదును కడిమి
సురవైరుల నామువ్వుర, ధరఁ గూల్చెదఁ బురములట్లఁ • దనయుఁ గని యొగిన్. 67

వ॥ అది కావున. 68

క॥ భానుప్రభ తెఱఁగున నే, మానిని మ దభిన్నయగుచు • మచ్చక్తి యగున్
జ్ఞానం బిచ్చయుఁగ్రియ యన, నా నారీరత్న మిప్పు • డద్రిజ యగుచున్. 69

వ॥ మత్పరిణయార్థంబు తపోనిష్ఠాగరిష్ఠయై యున్న దెంతయు. 70

క॥ చెలిహాసము వెన్నెలయో?, నెలయో నెమ్మోము? బలుకు • నెఱికోయిలయో?
యిలయో కటితటి? యలయో, యల యేణేక్షణవళిత్రయం బెన్నంగన్? 71

అ॥ అంబుజంబుఁ గేరు • నతివయాననరుచి, యా ననరుచిమించు • నార! గోరు
తారగోరులీలఁనలవేణి చెలువగుఁ, జెలువగుణము లెన్న • నలవియగునె? 72

క॥ ధరమా చనుదోయి? ఫణా,ధరమా నూగారు • వారిధరమా జడ? సా
ధరమా పలుకులు? బింబా,ధరమా, పగడం బయారె • ధర మానినికిన్. 73

అ॥ మీనుకోపుఁజూపు • మెలఁతవాలికజూపు, గార్ముకములరమలు • కలికబొమలు
హేమనుమవిలాస • భామినీమణినాస, తలిరుడాలు నేలు • తరుణి కేలు. 74

క॥ అలకలు వలజేనికి నురు, లల కలువలజేనితునక • యారా! నుదురుం
బలుకం దనరుం దేనియ, బలుకుందద్యుతి హసించు • భామినిరదముల్. 75

క॥ మేనా! మెఱుఁగు; సరోవర,మే నాభి; మరాళరాజ • మే నాతినడల్;
మేనాసుతతోడను సమ,మే నారీజనకదంబ • మేనాఁటి కిలన్. 76

వ॥ నే నిప్పు డక్కిరవాణిం బాణిగ్రహణంబుఁ జేయ నిశ్చయించెద. 77

క॥ మీరలు బత్నియుత్తులై, గారవమునఁ జని నగేంద్రుఁ • గనుఁగొని యన్న
దూభరిమనోరథ మెంతయు, వారక వచియింపవలయు • వాంఛిత మొదవన్. 78

క॥ సతి కల్యాణి యరుంధతి, చతుర కదా యీశుభప్రసంగములందున్,
క్షితిధరపత్నికి మేనక, కతిశయముగఁ దెలుపఁగలదు • హర్షం బలరన్. 79

వ॥ అని యివ్విధంబున వేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చయంజైన యీశ్వరుండు పాణిగ్ర
హణోత్సుకుం డగుచుఁ బలికినఁ, మునులు దామును తథావిధంబైనలజ్జఁదొఱిగి,
జగద్గురునకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కారంబు లొనర్చి తదీయాజ్ఞను శీఘ్రంబునం జని
హిమవద్భూధరం బధిరోహించి, యందు 80

క॥ పలుమాటు యుగావస్థను, బొలయక నిర్ధూతతిమిరఃపుంజం బగుచున్
విలసద్యౌవనసంపదఁ, జెలఁగెడు బురుషులను గలిగి యెలు వలరారన్. 81

సీ॥ మహనీయకాంచనఃమణిగృహంబులచేత, శశికాంతమణిసాధఃచయముచేత
వజ్రకీలీతమహఃద్వారపజ్జులచేతఁ, బ్రకటవై దూర్యభిఃత్రికలచేత
రమణీయతోరణఃరాజవీధులచేత, దివ్యమాణిక్యవేదికలచేతఁ
గల్వారమండిత యకాసారములచేత, భానురారామ సంపదలచేత
నవనవామోడ మందవాఃయువులచేత, నతులమంగళతూర్యవాఃద్యములచేత
వైభవం బొప్పు నిత్యోత్సవములచేతఁ, బరగఁ జూపట్టు నోషధిఃప్రస్థపురిని.

వ॥ అ మునులుం బ్రవేశింప నంతలోన హిమవంతుం డాదిత్యసమానులైన
వారలం గనంగొని ప్రత్యుత్థానంబుఁ గావించి యర్ఘ్యపాద్యంబు లొసంగివత్సీ
సమేతంబుగ నందరిని మణివిష్టపంబుల నుభోపవిష్టులం జేసి మేనకాసమేతుడై
యథావిధానంబుగఁ బూజించిన, నా ఋషు లత్యంతసంతుష్టులగుచు నఖర్వ
తేజం డగు న స్పర్వతరాజుం జూచి. 82

గీ॥ కుశలమా నీకు ? నీహఃగోత్రతిలక ! , కుశలమా నీదుబాంధవఃకోటికెల్ల ?
బూజ్యుడవు నీవు వర్ణింపఁభవనములను, మాదృశుల కెల్ల నీతపోమహిమ కలదె?

వ॥ అని కుశలప్రశ్నాదుల సంశ్లాఘింపుచుఁ గూర్చుండు మనినఁ దదనుమతి నుప
విష్టుండై యంజలి ఘటించి వినయంబున భూధరేంద్రుం డిట్లనియె. 85

క॥ ఏను గృతార్థుడనైతిని, మానుగ మీదర్శనంబు యమాకు ఘటించెన్
మానీంద్రులార మీకృప, యేనాటికి శుభముగాక యనితరము గలదే ? 86

క॥ సుకృతినిధానులు మీరలు, సకుటుంబముగాఁగ నిందుఁ జనుదెంచుటచే
సకలశుభంబులు వాటిలె, బ్రకటింపఁగ మాగృహంబు యపవనమయ్యెన్. 87

క॥ శ్రీకరముగ మీమదిలో, నేకార్యము దలచి యిచట యేతెంచిరొక్కో?
నాకున్ శ్రవణోత్సవముగ, నాకార్యముఁ దెలుపవలయు యననుడు మునీంద్రుల్.

వ॥ అతికుతూహల భరితాంతరంగులై యాంగీరసుని వచింపుమనిన నతండు సుధా
మధురసూక్తుల ధరాధరేంద్రున కిట్లయె. 88

మ॥ విను మద్రీశ్వర ! యస్మదాగమనము యన్విందోయికి న్విందుగా
వినిపింతున్ మఱిఁ బిల్వఃబంపు మీటకు యన్నీపట్టపుంరాణి నీ
తనయన్ మంత్రుల బంధుమిత్రతతులన్ యతధ్యంబు నీపుత్రికిన్
ఘనవిద్యున్నిభగాత్ర కజ్జముఖికిం యగళ్యాణముం జేకులున్. 90

మ॥ అని యమ్మాని వచింప శైలవిభుఁ డత్యంతంబు సంతోషియా
చు నియోగించెను సౌవిదల్లులవెనన్ యశుద్ధాంతకాంతాల్లితో

ఘనభూషాంబరభాసమానవిలసత్కల్యాణవేషాన్వితం

దనయం దోడ్కొని రం డటంచు మది నుత్సాహంబు జూపట్టగన్. 91

మ॥ కొమరుంబ్రాహ్మణముతో విలాసగతులం ♦ గుల్కంగ భాస్వన్నణి
రమణీయాభరణోజ్జ్వలాంగియగుచున్, రామామణులెంట రా
సుముహూర్తంబున వచ్చి మానిసభలో ♦ జూపట్టె నప్పార్వతీ
రమణీరత్నము చంద్రరేఖకరణిన్ ♦ రంజిల్లుచున్ వేడుకన్. 92

క॥ జనకుం డప్పుడు ద్రిభువన, జననిం దనయొద్దజేర్చి ♦ సంతోషమునన్
దనగెను గిరిజంగనుగొని, మునులు నరుంధతియు మదిని మ్రొక్కిరి భక్తిన్. 93

క॥ మందాక్షనమృముఖయగు, నందనసీతీంచి శైలనాయకు డనియెన్
సుందరి యిది మద్వంశం, బందును మాక్తికములీల నలర జనించెన్. 94

వ॥ అనిన నగ్గిరిందునకు నాంగీరసుండిల్లనియె. 95

—♦ ఋషులు హిమవంతునకు హైమవతివివాహమును గురించి వచించుట. ♦—

క॥ శుకవాణి యీవధూమణి, సకలజగన్మాత దేవి సత్యంబరయన్
సుకృతివి కావున నీకుం, బ్రకటితముగ సంభవించె ♦ భాగ్యంబలరన్. 96

వ॥ మేము వచ్చిన ప్రయోజనం బాకర్ణింపుము. 97

సీ॥ ఎవ్వఁడు చా నొక్క ♦ డీజగంబులకును, ధాతయు ధాతృవిధాతయునగు
గారణంబులకును ♦ గారణంబగుచుండు, మఱినియామకనియామకుఁడనగుచు
సప్తలకెల్లను ♦ సప్తయు నగుచుండు, రక్షకుండును నగు ♦ రక్షకులకు
సంహర్తలకునెల్ల ♦ సంహర్తయగుచుండు, నరయమహాగ్రాసుఁడగును మిగుల
మంగళంబులకెల్లను ♦ మంగళంబు, బావనంబులకెల్లను ♦ బావనంబు
జేతనంబులకెల్లను ♦ జేతనంబు, నిత్యములకును భావింప ♦ నిత్యమగును. 98

వ॥ మఱియు నెవ్వఁడు బరమాత్మయు, బరంజ్యోతియు, బరబ్రహ్మంబును, బరా
త్పరంబును, నణువులకు నణువును, మహత్తులకెల్లను మహత్తునై యుండు, నెవ్వ
నికంటె బరంబులేదు, విశ్వం బెవ్వఁడు సృజించు రక్షించు నణించు నీశ్వరశబ్దం
బెవ్వనియందు యథార్థంబై యాపచారికంబు గాకుండు సణిమాద్యైశ్వర్యం
డును మహాకాళుండును గళాధురంధరుండునునై యుండు నెవ్వఁడు. 99

క॥ అట్టి జగత్పతి కిప్పుడు, బట్టపుదేవిని ఘటింప ♦ బాలామణి నీ
పట్టి నడుగ వేడుక గను, పట్టగవచ్చితిమి యిటకు బర్వతవర్యా. 100

వ॥ ఇదియే కారణంబు మాకు. 101

సీ॥ హరికి నగమ్యమై ♦ బరగు నెవ్వనిపాద, మరయలే డెవ్వని ♦ శిర మజుండు
తృక్తవజ్రండు ♦ దర్పంబుబోనాడె, యెవ్వని వీక్షించి ♦ యిందుఁడెన్నఁ

- దృణమాత్రమున సర్వ • దేవతాగణములఁ, జెలఁగి యెవ్వఁడు నిర్జింపనోపు
నెవ్వనిభూసంజ్ఞ • నిందిర నటియించు, నిర్జరాసురమర్త్యనివహమందుఁ
గలుగు ముక్తియు నెవ్వని • కరుణవలన, నట్టి సర్వజ్ఞమూర్తికి • నఖిలభర్త
కీశ్వరున కీవు గన్యకనిచ్చిపేమ, భువనహితమును గావింపుభూధరేంద్ర). 102
- క॥ ఈ రమణీయందు హరునకు, వీరుడగుకుమారుఁ డుద్భవింపంగలఁ డా
శూరాదిదుష్టదనజుల, బీరం బణగింప జగదభీష్టముగాఁగన్. 103
- క॥ లోకగురుండగు శంభుఁడు, నీకుం జామాతయైస • నిర్మలమగుచు
న్నీకుల మొప్పను బూజ్యతఁ, గైకొందువు భువనములను • గడు ధన్యుడవై. 104
- వ॥ అని యాంగీరసుండు బలికె నంత పరమహర్షులగు మహాఋషులును హిమవం
తునిం బ్రశంసించిరి. 105
- క॥ ఆనందాశ్వులు గురియఁగ, మానవతీమణిని సుశను • మతీజూచి హిమా
నీనగపతి వత్సలతన్, మానీంద్రుల మోల ననియె మధుమయఘణితిన్. 106
- ఉ॥ ఈ జగదంబ నాకు జనియించుట ధన్యుడనైతి మీపదాం
భోజనపర్యశ్రేయమును • బొందితి వాంఛిత మొప్ప నింక నా
రాజవతంసుచిత్తమును రంజిలఁజేసి మదీయపుత్రి • నీ
రాజనిభాస్య నీలచికుర స్వరియింపఁగ జేయు డెంతయున్. 107
- క॥ కన్నియ యీకమలేక్షణ, పన్నగభూషణునివేడ్క • బరిణయమగుటన్
గన్నులపండువుజాతము, జెన్నగ వినమే 'శుభస్య • శీఘ్రం' బసగన్. 108
- వ॥ అనిన భూభృద్వల్లభ మనోభీష్టంబువిని మునీంద్రు లుత్సాహభరితులై రంత
నంగీరసుండు మతియు నప్పర్వతరాజపత్నులం జూచి యిట్లనియె. 109
- క॥ మీకు నభీష్టంబెకదా, యీకార్యము మాతృజనల • కిష్టంబైనన్
లోకమున కన్య నీదగు, శ్రీకరముగ వరుని బిలిచి • ప్రేమ గృహస్థుల్. 110
- వ॥ అనిన విని గిరిపురందరసుందరు లందరు డెందంబుల నానందంబుఁ జెలఁగి రంత
నుచితజ్ఞత మానక మేనక యిట్లనియె. 111
- ఉ॥ సావరజాతి యేము సతతంబు వసింతు నుచేతనస్థితిన్
భావ మెరింగి యుక్తముగఁ • బల్కుఁగ నేరము క్రోధరాగలో
భావహమా మనం బరయ • నజ్జలమెంతయు వాక్యదోషముల్
మావలనం జనించు నివి • మన్ననజేసి సహింపగాదగున్. 112
- క॥ దేవమానవపన్నగ • తిర్యగాళి, కరయవాక్యంబుజగతి • వ్యత్యాసమగుట
యుక్తమగునమానులుబల్లు • సూక్తులెన్న, నసములగువారుభాషింపననుచితంబు.
- వ॥ అదికావున. 114

క॥ దేవతలతోడ మాకుఁ ♦ స్థావరులకు నెవ్విధమున ♦ సంబంధమగుఁ
భూవలయంబున శోభిలు ♦ భావింప సమానులకును ♦ బంధుత్వమొగిన్. 115

ఉ॥ ఏనుఁగమీదనుండు నతఁ ♦ డేనుగమీద వసించువానికిన్
మానుగచూర్ణమిచ్చిన సమానము జూడ ధరాతలంబునన్
గాన మహేశుఁ డాతఁడు జగత్పతి యెన్నగ నంతకాంతకుం
డానిటలాక్షుతోడ సరి ♦ యకాదుమె? యేమొగి వియ్య మొందగన్. 116

క॥ అతఁడెన్నమహాగ్రాసుం, డతులితరాద్రాన్వితుండు ♦ హరు డుగ్రిండున్
క్షీతి నతనిచరిత్రంబులు, బ్రతిడినము న్విన్నగ దుర్విభావ్యంబులగున్. 117

క॥ లీలామాత్రముగాగను ♦ నాలీకజుళిరము దునిమె ♦ నఖిముఖధారం
దూలిం చె నృసింహాదుల ♦ ఫాలాక్షుని కృత్యమెన్నబహుఘోరమగున్ 118

—* ఋషుల పలుకులు విని మేనక భయమందుట *—

క॥ ఒక వాగ్వ్యత్యాసంబో,ర్వక వీరుండగుచుఁ గూల్చె ♦ శ్వశురుని దత్తున్
సకలార్తి జనుల నిర్జర ♦ నికరము భయపెట్టె నతఁడు ♦ నిర్దియుఁ డగుచున్. 119

క॥ ఈసుత నిచ్చినచోటను, గాసిలక సుఖించునట్లు ♦ గాఁ జేయఁదగున్
గాని యొకించుకగల్గిన, వేసటపడు మదిని మమ్ము ♦ వేమరు దూరున్. 120

క॥ మీ రెరుగనిది యొకింతయు, ధారుణిలో గలదె సకల ధర్మైకకళా
పారీణులు మీ మదిలో, సారె విచారించి చేయ ♦ జనుఁ బరిణయమున్. 121

క॥ ఆతనికి తల్లిదండ్రులు భ్రాతలు, బంధులును లేరు ♦ పరికింపంగా
జాతియు నడతయుఁ గనపడ, దాతండు బురాతనుండు ♦ నద్వయుఁ డెన్నన్. 122

క॥ కనుగొనగ తన్మహత్త్వము, జనియించును బ్రేమ మఱియుఁ ♦ జాల భయంబా
నని తలపోయుచు మేనక, యనిన యరుంధతియు బలికె ♦ నతిమధురోక్తిన్.

క॥ మేనక విను మాశంభున, కేనాటికిఁ దల్లిదండ్రు ♦ లెన్నఁగలే రెం
తేనియు జగములకెల్లను, దానయగు న్దలపఁ దల్లిదండ్రీయుఁ దరుణీ. 124

క॥ సర్వైశ్వర్యధురీణుఁడు, సర్వజ్ఞుఁడు రాజరాజసఖుడు నుతింపన్
సర్వైశ్వరేశ్వరుండును, సర్వజగద్భర్త యతఁడు ♦ సామాన్యుండే. 125

క॥ దండింపఁ దగినవారల, దండించుట ప్రభుని కరయ ధర్మముగాదే
కుండలిభూషణుఁ డాతఁడు, దండింపక యెటులనుండు ♦ దనుజుల జగతిన్. 126

క॥ తనతనయ కర్ణకటువుగ, వినయనయవిదూరుఁడగుచు ♦ విశ్వేశ్వరు శం
భుని దూషించెను దత్తుం, డనిమిత్తం బల్లుడనక ♦ నధ్వరమందున్. 127

క॥ ఆ దోషాతిశయంబున, గాదే దండింపఁబడియోఁ ♦ గడుఁ దతుఁడు బ్ర
హ్మాదినిలింపులు దానన, మేదిని దండాద్వారై రి ♦ మృత్యుంజయుచేన్ . 128

వ॥ అది కావున మద్వచనంబులు విశ్వసించి సదాశివుండును, మహాదేవుండును,
శంకరుండును, జంద్రశేఖరుండును, మృదుండును, సుమంగళుండును నగు
శంభుని సామాన్యనిగాఁ దలంపకుము. నిర్దోషుండును సకలకల్యాణగుణా
కరుం డని యెరుంగుము ! 129

ఉ॥ ఎన్నఁగ యోగినీతిలక ♦ మీవు గృతార్థువు బద్ధనేత్రీ నీ
కన్నియనిమ్ము శంభునకు ♦ గౌతుకమొప్పగ బ్రహ్మబోధ సం
పన్నులు చంద్రచూడ పదఁపంకజసంస్మరణై కశీలు ర
భ్యున్నతి వచ్చి రిందు మునిఁపుంగవుల న్గడు బూజసేయుమా. 130

గీ॥ అని యరుంధతి బోధింపఁనాత్మఁదెలిసి, యద్విరాజేశ్వరుని రాణి ♦ యంత మదిని
విగతసందేహ యగుచును ♦ వినుతిఁజేసి యత్రిమొనలైనమానుల కనియె బ్రేమ.

క॥ తెలియక నేనాడిన యీ, పలుకులు మీరలు సహించి పాలింపదగున్
బలుమఱుఁ జెల్లెలఁగానే, చెలువుగ మీకేను మానిఁశేఖరులారా. 132

క॥ ఏణాంకముఖిని కోకిల, వాణిని మత్కన్య నిపుడు వాంఛిత మొదవన్
బాణిగ్రహణముజేయుట, యేణాంకధరుండు నాకభీష్టముజమ్మి 133

క॥ ఆలస్యమేలనింకను, బాలామణిఁ గన్యనిత్తు ♦ బరమేశ్వరుఁడా
బాలేందుమాళికేనున్, మేలుగ నాయత్నమందు మీ రుండ దగున్. 134

వ॥ అనిన మహీధరవధూమణిఁ బ్రశంసింపుచు మునీంద్రులు భూధరేంద్రుని
కిట్లనిరి. 135

క॥ కలకంఠి నీతనూజను, జెలువలరగ నంకపీఠి ♦ జేర్చుము వేడ్కన్
ఫలములుగ్రహింపుగావుత, తొలుతన్ శుభకరముగాగఁదుహినన గేంద్రా. 136

వ॥ అనిన విని యమ్ముద్దుపట్టిం గట్టుతేడు బొంకంబుగ నంకపీఠంబునఁజేర్చె నప్పు
డరుంధతిమొదలైన సువాసిను లందఱు ద్వేవికరారవిందంబుల ఫలంబులిడి
తత్పాదపంకజంబులు మనంబులం దలంచుచు జగన్మాతయైన యీశ్వరమంగళ
యనన్యసులభంబైన పరమేశ్వరునియంకం బధివసించు నీదేవిచేత నీశ్వరుం
డు గృహమేధియగు నీశ్వరునిచేత నీదేవి గృహమేధినియగు విచిత్రకృత్యులైన
వీరలచేత జగదుత్పత్తి స్థితు లగునని యానందించిరి. 137

మ॥ అలశై లేంద్రుఁడు మానిచంద్రులకు సా ♦ స్టాంగప్రణామంబులు
త్కలికంజేయుచు నవ్వధూవరులకుం ♦ గల్యాణలగ్నంబు ని

స్తులతా మూరు వచింపుడన్నను మునీంద్రుల్ చంద్రతారాబలం
బులు రాశిగ్రహయోనికూటములు సాంపుమీరగా నెన్నుచున్. 138

వ॥ భూధరేంద్రా! వినుము, సర్వబంధుండును జగజ్జనకుండయిన మహేశ్వరునకును
లోకజననియైన సర్వమంగళకును సర్వానుకూలంబుగల్గియుండుటకు సందియం
బేమి యెల్లిఫ ల్లుణ్యుత్తరలయందు రాత్రి జామిత్రసంశుద్ధి కలిగియుండునప్పుడు
శుభమువూర్తంబని నిర్ణయించి యమ్మహాఋషులు మహాదేవునిసన్నిధికిఁ
బోయి రంత. 139

శా॥ ప్రాతేయాచలమాలి బంధుయుతుడై ♦ పల్లారు చిత్తంబులో
నాలోచించి జరాచరంబు సకలం బత్యంతహర్షంబుతో
నాలోకింపగవచ్చు నీశ్వరుని గల్యాణోత్సవంబందు నిం
దేలాగు న్వసియించు నెల్లజన మీయాస్థానముల్ చాలునే. 140

క॥ అని చింతింపుచు నుండఁగ, దనయుడు మైనాకుండనియె ♦ ద్వప్తును బిలువం
బనుపుము శీఘ్రం బాతఁడు, బనివడి కల్యాణమంటపము నిర్మించున్. 141

వ॥ అను డమ్మహీధరేంద్రుం డాదరంబున విశ్వకర్మను రావించి యర్ఘ్యపాద్యాద్యుప
చారంబుల గావించి యిట్లనియె. 142

క॥ ఓ విశ్వకర్మ! కుశలమె? నీవెగదా జగతి సకలనిర్మాణంబుల్
గావించునట్టి శిల్పక, శావేదివి మనవి వినుము ♦ లలిమీఱంగన్. 143

మ॥ ఇపు డయ్యిందుకళానతంసునకు నేనెంతేని నిష్పార్వతి
దపనీయోజ్వలగాత్ర నిచ్చి చెలువొందం బెండ్లిగావెంతు నీ
నిపుణత్వంబు చెలంగ శీఘ్రతరము ♦ నిర్మింపు కల్యాణమం
టపమున్ శిల్పకలానిరూఢి కనుపట్ట నేత్రపర్వంబుగన్. 144

—* హిమవంతుడు హైమవతివివాహమును గురించి యత్నించుట. *—

వ॥ అని వస్త్రమాల్యానులేపనంబు లొసంగి బహూకరించిన సంప్రీతహృదయుం
డగుచు నవ్విశ్వకర్మ యతిసంభ్రమంబున నానాదివ్యమణివిభాభాసమానం
బును యోజనశతసహస్రపరిమితవిస్తారాయామ రమణీయంబును ననేకశత
సంఖ్యాకవిశాలాభిరామంబును భర్మ్యభౌమప్రాసాదసహస్రపరిచుంబితాంబరం
బును, బహువిధచిత్రవిచిత్ర పరిశోభితంబునగుచు నొకచో జలసదృశరత్న
సదృశ రత్నసదనద్యుతుల తరంగాకులం బైన సముద్రంబు ననుకరింపుచు నొక్క
యెడఁ బర్వతాకారంబునం జూపట్టుచు నొక్కచక్కి జలాశయసమాకులం
బగుచు, నొక్కకేవ నలిలభ్రమకరంబులైన కుడ్యమధ్యంబులఁ జెలంగుచు నభం
బుల శోభిల్లుచు, నొకచాయ గుడ్యసమానంబులగు నభినవద్వారపజ్జుల జెలు
వొందుచు నొక్కదిక్కున నాకాశప్రతిమానంబులైనకుడ్యంబులఁ విలసిల్లుచు

నొకవంక కుడ్యనిభంబైన నభంబు శోభిల్లుచు నొకకడ స్తంభంబులుబోలె
వ్యోమప్రదేశంబులు దనరుచు నొకచోట వ్యోమంబునుబోలె స్తంభంబు లల
రుచు సకలాలంకారభాసుర రత్నస్తంభ శతసహస్రాభిరమ్యంబులైన యప
మంటపంబులును, మాక్తికమణిగవాక్షంబులును, విద్రుమద్వార తోరణంబు
లును, వజ్రకల్పితసోపానంబులును, స్వచ్ఛస్ఫటికవేదికలును, దినకరపథ నిరోధ
సమున్నత పతాకాగ్రంబులును, మహావృషభగణపరివేష్టిత ప్రాకారాగ్రం
బులును, గలిగి మనోహరంబై వెలయు ససదృశంబగు కల్యాణమంటపంబు
సృజించి గిరిరాజునకుం జూపిన.

145

ఉ॥ ఆ నగమాళి జూచి మది నద్భుతమంది సుషర్వ శిల్పికి
మానితభాసమాన బహుమానశతంబు లొసంగి వీడ్కొనె
వాని 'మదీయపుత్రిక వివాహమహోత్సవ మెల్లిజూడ నెం
తేని కుటుంబయుక్తముగ నీవిటరావలె' నంచు బిల్పుచు.

146

వ॥ తదనంతరంబ.

147

క॥ మాంగళ్యమొప్ప భూధర, పుంగవుడు సుగంధమాల్యభూషాంబరముల్
శృంగారింపఁగ బుత్రికి, నంగనల కనుజ్జనాసఁగె నహర్షం బలరె.

148

చ॥ సరసిరుహాక్షు లంత నతిసంభ్రమ మొప్పగ రత్న కాంచనా
భరణసమేతజేసి నవపద్మదళాక్షిని సర్వమంగళ
సురుచిర భద్రప్రీతమున నొంపునలిర్ప వసింపజేసి రా
దరమున శంఖదుందుభిమృదంగనినాదము లుప్పతిల్లగ.

149

మ॥ జలజాతాక్షులు వేడ్కమీఱగ గలస్వానంబులం బాడ గౌ
శల మింపొందగ బైడిపశ్చేరమున నజాబిల్లిరాగిన్నెలో
జేలగ సంపగినునె నించి యొకరాజీవాస్య యాగారికి
దలయంటె న్నవరత్నకంకణ ఝణత్కారంబు లింపొందగ.

150

మ॥ తలిరుంబోలు శాలిచూర్ణము హరిద్రాముద్గపిష్టంబుల
నలుగుంబెట్టి సుగంధపుంఠసము వెన్నంజిల్కి కంజాక్షికి
జలకంబార్చిరి ద్యోధునీప్రముఖ భాస్వత్పుణ్యతీర్థంబుల
విలసత్ప్రేథి జపింప భూసురులు దేవీసూక్తము ల్మొటికి.

151

క॥ సలిలములునించి కాంచన, కలశంబులు దేవమాని నకాంతాగణముల్
చెలుపుగ జగదీశ్వరియగు, జెలువకు నభిషేచనంబు జేసిరి ప్రేమ.

152

క॥ మృదువగు విమలాంబరమున, ముదతికి తడియొత్తె నోర్పు నుండరి వేగ
ముదమున దివ్యదుకూలము, ముదిత యొక రొసగ గట్టముద్దియ కెలమి.

153

క॥ పొంకంబుగ నొకకామిని, పంకజముఖ కపుడు చరణ ♦ పంకజయుగళా
లంకారమొప్ప యావక, పంకము రంజిల్ల నలదె ♦ భవ్యప్రౌఢిన్. 154

మ॥ తరుణీ తావకకోమలాంఘ్రికమల ♦ ద్వంద్వంబు రాజిల్లు నీ
శ్వరమాళిన్ శశిరేఖతోడ ననుచుం ♦ జంద్రాననన్ సారెకుం
బరిహాసోక్తులు బల్క నవ్వుచు ముఖా ♦ జ్జంబెత్తి హస్తంబునం
దరవిందంబును బూని యేసె నపుడా ♦ యబ్జాక్షి యాయుంతులన్. 155

—* హైమవతిని పెండ్లికూతుంజేయుట. *—

నీ॥ మంజీరములు పాద ♦ కంజాతములఁ జేర్చె, వలనొప్ప బూర్ణేందు ♦ వదనయోర్తు
మణిమయమేఖల ♦ మధ్యభాగంబున, బంధించె చంపక ♦ గంధియోర్తు
గరమున బచ్చల ♦ కడియముల్లిలించె, భాసిల్ల బల్లవ ♦ పాణి యోర్తు
అలరువక్షస్థలి ♦ హారంబు లునిచెను, రాణింపుమంజుల ♦ వాణియోర్తు
కర్ణతాటంకములుబెట్టె ♦ గలికియోర్తు, నాసికామాక్తికంబిడె ♦ నాతియోర్తు
కాసికము వేణి సవరించె ♦ కాంతయోర్తు, అద్రిరాజేంద్రకన్యకు ♦ నందమలర. 156

క॥ సుమహితమాక్తికదామము, బ్రమదయొక ర్తిడియె ఫాల ♦ ఫలకంబందున్
సుమమాలిక నొకకోమలి, కమలాక్షికి దురిమె నీల ♦ కచభరమందున్. 157

క॥ వివిధాభరణాన్వితయై, యవనీధరరాజకన్య ♦ యపు డలరారెన్
దివిజేంద్రచాపశోభా, ప్రవిభాసినియైన గగన ♦ రమయుంబోలెన్. 158

క॥ స్మరచాపబాణలీలా, కరములు భువనై కమోహ ♦ కరములునగుచున్
బరగెడు భూలోచనములు, దరుణి విలోకించె గులుకు ♦ దరహాసరుచులన్. 159

క॥ భూషణము లెన్ని యైనను, భూషణమగుటెట్లు? తుహిన ♦ భూధరసుతకున్
భూషణముల కెల్లను గడు, భూషణమై చాల తద్వ ♦ పుఃప్రభ మెఱయన్. 160

క॥ ఆ కాంతామణి గనుగొని, యీ కొమ్మకు దగిననాథు ♦ డిందుధరుండె
శ్రీకంతునకున్ దగుసతి, యీ కలకంఠియె యటంచు ♦ నెంచిరి జనముల్. 161

క॥ ఈ దంపతులకు నెన్నగ, నీ దంపతులే సమాన ♦ మిద్ధర ననుచున్
మోదించిరి సురమునిసతు, లా దేవినిజూచి తండ్రి ♦ హర్షంబొందెన్. 162

వ॥ అంత. 163

గీ॥ పిలిచి వరునకు గన్యక ♦ బెండ్లిసేయ, నదియె బ్రహ్మవివాహంబు ♦ నగు దలంప
నుత్తరాయణమిది యిప్పు ♦ డుచితమనుచు, చంద్రశేఖరు దోతేర ♦ శైలవిభుడు.

వ॥ శీఘ్రంబునం జని యనవరత విరాజమాన నానాదివ్యతరులతాసూనవాస
వాసంబును, సిద్ధ చారణ గంధర్వ విద్యాధర నిఖిల దేవమునిగణ నివా

నిజవిమలవిభావినిర్జిత శరచ్ఛంద్రచంద్రికా విలాసంబును, సకలమరిత నిరా
సంబును, నగుగైలాసంబుజేరి యందు రత్నప్రాకార విరాజితంబును, రమణీయ
మణిమయప్రాసాదమంటపాభిశోభితంబును, విచిత్రతర చిత్రసదనాలంకృ
తంబును, విశాలచంద్రశాలాభిరామంబును, వివిధవిభవాభిరామంబును, నగు
భోగపురంబున దివ్యభవనంబందు గణ్ణసింహాసనాసీనుండును, జగద్రక్షణ
జాగరూకుండును, సనకాది మునిజనపరివృతుండును సగు సమ్మహేశ్వరుంగాంచి
భక్తిప్రణయపూర్వకంబుగ నమస్కరించి యిట్లుని వినుతించె. 165

క॥ భవనాధీశ్వర! శంకర!, దివిజాసురనంద్యపాద • దీనశరణ్యా
భవతాపదావపావక, సవజలద! కటాక్షదృష్టి • సను గావగదే. 166

మ॥ నిను సేవించినచో సురాసురనరానీకంబు భోగంబులన్
దనరన్గాంచి సుఖింతు రుర్విని భవ • త్పాదాంబుజద్వంద్వ పూ
జన మొక్కింతయు లేని హీనులకు నై • శ్వర్యంబు లేలాగు గ
ల్గును శ్రేయం బెటులబుద్ధు దుర్గతియు గల్గున్గాక యెంతేనియున్. 167

క॥ సర్వాభీష్టము లొసగుచు, సర్వజగంబులను బోచు • సర్వజ్ఞశివా
సర్వేశ శరణు బొందితి, సర్వదయాపరుడ వనుచు • సత్యము నిన్నన్. 168

క॥ యాచించునట్టి యర్థికి, యాచితమును మించనిచ్చు • నధికవదాన్య
శ్రీచతురుండౌగద నిను, యాచించెద నొసగు మిష్ట • మతిశీఘ్రముగన్. 169

వ॥ అనుచు నగేశ్వరుం డజ్జగదీశ్వరునకు బునఃపునఃప్రణామంబులొనర్చిన శంక
రుండు కరుణాకటాక్షంబున వీక్షించి ప్రభులక్షణ లక్షితంబులైన గంభీర
తరవచోగుంభనంబులలర “గిరింద్రా! లెమ్ము లెమ్ము, భవదభీష్టంబెయ్యది?”
వేడు మొసంగెద ననిన, 170

మ॥ హిమశైలేంద్రుడు బల్కె మామక మనోభీష్టంబు జేకూర మీ
కు మదీయాత్మజనిచ్చి సంభ్రమము దల్కొత్తన్ వివాహం బొన
ర్తు ముదంబొప్ప బ్రతిగ్రహింపదగు దో • డ్దో నోషధీప్రస్థమం
దు ముకుందాది సుపర్వబృందము మునీంద్రుల్గొల్వ నభ్యున్నతిన్. 171

వ॥ అని యనేకవిధంబుల మనోరథంబులలర ధరాధరేంద్రుండు బ్రార్థించిన బరమే
శ్వరుండు బ్రసన్న హృదయుండగుచు నంగీకరించిన నమ్మించుగుబ్బలి మగుడి
నిజస్థానంబగు నోషధిప్రస్థంబునకుఁజేరె. 172

—* హరుడు నందీశ్వరుని బందుగుల పిలువ నియమించుట. *—

క॥ నందీశ్వరునిం గనుఁగొని, యిందుకళాధరుడు • వేడ్క నీ బ్రహ్మాండం
బందున దనరెడు బంధుల, నందట వెన • బిలువుమనుచు నాజ్ఞాపించెన్. 173

క॥ ఆనందీశ్వరుడెంతయు, నానందితుడగుచు శంభు ♦ ననుమతి నతడున్
మానసమందు దలంచుచు, మానితముగ బిలిచె బంధు ♦ మండలి నెల్లన్. 174

సీ॥ కొతూహలోన్నతి ♦ గణపాలకులబిల్చె, నింద్రాదిదివిజుల ♦ నెల్లబిల్చె
సకలదిక్పాలక ♦ సముదయం బొగి బిల్చె, నలనవబ్రహ్మల ♦ సలరబిల్చె
ద్వాదశాదిత్యుల ♦ దనరంగబిల్చె, నేకాదశరుద్రుల ♦ ఘనతబిల్చె
వసువుల నెనమండ్రీ ♦ వసునతోబిల్చెను, బిల్చెవిశ్వేదేవ ♦ బృందములను
సాధ్యగణములబిల్చె ను ♦ త్సాహమొప్ప, యక్షగంధర్వతతిబిల్చె, నాక్షణంబు
సిద్ధవిద్యాధరోరగ ♦ శ్రేణి బిలిచె, బితరులను బిల్చె నతిశయ ♦ ప్రేమమీఱ.

క॥ గరుడధ్వజునింబిల్చెను, బరగ దదీయావతార ♦ పక్షిన్ బిల్చెన్
గరమర్ధిజతుర్ముఖుడగు, బరమేష్ఠింబిలిచె మదిని ♦ బ్రమదంబెనగన్. 176

వ॥ మఱియు బాతాళనివాసులైన యనంత వాసుకి కాద్రవేయాదిమహాబలకర్తృలక
మహారగశంఖఫాలమహాపద్మాక్షులైన యష్టమహానాగముఖ్యులను భానుకంప
వీరమహాబలభద్రులను, మహాబల మహాబాహు మధుపింగళ చతుర్వక్త్రాదులైన
భూతగణాధ్యక్షులను, విరేచన బలి నముచి జంభ మహాజంభ హయగ్రీవ ప్రముఖ
దైత్య దానవ గణంబులను, హాటకేశ్వరప్రముఖులైన కూశ్మాండగణముఖ్యు
లను, కరణ బాహుక పంచాస్య శతమన్యు శుకేశ కాప్తకూట క్షేమ మేఘ పృ
థ్వీశ్వర నూప తాళకేతు శతానన ప్రముఖులైన యసంఖ్యాత ప్రమథ
గణాధ్యక్షులను కళా ముహూర్త కాష్ఠా దిన తిథి పక్ష మాస ఋతువత్స
రంబులను గంగాదినదులను సముద్రంబులను సరస్సులను మఱియు దృష్టంబును
శ్శుతంబునునైన చరాచరాత్మకంబగు సకల జగంబును బిలిచెనంత. 177

క॥ తరుణేందువతంసుని యవ, సరమెరిగింపంగ దిశల ♦ శ్రీవణోత్సవమై
పరగెన్ సంజ్ఞావాద్యము, లురుతర ఘోషములవై భవోన్నతిమీఱన్. 178

వ॥ అప్పుడు. 179

క॥ వేదమయువైన తేయుని, మోదమున న్నెక్కి సైన్యములుగొలువంగన్
శ్రీదయితామణితోడను, నాదిమదంపతుల జూడ ♦ హరి చనుదెంచెన్. 180

మ॥ చతురాస్యుండు మరాళవాహనము నుత్సాహంబుతో నెక్కి వా
క్సతితోడన్ నిగమాగమంబులును రాగా మూర్తిమంతంబులై
కుతుకం బొప్ప నగేంద్రజాశిఖరిరాట్కోడండకల్యాణ మ
ప్రతిమప్రోధిమ జూడవచ్చెను నవబ్రహ్మల్ మునుల్గొల్వగన్. 181

మ॥ అమరేంద్రుండు బులోమజాతరుణితో ♦ నై రావతారూఢుడై
కొమరొప్పం జనుదెంచె దేవగణము ♦ ల్గొల్వంగ నావెంబడిం

గ్రామమొప్పంగ గృశానుదండిపలభుఁగ్వా రాణ్మరుద్దహ్య కేం
ద్రామహేశుల్ వెన వచ్చి రిందుమకుటోఁ ద్వాపాంబు వీక్షింపగన్. 18

క॥ ద్వాదశరవు లశ్విను లే, కాదశరుదుగ్రిలును సాఫ్యఁగణముల్ సిన్ధుల్
మోదమున వచ్చి రగరా, తోడ్పండు వినాహమునకుఁ ♦ గొబ్బునజూడన్. 18

క॥ సప్తమరుత్తులు వసువులు, సప్తఋషులు పితరు లభిల ♦ సన్ననివయ్యల్
ప్రాప్తకుతూహలులై పర, మాన్యుం బరమేశుఁజూడ ♦ సరుదెంచి రొగిన్. 18

గీ॥ అరయగ జరాచరాత్మకఁమందునుండు, నాత్మలంతరాత్ములు బరఁమాత్ములై
నరుగుదెంచిరి సంతోషఁమతిశయిల్లు, జలన్ద్రామకుటోత్సనముజూడఁసరభసముగ.

క॥ ఉత్తమశౌర్యంబులు తళు, కొత్తఁగ నగ నరువదారుఁకోట్లను రానుల్
చిత్తంబులలర వచ్చిరి, చిత్తజపరిపంథిఁజూడఁ ♦ జెలునంబొప్పన్. 18

క॥ ఏతెంచి రనంతాదులు, పాతాళనివాసు లన్య ♦ పన్నగముఖ్యుల్
చేతోమోదంబలరఁగ, శీతాంశువతంసుఁజూడ ♦ శీఘ్రము గాఁగన్. 18

క॥ హరుకల్యాణమహోత్సవ, మరయఁగఁ గాలాగ్నిరుదుగ్రి ♦ డరుదెంచె మహా
స్ఫురణత ననంతకోటులు, గరిమ నిజసదృశరుద్రాఁగణములు గొలువన్. 18

గీ॥ అలర ముక్తాత్ములై నట్టియాత్మగణము, లర్బుదాయుశకోటి సంఖ్యలుచెలఁగఁగ
హాటకేశ్వరుఁ డరుదెంచెహర్ష మెనఁగ, హాటకాచలధన్వి కల్యాణమునకు. 18

క॥ ప్రమదంబలర విశాఖుఁడు, గొమరొప్పఁగవచ్చె కోటి ♦ కోటిమహాప
ద్మములు గొలువంగ గణములు, విముక్త కేశులు పురారి ♦ వేడుకఁజూడన్. 19

క॥ గణుతింప శతార్బుదములు, గణములు గొలువఁగను నన్ను ♦ ఘనముగ దేవ
ప్రణతుఁడు బాశయక్తుఁడు, గణముఖ్యుఁడువచ్చె శంభుఁగనుఁగొనుఁబ్రేమన్.

క॥ తిలకింప నాత్మగణములు, జలనిధిశతకోటులొప్ప ♦ సప్తాననుఁడు
జ్వలబలుఁడు గణాధ్యక్షుఁడు, జెలువొందఁగ వచ్చెఁ జంద్రాశేఖరుఁజూడన్.

క॥ అరయంగ వీతరాగులు, గరమర్ధి ననేకకోటి ♦ గణములు గొలువన్
నిరుపమధృతి వికృతాన్యుడు, బరగం జనుదెంచె భర్గు ♦ పరిణయమరయన్. 19

క॥ లోకాలోకనివాసుఁడు, బ్రాకట ఘన బాహుశౌర్య ♦ భాసురుఁడగు జ్వ
లాకేశుం డరుదెంచెఁ బి, నాకివివాహోత్సవంబునకు జెలువొందన్. 19

క॥ సమదగణపరివృతుండై, సమదుండను గణవిభుండు ♦ సమధికపటిమం
గుముదాప్తజాటునన్నిధి, కమరఁగ జనుదెంచె మదిని ♦ హర్షం బలరన్. 19

క॥ దుందుభి యనెడు గణాగ్రణి, దుందుభి ఘోషములు సెలఁగఁ దోడ్తోడ నసం
ఖ్యందనరు గణంబులతో, నిందుకళాధరునిఁజూడ ♦ నేతెంచెవడిన్. 19

క॥ దాలిచి కపాలదామము, మేలిమిగ బరార్థసంఖ్య ♦ మెరయఁగ గణముల్
పాలితనిర్జరపాలి క, పాలీశ్వరుఁ డాకపాలి ♦ పాలికి వచ్చెన్. 197

గీ॥ కలుషవర్జిత లూర్జితఃఖ్యాతి ఘనులు, కోటికోటిపరార్థము ♦ ల్గొల్వ గణము
నతిశయాహ్లాద మొప్ప సంహ్లాదుఁడవుడు, వచ్చెఁదరు నేందుమాళి ♦ వివాహమునకు.

—* హరువివాహమునకు ఋషులు పరివారముతో నేతెంచుట. *—

గీ॥ రుద్రసన్నిభులై నట్టి ♦ రుద్రగణము, లమరఁగొలువంగ గోటిపద్మములు తన్ను
నందకుఁడువచ్చె మేరుకోదండధరుని, పరిణయముఁజూడఁ గన్నులపండువుగను.

గీ॥ జంభశాసననుతిఁ గాంచు శౌర్యనిధులు, కోటికోటిగణంబులు ♦ కొలువఁదన్ను
గుంభకుఁడు వచ్చె హర్ష నిగుంభమెసఁగ, భావభవశాసి శంభువై ♦ భవముఁజూడ.

క॥ ముదమున బ్రహ్మధాధీశుఁడు, మదకుఁడు శతకోటిగణ సమన్వితుఁడగుచున్
విదితముగ మహామహిమను, మదనారిం జూడవచ్చె ♦ మానితభక్తి. 201

క॥ కోటిపరార్థగణంబులు, మేటిగొలువంగ తీవి ♦ మెఱయఁగ వచ్చెం
బాటవముగ సన్నాదుఁడు, జూటున్ హిమకరకిరీటు ♦ జూడం బ్రేమన్. 202

క॥ నయధుర్యుఁడు భగనేతుఁగి, డయుతకోటిగణము ♦ లలరఁగొ గొలువంగా
బ్రీయముదలిర్పగ మృత్యుం, జయునిం గనుఁగొనగవచ్చె ♦ సత్వరలీలన్. 203

గీ॥ ఆపవర్తు మహాకేశు ♦ లనఘమహిమ, వీరపర్వతకుండును ♦ విశ్రుతముగఁ
గొలిచి చనుదేర సాహస్రఃకోటిగణము, లరుగుదెంచిరి తరుణేందుధరునిఁజూడ.

గీ॥ గణవరేణ్యులు పిప్పల ♦ కాకపాద, సన్నకాదులువచ్చిరి ♦ సంభ్రమమున
గరిమమీఱ నసంఖ్యాతగణములొప్ప, జిత్తజారాతిపాదాబ్జ సేవకొఱకు. 205

క॥ కొలువగ నసంఖ్యగుణములు, నెలకొని మధుపింగళుండు ♦ నీలుండు మహా
బలుఁడన్ మువ్వురుగణపతు, లలరఁగవచ్చిరి కపర్ది ♦ నవలోకింపన్. 206

గీ॥ పూర్ణభద్రుఁడు వచ్చెను బాలుపెసంగ, రహితతుర్వక్తుఁ డరుదెంచెఁరమణమీఱ
బహుగణంబులు గొలువంగభర్గుకడకు, వీరభూతగణంబులు ♦ విశ్రుతముగ. 207

సీ॥ ప్రమథాధిపతులెన్న ♦ ప్రథమంబుకరణుండు, సనుదెంచెబహుసైన్య సహితుఁడగుచు
బాహుకుం డరుదెంచె ♦ బహుగణంబులు కొల్వ, జనుదెంచె బంచపంచాశసర్పు
దంబులు బ్రమథులు ♦ తనుఁగొల్వఁ బంచాన్యు, డలరంగ శతకోటిబలముతోడ
శతమన్యువినుతుండు ♦ శతమన్యుడే తెంచె, దిలకింప మఱియుఁ బ్రత్యేకముగను
గోటికోటి గణంబులు ♦ గొల్చిరాఁగ, మేఘభృతాప్తకోటు లమోఘబలులు
వృషభబలి సుకేశాఖ్యులు ♦ వేడ్క మీఱ, వచ్చిరదేందుమాళి వివాహమునకు.

సీ॥ అమితసైన్యములతో ♦ నరుదెంచె వేగ శ, తాననుండు విరూపుఁడరయవచ్చెఁ
దాశకేతుఁడువచ్చెఁ ♦ దద్దయుఁ బ్రేమతోఁ, గొమరొప్ప లోకాంతకుండు వచ్చె
జైత్రకుండును వచ్చె ♦ సంతోషకలితుఁడై, దై త్యాంతకుఁడువచ్చెఁ♦ద్వరితముగను
లోకజి త్తరుదెంచె ♦ లోకముల్ పొగడంగ, మృత్యుజి త్తరుదెంచె ♦ మెఱయఁగివి
మఱి విపాదనుం డరుదెంచె♦మహిమ చెలఁగ, గాలజిద్విష్ణుజిత్తులు ♦ గఱిమమిఱ
భృంగిరిటుఁడును జనుదెంచె♦నీశుఁజూడ, సైన్యములు సహస్రపరార్థసంఖ్యగొలువ.

చ॥ అరయ సహస్రయోజన సమంచిత లక్ష్మ్యవిభేదనోన్నతిం
బరగుచు జాపవిస్ఫురణఁ ♦ బర్వ సహస్ర సహస్ర సంఖ్యలన్
ధరణి వసించునట్టి విబుధప్రజపూజ్యులు రుద్రు లందరున్
సురుచిరలీల శంకరునిఁ ♦ జూడఁగ వచ్చిరి వేడ్కమిఱఁగన్.

210

గీ॥ నీలకంధరులగుచుఁ ద్రినేత్రులగుచు, నంబునిధియందు సంతరితుంబునందు
దివిని నున్నట్టి యారుద్రసివహమెల్ల, ప్రేమఁ జనుదెంచె బరమేశు ♦ పెండ్లిజూడ.

క॥ అనిశంబు నవనిచరులై, ఘనతరముగ నెపుడు నీలకంధరు లగుచుం
దనరెడు రుద్రులు గొండలు, జనుదెంచిరి శివునిపెండ్లిసంభ్రమ మలరన్.

212

క॥ పరగ విలోహిత లగుచును, గరిమన్ శితికంతులగుచు ♦ త్మౌరుహములఁ బిం
జరత న్నెలకొను రుద్రులు, హరుఁజూడన్ వచ్చిరపుడుహర్షంబొదవన్.

213

గీ॥ ప్రకటితంబుగ భూతాధిపతులునగుచు, దద్దయు నికేశులై జటాధరులునగుచు
సాయుధులునై యసంఖ్యంబులైన వేలఁ, బరగు రుద్రులు వచ్చిరిభవునిజూడ.

గీ॥ దిజ్ఞివాసులు నగుచును ♦ దీర్ఘచారు, లగుచు పథిరతులగుచును ♦ నలరినట్టి
రుద్రులందరు వచ్చిరి ♦ రుద్రుఁజూడ, భాసురంబుగ నానందభరితులగుచు.

215

వ॥ మఱియు సదితియు, దితియు, విశ్వయు, వాసువు, కద్రువయు, గాళికయు, పులో
మయు, సరమయు, సింహికయు, సంహ్లాదయు, వినతయు, సిద్ధియు, మాయయు,
క్రియయు, దుర్గయు, స్వాహయు, స్వధయు, సావిత్రియు, దేవమాతయు,
రజనీమాతయు, దక్షిణయు, ద్యుతియు, రతియు, బుద్ధియు, మతియు, మేధయు,
పుష్టియు, తుష్టియు, సరస్వతియు, రాకయు, కుహువును, శినీనాలియు,
దేవియు, ననుమతియు, ధరణియు, వేశ్యయు, బాలయు, నారాయణియు, దేవ
మాతయు, దేవపత్నులును, నానాదివ్యమణిభూషణంబుల ధరియించి చామరా
సక్త హస్తలగుచు సుందరీ విశేషంబులతోడ, సకల మహానదులును, గరుడ
గంధర్వ యక్ష కిన్నర పన్నగులును, నరులును, నదులును, సాగరంబులును,
గిరులును, మేఘంబులును, సంవత్సరంబులును, కళలు, వేదంబులు, మంత్రం
బులు, యజ్ఞంబులు, సోమంబులు, హుంకారంబులు, ఫట్కారంబులును, బరి

చారకులతోడ దివ్యాప్సరోజనంబులు, సుమంగళులును, సర్వమంగళా వివాహ
మహోత్సవంబునకు వచ్చిరి. 216

క॥ అంతటగూడిన యాజన, మంతయుఁ గలకలముమించె ♦ సత్యంతం బీ
శాంతఃపురాధికారిక, శాంతినిధిన్నందిఁజూచి ♦ సద్భక్తి మెయిన్. 217

గీ॥ స్వామి, నందీశ! వినుము, విజ్ఞాపనంబు, శంభు సేవార్థమిప్పుడు ♦ సకలజనము
వచ్చియున్నార మమ్మహేశ్వరుని కెఱుఁగ, జేసి తద్దర్శనము గల్గఁ జేయుమనుడు.

ఆ॥ నంది వారిమనవి • నయముగ నాలించి, యిందుమాళి కప్పు ♦ డెఱుఁగఁజేసి
ముఖ్యులై నవారి • ముందుగ రమ్మని, శివునిసముఖమునకుఁ • జేరఁబిలిచె. 219

మ॥ భువనాధీశుఁడు సత్కృపాంబుధి జగత్సృజ్యండు సర్వజ్ఞుఁ డా
శివుఁ డభ్యున్నత వై భవంబుఁ జెలఁగన్ ♦ సింహాసనారూఢుఁడై
యవలోకించె ననుగ్రహంబలరఁ గల్పాణార్థమైవచ్చు బాం
ధవసందోహము నెల్ల వీక్షణసుధాధారాప్రవాహంబుగన్. 220

గీ॥ శంభుముంగిట నొకప్రదేశంబునందు, నెల్లరను నిలిపి సంకర ♦ మెనయకుండ
గణవరేణ్యుండు నందియుత్కలికఁదనర, సారెసారెకు వేత్రాగ్రచాలనమున.

గీ॥ వలదు రభసంబు పిలిచిన • వారె లేచి, యొక్కొక్కరె రమ్మని ♦ యుచితరీతి
వేల్పుమన్నీలఁ బేర్కొని • వేరువేట, జూపె వరుసను తరుణేందు ♦ జూటునకును.

క॥ తొలుతనలనంది వేత్తాఁగి, చలనంజను బిల్వలేచి • చయ్యన గాలా
నలరుదుఁ డిందుధరునకు, నలరఁగ బ్రణమిల్లి నిలిచె ♦ సతిదూరమునన్. 223

మ॥ నయమొప్పంగ శశాంక శేఖరున కానందీశ్వరుం డానతిం
గయి వేత్తంబునఁ జూపి దేవ ! యితఁ డాకాలాగ్నిరుదుఁడు హం
త యుగాంతంబున లోకపంక్తి కఖలాధారుండు వీక్షింపు మీ
దయకుం బాతుఁడు వచ్చినా డిపు డనంతంబైన సైన్యంబుతోన్. 224

క॥ అని నంది విన్నవించిన, విని యాతరుణేందుమాళివిశ్వేశుఁడు గ
న్గొని కాలానలరుద్రుని, ననుగ్రహించెం బ్రసన్నుఁడగుచు న్గరుణన్. 225

తే॥ అంశగూఢ్మాండ గణముల ♦ కాధ్యుఁడైన, హటకేశ్వరుఁ జూపెను, హర్ష మెనగ
నట్లు నందీశుఁ డందర ♦ నలగణాగ్రగణ్యులను జూపె వేర్వేర ♦ గరిమమీఱ,

క॥ హరిసిం బిలిచిన నందీశ్వరునాజ్ఞ నిజావతార ♦ సంయుతుఁడగుచున్
బరగు చతుర్బాహులతో, సరసిజనాభుండులేచి ♦ చయ్యన వచ్చెన్. 227

—* ఈశ్వరునకు నందీశ్వరుఁడు సురల వృత్తాంతము వినిపించుట *—

శా॥ నందీశుం డపు డాముకుందుని మహానందంబుతో శంకరున్
నందర్చింపఁగఁజేసి దేవ యితఁడున్ ♦ జక్రాయుధుడెన్న నిం
పొంద న్వామతనూద్భవుండు సతతం ♦ బుండున్ జగత్పాలనం
బుండున్ దేవరచే నియుక్తుఁడయి యుద్వత్ప్రేక్షి జూపట్టగన్. 228

తే॥ చెలగి ముక్తిదమైనట్టి ♦ చిత్రలింగ, మనుపమంబుగ నర్చించి ♦ యఖిలజగము
బ్రోవ నధికారియయ్యెను ♦ బొగడుమీఱ, నింద్రనీలసమద్యుతి ♦ నెనసి యితఁడు.
క॥ తావక పాదాంబుజయుగ, సేవోత్సకుఁ డీతఁ డెపుడు ♦ చిత్తమునందున్
దేవాధిప! కరుణామతి, బోవందగునయ్య యితని ♦ భూరికృపాబ్ధిన్. 230

క॥ అని పలుకు నందివచనము, ఘనముగ నాలించి నీలకంధరుఁ డపు డా
కనకాంబరుఁడగు హరిని, న్ననుగొనియె గృతార్థుగాగ ♦ గరుణాదృష్టిన్. 231

తే॥ అంత నందీశపాణి వేత్తాగ్రసంజ్ఞ, గని నవబ్రహ్మసహితుఁడై ♦ కమలభవుఁడు
వేగలేచి కపర్దికి ♦ వినుతఁజేసి, దూరమున నిల్చె వినయంబు ♦ దోప నెలమి. 232

క॥ కమలాసను నపుడెంతయు, బ్రమదంబున నంది పాణి ♦ పంకజవేత్తా
గ్రమున న్నిర్దేశింపుచు, గుముదాప్తకళాసమేతు ♦ గొలువున ననియెన్. 233

ఉ॥ స్వామి పరాకు, పంకరుహానంభవుఁ డీతఁడు దక్షిణాంగజుం
డై మహిమంజెలంగు భవదాజ్ఞ జగత్సృజనాధికారమున్
వేనురుబూను జ్యేష్ఠుఁడయి ♦ వేల్పులకెల్లను దావకాంఘ్రి సే
వామహనీయ నిష్ఠగలవాఁడు గృపామతిబోవఁగాదగున్. 234

క॥ శైలంబగు నీలింగము, శీలంబలరంగ బూజసేయుచుభక్తిన్
దైలోక్య సుజనమందును, మేలుగ నధికారియయ్యె ♦ మీకృప నితఁడున్. 235

ఆ॥ పాత్రుడితఁడుదేవ! ♦ భవదనుగ్రహమున, కనుడు నందిపలుకు ♦ లాలకించి
ఘనకటాక్షదృష్టి ♦ గనుగొనె శంకరు, డబ్బభవునిదిక్కు ♦ నాదరమున. 236

క॥ స్మరశాసనుఁ డీరీతిన్, హరిహరనాళీకభవుల ♦ నంచితలీలన్
గరుణింప నంత నందియు, బరమానందమున ప్రమథ ♦ పతులకు దెలిపెన్.

వ॥ మఱియును. 238

చ॥ ఇతఁడు సురేశ్వరుండు శిఖి ♦ యీతఁ డితండు గృతాంతుఁ డెన్నగా
నితఁడు పలాశి పాశధరుఁ ♦ డీతఁ డితండు సమీరణుండు సం
స్తుతమతి యక్షరా జితఁడు ♦ శూలి యితండని వేలువేలు ది
క్ష్పతులను దెల్పె నంది శశిఖండవతంసునిమ్రొల వేడుకన్. 239

సీ॥ దివిజులు వీరెల్ల ♦ తిలకింపు సర్వేశ!, వీక్షింపు మనురులు ♦ వీరు దేవ!
 గంధర్వగణ ♦ మిది కరుణఁజూడు మహేశ!, యురగులు వీరెల్ల ♦ నరగభూష!
 వెలయంగ నశ్వినుల్ ♦ వీరు మహాదేవ! సప్తమరుత్తులు ♦ స్వామి! వీరు,
 వసువులు రుద్రులు ♦ వరుసతో వీరెల్ల, ఋషిగణంబులు వీరు ♦ వృషభవాహ!
 పితృగణంచిది పరికింపు! ప్రేమమీఱ, సిద్ధసాధ్యులు వీరెల్ల ♦ సిద్ధవినుత!
 కనుము రక్షఃపిశాచ సంఘములు వీరు, పరమకృపఁ జూడు జగదీశ! భవవినాశ!

వ॥ మఱియు నివి పక్షిపన్నగగణంబు, లివి నదీనదసముద్రంబు, లివి భూధరంబు, లివి
 వనంబు, లివి కళాముహూర్తతిథిమాసఋత్వయనవత్సరంబు లనుచు గ్రమంబున
 నందీశ్వరుం డయ్యిందుధరునకుం దెల్పిన. 241

క॥ శంభుఁడు జగదీశుఁడు కరు,ణాంభోనిధి వారివారి ♦ నందఱి వరుసన్
 సంభావించెను స్మేరము,ఖాంభోజుండై కృపాకటాక్షక్షణలన్. 242

క॥ అరుదెంచు బంధుజనములు, గరమరుదుగఁ దెచ్చియిడిరి ♦ కానుక లపుడున్
 గిరికోదండునిసన్నిధి, సురుచిరమణిభూషణాది ♦ శుభవస్తుతతుల్. 243

మ॥ చతురాస్యండు వినూత్నరత్నమయభూషవాత్రముల్ దెచ్చి య
 ప్రతిమానంబుగఁ బద్మరాగమణిపాత్రంబందు నింపొందఁగా
 క్షీతిభృత్కార్మకసన్నిధానమున భక్తిం గాన్క లర్పించి సం
 స్తుతులన్ జేయుచు మ్రొక్కి యిట్లనియెఁ జేతోమోద ముప్పొంగఁగన్. 244

ఉ॥ తావకరూప మెన్న విదితంబుగ నాభరణాలికెల్ల శో
 భావహమైన యాభరణ ♦ మట్లయినన్ గడు సత్కృపామతిన్
 దేవ! యలంకరింపఁదగు ♦ దివ్యమణిమయభూషణంబులన్
 నావుడు బ్రహ్మప్రార్థనకు ♦ నవ్వి శశాంకధరుండు వేడుకన్ 245

క॥ కైకొని తద్భూషణములు, శ్రీకరముగఁదాల్చె మేనఁ ♦ జెలు వలరంగా
 నాకేశ మానఖాగ్రము, ప్రాకటముగ రత్నదీప్తి ♦ భాసిత నెలమిన్. 246

సీ॥ పూర్ణిమాశీతాంశు ♦ బోలు నెమ్మోముతో, తామరసాభనేత్రములతోడఁ
 గమనీయతరలీల ♦ కంబుకంతంబుతో, రమణీయబింబాధరంబుతోడ
 భాసురతరచతుర్బాహుదండములతోఁ, గలితవిశాలవక్షంబుతోడ
 శారదనీరదచ్ఛవిగుల్కు మేనితో, నవరత్నమయభూషణములతోడఁ
 గోటికందర్పతులితమై ♦ కొమరు మీరు, నఖిలభువనైకమోహనమైనరూప
 మలరఁగనుపట్టి గిరిధన్వియంతికమున,నంజలిఘటించి మ్రొక్కునయ్యజునిఁగాంచి.

క॥ ఈ మిగిలిన భూషణములు, ప్రేమంధరియింపఁ ద్రిదశబృందంబులకున్
 వేమరు నొసంగుమనుటయు, దామరసోద్భవుఁడు చంద్రధరుని యనుజన్.

గీ॥ పొనఁగవిభజించిమణిహేనుభూషణములు, విబుధసంఘంబులకు నెల్ల వేడ్కనొ
సఁగెనంత నా దేవముఖ్యులు వింతదనర, దాల్చి రెంతేని భూషణతతులు మేన.

వ॥ అంత.

250

సీ॥ శంఖశృంగంబు లసంఖ్యముల్ ఘోషించె, భేరిమృదంగముల్ భోరుకొనియె
గాహళీపటహముల్ గంభీరగతిమోసె, దూర్యఘోషంబులు తోరమయ్యె
డిండిమనినడముల్ నిండారె దిక్కుల, వీణారవంబులు విస్తరిల్లె
వేణునాదంబులు విస్ఫూర్తి జెలువొందె, నాగస్వరంబులు నలువొసంగె
నబ్ధికల్లోలఘోషంబు ననుకరించె, వితరవాద్యంబు లన్నియు నిం పెసంగె
నలరఁ గైలాసగిరినుండి యా హిమాచలంబుదాకను శ్రోత్రపర్వంబుగాగ.

తే॥ నిఖిలజగముల నపుడు షన్నీరుజలికి, గంధసారంబుచేతను గలియ నలికి
గరిమ కస్తూరిపట్టెలు వరుసదీర్చి, కప్పురపుముగ్గు లిడిరి మార్గముల నెల్ల.

వ॥ ఆ సమయంబున.

251

మ॥ తళుకుంజెక్కులఁ దాండవింపఁగఁ గనఁతాటంకరత్నద్యుతుల్
కులుకుంగుబ్బుల నర్తనంబు సలుపఁ గొమ్ముతైపుంబేరులు
త్కలికఁ మీఱగ నప్పరోజనము లుద్యత్ప్రేధాస్వన్నణీ
విలసత్కంకణనికృణంబు లలరఁ వింజామరల్ వీవఁగఁ.

254

మ॥ ధవళచ్ఛత్రచయంబులై యిల సముద్రంబట్లు చూపట్టఁగా
దివి సందీయఁగ వైజయంతులు సముద్దీవ్యత్పతాకావళుల్
వివిధస్ఫూర్తి జెలంగ గమ్మరనుచు న్వేమాటు కాలాగరూ
దభవధూపౌఘసువాసన ద్విశల విస్తారంబుగాఁ బర్వఁగఁ.

255

మ॥ శుభ మింపొంద సువాసినీగణములుఁ శోభానలుం బాడఁగాఁ
విభవం బొప్పఁగ వేదఘోషములతో విప్రోత్తముల్ రాగ నా
రభటిక వేత్రధరుల్ పరా కని యుదాఠరప్రోధిఁ గీర్తింపఁగాఁ
బ్రభవిల్లందగు వందిమాగధగణఁ సాంచజ్జయధ్వానముల్.

256

తే॥ రుద్రకన్యలు నటియింపఁరూఢిమెఱయ, నంజలిఘటించి యోగీంద్రులలరికొల్ప
నంది కైదండనొసఁగ నయ్యిందుమాళి, ప్రకటితంబుగ రత్నపాదుకలుదొడిగి.

తే॥ లేచి సింహాసనమునుండి లీలతోడ, రమణ వీడ్కొని కత్యంతఁరంబులెల్ల
ద్వారదేశంబులందు నుదారమహిమ, రక్షకుల నుండఁబనిచి ఘోలాక్షుఁడంత.

—* హరుఁడు హిమవత్పర్వతమునకుఁ దరలివెడలుట. *—

సీ॥ కంతదామవ్రాతఁ ఘంటాఘణత్కార, బధిరకృతాశాంతభద్రగజము
చామరాలంకృతిజనితలీలామరు, చ్ఛాలితాంభోధరసముదయంబు

స్వర్ణభూషాప్రభాః చారువిషాణోగ్రి, సంవిద్ధతారకాః సంచయంబు
 విరచితచరణైకః విన్యాసపరిభగ్న, పాతాళపన్నగః ప్రభుఫణంబు
 రత్నపల్యాయణాంశువిరాజమాన, మతిప్రథుస్కంధమరుణాయః తాక్షీయుగళ
 మతులకకుదున్నతంబును నగుచు రాజ, తాద్రీయనమ్రాలవృషభవాహనమునిలువ
 క॥ శంభుఁడు వేడుకదనరంగఁ, గుంభోదరువీపుమీఁదఁ గొబ్బున నొక పా.
 దాంభోరుహంబు నిడికొని, గంభీరత నెక్కె వృషభఁ గంధర్వంబునఁ. 260

మ॥ అతులస్ఫూర్తిని జెంతఁ గాంచనశలాఁకానీకసందీప్తమ
 ప్రతిమానంబు, సితాతపత్రము, గరాఙ్జంబందు, గుంభోదరుం
 డతిహరంబునఁ బట్టె వేలెడు సముద్యన్మైక్తికాంశుచ్ఛటల్
 సితరోచిర్వలయచ్యుతాభిర్ఘరినాఁ శ్రీకంఠమూర్ధంబునఁ. 261

వ॥ అప్పు డఖిలయోగిగణంబులు, సిద్ధతాపసులు, సురలు, వేదోక్తంబుగా జయ
 జయ శబ్దంబులం దనర దితియు, నదితియు, వాసువు, ధృతియు, కద్రువయు, నరుం
 ధతియు, బుష్టియు, గీర్తియు, శ్రద్ధయు, స్వధయు, స్వాహయు, మతీయు,
 ధృతియు, సరస్వతియు, లక్ష్మీయు, మొదలైన సకల లోకమాతలును, దేవ
 పత్నులును, మునిపత్నులును, సుస్వరంబుల శంభునామాంకితంబులైన గీతం
 బులఁబాడ గంధర్వ, కిన్నర, కింపురుష, విద్యాధరులును, ఆహాహూహూలును
 దుంబుర నారదులును, వీనుల విందుగ వీణాగానంబునేయ సర్వేశ్వరేశ్వరుండు
 మహాత్మాధిరూఢుండై యాక్షణంబ కైలాసమునుండి హిమాచలంబున కరు
 దేర నాసమయంబున. 262

తే॥ పుత్రమిత్ర సమేతుడై పొగడుమీఱ, హిమగిరీంద్రుడెదుర్చొనె నిందుమాళి
 నప్పుడనోన్మన్యసైన్యంబుఁ లతిశయముగ, సంబునిధులప్రవాహంబుఁ లటులఁ జెలఁగె
 క॥ మైనాకుఁడు గ్రొంచుండును, సూనద్వితయంబుతోడఁ సొంపొంద హిమా
 నీనగపతి గిరిధన్వన, కానందముమీఱ మొక్కి యంజలియుతుడై. 264

వ॥ అత్యంత వినయంబున నుత్తుంగమణిమయగోపురప్రాకారవిరాజమానంబును,
 రథగజతురగపదాతిసంకులంబును, భేరీమృదంగమురజాది నానావిధవార్ధి
 ఘోషితంబును నగుచు, నోషధిప్రస్థపురంబున మహేశ్వరుం దోడ్కొనివచ్చె,
 నప్పుడు. 265

మ॥ పరగ న్నన్నడ నర్థమండితములై భాసిల్లుచుఁ దేహముల్
 పరమప్రేమను వీతకార్యులగుచుం బల్మారు నాయామినీ
 కరచూడామణిఁ జూచు వేడ్క నతివేగంబున్ విలాసంబుతోఁ
 బరివేష్టించిరి చంద్రబింబవదనల్ పాసాదభాగంబులన్. 266

ఉ॥ సారెకు జారు పోకముడి ♦ సవ్యకరంబునఁ జక్కఁజేర్చుచుం
జేర విలాసమొప్ప నొకఁచేత ధరించి గవాక్షవిస్ఫుర
చ్చారువిలోచనాబ్జయయి ♦ చంద్రనిభానన యోర్తు గన్గొనెన్
మేరున గేంద్రధన్వ నవఁమేఘసమానవిసీలకంధర్వ.

267

క॥ ఒకకంటన్ గాటుకనిడి, యొకకంటన్ దిద్ద మరచి ♦ యోర్తుచెలియ మా
టికి మదిఁ బొరలుచు నాశశి, మకుటునిఁ గనుఁగొనఁగ జాలఁమార్గముఁ జేరెన్.

268

క॥ గుబ్బెతయొక్క తె బిగిచను, గుబ్బల విభుఁ ద్రొబ్బుకొనుచు ♦ గొబ్బున మంచుం
గుబ్బలియల్లునిఁ గనుతమి, నిబ్బరముగఁ దద్గవాక్షఁనికటముఁ బొందెన్.

269

ఉ॥ హెచ్చినప్రేమ ప్రాణవిభుఁ ♦ ఔంతయు మన్నధ కేళి కయ్యెడన్
గుచ్చి కవుంగలింప నొక ♦ కోమలి యే నిదె వత్తునాథ! నీ
విచ్చటనుండు మంచుఁ బరఁమేశ్వరుఁజూడఁగ సాధజాలమున్
విచ్చినకోకపోకముడి ♦ వేగ బిగింపుచుఁ జేరెవేడుకన్.

270

మ॥ పరగం బయ్యెడకొంగు జారగ నురోఁభాగంబున న్మృత్యువుం
సరులుం జిక్కువడంగ మేన దులకింపన్ రత్నభూషావళుల్
విరులుం సేసలుఁ జల్లుచున్ శశిధరు ♦ స్వీక్షించె వాతాయనాం
తరవిన్యస్తవిలోచనాబ్జయగుచుం ♦ దన్వంగి మై పొంగఁగన్.

271

క॥ రంజిల్లఁజేసి యొకపద, కంజం బా లత్తుకమున ♦ గడువేగమునం
గంజాస్యయోర్తు సుమశర, భంజను జూడంగ జాలఁపదముం జేరెన్

272

క॥ ముద్దుగతిలకము నుడుటను, దిద్దియు దిద్దకయె లేచి ♦ త్రిపురాంతకునిన్
ముద్దియ యోర్తుక గనుగొనె, కద్దోలేదో యనుకటి ♦ శంపింపంగన్.

273

తే॥ అలది యలదక చందనంబతివయోర్తు, ముడిచిముడువక పువ్వులఁముదితయోర్తు
వేసివేయక వీడెంబు ♦ వెలదియోర్తు, శంకరుం గాంచి రత్యంత ♦ సంభ్రమమున.

ఉ॥ గబ్బిమెఱుంగుగుబ్బలును ♦ గన్పడఁ గ్రొన్నెలవంకగుంపులన్
జొబ్బిలి గంధసారములు ♦ సుందరియోర్తు నిజేశుకౌగిలిన్
గొబ్బున మాని మేడపయి ♦ గోర్కిజనింపఁగఁ జూచె జాళువా
గుబ్బలివింటిజోదు మదఁకుంజరదై త్యవిభేదు శంకరున్.

274

శా॥ అందంబొప్పుగ గుబ్బిపొంబనటులన్ ♦ హారంబు లల్లాడఁగాఁ
జిందుల్ దొక్కఁగ వేణి శ్రోణితటిపైఁజెన్నొందు గ్రొంజాళువా
యందెల్ మోయఁగఁ బాదకంజయుగళిన్ ♦ హారంబుతోఁ జూచె నా
కంధర్వారిని యోర్తుకోమలి గవాక్షస్యస్త వక్త్రాబ్జయై.

275

సీ॥ చంద్రశేఖరుఁ జూచె ♦ చంద్రాననయొక్కర్తు, హారంబు వేసి వేయకయె వేడ్క
నేణహస్తునిఁజూచె ♦ నేణలోచనయోర్తు, ముకురంబుఁజూచిచూడకయె మోల
భుజగభూషణుఁగాంచె ♦ భుజగ వేణియొక్కర్తు, చికురముల్ దువ్విదువ్వకయె వేగ
వ్యోమ కేశుని గాంచె ♦ వ్యోమమథ్యయొక్కర్తు, మకరికల్ దాల్చిదాల్చకయప్రేమ
ఖంజనములు చకోరముల్ ♦ గండుమీలు, పండువెన్నెలగుంపులు ♦ పంకజములు
నల్లకలువలు నిండాఁజల్లినట్లు, మెఱయ లోచనదీధితు ♦ లేడలందు. 277

క॥ పాసాదజాలజాలము, భాసురముగఁ జూడ వికచపద్మమయంబుల్
చేసిరి చారుముఖాబ్జవి,లాసములన్ వేడ్కమీఱులలనాజనముల్. 278

తే॥ పౌరకాంతలు సురవధూపంక్తితోడ, సౌధములనుండి పుష్పవర్షములు సారె
గురిసిరెంతయు వైభవస్ఫురణమెఱయ, రాజశేఖరుఁ డరుదేర ♦ రాజవీధి. 279

తే॥ వివిధపౌరవిలాసినివీక్షణములు, మానసంబులతోడను ♦ మదనవైరి
దివ్యరూపము నుడువీధిదీప్తిచెలఁగ,నందుఁగ్రీడించె నిరుపమానంద మలర. 280

సీ॥ ఇతనివల్లనెకదా ♦ యీచరాచరమెల్లఁ, గల్పితంబయ్యె సంకల్పమాత్ర!
నితనిసేవనెకదా ♦ సతతంబు యోగింద్ర,తతులకు మోక్షనిధానమరయ
నితనియంఘ్రిలెకదా ♦ యెన్నఁగ నాగమ, ప్రకరభూరుహశిఖాపల్లవంబు!
లితనిసత్కృపకదా ♦ యింద్రాదిసురలందు, నధికారసంపదకాదిమూల,
మితనివరియింపనేకదా ♦ యీనగేంద్ర,తనయ యత్యంతనిష్ఠతోఁగనపమొనరై
నితనిగనుగొంటమనకుధన్యతఘటించెననుచుఁగొనియాడిరన్యోన్యమబ్జముఖులు

—* హరుఁడు హిమవంతునిచే గౌరవింపఁబడి వివాహవేదికలోని కరుగుట *—

మ॥ హరి కేలం గొని రత్నపాదుకలు నెయ్యంబొప్ప నందీయగా
గరిమ స్నేహి సరోజసంభవుఁ డొగిన్ ♦ గైదండ నియ్యంగ భా
స్వరలీలన్ వృషభేశ్వరుం దిగి నగేంద్రద్వారమం దగ్గిక
క్షరహింబాందెఁ బురారి పౌరవనితాచంచత్కటాక్షాళితోన్ 282

తే॥ జయజయ పరాకు స్వామి హెచ్చరికదేవ, సావధానమటంచును ♦ సారె వేత్ర
ధారియగుచునునిమోన్నతస్థలముల,దెలుపుచునువచ్చెనంది యాదేవునెదుర. 284

వ॥ అ య్యవసరంబున.

సీ॥ రమణీయతరనూత్న ♦ రత్నహారంబులు, కుచకుంభములమీఁద ♦ గునిసియాడ
మణిమయతాటంక ♦ మహనీయదీధితుల్, చెక్కుటద్దములతోఁ ♦ జెలిమిసేయ
సమదపుష్పంధయ ♦ సముదయనిభవేణి, కటిసీమనెంతయు ♦ గంతులిడఁగఁ
గమనీయమేఖలాకంకణాంగదచారు, ఝణఝణత్కారముల్ ♦ సందడిల్ల

దనువిలాసంబుకొమ్మించు, దళుకెసంగ, సంభ్రమముననుమంగలీజనముగొలువ
వాద్యములతోడ మేనకా వనజనయన, యిందుధరునకు వేడుక నెదురుకొనియె.

వ॥ ఇ ట్లెదుర్కొని ప్రణామపూర్వకంబుగా నీరాజనం బొసంగి యంతఃపురంబు
బ్రవేశింపఁజేసిన న య్యిందుకళాధరుండు విశ్వకర్మనిర్మితంబును, వివిధరత్న
ప్రభావిచిత్రితంబును, ననేకయామవిస్తారంబును, మణిమయస్తంభ సహస్ర
శోభితంబును, మత్తవారణకాభిరామంబును, నగు కళ్యాణమండపంబున
నతులచతుస్తంభాలంకృతంబును, ననంత రత్నఖచితంబును ననేక కోటిసూర్య
సంకాశంబును, నక్షిప్రకరచోరకంబును నగు దివ్యసింహాసనంబును, నలంకరించి
రుద్రగణంబులతోడఁ గాలాగ్నిరుద్రుండును, గణేంద్రులతోడ హటకేశ్వరుం
డును, బ్రహ్మలును, భూతగణంబులును బరివేష్టించి నిలిచి, రంత 286

తే॥ చంద్రశేఖరుఁ డానందఁ సాంద్రుఁడగుచు, నఖిలసురలకుఁగూర్చుండఁ నాజ్ఞానొసగె
ప్రేమవేల్పులునుయథార్హఁ పీఠములను, సాంపెసంగఁగ వరుసఁ గూర్చుండిరపుడు.

సీ॥ విష్ణువు బ్రహ్మయు • జిష్ణుండు రుద్రులు, ద్వాదశాదిత్యులు • వసుగణంబు
లశ్వినులును వసిష్ఠాదిమహర్షులు, దేవర్షులందఱు • దేజమెసఁగ
సనకాదియోగులు • సాధ్యులు సిద్ధులు, విద్యాధరోరగుల్ • వేడ్కదనర
సప్తమాతృకలును • సర్వదేవాంగనల్, మునిపత్నులందరు • మోదమెసఁగ
నప్పరశ్రేణు లదితయు • నలరు దితియు, దక్షకన్యలు నానిగా • దగినసకల
బంధుజనమెల్ల నిండార • భర్గుచుట్టుఁ, బరగఁజూపఁజెన్నులపండువుగను. 288

ఉ॥ అంత మహీధరాధిపతి • యాత్మభవఁ జగదంబ నీశ్వరిఁ
వింతగ భూషణావళుల • వేడుకమీఱ నలంకరించి య
త్యంతము మోయి భేరిపటహంబులు డిండిమశంఖశృంగముల్
కాంతలువెంటఁగొల్వఁ గుతుఁకంబునఁ దోడ్కొని రా నితాంతమున్ 289

సీ॥ నీలంపుమెరుగొప్పు • నిడుదపెన్నెరివేణి, కంతుసింజినివోలె • గటి నటింపఁ
దళుకుఁ జెక్కులరత్న • తాటంకదీధితుల్, దరహాసరుచులతో • దాండవింప
గబ్బిగుబ్బలగుల్కు • ఖంగులరవికపై, ముత్తెంపుహారముల్ • మురువుసూప
జాళువానిద్దంపు • సరిగరంగులచీర, కుచ్చెల్లుమీగాళ్ళ • గూర్చి నెనయఁ
గటకనూపురమేఖలా • క్వణనమొప్పఁ, గలికికేగన్నులమెఱుంగు • కడల నెల్ల
ధళధళలు నించు సిగ్గుదొంతర జనింప, గిరిజ కల్యాణవేదిక • కరుగుదెంచె. 290

క॥ తెరఁబట్టి రవుడు నిర్మల, తరమవు క, లశాంబురాశి • తరగవిధంబున్
బరగన్ దత్పరిసరమున, దరుణీమణివాలుఁజూపు • దళుకులు మీలై. 291

మ॥ సిరిగుల్కుం జరునవ్వుమోమున గడుం • సింగార మింపొందఁగాఁ
దరుణీరత్నము భాసిలెన్ యవనికాంతర్లక్ష్మమానాంగయై

శరదంభోధరమాలికాంతరలసః త్సదామనీ వై ఖర్తి
పరదుగ్ధార్ణవవీచికానళివిభాః స్వచ్ఛంద్రరేఖాకృతిః.

292

సీ॥ పంకజంబో కాదు • పర్వేందుబింబమో, యది కాదు కామినీ, వదన మిదియు
కలువ రేకులొ కావు • కలికి బేడిసమీలు, యవి కావు కాంతకన్గవబెడంగు
పసిడిగిండులొ కావు • పొసగపూచెండులో, యవికావు పాలిండులరయ నివియు
బసిడిబొమ్మయొ కాదు • పరగఁబూరెమ్మయో, యదిగాదు కొమ్మమేనొర యిదియు
ననుచుఁ గ్రమమునఁ దెరదించు • సంతలోన, వింతవింతగ వీక్షించె విశ్వభర్త
మందహాసాన్వితముఖారవిందుడగుచు, ధరణిధరకన్యదివ్యసౌందర్యమహిమ.

ఉ॥ శైలపురందరుం డపుడు • సంతసమొప్పఁగ బంధుయుక్తుడై
బాలశశాంకమాళి పదపద్మము లుంచి సువర్ణపాత్రక
మోల పసిండిగిండిజలముల్గొని మేనక యందియాయఁ బ్ర
త్యూతనఁ జేసి తజ్జలము • సారె శిరంబునఁ దాలె భక్తితో.

294

మ॥ ప్రథితప్రోథిమ గంధపుష్పములు శుంభన్వస్త్రభూషాదులన్
బ్రథమం బర్చనజేసి వేడ్క మధుపఁగ్గంబిచ్చి విధ్యుక్తతన్
బృథివీభృద్వరుఁ డదిధన్వికి మరుద్బృందంబు గొల్వ న్మనో
రథ మింపొందఁగ నిచ్చెఁ గన్యకను ధాఃరాపూర్వకం బొప్పఁగన్.

295

క॥ గంగాధరుండు త్రిభువన, మంగళకరమైన కేల • మహనీయప్రో
మం గళసీమం గట్టెన్, మంగళసూత్రంబు సర్వమంగళ కెలమిన్.

296

క॥ శిరమందుఁ గంకణంబున్, బరగం ధరియించునట్టి • భర్గుం డపుడున్
బరిణయదీక్షాయుతుడై, కరమందున్ గంకణంబుఁ • గరిమం దాలెన్.

297

మ॥ గరిమన్నీలు శివాశశాంకమకుటుల్ • కల్యాణవేదిం బర
స్పరమందస్మితచంద్రికల్ వెలయఁగాఁ • జంచత్కటాక్షేక్షులన్
గర మన్యోన్యము నల్లిబిల్లిగొన వేడ్కన్ ముత్యపుంబ్రాలు నిం
చిరి మూర్ధంబుల దోయిటం గొనుచు రంజిల్లం జగంబంతయున్.

298

క॥ ఏణాంకధరుండు గిరిజా, పాణిగ్రహణంబు సేసె • బ్రహ్మాదిసుర
శ్రేణుల్ వొగడఁగ నప్పుడు, రాణించె మహతోత్సవంబు • రమణీయంబై.

299

తే॥ దేవితోఁగూడి యాదేవ • దేవుడలరె, దివ్యసింహాసనంబున • దీప్తిమీలు
నల్ల రోహిణికాంతతో, హాటకాద్రి, శిఖరముననుండుచంద్రుని, చెలువుమెఱయ.

క॥ ఆదిమదంపతులైతగు, నాదేవీదేవులకు జయధ్వను లెనఁగన్
మోదమున మ్రొక్కి రెంతయు, నాదేవత లఖిలమునిగఁగాధీశ్వరులున్.

301

వ॥ ఆసమయంబున.

302

క॥ జనభరముచేత ధారుణి, కనుపట్టెను నిమ్మమగుచుఁ ♦ గడు నుత్తరమున్
దనరాఁ రె దక్షిణంబును, ఘనముగ నున్నతముమీఁటఁ ♦ గనుగొని రంతన్. 303

క॥ చాల భయంపడి సురముని, జాల మధఃపతనశంక ♦ సర్వజ్ఞునకున్
శూలికి మ్రొక్కుచుఁ బలికిరి, ఫాలాక్ష! దయాసముద్ర! ♦ పరమేశ! భవా! 304

క॥ పాతాళ మంటుచున్నది, త్మోతల ముత్తరము మిగుల ♦ జనమెల్ల నధః
పాతంబునొందకుండఁగ, ఖ్యాతిగఁ బాలింపు సమముఁగఁజేసి మహిన్. 305

మ॥ అనిప్రార్థించినఁ జంద్రమాళి కృపతో ♦ నాలించి మంగస్మితా
ననుఁడై యాత్మసమానుఁ గుంభజుని సన్మానంబుతోఁ బిల్చి వే
డ్క నియోగించెను దక్షిణాధిపతిగాఁ ♦ గల్యాణవేషంబు సొం
పొనరన్ జూపుచు నందు నా మునికి నేత్రోల్లాసమున్ మీఁటఁగన్. 306

శా॥ దేవాజ్ఞన్ శిరసా వహించి నిజపత్నీయుక్తుడై క్లిప్తతన్
వేవేగజని యభిమార్గమున న ♦ వ్యిశ్వేశతుల్యుండు శో
భావర్ధిష్ఠుఁ డగస్త్యమాని మలయఁప్రాంతంబున న్నిల్చె నెం
తో విశ్వంభర యంతఁ గాంచె సమతన్ నిర్ధూతవైషమ్యయై. 307

మ॥ వనజాతాసనుఁ డంత లేచి విను దేవా! నాదు విజ్ఞాపనన్
ఘనతన్ శ్రేష్ఠుఁడుజేయు తత్త్వియను లోకంబంతయున్ భక్తితో
ననువర్తించును గాన మీరలు వివాహంగంబుగా హోమ మిం
పొనరంజేయుఁ డటన్న నిందుమకుటుం ♦ డుత్సాహము స్మరఁగన్. 308

—* పార్వతీపరమేశ్వరుల పాణిగ్రహణము *—

క॥ దరహాసముఖంబుజుండై, కర మనుమతి నొనఁగె హోమఁకార్యమొనర్పన్
సరసిజభవునకు శిఖయుం, బరగంగ వివాహయాగఁమండపమందున్. 309

క॥ తనమూర్తి ధరించి ముదం, బొనరంగ మహేశ్వరాంఘ్రిఁ యుగళంబునకున్
బ్రాణుతిం ఘటించి యనుపమ, ఘనదీప్తిం బ్రజ్వరిల్లె ♦ కమనీయముగన్. 310

క॥ సమిదాజ్యచరులు లాజలు, గొమరొప్పఁగ వ్రేల్చు వహ్ని ♦ గొబ్బున విధ్యు
క్తముగా జలరుహగర్భుఁడు, సుమనోనివహమును మునులుఁజూడఁగ వేడ్కన్.

మ॥ చేలువొంద న్నిజపాదనూపురమణి, శ్రీదోచనాథాకృతిన్
బలుమారుం గని యింతి నవ్వగ మదిన్ ♦ భావించి లజ్జాప్రిచే
బలె భూమిధరధన్వికేల గిరిజా ♦ పాదాబ్జమున్ గప్పెను
త్కలికన్ సప్తపదీమిషంబున శిలాఁగ్రస్పర్శదంభంబునన్. 312

మ॥ తమ కల్యాణమహోత్సవంబు త్రిజగత్కల్యాణముం జేయు కొం
గుముడై పర్వ నటంచుఁ దెల్పుక్రియఁ గొంఁగియున్న భాసిల్లఁగాఁ
గనునీయాకృతు లాదిదంపతులు వేడ్కల్మీట నయ్యగ్నికి
గ్రీమ మొప్పంగఁ బ్రదక్షిణాదివిధులన్ • గావించి రభ్యన్నతిన్. 313

మ॥ అనఘప్రౌఢిమ రత్న కాంచనమయం • బాదివ్యసింహాసనం
బునఁ గూర్చుండి దరస్మితద్యుతులు సొంపుమీట శృంగారమున్
గనుపట్టం గిరిజాగిరీశు లపుడున్ • గల్యాణవేషంబులన్
ఘనతన్ జూపిరి బంధుకోటికి మదిం • గౌతూహలం బొప్పఁగన్. 314

సీ॥ ప్రథమంబుఁ గాంచిరి • ప్రమథగణేంద్రులు, కాలాగ్నిరుద్రుండు • గనియెఁ బదప
హాట కేంద్రుండు జూచె • నటమీఁదఁ బ్రేమతో, విష్ణువు బ్రహ్మయుఁవెలయఁగాంచి
రింద్రాదిదిక్పాలు • రెల్లరు గనుఁగొని, రలరంగ యోగీంద్రు • లరసి రంత
మునిబృంద మీక్షించె • మునమొప్ప నంతట, సిద్ధులు సురగులుఁ • జెలఁగి కనిరి
సారె వచ్చిన బాంధవసముదయంబు, వేటువేటును బరికించె • వేడ్కమీఁదఁ
బాహ్వతీచంద్రమకుటప్రభాసమాన, భవ్యకల్యాణవేషవిభ్రమనిరూఢి. 315

గీ॥ హరుండు కాలాగ్నిరుద్రునిహాట కేంద్రు, గణపతుల నెల్ల మధురవాక్కులనఁ దేల్చి
హరినిమన్నించె దరహాసగరిమమీట, నజవిలోకించె బహుమానమలర నపుడు.

గీ॥ ఈషదాలోకనంబుల • నేలె సురల, మునుల నెల్ల శిరఃకంపములను మనిచె
నిదియె సమయమటంచును • మనసురాణి, యీశుఁబ్రార్థించెఁ దనభర్త నిష్కటంచు.

క॥ గిరిసుతయుఁ దదనుకూలత, పరగం గ్రేగంటఁ జూచె • బరమేశ్వరునిన్
హరియుం బ్రహ్మయు వేడిరి, కర మర్ధిన్ స్వస్వభోగకాంక్షులచేతన్. 318

మ॥ చెలువొంద న్నగి సుప్రసన్నుఁ డగుచున్ • శీతాంశురేఖాధరుం
డల మీనధ్వజురాణి కిట్లనియె భోగార్థంబు నీనాథుండుం
గలుగుం గావుత సర్వలోకుల కనంగత్వంబుఁ జూపట్టుచున్;
వెలయం గన్నడుఁగాక సొంగుఁ డగుచున్ • నీకుం బయోజాననా! 319

క॥ అని శంకరుండు గృహతో, దనప్రాణేశ్వరు నొనంగఁ • దద్దయు భక్తిన్
బ్రణుతి ఘటింపుచు రతిసతి, ఘనమతి పతియోగసౌఖ్యఘటనం దేలన్.

వ॥ అంత.

321

క॥ తనయులతోడను నగపతి, ప్రణమిల్లి గిరీశుపాదపద్మంబులకున్
దనర మధుపర్కశేషము, వినియోగము జేయ విన్నవించెన్ భక్తిన్. 322

క॥ హరివారిజభవు లాదిగ, సుర లెల్లరు వేడి రంత • సుముఖుం డగుచుం
గరుణించి యొనఁగె వారికి, దరుణేందుకలాధరుండు • తచ్చేషంబున్. 323

గీ॥ ఆత్మశుద్ధ్యర్థ మప్పు డా యమరు లెల్ల, శివునినిర్మాల్యము ల్గొనిఁచిత్తమలఁ
ధన్యతను బొందిరద్ధరాఁధరవరుండు, తత్ప్రసాదంబుఁగొని కృతార్థతవహించె.

వ॥ తదనంతరంబ యదీంద్రునిననుమతి చంద్రశేఖరుండు వృషభేంద్రానూథుండై
ప్రమథగణములు గొల్వ దేవమునిగణంబులతోడ నాక్షణంబ కైలాసంబున
కరిగి దివ్యతరంబైన భోగపురంబునందు నిజమందీరద్వారంబున నిల్చి కాలాగ్ని
కుదుర్చి డాదిగాఁగల సకలదేవబృందంబులను వసిష్ఠాదిమహర్షులను, సకలచరా
చరంబులను భూసంజ్ఞను యథాస్థానంబులకు ననుజ్ఞ నొసంగి శీఘ్రంబ వృష
భంబు డిగ్గి నందిహస్తావలంబంబునుం గొని దేవీసమేతంబుగా సంతఃపురంబుఁ
బ్రవేశించు నప్పరమేశ్వరు గిరిజాకల్యాణంబు నెవ్వరేని సమాహితచిత్తులై పఠిం
చిన సకలాభీష్టంబులు గాంతురు; మఱియు, ౩25

సీ॥ కన్యార్థి యగువాఁడుఁకన్యను వరియించుఁ, బతికామి వరియించుఁబతిని వేడ్క
విద్యార్థి పొందునుఁ విద్యను శీఘ్రంబ, జయకాముఁ డొందునుఁ జయము చాల
పుత్రార్థి కాంచునుఁబుత్రుని ముదమొప్ప, నాయుష్యకామి చిఁరాయువొందు
నర్థకాముఁడు వొందుఁ నర్థంబు నిండారఁ, బశుకాముఁ డొందునుఁబశుసమృద్ధిఁ
బూర్వ మిది విని లక్ష్మీనిఁబొందె హరియుఁ, బద్మగర్భుండు భారతిఁబరిణయించె
వాసవుఁడు బులోమజను వివాహమయ్యె, ధర నహల్యవరించె గౌతముఁడు ప్రీతి.

వ॥ అదిగావునఁ బార్వతీపరమేశ్వరులకల్యాణమహోత్సవంబు సర్వకాలంబుల
భక్తిపూర్వకంబుగాఁ బఠింపమేతులై సకలజనులు మనోభీష్టసిద్ధికొఱకు నాకర్ణిం
పవలయుఁ, బఠింపవలయు, నుపచరింపవలయు నని సూతుండు చెప్పిన శౌనకాదు
లొనందభరితులైరి.

ఆ శ్వా సా ం త ము .

మ॥ అలఘుశ్రీసుకుమార ! మారమణవాఁణ్యధ్యక్షసంప్రార్థ్యని
ర్మలసేవామృతపూర ! పూరసురగర్వస్ఫూర్తినిర్వాపణో
జ్వలబాహుయుగసార ! సారసవిపక్షస్వచ్ఛభూభృచ్చిఖా
లలితోదారవిహార ! హరకటకాఁలంకారదర్శికరా !

క॥ కంధరశోభామేచక, కంధర ! భక్తజననీలఁకంధరవర్షా
కంధర ! రణనిర్జితదశ, కంధరపూజిత ! విరోధిఁకంధరపవనా !

భు జ ం గ ప్ర యా త ము .

నిశాంకస్ఫురత్పద్మఁసీకాశనేత్రా !, నిశాంతాద్రికన్యామణీవామగాత్రా !
నిశాంతాయితస్వచ్ఛఁనిశ్శేషసన్మా, నిశాంతాంతరంగా ! యఁనేకాఘభంగా !

౫ ద్య.

ఇది శ్రీమ దిందుధరనుందరపాదారవిందార్పితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామార్యపౌత్ర శంకరామాత్యలక్ష్యుంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
కాండంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ సాగ్రం దమహాపురాణాంతర్గత

వివరహస్తాక్షరము

సంభవకాండము.

చతుర్థాశ్వాసము.

మద్గిరిజామానన, తామరసధ్యానమధునుః ధారతభృంగా !
శ్రీముఖవాగభున్వపతి, క్షేమనిధానాంతరంగ! ♦ శ్రీశివలింగా!!

వ॥ అవధరింపుము; శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె.

క॥ అంత శశాంకకళాధరుఁ, డంతఃపురమందు వేడుకలరంగ గిరిజా
కాంతారత్నముతో న, త్యంతము నవరత్నవీరికాసీనుండై.

—* పశుపతి పర్వతపుత్రికతో నేకాంతమున నుండుట *—

సీ॥ వెలఁదివేనలిఁ జూచి ♦ వేమారు హర్షించు, ఘనసంపదల నొందఁగనినకరణి
గలికిమోమును ♦ గాంచి కౌతూహలమునొందుఁ, బరరాజ్యలక్ష్మి చేకురినరీతి
బడఁతిపాలిండ్లను ♦ బరికించి ముదమందు, దుర్గాధిపత్యంబు ♦ దొరికినట్లుఁ
గామినీకటిసీమఁ ♦ గని సంభ్రమమునొందుఁ, జక్రమేల్పడిఁగాంచుచందమునను
గొమ్మకందోయి వీక్షించికుతుకమందుఁ, గువలయశ్రీలు మఱికొల్లగొనినపగిడి
గాంతలేగానునరసియుత్కంఠమించు, పురహరుడనంతవిభవంబుఁ బొందునరణి.

గీ॥ పురహరాభిన్నయయ్యును ♦ బువ్వఁబోణి, యదికన్యక దరహాసమంకురింపఁ
బరగి వ్రీడానతాననపక్ష్మయగుచు, నంత సఖులెల్ల మెల్లననునయించి.

శా॥ పున్నాగప్రతిమానవై భవమునం ♦ బొల్పుందు నీనాభియుం
బున్నాగప్రతిమానవై భవమునం ♦ బొల్పుందు నీవేణియుం
బున్నాగప్రతిమానవై భవమునం ♦ బొల్పొందు నీయానముం
బున్నాగు బరమేశుఁ బొందు మదిలో ♦ బూఁబోణి సిగ్గేటికి?

మ॥ చెలువా ! వాతేఱ తేనె లియ్యఁగదవే • శ్రీకంఠ నాకంఠమం
దలి చేదెల్లను మాన; వాక్కుధలు కాంతా! నింపవే స్థాణు వు
త్కలికన్ మీఱఁగ పల్లవింపు ననుచున్ • దన్వంగులున్ వేడ్కతోఁ
బలుమారుల్ బరిహాసముల్ సెలఁగఁగాఁ • బౌర్ధింపుచున్ గన్యకన్. 7

మ॥ తళుకుంబంగరుమేడలోపలను నిద్దావజ్రిపుంజెక్కడం
బుల మేల్దంతపుపట్టెలుం దనరి కెంపున్నుక్కులన్ గుల్కురా
చిలుకల్ దీర్చిన కోశ్మయంద మలరన్ జెన్నొందుమంచంబుపైఁ
దలిరుంబాన్పునఁ బవ్వళించుప్రియుచెంతన్ జేర్చి రభ్యున్నతిన్. 8

క॥ అంగజమౌర్యీరవము ల,నంగను మణికంకణక్వఃణంబులు మెఱయన్
గెంగేలు వట్టి తిన్నగ, శృంగారవతి నివ్విభుండు • సెజ్జకుఁ జేర్చెన్. 9

వ॥ అప్పుడు. 10

మ॥ స్తనయుగ్మం బతిమర్దనాసహము; లజ్జానమృతం గాంచు నా
ననముం; దాలదు కెంపువాతెఱ యొకింతన్ • సారె దంతక్షతిన్;
ఘనబాహాపరిరంభ మోరువ సహా! • కాయంబు; నట్లయ్యు వే
డ్క నొసంగెన్ శశిఖండమాళికి నవోధానంగమం బెంతయున్. 11

మ॥ లలితోద్యాసవసీప్రదేశముల లీలారత్న సౌధంబులన్
జెలువం బొప్పు మనోజకేళికలనాశీతాంశుకోటీరుఁ డు
త్కలికన్ మీఱ నవోధయైన గిరిజాకాంతామణిం గూడి సొం
పలరంగా బహుకాల మీక్రియ రహస్యకీడలన్ భాసిలన్. 12

క॥ స్త్రీపురుషభావమంతయుఁ, జూపట్టి జగంబులందు • సుదతీయుతుఁడై
యాపుష్పధన్వఁ డున్నతి, దీపించె జయం బెసంగఁ • ద్రిభువనమందున్. 13

మ॥ శివునాజ్ఞం జని యుత్సవాంతమున లక్ష్మీవల్లభుం డాదిగా
దివిషద్బృందము తాపసప్రకర మెంతే శూరపద్మాసురేం
ద్రవిపత్తి న్నివసింపఁజాలక నిజస్థానంబులం బాసి మే
రువుశృంగాగ్రము నాశ్రయించి మది నాలోచించి రెంతేనియున్. 14

క॥ దేవపతి కృతాంజలియై, శ్రీవాణీవరుల కనియెఁ • జింతాపరతన్
గోవింద! వారిజోద్భవ!, సేవకుడను మీకు మనవిఁ • జేసెద వినుఁడీ. 15

క॥ శూరవరు శూరపద్మవి,దారుఁ, గుమారుని సృజించి • తద్దయు జగముల్
తా రక్షింతు నటంచు ద,యారూఢిఁ బ్రితిజ్ఞఁజేసె • హరుఁ డానాఁడున్. 16

గీ॥ సత్యవాక్యుఁడు భావింపఁ • జంద్రమాళి, చేసినప్రతిజ్ఞ నిట్లుపేక్షింపనేల?
యెంతయుఁదలంప మనభాగ్య • మింతెకాక, నఖిలలోకేశుశంకరుననఁగ నేమి?

గీ॥ సురలు దైత్యులు దిక్పాలవరులు మునులు, నీశుచరణాంబుజయుగంబునెవ్వరేని
శరణుఁబొందుదు రాత్మలో ♦ సంతతంబు, భాగ్యవంతులు వారెవో ♦ ప్రస్తుతింప.

వ॥ అసిన నరవిందభవుండు పురందరాదిబృందారకుల కిట్లనియె. 19

క॥ దేవుఁడు జగన్మయుం డగుఁ, గావున సురలసురులూదిగను జగ మెల్ల
స్థావరజంగమమయ మిది, భావింప సమాన మగును ♦ ఫాలాక్షునకున్, 20

క॥ పరమదయాంభోనిధియగు, పరమేశ్వరుదివ్యపాదపంకజయుగమున్
శరణము బొందుద మిప్పుడు, గరిమ న్మన్నించు నతఁడు ♦ కరుణన్ మనలన్. 21

క॥ నగజావధూతితోడను, సొగసొప్ప వినోదలీల ♦ శుద్ధాంతములన్
జగదీశుఁడు క్రీడాపరుఁ, డగుచున్ వసియించినాఁడో ♦ యది యెట్టులొకో 22

క॥ వేవేగ నొకనిఁ బనిపి యు, మావల్లభుకడకు నచట ♦ మఱి తద్వృత్తం
బేవిధమో యది తెలిసిన, యావెనుకం జేయఁదగు ప్రయత్నము మనకున్. 23

—* దేవతలు వాయుదేవుని మహాదేవుకడ కంపుట *—

వ॥ అసిన శతానందునివచనంబులకు ముకుందపురందరాదిసకలబృందారకులు నభి
నందించి; రంత వారలయనుమతి నప్పరమేష్ఠి పవమానుం బిలిచి సంభావించి
యందర ముందర బహుమానపురస్కరముగా నిట్లనియె. 24

మ॥ వినుమా, మారుత! దానవాగ్రణులచే ♦ వేమారు నీయస్మదా
ది నిలింపవ్రజ మెల్ల దుస్సహతరాద్రిం బొంది, ధామంబులన్
ధనముల్ సర్వము కొల్లబోయి, తనుమాత్రం బొప్ప నున్నార, మె
వ్వనికీ శక్యముగాదు సువ్వె జగతిన్ ♦ వారింపఁ దద్గర్వమున్. 25

గీ॥ పంచకృత్యపరుండు బ్రహ్మచరమునకు, నూర్ధ్వరేతస్కుఁ డీశ్వరుం ♦ డురునిరూఢిఁ
బార్వతీసతియందును ♦ బడయవలయు, శూరపద్మాపహారుఁ గుమారు వీరు. 26

క॥ చిరకాలమయ్యె నంతఃపురమందును దేవిఁగూడి ♦ పురహరుఁ డిపు డే
కరణిని నున్నాఁడో మరి, యరసి వెనక్ రమ్మ పవన! ♦ యస్మదనుజ్జన్ 27

క॥ ప్రాణులకు నెల్ల నెన్నఁగఁ, బ్రాణంబవు దేహ మీవు ♦ భర్గునకు జగ
త్ప్రాణ! జగంబులకు సుర, శ్రేణికి శీఘ్రంబ హితముఁ జేయుము కరుణన్. 28

మ॥ అనినన్ బద్మజుతో సమీరుఁ డను, 'నాహా నేను శక్తుండనే
కన నంతఃపురమందు నుండు విభునిం? ♦ గంజాతబాణుండు మున్
వనితాసంయుతుడై యశేషదివిషాద్వాక్యంబు లాలించి వే
చని భస్మీకృతుడై నవార్త వినమే ♦ సర్వంసహామండలిన్.' 29

వ॥ అనుఁడు ప్రభంజనువచనంబులు విని విరించి మఱియు నిట్లనియె. 30

మ॥ వటమూలంబున నిల్చి మానితతికే ♦ వై రాగ్య మింపొంద వి
స్ఫుటలీలన్ నిగమాంతతత్త్వ మెలమిం ♦ బోధించు సయ్యాశ్వరుం
గుటిలుండై సుమబాణుఁ డదిసితుతో ♦ గూర్పగఁగోరెన్ మహా
త్కటమా తద్దురితంబు వానిఁ జెరిచెం ♦ దత్ఫలకీలాహతిన్. 31

గీ॥ అష్టమూర్తికి నీ వహా! ♦ యిష్టమూర్తి, వార్యపూజ్యుడ వరయంగ ♦ నవని నిన్ను
నాశ్రయింతుము దేవకా ♦ ర్యార్థ మిపుడు, ననిల! దీనికి మారుమాటాడవలదు.

క॥ సురల కభీష్టంబుగ స, త్వరతన్ జనవలయు మార్గతతిని శుభంబుల్
పరగ ఘటించు నటంచును, సరసిజగర్భాదిదివిజనంఘం బెల్లన్. 32

ప॥ బహువిధంబులం బ్రార్థించిన నప్పవమానం డనేకప్రయత్నంబుల రజతాచలం
బున కరిగి దక్షిణోత్తరంబులు పూర్వపశ్చిమంబులుం గలయ మందమందగతు
లన్ సంచరింపుచు భోగపురంబుఁ జొచ్చి యందు దివ్యమాణిక్యఖచితంబును,
ననేకాదిత్యసంకాశంబును, నభ్రంకషప్రాసాదంబును, నక్షిప్రకరచోరకంబును
నైన మహేశ్వరుసదనంబుఁ బ్రవేశించి భయంకరు లగుచు ద్వారంబులయం
దున్న గణాగ్రణు లెవ్వరిచేత నలక్షితుండగుచు సంతఃపురాధికారియైన నంది
సికటంబునకుం జనిన. 34

శా॥ ద్వారక్షాగ్రణి నందికేశ్వరుఁడు దద్వాయుప్రచారంబు వే
మారుం గాంచి, జనింప రోషము మదిం, ♦ బల్కెన్ గరోరంబుగా
నోరీ! మారుత! నాకుఁ దెల్పకయె గర్వోద్వృత్తి నీ వీగతిన్
జోరత్వంబునఁ జంద్రమాళిగృహముం ♦ జొత్తేర యుక్తంబాకో! 35

క॥ అనపుడుఁ దద్వచనము విని, యనిలుం డవ్వలను బోక ♦ యతనికి నత్తుడై
వినయమునఁ బల్కె నజ్ఞుడ, ననఘా! సుర లనుపఁగాఁ దదర్థం బిట్టలన్. 36

క॥ అపరాధంబును జేసితిఁ, గృపతో మన్నించి నాకు ♦ నీశ్వరుసముఖం
బిపుడు ఘటంపుమ నా విని, కుపితుండై నంది వల్కెఁ ♦ గూరతరోక్తిన్. 37

గీ॥ చంద్రశేఖరుఁ బాడఁగన ♦ సమయ మిపుడు, దొరక నేరదు వచ్చినత్రోస నరుగు
మవసరం బింతయెఱుఁగక ♦ యరుగుదెంచి, పద్మబాణుఁడు మునుబడ్డపాటువినవె?

క॥ అనిన భయంపడి యనిలుఁడు, మనమునఁ జింతించి విబుధమండలితోఁ దె
ల్పిన వార లెఱుంగుదు రని, చనుదెంచెన్ మరల మేరుశైలంబునకున్. 39

క॥ వచ్చినయనిలునిఁ గనుఁగొని, యచ్చట సుర లెల్ల నతులహరముతోడన్
మెచ్చుచుఁ బవనా! శుభముగ, వచ్చితివే? యచట నేమివార్తలు చెపుమా!

క॥ క్రీడాపరుడై శశిధర, చూడాభరణుండు శైలనుతతోడన యు
న్నాడా? తద్వృత్తాంతము, వేడుక వినుపింపు మేము ♦ వినియెడ మిపుడున్. 41

ను॥ అని హరింపుచుఁ బల్కుదేవతతితోఁ నావాయుదేవుండు ని
ట్లనియె నిర్జరులార! మీ రనుప నుద్యుఁతౌఁగి రౌప్యచలం
బునకుం బోయితి, నందు నంది సమయంబు గాదు పొమ్మంచుఁ బ
ల్కిన శంకింపుచు నవ్వలఁ జనఁగ శక్తింజాల కే వచ్చితిఁ.

42

క॥ అంతఃపురమున గిరిజా, కాంతాయుతుఁ డగుచు నుండు • కఱకంతునివృ
త్తాంతము నే నెటుల నివని,పింతుం? బ్రభువులవిధంబు • పృథివి నివనమే ? 43

గీ॥ ఇంక మీకు మనోభీష్ట • మెట్లు లట్లు, నేయుఁ డంచును వచియించె • వాయుదేవుఁ
డంత విధివిష్ణుసహితులై • యఖిలసురలు, ఖిన్ను లగుచునుగై లాసఁగిరికిఁబోయి. 44

క॥ అందున నిందువతంసుని, మందిరమును డాసి ద్వారఁచుహిఁ గాచినచో
నందీశ్వరుఁ డరుదెంచె న, మంద ప్రేమను గణేంద్ర • మండలి కొలువఁ.

45

గీ॥ అతనిఁ గనుఁగొని సురముఖ్యులంద రపుడు, ధనము చేతికి దొరక నిర్ధనులఁ బోతె
గుతుక మందుచు నర్పించి • కుసుమములను, స్తుతిశతంబుల నతని సంతుష్టుఁ జేసి.

క॥ వినయమునఁ బల్కి రెంతయుఁ, దనయునిఁగా నిన్నుఁ బడసి • త్రైలోక్యగురుం
డనఁబడె సుకృతి శిలాదుం, డనఘా! నీ మహిమ మెన్న • నలవియె మాకుఁ.

47

గీ॥ విశ్వభర్తకు మారాక • విన్నవించి, శోకజలనిధినుగ్నమా • లోక మెల్ల
నుద్ధరింపుము కరుణాసంపృద్ధి మీఱ, ననుడు వేల్పులవచనంబు • లాలకించి. 48

గీ॥ ఇందుమాళిప్రియుండగు • నంది యప్పు, డతులితస్ఫూర్తిఁ జని జగత్ప్రీతరులై న
శైలకన్యాగిరీశుల • సవిధమునకుఁ, ద్రిదశబృందంబురాకను • దెలిపి వేగ. 49

49

—* మహాదేవుండు దేవతలకు సందర్శన మొసంగుట *—

వ॥ అంత నయ్యిందు శేఖరుననుజ్ఞ నందీశ్వరుండు బృందారకబృందంబునఁ సన్నిధా
నంబునకుం దోడ్కొనివచ్చిన నా సుపర్వులకు జగత్ప్రభుండు జగజ్జననియైన
దేవినిం గూడి దివ్యసింహాసనారూఢుండై మందస్మితం బలర సందర్శనం
బొసంగె నప్పుడు.

50

క॥ నైలింపగణము శంకరు, నాలోకింపుచును మిగుల • నానందాబ్ధి
దేలుచు సంస్తుతిఁజేసిరి, బాలేందుకీరీటుఁ బవన • బంధులలాటుఁ.

51

ఉ॥ శంకర! శైలజాహృదయశంకర! భూతసమస్తపాపనా
శంకర! భక్తమానసవశంకర! సంగరరంగనిర్భరా
హంకరణాగ్రదానవభయంకర! చారుముఖేందుమందహా
సాంకుర! దేవసంసదభయంకర! సత్కృప బోవవే మముఁ.

52

మ హా దేవుడు దేవతలకు సందర్శన మొసంగుట.

సీ॥ పాణా ర్తిశమనాయ ♦ భవపాశనాశాయ, మఖవిదారాయ నమ శ్శివాయ
కాలకూటహరాయ ♦ కాలసంహరణాయ, మదరిపుష్పాయ నమ శ్శివాయ
త్రిపురసంహారాయ ♦ ధృతశూలహస్తాయ, మహాతే భవాయ నమ శ్శివాయ
కళ్యాణఫలదాయ ♦ కరుణానిధానాయ, మాధవాస్త్రాయ నమ శ్శివాయ
మానిబృందార్చితాయ నమ శ్శివాయ, మహితవిభవోజ్జ్వలాయ నమ శ్శివాయ
మదనదర్పహరాయ నమ శ్శివాయ, యనుచుసాష్టాంగమెఱుగుచు వినయమలర.

క॥ కామహర! కామదాయక!, సోమారుణవహ్ని నేత్ర! ♦ సోమార్ధధరా!
వేమారు దేవ! నీకుఁ బ్ర,ణామము కరుణింపవయ్య! ♦ నయముగ మమ్మున్ .54

క॥ ప్రభు వీవ లోకములకుం, బ్రభు వరయఁగ మాకు నీవ ♦ పలుమరు; రక్షః
ప్రభవా ర్తిహరుఁ గుమారుం, బ్రభవింపఁగఁజేయు ఘనకృత పామతితోడన్ . 55

వ॥ అనిన విబుధగణంబులవచనంబులు విని దయానిధియైన యప్పరమేశ్వరుండు
షణ్ముఖాలంకృతదేవఁడై సింహాసనంబున సాక్షాత్కారంబుగా సూర్యరేత
స్కుం డగుచు షణ్ముఖంబుల గిరిజావిలోకనంబుఁ జేయునపుడు. 56

ఉ॥ ఆనగరాజధన్వనకు ♦ నాటు లలాటవిలోచనంబులున్
మానుఁగఁ గోటిభాస్కరసమానములై ప్రభవిల్లఁ గోటికా
లానలభాసమానమయి ♦ యాటువిధంబుల దివ్యతేజ మెం
తేనియు లోక మంతయును ♦ నిండి వెలుంగఁగ సర్వదిక్కులన్ . 57

మ॥ అవలోకించి సమస్తదేవగణ మాఽయత్యుగ్రమైనట్టి శాం
భవతేజంబునఁ బాటి రెంతయు భయభ్రాంతిన్ దిగంతంబులన్
భువనం బందును నంత నెందు శరణంబు ♦ న్నానకే నిర్జరుల్
భవు సేవించిరి కంపమొందుచు జనింపం జాల నిట్టూరుపుల్ . 58

క॥ శరణయ్య! దేవ! శంకర!, శరణయ్య! మహానుభావ! ♦ సర్వజ్ఞ! శివా!
కరుణింపు మయ్య! యీదుర్ధరమగు తేజము సహింపఁదరమే మాకున్ . 59

వ॥ అని ప్రార్థించిన సర్వేశ్వరుండును, దయానిధియు నైనసాంబశివుండు సంతృప్తుం
డగుచు మనంబునం దలంచిన స్మరణమాత్రంబునఁ దత్తేజంబు జననీజనకుల
సవిధంబున నిలిచి సూక్ష్మభూతంబై యాటుప్రకారంబుల శాంతిఁ బొందె. 60

క॥ అంతఁ గృపామూర్తి నిశా, కాంతాభరణుండు సురలఁ ♦ గనుఁగొని యార్ద్ర
స్వాంతత వహ్నిసమీరుల, నంతికమునఁ జేరఁబిలిచి ♦ యనియెం బ్రీతిన్ . 61

గీ॥ జ్వలన!మారుత!మీరలు ♦ షడ్విధమగు, నిమ్మహా తేజమునుగొంచునిపుడుపోయి
యమరవాహిని శరవణప్రాంతమందుఁ, జేర్చుఁడు మదాజ్ఞ నిర్జఞ శ్రేణితోడ. 62

వ॥ అనిన శౌనకాదిమహామునులు సూతున కిట్లనిరి. 63

తే॥ తరుణశశిమాళియూర్ధ్వరేతంబు వెడలి, ఫాలనేత్రంబువలనను ♦ భాసురముగ
స్కందతనుబొందునదిమహాశ్చర్యమెన్నఁ, దెల్పఁగదవయ్య! యీకథఁ దేటపడగ.

క॥ అనఘాత్మ! సూత! నీకుం, గనఁబడు సకలంబు ముజ్జగంబులచరితల్
ఘనముగ సుబ్రహ్మణ్యుని, జననం బఖిలము వచింపు ♦ సత్కృప మాకున్. 65

వ॥ అని భూసురాగ్రణు లడిగిన వ్యాసశిష్యుండును, సర్వజ్ఞుండును నైన రోమహర్షణ
తనయుం డిట్లనియె, మునీంద్రులారా! వినఁడు. సకలశ్రేయోనిధానంబైననుబ్ర
హ్మణ్యునముద్భవంబు వ్యాసభట్టారకులు నాకు మున్నెఱిగించినప్రకారంబు
మీకేను వివరించెద. 66

క॥ హరుఁ డట్లు వహ్నిపవనుల, సురుచిర తేజంబుఁ గొనుచు ♦ సురనదియందున్
శరవణముఁ జేర్పుఁడనవుడు, బరమేశ్వరుఁ జూచి వారు ♦ ప్రణమిల్లి తగన్. 67

వ॥ స్వామీ! దేవరయాజ్ఞకు, నేముం బ్రత్యుత్తరంబు ♦ నీయంగలమా?
మే మెక్కడ? యీదుస్సహ, ధామం బెక్కడ? భరింపఁ ♦ దరమే మాకున్. 68

గీ॥ అనిన వారలవచనంబులు విని నవ్వుచు శంభుం డిట్లనియె. 69

క॥ నాయాజ్ఞ మీకు దేజం, బాయికధృతి మోవఁగలుఁగు ♦ నతిబలము విధుం
డాయజుఁడు సురలు మీకు స, హాయం బరుదెంతు రిప్పుడరుగుఁడు వేగన్. 70

వ॥ అని వహ్నిపవనుల నాదేశించి పరమేశ్వరుం డంబికతోడ సంతర్ధానంబునొండె
నంత. 71

గీ॥ షడ్విధంబైన శంభుతేజంబు వహ్ని, మూర్ధభాగమునం దిడి ♦ మోసికొనుచుఁ
గొంతదూరము నరిగి విశ్రాంతిఁజెందె, శ్వసనుఁ డనోన్య మాఠీతి, సరిదికొనుచు.

వ. ఇట్లతిప్రయాసంబున నయ్యిరువురుఁ దతేజంబుఁ దెచ్చి గంగానదిశరవణ
ప్రాంతంబునఁ బద్మమండంబునందు బహుప్రయత్నముతో నునిచిరి. 73

—* మహాదేవునియూర్ధ్వరేతంబున స్కందుఁ డుదయించుట *—

గీ॥ అమ్మహాతేజమున జలంబంత యింకి, స్వల్ప మగుచును జూపట్టె ♦ నమరనదియు
నంత నచ్చోటఁ గోటిసూర్యాభముగను, దేజరిల్లుచు శాంభవతేజ మదియు.

చ॥ తనరంగ షణ్ముఖాబ్జములు ♦ ద్వాదశబాహువులుం జెలంగఁగా
నొనరఁ బదాంబుజద్వితయ ♦ ముజ్జ్వలలీల మనోహరంబుగాఁ
గనఁబడియెన్ గుమారుడయి ♦ కాంతి తగన్ సుకుమారమూర్తితో
ననుపమమంగళాభ్యుదయ ♦ మంది సమస్తజగంబు లత్తటిన్. 75

గీ॥ సూనవృష్టిని గురసిరి ♦ సురలు దివిని, దివ్యదుందుభినినదముల్ ♦ దిశల నిండె
నాడె నప్పరోజనము; పుం, దానిలములు, వీచె; సంతోష మొద వెనువిబుధతతికి

క॥ సుమనోరమునిఁ గుమారుని, సుమనోనివహంబు మొక్కి • స్తుతియించె నొగిన్
తమతమమైశ్వర్యంబులు, క్రమమొప్పఁగ మఱల నొందఁగలిగె నటంచున్. 77

క॥ దేవేంద్రాదిసువర్వులు, సేవార్హుఁ డితం డటంచుఁ • జింతించి శిశున్
సేవింప నతనిచుట్టును, గావలి వసియించి రమితకౌతుక మలరన్. 78

వ॥ ఇ విధంబున దేవతలు పరిచర్యసలుప దైత్యనిషూదనుండు షట్కృత్తికలఁ
బిలిచి వారిఁ బ్రత్యహంబు స్తన్యం బొసంగ నియోగించిన. 79

క॥ ఆషట్కృత్తికలున్ హరి, భాషణము స్మర కపుడు • బహుతరమగు సం
తోషమున వచ్చి స్తన్యం, బా షణ్ముఖునకు నొసంగి • రాదర మొప్పన్. 80

గీ॥ శంభునందనుఁ డాతఁడు • సవిధమందుఁ, దల్లులగుచును బ్రేమచే • స్తన్య మొసఁగు
నాఱుకృత్తికల ననుగ్రహమునఁబ్రోవ, నాఱుమూర్తులు ధరియించెనద్భుతముగ.

క॥ చనుగవలఁ బాలు గారఁగ, ఘనతరమోదమునఁ గృత్తికలు వేర్వేఱం
దనయుల నొకనొకనిం గై, కొనుచున్ మూర్కొనిరిమోముఁ • గోరిక లూరన్. 81

క॥ జననులముఖ మీక్షింపుచు, స్తనయుగములఁ బట్టి పాలు • ద్రావియు వరుసన్
దనయులు ముద్దు గులికెడు, ఘనతరచేష్టలను గౌతుకంబు దలిర్పన్. 82

మ॥ జనను ల్కృత్తిక లార్వురు న్వరునతో • స్తన్యంబు లెంతేనియుం
దనయశ్రేణి కొసంగి వేడ్క చిగురొత్తం బద్మపత్రంబులన్
దొనరంగా శయనింపఁజేసిరి కుమా, రోత్తంసుల న్సారె లా
లనమీఱం గలకంతనాదముల జోలఁబాడుచు న్సొంపుగన్. 84

వ॥ అప్పుడు. 85

ఉ॥ ఒక్కఁడు సుప్తినొందు, మఱియొక్కఁడు నవ్వును సారెసారె, వే
రొక్కఁడు రోదనంబిడు, మరొక్కఁడు గూయుఁ, బదంబు బొట్న వే
లొక్కఁడు కేల వక్త్రమున • నుంచి హసింపుచు నేడ్చు నిద్రలో,
నొక్కఁడు చక్క దోయిలిని • నొక్కనిదిక్కునఁ జేర్చు ముద్దుగన్. 86

వ॥ మఱియు నిమిషాంతరంబున. 87

సీ॥ ఉరమున నొక్కండు • జరియించుఁ గరముల, జానుల నొక్కింతఁజరుగు నొకఁడు
నరుగుచు రెండుమూఁడడుగులఁబడునొక్క, డంఘ్రులఁజను దూరఁమవనినొకఁడు
జననికై దండఁగైకొని యాడునొక్కండు, నడుచుబిట్టెగయుచుఁబడుచునొకఁడు
మఱి ఖణాంతరమున • మహి గంతు లిడు నొక్కఁ, డర్థపాదంబులఁనరుగునొక్కఁ
డేక పాదంబున గమించుఁనెలమి నొకఁడు, జెట్టిపగిదినిఁబెనఁగుచుఁజెలఁగు నొక్కఁ
డొకనిశిరమును దాటించుఁనొకనివేడ్క, బాహుయుద్ధంబునకుఁబూనుఁ బరగ
నొకఁడు. 88

వ॥ ఇద్విధంబునఁ బరబ్రహ్మంబు బాలభావంబు నొంది కీడింప నాబాలుర విచిత్రంబు లైనచేష్టలు చూచి తల్లులు విస్మయంబలర సత్యంతంబు సంతోషించిరి; హరివిరించిప్రభృతు లైనదేవతలు వారియద్భుతచరిత్రంబులు గాంచి కృతకృత్యు లగుచుం జెలంగిరి. 89

గీ॥ ఒకకుమారునిఁ బ్రార్థింపుచున్న మనకు, బాలు రాఱ్ఱురు గలిగిరిఁ ప్రమదమెసఁగ
వీర లతులితనిజభుజావిక్రమముల, గర్వమణఁగింతు రిక లోకంకంటకులను. 90

గీ॥ అనుచు నింద్రాదిదేవత లాత్మలోన, శివకుమారుల నార్చుర చింతితంబు
దనరఁదలఁచుచునధిక మోదంబునొంది, రీశుఁడుబ్రసన్నుడై సచోనేమికొదువ?

వ॥ అని మఱియు సూతుం డిట్లనియె. 92

క॥ రాజకిరీటునికంటం, దేజము లుదయింపఁ జూచి దిశలకు దివిష
ద్రాజి భయంపడి పారి ప, రాజయమున నదియుఁ గాంచిఁ ప్రచురా ర్థమై 93

మ॥ పతియంకస్థలి వేగ డిగ్గి, కబరీభారంబు తాటంకరా
జితరత్నద్యుతిఁ గప్పఁ, గౌను వణకం, జిక్కుల్పడఁ హారముల్,
తతమంజీరరవంబులుం జెలఁగఁ, జిత్రం బుత్తలంబందఁ, బా
ర్వతి పాదాబ్జయుగంబు దొట్టిలఁగఁ జేరఁబోయి శుద్ధాంతము. 94

వ॥ అప్పు డద్దేనిచరణస్థలనంబున మంజీరఖచితరత్నంబులు దొరఁగి మార్గం బెల్ల
నెరసె.

క॥ తేజములు బాలు రగుచుం, భ్రాజిల్లఁగ దేవగణము లభయవిరహితమై
రాజిల్లఁ బ్రమోదంబున, నాజగదీశ్వరి యెఱింగి యానృతంబు. 96

క॥ కినుక నిబుధగణంబు, న్ననుఁగొని తనజుండు నాదుగర్భమునందు
జనియింపకుండఁ జేసితి, రసపత్యశఁ గనుఁడు మీరలదోషమున. 97

వ॥ అనుచు దేవతల శపించి హిమాద్రినందన మందస్మితాంచితవదనారవిందయగు
చు మగుడ ప్రియునంకపీఠంబున నధివసించె, సంత. 98

గీ॥ చంద్రశేఖరునుభయపార్శ్వంబులందు, నెరసికొనియున్న నవరత్ననివహమందు
ప్రతిఫలింపుచు గట్టురాపట్టి యపుడు, దశవిధంబులఁ జూపఁజేయఁదలుకెసంగ.

శా॥ తత్తద్రత్నములందునున్న ప్రతిమాతన్వంగులం గాంచి తా
దత్తతేజులఁ దేల శంభుఁడు సముద్యత్యేమతోఁ బిల్చుచో
దత్తద్రత్నసమాఖ్యలం దనరి తత్తద్రత్నదీపుల్ దగ
దత్తద్రత్నసముద్యవాంగనలు మోదంబొప్ప నెంతేనియు.

చ॥ కలికిమెఱుంగుచెక్కులును, ♦ గన్గవబేడిసలు నివ్విలాసముల్
గులికెడుమందయానములు, ♦ గొప్పచనుంగవలుం జెలంగఁగా
నిలిచి కుఱంగటం గుముదిసీరమణాభరణున్ మహేశ్వరుం
బలుమఱుఁ జూచి రందఱును ♦ భావములం దనురాగ మూరఁగన్. 101

వ॥ అప్పు డప్పువ్వుఁబోణు లుత్పల్లకమలలోచనంబులును, సునాసాపుటంబులును,
మణికుండలమండితంబులును, నకలంకశరచ్చంద్రచంద్రికావిరాజమానమందహా
సాభిరామంబులును నగు నీశ్వరునిదివ్యసుందరముఖంబు వీక్షించిన గర్భంబులు
ధరియించి రప్పుడు. 102

క॥ గిరిపుత్రి చూచి వారల,చరితముఁ గోపంబుతోడ ♦ జవ్వనులారా!
ధరఁ గాన్పు లేకయుండుఁడు, చిరకాలము గర్భభరముచేతను మీఱల్. 103

మ॥ అని శైలేంద్రతనూజ శాప మిడ నత్యంతంబుఁ దద్భీతిచే
ననువారంబు మణీవిలాసినులసర్వాంగంబుల న్మృత్యువు
న్మినుకు ల్గుల్కుఁ జనించె ఘర్మకణముల్ ♦ నిండార జన్మించి రం
దనఘుల్ శూరులు ఖడ్గపాణులు గణాధ్యక్షుల్ మహాకోటులున్. 104

క॥ భగవేత్తహరుండగు నా,భగవంతుఁడు వారిఁ జూచి ♦ భాసురహర్షం
డగుచు నియోగించెను గడు, జగదాధారునిఁ,గుమారు,నన్నిధిఁగొలువన్. 105

క॥ అల గౌరిశాపభయముల, నెలఁతలగర్భంబులందు ♦ నెలకొని తనయుల్
తలఁచిరి జగదీశ్వరుపద,జలజంబులు చిత్తములను ♦ శరణాగతులై. 106

గీ॥ హరుననుజ్ఞను బార్వతి ♦ కలమృగాక్షు, లలఘుభక్తినిఁ బరిచర్య ♦ సలిపి రెలమి
గర్భభరములచేతను ♦ గడుఁ గృశించి, సంతతంబును దుఃఖతస్వాంతు లగుచు.

—* రత్నాంగనలకుఁబుత్తు లుదయించుట *—

వ॥ అంత బహుకాలంబు పరిచర్యసలుప నప్పంకజాక్షులకుఁ బరమేశ్వరసమేతయై
పార్వతి ప్రసన్నయగుచు నాసఖీజనంబులం బిలిచి జగద్భూతికొఱకు మీ
కిప్పుడు సుఖప్రసవం బగునని యనుగ్రహించిన. 108

క॥ ఆతరుణులందుఁ దొమ్మం, డ్రాతతభుజబలులు గాంచి ♦ రావిర్భవముల్
మాతృసమానద్యుతులం, ఖ్యాతిగ జగదేకవీరు ♦ లగుచు ధరిత్రిన్. 109

క॥ కురువిందమణికిఁ బొడమిన, కురువిందలతాఖ్యసతికిఁ ♦ గొమరుఁడు వుట్టెన్
నిరుపమశౌర్యకళానిధి, పరమదభంజనుఁడు వీరబాహుం డనఁగన్. 110

గీ॥ ఘనత మాక్తికమణియందు ♦ జననమైన, తరలవల్లికిఁ బుట్టె నుదారమహిమ
సర్వవీరవరేణ్యుఁడు ♦ చారుమూర్తి, వీరకేసరి యనఁగను ♦ విజయ మెనఁగన్. 111

గీ॥ పుష్పరాగప్రభాతయైః పాటుపెనంగు, పుష్పవల్లికి నునయించె భూరిమహిమ
సునాడు వీరమహేంద్రుండుఁ భ్యాతిమీఱ, సఖలవీరాగగణ్యుడై యవనియందు.

క॥ గోమేధికమణిభవయగు, గోమేధికలతకుఁ బుట్టె • గురుతరశౌర్య
ద్దాముఁడు వీరమహేశ్వర, నాముఁడు ప్రఖ్యాతి మీఱ • నానాదిశలన్. 113

క॥ ధారుణి వై దూర్యోద్భవ, నారీమణికిం జనించె • నయము నలిర్పన్
వీరపురందరుఁ డనఁగను, వీరాగ్రేసరుఁడు లోకవిఖ్యాతముగన్. 114

గీ॥ వజ్రమణివల్లియందును • వరగుణుండు, వీరరాక్షసుఁ డనఁగ నావిర్భవించె
బుడమి మరకతవల్లికిఁ బుట్టి మించె, వీరమార్తాండుఁ డరిగర్వవిదళనుండు. 115

గీ॥ వెలయ విద్రుమవల్లి కావిర్భవించె, సుతుఁడు వీరాంతకుండను • శుభగుణుండు
నీలమణియందుఁ బుట్టిన నీలలతకు, వీరనరుఁ డన జన్మించె • విభవమొప్ప 116

వ॥ ఇవ్విధంబున నమ్మహామహు లమ్మగువలకు నాభిమార్గంబులవలన నిర్గమించి
భవానీసహితుండును, బ్రణతార్తిహరుండును నైన పరమేశ్వరునకు నమస్క
రించి యజ్ఞననీజనకులపార్శ్వంబుల వినయంబున నాశ్రియించి రింత. 117

గీ॥ వారిఁ గనుఁగొని భుజగకేయూరుఁ డనియె, భాసురప్రాధిమీఱ నోబాలులార!
పార్వతేయుఁడుపటుతరఁ బాహుబలుఁడు, ప్రభువు కాగలఁ డిటమీఁదఁ బరగమీకు

వ॥ అని యాజ్ఞాపించి శంకరుండు వారికి నామకరణంబు లొసర్చి యనంతరంబ
శీఘ్రంబున. 119

సీ॥ ప్రస్థానభేరికాపటుతరధ్వను లొప్ప, శంఖకాహళకసత్స్వనము లలర,
వివిధాస్త్రపాణులై • వెంటరా గణవరుల్, చతురంగబలములు • చాఁగొల్వ
నలరుచు రుద్రకన్యాపురోగణములు, రాజితలీల నర్తనము సలుప
నతికినిఁ దనకును • శశిరవు లేర్వేర్వర, శ్వేతాతపత్రముల్ • చెలఁగి పూన
నిందుమకుటుండు దేవీసమేతుఁ డగుచు, నలకుమారునిఁ గనుఁగొన నరుగుదెంచె
బటహరవములతోహరిప్రముఖనిఖిల, విబుధగణము లెదుర్కొనవేడ్తమీఱ.

గీ॥ శరవణంబునఁ బంకజశయనుఁడగుచు, దండకృత్తిక లార్వరు • స్తన్య మొసఁగ
నారుమూర్తులఁ దనరారునక్కుమారుఁ, డపుడు వీక్షించె బిత్తులహర్ష మెసఁగ.

క॥ సురగణము గణాధ్యక్షులు, పరివేష్టింపఁగను దివిని • భార్యతితోడన్
బురహరుఁడు కుమారునిఁ గని, పరమానందాబ్ధిఁ దేలె • భాసురలీలన్. 122

వ॥ ఇట్లు బాలేందుధరుండు కుమారవదనావళోకనపరుం డగుచు మదీయలోచ
నత్రితయంబు నేడుగదా సఫలం బయ్యె సనితలంచుచు దేవినిం బిలిచి 'కొమ్మా!
సరోజపత్రంబుల ననేకరూపంబుల భాసిల్లు నీకుమారునింగంటివే? జగదార్తి
హరుండైన యితనిచేతఁ గదా నీవు వీరమాత వగుదు, వనినఁ బతివచనంబులకు
సంతోషింపుచు నా జగజ్జనని వృషభంబు డిగ్గి. 123

- క॥ బాలుర నాఱ్వురఁ గనుఁగొని, యాలింగనములను మ స్తకాఘ్రాణములన్
బాలిండ్లనడుమఁ జేర్చుచు, శైలజయొకమూర్తిఁ జేసె ♦ షడ్మాసములన్. 124
- క॥ పదునెనిమిదికన్నలు ష, డ్వదనంబులు పాదయుగము ♦ ద్వాదశభుజముల్
విదితంబుగఁ జూపట్టఁగ, ముదమున శిశు వపుడు దేవిముందటఁ జెలఁగెన్. 125
- క॥ బాలేందునిటలభానుర, బాలామణి గిరిజ భర్తృపాత్రీకలోనన్
బాలున్నించుచు ముద్దుగ, బాలునకు నొసంగె మదినిఁ ♦ బ్రమదం బెసఁగెన్. 126
- క॥ విద్యాజ్ఞానప్రదమై, సద్యోముద మెసఁగ శైలజాస్తన్యంబున్
జోద్యమగు నాఱుముఖముల, హృద్యంబుగద్రావె బాలుఁ ♦ డెంతయువాంఛన్. 127
- వ॥ ఇవ్విధంబున నంబుజప్రభాచోరకంబులైన యపాంగంబుల జననీముఖారవిందం
బవలోకింపుచుఁ గుచంబు లాని యబ్బాలుండు పాలుద్రావ నప్పయోబిందువులు
గంగాసలిలంబులం బడిన నవి గోలి జనకుశాపంబున మత్స్యరూపులగు పరా
శరసుతు లాక్షణంబునఁ బూర్వరూపంబులు ధరించిరి. 128

—* పార్వతి కుమారుని హరువరిసరమునకుఁ దెచ్చుట *—

- క॥ అంతఁ గుమారునిఁ గైకొని, కాంతామణి గౌర ప్రియునిఁకడ కరుదెంచెన్
సంతోషంబున సర్వది, గంతములం జెలఁగె జయజయధ్వను లపుడున్. 129
- క॥ సురభేరులు మొరసెం దివి, విరులు న్వర్షించి రఖిలవిబుధవరేణ్యుల్
పరగఁగ నచ్చర లాడిరి, గరిమన్ మునిసిద్ధగణము ♦ కౌతుక మొందెన్. 130
- వ॥ తదనంతరం బాదేవీకుమారులతోడ వృషభారూఢుండై కృత్తివాసుండు
కృత్తికలం జూచి సంప్రీతుం డగుచు నిట్లనియె. 131
- శా॥ చాలం బెంచితి రీకుమారతిలకున్ ♦ స్తన్యప్రదానంబులన్
బాలుం డీతఁడు కార్తికేయుఁ డనఁగా ♦ భాసిల్లు మీపేరుచే
నీలోకంబున నీదినంబుల జనుం ♦ డెవ్వఁడు నేఁ డాదిగా
శీలం బొప్ప వ్రతంబు సల్పినఁ గడున్ ♦ సిద్ధించు నిష్టార్థముల్. 132
- వ॥ మఱియుఁ బుత్రార్థి పుత్రునిం బడయుఁ, గన్యార్థి కన్యకనుం వరించు, ధనార్థి
ధనంబందు, పశుకాముండు పశుసమృద్ధివిద్యార్థియు విద్యాలాభంబును గాంచు,
నిష్కాముండు మోక్షంబు నొందు; నిక్కుమారుజననంబు భక్తిపూర్వకంబుగా
వినినమాత్రంబున వంధ్యయుఁ గుమారసదృశుండైన కుమారుం గాంచు నని
కరుణాకటాక్షంబున నిటలాక్షుండు కృత్తికలకు వరం బొసంగి దేవీకుమార
సహితుండై భూతేంద్రగణంబులతోడ హరివిరించిప్రముఖనిఖిలసురముని గణం
బులు గొలువ మగుడఁ గైలాసంబునకుం జనియె నందు. 133

క॥ లాలించుశబ్దదండుల, మోలిన శివననయుఁ డెచుడు • మోదం బెనఁగఁ
బాలక్రిడలఁ గతివయ, కాలము వుచ్చెన్విన్ • గతులు సెలలగఁ. 134

సీ॥ చరణాబ్జనూపురఃపుణపుణభవనలతోఁ, గజసూత్రోక్తికిఁజేక్షణన మలర
వజ్రదీప్తములైన • వరకంకణంబులు, వాస్తవస్మరింబు • నందమొప్ప
మాణిక్యమయముల • మద్దికాయలడాలు, కర్ణభాగంబుల • గరిమమీఱ
రత్నము ల్గూర్చిన • రావిరేకలరంగు, కలిశలలాటభాగమనఁ జేలఁగ
దివిజకుధరంబురత్నసానువులుబోలె, మణికిరీటవృథాభానమాన మగుచు
మూర్ధవట్కంబుఁ జూపట్టమున్దుగులికె, బాలనీలు సప్పరఁబ్రహ్మ మపుడు.
వ॥ ఇట్లవాఙ్మాననగోచరంబును, నసంతంబును, సత్యజ్ఞానానందనూపంబు నైన యప్ప
రంధామం బలంకృతియుతంబైన శిశుభానంబు నొంది శివసన్నిధానంబున నలంక
రించె నంత. 136

క॥ జగతిం గ్రీడాభోలుం, డగుచు నవాచరులతోడ • పానసూమఁ డొగి
జగములనునములు రంజిలఁ, నగనాడె బాల్యనశను • ననదుచు నెలమి. 137

సీ॥ క్షణములో వృషభేంద్రఁ ఘనకకుత్కండూతి, నణఁగంగ గీరు సఖాగ్రములను
నతివికారాకృతులగుగణేంద్రులఁజూచి, చెలికాండ్రతో నవ్వుఁ జెలుపుమెఱయ
తత్సన్నిధినిఁ జేరితనర విస్మయమొప్ప, స్వానసంబులు మూయు • సంగుభులను
నొకగృహంబునఁజొచ్చియొండొకయింటిలోఁ, జరియించు నిష్కుటసరణిదూరి
గగనతలమంటుతరువులు • గరిమ నెక్కి, పుష్పముల డుల్చి ఫలజాతములను రాల్చి
పొసఁగ ధరియించిపల్లవఁప్రసవములను, ఫలములుభుజించు బాల్యచాపల్యమలర.

మ॥ ముద మింపొందఁగ నచ్చట న్నెడలి సొంపుమీఱఁగా నమ్మహా
నదులుం జొచ్చి కలంచి వంకజవనీనాళంబులుం ద్రుంచుచు
బదపద్మంబుల నడ్డగట్టి జలముల్ • పాతీననకావళుల్
గుదులై కూడఁగఁ గ్రీడనల్ప దివిషతోటు ల్విలోకింపఁగఁ. 139

క॥ కులపర్వతములు శతధా, దళితంబులుఁ జేసె సింహతతితోఁగూడం
జెలరేగి కూయు నెగురున్, బలుమఱు గిరినుండి గిరికిఁ బటుజన మెనఁగఁ. 140

క॥ అటఁ బాసి రసాతలమును, బటుగతిఁ జొరఁబాటి యందుఁ బన్నగరాజ
స్ఫటలుం గరమున నలముచు, జలులతఁ గలహించు భుజగఁ సంఘముతోడన్.

క॥ అందుండి దివికి నెగయుచు, బృందారకదంతిదంతభేదనుడై సం
క్రందనుధనువుం గొనియెడు, బృందశతంబులను గూల్చు • భీకరలీలన్. 142

క॥ ధామనిధిరథహయంబులు, వేమఱు లంఘించి యాడు • వేడుక మీఱన్
సోమతనూజుం డట సవి, సోమునిరథ మెక్కి తోలు • సొంపు దలిర్పన్. 143

క॥ హరిశిఖయమన క్తంచర, వరుణమరుద్ధనదసోమః॥వారణరాజీ
సరగున సధిరోహింపుచు, నిరుపమగతు లొప్పఁ ద్రిప్పఁ నిపుణత మెఱయన్.

మ॥ చని యంతన్ భ్రువమండలంబునకు శశ్వత్ప్రేధి మీఱం బ్రభం
జనరశ్మిన్ బ్రకరప్రణదమగు తేజశ్చక్రమున్ గేలఁ దు
త్తునియ లేయుచు నిర్వహించు మఱి తోడ్తో నభ్రకల్లోలిసి
ఘనచక్రింబులఁ గట్టి బాలకులతోఁ ఁ బ్రఖ్యాతిగా నాడుచున్. 145

క॥ లోకేశులఁ దొమ్మండ్రీ భ, యాకులులం జేసె సారె ॥ నాశ్చర్యముగా
లోకాలోకాచలమును, బ్రాకటముగ నెక్కి యాడు ॥ బాలుం డెలమిన్. 146

గీ॥ గరిమ సంతట సత్యలోకంబు డాసి, యలచతుర్ముఖువక్త్రంబు ॥ లంటియంటి
బ్రహ్మతంతువు లురమునఁబట్టి తెచ్చి, మూర్ధశిఖలునొండొండును॥ముల్లు వేయు.

గీ॥ అంత వైకుంఠపురమున ॥ కరిగి యందుఁ, గాంచనాంబరుసన్నిధి ॥ ఖగపతికిని
శయ్య యైనట్టి శేషభుజంగమునకుఁ, గలహముఘటించి బాలుఁ డుత్తలిక నగును.

గీ॥ యువవిలాసంబుఁ జూపట్టునొక్క వేళఁ, జెలుల మోహింపఁజేయుచు॥శివసుతుండు
బాలలీలావినోదము॥ల్పరిధవిల్లుఁ, ద్రిభువనంబులు విస్మయస్థితిఁ జెలంగ. 149

గీ॥ అటవికినిఁ బోయి వేగ సింహములఁ బట్టి, యొకటి నొకటికి నన్యోన్య॥యుద్ధమడర
వరుసఘటించు నవ్వుచు॥వై భవమున, నమరగణవందనీయుడ॥య్యర్భకుండు.

గీ॥ జననిలాగున లాలింప ॥ జగములందు, వనిత లెల్లను బిలువఁగ ॥ వారియొద్ద
ముద్దుగ నటించు నత్యంత॥మోహ మలర, శ్రుతిశిరంబులఁ జెలువొందు॥సుతుఁ
డతండు. 151

క॥ పలితశిరోజము లలరఁగ, వెలయఁగఁ గొని కేల యప్పి ॥ వృద్ధుం డగుచున్
బలుమఱు లోకానుగ్రహ, మలరఁగఁజరియించు జగము ॥ లద్భుత మొందన్. 152

ప॥ మఱియు నవ్విభుండు నరేంద్రసుతుని చెల్వున నొకసన్నణికింకిణీగణాలంకార
సమున్నేషం బగుమేషంబు నధిరోహించి బహువిధధానానిరూఢిం దోలుచు
నొకతరి ఖరనఖరంబును, శ్వేతాగ్ర కేసరభాసురంబును, నుదగ్రవాలాభీలంబును,
బరాక్రమసాంద్రంబును నగుమృగేంద్రం బెక్కి భూనభోభాగంబులం గమనా
గమనంబులం ద్రిప్పచు, నొకవేళ జంఘాలంబగు ఖగపతిని లంఘింపుచు, నొక
మారు ధారాశంబుగ మరాళగమనుండగుచు, నొకప్పుడు జవాధికంబగు హరి
ణంబుపై నసింపుచు, నొకనిమిషంబు శరభశాస్త్రాలంబుల వాహనంబులుగాఁ
గొనుచు, బక్షులవలె నెగురుచు, ననేకప్రకారంబుల వాపీకూపతటాకనదీ
నదంబుల నమ్మహేశాత్మజుం డాత్మగణంబులకు నుల్లాసం బలర విహరింపు
చుండు.

క॥ వీణాపాణియు నగుచున్, రాణింపంగ బాలుఁ డనెడు ♦ రాగముఁ బాడున్
బోణిమి శిలలు గరంగఁగ, నేణంబులు నిలిచి నిలిచి ♦ యింపుగ వినఁగన్. 154

చ॥ మనసిజనూన బాణహతః ♦ మానస్తతై నకలాంగనామగః
జనములు సొక్క నొక్కయెడ ♦ కంభుగమానుఁడు కేల వేణువుం
గొని సుషిరంబు నంగుళులఁ ♦ గుల్కుగరింపుచు మూయుచున్ వినూ
తనగతి గానమున్ సలుపు ♦ దారువు తెల్లఁ గనున్పి నంజయున్. 155

చ॥ దరహాసితాననద్యుతులు ♦ తామరసంబులఁ గడుకన్నలున్
సురుచిరదీప్తు బాహువులు ♦ సొంపినఁగన్ రమణీయయౌవన
స్ఫురణను సూడనొప్పి హరః ♦ సూనుఁడు వేడ్క నశేషదన్యసం
దరులమనంబులున్ మదనః ♦ తాపశిఖావళిఁ గ్రాఁగఁ గాగఁగన్. 156

గీ॥ మోద మింపొందసుతులకుఁ మూనిన రేణువు, లక్ష రాభ్యాస మొనరింప నందు నచ్చి
యఖిలభావలు గ్రహియించి యాత్మణంబు, శిశువులకుఁ దాను జతురతఁ శిక్ష నేర్పు.

క॥ ప్రాంగణభూముల నటువుల, సంగతిఁ నూడుచును వేడ్చు ♦ తుణమాత్రములో
సాంగంబులుగా వేదము, లంగజహరతనయుఁ డాతఁ ♦ డదృశతలన్. 158

మ॥ అసదృగ్విక్రముఁ డౌహరాత్మజుఁడు క్రీడానక్తఁ దా మేనునం
దు సువర్వుల్లని యద్భుతంబలర రుద్రుల్లవాఁడౌశాసన్యులున్
వసువు ల్సప్తమరుత్తు లశ్వినలు శశ్వద్భీతి దిక్పాలకుల్
వెన జంభారికి విన్నవించిరి కడు ♦ నివభాంశచేతనస్కుతై. 159

మ॥ బలదై త్యాంతక ! యెవ్వఁడో యెఱుఁగ, మీఁబాలుండు కాసారమున్
గలభంబట్ల కలంచె, ముజ్జగములు ♦ స్థండించె నత్కున్దితే ,
గులశైలంబులు సప్తవారిధులు సంక్షోభంబు నొందించె, గా
సిల దిగ్దంతులఁ ద్రిప్పి యాడఁ గడిమిన్ • జెండాడె ద్వీపంబులన్.

క॥ లోకత్రయ మీబాలుం, డీకరణిని వేధ జేయ ♦ నెట్లాగ్గు మహా !
మా కేమిగతి? వచింపుము, నాకాధిప! యనుఁడు దివిజః నాయకుఁ డపుడున్.

క॥ మాయామోహితమతియై, యాయద్భుతశౌర్యమహిమ ♦ సరయుచు నోహా!
యాయర్భకుఁ డెవ్వఁడొకో!, యాయుత్పాతం బిదేమొ యెఱుఁగ మటంచున్.

—* సురేశ్వరుఁడు సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరు నెదుర్కొనుట *

మ॥ బలురోషంబున వజ్రియాదిగ నిలింపస్తోమము ల్కార్ముకం
బులు సంధించి శరావళుల్ గురియ నాభూభృద్ధనుసూనుపైఁ
జెలఁగెంబోయవి పుష్పవృష్టి యగుచున్ ♦ శీర్షంబులం గోమలాం
ఘ్రిలయందుం జిఱునవ్వు నవ్వెను గుమాఁరుం డప్పు డెంతేనియున్. 160

చ॥ మగుడి సురేశ్వరుం డలిగి • మానుగ నభ్రగజాధిరూఢుడై
మగఁటిమిమీఱ వజ్రముఁ గుఁమారునిపైఁ బటపం దదాయుధం
బొగిఁ బ్రతివజ్రఘట్టనము • నొందినకై వడి విస్ఫులింగమున్
ధగధగ వెల్ల శీర్ణమయి • ధారుణి వ్రాతెను రేణుపుంజమై.

164

మ॥ చలము స్మిఱఁగ బాలుఁ డంత పటురోఁపం బొప్ప నవ్వజ్జిపై
నలఘుప్రాధి శరాసనంబుఁ గొని యేయ న్బాణ మెంతే శిర
స్థలము న్నాటి సురేంద్రసింధురము పీఠప్రాణమై కూలె ను
జ్వలవజ్రాహతిచేతఁ గూలిన మహాశైలంబుచందంబునన్.

165

వ॥ అదిగని సహింపక.

166

మ॥ సురలోకేశ్వరుఁ డుగ్రుడై మగుడి విఘ్నార్జునచర్మసారముల్
గురియన్ భూరిబలాహకంబుపగిదిన్ • గోదండముం బూని యా
హరసూనుం డొకతీవ్రబాణమునఁ బోద్యల్లీల ఖండించె నా
గిరిభిత్పాణిశరాసనంబును ద్రిలోకీవిస్మయంబొప్పఁగన్.

167

వ॥ ఇట్లు కోదండంబు ఖండించినఁ గనుంగొని మఱియును.

168

మ॥ గరిమ న్వజ్జి మహాగ్రకోప మడరన్ • గంజాప్తకోటిప్రభా
స్ఫురణ స్మిఱఁగ శక్తి వైవ పురభిత్సానుండు తత్తేజమున్
బరిమార్చెన్ సమరోర్వియందు చలమున్ • బాటిల్లఁ దోడ్తోఁ బురం
దరుఁ డుద్యద్విశిఖంబు లేయఁ గని కోధజ్వాలలు న్నిండఁగన్.

169

వ॥ అయ్యెడ నయ్యోధాగ్రగణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుండు మార్వీనినాదం బొనర్చి
సింహగర్జితంబుల నిందుని నిలు నిలు మని భర్జింపుచు.

170

గీ॥ ఒక్కశరమున మకుటంబు • నుర్విఁ గెడపి, యొక్కతూపున వజ్రంబుఁజక్కడంచి
యొక్కయమ్మునఁగవచంబుఁవ్రక్కలించి, యరమునొప్పింపమూర్చిల్లె, సురవిభుండు.

వ॥ అంత బలారాతి పడిన విబుధులు కోధమూర్చితు లగుచు నాశంభుతనూజునిం
జుట్టుకొని శరవృష్టులుం గురియ శరసంభవుం డవి యన్నియు నివారించుచు
నప్పుడు వేత్వేఱ బాణంబులఁ గొని, మూట దండిని, నాల్గింట శేఖని, రెంట
వరుణుని, రెంట వాయువును, మూట రవిని, నొకట సోముని మఱియు
ననేకులగు యోధవరుల నొక్కొక్కశరంబున నిమిషమాత్రంబునఁ గెడపె;
నంత హతావశిష్టులైన దివిజులు దిగంతంబులకుం బాటెరి.

172

క॥ అంత సమస్తం బావృత్తాంతము హృద్గతముగాఁగ • నల నారదుఁ డ
త్సంతము శివసుతుమహిమకు, సంతోషింపుచును గురునిసన్నిధి కపుడున్.

గీ॥ ఎలమిఁ జనుదెంచి దేవస్థానములందు, దేవతాభిరూపములను వీపునఁ దేవతః
నొక్క బాలునిచేతఁ దయ్యమునఁ జేసి నొక బిడ్డ నుపసాదింపఁగలఁడు. 174

క॥ ఈవిబుధతేజీని బురగు, భక్తితులంబు చేరి యానము • పోకొక నుండే
నావుడు నారిదునవనము, ప్రకటిగురుఁ జాలకొని • నిర్దేశముంచున్. 175

క॥ మేరుగుమా వెడలి గుహలని, వ్యాధిగుహలందు కొంతనా మేనువుశృం
గారాధుం డగునాతని, సామధాపాదధారి • సమస్తానామకే. 176

ఉ॥ ఎవ్వఁ డనంతధామఁ జీరి • ఎవ్వఁ డనంతఁ, డనంతమూర్తియూ
నెవ్వఁ, డనంతవిస్మయము • నెవ్వఁడు, కలహితులైనానిధిగా
డెవ్వఁడు, నంతవక్త్రానిక • ఎవ్వఁడు నొకఁడు, డెవ్వ ముఖము
డెవ్వఁడు నట్టినిన్ను నతిఁగాఁతు నెంతధి • నెంతయున్. 177

వ॥ తేవా! భవన్మాయావిమోహమున బ్రహ్మకలంకముధాంధులు నుదాంధులై
వైరంబున నిన్నర్చింపక క్షిప్తములై, వాదోపదయులు వారలకు ఫలింప;
నింకఁ దదీయాపరాధంబు గణంపక వ్యతిరేకములు నెక్కించి క్షింపవేయని
చరణకమలంబులం బడిన గీవ్పలి ననుగ్రహించి దేవతాగోగమ్యం డగునుబ్ర
హ్మణ్యం డభీష్టం బగువరంబు వేడు మనన. 178

క॥ గురుఁ డపుడు శంభునూనుని, కరుణకు హృదించి కోరి • భూమగునరము
సుర లజ్జలగుచు నీతో, దుర మొనరించుచును తోరి • దూరీకరించునన్. 179

క॥ తుమఁజేసి తదపరాధము, సమధికకరుణార్పితప్రభ • సకలామనలన్
గ్రమమున యథాప్రకారం, జమదగ్గ క్షింపవలయు • నాన్తిశరణ్యా!

వ॥ ఇవ్విధంబున సురగురుండు ప్రార్థించి బ్రహ్మర్షిజై స్కందండు తదభీష్టం
బొసంగె నంత. 181

గీ॥ నిద్ర మేల్కొంచినట్లుల • నిశలసురలు, భరిణి లేచిరి లజ్జఁ దనన్య లగుచు
నంత హరిముఖ్యు లాదేవుఁ సంఘులకును, బ్రహ్మతేజసిని నిశ్చలఁ ధర్మమీఱ. 182

క॥ కరుణాపాథోనిధియగు, హంసతుఁ డబ్జనరూప • మగునామాయన్
హరియించి, వారి కప్పుడు, పరగ నిజపాదకమలఁ ధర్మ నొసంగెన్. 183

వ॥ మఱియును. 184

—*సుబ్రహ్మణ్యుండు బ్రహ్మాదులకు విశ్వరూపము నూపుట*—

చ॥ సురనికరంబుఁ జూచి మది • సొంపెనంగన్ మధురోక్తిఁ బల్కె మీ
రరయుదు రింతె నన్న నొకఁ యర్చకుఁగా, నిపు డింక పారమే
శ్వరమగు మత్స్యరూపమును • జక్కఁగఁ జూచుఁడు మీ కొనంగెదం
బరమగుదివ్యచక్షువులు • మామకరూపవిలోకనార్హములే. 185

వ॥ అని జగద్గురుండగు సుబ్రహ్మణ్యం డాసుపర్వులకు విశ్వరూపంబు సూపె
నప్పుడు. 186

సీ॥ సప్తపాతాళముల్ ♦ చరణంబులునుగాఁగ, సకలాంతరీపముల్ ♦ జంఘలుగను
శరనిధు లేడును ♦ పరిధానములుగాఁగఁ, బరికింప దిక్కులు ♦ బాహులుగను
నాకాశమండల ♦ మరయ నాభియుఁగాఁగ, స్వర్గతలంబు మస్తకముగాఁగఁ
జంద్రసూర్యాగ్నులు ♦ చక్షుస్త్రయముగాఁగ, దారక ల్పితపుష్పతతులుగాఁగ
సభ్రకేశుండు శ్రీకంఠఁ ♦ డాత్మగాఁగ, గిరితనూభవ మతిగాఁగ ♦ హరిసరోజ
భవులు మరి వామదక్షిణఁ పార్శ్వములుగఁ, దనరఁబవనంబుప్రాణాదిదశకముగను.

వ॥ మఱియు నాగమంబులు వాక్యంబులును లక్ష్మీచిహ్నంబును, మృత్యువు
కాలాగ్నిరుద్రింగి డిరువురు జతరాగ్నియుఁగా, వాసుకి యనంతాదిమహానాగం
బులు పాదనూపురహంసకంబులుగా, నోషధులు రోమంబులును నండకోటులు
నూరుకాండంబులునుగా, కోటిమార్తాండసంకాశుండును, గోటిశీతాంశుసన్ని
భుండును, గోటికాలాగ్ని తేజుండును నగుచుఁ బరమాద్భుతంబుగా శంభుసంభవుం
డీరీతి విశ్వరూపంబుఁ జూపిన నత్రేజంబున సకలబృందారకనయనారవిందంబులు
నిద్రానిమేషరహితంబు లయ్యు నాశ్చర్యంబులుగా నందీకృతంబు లగుచు విషయ
పరాజ్ఞుఖంబు లయ్యె; నింకఁ జెప్పెడిదేమి పంచేంద్రియంబులతోడ మనంబులు
మహత్తరంబైన తత్ప్రకాశంబునందు లయంబయ్యె. 188

ఉ॥ అంతట నాక్షణంబ కమలాధిపముఖ్యులు లబ్ధసంజ్ఞలై
చెంతను మొక్కి యంజలిని ♦ జేయుచు పార్థసఁ జేసి రప్పు డ
త్యంతము దేవదేవగిరిఁజాత్మజ! చక్షువు లీగదే దయా
స్వాంతత మాకు; మే మరయఁశక్తులమే భవదీయరూపము? 189

వ॥ ఇట్లు పార్థించిన సంతుష్టుండగుచు శంభునందనుండు మందస్మితం బలర దేవ
తలకు సందర్శనక్షమంబైన దృష్టి యొసంగె; నంత హరిబ్రహ్మదులు వ్యాప్తం
బైన నత్రేజోమండలంబునకు జానుప్రదేశమాత్రగతంబగు సమస్తజగంబునుం
గనుచు, నమ్మహాపురుషునిదేహంబున రోమరోమంబున నూరుకాండంబులం
బోలె బ్రహ్మాండకోటులు తత్తదావరణంబులును దత్తత్త్రిభువనంబులును బ్రహ్మ
విష్ణాదిదేవతలును భూతభవ్యభవిష్యజ్ఞనంబులుఁ గాంచి విస్మయం బొది, భీత
చేతస్కులై ప్రణమిల్లి వాగ్దోచరుండుగాని యానందఘనంబైన యాశాంభవుని
వేదవేదాంతసంభవంబులైన స్తవంబుల స్తుతియించి రప్పుడు. 190

క॥ క్రమమున జన్మస్థితినా, శము లగు నెవ్వనివలన ♦ జగములకు మనః
కమలమునఁ దలఁతు మతని, సుమనోనివహగ్రగణ్య ♦ సుబ్రహ్మణ్య. 191

- క॥ వెలుగుదురు జడం శోభనగా, వెలుగులు నవ్వనమాయాఁ బ్రోక్తు లగుచు
దెలియఁగ నచ్చిద్రావం, బుని భయ నేరము బ్రహ్మఁగునునాగుహునిన్. 192
- క॥ వెలయ హిరణ్యశ్శృంగ్రు, లలనంగ హిరణ్య గూఢఁ • నూనియమయఁడై
జలజాప్తబింబమధ్య, స్థలవర్తియు నర్హుడనెని • నూనియ భక్తిన్. 193
- క॥ నిరతేంబు మదిని వికసిత, సరసీజన శౌనాతానె • చనిదేవు గుహున్
గరుణారసపాథోనిధ శరణుం, బూదన మునన్యఃకేయల మునుదున్. 194
- క॥ మానితముగ బ్రహ్మాదుల, మూసంసంబులు లలంబులును నీ పరిపూ
ర్ణానందాంబుధికేని గుహు, వాసం దలఁచెనము నునిని • వాంఛిత మొప్పన్. 195
- గీ॥ ఇంద్రుడనుచునుపారయం మునీశుడనుచు, సుబాహులంబులు లుగుదుఁరజులగుచు
నహహ! యెవ్వనిమాయలే • సఖలసఖుని, సత్సవి భవములు భవముంతుఁమాతృ
నపుడు. 196
- గీ॥ పూర్వబోధంబు నాశ్చర్య • బొందలేక, మునిశ్రీమన్మోహ వాసింతు • గిరరు లుక్య
దూరు లగుచును యశ్యేష్ఠపాఁపూరిమునకు, భక్తి నలఁతుము గుహు లెర
• బ్రహ్మ మతని. 197
- క॥ చిదచిద్వయము శరీరం, బిది మువలగు సఖలమునకు • నెన్నఁగ నెవ్వఁ
డు దగన్ నియామకుండై, మదిని భజించెన ముమానఁ • మారుని వానిన్. 198
- క॥ ఇతరవ్యాపారంబులు, సతతము వర్జించి యోగజను లెవ్వనిన్
మతిఁ దలఁచి ముక్తిఁబడయును, రతేనిం గుహునాశ్రియము • మరచితభక్తిన్. 199
- గీ॥ చర్మమట్లన వ్యోమంబుజగతి జనుఁడు, గచ్చి నీసయుఁ గైకొని • కరయుగమున
నతఁడు సాక్షాత్పరబ్రహ్మమైనగుహుని, భక్తిఁ దలఁచెక దుఃఖాల్లి • పారమందు
- క॥ వీడెన్ హృదయగ్రంథులు, వీడెన్ సంశయము లెల్ల • విశ్వాత్మా! నినున్
జూడం దక్షిణమున శశి, చూడాత్మజ! సురవరేణ్య! సుబ్రహ్మణ్య! 20
- వ॥ దేవా! యీ దేహంబున పరంజ్యోతి స్వరూపంబై వెలుంగు, నెవ్వని నుపాస
కులు సుషుమ్నామార్గంబు నొంది తదనుగ్రహంబున వైద్యుతంబైన ధామంబు
వొందుచు సంసారంబున మగుడఁ బ్రవర్తింపరు, నకలజనులకు సంసారార్జన
తారకంబును, బరబ్రహ్మంబు పరంధామంబు పరంజ్యోతియు నీశ్వరుండును
బరరూపంబును బరాశక్తియుఁ బరాత్పరంబునైన నిన్ను నుపాస్తిచేసెదము;
సవిత్రాలోకంబున దివాంధంబునుం బోలె నత్యుగ్రంబై దుర్నిరీక్ష్యంబైన
భవదీయవిశ్వరూపంబు గనుంగొన మాకు నద్భుతంబయ్యెడుం; గటాక్షించి
యథాపూర్వకంబుగా షడ్వక్త్రంబులును ద్వాదశభుజాలంకృతంబును సంపత్త్ర

దాయకంబును సౌమ్యంబు నగురూపంబు ధరింపవే యని బ్రహ్మాదులు ప్రార్థించిన విశ్వరూపం బుపసంహరించి.

202

గీ॥ కోటికందర్పరూపమైఁకొమరుమిగులు, చారుసౌందర్య మొప్పఁబ్రసన్నుడగుచు.
నంబికానందనుఁడు సురేంధ్రదాదివిబుధ, బృందములఁ జూచి పలికె మరందఘణితి.

క॥ ఈమీరలు వచియించిన, మామకసంస్తోత్ర మిదియుఁ మానవు లుర్వి
ప్రేమఁ బఠించిన వినీసం, గామితములు వారి కేను గరుణ నొసఁగుదున్. 204

వ॥ మఱియు మీకు నభీష్టంబులై నవరంబులు వేడుఁ డనుటయు స్కందునివచనం
బులకు నరవిందసంభవాదు లానందింపుచుఁ బ్రణమిల్లి యయ్యింధుశేఖరునంద
నున కిట్లనిరి.

205

—* సుబ్రహ్మణ్యుఁడు బ్రహ్మాదులకు వరంబు లొసంగుట *

ఉ॥ దేవ! ప్రసన్నులందు భవదీయకటాక్షము గల్గెనేని సే
నావిభుఁ జేసి యింద్రుఁ, గరుణామతి వేల్పుల కీవు రాజవై
కావుము మమ్ము నెల్లపుడు గర్వితదైత్యతతిం జయించి, మా
మావిభవంబులు న్మగుడ మాకు ఘటించునుగాత శీఘ్రమున్. 206

వ॥ అని వరంబువేడిన పార్వతీనందనుండు ప్రసన్నుండై విబుధోత్తముల కిట్లనియె.

క॥ పతియగుమీకు సురేందుగ్రిం, డతనికి సేనాని నగుచు నలరఁగ నేనున్
బ్రతిరోధులై నదుర్మద, దితిజప్రకరముల నెల్లఁ దెగటార్తు గడున్. 208

క॥ చిర మసురేందుగ్రిన్ జేరిన, సురసంపద లెల్ల మగుడ సురలకు నిత్తున్
గరుణ ననిపలికి సుమశర, హరసూనుఁడు సనియె రాజతాచలమునకున్. 209

వ॥ అతనివెంబడిన వాణీరమణాదినిఖిలగీర్వాణులు కైలాసగిరికిం జని యం దొక్క
శిఖరంబున నుండి కుమారుని దేవసేనాధిపత్యంబున కభిషిక్తుం జేయుతలంపున
విశ్వకర్మను రావించి కార్తికేయు నభిషేకార్థం బొకపురంబు రచింపు మనుడు
నాక్షణంబ యతండు దేవతలయనుజ్ఞ వడసి పురంబు నిర్మించె.

210

సీ॥ రమ్యంబులై నట్టి రాజనీధులచేత, దీపించువై జయంతికలచేతఁ
గలితనిర్మలతోయకాసారములచేత, విలసిల్లునుద్యానవితతిచేత
మాణిక్యవిరచితమండపంబులచేత, నతులితగోపురోన్నతులచేత
శశికాంతమణిమయచంద్రశాలలచేత, రత్ననిర్మితమందిరములచేత
గజరథతురంగసైనికప్రజముచేత, భాసురంబైన సకలసంపదలచేత,
నిరుపమంబై తనర్చు నప్పరి నుతింప, వశమె ఘణితిభారతీపతులకై న. 211

వ॥ అప్పు డప్పురంబునుం గని చతుర్ముఖప్రముఖనిఖిలసురగణంబులు నాశ్చర్యంబు
నొందుచు సంతోషభరితాంతరంగులై గీర్వాణవర్ధకిని బహుమానశతంబుల
నాదరించి రంత. 212

క॥ సుమనోనివహం బతినంభ్రమమున నేనాధిపత్యపట్టముఁ గట్ట
గుముదాప్తమకాళిసుతునకు, సమకూర్చిరి వేగ సకలసంభారంబుల్. 213

వ॥ తదనంతరంబ యన్నగరంబున మిన్నఁగ రాణించు మించుమగరానిగని
గల జిగిమిగులు జగతులును, జగతులకు విరాజిల జాజులసొంపుసంపాదించుకెంపు
రాతిన్నియలును, తిన్నియల మెచ్చొనరించు నచ్చంపుపచ్చరామానికంబుల నభి
నవశృంగారదోహతులగు దేహతులును, దేహతుల నందంబు లగుచు నుపరిభాగం
బుల నిరుగెలంకుల మరకతమణివిరచితకరతలకలితలలి తేందుకాంతమయసుధా
పూర్ణకలశాభిషేచనలాలక్ష్మ్యమాణలక్ష్మీవిలాసబంధురంబులగు ద్వారంబంధం
బుల భాసురంబు లగుచు నిరుగెలంకుల మరకతమణివిరచితంబులగుచుఁ బురంద
రోపలజాలజాలంబుల నడ్యంబులగు కుడ్యంబులరుచులును, గుడ్యవిలసితప్రఖ్యా
తాలేఖ్యప్రతిమాద్రభవిభ్రమవిభ్రాజితగంభీరశాతకుంభ స్తంభంబులును, స్తంభా
గ్రంబుల నుదగ్రంబులగు పగడంబులజగడంబులఁ బొదలుబోదియలును, గలిగి
చెలువొందుదివ్యమండపంబునఁ గోటిసూర్యదేదీప్యమానంబగు రత్నసింహాసనం
బందు నయ్యిందుశేఖరసూను సుఖాసీనుం గావించి వేదవేదాంతవిజ్ఞాననిష్ఠా
గరిష్ఠులగు వశిష్ఠాదిమునిశ్రేష్ఠులజయజయధ్వాసంబులును, బటహాథక్కాడిండి
మశంఖశృంగమృదంగవేణువీణానినాదంబులును, బిరుదగద్యపద్యంబులును హృ
ద్యంబుగ దైవారఁ గైవారంబులు నేయువందిమాగధుల కోలాహలంబులును,
దిదృక్షౌసమాగతసకలభువనజనకలకలంబులును, గెందామరలకు విందు లమరఁగ
సందర్శనం బొనర్పముందుముందుగాఁ జనుదెంచుబృందారకబృందంబులును, గరం
బుల రంగారుబంగారుబెత్తమ్ములఁ బూని చిత్తంబులలర నెరాబరాబరులు నేయు
వేత్తధరులతోరంబులగుహుంకారంబులును, నపూర్వాఖర్వసుపర్వభేరీభూరిభాం
కారంబులును, బవనచలిత కేతనపటపట త్కారంబులును, నిఖిలదిగంతాయాతనం
తావళసంతానకంతఘంటాఘణఘణ త్కారంబులును, నుభయపార్శ్వంబుల రంజి
ల్ల వింజామరలు వినరు బినరుహముఖుల కరకంజమంజులవినూత్నరత్నకంకణ
ఝణఝణత్కారంబులును బ్రహ్మాండభాండంబు నిండఁ, గ్రొమ్మెఱుంగు తెఱుం
గునఁ గురంగట మైమెఱుంగులు తురంగలించు నచ్చరమెఱుంగుఁబోలులవిన్నా
ణంబులగు నాట్యవైభవంబులును, యక్షకిన్నరగరుడగంధర్వుల నవీనగానావిర్భ
వంబులును, మెఱయ, సురవరులు విరులు గురియ, నరవింశభవముకుండపురందరా
దులు నిరతిశయప్రమోదు లగుచు గంగాదిపుణ్యతీర్థంబుల వైదికమంత్రంబుల

నభిషేచనంబుఁ జేసి, జాంబూనదాంబరదివ్యాభరణగంధమాల్యంబుల నలంకరించి ధూపదీపనై వేద్యతాంబూలనీరాజనాదినకలోపచారంబులం బూజించి దేవసేనాధిపత్యంబునకుఁ బట్టంబుఁగట్టి రట్టియెడ.

214

శా॥ నానోపాయనపాణులై దివిజు లానందంబుతో నమ్మహా
సేనున్ శంకరసూనుఁ గాంచి వరుసన్ ♦ సేవించి రభ్యున్నతిన్
సేనావల్లభుఁ డాతఁ డంత విబుధః శ్రేణిం గటాక్షింపుచున్
దా నెంతే విహరించె సర్వభువనః త్రాణై కథారేయుఁడై.

215

—* శివకుమారుఁడు నారదునధ్వరముఁ గాచుట *

ఉ॥ ఆసమయంబునన్ మునికులగ్రాణి యొక్కఁడు నారదాఖ్యుఁడు
రీప్సురుఁ డధ్వరక్రియ గర్విష్ఠతఁ బూని యొనర్ప బుద్ధిజుల్
భాసురయజ్ఞవేదికను , బాగుగ నాగమమంత్రపూర్వక
న్యాసములం బశు నిష్ఠననంబును జేయుచునున్నచోఁ గడున్.

216

సీ॥ ఉన్నతశృంగంబు ♦ లొరయ నంబరగును, రక్తలోచనములు ♦ రహిఁ దలిర్ప
శ్మశ్రులు దీపింపఁ ♦ జాల దీర్ఘంబులై , కదల ధాత్రీ ఖురాగ్రః ఘట్టనమునఁ
గంత స్తనోద్వృత్తిఁ ♦ గాదంబిని చలింపఁ, బుచ్చంబు తారకాః పుంజమొప్ప
మదగంధములు దిశాః మండలి వెలయంగఁ, బాలుపొందునర్వాంగః పుష్టి తనరఁ
బదములనురత్ననూపురాః ర్భటులుమ్రోయఁ, గంధరవరాటకింకిణిల్ ఘల్లురినఁగ
వేగ జనియించి నిస్తులః విక్రమమున, ఛాగ ముద్గతి జనియించె ♦ జగములందు.

క॥ భ్రాంతిం బొందెను దిక్తట,దంతావళపంక్తి దానిః దర్శోద్గతి క
త్యంతము డీకొనె నది నగ,సంతతి వ్రయ్యలుగ నశనిః సమమూర్ధమునన్. 218

సీ॥ ఆకులపాటొందిఁ యైరావతంబోడఁ, బుండరీకము వనంబుల డాగె
వామనం బత్యంతః, వామనస్థితిఁ జెందెఁ, గుముదంబు కుముదమైఁ కుంగెఁ జాల
కనుమరుంగున నుండఁ గడు నంజనంబును, బుష్పదంతము నోడు ♦ బొంది వ్రాలె
సర్వభూమి చలించె ♦ సార్వభౌమంబును, సుప్రతీకము మేనఁ ♦ జొప్పడంగె
ఛాగభయమున నాశాగః జంబు లిట్లు, బహుపలాయన మొందెను ♦ బరగ నంత
నజవరేణ్యంబు పాతాళః మందుఁ జేరి, భోగికులమును జెండాడె ♦ భూరిలీల. 219

తే॥ సాగరముఁ జొచ్చి జలచరః సమితిఁ గెడపె, జలదములఁ దోలెఁ బవమానుఁ
చందమునను

జంద్రసూర్యులరథములు ♦ సాగనీక, నాకనిలయుల బాధించెఁ మేఁక వీక. 220

క॥ భీకరముగ బాధించెను, లోకేశుం జేరి సర్వలోకమునందున్
వై కుంతమందు నల్లన, వ్యాకులత ఘటించె సకలః వైష్ణవతతికిన్.

221

వ॥ ఇవ్విధంబున యాగసముద్భవంబగు ఛాగోత్తమంబు లోకానీకంబున కనేకోప
ద్రవంబు లొనర్ప భయకంపితులగుచు నారదసహితులై యింద్రాదిదేవగణం
బులు యజ్ఞంబు విపరీతఫలప్రదంబగుట నెవ్వగనొందుచు యజ్ఞవాటంబు విడిచి
సర్వార్తిహారుండును జగన్నాథుండును నవ్యయుండును శంభుసూనుండును నైన
మహాసేనం గాంచి ప్రణమిల్లి యిట్లని విన్నవించిరి. 222

తే॥ దేవదేవ! మహాసేన! ♦ దీనరక్ష!, చూడు మమ్ముఁ బ్రసన్నత ♦ సుప్రీతుండు
భూసురాగ్రణి యీశ్వరఃపూజకుండు, నారదమునీంద్రసదృశుఁ డీనారదుండు.

క॥ యాగం బుపక్రమించుచు, ఛాగాలంబన మొనర్ప ♦ ఛాగం బొండు
వేగమ జనించి దైవని, యాగంబున జగము లెల్ల ♦ నుద్ధతిఁ గలఁచె. 224

తే॥ కాలకూటంబుకంటెను♦గడుఁగఠోర, మగుచుఁ గనుపట్టుచున్న దీయజము; దీని
నిగ్రహింపకయుండిన ♦ నిఖిలజగము, భగ్నమగుఁ గానఁ బాలింపు, పరమకృపను.

క॥ నీకంటె దేవ! దైత్యానీకంబుల నెవ్వఁడేని ♦ నిపుణుఁడు గలఁడే?
లోకములో నజదర్శి, తేకం బణఁగింప ననుడుఁ ♦ జరున వ్యోలయన్. 226

వ॥ కార్తికేయుండు వీరబాహుకరంబును గరంబునఁ దట్టి యతీరయంబున దర్శి
స్నేషంబునఁ దనరుమేషంబుఁ దోతేర నవ్వీరబాహు నాజ్ఞాపించిన నతం
డఖండప్రచండరోషుం డగుచు రసాతలంబాదిగా సత్యలోకవర్యంతం బరసి
విష్ణుభవనంబునఁ గోలాహలంబునం జెలంగునయ్యజంబు లీలామాత్రంబునం
బట్టం దలంచి యలంచి కొమ్ములు కరంబులం జాట్టిపట్టి నెట్టన నీడ్చికొని దేవ
నికటంబున కుద్భటంబుగఁ దెచ్చె నప్పుడు. 227

క॥ హరసుతుఁ డమ్మేషంబును, గరిమన్ లంఘించి పార్తి ఘాతంబులచే
బరుషకశాతాడనముల, నురుమద మణఁగించె మోడ♦మొప్పం గడిమిన్. 228

క॥ ధారాశతమును బరువులు, వారించిన మేష మంత ♦ బడలిక మీఱ
నోరు నిర్విప్పుచు నురువులు, గారఁగఁ గంపించి పడియె ♦ గళితస్మయమై. 229

వ॥ ఇట్లు వడిననయ్యజంబును దయాళుం డగుచు దీనశరణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం
డనుగ్రహదృష్టిం గటాక్షించినఁ దత్ప్రసాదంబున నజంబు నిజంబుగా సముత్ప
న్నబోధంబై ప్రణామస్తోత్రంబులు చేసిన. 230

క॥ ప్రీతుం డగుచు నుమాసుతుఁ, డా తగరున్ వాహనముగ ♦ నాదృతి నేలె
ఖ్యాతిగ నాతఁడు భక్త, వ్రాతము రక్షించు తరుదె ♦ వసుధాస్థలిలో. 231

క॥ శిఖసంభవుఁ డదిమొదలుగ, శిఖవలె మేషాశ్వఁ డయ్యె ♦ జెలువుగ జగతి
మఖముఖము విఘ్న మగుటయు, మఖకర్తయు నారదుండు ♦ మఖభుక్తతితోన్.

క॥ సేనావిభునకు నతుండై, మానుగ విన్నపమొనర్చి ♦ మఖవిఘ్నంబున్,
దీనుడయి దండ నిలువఁగ, నానారదుతోడ ననియె ♦ హరసుతుఁడు దయన్. 233

క॥ మునివర ! నీయజ్ఞంబున, ఘనముగ వాహనము నాకు ♦ ఘటియిల్లెను గా
వున సిర్విఘ్నం బగుచును, దనరు నీయజ్ఞ మింక ♦ ధర సాంగంబై. 234

క॥ నాకు న్వాహన మొనఁగుటఁ, జేకురె శతయజ్ఞ ఫలము ♦ శీఘ్రమ నీకున్;
లోకులు భక్తి నొకించుక, నా కొనఁగినవారి కగు ♦ ననంతఫలంబుల్. 235

వ॥ అని సఫలమనోరథుం జేసి వివిధవిద్యావిశారదు నారదు వీడ్కొని భవానీ
సూనుండును మహాసేనుండును నగు గుహుండు విలాసంబునఁ గైలాసంబున
విహరింపుచుండె నయ్యెడ. 236

తే॥ కమలగర్భుఁడు సత్యలోకముననుండి, దేవగణములతోఁ గూడ ♦ దేవదేవుఁ
బార్వతీధవు సేవింపఁ ♦ బరమభక్తి, చెలఁగఁ జనుదెంచె గైలాసశిఖరమునకు.

వ॥ ఇట్లు విరించి యరుదెంచి సమంచితమణిగణరచితగృహానిచయరుచివిలసితంబును,
విచిత్రచిత్రభిత్తికామ త్తవారణమనోహరంబును, నత్యున్నతపతాకికావిరాజ
మానప్రాసాదపరిశోభితంబును, సకలసుమనోమునిగణముక్తిప్రధాననిధానం
బును సతిప్రకాశంబును నగుపరమేశుని వేశంబుఁ బ్రవేశించు నయ్యెడ. 238

శా॥ ద్వారంబందు వినోదముల్ సెలఁగఁగా ♦ వర్తించునాస్వామి లో
కారాధ్యున్ గుహుఁ గాంచి బాలుఁ డని మాద్యద్బుద్ధి సేవింపకే.
నీరేజాసనుఁ డీశ్వరావసథ మెం ♦ తే జేరి సద్భక్తితో
గౌరీనాథు నుపాస్తిజేసి నిజహృత్కంజంబు రంజిల్లఁగన్. 239

తే॥ భవునియనుమతి సవనభుక్ప్రతీతితోడ, నతినొనర్పకబహుమదో, న్నతినిమితి
తిరిగి సత్యలోకంబున ♦ కరుగుచుండ, నబ్జజనిఁ బిల్చి హరసూనుఁ డలిగిమదిని. 240

—* సుబ్రహ్మణ్యుఁడు బ్రహ్మను మందలించుట *

ఉ॥ కొివ్వున సడ్డసేయకయ ♦ గొబ్బునఁ బోయెదు నన్ను డాసి నీ
వెవ్వఁడ వోరి చెప్పు మన ♦ నీశ్వరసూనునిఁ జూచి భీతిమై
నవ్వనజాతసంభవుఁడు ♦ ప్రాంజలియై వినయంబు మీఱఁగా
దవ్వుల నిల్చి యిట్లనియెఁ ♦ దత్పదముల్ మదిలోఁ దలంపుచున్. 241

ఆ॥ బ్రహ్మాయండునన్నుఁ బరమేశుభజియింప, వచ్చి మగుడ నిజనివాసమునకుఁ
బోవనున్నమీరు ♦ భూరికృపాదృష్టి, బిలువఁ బూర్వపుణ్యఫలముగూడె. 242

క॥ పరగఁ గృతార్థుఁడనైతిని, గరిమం జనియెద ననుజ్ఞకరుణింపు మనన్
వరహాసమొప్ప సహచర, పరివృతుడై శంభుసుతుఁడు బ్రహ్మకు ననియెన్. 243

తే॥ ఏమి చతురాస్య! వ్యాపార ధైర్యమేదీ నీకు?, విద్య లెయ్యవి వచ్చును, వినఁగవలతుఁ
జక్కఁ దెలుపుము విందు రఁస్మద్గణంబు, భవదురుప్రాధి, నలదు కోపంబుమదిని.

వ॥ అనినఁ దదీయమృదుమధురగంభీరవచసంబులకు భీతహృదయుం డగుచుఁ జతు
రాననుం డిట్లనియె.

మ॥ అజరవ్రాతము దానవావలియు మఁర్త్యశ్రేణి ముఖ్యంబుగా
సృజియింతున్ సచరాచరంబు జగమున్ ధైర్యమంద, నా కెవ్వఁడున్
ద్రోజగన్మండలి దీటు లేరు, మదికిన్ ధీపించు సర్వార్థముల్;
నిజ మష్టాదశవిద్యలందు మఱి నేనె యెన్నఁగన్ దత్తుఁడన్. 246

మ॥ అని యారీతి వచింపఁబడ్డఁడఁడు, భవ్యప్రాధి సేనాని యి
ట్లనియెన్ 'వేత్తవు నీవు; నీమహిమ యత్యాశ్చర్యమానోఁ గడున్
వనజాతోద్భవ! విద్య లెల్ల వలెనే ధైర్యమంద; వేదాదియా
ప్రణవం బెన్నివిధంబు లర్థ మిది యెఁబ్బంగిం బ్రసంగింపుమా! 247

క॥ రూపంబునంద యేరికి, జూపట్టును మహిమ; వేతె ధైర్యమందగవలెనే?
నీపాండిత్యం బైనను, జూపుము వీ రెల్ల వినఁగ ధైర్యపర్యముగన్' 248

క॥ అనవుడుఁ బంకజగర్భుఁడు, ప్రణవంబుపరీక్ష దసరఁ ధైర్యమందచినచో
విని యుచ్చారణమాత్రంబున, నోహో చాలుఁ జాలు ధైర్యం బయ్యెన్. 249

క॥ అని తలయాచుచు మఱియుం, బ్రణవార్థం బెల్లఁ దెలియఁబలుకు మటన్నన్
వినుమాని హరసూనునితో, ననియెఁ దదర్థంబు నేన యనుచు సజుండున్. 250

చ॥ నలినజుఁ డట్లు పల్కుటకు ధైర్య కుమారుఁడు వానిచెంపలన్
ఛేళఛేళ వ్రేసి బంధనమునెయు మటన్నను వీరబాహుఁ డా
జలరుహగర్భుఁ డోడుకొని ధైర్యమందమహీధరమందుఁ గావలిన్
నిలిపె ననేకకాల మొగి ధైర్యు లెల్లరు భీతినొందఁగన్. 251

క॥ సచరాచరమగుజగమును, బ్రచురంబుగ సృష్టిజేసె ధైర్యమందుఁ డపుడున్
ఖచరులు తాపసగణములు, ప్రళితమతు లగుచు నరిగి ధైర్యనికడకున్.

క॥ కృతనతులై ప్రార్థించిరి, శతధృతిచెఱ మాన్పు మానుచు ధైర్యజుం డా
దృతి విని వేల్పులమనవుల, నతివేగమ నందిఁ బిలిచియనియెంబ్రేమన్. 252

మ॥ విను నందీశ! మదీయపుత్త్రుకడకున్ ధైర్య పోయి నాపల్కు లి
ట్లను వారంబును సంస్తవంబులఁ గడుం ధైర్యమంద సేనానిచే
తను బ్రహ్మ నిడిపించి రమ్ము దివిషత్సందోహ మెంతే భజిం
పను మోదంబు సమస్తలోకసృజనప్రత్యాహముం బూనఁగన్. 253

వ॥ అనవుడు.

255

క॥ నందీశ్వరుండు చయ్యన, నిందుకళాధరునియాజ్ఞ ♦ నిడి మూర్ధమునన్
స్కందాచలమునకుం జని, స్కందునిఁ గని ప్రీతుఁ జేసి ♦ సంస్తవతతులన్. 256

తే॥ సామి! దేవరదండకు ♦ జగదధీశుఁ, డిందుమాళి నియోగించె ♦ నిపుడు నన్నుఁ
బద్ధగర్భుని విడువుము ♦ పరమకృపను, బూర్వమట్లనె యగుఁగాక ♦ భువనసృష్టి.

మ॥ అనునందీశ్వరుఁ జూచి శంభుసుతుఁ డు ♦ ద్యతోక్రధరూక్షేక్షణల్
దనర నిష్ఠురభాషణంబులను న ♦ త్యంతంబు భజించి వ
చ్చినతోవం జను లేక మాటువలుకన్ ♦ శీఘ్రంబ కారాగృహం
బున నీకున్ సహవాస మబ్జజునితోఁ ♦ బొందంగఁ జేకూరెడున్. 258

క॥ అనిన భయంపడి యంజలి, దనరఁగఁ బ్రణమిల్లి నంది ♦ తత్త ణమందున్
జని యాప్యత్తాంతంబును, వినుపించెఁ బురారి కపుడు ♦ విస్మితమతియై. 259

తే॥ బలుశిరఃకంపమును జేసి ♦ భవుఁడు తాను, స్కందదర్శనలోలుఁడై ♦ స్కందగిరికి
నరిగె నంతఃపురంబున ♦ నధివసించు, పార్వతోదేవితోడఁ ♦ జెప్పకయ వేగ. 260

వ॥ ఇ ట్లతిత్వరితగతిం జని యందు నిందుశేఖరుండు సహచరపరివృతుండై కీర్తా
వినోదంబులం జెలంగుకుమారుని నేతోత్సవంబుఁగాఁ గనుంగొని గాఢాలింగ
నముఁజేసి మూర్ధంబు మూర్కొని యానందపారావారంబునం దేలి పరవశుం
డయ్యె. 261

క॥ అంతఁ గుమారుఁడు గౌరీ, కాంతునిమూపున నటించెఁ ♦ గడుముచ్చటగా
స్వాంతము రంజిలఁజేయుచు, సంతతి సౌఖ్యంబుకంటె ♦ సౌఖ్యము గలదే ? 262

వ॥ ఇవ్విధంబునఁ గుమారుసుకుమారంబు లగునంగంబులు పద్మకోమలంబు లగు
పాణితలంబున స్పృశింపుచు మందస్మితం బలర సాంత్యనపూర్వకంబుగా జగదీ
శ్వరుం డిట్లనియె. 263

తే॥ వత్స! విడువుము దయచేసి ♦ వనజభవుని, భువనసృష్టియు వీనిచేఁ ♦ బొసఁగు నెపుడు
నిదియు నస్మదీయాగ్రహఃకృత్య మనిన, విడువ నని పల్కెఁ దండ్రిపై ♦ వేగనలిగి.

ఉ॥ అంతటఁ గోపవత్సలత ♦ లాభవునాత్మ జనించెఁ దుల్యమై
సంతతమున్ మనంబునను ♦ సంతనమందిన నేరికేని నా
గంతుకమైనకోప మది ♦ గాఢతరంబగుఁ గాన నయ్యుమా
కాంతునికోధమే యపుడు ♦ గ్రీక్కునఁ దోకొనె నిగ్రహింపుచున్. 265

వ॥ దానంజేసి వెండియు.

266

చ॥ స్మరమదహరి యిట్లను గుఱమారుని బిల్చి, యెఱుంగ వర్భకా!
పరగఁగ మున్ను నీకడకుఁ ♦ బంపితి నందిని; వాని నెంచకే
కరమునిరాకరించితివి ♦ గ్రక్కున నన్నను ద్రక్కియ న్నిరా
దరణముఁ జేయకే విడువు ♦ తామరసోదభవు, నిన్ను వేడెడన్. 267

వ॥ అని పలుక జనకునియనునయంబునకు మనంబు గరంగి యనయంబు వినయంబు
బెనంగొన నప్పు డక్కమలభవుని గారాగృహవిముక్తినిం జేసి కుమారుఁడు
తండ్రి కిట్లనియె. 268

శా॥ చేతోమోదము మీఱ నేను సఖులుం ♦ జెన్నొండఁ గ్రీడింపఁగా
నీతం డక్కడ వచ్చి దర్పమున న ♦ న్నీక్షించి సేవింపకే
యాతాయాతములన్ ఘటింపఁగను నా ♦ కత్యంతరోషంబు సం
జాతంబై యపు డేను వీనిని బరీక్షింజేయ నూహింపుచున్. 269

క॥ ఎవ్వఁడవు నీవు? కృత్యం, బెవ్విధి? యెచ్చోటు నసతి? ♦ యేమి యధీతం
బవ్విధముఁ దెలుపు మనవుడు, నవ్వారిజభవుఁడు తెలిపె ♦ నది యఖిలంబున్.

వ॥ అంత మఱియును. 271

క॥ ప్రణవమున కెద్ది యర్థము?, వినిపింపు మటన్న నతఁడు ♦ వేతె నచింపన్,
విని యాయపార్థ, మాగ్రహ, మున నిలిపితి శిక్షఁజేసి ♦ భూధరమందున్. 272

మ॥ అనినం బ్రీతమనస్కుఁడై హరుఁడు నెఱయ్యంబొప్ప ముద్దాడి నం
దనుజెక్కిళ్ళు, మనూత్తమంబునకు నర్థం బెద్ది వాక్రువ్యమా
యనఁ బుత్తుండు తదంఘ్రిపద్మములకున్ ♦ హర్షంబుతో మ్రొక్కుచున్
మనురాజం బిది ప్రాకృతుల్ వినఁగ సంభాషింపఁగాఁ గూడునే? 273

క॥ మఱి ధీమంతుం డగుగురుఁ, డెఱిగింపఁగవలెను మంత్రమెఱిగింపనిచో,
నెఱిగింపఁగఁబోయినగురుఁ, డెఱిగించినమంత్ర ముభయ ♦ మిది దోష మగున్.

చ॥ అనిన సురాసురవ్రజము ♦ నవ్వలఁ బొమ్మని శంభుఁ డంతఁ బ్రే
మను సుతు సంకపీతమున ♦ మన్ననఁ జేర్చియుఁ గాఁగిలింపుచున్
వినియెదఁ బుత్త్రీ! కర్ణమున ♦ వేగ వచింపు తదర్థ మెల్ల నా
కనుడు గుహుండు దెల్పెఁ బ్రణవార్థము, మ్రొక్కుచుఁ దండ్రి కెంతయున్. 275

క॥ తెలిపిన నిస్సంశయముగఁ, దెలియుచుఁ బ్రణవార్థ మిదియదృఢముగఁదనయా!
పలుకును నిన్నును నన్నును, జెలుపుగ నీశ్వరుల మెన్నఁశివులము కనుకన్. 276

వ॥ ఇ ట్లేవ్వరేని ప్రణవార్థం బెఱుంగువారలు మత్సమ్యంబు నొందుదురు;
వేదాంతవిజ్ఞానసునిశ్చితమతులును, శుద్ధసత్త్వులునైన యతీంద్రులకు బ్రహ్మ
ప్రాప్త్యైకసాధనం బిదియ యని ప్రసన్నహృదయుం డగుచుఁ బరమేశ్వరుండు

పుత్తా! మహాత్తరంబైన యీ మంత్రార్థం బెఱుంగ నీవకాక యధికారమద గ్రస్తుండు చతుర్ముఖుం డెఱుంగనేర్చునే? ధ్యాననిర్దుతకల్మషు లగు యోగింద్రులైన నెఱుంగఁజాలరు; మదనుగ్రహంబున మదభక్తు లెఱింగినట్లు నీవును మత్స్వరూపంబవుగావున నేతదర్థంబ నీకుఁ గరతలామలకంబై యుండు. 277

ఆ॥ అల యగస్త్వఁ డొకఁడె ♦ యధికారి యీయర్థ,మరయ యోగిగణము♦లందునుర్వి నతని కీవు దెల్పు♦మస్మదనుజ్ఞను, విద్య యిదియు ధరణి♦వెలయుఁగాత. 278

క॥ అంతేవాసియు నీ క,త్యంతము కుంభభవుఁ డతని ♦ కాయర్థంబున్ సంతసమునఁ బొందించుట, యెంతయుఁ దగు ననుచుఁ బలికి ♦ యీశ్వరుఁ డంతన్.

తే॥ వేగఁ గైలాసగిరి కేగి ♦ వేడు కలర, శైలజను గూడి పరిరంభ♦సౌఖ్యజలధిఁ బరగఁ దేలించి శాంభవ♦పద్మభవుల, వృత్త మంతయు వచియించె♦విశదముగను.

—* పరమేశ్వరుఁడు పార్వతికిఁ గుమారుచరిత మెఱిఁగించుట *—

క॥ కొమరుని యద్భుతచర్యలు, కొమ రొప్పఁగ నాలకించి ♦ కుతుకం బలరన్ రమణీమణి గిరికన్యక, రమణున కనియెన్ మనోహరంబగుఫణితీన్. 281

క॥ లోకాతీతంబైనది, నీకొమరునిమహిమ యెట్లు ♦ నేర్చెనొ శిశువై లోకము లెల్ల సృజింపఁగఁ, బ్రాకటముగఁ దెల్పు శ్రోత్ర♦పర్వముగాఁగన్. 282

క॥ గూపం బెట్టిది? యీతని, కేపగిది విభూతి దనరు? ♦ నితఁ డేమహిమ జూపట్టు? వీర్య మెట్టిది?, రూపింపుము సత్కృపాని♦రూఢి న్నాకున్. 283

క॥ అనిన వధూమణితోడను, మనసిజమదభంజనుండు ♦ మానుగ ననియె న్విను మోసుందరి! నీ కే, ననయము వినుపింతు నతిరహస్యం బిదియున్. 284

తే॥ నేను శివుఁడను బూర్ణుండ ♦ నిష్కళుండ, నీవు మచ్ఛక్తి వనపాయిని విది నిజము ప్రకృతి వగు దీవు నేనును ♦ బ్రత్యయంబు, నీవు శబ్దంబ వర్థంబు♦నేను తరుణి!

తే॥ జగ మగుదు వీవు, నాథుండ ♦ నగుదు నేను, పంచకృత్యపరుండనై♦పరగుచుండుఁ బంచనక్తుండ నే నబ్జపత్రినేత్ర! యేకవక్త్రపు మదభిన్న♦వీవు పణతి. 286

వ॥ అదిగావునఁ ద్వద్రాపంబు మద్రూపంబు నగుటను, నిక్కుమారుండు పంచకృత్య పరుండగుచు వణ్ణుఖుం డనియును, గృత్తికాస్తన్యపానంబువలనఁ బ్రవర్ధిల్లుటం జేసి కార్తికేయుం డనియును, బర్వతపుత్రివైన నీకుఁ బుత్రుం డగుట బార్వతీనందనుం డనియును, విక్రమంబున జగత్త్రియం బాక్రమించుట స్కందుండనియును, భక్తుల నగ్రపదవి నొందించుట నాకస్మియను పేరొప్పు, మత్స్యంభవుం డగుటనేనియు మదీయలలాటాగ్ని సముద్రపుం డగుటనేనియు, నగ్నిచేత భరింపంబడుట నేనియు నగ్నిభూ వనియును, వేదాంతంబుల దహరాకాశంబ గుహయనంబు;

డదంతర్నిష్ఠుఁ డగుట గుహలం డనియును, జహన్ముత్త్యుఁహినుండగుటఁ గుమా
రుండనియును, శరవణంబున జన్మించుట శరవణోద్భవుఁ డనియును, బ్రాహ్మణ
లకు దేవుం డగుట సుబ్రహ్మణ్యుం డనియును, నాయుద్ధాచే నిందునితోడ
సఖ్యంబు వాటించుట మహాసేనుం డనియును, హరిహరముఖనిఖిలసురగణంబు
లగు సేనలదుఃఖాంతంబు నొందించుట సేనాని యనియును, గంగయందు నుద్భ
వించుట గాంగేయుం డనియును, గీర్తింపఁబడును; మఱియు నత్యసంకల్పసత్య
కామవిశ్వాధికాది తన్నామంబు లసంఖ్యాతంబులు నగు; బ్రహ్మాండంబులైనయవి
వచించితి; నిన్నియు ముక్తిదంబులు; నిం దొందు పడఁచినయంతమాత్రంబునఁ
బురుషునకుఁ బురుషార్థచతుష్టయంబు లభించు, బ్రహ్మహత్యాది పాపంబు
లంటవు; విను మితనిసూపంబు నిష్కళంకంబును సచ్చిదానందంబును బరంజ్యో
తియు మహత్తులకు మహత్తు, సమవేమంబును; జంనోమూర్త్యాగ్ని నిద్యుత్తారకాది
తేజంబు లితని తేజంబు ననుసరించును; సూత్రంబున మణిగణంబులుంబోలె నితని
యందు నిఖిలభూతంబు లధివసించు; నిదియ నీతనియునకు స్వాభావికసూపంబు;
మఱియు భువనాత్మకంబైన యస్యసూపంబు నీదాము. త్రివిధంబు మూర్ధంబును,
గగనంబు నాభియు, సప్తపాతాలంబులు పాదంబులును, సోమసూర్యవైశ్వా
నరులు లోచనంబులును, దిశలు బాహువులును, నోషధులు రోమంబులును,
భూతంబు లింద్రియంబులును, నబ్జాదులు విషయంబులునై పరగు. లోకానుగ్రహ
ర్థంబుగా వడ్వక్త్రంబులును, ద్వాదశభుజంబులును, సప్తాదశలోచనంబులును
నైనశుభరూపం, బిదియు నాబ్రహ్మంబుచేత సంగీకరింపఁబడియె, దేవీ! యీ
రూపం బెవ్వరు తలంతురు వారు ధన్యులు, జగన్వంద్యులు, పరమపవిత్రులు.
భూలోకంబున నితనిపదభక్తులగువారు త్రివిధశుల్క సమ వంశనీయులు, మనకు
నత్యంతంబు ప్రియు లగుదు; రింక నేతస్మహిమంబు వర్ణించెన నాకర్ణిపుము.

క॥ ఈతనియనుమతి లోక, వ్రాతంబు సృజించుఁ దా సనబ్రహ్మలతో
ధాతయుఁ బాలనసేయును, ఖ్యాతిగ నారాయణుండు • కరుణవల్లిర్పక. 288

క॥ ప్రాణాది భేదములతోఁ, బ్రాణులయం దెల్ల నిలిచి • పవమానుండు
బూనును జగదుద్ధరణము, నీనందనుశాసనమున • నీరజవదనా! 289

క॥ లోకంబులు భాసిల నా, లోకంబు ఘటించు మిగుల • లోకేశుఁడు
బ్రాకటముగ నీకొమరుని, భీకరమగు నాజ్ఞ కాత్మ • బెదరుచు నెపుడు. 290

క॥ హవ్యంబు లిచ్చు సురలకుఁ, గవ్యముల నొసంగు నెపుడు • గ్రహ్యాదులకు
హవ్యభుజుండు త్వదాజ్ఞను, భవ్యంబుగఁ గర్తయగుచుఁ బాకక్రియకు. 291

ఆ॥ నీలవేణి! వినుము నీకుమారునియాజ్ఞ, మీఱలేకకాదె • మృత్యు వెపుడు
జీవసంఘములను • జెలువొప్ప వసియించు, వ్యాధివీడనముల • యాతనలను. 292

- అ॥ జీవకోటి నెపుడు ♦ జీవింపజేయును, కార్తికేయనాజ్ఞ ♦ గాదె జగము
లఖలభూతములకు ♦ నాకాశ మవకాశ, మొసగు సంతతంబు ♦ వినరుహాక్షి! 293
- క॥ కాలము సృజించు జీవులఁ, గాలంబే సంహరించుఁ; ♦ గాలాధీనం
బోలి సమస్తమ్మును; నీ, కాలము భవదాత్మజునకుఁ ♦ గైవసము జుమి. 294
- క॥ వారిధులు పర్వతంబులు, వారిధరంబులును నదులు ♦ వసుమతి సకలం
బారయఁ దదధీనంబగు, నేరికి లంఘింపఁగూడ ♦ దీతనియాజ్ఞన్.
- వ॥ అనిన భవాని యిట్లనియె. 295
- క॥ వీనులవిందుగ వినియెద, మానుగ వచియింపు నీకుఁ ♦ మారువిభూతిన్
మానవకోటికి ముక్తిని, దానముగద తద్విభూతిఁ ♦ దలఁచినమాత్రన్. 296
- వ॥ అనిన జగదంబకు జగద్గురుం డిట్లనియె. 297
- క॥ నానాజగముల కెంతయు, మానుగ నుపకార మిదియు ♦ మానిని! వినుమా
యానందము పొలుపొందఁగ, నేనానివిభూతి నీకుఁ ♦ జెప్పెద నేనున్. 298
- వ॥ దేవీ! సర్వభూతాత్మకుండును, సర్వలోకాత్మకుండును, సనాతనం బైనసాక్షా
త్పరబ్రహ్మంబు నీనుబ్రహ్మణ్యుండయగు; నెద్దియెద్ది సంపత్తేజోబలంబుల నూర్జి
తంబై చూపట్టు నది యంతయు భవత్సుతువిభూతివి శేషంబ యని యెఱుంగుము;
దీపంబు దీపాంతరంబైనచందంబున నేన పుత్త్రభావంబు నొందితి. దీపాంతర
మాహాత్మ్యంబున దీపంబుమహిమ మెఱుంగునట్లు మదీయమహిమ యే మత్పుత్ర
మహిమ యని యెఱుంగు; మతనివిభూతి జగం బెల్లెడ విజృంభించు, నిది యెల్ల
నిన నీతఁ డనంతరుద్రులలోనఁ గాలాగ్నిరుద్రుండును, శంఖచక్రినందకకౌమో
దకీధారు లగు విష్ణువులలో నాదివిష్ణుండును, జతుర్ముర్తులలోన వాసుదేవుం
డును, శస్త్రుధరులలోన రాముండును, వృష్ణివంశజులలోన వసుదేవసుతుండును,
బాండవులలోన ధనంజయుండును, బ్రజాపతులలోనఁ జతుర్ముఖుండును,
మనువులలోన స్వాయంభువమనువును, దేవతలలోన నిందుండును, దేజో
వంతులలోన నగ్నియును, బితరులలోన యముండును, బలయుతులలోన
నీలుండును, గంధర్వులలోనఁ జిత్రరథుండును, నిధీశులలోన ధనదుండును,
దిక్పాలకులలోన నీశానుండును, గజేంద్రంబులలోన నైరావతంబును, దురం
గంబులలోన నుచ్చైశ్శ్రీవంబును, దరంగిణులలోన భాగీరథియు, రుద్రులలోన
శంకరుండును, వసువులలోన వాసవుండును, నాదిత్యులలోన సూర్యుండును,
(విష్ణువు) భిష్మగ్జనులలోన నశ్వినులును, దైత్యులలోనఁ బ్రహ్లాదుండును, సర్పంబు
లలోన వాసుకియు, మృగంబులలోన మృగేందుండును, విహంగంబుల
లోన గరుడుండును, బ్రహ్మర్షులలోన వశిష్ఠుండును, దేవఋషులలోన నార
దుండును, సర్వవృక్షంబులలోన నశ్వత్థంబును, మానవులలోన భాసురుఁ డితం

డగు. నిజ్జగంబున దేవతిర్యగ్జగతుప్రభృతులందు నెందెందు వీర్యసంపత్తి ర్విద్యా
జ్ఞానాధిక్యం బలరు నది సమస్తం బితనివిభూతిలేశంబగు, నిశ్చయం; బిది సంక్షేప
రూపంబునం జెప్పితి; విస్తరించి నుడువ శతకోటివర్ణంబులలోన నశక్యంబగు;
ప్రసంగవశంబున నింతయు నెఱింగింపం బడియె; నింక నాచే నెఱుంగవలయు
నది లోకరక్షణార్థంబుగా నడుగుమని, ప్రసన్నాత్ముం డగుచు నప్పరమేశ్వ
రుండు కుమారవిభవంబు లోకానుగ్రహార్థంబు ౧౮ బార్వతి కెఱింగించి యంతః
పురంబున గిరిజాసమేతుండగుచు నిరంతరసౌఖ్యంబుల నలరుచుండె. 299

—* ఆ శ్వా సా ం త ము *—

మ॥ చరణాలంకృతభోగినూపుర! పురాశామ్యస్మదధ్వాంతసం
హరణాదిత్యవిభావిభాసుర! సురాహ్లాదప్రధానైకబం
ధుర! కారుణ్యసుధారసాకర! కరాత్యాధోగ్రశూలార్చిరు
త్కరహవ్యాయితకుంజరాశర! శరద్ధారాధరాచ్ఛాకృతీ!

300

క॥ సారసభవాదిసురగణ, సారసపర్యాయితాంఘ్రిసారస! కరుణా
సారసహిత! నిఖిలాగమ, సార! సకలభక్తహృదయసారసమితా!

301

పృథ్వీ వృత్తము.

ధరాధరధనుర్ధరా! ♦ ధరవిదారిముఖోద్ధరా
ధరాధరసుతాధరా♦ధరసుధారసేచ్ఛాధరా!
ధరారిమణినీలకంధర! సతప్రజాపద్ధరా
ధరాధరధురంధరా♦ధరపదస్థగంగాధరా!

302

గ ద్య.

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్చితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపనగోత్ర కోడూరి
యెల్ల నామార్యపాత్ర శంకరానూత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనానూంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ

కాండంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురువే నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం త గ్గ త

వివరహస్తాక్షరపాదము

సంభవకాండము.

పంచమాశ్వాసము.

శ్రీరాజన్మభువాగభు,
భూరమణమనోరథార్థః పూరణవిబుధ
త్మారుహ! వరహీరమణీ,
శ్రీరమణీయామలాంగ! శ్రీశివలింగా!

1

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె.

2

క॥ లోకప్రసిద్ధికరముగ, శ్రీకంఠం డట్లు చెప్పఁ ♦ జెలువుఁగ దివిష
ల్లోకంబుల నందందును, జోకం గీర్తించి రెల్లనుందరు లతనిన్.

3

ప॥ ఆసమయమున.

4

—* హరినేత్రకమలములం దిద్దరుకన్యక లుదయించుట *—

మ॥ స్మరరాజ్యేంద్రిరలో, యచంచలలఃసత్సేదామినీవల్లులో,
మరువంపు నిర్విబంతులో, నవసుధామాధుర్యపుంజంబులో,
పరగన్ సానలదీరురత్నములొ మే ♦ ల్మంగారపుంబొమ్మలో,
ధరణీమండలి నా విచిత్రతరసౌందర్యంబుఁ జూపట్టుచున్.

5

క॥ పేరమృతవల్లి నా నొక, నారియు, సౌందర్యవల్లి ♦ నా నొకసతియున్
వారిజలోచనులోచన, వారిజములఁబుట్టి రెలమి ♦ వనిత లిరువురున్.

6

క॥ ఆకన్యలశృంగారం, బాకాంతివిలాసవిభ్రామాతిశయంబుల్
లోకత్రయమం దరయఁగ, నేకాంతలయందునైన ♦ నెన్నఁగఁగలదే?

7

క॥ ముద్దుగ మోములసామిని, ముద్దుగఁ గిన్నరులు పాడ ♦ ముచ్చట దనరన్
ముద్దియ లాయిద్దఱు విని, తద్దయు మోహించి మిగులఁ ♦ దత్పరమతులై.

8

చ॥ అతని వరించువాంఛ వికాచాంబుజనేత్రాలు కొమ్మ లిర్వరుం
బ్రతిదినము స్వదాకృతిని ♦ భావనఁజేయుచుఁ నచ్చరిత్రముల్
సృతియుగపర్వమొప్ప వినుచున్ సతతంబుఁ దదేకచింతతో
నతనునిశాతసాయకమహానలకీలలఁ గ్రాగుచుం గడున్.

సీ॥ ఆహారనిద్రలు ♦ నన్నియు నర్జించి, వస్త్రభూషణముల ♦ వాంఛఁ దొలగి
స్వర్ణదీతటమున ♦ శరవణంబందును, బద్మతటాకంబు ♦ పజ్జఁ జేరి
వ్రతశీల లగుచును ♦ వరతపోగరిమను, నిత్యంబు నత్యంత ♦ సయమ మొప్ప
వల్కలాంబరములు ♦ వారక ధరియించి, పాలుపొంద మేసను ♦ భూతి నలది
మెడనుఁ రుద్రాక్షమాలికల్ ♦ మెఱయఁదాల్చి, సంతతంబు షడక్షరీః జపముఁ దన
బహుదినమ్ములుభజియింపఁ ♦ బరమభక్తి, వారినిష్ఠకుఁ బ్రముదితఁ ♦ స్వాంతఃకగుచు.

వ॥ అమ్మహా సేనుండు మందస్మితవదనారవిందుండగుచు నయ్యిందువదనలకుఁ బ్రత్య
క్షుంబైనఁ గనుంగొని రోమాంచితదేహ లగుచు నయ్యమృతవల్లీసౌందర్య
వల్లులు భవానీకుమార పాదాఁ బుజఁబులకుం బ్రణమిల్లి యంజలి ఘటించుచు
బార్హ్వంబుల నిలిచి రప్పుడు. 11

క॥ స్వామి కనుంగొని వారలఁ, దామరసదళాక్షులార! ♦ దయసేసెద మీ
కామితముఁ దెలుపుఁ డనవుడుఁ, గామిను లిట్లనిరి, దేవ! ♦ కరుణాంబునిధీ! 12

క॥ పరమకృపామతి మాకున్, వర మియ్యఁ దలంచితేని ♦ వసుమతి మమ్మున్
వరియింపు; నిన్నుఁ బతిగా, నిరతముఁగోరెదము మదిని ♦ నిర్మలచరితా! 13

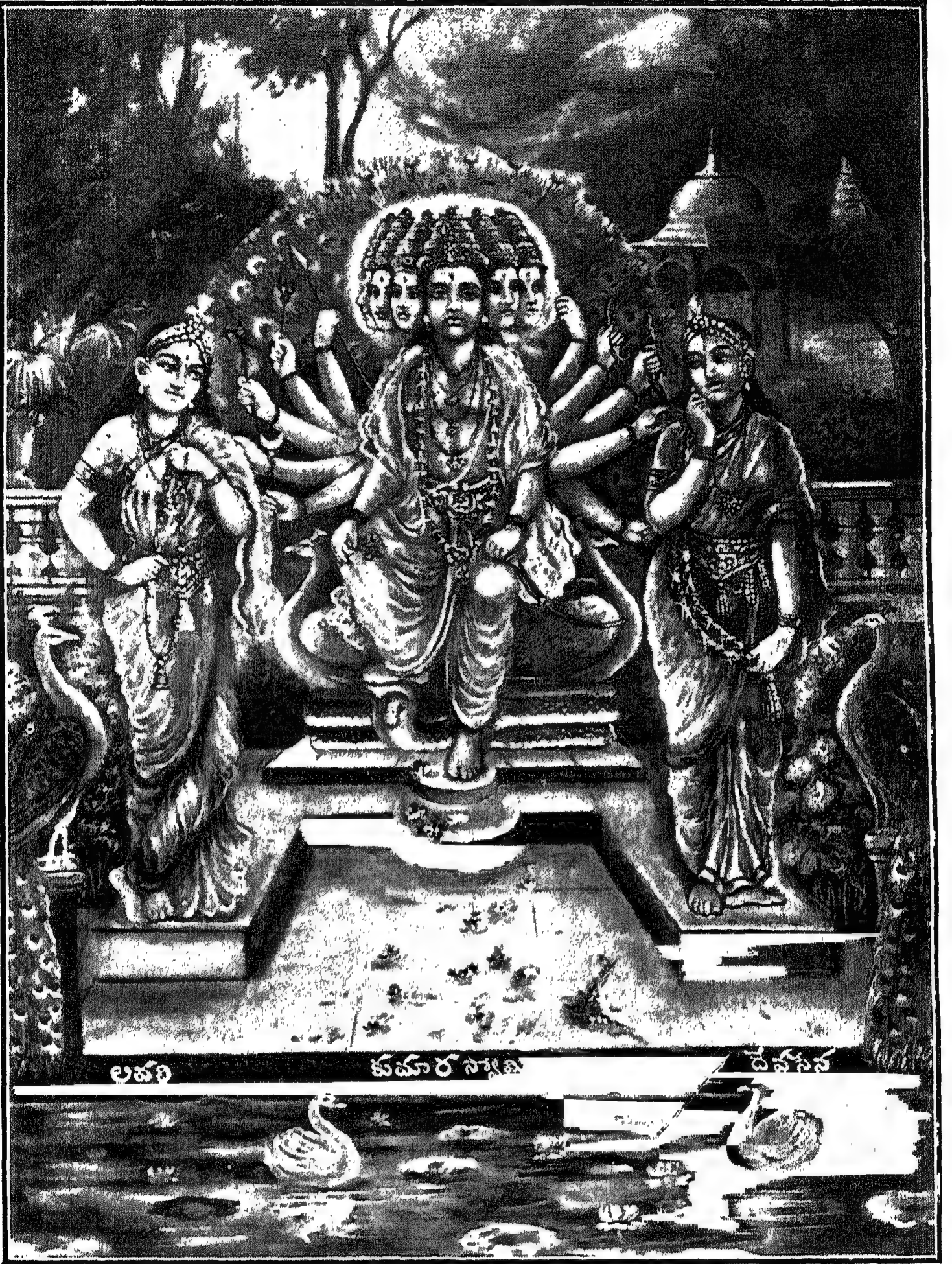
వ॥ అని పార్థించిన సంతుష్టుండగుచు నమ్మగువలకు నుబ్రహ్మణ్యం డిట్లనియె. 14

క॥ సమయమగువేళ మిమ్ములఁ, గమలాయతనేత్రీలార! ♦ గరిమ వరింతున్
శ్రీమ యేల! మీయభీష్టము, క్రీమ మొప్ప ఫలించు ననుచుఁ ♦ గౌతుక మలరన్.

వ॥ అంత నయ్యమృతవల్లిని దేవలోకంబున నిందునకుం బుత్రికవై జనింపు మని
యును, సౌందర్యవల్లిని భూలోకంబున శివముని కుద్భవంబగు మనియు నాజ్ఞా
పించి శివపదంబుఁ దలంచుచుఁ గైలాసంబున కరిగి జననీజనకుల నన్నిధి నలంక
రింపుచుఁ దత్పాదపద్మంబులకు నమస్కరించి బద్ధాంజలిపుటుండై నిలిచిన
నక్కుమారుని గిరిజాగిరీశులు వేటువేటు నాలింగనంబుఁ జేయుచు మూర్ధా
ఘ్రాణం బొనరించి యంకంబున నిడికొని లాలింపుచు నడుమ నునిచికొని రప్ప
డు గణేంద్రులందరు తదీయసందర్శనంబున మోక్షసామ్రాజ్యసుఖము నొందిరి. 16

తే॥ అలఁ కుమారునితోడను, ♦ నంబతోడ, నిష్టగోష్ఠినిఁ జెలువొందు ♦ నిందుమాళి
పరమభక్తినిఁ గనుఁగొని, ప్రణతిఁజేయ, వా రె ధన్యులుపూజ్యులు ♦ వసుధలోన.

వ॥ ఇవిధంబున శివుండు పార్వతీపద్మఖసమేతుండై యుండు సమయంబున. 18

కుమారస్వామి విష్ణుపుత్రికలకు వరంబులానంగుట.

- క॥ హరిముఖసుపర్వగణములు, పరగం గైలాసగిరికి ♦ బంధురగతిచే
నరుదెంచి భక్తిదనరంగ, హరభవనద్వారవాసులగుచుఁ జిరంబున్. 19
- క॥ నందినిఁ బూజాస్తవములఁ, బొందుగ సంప్రీతుఁజేసి ♦ భూరికృపాప్రీ!
యిందుకళాధరుదర్శన,ముం దమకు ఘటింపుమనుడు ♦ ముదమున నతఁడున్. 20
- తే॥ జాతసమయుండు నగుచును ♦ బ్రీతిదనర, విబుధులను జూచి మీకిది ♦ వేళగాదు
శంభు దర్శింప నుండుఁడు ♦ సమయమైన, విన్నపముఁజేసి మిమ్ము ♦ సేవింపఁజేతు.
- వ॥ అనిన శైలాదివచనప్రకారంబున బహుకాలంబు కైలాసశైలంబున వసి
యించి యొక్కనాఁడు దివోకసులు శాలంకాయనగోత్రునకు విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిన.
- క॥ చని యంతఃపురమునకున్, ఘనుఁ డానందీశుఁ డీశుఁ ♦ గని నమ్మిండ్డై
వినయమున విన్నవించెను, మనసిజదుర్మదవిభంగ! ♦ మహితశుభాంగా! 23
- తే॥ శూరపద్మాసురునిబాధఁస్సక్తిమిగుల, విబుధబృందంబు లిందిరాఁవిభునితోడఁ
గాచియున్నారు ద్వారంబు ఁకడ దడవుగ, నిపుడు దేవరదర్శనం ♦ బియ్యఁదగును.
- వ॥ అని నందీశ్వరుండు విన్నవించిన విని భగవంతుండగు సాంబుండు కుమారసహి
తుండు నగుచు దివిజుల సన్నిధికిం దోతేరం దృక్స్పంజ్ఞ ననుజ్ఞ నొసంగిన. 25
- తే॥ నంది వేగంబ నిర్జరఁబృందములను, నిందు శేఖరుసన్నిధిఁయందుఁ జేర్చె
నప్పుడవ్వేల్పు లత్యంతఁహర్ష మలర, నంజలులు చేసి వినయంబుఁరంజిలంగ. 26
- వ॥ అవ్యయుండును సర్వజ్ఞుండును, సర్వకర్తయు, సర్వలోకేశ్వరుండును సాంబుం
డును, సుకుమారుండును, నగు మహాదేవుచరణాంబుజంబులకుం బ్రణమిల్లి
యర్ఘ్యపాద్యాదిపూజలను సంస్తవంబులను నతని నభిముఖునిగా నుపాసనఁ
జేసిరి. 27
- మ॥ కరిచర్మాంబరుసన్నిధానమును వేడ్కం జేరి నందీశ్వరుం
డురుభక్తిం గొనియాడె శంకర! హరా! ♦ యోదేవ! సర్వేశ! నీ
చరణాంభోజనమస్త్రియామహిమచే ♦ సత్యంబుగా నేఁడు శ్రీ
ధరవాణీధవముఖ్యనిర్జరనరుల్ ♦ ధన్యాత్ములై రెన్నఁగన్. 28
- వ॥ అంత నద్దేవమునివర్యు లందఱు కృతాంజలు లగుచు నంబికావల్లభుం డగు
మహాదేవునకు విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిరి. 29
- ఉ॥ పాలితదేవబృంద! భవ! పన్నగభూషణ! యీశ! మే మిఁకం
దాశము శూరపద్మముఖఁడై త్యులచేతియుపద్రవంబులం;
జాల శ్రీమంబు నొందితిమి; ♦ సత్కృపతోడను నీ కుమారుచే
వేలుపుసూడులన్ ధరణి ♦ వేగ జయింపుమి మమ్ముఁ బోవుమి.

నీరేజాస్తుని మ్రింగ నెల్లదెసల • నిండారుసైన్యాభితో
నాకూఢిన్ మునుమున్నుఁగాఁ జనెఁ దదీయఁచత్ప్రతాపం బొగిన్. 49

వ॥ మఱియు సేనాపతులఘోరతరతంబును, గణేంద్రులనియుతంబును బరివేషించి రా
దేవసేనాని యగుసుబ్రహ్మణ్యునివెనుక వీరబాహుప్రముఖులును, నావెంబడి
హరిపురోగమసురమునిగణంబులు, నాపిమ్మట దేవమునిపత్నులును నడువ నతి
శీఘ్రంబున హేమకూటాఖ్యంబగు నదీంద్రంబుఁజేరి యచ్చట. 50

క॥ హరిముఖ్యసురగణంబులు, పరగం గన్గొనిరి క్రొంచఁవర్వతమును ద
త్పరిసరమునందు వీక్షిం,చిరి మఱి మాయాపురంబుఁ • జెలువు దలిర్పన్. 51

—* హరునాజ్ఞచేఁ గుమారుఁడు తానకు పురము ముట్టచించుట *—

వ॥ ఇట్లు తారకపాలితంబైన యప్పురంబునుం గని యత్యంత భయభ్రాంతచేతస్కు
లగుచు జగత్పతియైన సుబ్రహ్మణ్యుఁడెంత నిలిచిరి. 52

క॥ ఆసయంబున వీణా, భాసురకరకమలుఁ డగుచుఁ • బ్రాణిమతో నెం
తే సురముని యాగతుఁడై, యాసేనానికిఁ బ్రణమ్యుఁ • డగుచుం బలికెన్. 53

శా॥ పూర్వం బెన్నఁగఁ గ్రొంచలైల మిది యేపునీరు దైత్యేంద్రుఁడై
దుర్వారామితఘోరరుద్రుఁ డగుచున్ • దుర్దాంతతం గుంభజం
దుర్విన్ శాపంమొసంగ నిట్లు గిరియై • యుద్రేకముం జూపుఁ ద
ద్గర్వంబుం బరిమార్పు లోకముల కుత్సాహంబు వాటిల్లఁగన్. 54

ఉ॥ దానిసమీపమందు భయదంబగు పట్టణ మొప్ప శూరప
ద్మానుజుఁడైనతారకుఁ డుదంచితవైభవ మొప్ప నందు నెం
తే నివసించు భాసురగతిన్ గజవక్త్రుఁ డతండు రూపునన్
వాని కనేకవాహిను లవార్యపరాక్రమధుర్యతం దగున్. 55

మ॥ అరయన్ దుష్టుఁడు దుష్టసంగరుఁడు నిష్టాపూర్తిసంహారకుం
డురుధీరుండు దయావిహీనుఁడు సుపరోర్వోర్విసురద్రోహి వే
మరు దర్పోద్ధతి వీఁడు లోకవితతిన్ • బాధించు సీతారకా
సురునిన్ సైన్యయుతంబుగాఁ దునుము విస్ఫూర్ణత్ప్రతాపోన్నతిన్. 56

వ॥ అని నారదుండు ప్రార్థించినఁ బరమకృపాళుండు న యమ్మహాసేనుండు తార
కాసురసంహారంబునకుం గృతారంభుండు మహావీరుం డగువీరబాహుం జీటి
చతురంగబలంబునం దర్థ సైన్యంబు విభజించి మహాభుజులయిన గణాధ్యక్షుల
నియుతంబును జతురధికపంచాశత్సేనాగ్రణులను నతనికి సహాయంబుగా నిచ్చి
యిట్లనియె. 57

క॥ మించున్ దురితాధ్యం బయి, క్రొంచనగేంద్రంబు దీనిఁగర్వోన్నతి వా
రించుము మాయాపురి భేదించుము సైన్యములతోడ ♦ దీరతమెఱయన్. 58

క॥ అన్యదృశజయమహిమ స, సైన్యంబుగ శూరపద్మఁసహజన్ము సస
న్మాన్యునిఁ దారకదైత్యుని, జన్యంబున నిగ్రహింపు ♦ సచివయుతముగాన్. 59

చ॥ స్థిరతరభక్తి న న్గొలుచు ♦ సేనలు జువ్వె మురారిముఖ్యుని
రరవరు లెల్ల వీరలకు ♦ రాఁ బనియేమి భయం బొకింత యె
వ్వరివలనం దదీయపరిఁపాలనభేలన నేఁ జెలంగఁగా
స్ఫురదమితప్రతాపగుణఁశోభితశాత్రువపుంజభంజనా! 60

క॥ లోకమున నెవ్వఁ డైనను, నా కపరాధంబుఁ దా ♦ నొసర్చినయేనిన్
నా కది భారం బగునే, ప్రాకట మతి నాలకింపు ♦ పలికెద నొకటిన్. 61

క॥ మానుగ మత్పదపద్మ,ధ్యానగరిష్ఠులకుఁ గీడుఁ ♦ దలఁచినవారున్
దానవులేనియు దేవత,లేనియు నుపసంహరింప ♦ నేను సహింతున్. 62

వ॥ అటుగావున వారల శాసింప నా కుచితంబగు; శీఘ్రంబుగ నస్మదనుజ్ఞ నీవు
ముందఱ సైన్యసహితంబుగ మహీధరంబుతోడ పురంబు నిరోధింపుము. దుష్ట
కృత్యులగు దైత్యులతోడఁ గలహంబున కారంభింపుము. నేనును సైన్యంబుల
తోడ నిదె యరుదెంచెద పదుండని వీరబాహుని ముంగలగా ననిచి యద్దేవసేనా
వల్లభుండు దానును సకలసేనాసమేతుండై జైత్రయాత్రోత్సుకుండయ్యె నయ్యెడ
నిఖిలదివిజులహృదయంబులు నిర్భయంబు లగుచు నుత్సాహభరితంబు లయ్యె. 63

క॥ సురవైరిపట్టణంబుల, నురుగతి ఘోరంబులగుచు ♦ నుత్పాతంబుల్
కరము జనించెను వేనులు, పరికింపఁగఁ బ్రాణనాశఁపర్యంతములై. 64

నీ॥ కలభసన్నిభములై ♦ ఘనఘనాఘనములు, విడువక యత్యంత ♦ వృష్టిగురిసె
శిఖరంబు లెల్లను ♦ శీఢిలంబులై కూలె, బ్రాసాదములనుండి ♦ బహుతరముగ
భోగీంద్ర ఘనఫణాఁభోగరంగమునందు, జగతీయు నటియించుఁచంద మొందె
నాకస్మికంబుగా ♦ నర్చుల ననలుండు, పురములు పల్లెలు ♦ వరుసఁ గాల్చె
బాంశువర్షంబుఁగురిసె నభ్రవ్రజంబు, నంబుదము లేక యులుములుఁనతిశయిల్లె
నుల్క లురువడిఁబడియె నముజ్జ్వలముగఁ, దారకలువ్రాలె నెల్లెడఁధరణీయందు.

గీ॥ ధూమకేతువు గనుపట్టె ♦ వ్యోమమునను, జలము లెల్లను త్రోభించెఁసాగరముల
ఫేనిలములుగఁజూపట్టెఁఫరవములు, సారె సూర్యాభిముఖములైఁచాలఁగూసె. 65

క॥ పడియెను దైత్యునిసిడములు, కడుఁ గృకలాసములు నిండ్లఁ ♦ గమతంబు లొగిన్
బొడమెను నిశ్శీరంబుఁగఁ, బొడసూపెను మేను లపుడు ♦ ముకురము లందున్. 67

తే॥ నిర్ణమి త్తముగాఁగను ♦ నిఖిలదైత్య, ముఖ్యరథములు పడె నధోముఖములగుచు
నశ్రువులు రాలెఁ గన్నులనశ్వములకుఁ, గాకగృధ్రంబు లొగి రథాగ్రములనాడె.

చ॥ నిలిచె నధోముఖంబుగ ననేకపబ్బండ మకారణంబుగా
జలములయందుఁ జూచి రనిశంబును దానవు లింగ్రచాపముల్
బలుమఱు నివ్వధంబున నపారముగా బహుదుర్నిమిత్తముల్
వెలయఁగఁ గాంచి గుండియలు ♦ వీరై న రాక్షసకోటి కంతటన్. 69

వ॥ అంత నిమిషమాత్రంబున మహాసేను లత్యంతభారభుగ్నకుంభీనన లగుచు
సింహనాదంబుల దిబ్బుఖంబులు చెవునువలచుచు మాశృనామాంకితంబై
మాతచందంబునం బోచు నత్తారకాసురుని మాయాపుంబుఁ జుట్టి విడిసి నిరో
ధించి రప్పుడు. 70

తే॥ శూరపద్మానుజుండగు ♦ తారకుండు, విదితవృత్తాంతుఁ డగుచును ♦ విధివశమున
నెదిరిసేనానితోడను ♦ గదనవాంఛ, సతిశయింపుచు రోషతామాత్ముఁడగుచు.

—* శివకుమారునిఁ దారకుఁ దేమర్కొనుట *—

వ॥ అతిత్వరితంబుగా ననేకపవనజవనతురంగసమన్వితంబును, పణజయకరణచణచం
క్రమణనినదభయదంబును, విచిత్రకేతనవిరాజితంబును, వివిధశస్త్రాస్త్రభరి
తంబును, విజయప్రదంబు నగు కనకమయరథం బధిరోహించి యాయుధసమే
తంబులగు యోధవ్రాతంబులును, గర్జితనిసదభర్జితాంబునవ్రజంబులగు గజం
బులును, ఖరఖరసముద్ధూతసమిద్ధరాపరాగపరాగతగగసరంగంబులగు కనకమ
యతురంగంబులును, రథికహృదయాభినందనంబులగు స్యందనంబులును, నతుల
తరదోర్బలంబులగు కల్బలంబులును, వెంట నరుదేర వెడలె; నప్పు డప్పురం
బంతట సన్నాహబోధకంబులై పటహభేరికానిస్సాణకాహళతిమిళాడిండిమధ్వను
లెసంగ నంత రోషభీషణవేషంబుల జిగీషు లగుచు నశేష వీరులును
బురద్వారంబు నిర్గమించి సైన్యంబులతోఁ బావకంబునం బడు పతంగంబులుం
బోలెఁ జూపట్టె; నత్తరి వీరబాహుప్రేరితంబై భువనరక్షదక్షుంబులగు నవ్వీర
బాహుబలంబులు తారకబలసముద్రంబునందు నదులం బోలెఁ జూపట్టియు
నన్యోన్యంబు సముద్ధతబలసమిద్ధంబగుచు యుద్ధంబునకుం దొడంగె; నయ్యవస
రంబునఁ బదాతి పదాతియు, సాది సాదియు, గజాధిరూఢుండు గజాధిరూఢు
డును, రథికుండు రథికుండును, నొండొరులం దలఁపడి భిండివాలంబులం జెండియుఁ
జక్రంబులం జక్కడంచీయు, శూలంబులం బొడిచీయు, ముద్గరంబుల నడచీయు,
ముసలంబుల మోదీయుఁ, గరవాలంబుల నఱికియుఁ, గుఠారమ్ములఁ గుమ్మి
యుఁ, గుంతమ్ములం జిమ్మియు, శరంబు నాటించీయు, నితైఱంగునఁ బరస్పర

విజయాభ్యుదయంబులం బొదలుచు మూర్తీభవించిన వీరరసంబుల విధంబున విజృంభింపుచు విలయసమయవిస్ఫుర్జనాఘనంబులచాడ్చున సింహనాదంబు లొనర్చుచుం బ్రశయకాలాగ్నులభంగిఁ గనుఁగొనల విస్ఫులింగంబులు గురియుచు విడివడిన మత్తమాతంగంబులకరణి నొండొండుఁ గదియు కొండలవడువునఁ, గొదమసింగంబులపోలిక, గబ్బిబెబ్బులులనిబ్బరంబున, సముద్రతరంగంబుల తెఱంగునఁ, గదిసి యనివార్యభుజాశౌర్యంబులను, నహార్యనిభంబులై పొలివోని ధైర్యంబులను బిఱుదివియక నిశ్చలంబగు చలంబుల నూల్కలుపుచు ఘోరంబుగాఁ బోరునెడ, శకలితరథాంగంబులగు శతాంగంబులును, దుండంబులు ఖండితంబులయిన ఘీంకృతులడర బిఱబిఱం దిరిగిపడు వేదండంబులును, బూర్వపదంబులు విదళితంబులయిన ముందటికి మొగ్గిలి నేలం గూలుతురంగంబులును, మఱియు వసంతసమయపలాశభూరుహంబులుంబోలె నానాయుధఘాతంబుల రక్తసిక్తాంగులగు రథగజాశ్వారోహకులును, రథగజతురంగంబుల నిరికికొని శిరంబులుఁ గరంబులు నురంబులుఁ దుత్తునియలై పడు కాల్యలంబులం జూపట్టి, యెచ్చటఁ జూచినం దెగిపడినతలలగుట్టలును, విఖండితంబులయిన కరంబులతిట్టలును, మాంసంపుకొండలునుం, గ్రోవ్వలరాసులును, రుధిరప్రవాహంబులును, విఱిగిపడినసిడంబులును విధ్వస్తంబులగు నాతపత్రంబులును, విగళితంబులయిన భూషణంబులును, విదారితంబులయిన శరాసారంబులును, విచ్ఛిన్నంబులగు నారాచంబులును, విభిన్నంబులగు కవచంబులునుం గలిగి, ధాకినీ శాకినీభూత బేతాళంబు లట్టహాసంబు లొనర్చుచు నటింప, రక్తమేదోమాంసంబులు గ్రాసంబులుగఁ గొనుచు శరపరంపరలుగా ముసరు కాకగృధ్రవిసరంబులును ఫేరవప్రసరంబులును గలిగి, యత్యంతఘోరంబై యప్రతిద్వంద్వంబగుచు సమరంబు తుములంబయ్యె నట్టియెడ.

72

క॥ ఓటమి గెలుపునులేకయ, సాటిగ నన్యోన్య ముభయఃసైన్యము లటులఁ బాటించెను విక్రమములు, మేటిగ భేదరగణంబు ♦ మెచ్చఁగ నింగిఁ. 73

క॥ తురగఖురాంచలధుతమై, పరగరథోద్ధూతమగుచు ♦ భానునిఁ గప్పెన్ ధరణిపరాగావళి వే,మరు లోకం బంధకార ♦ మగ్నముగాఁగె. 74

క॥ తేరులు బిఱపిరి సంగర,ధారుణి వేమాఱు♦మోయు దారుణచాప జ్వారవములు నన్యోన్యం, బారసి రథికాగ్రగణ్యు ♦ లప్పుడు దృఢతన్. 75

క॥ బలశాలు రైనశూరుల,తలల న్పడిఁ దొరుగు రుధిర♦ధారలచేతం దొలఁగంగఁ బొంసుదుర్దిన, మల భూతగణమ్ము కడపి ♦ రసురులు కడిమి. 76

క॥ అసురుల భూతగణాధిపు, లసదృశభుజశౌర్యమెనఁగ ♦ నస్త్రప్రతతిఁ వెనఁ గురియఁగ భయపడి నలు,దెసలకుఁ బాఱె నమస్త ♦ దితిసుతనేనల్. 77

ఉ॥ తారకదైత్యుఁ డంత భుజిఁదర్ప మెలర్ప దిగంతఁబులఁ
సారెకుఁ బొలుచుండు నిజఁసైన్యము దైన్యముఁ బాసి యాత్మలో
ధీరత మాన కెంతయు నుద్దీర్ఘసమగ్రతరోగ్రోషని
స్ఫారత మీఱఁగాఁ బ్రళయఁపానకుభంగినిఁ బ్రజ్వరిల్లుచున్.

78

వ॥ శీఘ్రంబు రథంబు డిగ్గి యగ్గజాననుండు దిన్యకుసుమాలంకృతంబును, బద్ధకాం
చనషట్టాద్యంబును, ననేకభారవిరిచితంబును, సయోనుయంబును నగు మహా
గదాయుధంబుఁ గేలంగొని సారెకుం ద్రిప్పుచుం బ్రళయఘనాఘననిర్ఘోషభీష
ణంబులుగా వంతంబులు గీటుచు దష్టాధరోష్ఠం డగుచు.

79

క॥ భృకుటీవికృతాననుఁడై, ప్రకటగదాహతుల సైన్యఁపతులఁ గలఁచి వా
రక కరపదఘాతంబుల, నొకవిడి గజశౌర్యుఁ డడఁచె • నొగి భూతతతిన్.

80

వ॥ అట్లు భూతానీకంబు మధింపఁ గనుంగొని.

81

క॥ గణవరులచయం బప్పుడు, రణకోవిదు లగుచు నెదిరి • ప్రాప్తృష్టలభృ
ద్గణములపోలిక ఘనమా,ర్గణవృష్టిని గురిసి రసురఁగణనాథుపయిన్.

82

వ॥ అంత గజవక్త్రండు గదాయుద్ధంబునం దదీయవివిధనారాచంబులు నుగ్గునూ
చంబులు గావించి కోపావేశంబున గదాఘాతంబున ధరాతలంబు వ్రయ్యలు
జేసి భువనంబు లెల్ల బధిరంబుగా సింహనాదం బొనర్చి పీర్చినఁ దాన దానవులకుఁ
జలంబు బలంబు దలిర్ప నహర్వతితేజులగు నగ్గణాధిపు లాగ్రహంబున నతుల
భుజాగ్రజాగ్రన్నిశితవిశిఖపరంపరలు నిగుడించిన.

83

చ॥ అసురకులేందుఁ డంతఁ బ్రళయంబుదవర్షముఁ బోని తచ్చర
ప్రసరము దోర్లదాహతిని • భగ్నముఁజేసి రథాశ్వసంఘముల్
వెనఁ బరిమార్చి తుండమున • వీక ననేకపకోటిఁ జుట్టువో
వినరెఁ బయోనిధిం బడఁగ • విక్రమలీలఁ జెలంగ నెంతయున్.

84

వ॥ అంత నగ్గజేంద్రంబులు సముద్రంబు వెలువడి యొక్కచెంతం డాగియుండె నా
సమయంబున గజేంద్రంబు నెదిరించుమృగేంద్రంబువిధమున భాసురబలవిజిత
కేసరి యగువీరకేసరి తారకు నెదిరించి వర్షాగమంబున మేఘంబు గిరింద్రం
బునుం గప్పినవిధంబునంబోలె నసంఖ్యాకంబు లగుశరవర్షంబుల ముంచె నప్పు
డయ్యిరువురు వృత్రివాసవులచండంబున స్మరశంబరులుంబోలె ఘోరంబుగా
బోరుచు.

85

తే॥ జ్యాలతానాదబధిరితాఁశాంతుఁ డగుచు, వీరకేసరి సరిలేనిబీర మెనఁగ
నిలు నిలుమటంచుఁబలుకుచుఁనిశితవిశిఖ,సంఘములఁగప్పెదైత్యునిఁసంగరమున.

వ॥ అంత.

87

క॥ తారకుఁడు వీరకేశరి, వారిదనిభమైన బాణవర్షము వేగన్.

వారిచి మఱియు విడువక, భూరిశరంబులను గురిసె ♦ భుజగనిభంబుల్. 88

వ॥ ఇట్లు స్వనామాంకితంబులును, స్వర్ణకవచంబులును, శంభుదత్తంబులు నైన
శరంబులు గురిసి సింహనాదంబులు సేసిన విని విరోధిగజకేశరి యగు వీరకేశరి
భాసురశరాసారంబులఁ దద్భుజార్గళవినిర్గతమార్గణగణంబుల మార్గమధ్యంబున
నివారించి కోపోద్దీప్తితుండై. 89

క॥ కనకమణివిరచితంబగు, దనుజేంద్రుకిరీట మపుడు ♦ దశవిశిఖములన్

దునిమి కరంబుఁ గరంబున, ననువారము దట్టి యట్టహాసముఁ జేసెన్. 90

వ॥ అప్పుడు.

91

క॥ ఇందీవరాళిర్ఘంకృతి, సందడిల నిర్విరులవాన ♦ సారెకుఁ గురిసెన్

బృందారకబృందంబు ల,మందానందమున గగనమండలమందున్. 92

—* తారకుఁడు కుమారవీరులఁ గలంచుట. *—

తే॥ అసురవిభుఁ డంత రోషతామ్రాక్షుఁడగుచు, దర్పమడరంగభూరిగ♦దానిహతిని
వీరకేశరియురమును ♦ వేగ మోది, బాహు లెత్తుచుఁ గిలకిలాఁర్భటిని జేసి. 93

తే॥ తద్గదాహతి నాతఁడు ♦ తాపమొంది, పడియె మూర్ఛిల్లి ధరణిపైఁ బడుటఁ జూచి
వీరబాహుండు రోషించి ♦ వీరగణము, గొలువ రథ మెక్కి భండనక్షోణి నెదిరి.

చ॥ నిలునిలు మోదురాత్మ! రజనీచర! యెచ్చటఁ బోయె దీవు ని
శ్చలముగ నాదుమోలఁ బడి ♦ చాల చిరంతనజీవి వింక ను
జ్వలభుజఖేల న న్నెదిరి ♦ సంగరమందును మేనఁ బ్రాణముల్
గలుగునె నీకు మాను చిరకాలము జీవితవాంఛ నాత్మలోన్. 95

క॥ అని పలుకువీరబాహుని, గనుగొని గిరి వజ్రమీఁదఁ ♦ గవిసినయట్లున్

దనుజుం డెదిరిన నపు డిరువురు, మును మధుమాధవులచందమునఁ బోరి రొగిన్.

క॥ పరికింపుచు దివి విద్యాధరకిన్నరయక్షసిద్ధతతి ♦ నలుదెస నిం

డె రహిన్ దిక్ష్ణాము ల,పురసలు నిండిరి నితాంతసంభ్రమ మొలయన్.

వ॥ మఱియును.

98

మ॥ దివి బృందారకబృంద మాసమర ♦ మెంతే గాంచి హర్షింప న
ద్దివిజారాతి రథాధిరూఢుఁ డగుచున్ ♦ దీప్యద్ధనుర్జ్వలతా

రవముల్ దిక్కులు నిండ ఘోరశరధాఃరావృష్టులం గప్పె నా
హవరంగంబున వీరబాహుపయి వఃర్షాంభోద మదింబలెన్.

99

క॥ ఆరీతి శరపరంపర, వారక కవిబుధసమీపఃవారినమట్లన్
దారకుఁడు కురిసెఁ దమ మ,వ్వారిగ దివిఁ గప్పె బాణ ధన్వావృతమై. 100

తే॥ వీరబాహుండు నవ్వుచు ధన్వపుఁ, గేలఁ గొని శూలి కాంచనఁగిరినిఁ బోత
దునిమెఁద ద్బాణతఱిసి జఃతుర్దశాంబ, కంబుల నుదారహస్తలాఃఘవముమెఱయ.

వ॥ అప్పుడు.

102

క॥ పరిహృతమయ్యెను దుర్దిన, మురుతరశరవృష్టిఁ దొలఁగి యొప్పె సమస్తం
బరయ బ్రసన్నం బగుచును, సగగున సుమనోమనోంబుఁజంబులతోడన్. 103

వ॥ అంత నవ్వీరబాహుమహాద్భుతపరాక్రమంబుఁ గని తారకుండు కోధావిష్టుం
డగుచు ఘంటాచామరమండితంబును, సతిభీషణంబును, జ్వాలామాలాభీలం
బును, నిరంతరకుసుమార్చితంబును సగు త్రిశూలంబు లీలామాత్రంబునం
గేలం గొని జ్వాలామాలికాసమావృతుం డగు కాలాగ్నిఁబోలె ద్దిప్పుచుం
బ్రయోగించిన దాని నివారింపనేరక వీరబాహుండు విగతసంజ్ఞుడై
వడియె; నప్పు డతని సహోదరు లేడ్వరును దారకునిపయిం గదిసి నానావిధా
యుధంబులు వఱపిన వారల యాయుధవర్షంబులు గజవక్త్రండు శుండాదండం
బున వారింపుచు మగుడ గదాహతుల నొప్పించిన సకలగణాధ్యక్షులును
బలాయనంబు నొంది రంతలోన.

104

తే॥ వీరబాహుండు గతమూర్ఛుఁడై రయమున, బాణవర్షంబుఁదారకుఁపై నఁగురియ
దనుజవర్యుండు కోపించిఁధనువుఁ బూనె, శింజినీధ్వని దిశలెల్లఁజెపుడువఱుప. 105

క॥ కరలాఘవంబు మెఱయఁగ, శరముల నణఁగించె వాని ధన్వవర్షంబుల్
గర మలిగి వీరబాహుఁడు, దురమునఁ దారకుని వెడదఁతూపుల నేసెన్. 106

తే॥ దనుజుఁ డవియెల్ల నడుమన ధనుమఁ జూచి, కినుక రెట్టింప దంతివఁ క్తుని నెదిర్చి
యోరి! దానవ! నిలు నిలు ధోరిలోన, ఘోరనారాచములను నీవీర మణఁతు.

వ॥ అని యివ్వధంబున భర్జించు వీరబాహునిఁ గని తారకుండు నగుచు నస్మద్భ
లంబు నెఱుంగక నిన్ను నీవ కొనియాడెదవు. మున్ను దేవతలకొఱకు
సంగరంబున నాతోడఁ బోరు నెడ ననేకాదిత్యసంకాశం బుగు విష్ణు
చక్రంబును, బాకశాసనుశతకోటియుఁ, బావకుశక్తియు, వైవస్వతు
దండంబును, గ్రీవ్యాదుఖడ్గంబును, వరుణనిపాశంబును, సమీరణుధ్వజం
బును, ధనదునిగదయును, శూలిశూలంబును, బ్రహ్మబ్రహ్మస్త్రంబును,

మద్బాహువీర్యంబును భగ్నంబులై చిరకాలంబు సుగలుపరాజిత లగుట యెఱుంగవే? ఇపుడు నీ యెనమండ్రోసోదరులను, భూతగణంబులం బరిమార్చెద. బలసమేతుండయిన భవద్విభుని మార్కొని జయించెదఁ గనుఁగొనుమని గర్జింపుచు, శుండాదండాగ్రకబళితదిజ్జుండలుండును, మదవిహ్వలుండును, దురాసదుండునగు నత్తారకుని నవక్రివిక్రిమోజ్జ్వలద్బాహుండగు వీరబాహుండు హేమపుంభోజ్జ్వలంబులును, ననలసన్నిభంబులును, నిజనామచిహ్నతంబులునగు నారాచంబులం గప్పినఁ దారకుం డవియన్నియుఁ బ్రతినారాచంబులం దునిమె. మఱియుం గరలాఘవంబు దనర వీరబాహుండు బాణంబు లసంఖ్యంబులు వర్షింప నవియు నద్దానవేంద్రుఁ డుగ్రవిశిఖంబుల నివారించె; నివ్వధంబునం బోరు ఘోరంబయ్యె; నయ్యెడ.

108

ఆ॥ దశసహస్రసంఖ్యఁ ♦ దనరార మఱియును, దానవుండు బాణతతులు గురియఁ దాదృశంబులయిన ♦ దారుణశరముల, వీరబాహుఁ డవియు♦ వేగఁ దునిమె. 109

వ॥ తారకుం డంత నవ్వీరబాహుకరలాఘవంబునఁ గని కోధంబునఁ బరయుగాంత కీలియుంబోలె నాగ్నేయాస్త్రంబు శరాసనంబునం గూర్చి ప్రయోగింప నదియు నత్యద్భుతంబుగ జ్వాలాజాలంబులు నిగుడ లోకంబులు గంపింప బ్రహ్మాండ కటాహంబు చిటచిటార్భటుల నిండి వ్యాపించినం గనుఁగొని దివి దేవగణంబులు కంపించె; వీరబాహుండు నవ్వుచు శీఘ్రంబునఁ బ్రత్యాగ్నేయంబునఁ దత్పావ కాస్త్రంబు వారించె; నుష్ణ ముష్ణంబున శమించుట లోకంబున నత్యద్భుతం బిదియు.

110

క॥ ఇల వణఁక నంత గజముఖుఁ, డలరఁగ ధరియించి వారుణాస్త్రము నులుముల్ బలుఘోషింపఁగఁ బ్రావృ, డ్జలదావృతమట్లుఁ జేసె ♦ నకలజగంబుల్. 111

క॥ వారణదైత్యుని సునిశిత, వారుణబాణంబుఁ గాంచి ♦ వారనికినుకన్ వీరుండు వీరబాహుండు, వారించెను దాని వేగ ♦ వాయువ్యమునన్. 112

వ॥ అవగ్రహక్రాంతంబుబోలె నమ్మేఘమండలంబు శీర్ణమయ్యె; నయ్యెడ. 113

క॥ జలధరమండలి విచ్చినఁ, దెలివొందెను దిశలు దివియు ♦ దివిజసమూహం బలరులవానలు గురిసెను, బలుమఱు నవ్వీరబాహు, పై నుత్కలికన్. 114

క॥ తారకుండు మఱియు శీఘ్రమ, సౌరాస్త్రము బలపఁ దాన ♦ సంజనితములై సూర్యసహస్రము లొకమొగి, నారూఢిఁ దపింపఁ జేసె ♦ నఖిలజగములన్. 115

తే॥ వీరబాహుండు గనుఁగొని విజయఁమెనఁగ, వారుణాస్త్రంబువలపిన♦వారిదములు పరగ జనియించి కప్పెను♦భానగణముఁ, దారకుం డంత నిజభుజాదర్పమొప్ప. 116

క॥ సోమాస్త్రంబును బఱపిన, సోమాస్త్రంబున హరించె • సురుచిరశౌర్యో
ద్దాముండు వీరబాహుండు, ప్రేమ స్వీక్షింప దివిజఃప్రండములు దివిఁ. 117

వ॥ మఱియు నైంద్రం బైంద్రంబున, యామ్యంబు యామ్యంబున, నైఋత్యంబు
నైఋత్యంబున వీరబాహుండు వారింఁచె; నప్పుడు. 118

క॥ సురరిపుఁ డప్రతిహతమయి, పరగెడు బ్రహ్మాస్త్ర మేయఁ • బటుగతి, నది యం
బరమునకు నెగసె జగముల, సురువడి నిశ్శేషముగనుఁనొనరించుక్రియఁ. 119

క॥ నిరుపమమగు నయ్యస్త్రము, కరలాఘవమొప్పుఁ దునిమెఁ • గదనంబున భా
సురమగు నయ్యస్త్రంబునఁ, బరదర్పహరుండు వీరఃబాహుండు కడిమిఁ. 120

వ॥ వెండియుం దారకుండు సర్వశత్రునిబర్హణంబైన నారాయణాస్త్రంబుం బ్రయో
గించిన వీరబాహుండు నారాయణాస్త్రంబున నివారింఁచె; సంత నతనివిక్రమంబుఁ
గని దనుజుండు మాయాబలంబునఁ గ్రోధతరదృష్టిమార్గనిరోధకంబుగ జగంబంత
యును సందకారమగ్నబుఁ జేయుచు బహురూపంబులతోడ బహువిధదివ్యా
స్త్రంబులు ప్రయోగించిన వీరబాహుం డాయోధనంబున వివిధరిపుమర్దనమైన
వీరభద్రాస్త్రంబు విడువఁ దద్దయుఁ దద్దర్శనమాత్రంబున నవియు విధ్వస్తంబు
లయ్యె; మఱియు మాయావియైన తారకుండు దర్పంబు నడలక చలంబునఁ
బోరుచు రణాగ్రంబున శరపరంపరలు గురియుచు యుద్ధంబు సేయువాడుం
బోలె వీరబాహుని మాయామోహితుం జేసి నిమిషమాత్రంబున మూషకం
బై క్రొంచబిలంబు సొచ్చిన. 121

ఆ॥ విరిగిపోయినట్టి విమతునిమర్ద్దింప, ధర్మపథముగాదు • ధరణి ననుచు
వీరబాహుఁ డంత • వైరభద్రం బుప, సహరించి దనుజుఁజాడ నరిగె. 122

—* తారకుండు మాయచే వీరుల మోసగించుట. *—

వ॥ అంత ఘోరంబును, మహాక్రౌరవసన్నిభంబును, దుర్నిరీక్ష్యంబునైన యప్పుర్వ
తబిలంబు సొచ్చె; సంత క్రొంచంబును దారకనిదేశంబున. 123

క॥ మాయావియగుచు బహుతర, మాయలు వన్నుచు మహాతఃపూరితమై
యేయెడఁ జొర మార్గంబులు, సేయుచు నిర్గమనపథముఁ జెంగటఁ గప్పెఁ. 124

వ॥ వీరబాహుం డమ్మార్గంబులఁ బోయిపోయి తారకునిం గానక చిరకాలంబు
చింతాక్రాంతుం డగుచు. 125

క॥ నావంటివాని కకటా, యీవిధమున గాసిఁజేయు • నీగిరిబిలముఁ
భూవలయంబున నన్యుం, గావింపఁదె హతుఁడుఁగాఁగ • క్షణమాత్రమునన్. 126

క॥ ఆహా! నా కెన్నం డిటు, మోహము వాటిలదు స్వప్న, మో మఱి భ్రమయో
యోహో! మునువలెఁ గా దీ, బాహుస్ఫుర్తియును ధనువు • బాణము లిపుడున్.

క॥ మార్గములు గప్పె నెల్లెడ, మార్గణముల నొంచు పెల్లు • మత్పరిపంథిన్
దుర్గమ మిది యని మదిని న, నర్గళమోహంబు నొంది • యవ్వీరుండున్. 128

వ॥ అంత నతని నన్వేషింపుచు వీరకంఠీరవాదులను గణవరులును, జతుఃపంచాశ
త్ప్రధానులును దద్బిలంబు సొచ్చిరి; ప్రవేశమాత్రంబున వారలను మోహ
భ్రాంతులం జేసి యద్దానవాధముండు నిరోధించె నందు. 129

క॥ పరిమోహితులగు వారల, నరసి జయం బబ్బె ననుచు • హర్షముతోడన్
గిరిబిలము వెడలి తారకుఁ, దురుతరశౌర్యంబు మీఱ • నుద్ధతలీలన్. 130

క॥ అరదంబు నెక్కిధనువును, శరములు సంధించి కేల • సన్నద్ధుండై
పరిమార్చె భూతగణముల, వరుస నిశ్శృంకుఁ డగుచు • వారనికడిమిన్. 131

వ॥ అప్పుడా సేనానిసైన్యంబు లనాయకంబులయ్యును ధైర్యం బవలంబించి నానా
ప్రహరణంబులం బ్రహరింపుచు, శిలల టువ్వుచు, వృక్షంబులఁ జెండుచుఁ బర్వతం
బులపయిం ద్రోయుచుం బోవఁ దారకుం డొక్కరుండ యనేక సేనలమీఁదం దలఁ
పడి రణకోవిదుండై మహాకోధంబునఁ దద్విశిఖశిలాతరుభూధరంబుల నన్నింటి
నిం దుమురుంజేయుచు సరోజషండమండితంబగు కాసారంబును మదగజేం
ద్రంబువోలెఁ గుమార్సైన్యంబులం గలంచె. 132

శా॥ అంతన్ భూతగణంబు భగ్నమగుచున్ • హాహాప్రఘోషంబు ల
త్యంతం బొప్ప నొకండు బోవు షధముం • బ్రాప్తించ కన్యండు వి
భ్రాంతిం బొంది యథాయథంబుగఁ జనెన్ • బ్రహ్మాదిగీర్వాణులున్
వంతంబొందుచుఁ బాఱి రందలును బ్రాణత్రాణపారీణులై. 133

క॥ కనుఁగొని యాయుద్ధంబును, మునివర్యుఁడు నారదుండు • మోక్షముతోడన్
ఘనకార్యనిధిని గుహునిం, గని యావృత్తాంత మెల్లఁ • గడు వినుపించెన్. 134

తే॥ దేవ! వినవయ్య! యిప్పుడు • తేజ మెసఁగ, వీరబాహుండు మొదలైన • వీరవరులు
భీషణంబగు క్రౌంచాద్రి • బిలముఁజొచ్చి, మగుడిరా రెరి దెత్తుని • మాయయే మొ.

క॥ జీవించియుందురో మఱి, యేవిధమున నున్నవారొ • యెఱుఁగము సేనల్
లావువిడి దెసలఁ బాఱెను, దేవతలకు భయము మదిని • ద్విగుణంబయ్యెన్. 136

క॥ తూలింపు మీ మహాపదఁ, బాలింపుమి దివిజపక్షి • భక్తశరణ్యా!
యాలింపుము నావచనం, బాలస్యం బేల యనుడు • నమ్మునిపలుకుల్. 137

వ॥ ఆకర్ణించి సుబ్రహ్మణ్యుండు కోధరూక్షేక్షణం డగుచు నిట్లనియె. 138

క॥ బలుదూరితాత్మల ననుజూ, నలమృత్యు ననుజూఁడు • గోబుధున నిపుడే
లోలగింతు దిలకెనులకు, నలమృత్యు ననుజూఁడు • బుధశిమణి. 131

తే॥ జగతిలో నన్నదాశీశానమునకు, నలదాశియోమామ హనియుఁగల్గుటెట్లు
నచటనైదులు గోగింబు • నెచటనెచట, నన్నదాశియు నన్నదాశి • నెంచఁగలదె

మ॥ విను మోహంబున నన్నదాశి జగతి • దేవులను నాధకులం
దనకుం దేవుని యలించు నాకు నాదాశివాగ్ని మంజీని • తే
సిన యోర్పు న్నిజాధి శక్తిలో నుండును • నీయలని తే నోర్పు న
ల్ల నిలింపకైదుఁ డన్నదాశి భాగ నుండుతేదిన నన్నదాశిహినిక . 141

వ॥ మఱియు నన్నదాశివాగ్ని మంజీని ననుజూఁడు • మోహంబున నాహితులైన
వీరబాహునామృతములు శీఘ్రము నున్న • నన్నదాశి భాగంబు నెంచఁదన దారకుని
రణంబున మనం బాణంబున • నానీకలన నీటమీన • తోన నన్నదాశివాగ్నిదినకల
దననకులంబునకుం గృతిలోనగింపి నానీకలన నీటమీన నని పలికి విజృం
భింపుచు. 142

—* శివసామ్యభండము తొలకు నెచ్చునట్లు *—

క॥ సారథినిఁ బిలిచి శీఘ్రము, తే దుష్టతఁ బలుమో దుష్టత • తేలకొండెద నీ
సారథ్యకౌశలం బన, నారాజవతంసననయుఁ ననుమానదేసె. 143

వ॥ అప్పు డప్పవమానండు జననాశ్వాయుతంబున • నన్నదాశివాగ్నిదినకల
నంకురితమనోరథంబు నగురథం బతిత్వదిగిగిలం బుట్టె. నప్పుడు దేవదుండు
భులు శంఖశృంగనిస్సాణమురజడింపి నుపహాసంబులు మోసె, సుపర్వులును
మునులును జయజయశబ్దంబులం గీతించిరి. వందమాగధనైతాళికులు కై వారం
బులు సేసిరి. 144

సీ॥ అఖలయోధసముత్క • రాట్టహాసార్భటుల్ • కదనోగ్రవీరహుం • కారములును
బంధురనైంధవప్రకరహేమాధ్యనల్, భీకరగంధేధ • బృంహిశములు
నిస్తులరథబృంద • నేమిస్వనంబులు, గురుతీరశింజనీ • ఘోషములును
బటుకేతనాంబర • పటపటత్కారముల్, బ్రహ్మాండభాండముల్ • పరగ నిండి
మందరాచలసిర్మధ్య • మానజుభి, జనితకల్లోలనినదభీ • మణము లగుచు
నమరసేనానిసేన లా • యసురసేన, గదిసె నుద్ధతి నుదధిని • నుదధివోలె. 145

క॥ అడఁతుఁ బొడుతు నిలునిలు మె, క్కడఁ జనియెద వను విరోధి • గర్వోక్తుల నొ
క్కఁడొక్కఁడెఱిగిప్రతివీరులు, కడురయమున • దుములముగను • గావించి రనిన్ 146

వ॥ అప్పు డయ్యుభయసైన్యంబుల సమరనరంభశుంభతో • లాహలంబులు పో
యసమయసముజ్జృంభమాణాంభోధరనిర్హోషంబులుంబోలె విజృంభింపం బి

చండవాత ప్రేరితపూర్వాపరపారావారతరంగసంఘంబులువోలె పరస్పర సంఘ
రణంబు లన్యోన్యజయంబుఁ గాంచి నంత నబ్బలంబులం గని తారకుండు
పార్శ్వవర్తియగు దూతకరంబు వట్టి యిట్లనియె. 147

శా॥ నానారత్నవిచిత్రితం బగుచు స్వర్ణక్షౌఢరంబో యనన్
సేనాంభోనిధినొకయో యనఁ గడుం ♦ జెన్నొందు నీ తేరుపై
భానువ్రాతసమానతేజఁ డగుచున్ ♦ భాసిల్లువీఁ డెవ్వఁడో?
వీనిం జూచినచో యుగాంతదహనున్ ♦ వీక్షించున ట్లయ్యెడిన్. 148

చ॥ అసవుడు దూత యిట్లనియె ♦ నంజలిఁ జేయుచు దేవ! చెప్పెదన్
వినుము శివాత్మజుం డితఁడు ♦ విశ్రుతశౌర్యుఁడు బాహులేయుఁ డ
త్యనుపమలీలఁ బోచు జగ ♦ మంతయు; నీశ్వరుకంటె మేటియై
కనఁబడు భూరిధైర్యమునఁ ♦ గార్ముకవిద్యను సత్యసంపదన్. 149

వ॥ మఱియుఁ గందర్పకోటిసమానసౌందర్యుండును, సకలగుణగణాలంకృతుండును
నగు నితనిమోల సమరంబున స్మరపురగరళదక్షదండధరసంహారుండగు
హరుం డైనను నిలువంజాలం డనినచో నితరులఁ జెప్పనేల? దీపంబువలన నుత్ప
న్నం బగుదీపంబుబోలె సర్వసుపర్వరక్షకుండగు చంద్రసదృశుం గుమారుం
గన్నచంద్రార్థధరుండు ధన్యుండు. 150

క॥ అని పలుకుదూతవచనము, విని యంత సురాంతకుండు ♦ వేగమ సూతుం
గని జగదీశ్వరుండగు శివతనయుఁడు కోట్యర్కదీప్తిదనరంగ నెదురన్. 151

క॥ తేరుపయి విరాజిల్లెడు, నారయ నారథము బటపు ♦ మభిముఖ మొప్పున్
ధీరత నే నొకవాక్యం, బానూఢి వచింపవలయు ♦ నాతనితోడన్. 152

వ॥ అనిన సారథి మనోవేగంబులగు రథతురంగంబులం దరిమిన శీఘ్రంబ తారకుండు
సుబ్రహ్మణ్యాంతికంబుఁ జేర నరిగి కోటిసూర్యప్రకాశుండును, గోటిశీతాంశు
శీతలుండును, గోటికందర్పలావణ్యుండును, బ్రసన్నపద్మదనాంభోజుండును, నష్టా
దశబోచనుండును, ద్వాదశభుజుండును, ద్వాదశాయుధాలంకృతుండును నగు
కుమారునిఁ గని నిమిషమాత్రంబు మోహపరవశుండై సర్వంబును మఱచి
యూరకుండి కొండొక సేపునకు మనంబున నూలుకొలిపి యతని కిట్లనియె. 153

తే॥ భువనపతియైననీవంటిపుత్తుఁబడసి, సాంబునకుఁబుత్త్రవత్త్వంబుసార్థమయ్యె
స్వామి! నావాక్య మొక్కటిఁజక్కవినుము, వినియునీ వేమిచేసినవిహితమగును.

క॥ జగతి సురాసురతతులకుఁ, బగయు స్వతస్సిద్ధ మిదియుఁ ♦ బరిహరణీయం
బగునే? వైరుల మేముం, దెగ మమరులు దెగుదు రాదిదేవుననుజ్ఞన్. 155

క॥ శివుఁ డెట్ల యట్ల నీవును, భువనాధిప ! దేవ ! మాకుఁబూజ్యుఁడ వెన్నఁ
బవరముఁజేయఁగ నగునే, యవనీస్థలి మీకు నన్నదాదులతోడన్. 156

తే॥ హరిముఖామరు లెదిరింపఁనగును నన్ను, వారి నేనును గారింపఁవచ్చు మిగుల
నీవు సాక్షాత్పరబ్రహ్మఁమీశ్వరుండ, వెటుల నెదిరింతు నీతోడఁ నేను బోరి.

క॥ అనిన విని నవ్వి హరసుతుఁ, డనియెం దారకుఁడ వగుచుఁ ననురుల కెల్లం
జనుదెంచితి వధికుఁడవై, మనమున భయ మొందనేలఁమముఁగని యిపుడున్.

వ॥ నీనామం బెయ్యది యిట కేమినిమిత్తం బరుదెంచితి వెఱింగింపుము. 159

చ॥ అనవుడు దానవుం డనియెఁ నాగుహతోడను బేరు తారకుం,
డనుజుఁడ శూరపద్మునకు, నాహవమందును యుష్మదాదులం
దనకు నెదిర్చి పోరుటకుఁ ధర్మముగా దనవుండుఁ బార్వతీ
తనయుఁడు విస్ఫురత్ఫణితిఁదైత్యకులాగ్రణితోడ నిట్లనున్. 160

చ॥ సతతముఁ దేజరిల్లు నిజశక్తులచేత జగంబు లేలుచున్
బతి యగుచుండ నీభువనఁపజ్జికి శంకరుఁ డీశ్వరుండు శా
శ్వతముగ నట్లు లోకములుఁనత్యుప పాలనసేయకున్నచో
నతనికి నెట్లుచెల్లు శ్రుతుఁలందును నీశ్వరనామ మెంతయున్? 161

తే॥ భువనముల కెల్ల నేతయైఁపొరలకుండ, నీశ్వరుం డాజ్ఞ గావించెఁనిదియుఁ జేయుఁ
డిదియుఁ జేయకుఁ డని కర్మమెల్లరకును, విధినిషేధాత్మకంబుగఁవెలయు నాది.

వ॥ అదిగావున నతని యాజ్ఞ సురాసురులకు నలంఘ్యం బగుచుండు. 163

క॥ దుష్టుఁడు నిషేధవర్తియు, శిష్టుఁడు విధివర్తి తలఁపఁ జెప్పెడిదేమీ
దుష్టులు నిగ్రహయోగ్యులు, శిష్టు లనుగ్రహమునకు వఁచింపఁగ నర్హుల్. 164

క॥ ధూర్తులు మీరలు దుష్పథ,వర్తనలు దయారహితులుఁ వసుమతి నిష్టా
పూర్తి వినిందకు లత్యం,తార్తిప్రదు లెన్న మీరుఁ పాణుల కెపుడున్. 165

క॥ జగము చరాచరమయ మిది, యగు నంగం బీశ్వరునకుఁ నంగియు నీశుం
డగుఁగావున నెవ్వారికి, జగతి ననిష్టంబుఁ జేయఁ జనునెలవంబున్? 166

వ॥ అట్లు పాణుల కనిష్టం బాచరించినయతం డాశివానిష్టకరుండు నిజంబు. 167

క॥ హరిముఖసురల నిజాజ్ఞా,పరిపాలకులం గరంబుఁ బరిపాలింపం
బరిమార్ప భవాదృశులను, బరగ నియోగించె దండిభర్గుఁడు నన్నున్. 168

క॥ చతురంగబలముతోడను, జతురత నిను మార్కొనంగఁ జయ్యనఁ జనుదెం
చితి బాలుండని నన్నవ,మతిఁ జేయక నిలుము కదనమండలిఁ గినుకన్. 169

తే॥ శీఘ్రమీవృత్త మంతయుఁ జెప్పి పనుపు, జ్యేష్ఠులకు నీవు బహుతరఁ సేనలొప్ప
వారు ప్రాకారదుర్గముల్ ఁ వరుస పాల, నం బొనర్తురు యుద్ధసన్నాహ మలర.

తే॥ పడితి వెంతయు నాదృష్టిఁ పథమునందు, నింక యెటువోయె దఖిలలోఁ కేశునొద్ద
నమరు లార్తులై మొఱపెట్టిఁ రందువలన, దుష్టమగునీకులంబెల్లఁ ద్రుంతునిపుడు.

క॥ అనిన సేనానివచనంబు లాకర్ణించి రోషంబున దష్టాధరుండును, గుటిలభూ
కుటినటనదుర్నిరీక్షకుండును, నగుచు నిట్టూర్పు లడరఁ దారకుం డిట్లనియె. 172

—* తారకుఁడు కుమారుతో బీరములాడుట *

ఉ॥ బాలుఁడ వే మెఱుంగుదువు ఁ భండనమందును నిల్వనేర్తువే?
యేల ప్రతిజ్ఞ మాయెడల? ఁ నేము బలాధ్యుల, మాహవక్రియా
శాలుర, ముగ్ధశౌర్యుల మెసంగును మా కిల కూరకృత్య మిం
తేల నిషేధ; మెల్ల విధి ఁ యీశ్వరునాజ్ఞను దైత్యకోటికిన్. 173

క॥ కావున విగుణంబైనను, భావింప న్యధర్మమొప్పుఁ ఁ బరధర్మము శో
భావహమయ్యును జనులకు, సేవింప ననర్హమగును ఁ సిద్ధము జగతిన్. 174

వ॥ పూర్వమున నస్మదీయులగు దానవుల ననేకుల సంగరాంగణంబునం జెనకియు,
మద్భజాబలంబునం బరాజితులై దిక్పాలకు లందఱుఁ బఱిచి; రిందుండిను మ
ద్భాణనిర్భిన్న కులిశుం డగుచుఁ బలాయితుండయ్యె; బ్రహ్మయును బ్రహ్మ
స్రంబు భగ్నంబై నిర్జితుం డయ్యె; నిదియంతయు నట్లుండనిమ్ము. 175

మ॥ ప్రియభక్తిం గడుఁ బూజచేసి హరుచేఁ ఁ బెంపొందఁ గైకొన్న య
క్షయధామోజ్జ్వల మా సుదర్శనము సంఘామంబున న్నాపయిన్
జయకాంక్ష మధువైరి వైవ మదురఁ స్సంఘట్టనం గుంతితం
బయి భూమింబడఁ దాల్చి తే నదియుఁ బోద్యత్కంత నిష్కంబుగన్. 176

క॥ ఐరావతాదివారణ, వారంబు చలించె దిశల ఁ వారక యన్న
ద్దారుణశుండాడండవి, దాదితమస్తకము లగుచుఁ ఁ దద్దయుఁ బోరిన్. 177

క॥ పరశౌర్యులు గణవర్యులు, పరగఁ ద్వదనుజులును వీరఁ బాహుప్రముఖుల్
పరమోహితులై రందఱు, గురుదర్పముమాని క్రొంచఁ కుధరబిలమునన్. 178

వ॥ మఱియు దివిజసైన్యంబు లనేకసహస్రంబులు మచ్చరాహతి కోర్వఁజాలక
విముక్తకేశు లగుచు దిగంతంబులకుం బఱచిరి. ఇది యెఱింగి సమరంబునకు
రాదగునె ? పదియారువత్సరంబులపర్యంతంబు నెవ్వండును సంగ్రామంబున
కర్తుండు గాఁడు గావున నీయందు నాకు వైరంబు లేదు. కార్యంబు లేఱుంగని
బాలుండవు. సుఖంబుగఁ దలిదండ్రిలదండ నుండు పొమ్ము శీఘ్రంబున. 179

క॥ అని తానకుండుచుండ, నను నానీక నగును కంభోజియందు కోరికం
బున జలితాధనుడనుచు, గనుకనుచు కంభోజిని నీలంక. 180

ఉ॥ పోయెద, నుండెద, నమోనము రదియుచు, వాయుధన్వ, యే
లా యిటులాడఁ దానక! యిటులు జలమున బావుఁ జేయు
వేయవిధంబులక బలుక + వేనాలు నాకు వినియె మాన మో
హా! యిది చాలునాటు మీ + మోహ కంభోజి దానవాధమా! 181

మ॥ హరిచక్రింబును గెల్చినాడ నని యశ్వత్థామ బు నాముండలం
జర మిట్లేల వికతమాండ నగునుం + శివుని నీశశ్శ్రము
ధరణి మున్ను వధీవితాననుచుకంభోజియందుంబులు
బరిభూతంబగుదాని గెల్చుననియుం + గోదావరమునున్నంగ. 182

వ॥ మఱియు నాచక్రింబు కంభోజి సమంజసున పోధనునిమిఁక రణజిష్ణుండగు
విష్ణుచేతం బియోగించునాడె నీ పాపహారి కాగి యంబయ్యె; బూర్వ మొక్క
గణముఖ్య దూతచేతం బరాతం బయ్యె; దేవతార్థంబు శ్రీరాంబు నుద్దేశించి
రణమధ్యంబున నిడువనంబడి యతినిగ్రహమాశ్రింబునం గుంతితారంబయ్యె
నీదృశంబగు సుదర్శనంబు వక్షఃపరిఘట్టశిల్ప నీకుఁ గంతనిష్కం బగుట
యిదియు నరిదియగు వరాశ్రిమంబుగా నెన్నికొనియెద; విష్ణు వికతమాన
మాననుండవగు నిన్ను నిమిషమాశ్రింబున నిర్భయండనగుచుఁ గృతాంతని
శాంతాతిథిం జేసెద నని పలికిన విని. 183

మ॥ దనుజేంద్రుం డతిరోష మొప్పుఁగ నముద్యత్ప్రీతిఁ గోదండముం
గొని మూర్ఖునినదంబు నిండ దిశలక + ఘోరాస్త్రమున సరిగరం
బున వర్షించెను స్వాతిశుక్రజనితాంభోదంబులట్టుక, గలం
గెను వార్ధుల్ భువి కంపమొండె గడు సింగిక్ రాలె నల్కావళుల్. 184

శా॥ స్కందం డంత మహోగ్రీల ధనువున్ + సంధించి జ్యౌఘోష మిం
పొందం దచ్చరవృష్టిఁ జక్కఁగచె నత్యుగ్రాంబక శ్రేణి కి
స్కం దైత్యేంద్రుడు కాలసర్పనిభముల్ + నారాచముల్ నించె నా
యిందూ త్తంసతనూజమీఁద మఱి తానంతే భుజాప్రీతిమక. 185

వ॥ కుమారుండును దన్నార్గణసారంబు సాయకసహస్రసంఖ్యల నివారించె. మఱి
యుఁ దారకుండు నిజనామచిహ్నితంబగు బాణదశకంబు నాటించిన శరజ
స్మండు నవ్వుచు లీలామాత్రంబున నవియు నివారించె. 186

ఉ॥ తారకుఁ డంత కోపసముదగ్గిత సారథిఁ జూచి పల్కె నే
పారఁగ శంభుసూను నమరావనిఁ బేర్చి మదం బణంచెదక

సారెకుఁ ద్రిప్ప సవ్య మపసవ్యముగాఁగ రథోత్తమంబు సం
ప్రేరిత సింధవప్రతతి • పెంపు రహింప రణాంగణంబునన్.

187

వ॥ అనిన విని సారథి నిజసారథ్యంబుఁ బ్రకటింపుచు రథాశ్వంబుల సవ్యాపసవ్యం
బులం దోల నతिसంభ్రమంబున.

188

తే॥ దివిజసేనాని • పవనునిదిక్కుఁ జూచి, పటపుము రథంబు మండలసరణి ననుడు
నతఁడుదోలెను బ్రహ్మాండమంతయవియు, ఘనమనోజవపటుతురంగములఁ బూని.

క॥ సవ్యంబరిగిన నది యప, సవ్యం బపసవ్య మరుగ • సవ్యము గాఁగన్
భవ్యముగఁ ద్రిప్పి రిరువురు, దివ్యప్రాణిమఁ గుమార • దితిజుల తేరుల్.

190

తే॥ సిద్ధగంధర్వకిన్నరశ్రేణి దివిని, గప్పి రాహవలోకనోత్కంఠతోడ
సూనవర్షంబు వర్షించె • సురగణంబు, శంభునందనుమీఁద ససంభ్రముగ.

191

—* శివకుమార తారకాసుర యుద్ధము *—

వ॥ మఱియు నయ్యిరువురు కోదండపాణులై ఘనాఘనగర్జితంబులట్ల జ్వాలామం
బు లొనర్చుచు నన్యోన్యజయకాంక్షఁ బ్రశస్తహస్తలాఘనంబులం బోరునెడఁ
చారకుండు కోధారుణవీక్షుం డగుచు శరపరంపరల రోదసీకుహరమండలం
బెల్లఁ గప్పినఁ గుమారుం డవి యన్నియు నివారించి మఱియు నొక్కబాణం
బున దానవునిశరాసనంబు ఖండించి ధాతయుంబోలె నర్థిప్రత్యర్థిభూతప్రదుం
డయ్యె నంత నద్వైత్యుండు భగ్నంబగుచాపంబు విడిచి వేటొండుధనువుం గొని
నిశితంపుటంపగములు నిగుడించిన.

192

మ॥ హరసూనుండు నిశాతబాణతతి నయ్యస్త్రాళి వారించి, భా
స్వరతన్ బాణసహస్రముల్, దొడిగి తచ్చాపంబు ఖండించి, ప
ల్లరు మర్మంబులు గాడనేసి శరముల్, • పంచాస్యశౌర్యైకభా
సురుడై త్రుంచె నిషుద్వయంబునను దచ్చుండావిషాణంబులన్.

193

శా॥ దానన్ దైత్యుండు కోపమున్ జెలఁగ నుద్యత్ప్రాణిమం జేసి మా
ర్వీనాదంబు, శరంబులం దునిమె వేవే కేతువున్ వేల్పు లెం
తేని నివస్మయమంద; నప్పుడు భవానీనందనుం డల్లి బా
హుని స్తంద్రత సాయకాష్టక మమేయప్రాణి సంధింపుచున్.

194

స॥ తచ్చరాసనంబు ఖండించి శరసహస్రంబున సారథిఁ బొరిగొనిన నంత దాన
వుండు కోపోద్దీప్తితుం డగుచుఁ దాన తురంగంబులం దోలికొనుచు వేటొక
విల్లంది సాయకసహస్రంబున షణ్ముఖసారథి నొప్పించినం గని.

195

క॥ శరజన్మండు కోపంబున, నురచిరకరలాఘవంబు ♦ చోద్యముగాగన్
స్ఫురదంబక సాహస్రము, వరపెం దారకులలాట ♦ భాగము నాటన్.

196

వ॥ దాన దానవుండు మూర్ఛిల్లి పడినం గని వేటొక్కసారథి రథంబుఁ దొలంగం
గొని చనియె నంత మహారథులగు సతనివీరులు చతురంగలంబులతోడ నెడి
నానాదివ్యశరపరంపరలుగురియుచు వృక్షశైలంబులు పయిం గెడపుచు నిరో
ధించిరి.

197

మ॥ సుకుమారుండు శివాకుమారుఁ డపుడు ♦ సొంపొంద రక్షోంబున
ప్రకరోద్భూతశరౌఘవర్షము భుజా ♦ పౌఢి నిన్నారించి యం
తకగేహతిథికోటిఁ జేసె వరుసన్ ♦ దైత్యనాజం బెల్ల ను
త్సుకతం జూడఁగ నింగి దేవగణముల్ ♦ చోద్యంబు సంధిల్లఁగన్.

198

తే॥ అంతలో మూర్ఛదెలిసి యయ్యమరవైరి, తారకుండు లేచికోధంబు ♦ దనరమదిసి
సూతు భర్జించె సైన్యసఃమేతుఁ డగుచు, నాహవంబున సేనాని ♦ నడ్డగించె.

క॥ తన సేనలు పరిభవమునఁ, జనుటయు నీల్లుటయుఁ జూచి ♦ జ్వాలామాలా
ఘనతరరోషస్ఫురణను, దనుజేంద్రుండు చంద్రచూడు ♦ తనయునిమీఁదన్. 200

వ॥ ఎందును నవ్యాహతంబునుం గాలానలసన్నిభంబుచు నగు బ్రహ్మస్త్రంబుఁ
బ్రయోగించిన నదియు కుమారునికంటంబుఁ జేరి యడుగడుగునకుఁ బ్రణ
మిల్లుచు జగద్గురుండైన నమ్మహామహుని యనేకవిధంబుల స్తుతియించె; నిష్పి
ధంబున నైంద్రాగ్నేయయామ్యవారుణసౌరాసురయక్షగంధర్వసమ్మోహనా
స్త్రంబు లన్నియు సమరంబునఁ గృతాంజలిపుటంబు లగుచు బ్రహ్మదిశకలదివి
పూజితుండగు నాదేవుని సంస్తవంబు లొనర్చె, నప్పుడు.

201

క॥ తారకుండు వాని నెల్లను, సారత నీక్షించి వేగ ♦ సమరధరిత్రీ
ఘోరమగుపాశుపతముం, గూరత సంధించి యేసె ♦ గుణరవ మెనఁగన్. 202

వ॥ కుమారుండును నెందును నప్రతిహతంబును నాభీలకీలావృతబ్రహ్మాండభువనంబును
రాద్రంబును నగు నయ్యస్త్రంబుఁ గేల లీలామాత్రంబునం బట్టికొనియె
నంత.

క॥ తనశస్త్రాస్త్రప్రకరము, లనయము విఫలంబు లగుట ♦ నధికకోధం
బున దైత్యవరుండు సూతుం, గని కూటరిపుండవు సైన్యఃఘన్మరుండ వొగిన్.

మ॥ సమరక్షోణిఁ బిఱింది కేగఁ దగునే? ♦ సవ్యాపనవ్యంబుగా
విమతవ్రాతముమీఁదఁ దోలు రథమున్ ♦ వేవేగ నీకాశలం
బమరం గాంచెద వానవప్రముఖదేవనీకదర్పంబు శీ
ఘ్రిమ వారించెద నా, సురారిపలు కాకర్ణించి తత్సూతుండున్.

205

కు మార తార కా సు రు ల యు ధ్ధ ము .

వ॥ సారథ్యధర్మసిపుణుండై రథాశ్వంబులం దోలి దిగంతంబులు చలింప మాయా
తనూజుం డాశీవిషోపమానంబులగు కనకపుంఖవిరాజితశిలీముఖతతులు వర్షించె,
నతనికరలాఘవం బేమని చెప్పనగు, తూణీరంబున బాణంబుఁ గొనుటయు శరా
సనంబున సంధించుటయు విడుచుటయుఁ జూపరులకు కనంబడ దయ్యె నయ్యెడ.

తే॥ కార్ముకమువట్టుటయెకాదు♦కాలమేఘు, మట్లు శరవృష్టి వర్షించె ♦ నఖిలదిశల
నంబరముఁ గప్పె దురములో♦నసురవగుఁడు, పటుభుజావిక్రమప్రోధి♦ప్రస్ఫురిల్ల.

వ॥ కుమారసారథియగు పవనుండుచు మునుమున్న చోదితుండై శతసహస్రసైంధవ
యుతంబగు నరదంబు గృహదాహకుండగు దహనుండునుం బోలె మండలాకారం
బుగాఁ ద్రొప్పె; నంతఁ గుమారుండును మేరుసన్నిభంబైన కోదండంబుఁ గొని
శింజినీధ్వనుల సకలదిగంతంబులును సప్తపాతాళభువనంబులును జెవుడువఱచుచు
రథస్థుండై తారకధారాధరజనితం బగుశరవర్షంబు నిజశరపరంపరల వారించె;
నివ్విధంబున నయ్యిరువురకుయుద్ధం బత్యంత ఘోరంబును, నతితుములంబునగుచు
ననుపమానంబు ననిర్దేశ్యంబునైనై స్కందతారకయుద్ధంబు స్కందతారక
యుద్ధంబునుఁ బోలె నత్యద్భుతంబైనై చెలంగె; నాసమయంబునఁ గనుంగొను
యక్షకిన్నరగరుడగంధర్వసిద్ధవిద్యాధరగణంబులచే నాకాశం బవకాశంబయ్యె
నయ్యెడ.

208

మ॥ జయమున్ లేక పరాజయం బొకనికిన్ ♦ సంధిల్ల కత్యంతవి
స్మయ మొప్పం గడు నాహవంబునన యా ♦ స్కందుం బ్రశంసించి రొ
క్కయెడన్ దిగ్విజయంబు గాంచి సురసంఘంబుల్ విరుల్ చల్లుచున్
జయమైనం దివిజారి కొక్కపుడు సంశ్లాఘించి రాదానవుల్.

209

తే॥ నిమిషమున దైత్యకోటిని ♦ నేలఁగూల్చి, శక్తుఁడయ్యును శశిమాళి♦సంభవుండు
దానవేంద్రునితోఁ బోరె♦దడవు వేడ్క, బాలలీలావినోదముల్♦భాసిలంగ. 210

మ॥ జనియింపన్ దివిజారికిన్ మగుడ భాన్వత్ప్రోధి మీఱంగ భం
డనమందు న్మును ఖండితంబులగు శుండాదండశృంగంబులం
దనుమర్షంబునఁ బార్వతీసుతుఁడు తద్భంగంబుఁ గావించె శౌ
ర్యనిరూఢిన్ మఱియున్ జనింప నవి ప్రయ్యత్ జేసె నెంతేనియున్.

211

—* తారకుఁడు కుమారుని మాయచే మోసగింప నెంచుట *

క॥ మాయావిదనుజుఁ డంతట, మాయాప్రోధిని జయింప ♦ మదిఁ గోరుచుఁ దాఁ
బోయి రయంబునఁ జోరుం,డై యాకౌంచాద్రిబిలము♦నందు నణంగెన్.

212

వ॥ అంతఁ గౌంచాద్రితోడంగూడి యయ్యిరువు రనేక విధంబులగు మాయలఁ
బన్నుచుఁ గౌంచంబు కాలాయనరాజతహిరణ్మయంబులగు త్రిపురంబులఁ

దారకుండు విద్యున్తాలితారకాక్షకమలాక్షులు నగుచుఁ జూపట్టిన నప్పు డప్పార్వ
తేయుండు త్రిపురాంతకుండై స్థితమాత్రంబున దహించె; నంత న ప్పర్వతంబు
మేఘంబును దానవుం డశనియునై న నక్తుమారుండు ప్రచండమారుతంబై చెండె;
మఱియు శైలంబు సముద్రంబును, దనుజుండు బడబాగ్నియు నై న శంభుసంభ
వుం డక్కుండసంభవుండై చుళుకంబున నాపోశనంబుఁ గోలె; దదనంతరంబు
భూధరంబు చక్రవాళాకృతియును ననురుండు నలోకంబగు నంధకారంబు నైన
స్కందుండు కోటిభాస్కరసంకాశుండై సంహరించె; సటమీద నగంబు హిమ
వన్నిషధవింధ్యమాల్యవత్పారియాత్రగంధమాదన హేమకూటంబులును రాక్ష
సుం డై రావతపుండరీక వామనకుముదాంజనపుష్పదంతసార్వభౌమసుప్రతీకరూ
పంబులఁ గదిసిన శరజన్ముండు వజ్రంబు కేలం గొని కదనంబున న
ప్పర్వతంబుల భేదించి యగ్గజంబులం బాటందోలె; నప్పు డయ్యిరువురు నగ్ని
మారుతకూపంబుల ధరియించిన షణ్ముఖుండు రోషంబున మోహకరుండై
నిమిషార్ధంబులోనన దర్పంబు దూలించె వెండియు నక్కుధరంబు కాలాగ్నికోటి
సదృశఁబును గజముఖుండు ప్రళయమార్తాండసహస్రభాసమానుండై రణం
గణంబున విజృంభించిన.

213

క॥ ఆతేజంబున భువన, వాతము కంపించె మిగుల ♦ వనధులు కలఁగెన్
భూతములు పాత్ర దివిష, జ్ఞాతము భయమందె సిద్ధ♦చారణతతితో॥ 214

—* శివకుమారుండు తారకు వధియించి వీరులఁ గాపాడుట *

వ॥ అంత శరవణోద్భవుండు మూర్తీభవించినయాత్మీయశక్తియుం బోలె వెలుంగు
సర్వశత్రునిబర్హిణి యైనశక్తిం బ్రయోగింప నదియు, జ్వాలామాలావిరాజిత
సకలదిగంతయుఁ, బ్రళయకాలాగ్నిజహ్వసదృశయు, జగత్త్రితయసంహారిణియు,
విస్ఫులింగాభీలయు, ఘంటాచామరాలంకృతయు, విలయసమయసంజాయమాన
ఘనాఘననిర్ఘోషభీషణయు, నిఖిలవిబుధహృదయభయవినాశినియు, నగుచు
వచ్చి నిమిషమాత్రంబున నిర్దళిత తారకశిలాకఠినవక్షస్థలయు, నిర్భిన్నకౌం
చయు, నిర్మూలితతదీయమాయాపురయు, సమారవనిర్జితాశేషరక్ష సైన్యయు
నై చెలంగె.

215

ఉ॥ అంతట దానవాధిపుమహాత్తరమైనయురంబుఁ జొచ్చిన
త్లెంతయు నిర్గమించె; దనుజేంద్రుండు భోరునఁ గూకవెట్టి దు
గ్ధాంతతఁ దారకాంతరగతంబయి యున్నదొ లేదో యంచు న
త్యంతము నేరిచేతఁ దెలియంబడదయ్యెను శక్తి వింతగ॥

216

క॥ దివి కెగసి యెగసి నెవ్వగ, దివిజారి గతాసుండై క్షితింబడ నపుడు
వివిధజన మెఱిగి శక్తిని, సువిదితముగ ననురనురముఁ జొచ్చి వెడలుట॥ 217

తే॥ వీరబాహుండు మొదలైన • వీరవరుల, నదిబిలమందునంత మోహంబుఁ దెలిపి
తోడుకొని దెచ్చె వేగంబుదోఁపతాప, మమరసేనానిఁ గొనియాడెనమరసేన.

మ॥ అపు డవ్వీరులు నిద్రమేల్కొనినయ • ట్లత్యంతసంహృష్టులై
యెపు డున్నట్లన వైభవోన్నతులచే • నింపొంది రవ్వేళ దే
వపదంబందు సుఖర్వబృందము విరుల్వర్షించె విద్యాధరుల్
నిపుణత్వంబునఁ బాడి రీశుతనయు • నిర్మిద్రశౌర్యోదయున్. 219

వ॥ మఱియు నెవ్వండేని యీతారకకౌంచసంహారకథను వినినఁ బఠించిన నతనికి
సకలశాస్త్రపులు పరాజితు లగుదురు; మున్ను మాధవుం డిదియు విని హిరణ్యాక్ష
సోమకాదుల జయించె బలభద్రుండును నిఖిలదిగ్విజయంబునఁ బొందె రణంబున
నాసవుండును దానవుల జయించి జిష్టుం డయ్యె. 220

శా॥ ఈలీల మహనీయశౌర్యవిభవుం • డీశాత్మజుం డద్భుతా
భీలప్రాధిమ మించుకౌంచనగమున్ • భేదించి యత్తారకు
న్నేలం గూల్చి విహారమున్ సలిపె నెంతే లోకసందోహర
క్షాలోలుం డయి దేవమర్త్యమును లై శ్వర్యంబుల న్వర్ధిలన్. 221

వ॥ అంత దారకుండు హతుం డగుట నితాంతసంతోషభరితాంతఃకరణులై సకల
దేవమునిగణంబులు విరులు గురిసి నటంపుచు జయజయశబ్దంబులం జెలంగి రప్పు
డవ్వీరబాహుండును దదనజు లెనమండును గణవరులనియుతంబును జతుఃపంచా
శత్రేనాపతులును గృతాంజలిపుటు లగుచుఁ గుమారునికటంబుఁ జేరి నిలిచిన
వారిం గనుంగొని జగదీశ్వరుండగు హరతనయుం డిట్లనియె. 222

క॥ చిరకాలము దైత్యులచేఁ, బరిభవమును బొంది గాసిపడితిరి మీరల్
పరిహృతమయ్యెను నేటికిఁ, బరితాపము దై వగతిని • బ్రతుకుండు సుఖులై. 223

వ॥ అనిన శరజన్మునకు వార లిట్లనిరి. 224

క॥ లోకాధిప! నీ వుండగ, మాకు శరణ్యుండ వగుచు • నుముఁ బొందు నొకో
యేకష్టము నేహానియు, నీకరుణం దనరు మాకు • నిఖిలశుభంబుల్. 225

వ॥ మఱియును భవత్పాదకమలధ్యానపరుల మగు మాకు దుష్కరం బెయ్యది యని
యభినందించి పలుకుపలుకుల నెల్లరను సంతోషపఱిచి వీరబాహునిం బిలిచి
కుమారుండు లోకంబున నవ్యాహతంబగు తారకవిముక్తంబును నిజకరధృతము
నగు నప్పాశుపతం బతనికి నొసంగె నప్పుడు దివినిఁ బుష్పవర్షంబు గురిసె
దుందుభులు మొరసె, గిన్నరులు పాడిరి, విబుధగణంబు లింద్రసహితంబుగా
మనంబున నెంచి రాంబికేయనిచేత శూరపద్మసింహవక్త్రులు జితప్రాయు
లై రని. 226

క॥ వారికుతూహల మరసి కు, మారుడు సమరోర్వి విడిచి • మఖభుక్తతో
వీరగణంబులతోడను, జేరె హిమత్మోధరంబు • చెంతకు వేగె. 227

ప॥ అంత నోషధీప్రస్థంబున మాతామహుని హిమవంతుని సంభావించి తదనుజ్ఞ
జేవగిరికిం జనియె. 228

మ॥ సమయాభిఖ్యవితాగ్రగణ్యుడు ప్రదోషంబున్ విజృంభింపుచు
గమనీయంబుగ లోకపుంజము వెలుంగంజేయుచున్నట్టి ది
వ్యమయాభౌఘ మనంతరత్నమును జెల్వార్జ బ్రమోషించి ప
శ్చిమదిగ్భాగము గైరికాభరణలక్షింజేసె సత్యంతమున్. 229

—* నూర్యాస్తమయనర్ణనము. *

తే॥ సమయశుకలనత్తోటికా క్షముసగుచు జరమగిరిశృంగముననుండి జారిపడిన
యరుణబింబంబాకోయనంద మొప్ప, సరుణబింబంబు వ్రాలె నయ్యపరజలధి.

సీ॥ మహితపద్మభవాండ • మందిరాంతరమున, దనరుకెంబట్టువి తానమనఁగ
గగనదంతావళగండస్థలంబుల, రాజిల్లు ధాతుపరాగ మనఁగ
సమయమహాయోగి • యమరంగ ధరియించు, నసమాన కాషాయ • వసనమనఁగ
శస్త్రహాధరమస్తకద్రుమముల, గనుపట్టుపల్లవ కాంతి యనఁగ
బశ్చిమదిగంగనామణిఫాలమందు, దిద్దు కాశ్మీరతీలక దీధితి యనఁగ
బద్మరాగంపునుణికెంపు • బరిహసింపు, సంజకెంజాయ రంజిల్లె • మంజులముగ.

క॥ ఇనదర్శన మబ్బినచో, నినదర్శన మబ్బ దింక నెట్లొకొ యనుచున్
జనియించెన్ జక్కవజ, వ్వనికిం బలుచింత మదిని వసుధాస్థలిలో. 232

సీ॥ రజనీవధూమణిరమణీయతరమస్త, విస్ఫురత్కుంతలవితతి యనఁగ
బ్రసవసాయకమహాప్రథనయాత్తోద్భృత, బహులీలపటకుటీపటలమనఁగ
గగనతాపింశశాఖావినిర్గళమరు, పుష్పగుచ్ఛప్రభాపుంజ మనఁగ
జక్రవాకాంగనాసమధికవిరహాగ్ని, సంజాతఘనధూమజాల మనఁగ
దిగ్విధూటీకటీతటీదీప్యమాన, కలితనీలాంశుకాంశుసంఘాత మనఁగ
ఖంజనాంజనదీప్తులురంజిలంగ, సంధతమసంబు ద్రుహిణాండమావరించె. 233

చ॥ కనుగవఁ గజ్జలప్రభలు • కస్తురిబొట్టులలాటసీమలన్
ఘనమగునీలిపట్టుటవికల్ చనుదోయికి నప్రయత్నమున్
దనర ఘటింపజేసె బ్రమదంబెనఁగం గులటాంగనాళి క
త్యనుపమలీల నిండి జగ మంతయు నెంతయు ధ్వాంతసంతతుల్. 234

సీ॥ సంధ్యామహానటచటులజటోల్లస, ద్దంగాతరంగశీకరము లనఁగ
స్ఫురదసంతానంత, సురనితాంతార్పిత, మందారతరుసూనబృంద మనఁగ

ధ్వాంతదంతావళఃదళితకుంభస్థలీ, జనితముక్తాఫలఃసమితి యనఁగఁ
గై రవిణీసుధాఃకరభావికశ్యాణ, సంచితహోమలాఃజంబు లనఁగ
సమయమానీంద్రహస్తాంబుఃజాతకలిత, మహితనిర్మలస్ఫటికాక్షఃమాల యనఁగ
దారఘనసారదుచులతోఁదారసిల్లి, తార లలరారె నింగి నుఁదారలీల. 235

—* చంద్రోదయవర్తనము. *—

ఉ॥ కుంకుమరాగయుక్తములు ధోమలమై చెలువొందు ప్రాగ్దిశా
పంకజలోచనావదనఃపద్మము నాఁ దొలుతన్ సరాగుండై
పంకజవైరి జక్కవలఁపాలిటిమిత్తి చికోరబంధుఁడే
ణాంకుఁడు శీతభానుఁ డుదఁయాద్రీనిఁ బొల్చె విలాసమొప్పఁగన్. 236

తే॥ రాగరహితమై స్వచ్ఛతఃరంబు నగుచు, జెలువుమీఱినయోగీంద్రఃచిత్తమట్ల
రాగమునుమానిక్రమముగాఁరహిఁజెలంగెఁజంద్రబింబంబుధవళిమఁసాంద్రమగుచు

వ॥ అప్పు డక్కుమారుండు సురభూధరంబు ననుగ్రహింపం దలంచి యందు జతు
రంగబలంబుల నివేశింపంజేసి రథంబు డిగ్గి నివర్తితసాయాహ్నికకృత్యం డగు
చు గిరిందుఁడే గృతాతిథ్యుండై పరమానందంబు నొందె. 238

క॥ దివిజులు ముదమున భవసంభవునిం బ్రార్థించి రెలమి ధవళతరభక్తి
భవనాధిప! నీ విచ్చో, నివసింపు దయార్ద్రదృష్టి ధవళకొని మాపైన్. 239

వ॥ ఏము భవత్పాదకమలంబు లర్చించెద మస్మదభీష్టంబు లీడేర్పు మనిన నంగీక
రించి భక్తవత్సలుండగు జగద్వల్లభుండు నిజపూజార్థంబు వారల కనుజ్ఞ నొసం
గెనంత. 240

తే॥ దేవశిల్పిని రావించి ధివిజవరులు, హరకుమారుండు వసియింప ధవళకాద్రీ
మణిమయంబైన నగరంబుఁమహిమమీఱ, వేగరచియింపు మనవుండువిశ్వకర్మ.

సీ॥ భవ్యవజ్రోపలఃప్రాకారవలయముల్, గురుతరమణిమయఃగోపురములు
రత్నకూటోపమఃరమణీయసదనముల్, మహనీయతరదివ్యఃపండపములు
భానురాభ్రాంకషఃప్రాసాదజాలముల్, విలసితసోపానఃవేదికలును
గంధేభకీలితఃబంధురద్వారముల్, పృథుతరఘనచిత్రఃభీత్తికలును
గమలకల్పారపరిమళఃకలితలలిత, రమ్యకాసారకేళికాఃరామతతులు
రాజవీధులు శతసహస్రంబులొప్పు, బురము నిర్మించె నప్పు డద్భుతముగాఁగ.

వ॥ అంత హరిబ్రహ్మదు లత్యంతమోదంబున దేవదుందుభిశంఖకాహళరవంబులు
మోయఁ గాశ్యపాత్రివశిష్టాదిమహాఋషులును నిగమాగమార్థజులగు విష్ణు
వరులు పూర్ణకుంభంబుల కరంబులధరియించి స్వస్త్వయనంబులు చెప్ప ముక్తావి

తానశోభితంబును రత్నప్రభాదేదీప్యమానంబగు రాజవేశ్మంబు రాజాధిరాజనం
దునునిం బ్రవేశింపంజేసిరి గణపుంగవులు యథార్థ భవనంబుల న్నివసించిరి. 243

తే॥ వీరబాహుండు హస్తారవిందములను, రత్నపాదుక లందియ్యఁగఁగ మెట్టి
దివ్యధామంబునందును, దీప్తియెసఁగ, సద్ధివసించెఁబ్రసన్నుడై హరసుతుండు.

వ॥ ఇట్లు సింహాసనాసీనుండైనయాదేవుని సకలదివిజాలు నికటంబున నంజలిపుట
ఘటితనిటలతటు లగుచు వివిధస్తోత్రంబుల నర్ఘ్యపాద్యాద్యుపచారంబుల సు
ప్రీతుంజేసి యావరణదేవతలగు వీరబాహుప్రముఖుల శాస్త్రోక్తవిధానంబుగా
సపర్యల సంతృప్తులఁజేసి యెల్లరును గృతార్థులైరి; జగద్వంద్యుండైన నక్కుమా
రుండు కైలాసమునందు శంకరుండుబోలె మేరుగిరియందు గణముఖ్యులతోడ
దేవగణసమేతుండై కీర్తార్థంబుగా నివసించె. 245

—* తారకుమరణమునకు వానిభార్యలు విలపించుట *—

ఉ॥ తారకుఁ డాజి నీల్గుటకుఁ • దత్త్రియపత్నులు సౌరియాదిగా
తారకభార్య లందఱును, నద్దయు దుఃఖభరింబుచే సమి
ద్ధారుణియందుఁ జేరి కను, దమ్ముల వ్రాలగ నశ్రుబిందువుల్
చారుపిక్కికుహూర్ధ్వనుల • సారెకు నేడ్చిరి నేలఁ దూలుచున్. 246

క॥ హఃరమణ! యెందుఁ బోయితి, నీరమణుల మమ్ము విడిచి, నీపోయినయా
దారిన మేము న్వచ్చెద, మారయ భవదంఘ్రీనేవ, యర్హము మాకున్. 247

నీ॥ నేఁడు గాంచిరిగదా నిఖిలనిర్జరవరుల్, గడు నిరాతంకులై • కౌతుకంబు
నేఁ డహో పొందిరి నిండార మోదంబు, చారణమునిసిద్ధ సంఘములును
నేఁడు నిర్జితుఁడయ్యె నిజభుజాదర్పంబు, దొలఁగుచు శూరపద్మండు తలఁప
నేఁడు హతుండయ్యె నిక్కంబు ప్రోథిమఁ, గోల్పోయి సింహముఁ ఖుండు మిగుల
హరిసుదర్శన మెవ్వని యురముఁ దాకి, భూషణప్రాయ మయ్యెను బోరిలోన
నట్టినిన్నును దెగటార్చె • నహహయెట్లు, శక్తిచే నొక్క బాలుండు శౌర్యమెసఁగ.

క॥ జలజభవాస్త్రము వాసపు, కులిశం బెవ్వని మ్రోలఁ • గుంతితములగున్
బలశాలి వట్టినిన్నును, బల మణఁచెనె శక్తిచేత • బాలుం డాజిన్. 249

వ॥ అని బహువిధంబుల విలపించుచు స్వాంతంబునంద దుఃఖంబు నిండి యశ్రు
వర్షంబులుం గురియుచు శోకసంతప్తహృదయలై తత్పత్ను లంద టిట్లు పరివే
ష్టించియున్నయెడ. 250

మ॥ అలఘుప్రోథి గజాశ్వసూనుఁ డనురేం ద్రాఖ్యుండు తా స్వేచ్ఛగా
నలసింహస్యనివీటనుండి జనకున్ • హర్షంబుతోఁ జూడ నే

నలు గొల్వం జనుడెంచి మార్గమున నానాదుర్నిమిత్తంబులన్
బలువీక్షింపుచుఁ దస్మృతి నిన్విని యనల్పంబైనభేదంబునన్.

251

వ॥ శీఘ్రంబ పురంబుఁ జేరి.

252

చ॥ విదళితమూలమైనపృథివీరుహమట్ల ధరితి వ్రాలి బ
ల్వదనము విన్నబోయి కటివస్త్రముతోడ విముక్తకేశుడై
హృదయము గుండ దైనయమున నేడ్చెను హాజనకా! పరేతరా
ట్పదమును జేరితే దివిజభంజన! మమ్ములఁ బాసి పోయితే.

253

తే॥ శౌరిచక్రింబు కంఠభూషణము గాగఁ, దాలెచ్చ నెవ్వఁడు వజ్రంబుఁ ధారదరిగె
భండనంబున నెవ్వని ఁ జెండలేక, నట్టివీరుని నర్భకుం ఁ డెట్లుఁ దునిమె? 254

వ॥ అని సమరాంగణంబున గతిపొణుండై నతండ్రినిం గని శోకింపుచు నాకుల
చిత్తులగు జననులకు విషాదంబు జనింప విలపించె.

255

శా॥ శాంతింబొందెను నేడు నిర్జరమనోజాలావళుల్ నేడహా!
కాంతు న్వాసవుఁ బొందగల్గె శచికిం ఁ గౌతూహలంబొప్ప న
త్యంతం బప్పరలున్ వరించిరి సుపరావ్సీకము న్నేడహా
యెంతే పట్టణమయ్యె స్వర్గ మమరాభీష్టంబులుం జేకురెన్.

256

తే॥ శూరపద్ముండు నేడిదే ఁ బీర మణగె, సింహవక్త్రుండు నేడిదెఁ చెలువుఁ దక్కి
భగ్నవాంఛితులై హతపాణులైరి, పోరిలో వీరిదక్షిణభుజము వడియె. 257

వ॥ అని పెద్దయుంబొద్దు శోకవివశుండై చింతింపుచు దైన్యాకులచిత్తుండును,
విలోకితదశదిశాభాగుండును, దష్టదంతాధరోష్ఠభీషణుండును, గోధారుణవీక్ష
ణుండునునై యట్టహాసంబుఁ జేయుచు గంధకాష్ఠంబుల జితి ఘటించి విధిపూర్వ
కంగాబు జననీజనకులకు నార్ధవైహికంబు నిర్వర్తించి శీఘ్రంబ చతురంగ
బలంబుతోడ వీరమహేంద్రపురంబుఁ జేరి యందు.

258

క॥ జనకజ్యేష్ఠుని మాయా, తనుజాతుని శూరపద్ము ఁ దైత్యవరేణ్యుం
గనుఁగొని పాదంబులపై, ననయముఁబడి లేవ కార్తుఁ ఁ దై విలపింపన్. 259

వ॥ శూరపద్ముం డాభాతృతనూజుండగు నసురేంద్రుని కరంబుఁ బట్టి లేపి యాలిం
గనంబుఁ జేయుచు వత్సా! నీవిట్లు శోకింపనేల? భయంబు విడువు మని కన్నీరు
దుడుచుచు నూటడించిన జ్యేష్ఠపితృవృన్దకుఁ దారకసుతుండు శోకకారణంబగు
తద్వృత్తాంతం బంతయు వినుపించె నప్పుడు.

260

క॥ అంతం గుందుచు మదిలో, నెంతయు నాశూరపద్ముఁ ఁ డిది వినవలయున్
వెంతగ మత్సోదరునకు, నింతటియాపదను జేయ ఁ నెవ్వం డోపున్. 261

వ॥ అస్మద్విషయభూతంబులైన బ్రహ్మాండంబులలోన దివిజులెవ్వారును మత్స్య
దరుపరాక్రమంబునకు నిలుననోప రీన్మశబలాధ్యుడగు హరసూనుచేత
సమరంబున హతుం డగు టది యసత్యంబు గానోపు; నీవు బాలుండవు గావున
భ్రమించితివో? స్వప్నంబు గాంచితివో? కాక యిది నిశ్చయంబగునే? వెఱవవల
దు, శోకం బుడుగు మనిన శూరపద్మునకు సుతుం డిట్లనియె. 262

క॥ కా దిది భ్రాంతియు స్వప్నము, గా దిది విను మార్థవ్దై హికక్రియ లయ్యె
గా దన్మతం బిట నచ్చితి, నీనండకు గుహునిభీతి ♦ నిలువక యచట. 263

వ॥ ఈ యర్థంబునందు సందేహంబు వలదు నీ పాదంబు లాన యనవుండు. 264

—* తారకుగురించి శూరపద్ములు విలపించుట *—

ఆ॥ శ్రోత్రశల్యమైన ♦ సుతువాక్య మాలించి, శూరపద్ముడొత్త ♦ సొంపుడక్కి
యాసనంబు డిగ్గి ♦ యవన్విప్రబడి కడు, భ్రాతృశోకమునను ♦ బడలెమిగుల. 265

వ॥ అంత సింహవక్త్రుండును భ్రాతృనధంబు విని భగ్నమూలంబైన వృక్షంబును
బోలె నేలఁ బడి వికీర్ణ కేశుండును ధూళిధూసరితవిగ్రహుండును నై విలపింపఁ
దొణంగె. 266

క॥ కరముల నెత్తుచుఁ దమ్ముని, యరమునఁ గడుఁ గొంగిలించి ♦ యురుదై న్యముతో
సురరిపుపతి విధి దూరెను, గురుతర హాహాప్రలాపఁ ఘోషితదిశుడై. 267

వ॥ అంత నఖిలమంతులు సేనాధిపతులును విద్యత్పురోహితులును నాదిగాల
సకల జనంబులును దుఃఖించి రప్పుడు దీనవదనుం డగుచు మూర్ఛాక్రాంతుడై
పడియున్న శూరపద్మునిఁ దన్మంత్రవర్యు లుపచారంబుల మగుడ సంజాత
చైతన్యనిం జేసిరి. 268

క॥ ధృతిశాలి శూరపద్ముడు, గత మూర్ఛుం డగుచు లేచి ♦ ఘనతరరోష
న్వితుడై పండ్లు గీటుచు, వితతాట్టహాసం బెసంగ ♦ వీక్షించి దిశల్. 269

వ॥ కరముల్ దట్టి చరాచరంబయిన లోకం బెల్ల యత్యంతమున్
స్ఫురదీక్షాగుల నిర్దహించుకరణిం ♦ జూపట్టుచున్ హుంకృతుల్
పరగన్ సారె మహాశనిస్వనములట్లం బల్కె నుగ్రంబుగా
గరిమన్ మత్పదయుగ్మ మాన వినుమీ ♦ గాఢప్రతాపోన్నతిన్. 270

వ॥ సంగరాంగణంబున మత్పరిపంథిని సబాంధవంబుగా సంహరించెద నవశ్యం
బింక శీఘ్రంబ యుద్ధంబునకు సన్నద్ధులై మహాధన్యులైన సకల సేనాధిపతులును
సైన్యంబులతోడ పురంబు వెడలి సమరాభిముఖు లగుచు వాదిత్రనిస్సాణడిండి
మంబులతోడ జయభేరులు మ్రోయ నరుగుం డని యాజ్ఞాపించి కోధంబున నవ

యవంబులు చెమర్చ గూఢచారులం బిలిచి రోషభీషణుం డగుచు దనుజేంద్రుం
డిట్లనియె. 271

శా॥ ఆలస్యం బొనరింప కిప్పుడు మదీయాజ్ఞ న్వేసం బోయి యా
ప్రాలేయాంశుకిరీటనందనుని సంగ్రామార్థమై పిల్వఁ డిం
తేలా మీకు భయంబు మానసములం • దీతండు మత్స్యోదరున్
బాలు న్వంచనఁజేసి దేవహితుడై భర్జించె యుద్ధంబునన్. 272

క॥ సానుజుడ వగుచు నెంతే, తానం బ్రాణములతోడ • ధర నుండగ నా
హా! నిద్రాభోజనములు, వానికి ఘటియించు తెట్లు • వైభవ మెలమిన్? 273

క॥ దివిజులతో నిది మొదలుగ, భవదీయోదరములందుఁ • బాయక నేనన్
నివసించు ననుచుఁ బలుకుదు, ధ్రువముగ మద్వచనమట్లు • ధుర్యతమీఱన్. 274

వ॥ ఇట్లు వలికి తోడన జనుండని దూతల కనుజ్ఞ యొసంగి యశ్వలక్షణపరిజ్ఞుడై న
సూతుం బిలిచి యిట్లనియె. 275

మ॥ హరిసాహస్రీయుతంబు రత్నమయమై • యభ్యున్నతిన్ సాంపునిం
పురథశ్రేష్ఠ మభేద్యమైన కవచంబుం జండకోదండమున్
శరసంఘాతము లాయుధప్రకర మక్షయ్యంబు లౌ తూణముల్
గరిమం దెమ్మని దానవాధిపుఁడు కింకర్ణ సూతుఁ బ్రేరేపఁగన్. 276

వ॥ ఆసమయంబున నీతిశాస్త్రవిశారదుండును మంత్రాలోచననిపుణుండును మతి
మంతుడును నగు సమోఘుండను మంత్రీముఖ్యుండు సభాస్థలి వీతభయుం
డగుచు నద్దనుజేంద్రునిఁ గని యిట్లనియె. 277

క॥ దితిజేంద్ర! రాజనీతియు, క్షీతిలో సత్యంతమహిమఁ • జెలుపుదలిర్పన్
సతతంబును శక్తిత్రయ, యుతమా తదీతిఁ దెలియఁనోపదు మూఢుల్. 278

వ॥ అదియు నొకటి యుత్సాహశక్తియు నొండు మంత్రశక్తియు వేఱొండు ప్రభు
శక్తియు నై యొప్పుచుండు; రాజుల కవశ్యంబు లివి గ్రహింప నర్హములగు;
మఱియు సంధివిగ్రహయానాసనద్వైధీభావసమాశ్రయంబు లనియెడు షడ్గు
ణంబులు దనరు; నివి వెఱుంగవలయు; స్వామ్యమాత్యసుహృతోశరాష్ట్ర
దుర్గబలంబు లనియెడు సప్తాంగంబులుం గలవు; వీని నన్నింటిని రక్షింపవలయు;
నదిగావున నభిజ్ఞుండవైన నీ వెఱుంగనిది యే మున్నది స్మరింపఁజేయు టంతియ
కాని యని పలికి వెండియు. 279

క॥ దానవవర! విను మిప్పుడు, యానార్హుఁడు గాఁడు బాలుఁ • డజ్ఞుఁడు స్కందం,
డేనాఁడును మన కించుక, యైనన్ ద్వేషంబు గలదె • యాహరునందున్? 280

వ॥ అతనియొత్తజుండగు సీనానియు సాక్షాచ్ఛంకరుండయగు యదృచ్ఛాగతి భవ
తోద్దరుండగు తారకుం డనభిజ్ఞుండగుచు నతనితోడ యుద్ధం బొనర్చి నిధ
నంబునొందె; నదియునుంగాక నాకనిలయు లగునస్మద్విరోధులచేతఁ బ్రార్థితు
డై శంభుండు శక్తిధరు నరందముఁ గుమారునిం బనిచిన నబ్బలుండు మనకు నుపా
స్యండుగాని యతనితోడఁ గలహించుట కర్జుంబు గా దని యమోఘుండు వలికిన
విని ట్లాంతిం బొంది మనంబున నాలోచించి మగుడి సింహాసనారూఢుండై శూర
పద్ముండు బకమయూర శ్యేనచక్రవాకశుకప్రముఖులగు దైత్యులం బిలిచి
వస్త్రాభరణమాల్యాదుల బహూకరించి యేకాంతంబున. 281

—* శూరుండు కుమారుచరిత మెఱుంగఁగోరి వేగుల సంపుట *—

క॥ బలయుతు లగుమీ రిత్తరి, నలసుబ్రహ్మణ్యఁ జేరి ♦ యాఖ్యాసదృశం
బులయిన రూపంబులతోఁ, జెలఁగుచుఁ గుశలత్వ మొప్పఁజీఘ్రముగాఁగ. 282

శా॥ ప్రియం బెంతయొ? రూప మేకరణియో? • ప్రజ్ఞావిధం బెట్టిదో?
యేయుద్యోగమ నందు వాటిలునో? వాఁ ♦ డెచ్చోఁ బ్రవర్తించునో?
నా యీశాత్మజుసేన లేకొలఁదియో? ♦ యాశౌర్య మేచందమో?
యాయస్రస్ఫురణంబు లెట్టివియొ? తథ్యం బొప్పఁ దద్వృత్తము. 283

వ॥ సర్వంబును విచారించి రండు పొం డని గూఢచారులం బనిచి సకలమంత్రినమే
తుండై శూరపద్ముండు హతుండై నతమ్మునిఁ దలంచుచుండె నంత. 284

చ॥ పువువిలుతుండు కేల శరఃపుంజము డించె, జలించె దారకల్,
ధవళిమఁ గాంచె దీపశిఖి, ♦ తామరసప్రభ విస్తరించె, జ
క్కవకవ కౌతుకోన్నతినిఁ ♦ గాంచె నటించె, నశించె జీకటుల్,
రవి యుదయించెఁ బూర్వకుఢఃరంబునఁ, దెల్పిని గాంచె దిక్తుల్. 285

వ॥ ఇట్లు సూర్యోదయంబైనసమయంబున సుబ్రహ్మణ్యుండు హరిబ్రహ్మప్రముఖ
నిఖిలదేవమునిగణయుతుండై నిజసైన్యంబులు గొలువ నమ్మేరుమహీధరంబు
వీడ్కొని మనోజవంబున గగనపథంబు దక్షిణదిశ నొంది లోకానుగ్రహార్థంబు
గాఁ బరమేశ్వరకల్పితంబులైనదివ్యస్థలంబులు లోచనపర్వంబుగాఁ జూడం
దలంచి ప్రధమంబు ఘాషమాతోడకపానంబును, మాతృస్తన్యపాననివృత్తి
కరంబును, శివప్రియంబును, మనోరథాంకురోదయకేదారంబును నగు కేదారం
బునం జేరి ప్రముదితాంతరంగుండై కేదారలింగంబును భజించి, యనంతదివ్య
మహిమప్రకాశినియగు కాశినిం డాసి విశ్వనాథునిం గొనియాడి, నిరతిశయనిశ్చే
యసానందమూలంబగు శ్రీశైలంబునుం గని, కరుణాసనాథు భ్రమరాంబికా
నాథుఁ బ్రశంసించి, విరూపాక్షంబున కరిగి విరూపాక్షేశ్వరుని వీక్షించి, సువ

ముఖరీతటభాసురంబగు డక్షిణకైలాసంబుఁ గాంచి, జ్ఞానప్రసూనాంబికామనో
హరు నుపాసించి, నిజనివాసంబగు వేంకటాచలంబుల గనుంగొని, యట వటారణ్యం
బునకుం జని యందు నూర్ధ్వతాండవమండితు మహానటుని సందర్శించి, భూషి
తాంభోధికాంచి యగు కాంచిఁ గాంచి, రసాలతరుమూలనివాసిని జంద్రకళాభా
సిని సంస్తుతించి, నిజాభీష్టనిలయంబగు కుమారగోళంబుఁ జూచి, యరుణాచలంబున
కరిగి యందు జ్యోతిర్మయలింగంబు నారాధించి, యందుండి చని వృద్ధాచలంబు
వీక్షించి ప్రవృద్ధకుతూహలుండై చిదంబరంబుఁ బ్రవేశించి కనకసభాపతినింగీర్తిం
చి నిఖిలదురితనిరాకరణధురీణులగు కుంభకోణంబునకుం జని మఱియు నన్యం
బులగు శివసానంబు లన్నియు విలోకింపుచుఁ గావేరి కుడగ్భాగంబున విభాసిల్లు
మణినదీతటంబున కరుదెంచి యందు.

286

చ॥ జలజముతోడ జిక్కవలు ♦ సారెకు సుగ్గఁ దమిసప్రపుంజముల్
బలుమటు నిక్కఁ, జిత్తజుని బారికిఁ జిక్క వియోగినంఘ మిం
పలర, విహంగజాలము విహారముదక్క, నభంబునందుఁ జ
క్కలు రహి కెక్కఁ, గుంకె నల ♦ కంజహితుం డపరాభి గ్రుక్కునన్. 287

క॥ ఐంద్రముఖిచుంబనమ్మును, జింద్రుడు గావించి కుముదఁసంఘము లలరన్
సాంద్రతమఃపాటన ని, స్తంద్రవిభాభాసియై ముదంబు దలిర్పన్. 288

వ॥ అంత సుబ్రహ్మణ్యం డారాత్రి మణినదీతటంబున నివసింపందలంచి విశ్వకర్మను
నియోగించిన నతండు వివిధమణిచిత్రగృహనివహాలంకృతంబును, మహనీయ
దివ్యమణిమయగోపురప్రాకారమండపాద్యభిరామంబును, నభ్రంకషప్రాసాద
జాలంబును, గమలకల్పారపరిమళమిళితకమనీయకాసారభాసురంబును, గుసుమిత
ఫలితలలితవివిధతరులతాశోభితా రామరమణీయంబును నగు కుమారనగరంబు
సృజించి తస్మిన్మయంబున నవరత్నమయంబైన రాజభవనంబు నిర్మించిన. 289

క॥ అందు వసించెను ముద మిం, పొందఁగ శారీతనూజుఁ ♦ డురువై భవ మిం
పొందఁగ సంక్రందనముఖి, బృందారకబృంద మంతఁ ♦ బ్రేమదలిర్పన్. 290

వ॥ తదనుమతి యథార్హమందిరంబుల నిలిచి రంత నిశాముఖంబున నొక్క వనదేవత
యింద్రానిక్షిప్తంబైన భూషణభాండంబుఁ గొనివచ్చి యింద్రాశిబిరంబునందు రహ
స్యంబుగా నిందున కొసంగిన నతం డాభాండం బుడ్డాటనంబుఁ జేసి ప్రధమంబు
శచీకాంతభూషణంబులఁ గని. 291

స్త్రీ॥ ఈ కుండలములె పో ♦ యిభ రాజగామినీ, ఘనకటాక్షస్ఫూర్తిఁ ♦ గాంచునవియు
నీ కంకణంబులే ♦ రాకేందు, నిభవ క్త్రహస్తావలంబన ♦ నమరునవియు
నీరత్న కాంచియే ♦ యిందీవరేక్షణ, కనుగుణంబుగఁ గౌను ♦ నెనయు నదియు
నీ నూపురములె కా ♦ హేమలతాతన్వి, పాదాంబురుహసేవఁ ♦ బరగునవియు

ననుచు నిజవధూమణిమేన ♦ నందమైన, యఖిలమణిభూషణ శ్రేణి ♦ నరసియరసి
గరిమ నెదఁజేర్చుఁ జేకొని ♦ గారవించుఁ, గన్నుఁగవనొత్తుమృదుపద ♦ కలనఁబొగడు.

క॥ ఓరమణీకుచలికుచవి, హారమ ! విమలప్రభావ ♦ హారమ ! ముక్తా
హారమ ! నీవుం దొలఁగితి, హా ! రమణీయతఁ బణంతి ♦ నటఁ గూడ కొగిన్. 293

వ॥ అని యివ్వధంబున భూషణంబులు తిలకించి నిజపత్నిం దలంచి యిందుండొ విర
హకులేందుండయ్యె. సహకారిదర్శనంబున నెవ్వరేనియు నట్ల తలంతురు. 294

క॥ అరవిందబాణుఁ డప్పుడు, విరితూపులుగూర్చి చెఱకు ♦ వింటను వేడ్కన్
సురలోకవిభునిపై ని, ప్కరుణ నిగుడించి విగత ♦ గర్వునిఁ జేసెన్. 295

వ॥ అప్పు డతండు. 296

క॥ కామునిశాతాస్త్రములు ని, కామవ్యధఁ జేయఁ దలఁకి ♦ కామాతురుడై
కామిని సన్నిధివర్తిని గామినిఁ, గడుఁ దలఁచు మంద ♦ గామిని నెదలోన్. 297

సీ॥ మలయసమీరంబు ♦ మైసోక బెగ్గిలి, యహిరాజు రోమాలి ♦ యనుచుఁ దూలు
మదకోకిలాధ్వనుల్ ♦ మాటికి మోసిన, హా రామ ! యనుచు వేమారుఁదలఁచుఁ
జంద్రికాజాలంబు ♦ సారెకుఁ బైకొన్న, నరుణబింబాధరా ! ♦ యనుచుఁ గుండు
నఖులర్పుంకారంబు ♦ లతిశయిల్లినఁ జెంత, హా చంద్రికామోద ! ♦ యనుచు సోలు
విరహతాపానలం బాత్మ ♦ విస్తరిల్ల, ఘనఘనాఘననిభ వేణి ! ♦ యనుచు వగచు
మోహతిమిరంబునిబిడమై ♦ మోహరింపఁ, జంద్రముఖ ! యంచు నెంతయుఁ సంతపించు.

వ॥ ఇట్లు విరహవేదనావిహ్వలుండై సురవల్లభుండు పరిచారికాకరావలంబనంబు
గొని పరివారవిరచితకుసుమతల్పంబున నొక్క నిమిషంబు శయనించి యంత
దుర్భరంబగు వియోగతాపంబునఁ గేళికోద్యానరోవరపరిసరంబున విహ
రించి సుఖంబుఁ గానక విరహోద్రేకంబున నొక్కనిమిషంబు శయనించి
యంత దుర్భరంబగు వియోగతాపంబున యుగసహస్రకల్పంబుగా నా రాత్రి
గడపె. 299

ఉ॥ అంతఁ బ్రభాతమైన నమఃరాధిపుఁ డాత్మను నిగ్రహించి సు
స్వాంతత గంధసారఘన ♦ సారపరాగవిలేపనంబులన్
గంతుశీలీముఖప్రకర ♦ కల్పితగాఢవికార మంతయున్
శాంతిని బొందఁజేసి గుహుఁసన్నిధిఁ జేరె దదీయసేవకున్. 300

వ॥ అంతఁ గుమారుండు నిర్వర్తితప్రభాతకృత్యుండై జననీజనకచరణారవిందసమా
రాధనతత్పరుం డగుచు భక్తిపూర్ణంబైనమనంబున శంభులింగంబు నర్చింప
నారంభించె, నానమయంబున. 301

—* హరుడు కుమారునకు దివ్యశరముల నొసంగుట *—

క॥ హరపూజార్థము గ్రక్కున, విరులన్ సమకూర్చి రమితవినయం బొప్పన్
హరియుం బ్రహ్మయు నజ్రియు, సురచారణసిద్ధగణము ♦ సురుచిరభక్తిన్. 302

వ॥ అప్పు డవిధంబున నవిబుధసేనాని యనూననిష్ఠాగరిష్ఠుండై విధిపూర్వకం
బుగా వివిధమహావిభవం బలరం గృతపాశుపతవ్రతుండై యివిధంబున నర్చిం
పఁ బార్వతీసమేతంబుగాఁ బరమేశ్వరుండు వృషభవాహనారూఢుండై ప్రస
న్నుం డగుచు నక్కుమారునకు రాద్రీపాశుపతాదిమహాదివ్యాస్త్రంబు లొసంగి
యంతర్హతుం డయ్యె. 303

మ॥ సురసేనావిభుఁ డంత దేవగణముల్ ♦ సుస్వాంతతం గొల్వ ది
వ్యరథస్థుండయి తత్పురి నివిడిచి శ ♦ శ్వత్సేమ నందందు నా
హరుదివ్యస్థలముల్ గనుంగొనఁగఁబోఁనాలోకితంబయ్యె వే
మరు మోల న్మరుభూమి యెవ్వరి కగఁమ్యంబై మహాఘోరతన్. 304

సీ॥ సూర్యాంశుజాలముల్ ♦ సూర్యకాంతములపై, నట్లను జ్వాలాకఁణాళిఁ గురియు
హేమంతరాత్రుల ♦ నిందుదీధితులను, జేయజాల వొకింత ♦ శీతలతను
స్నుహియాదిగాగల ♦ ఊణీరుహంబులు, వర్షర్తువుననైన ♦ వాడుఁ బుట్టు
స్ఫుటితభూస్థలులందఁభోగిలోకనివాస, ఫణిఫణామణిరుచుల్ ♦ ప్రస్ఫురిల్లుఁ
బక్షిసంఘంబు మృగపక్షిఁపశుగణంబు, స్వేచ్ఛ నట వచ్చి నిలువకఁయేగు నవల
తక్షణంబున సంతాపఁదహ్యమాన, తనవులగుచును దన్మరుస్థలమునందు 305

క॥ ఆమరుభూమిఁ జరింపుచు, వేమారు ననుగ్రహించె ♦ విశ్వేశ్వరుఁ డా
స్వామి, తదాదిగ జుతు,స్తోమంబుల కదియు నధికఁనుఖదం బయ్యెన్. 306

వ॥ అంత నమ్మహాదేవతనయుం డమ్మరుభూమి విడిచి శీఘ్రంబ పశ్చిమగిరి కరిగి
రమణీయంబైన యబ్బాధరంబున తత్తుండును ననంతండును నందియుఁ జతుర్ము
ఖుండును వజ్రీపాణియు మాలియు నను షణ్మహర్షులు తపం బొనర్చుచుండి
త్రిభువనశరణ్యుండగు సుబ్రహ్మణ్యుం గని తచ్చరణారవిందంబులకుఁ బ్రాణ
మిల్లి దూరంబున నిల్చి రెంతయు వినయంబున. 307

క॥ ఆసమయంబునఁ జెంగట, భాసురముగ నిలిచి ♦ వారి పౌర్వీకవృత్తం
బాసేనానికిఁ దెలిపెను, చాసవుఁ డత్యంతమధురఁవాగ్ధోరణులన్. 308

శా॥ స్వామీ! వీరు పరాశరర్షితనయుల్ ♦ వ్యాసాగ్రజుల్ మున్ను మే
ధామాధ్యంబున మూర్ఖులై శరవణాంతగబంధు మత్స్యంబులన్
వేమారు న్వధియించి రజ్జువుల నెంతేఁ గూర్చి కీడింపఁగా
నామానీంద్రుఁడు చూచి నందనులప్రోద్యత్కారకృత్యం బొగిన్. 309

ప॥ అత్యంతరోషంబునఁ బుత్తులారా! మీర లవివేకులై మహామోహంబున
వ్యర్థంబుగా మత్స్యహింసకు లయితిరి కావున మీరలు మత్స్యంబులై జనింపుఁ
డని శాపం బొసంగిన. 310

క॥ శపులయి వార లాఱ్వురు, తస్తాదీమహర్షు లపుడు ♦ తండ్రికి నతులై
దృష్టతను వీడి వేడిరి, త ప్తమనోజలజు లగుచుఁ ♦ దగ వినయమునన్. 311

ప॥ మునీంద్రా! మాయజ్ఞానకృత్యంబు సహించి శాపవిమోచనంబు కరుణింపు
మని ప్రార్థింపుచు మూర్ధతటఘటితకరపుటలై నిలిచినం గరుణించి యమ్మహా
మునీంద్రుండు శాపభయాకులులైన పుత్తులం బిలిచి మీరు పార్వతీ స్తన్యంబు
లెప్పుడు కోలుదు రప్పుడు శాపవిముక్తు లగుదు రని యనుగ్రహించి చనియె;
నంత ఋషికుమారులు విప్రరూపంబులు విడిచి మీనంబులై గంగాశరవణాం
తంబునఁ జేరి చరించిరి. 312

శా॥ ఈరీతిం జిరకాలమున్ జనినచో ♦ నెంతేని నీవున్ జయ

శ్రీ రాజిల్ల జనించి శంకరునకుం, ♦ జెన్నొందు గంగానదీ
తీరంబందు శరాటవీస్థలమునన్ ♦ దివ్యంబు నచ్చామృతా
సారంబై తగు శైలరాజతనయాఁస్తన్యం బొగిన్ గోలఁగన్. 313

ప॥ ఆనమయంబున జలాశయాంతర్గతంబైన తదీయ స్తన్యంబులం గోలి మును
లప్పుడు శాపవిముక్తులై పూర్వరూపంబు లొంది దేవీకుమారసహితుండైన
యిందు శేఖరుచరణారవిందంబులకుఁ బ్రణమిల్లి యవిము క్తశివసన్నిధానంబున
నశేషజగజ్జననియగుమహాదేవికి నమస్కరించిస్తుతియించిన సంతుష్టుండై వారలఁ
గని మహాదేవుం డిట్లనియె. 314

క॥ నాయాజ్ఞ మీకు శాపము, వోయెం; బరశిఖరి ♦ నింక భూరితపంబుం
జేయుఁడు; సుబ్రహ్మణ్యం, డాయదికి వచ్చు నప్పు ♦ డాతనికరుణన్. 315

ప॥ కృతార్థులయ్యెదరు పొం డని యీశ్వరుం డనుజ్ఞ నొసంగెఁ గావున వీర లివ్విధం
బున భవత్పాదారవిందసందర్శనోత్సుకులై నేడు ధన్యతఁ గాంచిరి. 316

క॥ అని యిందుఁడు వచియించిన, విని శంభుతనూభవుండు ♦ వీనులవిందుం
దనరఁగ నాతస్తాదుల, ఘనమహిమ ననుగ్రహించెఁ ♦ గరుణాన్వితుండై. 317

ప॥ అంత వారలఁ దోడ్కొని తారకాంతకుండు వెడలి యుత్తుంగసౌధజాలంబు,
నున్నతమణిగోపురంబు, నురుతరరత్నసదనాలంకృతంబు, నుమ్భాతమందానిల
హృద్యంబు, నుద్యానకాసారరమణీయంబు, వివిధసంపత్పరిపూర్ణంబు, విశా
లంబు, విచిత్రంబు, విశ్వకర్మనిర్మితంబు నైన శాంతిపురంబును బ్రవేశించి

తత్పురమధ్యంబున దివ్యభవనంబునందు హాహాహూహూహూప్రముఖులగు గం
ధర్వగణంబులు తుంబురునారదాదులు నశిదైవంబు నమానుషంబైన నిజకర్మ
వృత్తాంతంబులం గీర్తింపుచు గానంబు లొనరింప హరిబ్రహ్మాదినిఖిలసురగణం
బులు పుష్పవర్షంబులు వర్షింప, సప్తమధుత్తులును సేవింప, నన్నియు వరు
ణుండును ఛత్రంబులు ధరియించి కొలువ, దిక్పాలకులు తాళవృంతముల
వీచ వీరబాహుండు కనకరత్నాభ్యంబగు ఖడ్గంబు వట్టి ముందట నిలువం దక్కిన
మణికన్యకాతనూజు తెనమండును గణవర్యులనియుతంబును యథా యో
గ్యోపచారంబుల భజింప షడ్వక్త్రుండును ద్వాదశభుజుండును ద్విషణ్ణయన
పంకజుండును స్మేరవక్త్రుండును సుదారాంగుండును విచిత్రమకుటోజ్జ్వలుం
డును నై విరాజమానరత్న దివ్యసింహాసనాసీనుండయి యుండె.

318

తే॥ అపుడు సింహాసనంబున ♦ నలరుచుండు, శరవణోద్భవు దేవతాసార్వభౌము
హరివిరించిముఖామరు ♦ లఖిలమునులు, పరగ వీక్షించి రక్షిసా♦ఫల్య మెసఁగ. 319

వ॥ అంత నక్కుమారుండు దేవతల కిట్లనియె.

320

తే॥ అనురు లెందరు? వా రెవ్వ ♦ రరయ? రూప, మెట్లు వారికి? జనియించి♦రెవ్వరికిని
వారు? కడుముఖ్యుడెవ్వఁడు♦వారిలోన? నఖిలమువచింపఁదగును♦యథార్థముగను.

వ॥ అనిన నాశంభుతనయునివచనంబు లాకర్ణించి హరిబ్రహ్మాదులు పరస్పరసమా
వలోకనం బొనర్చుచుఁ గార్యకోవిదుండగు బృహస్పతిని సభాస్థలంబునఁ గనుం
గొని సేనాని యడిగినదానికి నుత్తరం బొసంగు మనిన గురుండు కృతాంజలియై
వారివృత్తాంతం బఖిలంబును జగద్గురుండును యోగిహృదయ గృహస్థుండును
నగు షణ్ముఖునకుఁ జెప్పందొడంగె.

322

తే॥ అనుచు సూతుండు సకలవేదార్థసదృశ, మైనసంభవకాండంబునాదరమున
శౌనకాదుల కెఱిఁగించె, శ్రవణయుగళి, సారె నమృతంబుఁజిలికిన♦చంద మలర.

—* ఆ శ్వా సాంతము *—

శా॥ రాజీవధ్వజభంగ! తాపసమనో♦రాజీవపీఠస్థితా!
రాజీవాక్షుసమర్పితోజ్జ్వలదృశా♦రాజీవసంతర్పితా!
రాజీవాప్తశశాంకవహ్నినయనా! ♦ రాజీవగర్భస్తుతా!
రాజీవారికశావతంస! సుమనో♦రాజీవరాభీష్టదా!

324

క॥ కోదండికృతభూధర!, వేదంజాజినదుకూల! ♦ విమలశుభాంగా!
వేదాంతసాధభేలన!, వేదవ్రజభేటదళిత♦విమతనిశాటా!

325

మా లి నీ వృ త్త ము.

పురదనుజవిదారా ! ♦ భోగి కేయూరహారా!
 పరమనిగమసారా ♦ భక్తహృత్పద్మసూరా!
 నిరుపమసుకుమారా ! ♦ నిర్జితారాతిపీరా!
 స్ఫురదనఘవిహారా ! ♦ భూరికారుణ్యపూరా!

గ ద్య.

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్ఛతపత్ర సకలసుకవి
 జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
 యెల్లనామార్యపౌత్ర శంకరానూత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
 విధేయ బాలసరస్వతీనానూంక వేంకటాచలకవి
 ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
 సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున సంభవ
 కాండంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము

స ం పూ ర్ణ ము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ సాం ద మ హా పు రాణాం త ర్గ త

వివరహస్తాక్షరిడము

అ సు ర కాం డ ము.

ప్ర థ మా శ్వా స ము.

లక్ష్మీశస్తుతపద !

నీలగళా ! మురుసువంశనీరధితారా

పాలక ! ముఖవాగభూ

పాలకకరుణాన్తరంగ ! భవ ! శివలింగా !

1

వ॥ అవధరింపుము; శౌనకాదిమహామును లంత సూతుం గనుంగొని వాక్కు
మంబుల నర్చించి శూరపద్మసింహవక్త్రతారకుల యుత్పత్తియు, నితరదాన
వుల జన్మప్రకారం బంతయు షణ్ముఖునకు బృహస్పతి యెఱింగించిన ప్రకా
రంబున మా కెఱింగింపుము. తదాకర్ణన కుతూహలం బయ్యెడి ననవుడు
మునీంద్రులకు సూతుం డిట్లనియె.

2

గీ॥ వినుడు ఋషులార! వీనుల విందుగాగ, గరిమ వచియింతు నిక్కఢఁగ్రమముదనర
గురుతపోనిధి దైతేయగురుడు గలఁడు, కశ్యపాఖ్యుండు సత్యవాగ్ధర్మపరుడు.

సీ॥ ఆతఁడు దితియందు ♦ నద్భుతవరశౌర్య, గుణుల నలువదాటుకోల్లు పరఁగ
దైత్యులఁ గల్పించెఁదద్దయు వారిలో, నధికుడై శ్రీమంతుండగుచుఁ దనరు
నసురేంద్రుఁ డనఁగ మహాసురుం డాతఁడు, మంగళ కేసిని మహిమఁ గూడి
సుందరీరత్నంబు ♦ సురసను బుట్టించె, నాకొమ్మ శుక్రుని ♦ నధికభక్తి,
గడు నుపాసనఁ జేసిన ♦ గరిమ మెచ్చి, దనుజగురు డంత సకలవిద్యలను హృద్య
ముగ నొసంగుచు నాదరఁపూర్వకముగ, దాని కొనరించె మాయాభిధానమలర. 4

—* శుక్రవరమున మాయ మోహనాంగీయై కశ్యపుని మోహింపజేయుట *—

వ॥ మఱియు శుక్రుండు తనమనంబున దివిజసమృద్ధియు దనుజక్షయంబునం దల
పోసి బ్రహ్మాధ్వరంబున శైలాదిశాపంబున దేవతలకు సంపత్ప్రశమనం బగునని
యాగామికార్యం బాలోకించి మాయను బిలిచి యిట్లనియె. 5

క॥ అనుకుల నెల్లను మార్కొని, రసదృశబలు లగుచు నమరు ధ లాహవతలమం
దను రేంద్రుడు మీ తండ్రియుఁ, దెసఁజెడి దుఃఖార్తుఁ డయ్యె॥దివిజులచేతన్. 6

ఉ॥ ఇప్పుడు దానవప్రకర ధ మెల్లఁ గృపామతిఁజేసి పోవవే
కప్పరగంధి! నీ వెలమిఁ ధ గశ్యపుఁ బొంది, తనూజులం బ్రియం
బొప్పఁగఁ గాంచి, పేరులిడి ధ యుత్సుకత న్నవనవ్రతంబులుం
జెప్పి, సురక్షయంబునకు ధ శీఘ్రమ నీవు తపంబు నల్పుమా. 7

వ॥ అనిన శుక్రువచనంబు లంగీకరించి తండ్రికి విజ్ఞాపనంబుఁజేసి వెడలి మార్గం
బున నందఱు మోహితు లగుచుండ మూర్తీభవించిన మాయయుంబోలె,
నమ్మగున కశ్యపునాశ్రమంబుఁ జేరి యందు విచిత్రమణిమండపంబులును, విశా
లకీర్తనగంబులును, వివిధపుష్పఫలశోభితోద్వానంబులును, విమలజలాసారకా
సారంబులును నిమిషమాత్రంబున నిర్మించినం గనుంగొని కశ్యపుం డాశ్చర్యంబు
నొందుచు. 8

సీ॥ మండపావళు లిందు ధ మదికి నందంబయ్యె, మణిభిత్తిగతచిత్రంమహిమ లలర
గోపురవ్రజ మిందుఁ ధ గుతుకప్రదంబయ్యె, నంబరపరిచుంబి ధ యగుచు మిగుల
నుద్వానవను లిందు ధ హృద్యంబులై యొప్పె, భాసురసౌరభంప్రసవములను
పద్మాకరంబులు ధ పరికింప నరుదయ్యె, రత్నసోపానముల్ ధ రహి దలిర్పఁ
బద్మగర్భండు కల్పనంబునైనొక్కొక్క, శేషశయనుండు నిర్మింపఁ ధ జేసెనొక్కొక్క
త్రిదశు లెవ్వారలిటులనిర్మించిరొక్కొక్క, యెన్నఁడైననుగంటిమెయివియుని చట?

వ॥ అని విన్నయోర్మికాఢోలాయమానమాససుండ్లె యుండ, నంగజరాజ్యసౌభా
గ్యనిధానంబునంబోలె గురంగట నప్పర్వతశృంగంబున. 10

—* కశ్యపుడు మాయను వీక్షించుట *—

క॥ తొలకరిమెఱుంగువిధమున, దళుకుబంగారుబొమ్మ ధ దనరినరీతిం
దులకించునిందుచందురు, కళయోయనఁ గమలనయన ధ గనుపడె నపుడున్. 11

శా॥ ఆచంచచ్చపలాయతాక్షీనగుమోమందంబు లేనవ్వసాం
పాచొక్కంపుటాయార మాసాగనుపెం ధ పాముద్దుకెమ్మొవిడా

లాచన్నంగవపొంక మాటలబెడం ♦ గాపల్కు కన్దోయిబె
శ్కాచిత్రాంగితనూవిలాసరుచు లాహా! యెన్నఁగా శక్యమే?

12

క॥ చిత్రవిచిత్రద్యుతుల, నేత్రోత్సవమొప్ప ధాత ♦ నిర్మించెనొకో
యీత్రీజగన్నతమాయను, జిత్రాంగి యటంచు జగతిఁ ♦ జెప్పఁగవచ్చున్. 13

సీ॥ కటిసీమసవరించు ♦ కనకాంశుకచ్ఛాయ, లరుణాంఘ్రిరుచికి జోహారు సేయఁ
దవసీయమయవజ్జితాటంకదీధితుల్, తళుకుఁజెక్కులకుఁ గై ♦ దండ యొసఁగ
రమణీయకుచకుంభరత్నహారద్యుతుల్, మేఖలాప్రభలతో ♦ మేలమాడ
ముక్కునఁ జేర్చిన ♦ ముత్యంపుముంగర, దరహాసదీప్తి కుత్కలికఁ ♦ బెనుప
మేననలఁదినఘనసారమిళితలలిత, గంధసారంబుమైతావి ♦ బాంధవంబు
నెరపఁ ద్రిభువనమోహననిరుపమాన, భవ్యశృంగారవిభవంబు ♦ భాసిలంగ.

చ॥ కటి నటియింప వేణి, తెలికన్గవబెల్కులు సాంద్రచంద్రికా
చ్చటలను నింప సూరెలను ♦ సైకపుఁగౌను వణంక మేఖలా,
చటులఝణంఝణారఘటలు ♦ సందడిలంగ, విలాసమొప్ప, న
చ్చట విహరించు పద్మదళచారు, విలోచన డాసి మాటికిన్.

15

ఉ॥ దానివిలోచనాబ్జదళధాళధళీవిలసత్సుధోర్మికల్
దానిముఖేందుబింబసము ♦ దలచితమంజులమందహాసముల్
దానితటిల్లతాద్యుతిని ♦ ధాననవీనతనూవిలాసముల్
మానివరుండు చూచి యసమానమనోజనితానురాగుడై.

16

సీ॥ కలికివేనలిసారు ♦ ఘనఘనద్యుతిమీరు, చెలువనెమ్మోము నిర్జించు సోముఁ
బొలఁతికన్గవడాలు ♦ పూవిల్తు నెరడాలు, సకియమోవి సుధారసంపుదీవి
తరుణికంధరరంగు ♦ దరవిలాస మెసంగుఁ, గాంతపాలిండ్లు బంగారుగిండ్లు
పద్మలోచనకేలు ♦ పంకజంబుల నేలు, నతివనూగారు నీలాహిఁ గేరుఁ
గౌను తిలకింప కేసరికౌను సాటి, వళులు భామిని కూర్మికావళులు దలఁప
నూరు లింతికి రంభాదియోర తార!, తరమె కొనియాడ నీసుధాధరను ధరను.

క॥ పల్లవదీధితిఁ గేరుం, బల్లవదీధితియుఁ జెలికి ♦ భాసురసుమనో
వల్లి న్నగు మై సుమనో, వల్లిన్ సరిబోలు నౌర! ♦ వాంఛాఘటనన్.

18

వ॥ అని తదీయసౌందర్యమోహితాంతరంగుండై మునిపుంగవుం డాలతాంగినిం
జేరంబోయి యిట్లనియె.

19

చ॥ ఎవ్వతె వీవు? పద్మముఖ! ♦ యెయ్యది నీయభిధాన? మొంటిగా
నివ్వని నుండ నేల? యుని ♦ కెయ్యది? నీతలిదండ్రి లెవ్వరో
జవ్వని! తెల్పుమన్న మునిచంద్రుని కాగజరాజయాన వే
నవ్వు చెలంగ నిట్లనియె ♦ నాదుతపస్సల మీనగం బిలన్.

20

ప|| తపస్వినియగు నాకు నొంటిఁ జరించుట యుక్తంబు గదా పెక్కుమాటల పని
యేమి వినుము చెప్పెద.

21

క|| బంగరుగుబ్బలినుండియు, గంగాస్నానం బొనర్పఁగా నిచ్చటి కే
నుం గర మరుదెంచితి ముని, పుంగవ! నిలు మిచట వేగముగఁ బోవలయున్, 22

ప|| అనిన నత్తరుణికి మునిపుంగవుం డిట్లనియె.

23

గీ|| గంగ సకలతీర్థములు స్వర్గమునునేని, నిందు రావెందుఁ జననేలఁయిందువదన!
సుతులనొసఁగెద మఱిదివ్యఁసుందరులను, నీకుఁబరిచారికలఁజేతుఁనెయ్యమలర. 24

ప|| ఈరమ్యంబైన విజనస్థలంబున నాతోడ రమింప నంగీకరింపు మనవు డానెలంత
నవ్వుచు నంతర్ధానంబు నొందె నంత.

25

క|| ఇంతిం గానక యంతట, నెంతయు మోహంబుతోడ • నేకాంతమునన్
వంతం గశ్యపమానియుఁ. గంతునిశాతాస్త్రజాలఁకంపితతనుఁడై.

26

ఉ|| పుల్లసరోజనేత్ర పరిపూర్ణసుధాకరచారువక్త్ర వి
ద్యుల్లలితాంగి నన్ను విరహోదధి ముంచి భ్రమించి పోయె నో
మల్లియలార! యోకుసుమమంజరులార! నగంబులార! మీ
రెల్ల రెఱుంగరే యనుచు • నెల్లెడ నారయు నింతి నెంతయున్.

27

సీ|| వదిక్కు నెలుఁగైన • నెలనాగపలు కని, వీనులవిందుగాఁవినఁ గడంగు
నెచటఁ దళుక్కునఁనిందునిభాననా, తనుకాంతి యనుచు సంఘతసము నొందు
నెందుఁ జప్పుడు విన్న • నిందీవరేక్షణ, చనుదెంచె ననుచును • సంభ్రమించు
నెక్కడ గమ్మనియెలమివాసన సోక, నబ్జాక్షిమైతావి • యనుచు మెచ్చు
నల్లుకాకున్న హాయనియార్తిజెందు, నుస్సురను కన్నఁగవ మోడ్చునుర్వివ్రాలు
నలుదెసలుచూచుఁజింతించు • గళవళించు, నహహ! మునిచంద్రుమోహమే
• మనఁగవచ్చు

28

ప|| మఱియును.

29

సీ|| నెలఁతకమ్మొవితేనియ లానకుండిన, నంగజానలతాప • మారుటెట్లు?
కమలాక్షిముఖచంద్రుగరిమఁజూడకయున్న, బలుమోహతిమిరంబు • బాయుటెట్లు?
కాంతచన్బంతులు • గౌగిలింపకయున్న, గడు సౌమనస్యంబు • గాంచుటెట్లు?
తన్నంగిమైతీవేదండఁ జేరకయున్న, వాంఛితఫలములు • వడయుటెట్లు?
అనుచు విలపించు వర్షించు • నశ్శుతతులు, మందమారుతములకుమి • లిందములకుఁ
జిందమామకుకుకపిక • బృందములకు, గుందములకును పలుమారు • డెంద మళికి.

ప॥ ఇట్లు విరహ వేదనాదోఘాయమానమానసుండై న యమ్మునిం గని కురంగట
నక్కురంగలోచన మగుడఁ బ్రసన్నయైన దానిం గని విస్మయమానముఖాం
బుజుండై తాపసోత్తముండు పెన్నిధిం గన్న పేదచందంబున నానందంబు నొంది.

చ॥ అలికుల వేణి! చారువికఁచాబ్జవిలోచన! కీరవాణి! కో
మలి! వెలలేనిమానికమ! • మారునిపట్టపుదంతి! కామినీ
తిలకమ! యేల దాచెదవు? • తియ్యని వాతెఱతేనె లియ్యవే!
కులుకుమెఱుంగుగుబ్బలను • గుచ్చి కవుంగిటఁ జేర్పవే ననున్! 32

ప॥ అని పార్థింపుచు. 33

క॥ ప్రణయాన్వితుండై మాయకుఁ, బ్రణమిల్లినఁ గాంచి మగువ • భావజశితమా
ర్గణహతుఁ డగుమానికులా, గ్రణి క నె మృదుమంజుషణితి • గరిమ దలిర్పన్. 34

క॥ మునివర ! నే నేరూపం, బనయము ధరియింతు నెలమి • నారూపము నీ
కనువుపడెనేని నాతో, ఘనముగఁ గ్రీడింపు మదికిఁ • గౌతుక మెనఁగన్. 35

—* మాయ కశ్యపునివలన శూరపద్మాదిదనుజులఁ బడయుట *—

ప॥ అనిన వల్లెయని మునీంద్రుండు మగువ కనురూపంబుగాఁ గామరూపధరుండై
విజనస్థలంబగు నొక్కమణిమండపమునందు. 36

మ॥ చెలువొందన్ మునిచంద్రుఁ డాశశిముఖం • జేపట్టి పూసెజ్జ కు
త్కలికన్ జేర్పఁగ నంతలోనన లతాతన్వంగి బల్ సిగ్గునం
దెలివాల్గన్నులడాలు చెన్నెనఁగ నెంతే చారుమందస్మితం
బొలయం జెంతకుఁ జేరె రత్నవలయఁప్రోద్యన్ని నాదంబులన్. 37

ప॥ ఇట్లంగజ కేళీవినోదంబుల నయ్యిరువురు గూడిరి. 38

—* శూరపద్మాది జననము *—

గీ॥ ప్రథమయామంబునందునఁప్పూణతికపుడు, శూరపద్ముండుజనియించెఁశూరనరుండు
దంపతులఘర్మజలములఁదనరఁబుట్టె, నసురవాహిని త్రింశత్సహస్రములును.

ప॥ మఱియు మండపాంతరంబున సింహరూపంబులు ధరియించి ద్వితీయయామం
బున నయ్యిరువురుఁ గ్రీడించిన సహస్రవక్త్రంబులును, ద్వినహస్రబాహువులుం
జెంగ సింహవక్త్రం డుద్భవంబయ్యె; నంత దంపతులనురతకాలస్వేదజలంబుల
వలనఁ జత్వారింశత్సహస్రంబులు నసురవాహినులు ప్రాదుర్భవము నొందె
మఱియు. 40

చ॥ పరగఁ దృతీయయామమున • భవ్యమణీమయమండపంబునఁ
గ్గరివరరూపము ల్వలయఁగా మరుకేళిఁ బెనంగ నప్పు డ

య్యిరువుర కుద్భవింఁచెఁ గడు ♦ నేనుఁగుమోము సెలంగఁ దారకుం
డురుతరశౌర్యశాలి సమఁరోగ్రసమగ్రమహాగ్రహం డొగిన్.

41

వ॥ తత్సరత కాలజనితఘర్మకణంబులఁ జత్వారింశత్సహస్రవాహినులు గజరూపం
బులై జనించె.

42

క॥ నాలవజామున నిరువురు, మేలగుమణిమండపముల ♦ మిన్నగ రతులం
దేలి రజాకృతు లగుచును, నాళీకశరాళుఁ డస్త్రునై పుణి నేపన్.

43

వ॥ అప్పు డజవక్త్ర యనుకన్యకయుం బుట్టెఁ దన్ననోజకీడావేశాంగజనితస్వేదజా
లంబుల నజరూపంబులతోడఁ ద్రింశత్సహస్రాసురవాహిను లుద్భవంబయ్యె; సంతఁ
బ్రిభాతం బయిన నొక్కమండపంబునఁ దరతువ్యాఘ్రమృగగోభల్లూకవరాహ
గోమాయుప్రముఖరూపంబులఁ గీడించిన నరువదివేల వాహినులు సంభవించె;
నిట్లు తత్తద్రూపంబులుగల్గి ద్విలక్షగణితంబులై న యసురులను, శూరపద్మ
సింహవక్త్ర తారకుల నజముఖ యనుకన్యకను, వికచలోచనకమలంబులం
గనుంగొనుచు, నయ్యిరువురు సంతోషించిరి.

44

క॥ జననీజనకులపదములఁ, బ్రణమిల్లుచు భక్తి ♦ శూరపద్మఁడు వల్కెన్
ఘనకృప మా కొకకృత్యంబు నియోగింపఁగవలయు ♦ మోదం బలరన్.

45

వ॥ అనినఁ గశ్యపుఁడు కుమారులం జూచి పుత్త్రులారా ! వినుండు తపంబు మీకుఁ
గర్తవ్యంబు; తపంబునంగాదె పూర్వకాలంబున దేవతలు దేవత్వంబు నొం
దిరి; తపంబున ఋషులు జీవన్ముక్తు లైరి. త్రిపదార్థవిజ్ఞానంబు సంపాదించం
దగినది; విజ్ఞానంబున శివపద ప్రాప్తియగు; దురితక్షయార్థంబు ధర్మం బన్మఘేయం
బు; ధర్మంబున మునులు పూర్వంబున స్వర్లోకాదులొందిరి. ఈగుణంబులుగల్గి
వీతకల్మషులైన మీకు శివానుగ్రహంబు లభించు నిందులకు సందియంబు లేదు;
శంభు ప్రసాదంబున నైహికాముష్మిక ఫలంబులు సిద్ధించును.

46

క॥ హరియున్ బ్రహ్మయు శుక్రుఁడు, సుర లెల్లఁ దపంబుచేతఁ సువ్వె ధరిత్రిన్
హరుకృపకుఁ బాతు లగుచును, బరగిరి స్వస్థానములను ♦ ప్రాభవమొప్పన్.

క॥ మునులుం గొందఱు పూర్వము, ఘనమహిమఁ దపంబొనర్చిఁకాదే లోకం
బున నీశానుగ్రహమునఁ, దనరుచుఁ జెలువొంది రీప్సితంబులచేతన్.

48

వ॥ అదిగావున సర్వప్రియత్నంబుల మీరు తపంబుచేత శివుని సంతోషింపజేసి
భక్తిముక్తులు వడయవలయు; వినుండు సెప్పెద. మున్ను తపఃప్రభావంబునఁ
గుత్సుండు మృతయైనకన్యకను నిద్రమేల్కొనజేసినట్లు పునర్జీవితం జేసె.
మఱియు, గజంబునకు దేవత్వం బొసంగె; దప్రమహిమను మృకండుండు బ్రహ్మ
విష్ణాదిపూజితుడైనపుత్త్రునిం బడసె; మార్కండేయుండును దపంబున

నయ్యాశ్వరప్రసాదంబు నొందె, మృత్యువుం జయించె; నని పలికి మునివర్యుం
డూరకుండె నంత. 49

గీ॥ జననిమాయయుఁబుత్తులఁకనియెఁబ్రేమ, యోగివర్యుండుమితండ్రిఁ యుచితముగను
నెద్ది వచియించె నది మీ కఁభీష్టమైన, కృత్య మనుచుఁ దలంపుఁడి సత్యముగను.

ప॥ మఱియు నైశ్వర్యంబును శౌర్యంబును నాయువుం గీర్తియుఁ బ్రాభవంబును
బౌరుషధుర్యులైనమిత్రాచేత నార్జింపఁదగినవి. ఉత్తరదిగ్భాగంబున ప్రసిద్ధం
బగు వటద్వీపంబు తనరు; నందు నీశ్వరసంతుష్టికొఱకు వీరయాగంబు సేయుం;
డాయాగంబున కపేక్షితంబులైనద్రవ్యంబు లొసంగెద; నందువలనఁ బ్రస
న్నుండై గౌరీశ్వరుండు మీకోరినయభీష్టంబు లొసంగు నని పల్కి యక్కా
మిని కుమారులకు మంత్రితంత్రరహస్యంబు లుపదేశించి వారల వీడ్కొని
చనియె. 51

తే॥ మఱియుమునివర్యువీక్షించిఁమాయపలికెఁబొందితినినిన్ను నెంతయుఁబుత్త్రకాంక్ష
గలిగి రనుపమశౌర్యవిఁఖ్యాతులైన, నందనులు నాకు మదికి నానంద మలర. 52

ప॥ ఇంకేను దవంబు నలుపం బోయెద నని పలికి యత్తరుణి యథేచ్ఛ నరిగె
నంత. 53

క॥ ననిత యటువోవఁ గశ్యప, మునివరుఁ డతిఖిన్నుఁ డగుచుఁ మూఢుఁడువోలెం
గనునీరు దొరఁగ నేడ్చెను, వనజాక్షినిఁ గానలేక ఁ వ్యాకులమతియై. 54

ప॥ అంతఁ బద్మగర్భం డతనిం గనుంగొని కశ్యప ! నీ విట్లేల నజ్ఞుండువోలె విల
పించెదు, రోదనం బుడుగుము; మదాజ్ఞ నింక సుఖవై తద్దోషప్రశమనార్థంబు
మహేశ్వరు నుద్దేశించి సర్వాఘనివారకంబైన తీవ్రతపం బొనర్పు మని యాజ్ఞా
పించి బ్రహ్మ యంతర్హితుండయ్యె. 55

తే॥ కశ్యపుండును దపోనిష్ఠఁ గాంచఁదలఁచి, స్వాశ్రమంబున కరిగెనుఁ జక్క నంత
నందు మాయావినిర్మితమైనయట్టి, మండపాదులు గనుఁగొనఁ మాయయయ్యె.

—* శుక్రుండు శూరపద్మాదులకు శైవమంత్రంబు లుపదేశించుట *—

తే॥ శూరపద్మాసురుం డంత ఁ సురుచిరముగ, నీశ్వరప్రీతి కనుజసఁమేతుఁ డగుచు
యాగమునుజేయనరుగుచోనపుడుత్రోవ, దైవవశమున నెదురయ్యెఁదైత్యగురుండు.

ప॥ ఇట్లైదురుపడి భీమరూపులగువారలం గని భయంపడి శుక్రుండు తత్ప్రసాద
కారణంబులగు వశ్యమంత్రంబులు జపించుచు శూరపద్మునికటంబుఁ జేరి
నేను మీకు గురుండ నని తెలిపిన దానవుం డాచార్యుపాదంబుల కభివందనం
బొనర్చి వినయంబున విరచితాంజలిపుటుండై తమ్ములతో దండ నిలిచిన. 58

క॥ దివిజారి కపుడు శుక్రుడు, సవనము నిర్విఘ్నముగను ♦ సాగఁగఁ గృపతో
శ్రీవణపుటంబునఁ దిన్నగ, శివమంత్రముఁ జెప్పించనియెఁజీఘ్రింబ బతఁడున్. 59

వ॥ శూరపద్ముం డంత భ్రాతృసమేతుండై సైన్యంబులతోడ వటద్వీపంబుఁ జేరి
యందు దశసహస్రయోజనపరిమాణంబుగా యాగశాలఁ గావించి మహీధరం
బులు ప్రాకారంబులుగా నొనర్చుచు నానాయుధసమేతసైన్యంబులం జూట్టును
నిలువ నియోగించి తన్మధ్యప్రదేశంబున సహస్రయోజనాయామసమ్మంబగు
వహ్నికుండంబు సృజించి దానిచుట్టు నష్టోత్తరశతకుండంబులును వానిచుట్టు
మఱియు సహస్రకుండంబులు నిర్మించి యందుఁ బ్రధానకుండంబున దానవుండు
హోమంబున కుపక్రమింపఁబోయె నాసమయంబున. 60

క॥ బుసఁగొట్టుచు విషకీలలు, దెసల న్నిగుడంగ నొక్క ♦ దీర్ఘ ఘణీండ్రం
బసదృశఘోరాకృతితో, ననురేంద్రునియజ్ఞకుండఁమందు జనించెన్. 61

వ॥ అప్పు డారాక్షసేంద్రుండు దాని పాతాళంబునకుం దరిమి కుండం బలంకరించి
తత్కుండమధ్యంబున వజ్రస్తంభంబుఁ బ్రతిష్ఠాపించి నిష్ఠాగరిష్ఠుండై దుర్గాభైరవ
భద్రకాలీ చాముండా భూతప్రేతపిశాచధాకినీగణసంఘాతంబుల నాకర్షించి
దిగ్బంధనంబుఁజేసి హోమంబున కారంభించె; నపుడు మాయయు యాగార్థంబు
గా ద్రవ్యంబు లపామార్గార్కపలాశనింబష్టక్షతింత్రీణీభూతవాసంబు లివియా
దియైనసమిధలను, క్షీరాజ్యమధుతైలంబులును, బహువిధంబులై నమధువులును
ముద్గమాషతిలకుఞ్చత్థసర్వ పతండులంబులును, వ్రీహులును, గోఛాగమహిషాది
జంతుసహస్రంబులరుధిరమాంసంబులును, ఘనసారమృగమదచందనంబులును,
విచిత్రపరిమళంబులగు కుసుమంబులును, దర్భలును, జుహులును, ప్రస్తరంబును,
స్వధితియు, సరణియు, మొదలై నయాగోపకరణంబులును, ద్రిసహస్రయోజన
మానంబుగాఁ దెచ్చి యిచ్చిన శూరపద్ముం డంత. 62

తే॥ అరణి మధియించి పావకు ♦ నాజ్యధారఁ, బ్రజ్వలింపఁగఁ జేయుచుఁభక్తిదనర
ద్రవ్యకోటులువరసతోఁదహనునందుఁ, బొసఁగవ్రేల్చెనుశివమంత్రఁపూర్వకముగ.

వ॥ అవిధంబున నితరకుండంబులందు సింహవక్త్రతారకులు క్రమంబున నష్టోత్తర
శతంబును నష్టోత్తరసహస్రంబును హోమంబున వ్రేల్చిరి; తజ్జ్వాలామాలికలవేడి
మికి నప్తసముద్రంబు లింకె, గులాచలంబులు పెరిలిపడియె, నిట్లువ్రేల్చినను
శివుండు ప్రసన్నుండు గాఁడయ్యె నయ్యెడ. 64

తే॥ మఱియు శూరపద్ముఁడు శివఁస్మరణ మీర, నభిప్రథమున కెగురుచుఁనచలనిష్ఠ
సవయవంబులు ఖండించి యగ్నియందు, నలరవ్రేల్చెనువర్షసహస్రములును.

వ॥ దానను శంభుండు ప్రసన్నుండు గాఁడయ్యె, నంత రోషంబున దానవేంద్రుండు
గగనంబున కెగసి వజ్రస్తంభంబు పయింబడి కుండమధ్యంబున బ్రాణంబులు

విడిచె; నప్పుడు దైత్యులు హాహాకారంబుల సంతపించిరి, దేవత లత్యంతసంతోషంబు నొందిరి. 66

తే॥ సింహముఖుడునుఖండించి శిరములగ్ని, వ్రేల్చి పలుమాఱుబొడమిన, వ్రేల్చెనవియు దారకుండును దక్కిన దనుజు లపుడు, పడిరి కుండంబులందు నిర్భయదలీల. 67

ప॥ అందువలననునిందు శేఖరుండు పసన్నుండు గాఢయ్యె; నాసమయంబున సింహ వక్త్రుండును బ్రాణంబులు విడువం దలంచె; నప్పు డగ్నిజ్వాల లజాండకటాహ పర్యంతంబులై యూర్ధ్వాధోభువనంబు లెల్ల దహించె; నంత శివుండు కైలాసంబుననుండి వృద్ధబ్రాహ్మణుండై కరంబున వెన్నునివెన్నెముకదండంబు నిడుకొని పదంబులు దొట్టిల స్వాధ్యాయముఖరితదిజ్ఞులుండై సింహవక్త్రునినికటంబుఁ జేరి యిట్లనియె. 68

క॥ ఎవ్వరు మీరలు? జనకుం, డెవ్వఁడు? మీ కేల యిప్పు డీకృత్యంబుల్ నెవ్వగ నొందఁగ నేటికి?, నివ్వధమును దెలియఁ బలుకుఁ డిది సత్యముగఁ. 69

ప॥ అనిన సింహవక్త్రుం డిట్లనియె. 70

తే॥ బ్రహ్మవిద్యర్వ! వినవయ్య! పలికె దేను, నీదుసందర్శనంబున నేఁడు మాకుఁ జాల నానందజలనిధిఁ దేలఁగలిగె, హరపదాంభోజదర్శన యైనయట్లు. 71

ప॥ ఏము దై త్యులము, కశ్యపతనూజులము; వీరయాగంబునం బరమేశ్వరు నారాధించి రాజ్యంబు వడయుటకు సచ్చి తత్ప్రసాదంబు నొంద దత్తుండుగాక మద్భాతయగు శూరపద్ముండు కుండమధ్యంబున వజ్రస్తంభంబుపైఁబడి గత ప్రాణుం డయ్యె; నిప్పు డేనును దద్విధంబున దేహంబు శివార్పణం బొనర్పఁ బ్రవర్తించెన ననిన వృద్ధుం డిట్లనియె. 72

తే॥ ప్రాణహానిని మానుఁడు పరగ మీరు, కోరినమనోరథంబు చేకూరు వేగ ననుచు నాకాశవాహిని నపు డతండు, తెచ్చె నూర్మికామాలిక, త్రిశలు నిండ. 73

ప॥ అంత గంగాతరంగిణి తరంగహస్తంబుల భూధరంబులఁబట్టి చెండ్రకరణి నెగుర వైచుచు నరుదెంచె; దత్ప్రవాహంబుల సకలకుండంబుల వీతిహోత్రజ్వాలలు శాంతింబొందె; శూరపద్మప్రముఖులగు దైత్యు లందఱును దజ్జలసేచనంబుల సంజాతచేతనులై; రంత. 74

—* శూరపద్మాదులకు శివుండు ప్రత్యక్షమై వరంబు లొసంగుట *

సీ॥ కమనీయపన్నగ కంకణంబులుగుల్క, బాలేందుమకుటంబు భాసిలంగ గగనకల్లోలిసీ కలితమస్తక మొప్పు, గరిచర్మవసనంబు కటిఁ జెలంగఁ బరగఁ ద్రిపుండ్రాలి ఫాలభాగమునందు, భూతియు మైనిండఁ బొలు పెసంగ

మహనీయరుద్రాక్షః మాలికలోజెలువొంద, దరహాసచంద్రికల్ తటచుమెటయః
జారునవరత్నకటకకేయూరహార, నిఖిలమణిమయభూషణః నివహదీప్తి
దివ్యసౌందర్యభాసురః దేహుండగుచు, శైలకన్యావధూమణిః సహితముగను. 75

వ॥ మఱియు నానాలంకారమండితంబును, గింకిణీనినదబధిరీకృతదిజ్ఞుఖంబును, భోగి
భోగప్రీతికాశభాసురవాలశోభితంబును, గంఠాలంబిఘంటికారావముఖరితదిగం
తంబును, మహాకంఠరాబంధురంబును, సమున్నతకకుడంబు నగు వృషభం బధి
రోహించి; సకలవాదిత్రంబులు మొరయ, నానాభూషణణంబులు గొలువ, నర
విందభవముకుంఠప్రముఖులగు నిలింపులును దివ్యాంగనాసహస్రంబులును బరి
వేష్టించి, బరమేశ్వరుండు ప్రత్యక్షంబయ్యె; నప్పుడమ్మహాదేవుని శూరపద్ముండు
సంఘల్లలోచనుండై కనుంగొని భ్రాతృసమేతుండగుచు సైన్యంబులతోడఁ
గృతాభివందనుండై వేదాంతగుంభితంబులగుస్తోత్రసహస్రంబుల స్తుతియించె
నంత.

76

మ॥ కని కారుణ్యకటాక్షదృష్టి తనరణః • గౌరీమనోనాథుఁ డా
దనుజాధీశ్వరుతోడ నిల్లనియె నత్యంతంబు యుష్మత్తపో
ఘననిష్ఠం గని నామసంబు మిగులఁ • గౌతూహలం బొందె మీ
కు నభీష్టార్థము లెవ్వి చెప్పఁ డిఁకఁ జేకూర్తుం బ్రసన్నుండనై.

77

వ॥ అనిన శూరపద్ముం డిట్లనియె.

78

ఆ॥ అఖిలలోకనాథ! • యంబికావల్లభ!, తనకు వర మొసంగఁ • దలఁచితేని
నాధిపత్య మొసఁగు • మష్టోత్తరసహస్ర, సద్మజాండములకు • భాసురముగ. 79

వ॥ మఱియు నాజ్ఞాచక్రంబును నాశరాహిత్యంబును విష్ణ్వాది దేవతలు మదాజ్ఞాపరతం
త్మైత్ర యుండుటయు హరిప్రముఖనిఖిలసురగణపలాయనకరంబగు నాయుధం
బును వివిధాండంబుల గమనాగమనంబులు నివి మొదలై నవరంబు లొసంగు
మనవుఁడు విని శూరపద్మునకు సర్వేశ్వరుం డిట్లనియె.

80

ఆ॥ మీరు కోరినట్లు మీకును ఘటించు, నాధిపత్య మబ్జజాండములకు
నాజ్ఞ చెల్లు యుగము • లష్టోత్తరశతంబు, లందు మీకు నెపుడు • హానిలేదు. 81

వ॥ మఱియు నానారత్నోపశోభితంబగు నింద్రవిమానంబును సింహవాహనంబును
బాశువతంబు మొదలగు తత్తదేవతాంకితంబులైన నానాదివ్యాఘ్రంబులును
వజ్రదేహంబును నీకుం గలుగు; వహ్నికుండోద్భవులైన శతకోటిసహస్రవా
హినులు నీకుఁ జతురంగబలంబు లగు; మఱియు వారలు నీయనుజులును దివ్యా
యుధసంపన్నులై యష్టోత్తరశతయుగంబులు రాజ్యపాలనంబు నేయుచు

సమరంబున నప్రతిహతంబగు మచ్చక్రిందక్క సురవరగణంబులచేత నవధ్యులగుదురు, దృఢం బని పలికి సర్వేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందె నంత. 82

తే॥ శూరపద్మాదిదానవశూరులెల్ల, భర్గుకరుణకు సంతోషభరము దనర
నట్టహాసంబు సేయుచునతులగతులఁ, బలు నటించిరి పటుఖడ్గపాణు లగుచు. 83

క॥ శూరుఁడు దనుజగణంబుల, నారసి బహుకాల మస్మదర్థం బిచటన్
మీరు వసించితి రని యుపచారోక్తుల నూరడించె • సంతస మెసఁగన్ 84

వ॥ వారలు వినయాన్వితులై ప్రత్యుపచారంబుల నతని సంతోషింపంజేసి రంత
శివుఁ డొసంగినచతురంగబలంబులకు సేనాపతుల విభజించి. 85

క॥ దైతేయబలము గొలువఁగ, భ్రాతృసమేతముగ శూరపద్ముఁడు చని యా
తాతను గశ్యపుఁ గనుఁగొని, యాతతవినయమునఁ బలికె • నానతుఁడగుచున్. 86

వ॥ సర్వజ్ఞుం డీశ్వరుం డస్మత్తపంబునకు సంప్రీతుం డగుచు మా కష్టోత్తరసహస్రాం
డాధిపత్యంబు మొదలైనవరంబు లొసంగె, నిటమీఁద మా కేమిబుద్ధి వచియిం
పుం డనవుఁడు విని కశ్యపుండు దివిజులవిపద్దశ నాలోకించి కుమారుల కిట్లనియె.

క॥ మీరలు గురుఁడగుభార్గవుఁ, జేరి ప్రియం బొప్ప నతఁడు • సెప్పినబుద్ధిన్
ధారుణి వర్తింపుం డను, వారము శ్రేయంబు మీ కవస్యము దానన్. 88

వ॥ అనిన జనకుననుమతి దైత్యేందుఁ డిందఱును హితోపదేష్టయు సర్వశాస్త్రార్థ
కోవిదుండు నగు భార్గవునిం జేరి నమస్కరించి బద్ధాంజలిపుట్టులై తమవృత్తాం
తం బంతయుం దెలిపి కార్యాకార్యస్వరూపిణియగు బుద్ధి నానతీయుండని పలికి
వినయంబున నములై పరివేష్టించి నిలిచిన. 89

క॥ కావ్యుం డేకాంతంబున, భవ్యస్థితిఁ దనర శూరపద్ముని కనియెన్
దివ్యప్రభావుఁ డీశ్వరుఁ, డవ్యయుఁ డాతని భజించి • యనిశము మాయన్. 90

వ॥ వియదాదినకలప్రపంచంబును సృజింపుచు స్వాంశంబు విభజించి జీవత్వంబున
దేహేంద్రియంబులఁగూడి లీలామాత్ర ప్రయోజకుండై నటించు. ఘటంబు
భగ్నంబైన ఘటాకాశంబు మహాకాశంబునందు లీనంబగువిధంబున దేహంబు
నశించిన జీవుండు శివైక్యంబునొందు; నదిగావున మోక్షదశయందు పుణ్యాపా
పంబులు మిథ్యాపాపంబులు. నీవు సత్యజ్ఞానానందంబైన స్వస్వరూపంబుఁ దెలిసి
విగతశోకుండవై బ్రహ్మవిష్ణాదుల ని్విడిచి దహరపుండరీకగతుండై న శంభుని
భజింపు మింద్రాదిదేవతలకు భయోత్పాదకుండవై తత్తద్దేవతాపదంబు లసురుల
కొసంగుము; మారణవంచనశౌర్యప్రద్యేషణాదికృత్యంబులు నల్పు; మన్యప్ర
కారంబుల దేవమానవు లెవ్వరు నిన్ను గణింపరు; భవదీయంబులైన బ్రహ్మం

డంబులం గలవృత్తాంతంబు సావధానంబుగా విచారింపుచుఁదన్నధ్యప్రదేశంబున
భ్రాతృసమేతుండవై యుండుము; బ్రహ్మాండంబుపరిమాణవిస్తారంబు దెలిపెద;
మహిధరంబులును సప్తసముద్రంబులును ద్వీపంబులును జతుర్దశభువనంబులును
దేవతలు దిక్పాలకులు దిగ్గజంబులుఁ జంద్రసూర్యాదినవగ్రహంబులుఁ దా
కలుఁ జరాచరజంతువులునుం గలిగియుండు; నివ్వధంబున సకలాండంబులం దెలి
యుమని పలికి దైత్యగురుం డతని వీడ్కొని చనియె నంత.

91

—* శూరపద్ముండు దాడివెడలి దిక్పాలుర జయించుట *

తే॥ శూరపద్మాసురుండును ♦ సురుచిరముగఁ, గోటిసూర్యసమద్యుతి ♦ కోటిజవన
పత్రయుతమును బహురత్నచిత్రితంబు, నైన యవినాశ మింద్రవిమాన మెక్కి.

వ॥ ఛత్రచామరధ్వజపరివేష్టితుం డగుచు సేనాసమేతుండై వెడలె, సింహవక్త్రం
డును దారకుండును గ్రహంబున దశలక్షచతురంగబలసమన్వితంబును దశసహస్ర
వాహినీయుతంబును నగు వినూత్నరత్నచిత్రితంబులైన రథంబు లధిరోహించి
యగ్రజునివెంబడిం జనిరి.

93

తే॥ ఇతరరథికులు వైభవంబెసఁగ నవుడు, వెంట నరిగిరి సుకుమార ♦ విక్రమముల
గజతురంగఖరోష్ట్రసంఘము లసంఖ్యములుగఁజతురంగవాహినీల్ మొనసినడిచె

ఉ॥ భేరులు శంఖకాహళులు ♦ భీకరడిండిమర్పుర్జరంబులున్
వారక మ్రోసె నెల్లెడల ♦ వార్ధితరంగసముదృటార్భటిన్
గేరుచు నప్పు డుర్వి వణఁకె గగనం బదరె న్నితాంతముం
దారకలెల్ల వ్రాలె వసుధాధరముల్ జలియించె నత్తఱిన్.

95

ఉ॥ కొందఱు ఖడ్గహస్తలయి ♦ కొందఱు తొగిన్ ముసలాగ్రహస్తలై
కొందఱు దండపాణులయి ♦ కొందఱు కార్ముకపాణులై కడుం
గొందఱు ఛత్రముల్ దనరఁ ♦ కొందఱు కేతువు లుల్లసిల్లఁగా
డెందము లుత్సహింపఁగ గడిందిమగంటిమి మించి రెంతయున్.

96

వ॥ మఱియుఁ గొందఱు ప్రాసభిండివాలఖట్వాంగపాణులై కొందఱు సంతోషం
బులం జెలంగుచుఁ గరంబులం దట్టుచు హుంకారంబు లొనర్చుచు మార్వీటంకా
రంబులఁ జేయుచు విజృంభించి రప్పుడు.

97

ఆ॥ సైన్యధుతపరాగసంఘంబు లెంతయు, భానుమండలంబుఁ ♦ బరగఁ గప్పె
సందులేక విడిచె ♦ చతురంగవాహిను, లుర్విమూడుకోట్లయోజనములు.

98

వ॥ ఇవ్వధంబున భ్రాతృసమేతుండై శూరపద్ముండు సని యుత్తుంగసాలావృతం
బగు నలకాపురంబు నిరోధించె.

99

క॥ అది విని దూతముఖంబున, నుదిఁ గలఁగి కుబేరుఁ డంత ♦ మణికాంచనముల్
మృదువస్త్రాభరణంబులు, విదితంబుగఁ దెచ్చి యధిక ♦ వినయం బలరన్. 100

వ॥ అంజలి ఘటంపుచు దై తేయవల్లభునకు ప్రియంవదుండై కానుక లర్పించి యిట్ల
నియె. 101

క॥ నీవాఁడ నగుచు నుండెదఁ, గావుము న న్నిపుడు పూర్ణకరుణాదృష్టి
న్నాపుడు ధనదుని వీడ్కొని, యావలఁ జనె శూరపద్ముఁడధికప్రీతిన్. 102

వ॥ కుబేరుం డంత సంధి గావింపకయమున్న దనుజభటనిర్మూలితంబై ననిజపురంబుఁ
గాంచి శోకాకులం డయ్యె మనంబున. 103

క॥ శశ్వత్ప్రీతిమ దనుజకు, లేశ్వరుఁ డీశాను గెలువ ♦ నేగి త్రినేత్రా
దైశ్వర్యచిహ్నములు గని, విశ్వేశ్వరబుద్ధి నతని ♦ వీడ్కొని వేగన్. 104

వ॥ అంత పురందరదిశ కరిగిన నిందుండు పలాయితుండై బ్రహ్మలోకంబునకుం
జనియె; నంత శూరసై న్యంబు లమరావతీపురంబు నిరోధించి మందాకినిం గలంచి
నందనోద్యానవనభూజంబుల నిర్మూలంబు గావించి గోపురంబులు బడఁగూల్చి
ప్రాకారంబులు బడఁద్రోచి నిలింపబిబ్బోకవతులఁ జెఱలువట్టి యంద్రాంతః
పురంబుఁ జొచ్చి మణికాంచనభూషణాంబరంబులు జూఱఁగొని భూతలంబులఁ
ద్రవ్వి ధనంబులు వుచ్చుకొని ప్రతిగృహం బగ్నిదగ్ధంబు గావించిరి. 105

క॥ పరువు లిడఁగ దుర్బలులై, సురశాత్రువుచేతఁ దవిలి ♦ సుర లెల్లరు న
ప్పరి నపరిమితధనమ్ములు, శిరముల మోచికొని చనిరి ♦ సేనలవెంటన్. 106

వ॥ శూరుం డంత. 107

చ॥ జ్వలనునిపట్టణంబు జని ♦ చయ్యన నిర్దళితం బొనర్చ దో
ర్బల మెసఁగన్ సముద్ధతిని ♦ బావకు సైన్యము పౌరుషంబునం
జలముదలిర్ప నయ్యసురసైన్య మెదిర్చి పరస్పరంబు న
త్యలఘుశరావళుల్ గురిసె ♦ నయ్యెడఁ దారకుఁ డాగ్రహంబునన్. 108

వ॥ నిజసేనలం బురికొల్పినఁ దద్బలంబులమోల నిలువంజాలక పావకసైన్యంబు
దైన్యంబునఁ బరాభవంబు నొందుచు ననలునిసవిధంబుఁ జేరె; నప్పు డయ్య
నలుండు కోధమూర్ఛితుండై కాలాగ్నియుంబోలె నాభీలజ్వాలామాలా కరా
ళుం డగుచు నస్త్రవర్షంబు దానవసైన్యంబుపైఁ గురిసిన. 109

క॥ తారకుఁడు వామకరమున, వారక గొని ధనువు నారి ♦ వలకేల వెసన్
గూరిచి జ్వారవములును బ, యోరాశిమహోర్ములట్ల ♦ యురువడి మ్రోయన్. 110

వ॥ ఆలీధపాదుండై ధనుశ్శాస్త్రక్రీమంబున. 111

క॥ మనమునఁ బశుపతిఁ దలఁచుచు, ఘనతరమగు పాశుపతము ♦ గరిమను వరకు ద్రుగ్నికై వడిఁ దాల్చినఁ గని, యనలుఁడు భయమంది మిగుల ♦ నార్తి జెందెన్.

వ॥ ఇప్పాశుపతంబు నిమిషమాత్రంబున లోకంబు లన్నియు దహింపనోపు, నిమ్మ హాస్త్రంబునకు నెయ్యది లక్ష్మ్యంబు గాదు, కాలానలంబునకు మశకంబులట్ల నియ్యస్త్రంబు మ్రోల మేము నిలువనోపుదుమే? కటకటా! యని చింతించి విముక్త శస్త్రుండై శీఘ్రంబ తారకునియంతికంబుఁ జేరి బద్ధాంజలి యగుచు నేను భవదీ యుండ మదీయాపరాధంబు సహించి రక్షింపు రక్షింపు మని శరణం బొందిన.

తే॥ తారకుం డంత వహ్ని నాదరణ మీర, పూర్వరీతిని భవదీయపురమునందు నుండుముమదాజ్ఞ చే నిర్భయిండువగుచు, ననుడునాఁలించిముద మొప్పనాత్మబోస

వ॥ దానవేంద్రా! యజ్ఞానంబునఁ బూర్వం బేనుజేయునపరాధంబులు మనంబున నుంచకు మని పలికి వీతిహోతుం డాత్మపురంబుఁ జేరె; నంతకుపూర్వం బాప ట్టణంబు దానవసేనాలుంతితంబయ్యె; నంత శూరవర్యుం డగుతారకుండు విడం గుండనుసారథిం బిలిచి యామృదిశకు రథంబుఁ దోలు మనిన నాక్షణంబ యా విడంగుండు సంయమినీపురాంతికంబుఁ జేర నరదంబుఁ బఱపె నప్పుడు. 115

క॥ చతురంగబలము లప్పుర, మతిశయముగ నావరించె ♦ సపరార్థవము ట్లతులస్ఫూర్తి వైవ, స్వతుండది విని దూతచేత ♦ సాధ్వస మొదవన్. 116

ఆ॥ కోలుపోయెఁ దనదుఁపోలును వీనిచే, భగ్నమయ్యె నింద్రాపట్టణంబు నగ్నినగర మెల్ల ♦ నతిలుంతితంబయ్యె, నట్ల మనల నీతఁ ♦ డణఁచుఁగాదె. 117

వ॥ అని చింతాకాంతుండై విచిత్రవస్త్రాభరణంబులును తండులముద్గకుళుతాది ద్రవ్యంబులు కానుకలు గొని దైత్యేంద్రునిం గని నీయాజ్ఞ నీవాడనై యీపు రంబున నుండెద నిప్పట్టణం బసురనిర్ధూతంబు గాకుండ రక్షింపు మనినఁ దార కుండు దయాళుం డగుచు దూతముఖంబున లుంతకుల నివారించి దండధరు నాదరించి పురంబున కనిచె. 118

క॥ రజనీచరవరుఁ డంతట, రజనీచరనగరమునకు • రా పొనరింపన్ రజనీచరుఁ డతిభీతిని, నిజపురము న్నెడలి వినయఁ నిపుణుం డగుచున్. 119

క॥ తారకుని వైరిదర్పవి, దారకునిం గాంచి పలికె ♦ దావకజనుండం గూరిమి నను రక్షింపుము, వారక నీయాజ్ఞ నిచట ♦ వర్తింతు నొగిన్. 120

క॥ విశ్వంబందును దనుజకు, తేశ్వర! తనవారి బోవ ♦ నెంతయు విహితం బైశ్వర్యంబును బొందుట, శాశ్వతముగ బంధురక్ష • నలుపుటకుఁ గదా. 121

వ॥ అని పలుకు నైర్వృతిని బహుమానపురస్కరంబుగా నాదరించి తారకుండు వరుణాదిశాభిముఖుండై చనియె నంత. 122

క॥ వరుణుడు తద్వృత్తాంతం, బరసి భయోపేతుఁ డగుచు ♦ నంబుధి డాగెంబరికించి దాని దానవ, పరివృతసైన్యంబు లెల్ల ♦ పటురోషమునన్. 123

వ॥ తత్పురంబుఁ జుట్టుకొని వస్త్రాభరణాదినమస్తవస్తువులు జూఱంగొని పలాయితులం బట్టి పుట్టంబులు దోచుకొని యాక్షణంబ సైన్యంబులతోడ సమీరణపురంబున కరిగిన. 124

క॥ భయపడి తమిస్రపురముల్, రయమునఁ బవనుండు సేరె ♦ రాక్షసుఁ డంతన్ జయ మలరఁగఁ దత్పుర మం, తయు నిర్మూలంబు జేసె ♦ దారుణలీలన్. 125

వ॥ ఇవిధంబున శూరపద్ముండు దిగంతంబులు జయించి రసాతలంబున కరిగి యురగులం గెలిచి వారలవిచిత్రతాభరణంబులు గొని యందలి యమృతంబుఁ గోలి పాతాళనిలయులగు ననురులచేత సంభావితుండై రమ్యంబులగు బిలద్వారంబులఁ గనుంగొనుచు నం దొక్కదివసం బుండి యంత. 126

క॥ భ్రాతృసమేతుం డగుచును, భూతలముం జేరి దైత్యపుంగవుఁ డెలమిన్ ఖ్యాతిగఁ నత్రిత్యాద్భుత, జాతంబులు జూచుకొనుచు ♦ సంభ్రమ మెనఁగన్. 127

—* శూరపద్మాదులు శ్రీమహావిష్ణువుతో యుద్ధ మొనరించుట *

వ॥ సైన్యంబులతోడ సకలద్వీపంబులు విహరింపుచు గరుడకేతననికేతనంబైన క్షీరాబ్ధి కరుడెంచి యందు పయఃపూరంబులు గ్రోలిగ్రోలి మదగజంబులుంబోలె కలంచి తత్తేనికు లనర్గళపరాక్రమంబున విహరించిన. 128

క॥ విని తద్ధార్త్యంబుల శ్రీ, వనితాభూకాంత లపుడు ♦ వణకుచు భీతిన్ జనుడెంచి యోగనిద్రం, దనరుహరిని లేపి యని రుదంచితఫణితిన్. 129

వ॥ దేవా! యీసమయంబున శేషశయనుండవై యేల నిదురించెడు? నిద్రమేల్కొంచి భయగ్రస్తుల మమ్ము రక్షింప లెమ్మనవుండు నారాయణుండు నిద్రమేల్కొన నంతలోన నయ్యసురసైన్యంబు తత్సమీపంబుఁ గదిసె నంత. 130

క॥ గరుడాహుండు హరి, కరములను సుదర్శనంబు ♦ కౌమోదకియన్ దరమును నందకశార్ఙ్గము, లురుదీప్తి యెసంగఁ దాల్చి యుద్ధోత్సుకుండై. 131

వ॥ బద్ధకక్ష్యుండును సకవచుండును సగుచు పశ్చాద్భాగంబునఁ దూణీరంబులు ధరియించి సవ్యకరమున విల్లందుకొని దక్షిణకరంబున నారి సారించి గుణధ్వనిం జేయుచుఁ దారకసైన్యంబులమీఁద బాణవర్షంబులు గురియించె నప్పుడు. 132

క॥ హరిశరము లెదను నాటిన, ధరణి బహుబలము గూలె ♦ దానవు లన్యుత్
శరఖండితవిగ్రహులై, పరిభవముం గాంచి దుఃఖభరపీడితులై. 133

క॥ తారకు శరణం నొందినఁ, దారకుఁ డంతట నుదారఁ ధైర్యం బెసఁగన్
నారాయణుపై వెడలెను, భూరిశితాస్త్రములు పూని , పోర జయింపన్. 134

వ॥ అంతఁ జాపంబున గొనయం బెక్కించి గుణధ్వనిం జేయుచు నారాయణునిపై
శరాసారంబులు గురిసెఁ దచ్చరాపాతంబున గరుడునిమేను ర క్తసి క్తంబై నఁ గనుం
గొని గరుడగమనుండు కోపోద్దీపితుండై. 135

క॥ తారకుమేనను శరములు, సారెకు నాటించి మఱియు ♦ సాయకతతులం
దేరుం దుమురుగఁ జేయుచు, సారథిఁ బడనేసి ధనువు ♦ చయ్యనఁ దునిమెన్. 136

ఉ॥ తారకుఁ డంత రోషసముదగ్రత వేటొక తేరు నెక్కి దు
ర్వారత నొండువిల్లుఁ గొని ♦ వారక చేయుచు నట్టహాసమున్
భూరిశరావళుల్ గురిసె ♦ భోగిశయానునిపై నిదాఘగం
భీరఘనాఘనంబుగతి ♦ భీషణమౌర్విశినాద మొప్పఁగన్. 137

క॥ దానవనిశితశరంబుల, దానవరిపుమేన రుధిరధారలు దొరఁగన్
లూనంబయ్యెఁ దదీయశ, రాసీకనిపాతనమున ♦ నతనికవచమున్. 138

వ॥ అంత నతిక్రోధంబున నారాయణుండు మరల మర్మభేదకంబులగు శస్త్రాస్త్రజాలం
బులఁ బఱపి తద్రథంబు భగ్నంబుజేసి కోదండంబు ఖండించిన. 139

క॥ తారకుఁడు గదిమి వేటొక, తే రెక్కి శరాసనంబు ♦ ధీరతఁ గొనుచున్
భూరిక్రోధాన్వితుండై, శౌరిపయిన్ మగుడ నించె. ♦ సాయకవృష్టిన్. 140

వ॥ అంత విష్ణుండు పరాక్రమరోచిష్ణుం డగుచు మాయావిద్యై బహురూపంబుల
నందంద నిలుచుచు శతకోటిసహస్రంబులై నశస్త్రంబులు తారకునిమీఁదం
గురిసిన దైత్యుండు క్రోధవిజృంభితుం డగుచు మాత్రోపదిష్టమంత్రంబులు జపిం
పుచు బహురూపంబులతోడ ననంఖ్యంబు లైనయస్త్రంబులు కైటభారిపై
నించె; నివ్వధంబున ద్వాదశవర్షంబులు విష్ణుతారకులు పరస్పరంబు సంగ్రామ
మల్లు రగుచు నత్యద్భుతంబుగాఁ బోరి రయ్యవసరంబున. 141

క॥ హరి కామోదకిఁ గేలం, బరగం గొని తిప్పివై చె ♦ భాసురలీలన్
మరవైరియు గదచేతను, బరితాడనఁజేసె దాని ♦ భండనమందున్. 142

వ॥ మఱియు నిలువనోపక యక్కామోదకి తారకునిం గదియ తారకుండు క్రోధా
విష్ణుండై దానిఁ గ్రమ్మఱఁ గెడపిన నది నేలం గూలె; నివ్వధంబున నందకంబున

నిరర్థకంబయ్యె నయ్యెడఁ దారకుండు గదాయుధంబుఁ ద్రిప్పుచు వధోద్యుక్తుండై
మాధవునమీపంబుఁ జేరిన. 143

క॥ తారకునిఁజూచి ప్రళయఘనారవముంబోలె శంఖ • మద్భుతలీలం
బూరింపుచుఁ బురుషోత్తముఁ, డారూఢిన్ బాహుశౌర్య • మలర న్వేగన్. 144

వ॥ సర్వశత్రునికృంతనంబుచు మహాఘోరంబును నగు సువర్చనంబుఁ బ్రయోగిం
చిన నదియు వజ్రనిష్ఠురంబగు దానవేంద్రునక్షున్ధులంబునంబడి నిష్కమాంత్రం
బయ్యె విచిత్రం బిదియు. 145

క॥ శ్రీయువతీపతి గళితని, జాయుధుండై యతనిఁ జేర • నరిగి రయమునన్
మాయురె! నీభుజశౌర్యము, నీయస్త్రబలం బయారె • నిర్జరవైరీ! 146

వ॥ త్రిలోచనుండగు దుద్రుండునక్కఁ దక్కినవా రెవ్వరు నేతాదృశవీర్యసంపన్ను
లు గారు గావున భవజ్ఞునియే పుత్రవతయగు బహుశక్తు లింకేటికి? మనపరా
ధంబు సహింపు మనిన మాధవుంజూచి దై తేయవల్లభుండు సంప్రీతచేతస్కుం
డగుచు బహుమానపురస్కరంబుగా హరి వీడ్కొని శూరపద్మునికటంబున
కరిగి వినయంబున నంజలిఘటింపుచుఁ బ్రణమిల్లిన. 147

క॥ శూరుం డపు డనుజన్ముని, గూరిమినిం గౌగిలించిఁకొని మూర్ధంబున్
మూరుకొని మెచ్చఁ గడు న, వీరరాగ్రిణు లంత చటులఁవిక్రమలీలన్. 148

వ॥ చక్రవాళాచలంబుఁజేరి యం దద్భుతంబులు గనుంగొనుచు స్వర్గలోకంబునకుఁ
గృతప్రస్థాను లగుటయు. 149

క॥ వాసవుఁ డావృత్తము విని, త్రాసంబుం బొంది వేగఁ • దరుణీయుతుండై
యా సురలోకము వీడ్కొని, భాసురపికరూప మగుచుఁ • బటచె న్నింగిన్. 150

—* శూరపద్మాదులు బ్రహ్మాదుల జయించుట *—

వ॥ అంత నద్దానవులు త్రిదివంబు జట్టుకొని నిర్గమించు నిఖిలనిలింపుల నిరోధించి
తద్వస్తునివహంబులు చూరఁగొని మహర్లోకంబున కరిగి తద్భువనవాసులచేతఁ
బూజితులై సేనాసమేతంబుగా జనలోకతపోలోకంబులు వీక్షింపుచు శీఘ్రం
బున విధాతృభూషితంబగు సత్యలోకంబునకుం జని రంత. 151

క॥ నలువ దశబ్రహ్మలతోఁ, జెలువుగ నెదురేగి దైత్యశేఖరునకుఁ గౌ
శలమతి దీవన లొనఁగుచుఁ, గలితసుధామధుర ఫణితీఁ • గడు నిట్లనియెన్. 152

వ॥ ఏను మీకు పితామహుండ నిందు వసింతు; నెల్లకాలంబు భవద్విభవంబే మదీయ
విభవం బగుఁగాదె; యుష్మదాగమనంబున నామనంబు సంతసం బందెడి; భవతోన్

దరులకు ననేకంబులగు నిమ్మహాయుధంబులు బ్రహ్మాస్త్రంబును రమ్యంబగు
రథంబును గొమ్మని యొసంగిన.

153

క॥ ముదమంది శూరపద్ముడు, సదయుండై పద్మభవుని సన్మానం బిం
పొదవఁగఁ జేయుచు వేగమ, కదలెన్ వై కుంతమునకుఁ ♦ గడు ననుజులతోన్.

వ॥ తదాగమనంబు విని నారాయణుండు నుతిపరాయణుం డగుచు నెదుర్కొని భవ
దీయకృపావిశేషంబున నిచట వసింతు నిష్పరంబు వీక్షించెడుగాక రమ్మని
దై త్యేంద్రునిం దోడ్కొనిపోయి.

155

క॥ అందంచు విచిత్రంబులు, నందంబుగఁజూపి భూషణాంబరతతులన్
ముందర కానుక లిడుచు ము,కుందుం డుపచారములను ♦ గుతుక మొనర్చెన్. 156

వ॥ అంత విష్ణులోకంబు విడిచి శూరపద్ముండు సోదరసహితుం డగుచు నసంఖ్యంబు
లగు సైన్యంబులు గొలువ ననేకసహస్రగణపరివేష్టితంబును, నఖిలగణపాలక
మనోహరంబును, నమరమునిగణపరివృతంబును, నభ్యున్నతగోపురాట్టలకపరిశో
భితంబును, నతులితసహస్రస్తంభచుండపవిరాజితంబును ననుపమాన విలాస
భాసురరుద్రకన్యాసహస్రాధిష్ఠితంబును, ననవధికభేరీమృదంగకాహళడిండిమ
వీణావేణునినాదమనోహరంబును, ననవరతనాట్యవాదిత్రకుళకుశీలవజనరంజ
ితంబును, నత్యంతవేదఘోషాస్వితంబును, నపరిమితవిభవాభిరామంబును నగు
శివలోకంబున కరిగి కృతాంజలి యగుచు దూరంబున సైన్యంబుల నిలిపి
సహోదరయుతుండై మందగమనంబున శివపదారవిందంబులు డెందంబునం
దలంచుచు పృషభగణపరివేష్టితవివిధదిశాభిరామంబును బరితఃప్రభాసితపట
కాండంబును. నింద్రోపలసోపానమండితంబును స్వర్ణాశ్వత్థపర్ణావిరచిత ప్రవా
ళతోరణాలంకృతంబును నగు ప్రథమద్వారం బక్షిసాఫల్యంబుగఁ గని యందు
ద్రిపుండ్రాంకితఫాలభాగుండును రుద్రాక్షమాలికావిరాజమానకంఠుండును
భూతిభూషితసర్వాంగుండును గర్ణకుండలశోభమానముఖాంబుజుండును ధృతవే
త్తులును ధురంధరులును నగుచు నిరుచండల బ్రహ్మాండభాండంబుఁ గబళించు
వారలుంబోలె నుద్దండభుజాదండాఖండచండిమపాండిత్యవిజిత మార్తాండమం
డలశతకోటిధామసముద్ధాము లగుమహాభీములును, జుళుకంబున సప్తసముద్రం
బు లాపోశనంబుగఁ గోలువారలుంబోలె నిర్వక్రవిక్రమోదారులగు మహా
క్రూరులును భూనభోంతరాళంబు నిర్గళభుజార్గళంబుల నిరోధించువారలుం
బోలె నిరంతరనితాంతతంతస్యమానదురంత తేజోవిరాజమానదోస్సారులగు
మహాసంహారకారులును, గులపర్వతంబులు నుగ్గునూచంబులుచేయువారలుం
బోలె దంభోళిధారాప్రశస్తహస్తనిరస్తదిగ్వేదండగండభిత్తులగు మదోన్మ
త్తులును, సంగరాంగణంబున విస్ఫులింగంబులు వెదచల్లువాదునుంబోలె నయ

నాకుణిమస్సార ఘోరాకారులగు మహావీరులును, బ్రహ్మయథునాథునభీషణ
నిర్దోషంబులఁ బ్రతిఘటించువారలుంబోతె నిశ్చంకభయంకరహుంకారజటిల
చటులొపకరిములగు మహాబలపరాక్రమవంతులును, మఱియు సురూపులు,
విరూపులు కురూపులును, ద్విపాదులు, త్రిపాదులు, చతుష్పాదులు నపాదకు,
తేకహస్తులు ద్విహస్తులు, త్రిబాహులు, చతుర్బాహులు, బంచవక్త్రులు,
గజాననులు, వ్యాఘ్రవక్త్రులు, తక్షకుముఖులు, మృగాననులు, ఖరాస్యులు,
గోవక్త్రులు, మహిషాననులు, గోమాయువక్త్రులు, శశకవక్త్రులు, నేకవక్త్రులు,
ద్వివక్త్రులు, త్రివక్త్రులు బహువక్త్రులు నైనయనేకకోటిగణవర్షులతోడ ద్వార
పాలకుండగు నందీశ్వరుం గని యానందంబునం గృతాభివందనుండై నిలిచిన. 157

క॥ కని నంది శూరపద్మున, కనియెం బూర్వంబు నీవు ♦ యాగం బధికం
బొనరించి శివునికరుణకు, ఘనముగఁ బాత్రుండ వగుచుఁ గాంచితి వరముల్. 158

వ॥ ఇపుడు నీవు చనుదెంచుట కేమి నిమిత్తం బనిన నందీశ్వరునకు శూరపద్ముం
డిట్లనియె. 159

మ॥ విను మోదేవ! యుమాపతిఁ శశిధరు ♦ నివ్వశ్వేశు వీక్షించి భ
క్తి నతింజేయఁగ వచ్చినాఁడ నిట కెం ♦ తేనిఁ దయాళుండవై
చని యంతఃపురికిఁ మదాగమనమున్ ♦ సర్వజ్ఞతోఁ దెల్పవే
నను రక్షింపుము సన్నిధానమునకు ♦ న్నాపైఁ గటాక్షంబునన్. 160

—* శూరపద్మాదులు కైలాసంబున శివుం గాంచి నుతించుట *—

వ॥ అని నందిం బ్రార్థించిన నతం డంతఃపురంబునకుం జని మహాదేవునకు విజ్ఞాప
నంబుఁ గావించి తదనుజ్ఞఁ బడసి శూరపద్ము నీశ్వరసన్నిధానంబునకుం దోడ్పొని
పోవు నయ్యెడ. 161

తే॥ ద్వారములయందు గణపాలతతికి నెల్లఁ, బ్రణుతిఁజేయుచు నంజలిఁబంధ మలర
శూరపద్ముండు సని భక్తనులభుండై న, భర్గు వీక్షించి లోచనఁపర్వముగను. 162

వ॥ అందుఁ గాలకంధరాధరులును ద్రిలోచనులును నగు సరూపులైన మూర్తులును,
మృణాలతంతువిమలచామరాలంకృతపాణులును నాట్యవిద్యాపారీణులును నగు
రుద్రకన్యాసహస్రంబులును, గుంభాకుంభప్రముఖు లగుగణముఖులును, సక
లమునులును నిరుగైలంకులం గొలువ దివ్యసింహాసనారూఢుండును సత్యజ్ఞానానంద
మయుండును గామికాద్యష్టావింశతస్తోత్రసం స్తవ్యుండును సాక్షాత్కై వల్య
ప్రదాయకుండును గృష్ణపింగళుండును ఋతంబును సత్యంబును బరబ్రహ్మంబును
బరంజ్యోతియుఁ బరాత్పరుండును బరమపురుషుండును సూర్యరేతస్కుండును
నప్రమేయుండును జతుర్వేదసంసేవిత పాదారవిందుండును నె వెలుగొందు

చున్న యప్పరమేశ్వరునకు శూరపద్ముం డనుజసమేతుం డగుచు సాష్టాంగం
బుగాఁ బ్రణమిల్లి భక్తియుక్తుండై కరంబులు మొగిచి యిట్లని వినుతించె' 163

సీ॥ వందనం బొనరింతు ♦ వందారుజనకల్ప, కల్పితపన్నగాఁకల్ప! నీకు
జోహారు గావెంతు ♦ శుంభజ్జటారంగ!, రంగదభ్రధునీతఁరంగ! నీకు
సాష్టాంగము ఘటెంతు ♦ సర్వాఘసంహార!, హారనిర్మలగరాఁహార! నీకుఁ
గై మోడ్పు విరచింతుఁ ♦ గరుణాసుధాసార!, సారసోద్భవవచఁసార! నీకుఁ
బ్రణుతిఁ జేసెద హరిముఖఁప్రణుత! నీకు, దాస్య మర్పింతు వికచాబ్జఁదాస్య! నీకు
శరణు శరణయ్య లోకై కఁశరణ! నీకు, దండము పరాకు మేరుకోదండ! నీకు. 164

వ॥ వెండియు సకలభువనోద్భవస్థితిలయకారణుండును భక్తవత్సలుండును విశ్వాత్మ
కుండును సాంబుండును జంద్రధరుండును సాక్షాత్కైవల్యస్వరూపియు శుద్ధ
స్ఫటికసంకాశుండును బరబ్రహ్మాంబును నగు నీకుఁ బ్రణామంబు లని స్తుతి
యించి శూరపద్ముండు కురంగట సిలిచె; నంత శంకరుండు శైలాదనిం గనుం
గొని యిట్లనియె. 165

తే॥ శూరపద్ముండు భక్తుండు ♦ సువ్వె! నాకు, నస్మదనుమతి వీడు నజాండములను
జూచి యందందు రక్షకఁస్తామ మునిచి, వెనుకనరుదెంచుఁగావుత ♦ వేగ మనుపు.

వ॥ అని యానతిచ్చిన శూరపద్ముండు పరమేశ్వరునకు నమస్కరించి భ్రాతృ
సహితుం డగుచుఁ బ్రథమద్వారంబునకు వచ్చి నందికిఁ బ్రణమిల్లి తదనుజ్ఞ
వడసి సకలసైన్యంబులు గొలువ బ్రహ్మాండంబులు గనుంగొనటకు వెడలి రుద్ర
పాలితంబగు నజాండభిత్తి డాయంబోయె నంత. 167

ఉ॥ ధీరత సేన వెంటఁ జనుఁదేరఁగ సోదరయుక్తుండై మహా
దారత వచ్చు శూరుఁ గని ♦ తద్దయు నీశ్వరునాజ్ఞ రుద్రులు
దారి నొసంగి రాక్షసముఁనన్ బహిరండములందు వారలు
భూరికీలార్భటుల్ సెలఁగఁబోయి పరాక్రమ కేళి మీఱఁగన్. 168

తే॥ వైరుల జయించి రక్షకఁవర్గ మునిచి, యందు బహువిదభోగంబు ♦ లనుభవించి
యరుగుదొచిరిమఱియయ్యఁజాండమునకు; నసురవర్యులునాక్షణమలఘుపటిమ.

వ॥ అని చెప్పి సూతుండు శౌనకాదులకు మఱియు నిట్లనియె; నంత శూర
పద్ముండు నిజబలంబులతోడ రుద్రనిర్దిష్టంబగు బ్రహ్మాండభిత్తిపదంబున వెడలి
దివంబునకుఁ జనుదెంచునెడఁ దన్మాతామహుండగు నసురేందుండు పూర్వ
కాలంబున దేవతలచేత రణాంగణంబునఁ బ్రక్షీణబలుండై శుక్రునితోడ
నరుదెంచి శూరపద్మునిం గనుంగొని నిజబంధుత్వంబుఁ దెలిపిన. 170

క॥ గురునకును దనుజవరునకుఁ, జరణంబుల కెరఁగి యపుడు ♦ సకలసపర్యా
పరితోషితులం జేయుచుఁ, బరమానందమున శూరపద్ముం డెలమిన్. 171

వ॥ వారలకుఁ దనదిగ్విజయంబును సకలబ్రహ్మాండంబులగమనంబును నెఱింగించి
వారితోడ గూడి నిజభ్రాతృసమేతుండై సైన్యంబులు గొలువ భూలోకంబునకుం
జనుదెంచె నంత. 172

చ॥ అది విని యాక్షణంబు సుర ♦ లందఱు వాసవుతోడ సాధ్వసం
బాదవఁగ మానసంబుల మహోల్లాసలోకము విష్ణులోకముం
బదపడి చేరి శౌరిపదపద్మములన్ భజియించి దానవా
పదలను బాపి మమ్ముఁ గృపఁ ♦ బాలననేయు మటంచు వేడినన్. 173

క॥ విష్ణుండు దయారసవర్ధిష్టుండై పలికె నపుడు ♦ దివిజులతోడం
దూష్టీయత్నముచేతను, దృష్టత మనమూఢబుద్ధి ♦ తెల్లంబయ్యెన్. 174

క॥ దక్షౌధ్వరమున యాగా,ధ్యతుండగు హరుని విడిచి ♦ యందఱము హవి
ర్భక్షణఁ జేసినయఘు మిది, వీక్షింపఁగ నాఁడె యనుభవించితిమి గదే. 175

వ॥ తత్కర్మశేషం బిప్పు డనుభవింపవలయుఁ గావున మన మందఱము దానవేం
ద్రుండగు శూరపద్ముని మనంబు రంజిల్లున ట్లనుసరింపవలయు ననిపలికి త్రయ
స్త్రింశతోక్తిదేవతలతోడ నారాయణుండు దూరంబున శూరపద్ము నెదు
ర్కొని ప్రియోక్తుల నిట్లనియె. 176

తే॥ కుశలమా నీకు? దానవకులవరేణ్య!, నీసహోదరు లఖిలసైనికులు నిపుడు
క్షేమముననున్న వారె?యాశ్రితులఁబ్రోవ,నహితతతిఁగూల్పఁగాదెనీయత్న మెల్ల?

వ॥ ఏతావత్కాలపర్యంతంబు భవత్కృపాకటాక్షంబున నిట్లున్న వాడ నని విన
యంబులు వలికిన విని శూరపద్ముండు హరిని బరమాదరంబున సంప్రీతుండేసి
తదనంతరంబ దివిజగణమధ్యభాగంబున నమేయతేజస్కులై వెలుంగు ననేక
రుద్రులం గని మాధవున కిట్లనియె. 178

ఆ॥ నీలకంఠులై త్రి ♦ నేత్తులై దేవతా,వితతియందు రుద్ర,వేషములను
వెలుంగుచున్న వారు ♦ వీరెవ్వరొకొ? చెప్పు, మనుడు శౌరి యతనికనియె నపుడు.

—* విష్ణుండు శూరపద్మునకు రుద్రులతెఱిం గెఱింగించుట *—

వ॥ మున్ను కమలాసనుండు రజోగుణయుతుండై వృథాహంకారంబున నుత్పత్తి
స్థితిలయంబులకుఁ దాన కారణం బని గర్వించి మహామాయావిమోహితుం
డగుచు నీశ్వరధ్యానంబు మఱచి యంత నయ్యాశ్వరాజ్ఞ సృష్టిసామర్థ్యరహి
తుండై యాత్మగతంబున. 180

తే॥ ఏమి చేసితినిక్కార్యః మిప్పుడకట, మూఢహృదయుండ నగుటచేఁ మోసమయ్యె
సర్వసమ్మోహకారిణిః శంభుమాయ, దాటఁగా నేరికై నను ధరమె జగతి? 181

క॥ పరమేశ్వరు మత్కర్తను, హరు నెఱుఁగక సకలమునకు ధిపతి ననుచున్
దురహంకృతిఁ బూనిన యా, దురితముఫలియించె నిపుడు తోడనె నాకున్. 182

వ॥ అని పద్మభవుండు చింతాపరవశుండై భూమధ్యంబున సచ్చిదానందలక్ష
ణుండును గోటిసూర్యప్రకాశుండును కుందవిమలమందస్మితనుందరవదనారవిం
దుండును ముక్తాదామవిరాజితుండును ద్రినేత్రుండును నీలకంఠుండును సాం
బుండును నగు నీశ్వరుని ధ్యానింపుచుండె నంత. 183

క॥ హరుఁ డేకాదశరుదుల, గరిమ నియోగించె మదినిఁ ధృతుక మలరం
బరగఁగ వా రప్పుడు విస్ఫురణ జనియించి రజునిభూమధ్యమునన్. 184

క॥ వారలఁ గనుఁగొని నతుండై, వారిజసంభవుండు వలికై ధృతభక్తిమెయిన్
మీ రెవ్వరు? మీరాకకుఁ, గారణ మే? మిపుడు సిజముగాఁబలుకుఁ డనన్. 185

క॥ వనజోద్భవ! రుదుల మే, మొనరఁగ సృష్ట్యర్థ మీశుఁ ధృతగాభరణం
డు నియోగించెను గావున, ఘనముగ వచ్చితిమి నీదుఁకడ కేము తగన్. 186

వ॥ అని పలికినరుదులకు రుద్రపరాయణుండు చతుర్ముఖుం డిట్లనియె. 187

అ॥ ఈశ్వరాజ్ఞచేత ధృత నిప్పు డాసృష్టికి, మీరె కర్తలైన ధృత లెసంగు
ననుడు బ్రహ్మవచన మానించి రుదులు, చేసి రపుడు రుద్రఃసృష్టి మిగుల. 188

వ॥ ఇ ట్లేకాదశరుదులు ప్రత్యేకంబు కోటికోటిరుదుల సృజించిన నయ్యేకాదశ
కోటిసంఖ్యలైన రుదులు జగంబు లావరించిన గనుంగొని యయ్యేకాదశ
రుదులతోఁ బితామహుం డిట్లనియె. 189

తే॥ ఈదృశంబగుబహురుద్రఃసృష్టి మీర, లకట! పాలింపుఁ డిపు డోమఁహాత్ములార!
యింక మీయాజ్ఞ నృష్టిని నేనొనర్తు, ననుచు నుడివి మనంబున ధృత మలర. 190

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ బద్మసంభవుం డేకాదశరుద్రసమేతుండై తనూద్భవులగు
నేకాదశరుద్రులం దోడ్కొని నానావిభవాభిరామం బగు రుద్రలోకంబునకుం
జని ద్వారంబున నందికి నిజాగమనం బెఱింగించి యతనివలన నంతఃపురంబుఁ
బ్రవేశించి లోకానుగ్రహకరుండై నమహాదేవుని గాంచి నమస్కరించి కృతాం
జలి యగుచుఁ దనయజ్ఞానదోషంబును రుద్రాగమనంబును రుద్రసృష్టియు నివి
మొదలయినవి శంభునకు వినయాన్వితుండై విధాత విన్నవించిన మహేశ్వ
రుండు విని సంపుల్లలోచనకమలంబులం గనుంగొని. 191

క॥ వనజోద్భవ! యిదిమొదలుగఁ, దనయాజ్ఞ సమస్తదేహితండంబు లొగ్గి
మునువలె సృష్టిం జేయుచు, మనమున గర్వంబు మాని • మను మిఁకనైనఁ.

వ॥ అని యీశ్వరుండు బ్రహ్మకు సృజనాధికారంబు మరలఁ గటాక్షించి యేకాదశ
రుద్రుల నిజలోకంబున కనిచె; మఱియు నేకాదశకోటిరుద్రులను సురగణంబుల
తోడం గూడియుండుటకు నియోగించుటంజేసి యిదిమొదలుగా దేవతలు త్రియ
స్త్రింశతోక్తసంఖ్యం బరగి; రంతఁ బద్మగర్భ్యోద్భవరునకు నమస్కరించి యథా
స్థితి వడసె నని యివ్విధంబున నిందిరారమణుండు రుద్రసృష్టిఁ దెలియం జెప్పిన
విని శూరపద్ముండు సహోదరులతోడ సంతోషభరితాంతరంగుండయ్యె. 193

తే॥ శుక్రిచోదితుఁ డగుచు నాశూరుఁ డపుడు, విశ్వకర్మను రావించి • వేడ్కఁబనిచె
లవణపాథోధియందువై • భవముచెలఁగఁ, బురమునిర్మింపుమనుచువిస్ఫురణదనర.

వ॥ అంత విశ్వకర్మయు నశీతినహస్రయోజనవిశాలంబును, శతయోజనవిస్తీర్ణవీధి
విరాజమానంబును, రత్నప్రాకారపరిఘాలంకృతంబును, బ్రహ్మాండకటాహభరణ
సూతాయమానగోపురవిభాసమాస చతుర్ద్వారయుతంబును, వాపీకూపతటాక
పరిశోభితంబును, నారకేళామ్రపనసమధూకాశోకపూగపున్నాగహింతాలతా
లనారంగమాతులుంగ జంబూష్లక్షపారిజాతవకుళాశ్వత్థనింబ జంబీరచందన
మందారతింత్రిణీతమాలతిలకాద్యనేక భూరుహభూషితోద్యానహృదయంబును,
మాణిక్యఖచితగృహనివహాలంకృతంబునునై, రమణీయంబులగు పరిఘాప్రాకారం
బులును, మహోన్నతగోపురాలంకృతంబులగు జతుర్ద్వారంబులును, స్ఫటికోపల
నిర్మితనిశ్శ్రేణికానిరుపమానంబులగు వేదికాశతసహస్రంబులును, నుత్తుంగకీడా
నగంబులును, నుల్లసితకేళికారామకాసారంబులును, నున్నతవిశాలపాకశాలాశ
తంబును, భూషణాగారంబులును, సప్త్రభవనంబులును, విద్యాపదనంబులును,
భోజనగృహంబులును, గజాశ్వశాలలును, నాస్థానమండపంబులు, దేవాసురమం
త్రిభటమండపంబులు, నానారత్నవిచిత్రమండపంబులు, ముక్తావిరచితంబు
లగు నేకాంతమండలంబులు, స్ఫటికోపలమండపంబులు, గోమేధికశిలా నిర్మి
తమండపంబులు, హరిచందనదారుచిత్రితసుగంధబంధురమండపంబులు మొగ
లగు నానావిధమనోహరమండపంబులును, ననంతకోటిమాణిక్యఖచిత కుడ్య
కుట్టిమస్థలంబులును, సభ్రంకజోన్నతపతాకాసీకంబులును, రత్నకవాటసహ
స్రంబులును గలిగి చెలువలర, నాకనగరపరిస్పర్ధియు నానాదారుశిలాపరిహృత
చోరాశయంబును నగు రాజమందిరంబు సృజించి, యష్టారంబునకువీరమహేంద్రం
బను నామం బిడి యష్టట్టణంబుచుట్టు సర్వర్తుకుసుమితఫలితలలిత కేళికా
రామశోభితంబులును, ననేకగోపురప్రాకారమండపాలంకృతంబులును, ననంత
మణివిచిత్రితగృహనివహంబులును, భోగమందిరసుందరంబులును, గానాగారభాను

రంబులును సర్వతోవిరాజమానయాగశాలాసహస్రంబులును, గలిగి చెలువొందు హైమపురంబును, దేవపురంబును, లంకాపురంబును, నీలాఖ్యంబును, నాసురపురంబును, వామాభిధానంబును, బద్ధాహ్వయంబు నగు పురంబు లెనిమిది సృజించి, మఱియు సముద్రంబున కుదగ్భాగంబునందు నసురాఖ్యపురంబును, మేరువునకు దక్షిణంబున జంబూద్వీపంబునందు హేమకూటాద్రిసవిధంబున మాయాఖ్యపురంబును నిర్మించి, వెండియు సకలసముద్రంబుల సకలద్వీపంబుల ననేకంబులగు నగరంబులు విచిత్రంబులుగా సురాసురులు గొల్వ బ్రహ్మాండంబులఁ గల్పించె నంత.

195

—* శూరపద్ముండు రాజ్యంబుఁ బాలించుట *—

తే॥ వీరమాహేంద్రపురమును వేడ్కఁ గాంచి శూరుఁ డాశ్చర్యమును బొందు,

చునుగృహంబు,

సొచ్చి వసియించెహరిముఖ్యఁ సురగణంబు, లనుజులును గొల్వరత్న సింహాసనమున.

తే॥ అంతఁ బద్మజఁ డెంతయు ననుపమాన, మణికిరీటంబు బెట్టి తన్మన్తకమునఁ

జెలువుమీఱంగఁ బట్టాభిషేక మపుడు, చేసె దనుజేంద్రునకు సురశ్రేణితోడ.

వ॥ అయ్యవసరంబున సకలదనుజులు సంతోషంబునం జెలంగిరి.

198

క॥ దనుజుం డంత మురాంతకుఁ, గనుఁగొని నేఁ బిలిచినపుడు కడు శీఘ్రమునం

జనుదెంతువుగా కిప్పుడు, చను మని పనిచె న్నితాంతఃసంతోషమునక. 199

వ॥ మఱియు దిక్పాలకుం డగునీశాను నేకాదశరుద్రులను వీడ్కొని సింహాస్యతారకుల నిజనివాసంబుల కరుగుం డని పలికి శూరపద్ముం డంత నాస్థానమండపంబున నిందుండి తాంబూలకల్కపాత్రంబును, వహ్నివైవస్వతు లిరువురు పానీయపాత్రంబులును, నైర్వతి భృంగారువును, వరుణుండు వ్యజనంబును, వాయువు చామరంబును, ధనదుండు క్రముకభస్త్రికయుఁ, జంద్రసూర్యులు ఖడ్గ ఫేటంబులును ధరియించి యిరుగెలంకులం గొలువ నానాగానవిశారదులగు గరుడ గంధర్వకిన్నరసిద్ధవిద్యాధరగణంబులు గానంబులు సేయ, రంభోర్వశీమేనకాద్య పురసలునటింప దివ్యసింహాసనాగ్రాథుండై పేరోలగంబుండి దివిజులఁ గనుంగొని.

నీ॥ మది నహంకృతి మాని మామకకృషిఁ జేయు, మన్నద్భటాజ్ఞ చే నమరనాథ !
అంటిన దహియింప కనురులఁ బాకకిరీయాధికారముఁ బూను మనిశ మనల !
అధిక శాంతతఁ జూపు నిధనంబు సేయకు, దానవతతికి నెంతయుఁ గృతాంత !
శీతగంధాంబువుల్ శీఘ్రంబు కొని తెచ్చి, పురి సేచన మొనర్చు పాసఁగ వరుణ !
ముగ్ధనాగీకుచంబుల మురువు తనర, గంధహిమవారిఁజికిలించి గంధవాహ !
మందగతిఁ గుల్కవీవుచు మార్జనమును, జేయు మెల్లడ మది భీతిఁ బాయ కెపుడు.

క॥ అల శంఖపద్మయుగళము, పలుమఱు దక్కఁగను సకలభటకోటులకున్
వలసినధన మొసఁగుచును, త్కలికన్ యజ్ఞేశ! సావధానుఁడ వగుచున్. 202

మ॥ అలరారం బురి గోపురాగ్రమున నేవాయ త్తత స్నిల్చి శీ
తలఘర్మోదకబిందుబృందమిష ముక్తారత్నజాలంబులం
గలకంఠీజనకోమలాంగము లలంకారంబుఁ గావింపుచున్
జలజాతప్రియ! యెండగాయుము మదాఙ్గ మందమందప్రభన్. 203

చ॥ మనసిజకేళి కేగుటను • మాని పరాజ్ఞుఖులై కడున్ మన
స్వినులగు గామినీమణులచిత్తము రంజిలఁజేసి వేగముం
దనకు నధీనలై రతినిఁ • దార్కొనఁ బూర్వకశాధురీణతన్
ఘనముగ నర్మదాత్యమును • గాంచుము శీతమయూఖ! మాటికెన్. 204

క॥ తనయులు పదుగురతోడను, నను భక్తిం గొలిచి యనుదిఁనంబును జెంతన్
దినశుద్ధిఁ దగ వచింపుము, వనజాసన! యస్మదాఙ్గ • వర్తింపు మొగిన్. 205

వ॥ అని యివ్వధంబునఁ బ్రతిదినంబు దేవతలకుఁ దత్తత్ప్రయోజనంబుల నియో
గించి గురుశుక్రలచేత మంత్రపూతంబులగు కుశోదకంబులం బ్రోక్షితుండై రత్న
సింహాసనాసీనుం డగుచు నింద్రాదిదేవతలు సేవింప దానవసమూహంబులతోడ
నిరంకుశంబుగా రాజ్యభారధోరేయుండై. 206

తే॥ దనుజవల్లభుం డంత నుదారమహిమ, దివ్యసౌందర్యరేఖను • దేజరిలుచుఁ
బద్మకోమల యను పేరఁ • బరిఘవిల్లు, త్వష్టకన్యను వేడ్క నుద్వాహమయ్యె.

సీ॥ సంగ్రామనిష్ఠురసాహసప్రక్రియా, పటుభయంకరరూపు • భానుకోపుఁ
జండవిక్రమమహాఙ్గాలావళిపతంగు, సఖిలబర్హిర్ముఖు • నగ్నిముఖునిఁ
బ్రళయకాలాభీలభానుకోటిసహస్ర, రాజితధాము హిరణ్యనాము
రసనాయమాసనా, రాచౌఘభీకర, వరభుజమిషరాహు • వజ్రబాహుఁ
గాంచెదనయుల నల్వర • గరిమమీరఁ, బద్మకోమలయందును • బ్రమద మొసఁగ
శూరపద్ముండు జితవైరిశూరపద్ము, డద్భుతోదారవిభవుడై యతులమహిమ.

వ॥ మఱియు సురాసురసిద్ధవిద్యాధరోరగకన్యల వివాహంబై వారలయందు నమేయ
వీర్యబలాన్వితులగు త్రిసహస్రసంఖ్యులగు సుతులం గని మహావిభవంబులఁ
జెలంగుచు వేలువేలు గోటిద్వయబలంబులు గొలువ సింహవక్త్రతారకుల
నసురాఖ్యపుర మాయాపురంబుల కనిపిన. 209

క॥ పురిఁ జేరి సింహవక్త్రుఁడు, సురుచిరలావణ్య శమనసుతను విభూతిం
బరిణయమై వైభవవి, స్ఫురణ మహావీరు నొక్కపుత్తునిఁ బడసెన్. 210

వ॥ ఇవ్విధంబున ననేకకన్యలం బరిణయంబై కుమారుల నూర్వురం గనియె; తాఁ
కుండును నైర్మతితనయ యగు సౌరికను బాణిగ్రహణంబై ధర్మసహితుండగు
నసురేంద్రాఖ్యుండైన పుత్తునిం గని యాత్మీయపురంబున సుఖం బుండె నని;
శౌనకాదులకు సూతుండు సెప్పె.

211

—* ఆశ్వాసాంత పద్యములు *—

మ॥ ఇభచర్మాంబర! శైలజాకుచతటాభీష్టోపగూహక్రియా
సుభగంభావుకపక్ష! దక్షమఖహృచ్ఛంభత్ప్రతాపోజ్వలా!
ఋభుబృందార్చితపాదపద్మయుగళా! యిచ్ఛాక్రియాజ్ఞానశ
క్తిభవిష్టుప్రతిభాప్రవర్ధితజగద్విస్తార! గంగాధరా!

212

క॥ లీలాభ్యవహృతిగరళవి, నీలశిరోధిప్రభావినిర్జితబలభి
న్నీలోపలధామ! జగ, త్పాలన! ఫాలాక్ష! త్రిపుర! దానవశిక్షా!

213

సృగ్విణీ వృత్తము.

పంచబాణద్విపేటృంచతాకృన్నహా
పంచవక్త్రా! లసత్సంచకృతోత్సుకా!
పంచభూతాదినర్వప్రపంచాత్మకా!
పంచకోశాతిగా! పంచవక్త్రా! శివా!

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్చితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామార్యపాత్ర శంకరానూత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనానూంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున నసుర
కాండంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీరస్తు.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

దివ్యరహస్యనిరంజనము

అ సు ర కా ం డ ను!

ద్వి తీ యా శ్వా స ము.

రాజశిరిమందిర!

శ్రీరమణప్రముఖదివిజ! నేవితే! కరుణా

పూరిత! ముఖవాగలుధా,

త్రీరమణేప్రీతశుభాంగ! ♦ శ్రీశివలింగా!

1

వ॥ అవధరింపుము; శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డిట్లనియె.

2

క॥ శూరులను శూరపద్ముడు, వారక కోటిద్వయంబు ♦ వాహిను లనిపెన్
ధారుణి నొక్కొకద్వీపం, బారసి పాలింప సతత ♦ మనుపమలీలన్.

3

వ॥ ఇట్లు స్వర్గమర్త్యపాతాళలోకంబుల రక్షింప వేలువేట నాటుకోట్లవాహిను
లసురుల నియోగించి వీరమహేంద్రపురంబుఁ జుట్టి యావరించిన యష్టపురంబు
లందును గజవక్త్ర తురగవక్త్ర వ్యాళీకవక్త్ర భల్లూకవక్త్ర వ్యాఘ్రవక్త్ర
వరాహవక్త్ర సింహవక్త్ర గవయవక్త్ర లను నీయష్టమహావీరుల నశీతినహ
సప్రవాహినులతో నుండుం డని నియమించి నిజపురంబున గోపురప్రాకారంబుల
నందందు లక్షవాహినుల నిలిపి దుర్గుణధర్మకోపదుర్ముఖశంఖపాలవజ్రపాల
ధర్మజ్ఞమహిషాఖ్యులనుమంత్రులంగూడి ప్రాజ్యసామ్రాజ్యధౌరేయుండై యుండె
నాసమయంబున.

4

—* శూరపద్ముడు దేవతలను నీచకార్యములు చేయ నియమించుట *—

చ॥ బలరిపుముఖ్యదేవమునిపజ్జ్ఞి నితాంతభయంబు దోష ని
స్తులతరవై భవాధ్యుడగు ♦ శూరుడు తత్సహజుల్ తనూజులుం

జెలువుగ మంతులు న్వరునఁ • జెప్పినకార్యములన్ ఘటింపుచుం
జెలఁగ వనించె పక్షివిభుఁచెంగటఁ బన్నగరాజుకై వడిన్.

5

మ॥ దనుజాధీశ్వరుఁ డొక్కనాఁడు త్రిదివాఁభ్యతౌదిగీర్వాణులం
గని మీనంబులఁ బట్టి తెమ్మనుడు దుఃఖం బొంది చిత్తంబులన్
మును దత్తాధ్వరమందఁ జేసినయఘంబున్ డెందమం దెన్నుచుం
జని వా రందఱు వార్ధి, కన్వరుణ మత్స్యవ్రాతముల్ వేడినన్.

6

వ॥ అంత వరుణుండు సముద్రంబునం గల తిమితిమింగిలాదిమీనంబులఁ బట్టి తెచ్చి
తీరంబున నునిచె; నయ్యెడ భానుండు మీనంబుల శోషింపంజేసి యముండును
విగతప్రాణంబులుగాఁ జేసి.

7

ఆ॥ నాగపాశములను • వేగమ బంధించి, దివిజవరులు కట్టి • తెచ్చి రపుడు
భయము మీర శూరఁపద్మనిగృహమున, కసురుఁ డదియుఁజూచిఁహాస మలర.

8

వ॥ ఇవ్విధంబున దినదినంబును మత్స్యంబులం దెమ్మనిన నంగీకరింపుచు నిమిష
మాత్రంబున మీనజాలంబులం దెచ్చియిచ్చి సమర్పింతురు.

9

క॥ అనిన విని విప్రపుంగవు, లనయం బజముఖచరిత్ర • మది యెవ్విధమో
వినుపింపు మనుడు సూతుం, డనుపమగంభీరఫణితి • నపు డిట్లనియె.

10

క॥ నురభూనురవిద్వేషిణి, నిరతం బజవక్త్ర భువనఁ నిష్ఠురలీలం
బరవంచనపర యగుచును, జరియించె నిజేచ్ఛ భువనఁజాలం బందున్.

11

క॥ కామవశంగమయై య,క్కామిని యెల్లెడల దేవ • గణముల ఋషులన్
భూమీసురులను దనుజ,స్తోమంబుల జగతి నెల్లఁనుందరజనలన్.

12

వ॥ మఱియు యవవృద్ధజనంబుల నేరినై నను మార్గంబుల ననర్గళంబుగ రమింపుచుం
బ్రతిదింబును సహస్రపురుషసంభోగసంభ్రమాయ త్తచిత్తయై మదోన్మత్త
యగుచు నందంద వెదకి సుందరీజనంబులం గొండఱును బలాత్కారంబునం దెచ్చి
సహోదరుల కొనంగుచుఁ దపోయజ్ఞంబులకు విఘ్నంబు లొనర్చుచు నివ్విధం
బున మహాఘోరకర్మపరాయణయై యొక్కనాఁడు ఋషివర్యుండగు
దుర్వాసుం జేరి యతనితోడ నద్దానవి యిట్లనియె.

13

క॥ మునివర ! యేనుం బుత్తార్థినియై నినుఁ బొంద వచ్చితి న్నా యిష్టం
బొనరఁగ శీఘ్రమ కూడుము, ననవిల్తుని కేళి మిగుల • నన్నుం బ్రేమన్.

14

వ॥ అనిన భయంపడి దుర్వాసుం డద్దానవి కేట్లనియె.

15

క॥ భామ ! విను నే నశక్తుడ, వేమారు తపోనిరస్తఁవివిధాఘుండన్
నామది యొప్పుదు నీతోఁ, బ్రేమన్ రమియింపఁ జనుము • బిసరుహనయనా!

16

వ॥ అని యనంగీకారంబుగాఁ బలికిన నమ్మునీందుని దానవాంగన బలాత్కారంబున వెలికిలఁ బడఁద్రోచి పట్టి తమిం గవుఁగిలింపుచు నధరపరిచుంబనాదుల నతని నుపరతినమరతికీడ్చిదావినోదంబులం గూడెను. 17

—* ఇల్వలవాతాపుల కథ *—

క॥ సురతప్రాధిమ రాక్షస,తరుణి మునిం గూడ నిట్లు ♦ తతణమే యిద్దరి కిల్వలవాతాపులు, పరగఁ జనియించి రలఁఘు♦బలశాలు రొగిన్. 18

వ॥ అక్కుమారులు పితృమాతృస్వయాపు లగుచు జనకుండగు దుర్వాసునిం గని యొక్కనాఁడు దౌర్జన్యంబున భవదీయతపఃఫలంబు మా కొసంగు మనవుడు క్రుద్ధుం డగుచు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 19

ఆ॥ ఓదురాత్ములార! ♦ యుచితమే నాతపః,ఫల మొసంగు మనుచుఁ ♦ బలుక మీకు ననుచు వారిఁ జూడ ♦ కవ్వల దుర్వాసుఁ, డరిగెఁ దప మొనర్ప, ♦ నాక్షణంబ. 20

మ॥ అంత నద్దురాత్ములు వెంబడిం బడినఁ జని ఋషివర్యుండగు జనకుని సంహరింప నుద్యుక్తులైన వారలం గని మునిసింహుండు క్రోధవిహ్వలుండై మీ రివ్విధంబు నం దాపసులయెడ దుష్కియాపరు లగుచుం గొంతకాలంబునకు నిధనంబు నొందుదు రని శాపం బిచ్చె నంత. 21

—* ఇల్వలవాతాపులు బ్రహ్మచే వరమంది ఋషుల మోసగించుట *—

తే॥ అబ్జభవుఁగూర్చి యిల్వలుఁ♦డధ్వరంబు, ననరఁజేయుచుఁ దత్ప్రసా♦దంబు వడయ గరిమ ఖండించెవాతాపి♦కాయ మప్పు,డగ్నివ్రేల్చెను బలుమాటు♦నదృతముగ. 22

వ॥ అంత నజుండు ప్రసన్నుండై వరంబు వేడు మనిన నయ్యిల్వలుం డిట్లనియె. 23

తే॥ భువిని వాతాపి యజమాప♦మును ధరింప, వాని వధియించి తోడనే♦యేను బిల్వ మగుడి వాఁడొగిపూర్వంబు♦పగిదిమోల,వచ్చినిలువంగవాణీశ!♦వర మొసంగు. 24

వ॥ అనిన నట్లయగుంగాక యని వరం బొసంగి పద్మగర్భుండు నిజపురంబున కరిగె; నంత నమ్మహావీరులు మాతృసోదరుండగు శూరపద్ముం జేరి కృతప్రణాములై ప్రమోదంబున నిజవృత్తాంతం బంతయుం దెలిపి తత్సన్నిధానంబున ననేక దినంబు లుండి తదనంతరంబు కుటజదేశంబునకుం జని యం దొక్కపర్ణశాల నిర్మించి యిష్టాహారంబుల సంతృప్తు లగుచు నుండి రప్పుడు. 25

క॥ మునివేషంబు ధరింపుచు, మనుజాశనుఁ డిల్వలుండు ♦ మార్గములందున్ మునులను భూమీసురులను, గనుఁగొని యతివినయ మొప్పఁ♦గవట మెలర్పన్. 26

వ॥ ప్రత్యుత్థానపురస్సరంబుగా వారలకుం బ్రణమిల్లి యర్ఘ్యపాద్యంబు లొసంగి యాసనంబు లిడి యాదివసంబునఁ బితృపూజ యెం దగునో యని చింతాకాంక్షిం

తులమై యుంటి; మస్మద్భాగ్యవశంబున భవాదృశులైన బ్రాహ్మణోత్తములకు
దెంచితిరి. నేడు మత్పితృదివసంబు నిమంత్రణం బంగీకరించి యియ్యాసనం బలం
కరించి నన్ను గృతార్థుఁ జేయవలయునని పలుకుచు నప్పు డప్పాసాత్ముండు
మేషరూపంబున నున్న వాతాపినిం బిలిచి వధించి యనలంబునఁ బచనంబు
గావించినం తృప్తిగా భోజనం బిడి యుపచారంబు లొనరింపుచు వీడ్చొలుపునెడ.

ఆ॥ వేగ పర్ణశాలఁ వెలుపటి కరుదెంచి, యిల్వలుండు మోద ఁ మెసఁగ మరల
వచ్చి మ్రోల నిలుపు ఁ వాతాపి యనవుడు, నతిరయమున వాఁడుఁ హర్షమునను.

క॥ మునియుదరము భేదింపుచు, దనర యథాపూర్వకముగ ఁదండను నిలువన్
దినదిన మిట్లు దురాత్ముఁడు, దనుజుఁడు కడు బ్రహ్మఘాతఁతత్పరుఁ డగుచున్.

వ॥ స్వేచ్ఛావిహంగంబుల దుష్కర్మంబు లొనర్చుచుండు నని యివ్విధంబున నజ
వక్త్రచరితంబుఁ జెప్పి శౌనకాదులకు మఱియు సూతుం డిట్లనియె. 30

—*శూరపద్మాసురుండు విమానారూఢుడై బ్రహ్మాండములఁ గలయందిరుగుట*—

క॥ శూరుం డింద్రవిమానం, బారూఢిగ నెక్కి యబ్జఁజాండము లెల్లన్
వారక పరిపాలించును, ధీరతఁ దద్వృత్త మరసి ఁ దినదినమందున్ 31

సీ॥ ఆశూరుఁ డొకదినం ఁ బబ్బజాండంబులు, చరియించి మధ్యాహ్నఁసమయమునకు
నహిలోకమునఁ జేరి ఁ యందుండి చని రాత్రి, నాత్మపురంబున ఁ నధివసించు
మరునాఁడు నట్లనఁచరియించి యండముల్, భువీ జేరి మధ్యాహ్నఁమునకు రజని
నిజపురంబున నిల్చు ఁ నిత్య మీరీతిని, నబ్జభవాండంబు ఁ లన్ని యరసి
సకలభువనంబులందును ఁ జంద్రసౌమ్య, శుక్రవిభౌమగురుసూర్యఁసుతపదముల
హరివిధివదంబులందుమధ్యాహ్నమునకు, వచ్చిమాహేంద్రపురి కేగుఁవసతిఁజేయు.

వ॥ ఇట్లుండి. 32

క॥ ఒకనాఁడు శూరపద్ముఁడు, శుకవాణి సురేంద్రుర్రాణిఁసాబగు విని సుమాం
బకపరివీడితతనుడై, మకరధ్వజ కేళిఁ దేల ఁ మనసు వొడమినన్. 34

వ॥ అత్యంతసంభ్రామాయ త్తచిత్తుండై నిజసేనాపతి నొకనిం బిలిచి యీక్షణంబ
యిందునిం బంధించి యింద్రాణి నిటకుఁ దె మ్మనవుడు. 35

తే॥ చనియె నాతఁడు శతకోటిసంఖ్యవెంట, రాక్షసస్త్రీలతో సురఁరాజపురికి
నంత నావృత్త మాలించియమరవిభుఁడు, కడుఁబలాయన మొందెనుఁగాంతతోడ.

వ॥ అంతఁ దచ్చమూపతియు యువతీజనసహితుండై నాకలోకంబున కరిగి
దివిజులచేత నిందుసేవలాయనం బెటింగి కృష్ణుఁ శూరపద్మునిం జేరి యా
వృత్తాంతం బెటింగించిన శూరపద్ముండును దన్నిర్గమంబు విని వెండియు భువన

జాలంబులందు వెదకుటకుఁ బరిచారుల ననేకుల నియోగించె ; నప్పుడు దేవత
లింద్రవియోగంబున దుఃఖార్తులై సంపదలుం బాసి విష్ణులోకంబున నున్న
జయంతునిఁ గని విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిరి. 37

ఆ॥ అనిన సూతుఁ జూచి ♦ యావిప్రవర్యులు, పలికి రెలమి విబుధపట్టణంబు
విడిచి యింద్రసుతుఁడు ♦ విష్ణులోకంబున, కరుగ నేల ? తెల్పుఁ ♦ డన నతండు.

వ॥ ముసీంద్రులారా ! సావధానంబుగా వినుండు. శూరభయంబున నుపేంద్రుండు
వై కుంతంబున కరిగిన. 39

క॥ జనకసహోదరు నాతనిఁ, గనుఁగొన వై కుంతమునకు ♦ ఘనతరవాంఛం
జని నిర్భయముగ నచ్చట, ననిశము వసియించె వాసఃవాత్మజుఁ డెలమిన్. 40

వ॥ అట్ల నందుండు నతనిం జేరి దేవతలు విజ్ఞాపనంబుఁ జేసిన విని పితృపలాయన
శోకంబునఁ గృశింపుచుఁ దత్ప్రార్థనావశంబున మరల జయంతుండు దేవ
లోకంబున కరిగి యసురనియోగంబునం గృషిజీవనంబుఁ గావింపుచుండె; నంతఁ
గాలవశంబున. 41

శా॥ వీణాగానవిశారదుండు త్రిజగద్విఖ్యాతుఁ డచ్చద్యుతుల్
రాణింప న్నెయి నారదుండు సనుదేరం జూచి తా లేచి యిం
ద్రాణీనందనుఁ డాజయంతుఁడు ప్రమోదం బొప్ప నత్యంతమున్
క్షోణిం జాగిలి మ్రొక్కి యిట్టు లనియెన్ ♦ శుంభద్వచఃఫ్రాడిమన్. 42

తే॥ పరగయుష్మత్ప్రదాంభోజభజనఁ గనుట, నేఁ గృతార్థుఁడనై తిని ♦ నేడుమిగులఁ
దల్లిదండ్రుల నెడఁబాసి ♦ తాళలేను, శుభకరంబుగ వారలఁ ♦ జూడఁగలనె? 43

చ॥ అనవుడు నారదుం డనియె ♦ నా ర్తిదొలంగుము, నీయభీష్టముల్
దనర ఘటించు నింకఁ, దలిదండ్రులఁ జూడఁగఁ గొంతకాలముం
జనఁదగు; నెవ్వఁ డెచ్చటను ♦ సల్పినకర్మ మ దెంతమాత్రమో
యనుభవ మొందకున్నె యతఁ ♦ డచ్చటఁ దత్ఫల మంతమాత్రమున్. 44

క॥ నీతండ్రి సునాశీరుఁడు, భూతలమున కరిగి తనదుఃపొలఁతియుఁ దానుం
దై తేయువినాశార్థము, శీతాంశువతంసుఁగూర్చిఁ స్థిరతరనిష్ఠన్. 45

వ॥ తపశ్చరణంబున నున్నవాఁ డదిగావున నీ విప్పు డప్రమత్తుండ వగుచు సర్వ
సుపర్వులతోడ బుద్ధిమంతుఁడవై శూరపద్మునికార్యమం దుండు మని పలికి
నారదుం డాకాశపథంబున కరిగె నంత. 46

శా॥ పాకారాతి ధరం జిదంబరసమిఁపంబందుఁ బ్రఖ్యాతమా
శ్రీకాళాఖ్యపురంబున న్నిరుపమశ్రేయంబు సంధిల్లఁగా

శ్రీకంఠం బరమేశు శంకరుని గౌరీవల్లభుం జాల పూ
జాకల్పోక్తసపర్యలం గొలుచుచున్ ♦ సాధ్వీసమేతంబుగన్.

47

—* శూరపద్మపీడితులై శచీందులు వేణువులై దాగికొనుట *

ప॥ ఇట్లుండి యొక్కనాడు శూరపద్మప్రేషితు లగుచారులం గని భయాకులుండై
యా రామభూరుహమధ్యంబున వైణవరూపంబును వహించి కపటవేషంబున
డాగియుండె, నాసమయంబున.

48

క॥ జగతి నవగ్రహదోషం, బగుటయుఁ గడు వృష్ట్యభావ ♦ మై పనులందున్
జగతీగుహముల మ్లానిమ, మిగులం గనుపట్టెఁ జండ ♦ మిహిరద్యుతులన్.

49

ఆ॥ అబ్జభవునికై న ♦ నవనిలో దుష్కర్మ, మహిమ దాటవశమె? ♦ యహహ! తలఁప
నిచట నేఁ జరింపనీవృక్షతతులకు, శోషణంబు గలిగె ♦ నువ్వె! యకట!

50

వ॥ అని యిట్లు చింతాకాంతుండై నిలింపపతియుండునెడ నాకాశవాణి నీవు శో
కంబు విడువుము, మహానదీసన్నిధానంబు కాలాంతరంబున మీకు సంఘటించు
జీర్ణవలాశంబు లగునీవృక్షంబు లన్నియు పూర్వంబట్ల పుష్టి పొందగల వని సత్యం
బుగాఁ బలికిన శచీకాంతుండు ముక్తశోకుం డగుచు సంతోషభరితాంతరంగుం
డయ్యె; నాసమయంబున నారదుండు నింధ్యాచలంబున కరుదెంచిన.

51

క॥ అరుదెంచు నమ్మునీందుని, గర మర్ధిం గాంచి మొక్కి ♦ ఘనతరభ క్తిన్
గిరి యర్ఘ్యపాద్యపూజా,దరణన్ సంతోషపఱచి ♦ తగ వీర మిడెన్.

52

వ॥ అంత సుఖాసీనుండై యతనితోడ గిరిండు డిట్లనియె.

53

క॥ నీనందర్శనమగుటను, భాసురముగ నాకు జన్మ ♦ పావనముగదా !

యోసురమునివర! యనవుం, డాసన్ముని పలికెఁ గుశలమా? గిరివర్యా!

54

క॥ మేరుగిరినుండి వచ్చితి, వారక నీకడకు నిపుడు ♦ వాక్రువ్వఁగ వే
మారు విచిత్రము తద్గిరి, సారెకు ననియెం బ్రయోక్తి ♦ సరణి న్నాకున్

55

క॥ గిరిరాజ! నీదుసన్నిధి, గర మప్రియ మెట్లుపలుకఁ ♦ గా నగు నీకున్
గురుభ క్తి కలదు నాయెడఁ, దిరముగ నది గాన నీకుఁ ♦ దెలిపెద వినుమీ.

56

తే॥ నను బ్రదక్షిణ మొప్పఁగ ♦ ననుదివంబు, రాశినక్షత్రములతోడ ♦ రవిశశాంకు
లలఘభీతినిఁ జట్టుదు ♦ రలపురారి, కనుపమంబుగాఁ గోదండ ♦ మగుదు నేను.

క॥ పాయక సుపక్వ లండలు, నాయందు వసింతు రనుది ♦ నం బది గానన్
నా యభ్యున్నతి కెనగా, నేయచలంబైనఁ గలదె ♦ యిద్ధరయందున్.

58

ప॥ అని యఖర్వదుర్వారగర్వధూర్వహుండై సుపర్వపర్వతవరేణ్యుండు పలికె
ననిన విని కోపంబు దీపింప నధరం బడర నవంధ్యగరిమ నవింధ్యగిరి యిట్ల
నియె. 59

తే॥ వారకభవుండు ధనువుగాఁ వంచుటదియుఁ, దనకుమహిమగాఁదలఁచెనుఁగనకశిఖరి
యమరగణములుతనమీదఁ నధివసించు,టదియుగుణమనియెన్నెగఁ ర్వాధ్యుడగుచు.

మ॥ నరహర్యక్షవిఖండనప్రకటచండప్రక్రియ నిష్ఠించు నా
శరభాధ్యక్షుఖురాగ్రసీమ నొక మాఁషప్రాయమే కాదె య
ద్ధరణీధ్రంబు తదీయపక్షఘనవాఁతప్రోధృతంబై మిణుం
గురువోలె గగనంబునం దిరిగె నాఁకుం జోడె యాశైలమున్. 61

ప॥ అని వింధ్యాద్రి పలికిన విని నారదుం డాశీర్వదించి వియత్సధంబునం జనియె
నంత. 62

తే॥ వింధ్యశైలంబు కోఁగంబుఁవిస్తరిల్ల, నంబుజభవాండమూర్ధంబుఁనంటఁ బెరిగెఁ
దన్మహోన్నతీసూర్యచండ్రభ్రమణమ,ణఁగనొకటనిరులొకచోటఁ బగలుజెలఁగె.

ప॥ ఆసమయంబున. 64

క॥ కాలప్రమాణ మెఱుంగక, చాలించిరి సవము లపుడు • జనులది దివిష
జ్జాలము వింధ్యచరితమని, యాలోచించి సురగిరిగుఁహాశ్రయు ఘటజున్. 65

ప॥ కనుంగొని సంస్తుతింపుచు. 66

క॥ చుళుకీకృతసప్తార్ణవ!, కలశోద్భవ! తాపసేంద్ర! • కరుణను లోకం
బులు పరిపాలింపవె మును, బలువిధముల సకలభూతఁపటలి చెలంగన్. 67

క॥ సకరుణుడ వగుచు వినుమీ, ప్రకటితమగు వింధ్యగర్వభరమున భువనం
బొకచో విగతార్కంబై, యొకచో నర్కప్రకాశ • మొనరుచు నెపుడున్. 68

ప॥ సర్వక్రియాగర్హితంబై యాగాద్యభావం బగుటంజేసి యేము త్సుతీప్తిడితుల
మైతి మదిగావున వింధ్యగర్వంబు నివారించి జగంబులు పరిపాలింపవే యని
సురలు ప్రార్థించిన. 69

తే॥ వారిప్రార్థన మన్నించి • వారి ననిచి, కలశభవుడంత నిజమనఃకమలవాసు
సురుచిరవిలాసుఁ గైలాసపురనివాసుఁ, గిల్బిషనిరాసుఁ జింతించెఁ గృత్తివాసు.

ప॥ అప్పు డమ్మహాదేవుండు బ్రసన్నుండై నఁ బ్రణమిల్లి మునివల్లభుం డిట్లనియె. 71

తే॥ నగసుతాధీశ! త్రిపురదానవవినాశ!, కలితభవపాశ! లోకేశ! • గగనకేశ!
ఘనకృపావేశముననాకుఁగలుగఁజేయు, మురుబలమువింధ్యగర్వాపహరణమునకు.

వ॥ ఇక్కార్యంబున లోకసంరక్షణం బగు. మఱియు దక్షిణదిగ్భాగంబున కరుగ
వలయు, నా కొక్క తీర్థవిశేషంబుఁ గటాక్షింపు మని భక్తినమ్మిండగుచు
నగస్తుండు పలికినం బరమేశ్వరుం డిట్లనియె. 73

మ॥ కలుగు నివిధ్యమదం బణంప బలముం ♦ గావేరి నేతత్కమం
డలువందుం గొని దక్షిణంబునకు వేడ్కంబొమ్ము నా, నంతలో
నలపుణ్యోదము చంద్రమాళి కను ఘాలాటా ! భుజంగేంద్రకుం
డల ! నా కిప్పుడు నమ్మహాపురుషువెంటం బోవఁగా శక్యమే ? 74

వ॥ అనిన నీశ్వరుండు డిట్లనియె. 75

క॥ జ్ఞాననిధానుఁడు కుంభజ, మాని నిను నిడువఁగలఁడు ♦ మహి వనమున నెం
తేనియు నలంకరింపఁగ, భూనుతగతిఁ దత్తణంబఁపొ మ్మిపు డీవున్. 76

వ॥ అని పలికి, యగస్త్యమహామునితోడం గావేరింగూర్చి భక్తాభయప్రదుండగు
నీశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందె. 77

—* అగస్త్యుఁడు క్రొంచాసురుని మోస మెఱింగి శపించుట *—

మ॥ చనియెం గుంభజఁ డంత వింధ్యగిరి కంచల్లీల మార్గంబునం
జని మాయాపురిచెంగటన్ ఘనభుజాసత్త్వండు క్రొంచాసురుం
డనిశంబు న్నిజమాయ నుర్వి గగనం, ♦ బాకాశమున్ భూమి, జీ
వన మద్రిక్, గిరి వారి, గాఁగ భువన ♦ వృత్తాసముం జేయుచున్. 78

క॥ నానారూపధరుండై, దానవుఁ డతికపట మొప్ప ♦ ధరణీధరమై
కావఁబడంగను తోవను, మాని చనె న్వానిమిఁద ♦ మార్గభ్రాంతిన్. 79

వ॥ ఇట్లు చని మునీంద్రుండు మార్గం బరయనేరక నిమిషమాత్రంబు . మోహి
తుండై కొండాక నేవునకు నీవత్పథంబు చూపట్టిన సూక్ష్మరూపంబున నొక్కిం
చుక దూరం బరిగి పృథివీతలంబు గానక యిటు నటు భ్రమించుచు స్థలత్పా
దయుగళుండై వేటొకజాడ నరసి మరలి చనుదెంచుచు నిట్లు బహుప్రకా
రంబుల వ్యాకులతం బొంది చనిచని యొకవనమధ్యంబున నిలిచె, నాసమ
యంబున. 80

నీ॥ ధగధగదీధితుల్ ♦ దనరఁ దటిల్లతల్, దిక్తటంబుల నెల్లఁ ♦ దేజరిల్లఁ
బెళపెళధ్వనులచే ♦ బిట్టగా నులుములు, ప్రళయకాలమునాఁటిపగిది మ్రోయ
చటఘటారవము లుత్తటముగా వడగండ్లు, తాళ్ళులువ్వి నయట్లు ♦ రహిఁ బడంగ
ఘుమఘుమార్భటులునూఁలొక నజండవాయువుల్, కుజములుధారుణిఁ గూలవీవ

నిండి కమ్ముక నంబరఁమండలంబు, కాళిమను మీరి ఘనఘనాఁఘనచయంబు
మత్తవేదండతుండోపఁమాననలిల, ధార లురువడి వర్షించెఁభోరుకొనఁగ. 81

తే॥ భీషణంబుల కెల్లను • భీషణంబు, మోహనంబుల కెల్లను • మోహనంబు
మృత్యువునకునుమృత్యువై • మిక్కుటముగ, భువనములకెల్లవ్యామోహమునుఘటించె

ప॥ అప్పు డయ్యగస్తుండు విభ్రాంతచేతస్కుండై యిది యేమివిచిత్రంబొకోయని
జ్ఞానదృష్టి నవలోకించి క్రొంచాసురునిమాయఁగాఁ దలంచి నిర్భయుం డగుచుఁ
గరదండంబున నతని సంతాడితుం జేసి దురాత్మా! యెద్దికారణంబుగ పర్వత
రూపంబవై కపటంబున నన్ను భ్రమింపజేసితి? దానంజేసి నీవు పర్వతంబవై
షణ్ముఖునిశక్తిచేత నిర్దళితాంగుండ వగు మనిహస్తంబున జలంబుఁ గొని యద్దాన
పునికి శాపం బొసంగి యథామార్గంబునం జనిచని. 83

మ॥ కనియెన్నిస్తులసౌధశృంగవిహరఁత్కాంతాకరగ్రాహ్యనం
దనభూమిారుహమంజరిం గులనగఁద్వంతావళశ్రేణికా
ఘనగండస్థలనిర్గళన్మదఝరిక • గంగాపయశ్శీకరా
ఘనిశాతాశనిధూతపాతకగిరిం • గాశీపురిం జెంగటన్. 84

తే॥ ప్రాణులకుఁగర్జ్ణపుటమునఁబ్రహ్మమంత్ర, మొసఁగుసంసారతారకుఁనురగభూషు
శివుని విశ్వేశు నందుఁ బూజించియతఁడు, సక్కఁజనుదెంచెవింధ్యాద్రిఁసరణినెలమి.

ప॥ ఇట్లు చనుదెంచి. 86

ఉ॥ తాపసమాళి కాంచె సముదంచితసానునితాంతసంచర
ద్వీపిమృగేంద్రఖడ్గహరిఁజేభలులాయతరక్షుజాలమున్
దీపితభానుమండలగఁతిప్రతిరోధసమేధమానవి
ఖ్యాపితశృంగజాలము నఖండవిశాలము వింధ్యశైలమున్. 87

ప॥ ఇట్లు కని గిరింద్రా! నీవు సకలభూతనిగ్రహనుగ్రహసమర్థుండ వదిగావున. 88

క॥ వినవలయును మద్వచనము, తనకుం గార్యార్థ మిపుడుఁదక్షిణమునకుం
జనవలయుఁ దోవ ని మ్మని, ఘనతరమధురోక్తి మానికడుఁబ్రార్థించెన్. 89

క॥ విని నగము మాని కనియెం, జన నిచ్చో మార్గ మెద్ది • జాడ యెఱుఁగవే?
చను మవ్వల ననుడు మదిం, గినిసి యగస్తుండు వింధ్యగిరిశిరముపయిన్. 90

క॥ కర మెత్తి యునిచి యడఁచినఁ, బరిపీడితమై నగంబు • పడి భూస్థలిపై
శరణాగతుఁ డగుచుం గడు, కరుణావారిధి నగస్తుఁ • గనుఁగొని పలికెన్. 91

మ॥ అపరాధంబు సహింపుమయ్య కడు నాఁయజ్ఞానకృత్యంబు న
త్కృప మన్నింపుము పూర్వమట్లన కటాక్షింపం దగున్ వేగ మ

ద్విపుతాన్నత్య మటంచు నమ్మిఁ డగుచున్ ♦ వింధ్యాద్రి వేడంగ న
య్యుపమాతీతబలుం డగస్త్యుఁ డనియెం ♦ బోధ్యత్ప్రభావంబునన్. 92

క॥ పునరాగమనము గలుగుం, దన కాపర్యంత మీపు ♦ తగ నిర్భయతం
దనరుచు వసింపు మీగతి, వెనుకం బోన్నతిని గాంచి వెలయుదు వుర్విన్. 93

వ॥ అని పలికి వింధ్యాద్రి వీడ్కొని తదనంతరంబ కుంభసంభవుండు దురితాత్ము
లైన యిల్వలవాతాపు లున్న దేశంబున కరిగిన. 94

క॥ మునివరునిఁ గాంచి యిల్వలుఁ, డనుపమవినయంబు మీఱ ♦ నంజలియుతుఁడై
మునిచంద్ర! యస్మదాశ్రమ,మున నొకనిమిషంబు నిలిచిపూజలుగొనుచున్.

వ॥ నన్నుఁ గృతార్థుం జేసి పొండని ప్రార్థింప నతండు నిలిచె; నద్దానవుండు పూర్వ
ప్రకారంబున వాతాపినిం దునిమి పచనంబుచేసి తన్మాంసంబుతోడ యథేష్టం
బుగ స్వాదుతరంబులైన దధిమధుక్షీ రాజ్యఫలాపూపపాయసాన్నంబుల నమ్ము
నీందునినకు సంతృప్తిఁ గావించి వాతాపి నాకర్షించె; నంత నుదరంబులోన భ్రమ
ణంబు జనించిన. 96

—* అగస్త్యుఁ డిల్వలవాతాపుల యమపురి కంపుట *—

క॥ ముని తెలిసి దనుజకపటము, మనమున జపియించికొనుచు ♦ మనురాజంబుం
దనయుదరముఁ గేల న్నిమి,రిన జీర్ణుండయ్యె నసుర ♦ ఋషివరుకుక్షీన్. 97

వ॥ అంత వాతాపి మృతుం డౌట యెఱింగి యిల్వలుం డగస్త్యుని వధింప నుద్యక్తుం
డైన సక్కుంభసంభవుం డద్దురాత్మునిం జూచి కోపించి కుశప్రహరణంబున
వాని విగతప్రాణునిం జేసి, యంతఁ దదుత్కటదేశంబు నిర్గమించి కొంకణదేశం
బున కరిగి బ్రహ్మహత్యాబాధితుం డగుచుఁ దత్పరిహారార్థం బతండు లింగ
రూపంబైన సదాశివుని నందుఁ బూజించెఁ దత్సమయంబున. 98

క॥ నారదుండు సతతగానవి, శారదుఁ డమరేంద్రుకడకు ♦ సత్వరగతి నే
తేరఁగ సురవరుఁ డాతని, గారవమునఁ బూజచేసి ♦ కడు దైన్యమునన్. 99

వ॥ మునీంద్రా! మీయాశీర్వాదంబున మా కెన్నఁటికి స్వస్థానంబుల వసింపఁగలుగు?
సుర తెన్నండు సుఖంతురు? శూరపద్మునివలని యుపద్రవం బెప్పుడు గడంగు?
తద్గూఢచారసంచారంబునకు భయంపడి యాయుద్యానభూరుహవాటిని వేణు
రూపంబు ధరించితి; నదిమొదలుగా నవగ్రహదోషంబున వృష్ట్యభావంబై నీర
సంబు లగుచు నవనీజంబులు గ్లానిం బొందె; నిది నాకు సంతాపకరంబై నయది.
ఈవృక్షశోషణంబు మాన్పుటకు వృష్టి యగుట యెన్నం డని విగతధైర్యుండై
దివిజవల్లభుండు పలికిన నారదుం డిట్లయె. 100

—* నారదుం డిందు నూఱడించుట *—

క॥ వలదు విషాదము మదిలో, బలశాసన! దివిజరాజ్యభరణము నీకుం
గలుగును గాలాంతరమున, నలఘుధృతిఁ వీడఁ జనునె ♦ యాపదలందున్. 101

వ॥ కుంభసంభవుండు కైలాసంబుననుండి సప్తతీర్థంబులందుఁ గావేరి యను నదిని
గొనివచ్చి సమీపంబునఁ గొంకణదేశంబునం దున్నవాఁ, డదిగావున నీవు గణ
పతినిం భజింపుము, ప్రసన్నుండై యతఁడు శీఘ్రంబుగా నమ్మహానది నిచటికిఁ
దేఁగలండు, దాన నీ వృక్షమండంబులకు శోషణం బడంగి పోషణంబు గలుగు నని
పలికి దేవఋషి చనియె నంత. 102

క॥ అనుపమముగఁ గర్ణరసా,యన మగుచున్ సకలదుఃఖహరణం బగు న
మ్మనివచనంబున నిందుఁగి, డొనరఁగ గణనాథపూజనోత్సుకుఁ డగుచున్.

వ॥ శుచియై శచీసమేతంబుగ రమ్యస్థలంబునఁ గూర్చుండి హృదయపంకజంబున
ధ్యానింపుచు. 104

సీ॥ ఆవాహనముఁజేసి ♦ యాసనం బిడి చాల, నర్ఘ్యపాద్యంబులు ♦ నమర నిచ్చి
యమృతాభిషేకంబు ♦ నలరఁగఁ గావించి, వస్త్రభూషణములు ♦ వరుస నొసఁగి
గంధపుష్పంబులఁ ♦ గర మర్థి నర్చించి, పరగంగ ధూపదీపము లమర్చి
పాయసాపూపాజ్యఫలమోదకంబులు, ముద మొప్ప నై వేద్యములు ఘటించి
మహితసద్భక్తిఁ బూజించె ♦ మధుకరాళి, మండితోదారమదపూరఁగండపాళి
భర్గహిత కేళి నతమనఃపద్మహేళి, నంతరాయాద్రిదంభోళి ♦ నమరమాళి. 105

వ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన భగవంతుడును భక్తఫలప్రదాయకుండును నగు వినాయ
కుండు ప్రసన్నుండై వరంబు వేడు మనిన సురవల్లభుం డిట్లనియె. 106

తే॥ నీప్రసాదంబుచేతను ♦ నిఖిలతరులు, శోషణము మాని యిరవొందఁబోషణమున
వారిఁ దెప్పింపు మిచటి కవ్వారిగాగ, విమలకరుణామతి ననాథ! విఘ్ననాథ! 107

న॥ అనిన వినాయకుం డిట్లనియె. 108

క॥ అంతర్బాహ్యస్థితి న, త్యంతముఁ దనరారు నదులయందే జలముం
జింతించి చెప్ప నొసఁగుదు, సంతసమున దాని పాకశాసన! నీకున్. 109

క॥ అనుడు సురేందుఁగి డిట్లను, విను దేవ! గణేశ! భువనవిశ్రుతుఁడు తపో
ధనమాళి కుంభసంభవుఁ, డనఘత సవిధంబునందు ♦ నంచితలీలన్. 110

తే॥ అమ్మహానది కావేరి ♦ నలరఁ దెచ్చి, యున్న వాఁ డిప్పు డటఁ బోయి చెన్నమీర
నలతరంగిణిఁ దెమ్మన ♦ నతిరయమునఁ, గాక వేషంబుఁబూనియాగజముఖుండు.

వ॥ అగస్త్యసమీపంబుఁ జేరి తత్కమండలువుపై నిలిచిన నమ్మునీందుగ్రిం డక్కా
కంబునుం గరంబునం దోలుటయు నది యెగసి పాదంబులం గమండలువుం బడఁ
దోచి భయాకులితంబైనయదియుంబోలె శీఘ్రంబ కొంతదూరంబు సనియె
నంత.

112

క॥ కుండిక పుడమిం బడఁ గని, దండన్ శివశివ యటంచు ♦ దాపసవరుఁ డు
ద్దండతఁ గని కాకము మహి,మండలి కిట యేల వచ్చెఁమఱి యేల చనెన్? 113

వ॥ చనియు నది మగుడి పురోభాగంబుననే యున్నయది; యెవ్విధంబుననైన దీని
వధించెద నని తత్సమీపంబున కరిగి దానిం గానక యిదియేమి విచిత్రం బాఙ్గా
యని నలుదెసలం జూచుచు నొక్కబ్రహ్మచారిం గని వీడె కాకభ్రాంతిం గొలు
పుచు నిట్లుచేసె నని యవ్వటుపుశిరంబు ముష్టింబొడువ నుద్యోగించి డాసిన,
ససంభ్రమముగ నవ్వటుండు భయావిష్టుండువోలెఁ గొండొకదూరంబు సని
యట నిలిచిన మఱియు నమ్మునీందుగ్రిండు కోపంబు దీపింప శిరఃకుంఠనంబున డగ్గ
రినం గై వనం బగునట్లన యుండి మఱియు దూరంబు చనుచు నదృశ్యుండయ్యె;
నవ్విధంబున ననేక వారంబులు మునిపుంగవు వంచించియనంతరంబ నానాగణపరి
వృతుండై గణనాథుండు ప్రసన్నుండయ్యె నయ్యెడ.

114

క॥ నగజామాతృసమానుని, నగజానందనుని విఘ్న ♦ నగజాతపవిన్
జగదీశు గణేంద్రుగ్రిం గని, ద్విగుణితమోదమున మాని ♦ వినయం బొప్పన్. 115

వ॥ సకలవిఘ్నప్రశమనుండును సర్వదురితనివారకుండును సమస్తకామరూపధరుం
డును నగు నవ్వినాయకుని బహువిధంబుల స్తుతింపుచు బునఃపునఃప్రణామం
బు లొనర్చిన నయ్యగస్త్యునకు వినాయకుం డిట్లనియె.

116

—* అగస్త్యుఁడు గణనాయకుచే వరము లొందుట *—

క॥ మునినాథ! కుంభసంభవ!, వననిధివింధ్యాద్రిగర్వవారణ! నీకున్
ఘనమతిఁ బ్రసన్నమైతిని, మనమున వాంఛితము చెపుమ ♦ మన్నింతుఁ గృపన్.

వ॥ అనిన శంభుసంభవునకుఁ గుంభసంభవుం డిట్లనియె.

117

క॥ అవరాధంబు సహింపుము, కృపతో భవదీయచరణకిసలయసేవా
చపలేతరమతి నొనఁగుము, వివదంబుధికర్ణధార! ♦ విఘ్నవిదారా! 118

వ॥ విను మీశ్వరప్రసాదసమాసాదితయైన దురితాపహరణియగు 'కావేరిం దెచ్చితి,
నిచ్చో భూమండలంబున కమండలుపతనంబునంజేసి యమ్మహానది బాసి
చనియె. నా కీశ్వరపూజార్థంబు జలం బవశ్యంబు గవలయు, నెద్దికారణంబున
భవచ్ఛీర్షకుంతనంబునకు దొడంగితి నది కారణంబున తత్కుంతనంబు నాక

యగుఁగాక యని కృతముష్టియై నిజశిరఃకుంతనంబుఁ గావించిన నక్కుంభసంభ
వునిభక్తివిశేషంబులకు సంతోషితస్వాంతుండై గంభీరవచనంబుల నూర
డింపుచుఁ బవిత్రచరిత్రుండగు గజవక్త్రుం డిట్లనియె. 119

క॥ సురపతి ననుఁ బ్రార్థించినఁ, దరుసంశోషణము మాన్పఁ • దద్దయుఁ గృపతో
నగుదెంచి సలిలముల ని,ట్లు రహిం బ్రోచితి కమండలువు భువి దొరఁగన్. 120

ప॥ మునీంద్రా ! భవద్విరచితంబై నయది సకలంబును నాకుఁ బ్రియం బగు నీశ్వర
పూజార్థంబు గొను మని తుండాగ్రంబునం గావేరిజలంబులు కమండలువు
నించినఁ దత్త ణంబు కావేరి సర్వపరిపూర్ణయై ప్రవహించె; నిర్విధంబున బహు
వరంబు లొసంగి విఘ్నేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందె; నగస్త్యుండును గుత
లాఖ్యపురంబునకుం జనియె నంత. 121

—* అగస్త్యుండు కుతలపురంబున విష్ణువును శివునిగా జేయుట *—

తే॥ భూతిభూషితసర్వాంగుఁభూరిమహిముఁ, గళితరుద్రాక్షమండితఁకంఠభాగు
శంభుపాదాంబుజార్చనాఁసక్తహృదయుఁ, గుంభభవుఁగాంచివైష్ణవుల్ • కుతలపురిని.

ప॥ బ్రాహ్మణా ! నీవు శైవుండవు మత్పురంబుఁ బ్రవేశింపవలవ దనిన వల్లెయని
వెలుపల నిలిచి యయ్యగస్త్యుండు భాగవతరూపంబు ధరియించి కపటంబున
నగరంబుఁ బ్రవేశించిన. 123

క॥ భాగవతు నతనిఁ గనుఁగొని, బాగుగ వైష్ణవగణంబు • ప్రాణతులు తనరన్
వేగమ తోతెంచిరి శ్రీ, శాగారంబునకు ననుపమాదర మొప్పన్. 124

ప॥ అంత నయ్యగస్త్యుండు వైష్ణవులఁ జూచి తదీయభాషల నేను హరిసపర్య సలుప
వలయు మీ రవ్వల జనుం డని పలికి యేకాంతంబున విష్ణువును గరంబు
స్పృశించి శివభావనచేత నర్పించిన శ్రీధరుండు శివాకృతి యయ్యె నయ్యెడ.

క॥ మునివశ్యుండు పూజించెను, ఘనభక్తిం బార్వతీశుఁ • గలుషవినాశున్
ఘనమున లింగాకారము, నొనరించి యనేకములగు • నుపచారములన్. 126

ప॥ అంత. 127

క॥ కనుఁగొని వైష్ణవు లందఱు, మునినాథుని నడఁచుటకును • మొనసిన నతడుం
గినిసి మహోగ్రతఁ జూచినఁ, జనిరి పలాయనమునొంది • చయ్యన వారల్. 128

ప॥ అంత నప్పురంబున శైవులను బ్రతిష్ఠించి యగస్త్యుండు దధీచి కణ్వ శైలాది
భృగు గౌతమ బ్రహ్మ దుర్వాసుల శాపంబులఁ దలఁచికొని విభూతి
సారయుక్తుండై ప్రత్యగేశంబునం దుండి సహ్యాపర్వతంబుఁ జేరె నంత. 129

సీ॥ చారునిర్మలసుధా, సారమనోహరి, దారుణవిపులపా, తకవిదారి
రంగ త్రరంగనభోంగణసంచారి, సకలలోకప్రహాశమనివారి
గురుతరజపసారకూలంకషవిహారి, యనుపమపుణ్యమార్గానుసారి
మునిజనసందోహమోక్షలక్ష్మీకారి, సలలితకంజకింజల్కధారి

వెస నగస్త్రికమండలు వెడలఁ బారి, తరులతాకుంజపుంజైకసరణిదూరి
భూరిగతి మీటి శ్రీకాళపురముదారి, జేరి పాతె నవ్వారిగా వేరివారి. 130

వ॥ ఇట్లు ప్రవహించిన నప్పరోద్యానభూరుహంబులు ప్రాదుర్భూతాంకురంబు
లగుచు పుష్పఫలోపశోభితంబు లయ్యె; నావృక్షంబులఁ గని బలారాతియు
దౌర్దానస్యంబు విడిచి యత్యంతసంతోషంబున నిజవేషంబుతోడ శచీసమేతుం
డై సుగంధకుసుమకిసలయంబులు గొని యసదృశనిష్ఠాగరిష్ఠుండై విశ్వేశ్వరుం
బూజింపుచుండె నానమయంబున. 131

తే॥ దివిషదావళి యరుదెంచి దేవపతికి, జాలఁ బ్రణమిల్లి పలికె నోసామి! యిచట
నెట్లు నొంటి వసించెద వింతితోడ, నాకనగరవసతివిమానంబు విడిచి. 132

వ॥ పూర్వప్రకారంబున బుద్ధికర్తవై మమ్ముల రక్షింపుచు సురపురంబున నుండ
వలయు నని దీను లగుచుఁ బలికిన నానిలింపులకు సురేందుం డిట్లయె. 133

క॥ విన రోయి దివిజులారా!, యనుదినమున్ శూరపద్మునాజ్ఞా మిలం
గొని తెచ్చి మద్యమాంసము, లొనఁగూర్చుచు గర్హితంపుట ద్యోగములన్. 134

వ॥ బహుకాలం బిట్లు గొలిచిన నిర్దయాత్ముం డద్దానవుండు పాపబుద్ధిచే నొక్క
నాఁడు పులోమజను బలాత్కారంబున గ్రహింపం దలంచి నన్ను నిరోధింప
నూహించె నదిగావున మానభంగమునకు భయంపడి నే నిచ్చోట వర్తించెద,
నసురనాశార్థంబు విశ్వేశ్వరునిం బూజించెద; భవత్సమాగమనంబు సంతోష
కరం బయ్యె, గైలాసంబున కరిగి మహాదేవున కీవృత్తాంతం బంతయు విజ్ఞాప
నంబుఁగావించి తదుక్తప్రకారంబున నడువవలయు నని పలికి యచట వారల
నిలిపి యింగితం బెఱింగి నిజనిర్గమనంబునకు నడలుశచీదేవినిం జేరి సురపుంగవుం
డిట్లనియె. 135

తే॥ దేవి! శోకంబు మానుము, దివిజగణము, గొలువఁ గైలాసపురమున, కలరఁ బోయి
చంద్రమకుటున కెఱిగించి, నకలవృత్త, మరుగుదెంచెదమరల న, బ్రాక్షి! యిటకు.

వ॥ నావచ్చునంతకు జగత్పాలకుం డగుశాస్త్ర నిన్ను రక్షించుకొనియుండు నన
వు డింద్రాణి యిట్లనియె, 137

అ॥ శాస్త్ర యనఁగ దేవ! జగతి నెవ్వండు తా, నెట్లు ప్రోచు జగము, లెల్ల నతఁడు
తెలియఁ బలుకు మనుడు, దెలువతో నిండ్రుండు, పలికె మధురఫణితి, భాసిలంగ.

—* ఇందుగ్గం డింద్రాణికి శాస్త్రజననముం జెప్పట *—

- మ॥ పరగఁ మున్ను సురాసురానళి పయః॥పాథోనిధిఁ నిర్మథిం
ప రహిం బుట్టె సుధారసం బది గ్రహిం॥ప న్నారి కన్యోన్యసం
గర మయ్యెం గడు నత్తరిఁ హరి రమా॥కాంతుండు లావణ్యవి
స్ఫురణఁ మోహినియై సమస్తదితిజ॥స్తామంబు వంచింపుచున్. 139
- క॥ విభజించి యమృత మొసఁగఁగ, ఋభునంతతి కపుడు శంభుఁ॥ డీశుఁడు జూడఁ
విభవమున వచ్చి మోహినిఁ, ద్రిభువనమోహినిని గాంచి • ప్రేమ జనింపన్. 140
- ప॥ మోహతురుం డగుచు నిట్లని వర్ణించె. 141
- ఉ॥ తమ్ములు కన్నుదోయి, ఫణి॥తమ్ములు చక్కెర లెంచ, నిందుకాం
తమ్ములు గోళ్లు, మందహసి॥తమ్ములు వెన్నెలడాలు, కుందజా
తమ్ములు దంతము, ల్పదగ॥తమ్ములు జాలపదంబు, తార! గు
త్తమ్ములు చన్నుదోయి, లలి॥తమ్ములు దీనితనూవిలాసముల్. 142
- ఉ॥ ఖం బగుఁ గౌను, కంతువిశి॥ఖం బగుఁ జూపు, నిరస్తచంద్రరే
ఖం బగు మోము, పంకజస॥ఖం బగుఁ గేలు, వినిందితాభ్రరే
ఖం బగుఁ గొప్పు, కోకసము॥ఖం బగుఁ జన్గవ, చూచుచోఁ ద్రిరే
ఖం బగుఁ గంబుకంతము, సు॥ఖం బగు నింతినమాగమం బిలన్. 143
- ప॥ అని మోహపరవశుండై పరమేశ్వరుం డమ్మోహిని కిట్లనియె. 144
- క॥ కమ్మనివిల్తుం డిదె చురు, కమ్మును జాపమునఁ దొడిగి • యదలించె నహో!
కొమ్మా! యాదరమునఁ గై, కొమ్మామరుకేళి ముద్దు॥గుమ్మా! నన్నున్. 145
- ప॥ అని ధర్షణోత్కంఠుఁడగు నిందుశేఖరున కమ్మోహిని యిట్లనియె. 146
- క॥ సూనశరాసన్నవైరీ!, నే నారాయణుఁడ మోహి॥నీవేషంబుం
బూనితి నాతో నీకున్, మానుగ సంభోగ మకట • మరియుదయొకో. 147
- ప॥ అని యమందమందాక్షౌవనతవదనారవిందయగు నక్కుందరదనకు నిందు
శేఖరుండు మరల నిట్లనియె. 148
- తే॥ జగతిలోపల నా నాల్గు॥శక్తులందు, నీవు పౌరుషశక్తివి • నిశ్చయముగ
పూర్వ మేనును నీదుసం॥భోగమునను, గమలసంభవుఁ గాంచితిఁ॥గాదె ప్రేమ? 149
- తే॥ మఱియుదారు కాపనమున॥మహిమమీర, నాత్మగోరవెమోహిని॥యగుచునన్ను
నిపుడువొందుము నాతోడ॥నిం పెసంగ, ననుడుఁ గామిని నెమ్మొగం॥బవలఁద్రిప్పె.
- ప॥ ఇట్లు మరుకేళి కొప్పని యయ్యెప్పులకుప్పం గని మెప్పలర నప్పువ్వువిల్తుండు
తప్పక తనపయిం గుప్పలించు నప్పువుముల్కులదెప్పరంబున ధైర్యంబుఁ దప్పి

యప్పుడ బలాత్కారం బొప్ప గొప్పకొప్పు చే నప్పలించి పట్టి మిట్టలగు గట్టి
చందోముగట్టులఁ గొంగిలించి మట్టుమీరుతమి పుట్టి చిట్టకంబుల నెసక మెసఁగ
నసమకిసలయరుచిఁ బొసగు సుధారసమధురాధరంబు చురుక్కునం బలుమొసల
నొక్కి మిక్కిలి నిద్దంబులగు చెక్కుటద్దంబుల ముద్దాడి యతులరతులఁ బెనంగు
నయ్యనంగవైరి కవుంగిటం గరంగి యభంగశృంగార సతరంగితాంతరంగ యగు
నక్తురంగనయన మెఱుంగువోనిమే నెఱుంగక పరవశ యయ్యె; నయ్యెడఁ దొగ
తెగలజిగి మిగులఁ దెగడు మగువకనుగవబెళుకుతళుకులు మెఱుంగులుగా, విలు
లితకచనిచయంబు ఘనాఘనంబుగా, మణిమేఖలాకంకణనిక్వణంబులు స్తని
తంబులుగా, గాఢపరిరంభణక్రమంబుల హారంబులు దెగి చిందు మాక్తికంబులు
కరకాబృందంబులుగా వర్షాగమం బైన తెఱంగునఁ బడఁతియొడల ఘర్మజలకణం
బులు వర్షించె; నంతఁ దదీయసురతశ్రమంబున నుద్గారజలంబులు జనించి నదియై
సాలభూరుహసవిధంబునందుఁ బ్రవహించె. 151

ఆ॥ అదియె గండకీనది ♦ యయ్యె నందునఁ బుట్టె, వజ్రదంతకీట♦వర్గ మోలి
సూక్ష్మసూపములను ♦ జూపట్టి ముఖముల, శిలలుఁ దొల్చి గుండ్లు♦జేయుచుండె.

వ॥ ఆనదియు మేరువనప్రాంతంబునఁ బ్రవహించె, నప్పుడు తత్తీరవాసు లగుజను
లక్కులాయంబులు జాలంబులఁ గొని స్వర్ణంబులు గొందు; రిట్లుదొలువంబడిన
నయ్యవలంబులు స్వర్ణబిందునయుక్తంబులై విష్ణోద్గారసంభవంబు లగుట వైష్ణ
వశిలలై సాలభూరుహసవిధంబున సంభవంబులగుట సాలగ్రామంబులన బ్రసిద్ధిం
గాంచె; నవ్విధంబున హరిహరులసంగమంబున శాస్త్ర జనించి వా రిరువురకుఁ
బుత్తుం డయ్యె; నంత నతండు మహాదేవునన్నిధిం జేరి నమ్మిండ్డె నా కెద్ది
కృత్యం బనవుడు శివుఁ డతనికి భువనపాలకత్వం బొసంగె; నట్టిశంభుకుమారుం
డగు శాస్త్ర నిన్ను రక్షించు ననిపలికి యిందుం డతనిం దలంచిన. 153

ఆ॥ ఘోరగణచయంబు ♦ గొలువంగ వేగంబ, వచ్చి కార్య మెద్ది ♦ పనుపు మనుచు
శాస్త్ర సకలభువన♦శాస్త్ర కృపామతి, వెలయ నిందునెదుర ♦ నిలిచి పలికె. 154

వ॥ అంత నిందుండు శాస్త్రను గనుంగొని తాను కైలాసంబునకుం బోయి క్రొవ్వుటి
వచ్చుపర్యంతంబు మత్స్యావల్లభ యగు శచినిరక్షింపుచుండు మని పలికి తదను
మతి నిలింపవిభుండు నిఖిలసురగణసమేతుండై కైలాసంబునకుం జనియె; శాస్త్ర
యు మహాకాలుండగు గణనాయకు నచట నిలిపి నిజనివాసంబున కరిగె. 155

చ॥ అమరవరేణ్యుఁ డంత రజఃతాద్రీకిఁ బోయి శిలాదనందనుం
బ్రమద మెసంగఁ గాంచి యతిభక్తి నతుం డయి నిల్చుచో, దదా
గమన మెఱింగి నంది కుతుకంబున శంకరుఁ జూడ నిత్తరి
సమయముగాదు పొమ్మనుడు ♦ శక్కుండు నచ్చటఁ బాసి శీఘ్రమున్, 156

ప॥ చని తత్పర్వతశిఖరాంతరంబున నొక్కచో మహాదేవచరణధ్యానపరాయణుం
డగుచు దేవగణంబులతోడ నుండె, నాసమయంబున బహుక్రూరయుఁ బాపిష్ఠయు
నగు నజవక్త్ర బ్రహ్మాండవివరంబులు నిమిషమాత్రంబునఁ బరిభ్రమింపుచు
మార్గమధ్యస్థులగుపురుషుల బలాత్కారంబునఁ బట్టి రమించుచు సౌందర్యశాలి
నైన పరాంగనాసహస్రంబులఁ దెచ్చి శూరున కర్పింపుచు దుర్ముఖు యను
సకియతోడ నిట్లు సకలలోకసంచారిణి యగుచుఁ జనుదెంచి శ్రీకాళనగరాంతి
కంబున సుద్యానవనమధ్యంబున.

157

సీ॥ కలువరేకుల మించు ♦ కనుగవయందంబు, పూర్ణేందుబింబంబుఁ ♦ బోలుమోము
నరుణబింబస్ఫూర్తి ♦ నలరారుకెమ్మోవి, తళుకై నచెక్కుట♦ద్దములసొబగు
కంబుడంబు హసించు ♦ గళవిలాసంబును, బిసకాండవై ఖరి ♦ నెసఁగుబాహు
లమృతకుంభము లట్లు ♦ నమరువక్షోజముల్, గగనసామ్యంబును ♦ గాంచుకొను
గలిగి బంగారుబొమ్మయో♦కాటుమెఱుఁగొ, సానదీరినరత్నమో♦చంద్రకళయొ
యనగ నతులితసౌందర్య ♦ మతిశయిల్ల, నల శచీదేవి నీక్షించి ♦ హర్షమంది.

క॥ ఈ కోమలిసౌందర్యం, బేకాంతలయందు నైన ♦ నెన్నఁగఁ గలదే
ప్రాకటతరసామ్రాజ్య,శ్రీకౌ యోగ్యంబు దీని ♦ చెలువం బలరణ. 159

సీ॥ ఈ పద్మరాగోష్ఠి ♦ నెలమిఁ గూడినవాఁడు, కామితఫలసిద్ధిఁ ♦ గాంచకున్నె?
యీ సింహమధ్యతో ♦ నెనసినయాతండు, హర్షించి మిగుల మిన్నందకున్నె?
యీ హేమలతికాంగి ♦ నేలినయాతండు, భూరిసంపదలను ♦ బొందకున్నె?
యీ చంద్రబింబాస్య ♦ నెదఁ జేర్చినయతండు, బహుకళాయుక్తుడై ♦ పరగకున్నె?
యహహ! యీ కాంతయీవనా, భ్యంతరమున, గళితసుమరజోధూసర, గాత్రియగుచు
నేల యీరీతిఁ గృశియింప, నేకతంబ, యువతి కిటువంటి దుర్దశ ♦ యుక్తమగునె?

క॥ ఈకామినిసంభోగము, ప్రాకటమతిఁ గోరు శూర♦పద్మం డెపుడు
జేకూర్చెదఁ దదభీష్టం, బీకాంతం దోడుకొనుచు ♦ నేఁబోయి వెనక. 161

ప॥ అని మనంబునం దలంచి యింద్రాణి కిట్లనియె. 162

—* అజవక్త్ర యింద్రాణితో శూరుని వరింపు మని వచించుట *—

ఉ॥ ఇచ్చట నుండ నీకుఁ దగునే? భవదర్థము సువ్వె యింతి నే
వచ్చుట, సార్వభౌముఁ డనవద్యుడు మత్సహజుండు భూరిభా
స్వచ్ఛరితాభిరాముఁ, డనిశంబు భవద్రతిఁ గోరు నీవు వే
వచ్చితివేని యందుఁ బ్రియవల్లభగా నిను నేలు నాతఁడు.

163

క॥ సురవల్లభుండు మొదలుగ, సుర లెల్లను భృత్యులగుచు ♦ శూరునియొద్దం
గర మర్థిఁ గొలిచియుందురు, తరుణీ! కొనియాడఁ దరమె ♦ తద్వైభవము? 164

తే॥ ఇందుబింబాస్య! నీ విష్ణుఁ డిందుఁ బాసి, శీఘ్రముగ రమ్ము నావెంటఁ • జెలుపుమీఱ
మారుమసలినఁ గడు బలాత్కారమునను, బట్టుకొనిపోదు విడువ నేపట్ల నిన్ను.

వ॥ అని యిట్లు పలికి డాసిన నింద్రపురంధ్రీ యిట్లనియె. 166

తే॥ సంపదలచేత మున్ను నిలింపులెల్లఁ, జెలఁగి రున్నతి ననురులుసిరిఁ దొలంగి
యబలులై యుండిరది విపర్యాస మయ్యె, సకలవిభవంబు కర్మానుసార మెన్న.

క॥ పతి దుర్గతుఁ డైనను మరి, యతిశయముగ భాగ్యవంతుఁ • డైనను సత్యం
బతఁడే గతిగద సతికిని, సతతము యుక్తంబె నీతిసరణిం దప్పన్ ? 168

క॥ ఆపదలయందు సంపద, ప్రాపించినయపుడు పతికి • బ్రతికూలత లే
కేపట్ల ధర్మపథమునఁ, జూపట్టిన సతియె సకలశుభములు వడయున్. 169

సీ॥ సద్గుణసంపత్తి • చాల లేకున్నను, బతియె దైవంబగు • సతికి నెంచ
రూపవిభ్రమలీలఁ • జూపట్టకున్నను, బతియె పెన్నిధి యగు • సతికిఁ జూడఁ
బ్రజ్ఞావివేకముల్ • బాటిల్లకున్నను, బతియె సామ్రాజ్యంబు • సతికి నెపుడు
భాగ్యసమృద్ధియుఁ • బాటిల్లకున్నను, బతియె కొంగుపసిండి • సతికిఁ దలఁప
నగ్నిసాక్షిగ వరియించినట్టిపతినిఁ, గడు నుపేక్షించి యైశ్వర్యకాంక్షచేత
నన్యపూరుషసంగతి • కానపడునె, జగతి సామాన్యవిధమున • సతి తలంప? 170

తే॥ రక్షకుం డయి యలగణాధ్యక్షుఁ డుండ, నను బలాత్కృతిఁ దోడ్కొనిచ నెద నంటి
విటులనాడంగ యుక్తమే • కుటిలబుద్ధి, మూర్ఖురాల వెలుంగవు • ముగుద! పొమ్ము.

వ॥ అని పలికినఁ గోపోద్దీప్తితయై దీని విడిపింపఁ జాలువాఁ డెవ్వం డొకో చూడవఁ
యు నని యాదైత్యకామిని సురరాజభామినిం బట్టి బలాత్కారంబున నీడ్చిన.

మ॥ అల యింద్రాణి విధూయమాన యగుచున్ • హాహారవం బొప్పఁగా
బలుమాటుం భయమంది రోదన మొనర్పం; జాల నాలించి యా
కులతఁ లేచి యిదేమి చిత్రమని యాక్షోణీజముం బాసి య
గ్గలవుఁ రోషముతోడ వేగమ మహాకాళుండు నత్యుద్ధతిఁ. 173

క॥ దానవిని వెంబడించి య, నూన పరాక్రమము మీఱ • నోకుమతీ! యిం
ద్రాణినిఁ దోడ్కొనిపోయెదె, వా! నిలునిలు విడుపు విడుపు • మమరేంద్రుసతిఁ.

అ॥ విడువవేనిఁ గరము • వేగంబు ఖండింతు, ఖడ్గధార ననుడు • గణవరేణ్య
ననుర కాంత చూచి • యలుకచే నెవ్వఁడ, వీవు శ్రొవ్యమీటిఁ యిట్లులాడ. 175

వ॥ అనిన నారక్కసికి మహాకాళుం డిట్లనియె. 176

క॥ జగ మెవ్వఁడు శాసించును, దగ నెవ్వనికిఁ జెలంగు • ధవళగజంబుం
బొగడఁగ నతనికి భృత్యుఁడ, మగువా! నీచేష్ట మాని • మానిని విడుమా. 177

వ॥ అనిన నాకక్కనంపురక్కసి కరాశంబగు శూలంబుఁ గేలం గొని యాభీలం
బుగా మహాకాళుపయిం బఱపిన నతం డతిరోషంబున దాని నూరుతునియలు
గావించె; మఱియు రాక్షసియు శచినిఁ బెడచేతులు గట్టి దుర్ముఖహస్తసంస్థితం
బగు వేటొక్కశూలంబుఁ గొని యేసిన నదియును గణనాథుండు బాహుబలంబున
నూరుతునియలుసేసి నేలం బడనేసె నంత. 178

ఆ॥ పర్వతంబుఁ గొనుచుఁ ♦ బాపాత్మ యజవక్త్ర, యేసె నతనిమీఁద ♦ నేపుమీఱ
దానిఁ దునిమె ఖడ్గధార మహాకాళుఁ, డదియు భగ్నమయ్యె ♦ నద్రీహతిని. 179

వ॥ అప్పుడు. 180

—* మహాకాళుం డింద్రాణిని జెఱవట్టెడు నజవక్త్రకరంబు ఖండించుట *—

క॥ ఆయనుర వానిఁ గాంచి ని, రాయుధుఁడవు చేత నేమియగునని మరలన్
భూయోగతి శచిఁ గొనిపో, నాయతదోఃప్రాధిమను మహాకాళుండున్. 181

వ॥ అతిరోషవిభీషణుండై దానిం బట్టి చెఱపట్టి కటితటఘటితంబగు సూక్ష్మకర
వాలంబునఁ గరంబు ఖండించి దాని కూర్మినఖయగు దుర్ముఖిని నవ్విధంబున
విధ్వస్తహస్తం జేసి ప్రశస్తశౌర్యనిస్తులత నింద్రపురంధ్రిని విడిపించి యభి
రామంబగు నారామమధ్యంబునఁ బూర్వప్రకారంబున నతండు నిలిచె. 182

ఆ॥ అంత దైత్యకాంత ♦ యత్యంతఘన్నయై, బహువికీర్ణ కేశఃపాశ యగుచు
నేల వ్రాలి ధూళి ♦ నిండారఁ దనువున, రోదనం బొనర్చె ♦ మోదుకొనుచు. 183

వ॥ ఇట్లు విలపించుచు విచ్చిన్నంబగు కరంబుం గని ఖన్నయగుచు సప్తసముద్రంబు
లాపోశనంబు గ్రోలెద నొండె, రవిచంద్రుల నిరోధింతు నొండె, నాకాశంబు
భూమి, భూమి యాకాశంబు, జలం బగ్ని, యగ్ని జలంబుఁ గావించు నొండె, చూడు
మని భూతలంబునన్ విధ్వస్తకరాస్ఫాలనంబుఁ జేసి పండ్లు గీటుచు నాహారవంబు
తోడఁ బలవించుచుండె, నప్పు డకూర్మినకియం గని దుర్ముఖ యిట్లనియె. 184

క॥ వల దమ్మ! రోదనం బిది, యలదక్షునియాగమందు ♦ నంగనలను జే
తులు గాల్లును వ్రేల్లును ము, కులుచెక్కులు దక్షవైరి ♦ కోయఁడె వరుసన్? 185

క॥ నీ కగుటయుగా దీగతి, నాకున్ ఘటియించె నిట్లు ♦ నాతీ! వినుమో
యాకాశము భూతలమును, బ్రాకటముగ నంబునిధులు ♦ బాధించుటచేన్. 186

తే॥ శూరపద్మునకే హాని ♦ నుమ్మ మిగుల, విశ్వ మెల్లఁ దదీయమై ♦ వెలయుకతన
ననుచు దుర్ముఖయత్యంతఃమనునయింప, రోదనముమానియజవక్త్ర, రోషమునను.

వ॥ మోల నవార్యశౌర్యకరాళుం డగుమహాకాళుం గనుంగొని.

ఉ॥ ఓరి దురాత్మ! నామహిమ ♦ నొండు నెఱుంగక చేసి తిట్లు దో
స్సార్మదోన్నతి నిగళబంధములం దురపిల్లజేసెదన్
వారక నిన్ను నీనతిని ♦ వాసపు నిట్టుల జేయకున్న నా
పేరజవక్త్రయే కఠినపీనపయోధరముల్ కుచంబులే.

189

వ॥ అని ప్రతిన వలుకుచు దుర్ముఖసమేతయై యజవక్త్ర సనియె; నంత నారదుండు
కైలాసంబున కరిగి నురపతి కావృత్తాంతం బంతయుఁ దెలిపిన నింద్రుండు శోకాన్ని
తుండై నందికి విజ్ఞాపనంబుఁ గావించి తదనుజ్ఞ వడసి యతిత్వరితంబుగాఁ బులో
మజాసన్నిధానంబునకు వచ్చి తత్కృత్యవచనంబున సర్వంబు నెఱింగి పురాకృతంబుఁ
దలంచుకొనుచు మహాకాళునిం బ్రశంసించి, యతని వీడ్కొని శచీసమేతం
బుగా మేరుగుహాంతరంబుఁ బ్రవేశించి యందుఁ దపోనిష్ఠ నుండెనంత.

190

క॥ వారక నాయజవక్త్రయు, భూరివిలాపములతోడ ♦ బొక్కుచు మిగులన్
శూరాధిష్ఠితమగు నా, వీరమ హేంద్రాఖ్యపురికి ♦ వెసఁ జనుదెంచెన్.

191

వ॥ అప్పు డప్సారజనంబు లప్పడఁతిరోదనంబునకుఁ బ్రమోదంబు దప్పి ఖేదంబునం
గొందఱు మేషకుక్కుటమల్లయుద్ధంబుల బుద్ధి నివారించియుఁ గొందఱు గజవాజి
శిక్షలు నాక్షణంబ చాలించియు విస్మయాకులితచేతస్కులై దీనివిపత్తునకు
నిమిత్తంబు రుద్రుండు వీరభద్రుండు దుర్గయో యని బహువిధంబులఁ జింతా
కాంతులై రాజవీధుల నెల్లెడల వెడలి గుంపులై పరస్పరంబు, వీక్షింప విఖం
డితహస్తయై యుల్లంబులసిల్ల వెల్లనై తల్లిదండ్రుల నన్నల నాత్మజుల నల్లుండ్రం
దలంచుకొని విలపించుచు వేగంబ చనుదెంచి సహస్రయోజనాయామంబును,
నానాబాండానీతవిచిత్రరత్న నిర్మితతిర్యగూర్ధ్వాధఃప్రదేశంబును, సహస్రకోటి
స్తంభసమన్వితంబును, నగునాస్థానమండపంబున ననర్ఘ్యరత్నఖచితం బగు
సింహాసనం బధిరోహించి యుభయపార్శ్వంబుల నానాసామంతభూపాలకులును,
ననుజన్ములును, బుత్తులును, జౌత్తులును, మహావీరులును సేనాపతులును
మంత్రులును గొలువ మఱియు ఛత్రచామరధ్వజకలితపాణులును, దాశవృంత
కరులును, గాణాచికాధారులును, వీటీవీటికాధారులును, నగుపరిచారకులు
మ్రోల సేవింప, రంభోర్వశీమేనకాదినిఖలాప్పరోగణంబులు నటింప, దివ్య
వనితాజనంబులు నీరాజనంబు లొనంగఁ, బద్మసంభవుండును దత్పుత్తులును దిన
కాశినక్షత్రంబులు దెలుప, మాంత్రికులు దైవజ్ఞులు మహాకవులు సాముద్రిక
పరిజ్ఞానులు బాహువేదులు నాడిగాగల నానాశాస్త్రవిశారదులు పరివే
ష్టించఁ, గిన్నదులు, సిద్ధులు విద్యాధరులు, గానంబు లొనర్ప, వందిమాగధులు
నిజవిరుదావళిగద్యవద్యంబులు పఠింప, ననేకరత్నవిచిత్రితహారకంకణ
కేయూరకిరీటాంగురీయక కాంచనకటిసూత్రాది సకలదివ్యాభరణభూషితుం

డును, దివ్యాంబరధరుండును, నగుచు నపరరుద్రుని కై వడి విరాజిల్లు పురుష
వ్యాఘ్రుని శూరపద్మునిం గాంచి తత్సోదరి విహ్వలచి త్తయై నేలం బడి కన్నీరు
దొరుగ నిట్లనియె.

192

సీ॥ ఆయోధనమునందు ♦ నమరలోకేందుడు, తావకబాహుపాతాపమహిమ
నెదిరింపఁగా లేక నెల్లనిర్జరులతో, మేరుగుహాస్థలి ♦ జేరి డాగె
గమలబాంధవదీప్తి గనుగొన భయమందె, గొంది నణంగిన ♦ ఘూకమట్లు
నట్టి నీసాహసంబణఁగెనె శూర త, త్కింకరుం డొక్కండు ♦ కినిసి నన్ను
నిట్లు జేయంగఁజూచెద ♦ వేల ముఖ సహస్రమును భుజాద్విసహస్రమలరి యభి
సింధురమునీందుతో దివిజిమ్మునీకుఁ, దొలఁగెనే నేడు సింహాస్యదోర్బలంబు.

క॥ హరినీతోఁ గలహింపుచు, నురుధృతి చక్రంబుఁ బటప ♦ నురమున నది యా
భరణంబుగఁ బూనితి మును, ధర నా బలమెందుఁ బోయెఁదారక! నీకున్. 194

తే॥ బాల్యనిర్జితనలిసీప! ♦ భానుకోప!, యఖిలశాత్రవగణజైత్ర! ♦ యగ్నివక్త్ర!
రణపరాక్రమభీమ! హిరణ్యనామ!, వారితారాతి సందోహ! ♦ వజ్రబాహ! 195

తే॥ మఱియునుండెడు రాజన్యమాళులార!, ద్విత్రిదశశిరంబులు గల ♦ ధీరులార!
యీదృశంబగు దురవస్థ నేనుబొంద, నెట్లుఁ జూచెద రాత్మలో ♦ నేవ లేక. 196

ఉ॥ సారభుజాప్రతాపులగు ♦ సాహసమూర్తులు మత్కుమారులుం
బోరి మునీందుచేత మృతిఁబొందిరి పూర్వము శౌర్యధుర్యులై
మీరు దలంపరైతి రదిమి మ్మన నేటికి హా తనూభవుల్
వారలె యుండిరే నిపుడు ♦ వచ్చునె నా కిటువంటియాపదల్.

197

వ॥ అని యిట్లనేకభంగుల విలపించుచు నేలంబడి పొరలుచు నడలు నమ
యంబున.

198

—* శూరుం డజవక్త్రపరాభవంబునకుఁ గినియుట *—

క॥ అనుజఁ గని శూరుం డధరం, బనయంబు చలింపఁ బలికె ♦ సతిరోషశిఖల్
గనుదోయిని జనియింపఁగ, జనుఁ డెవ్వఁడు పూనె నింతసాహసమునకున్? 199

క॥ చెలువా! తెలుపుము వానిని, బలమున్ దూలింతుఁ బుత్త్రబాంధవతతితో
వలదిక రోదన మనవుండు, వెలఁదుక యజవక్త్రదైత్యవిభునకు ననియెన్. 200

క॥ శ్రీకాళ్యాపురంబున, శ్రీకరమగు వృక్షవాటి ♦ చెంతను జనుచోఁ
బాకారిసతినిఁ గనుఁగొని, నీకున్ సతి గాఁగ దాని ♦ నేను బిలిచితిన్. 201

వ॥ ఇట్లు పిలిచిన మాత్రంబ కనుంగొని తత్పాలకుం డతిరయంబునం జనుదెంచి
కరాళంబగు కరవాలంబునఁ గరంబు ఖండించె ననిన తద్వచనంబులు విని

శూరుండు కోపాటోపంబున నాదిత్యాదినవగ్రహంబులను, షడ్గుతువులను గ్రతుభుజులను శృంఖలాబద్ధులం జేసి, నిష్ఠురవచనంబుల భర్జింపుచు భూరక్షకులగు రాక్షసుల శిరఃఖండనంబుఁ గావించి, కమలభవునిచేత నయ్యజవక్త్రుకు కరంబు మగుడి యిప్పించె, నప్పుడు శుక్రుండు నిర్వక్రుం డగుచు దైత్యేంద్రునకుఁ బ్రിയంబులు వలికి లోకరక్షణార్థంబు పరిభ్రమించు సూర్యాదినవ గ్రహంబుల విడిపించె. 202

తే॥ భానుకోపుండు తండ్రితోఁబలికె నపుడు, జనక! నీ కేల తృణమాత్రమునకునింత నెందునుండినశీఘ్రంబు యింద్రుఁ దెత్తుఁదరుణితోఁగూడ నీసన్నిధానమునకు. 203

క॥ అమరకతిం గాననిచో, నమరావతిఁ గాల్చి నిర్జరావళి నెల్లఁ సముఖమునఁ దెచ్చి నిలుపుదు, నమరారివరేణ్య! చూడు మస్మద్బలము. 204

వ॥ అని తండ్రిచేత ననుజ్ఞాతుండై భానుకోపుండు సనియె; శూరపద్ముండును బ్రహ్మ విష్ణాదుల యథాస్థానంబుల కనిచి యంతఃపురంబునకుం జనియె నంత. 205

సీ॥ తురగఖురోద్ధూతధరణీరజోవ్రజం, బంబరభాగంబు, నావరింప మేఘమండలితోడ • మెండొండ నున్నత,దంతావళశ్రేణి • తటచు నడువ బహుకేతనంబులు • భాసిల్లు నిరుగడఁ, జామరధ్వజములఁసంఖ్యలొప్పుఁ గడుపదాతిచయంబు • కడిమిమైఁ జనుదేర, స్యందనపంక్తులు, సందడిల్ల వింశతినహస్సైంధవాన్వితరథంబు, నెక్కిదుర్ముఖ వెంటరా • నుక్కుమిగిలి భానుకోపుండు శ్రీకాళఃపట్టణంబు, చెంత భూరుహవాటినిఁ • జేర నరిగి. 206

వ॥ అందు శోధించి పురందరుం గానక నయ్యారామంబు వీడ్కొని మగుడి భూమండలం బెల్ల నరసి యెచ్చటం గానక యింద్రపురంబునకుం జని యందు నుద్యానభూరుహంబులఁ బెకలించి పురంబు నిరోధించిన. 207

క॥ ఆవార్త విని జయంతుండు, భావంబునఁ జింతనొంది • ప్రథనేచ్ఛను శౌర్యావిర్భావ మెసంగఁగ, వేవే చొదంతి నెక్కి • విభవము మీఱు. 208

క॥ నానాయుధధరులై సుర, నేనలు గొలువంగ వెడలె • శీఘ్రమ పురముఁ పానాసీరిబలముఁ గని, దానవసైన్యంబు లెదురుదాకె స్వీకర. 209

వ॥ ఇట్లుభయసైన్యంబులు దలపడి మహాసమరం బొనర్చి రయ్యవసరంబున నసుర సైన్యంబుకోల్తలకు నిలువలేక దేవసైన్యంబు దైన్యంబు నొందుచుఁ బాతె; నిట్లు పలాయనంబైన దివిజసైన్యంబుమం బట్టితెచ్చి భానుకోపుండు నికటంబున బంధించె; నంత జయంతుండు కొంతతడవు చింతాకాంతుండై ధైర్యం బవలం బించి దురంతామర్షంబున దానవసైన్యంబుమీఁద నసంఖ్యాకంబులగు శర వర్షంబులు గురిసి యనేక సైన్యంబులం గూల్చె నైరావతంబును దైత్యుల ననేకులఁ దుండాగ్రంబునం జుట్టిపట్టి సమరధరాతలంబునం బడ నడంచె. 210

క॥ అమితపరాక్రమ మొప్పగ, సమరంబున నీలకేశనంజుఁడు దనుజుం
డమరేందుసుతునిమీఁదను, సుమహితశరతతులు ♦ గురిసె చోద్యముగాగన్.

తే॥ అసురమీద జయంతుఁడు ♦ నలుకఁగురిసె, వినిశితశరాలి, కవచంబు ♦ విదళితముగ
గినుక వెండియు నానీల ♦ కేశుఁ డస్త్ర, వితతి సుర రాజసూనుని ♦ విల్లుఁ దునిమె. 216

వ॥ అంత జయంతుండు మాయామంత్రంబు జపించి నానారూపధరుండై వేటొండు
విల్లుం గొని యద్దనుజుపై శరంబులు గురిసిన నప్పుడా నీలకేశుం డించుక సేపు
క్షీణబలుం డయ్యె; నట్లగుటం గని శీఘ్రంబ సోమాసురుండును, వరుణుండును,
బద్ధుండును, మాయాబలుండును, బలవంతుండును, వావుండును, మారుతుం
డును, సంధకుండును, దండకుండును, మారుతబలియు, మహాబలపరాక్రమ
శాలియగు సుర కేశరియు, మఱియును దక్కిన దనుజు లందరు విగతబలుండగు
నీలకేశునకు సహాయులై యరుదెంచి యింద్రసుతుమాయం గని మోహితులై
బలంబు కొండొక దక్కి నిలిచి రంత. 217

క॥ పరిభూతి నొందువారలఁ, బరికించి యమర్ష మొదవఁ ♦ బటుబాణతతుల్
సురనాథసుతునిమీఁదను, గురిపెం బేర్కొనుచు భానుకోపుఁడు గడిమిన్. 218

—* జయంతభానుకోపులయుద్ధము *—

వ॥ తదనంతరంబు జయంతుండును స్వనామోచ్ఛారణంబుఁ జేసి నిశితశరపరం
పరలు నిగుడించి మగుడి బాణసహస్రంబులఁ గర్కశంబగు భానుకోపునికార్ము
కంబు భగ్నంబుచేసె; నంత నద్దానవుండు వేటొకశరాసనంబు గొని యింద్రసుత
విముక్తంబులైన విశిఖంబులు ఖండించి యతనిమీఁద ననేకాస్త్రంబులు గురి
యుటయు వాసవాత్మజుండు తద్బాణంబులన్ సరకుఁగొనక శూరాత్మజుని
రథంబును రథాశ్వంబులును నుగ్గునూచంబులుగాఁ దునుమాడె; వెండియు భాను
కోపుండును మహారథం బెక్కి బాణవర్షంబుల జయంతుని శరీరంబు నొంచి
తూణీరంబు దునిమి ఘోరాస్త్రజాలంబున నై రావతంబు రక్తసిక్తంబుఁ గావిం
చియు మఱియు నిశితసాయకంబుల నతని నొప్పించిన నజ్జయంతుండు మూర్ఛా
గతుం డయ్యె; నయ్యెడ నై రావతంబు తిర్యగ్దంతప్రహారంబుల భానుకోపుని
రథంబు నుగ్గునూచంబు గావించి సారథిం బొరిగొని మఱియు నతనినక్షస్థలంబు
దంతంబునం గ్రుమ్మినఁ దద్దంతం బతనివక్షోఘాతంబున దళితంబయ్యె నయ్యె
వసరంబున. 219

ఆ॥ దళితదంతమైన, దైవతగజమును, భానుకోపుఁ డపుడు ♦ బాహునిహతి
గండతలము ప్రయ్యఁగాఁ జేసె సురకరి, దాన మూర్ఛనొంది, ధరణిఁబడియె. 220

క॥ కోలాహలముల ఫలభు, గ్జాలము సురపురము సొచ్చి • జ్వాలలగృహముల్
గాలిచి హతశేషులఁ గొని, లీలం జెఱబట్టి రా నిలింపంగనలన్. 221

వ॥ ఇట్లు చెఱబట్టి బంధించిన దివిజులతోడ మూర్ఖాగతుం డగు జయంతునిఁ గొని
తెచ్చి భానుకోపుండు నిజసేనాసమేతంబుగా శూరపద్మునికటంబున కరుడెంచి
నిఖిలవృత్తాంతం బతని కెఱింగించిన. 222

—* శూరపద్ముం డజవ క్త్రసంతోషముకొఱకు దివిజులకరములు ఖండించుట. *—

క॥ శూరుం డంతట నిర్జర, వారము వీక్షించి మదిని • వారనికినుకన్
వారల నజముఖమోలను, సారెకుఁ దాడితులఁ జేసె • జలము దలిర్పన్. 223

వ॥ మఱియుఁ జతుర్ముఖాదులగు దివిజులకరంబులు ఖండితంబులు గావించి నిజ
కుమారుండగు భానుకోపుం జూచి యిట్లనియె. 224

ఉ॥ నాకపురంబు సుట్టి సురనాథకుమారునితోడ నిర్జరా
నీకముఁ బట్టితెచ్చు టిది • నీకు భరం బొకొ బాల్యమంద యెం
తే కమలాప్తబింబకరదీప్తులు సోరనగండ్ల దూరి మై
పోకినఁ గోవదృష్టిఁ గని • సూర్యుని మంచపుకోటఁ గట్టవే. 225

వ॥ అప్పు డవృద్ధగర్భుండు పద్మాపుని విడిపించు మని నన్నుఁ బ్రార్థించిన నేను
నిన్ను వేడుమనపు డతండు భగవదారాధనపరుండై బ్రహ్మాస్త్రాద్యాయుధంబు
లొసంగుటయు నీవు సంతోషించి లోకబంధు విముక్తబంధుం జేసితిగదా! తాదృ
శపరాక్రమోదారుండవగు నీకు జయంతునిం గెలుచుట యేమి విచిత్రంబనికొని
యాడుచుఁ గుమారుండగు భానుకోపుని నాదరించి గృహంబున కనిచి దైత్య
కుంజరుం డంతఃపురంబునకుఁ జనియె నంత. 226

క॥ శ్వేతగజేంద్రం బెంతయు, చైతన్యమునొంది పుణ్యసముదయపదమా
శ్వేతవనాఖ్యపురికిఁ జని, శీతాద్రినుతామనోజ్ఞ • శీతాంశుధరున్. 227

క॥ స్థిరభక్తిఁ గొలిచి పూజాపరతం దత్కరుణచేతఁ • బ్రాప్తపథంబై
సురగిరినిఁ జేరి యందున్, సురరాజుం గొలుచుచుండె • సురుచిరపటిమన్. 228

వ॥ ఇవిధంబున హరిబ్రహ్మేంద్రాదులగు నకలనుపర్వులును మహాత్ములైనమును
లును శూరపద్మునింహవ క్త్రితారకులవలనఁ దత్కుమారులవలనను నహో
రాత్రుంబుల బాధలం బొంది రని దేవగురుండగు బృహస్పతి యసురులవృత్తాంతం
బంతయు ముమ్మిఖున కెఱింగించె నదియు మీ కేను నానువూర్వికంబుగాఁ జెప్పితి
ననిన సూతవచనంబులకు శౌనకాదులు సంతోషించిరి. 229

—* ఆశ్వాసాంత పద్యములు *—

శా॥ శాంతస్వాంతనితాంతసేవితవిరాజత్పాదరాజీవ! వే
దాంతైకప్రతిపాద్యవైభవ! యవిద్యాధ్వాంతమార్తాండ! య
త్యంతామేయవిచిత్రశక్తియుత! స్వచ్ఛాదర్శవత్సంతత
స్వాంతర్భాసితవిశ్వజాల! ఘననిత్యానందబోధాత్మకా!

230

క॥ శరణాతీతనిజాంతః, కరణపటుప్రోల్లసజ్జగచ్ఛిత్రచయా!
నిరుపమ! నిత్య! నిరంజన!, నిరవధికస్వప్రకాశనిష్ఠానిరతా!

231

స్వా గ త వృ త్త ము .

యోగివంద్యపద! యోగధురీణా!
భోగిభూష! బహుభోగనిధానా!
నాగచర్మవసనా! గరకంతా!
యాగమాశ్వ! రజతాగనివేశా!

ఇది శ్రీమ దిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్రసుగుణస్తోత్ర పవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామార్యపౌత్ర శంకరానూత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున నసుర
కాండంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శివరహస్యఖండము.

2 కాండములు.

౧ సంభవ ౨ అసుర 3 వీరమహేంద్ర ౪ యుద్ధ ౫ దేవ
౬ దక్ష ౭ ఉపదేశ కాండములు.

కథాసంగ్రహము,
ప్రథమసంపుటము.

౧ సంభవకాండము:—దాక్షాయణి హిమవంతునింట జన్మించుటయు
హైమవతిని హరుడు వివాహమాడుటయు శివకుమారజననము, కుమారుని బాల్య
క్రీడలు, కుమారుడు తారకు నెదుర్కొని వధించుటయు నను వృత్తాంతము లిందుకలవు.

౨ అసురకాండము:—శూరపద్మాసురాదిజననము, వారి తపోవిభవము, సురల
జయించి చెఱబెట్టుట, కుమారులు వారలపైకి దాడివెడలుటయు ననున విందుఁ గలవు.
ద్వితీయసంపుటము.

3 వీరమహేంద్రకాండము:—కుమారస్వామి శూరపద్మాసురునకు రాయ
బార మంపుటయు రాయబారిని శూరుడు చెఱఁగొనఁ దలంచుటయు, చెఱఁగొనఁ
దలంచిన శూరునిపురము చెఱిచి వచ్చుటయు ననునవి యిందుఁ గలవు.

౪ యుద్ధకాండము:—కుమారస్వామి శూరుపైకి దాడివెడలి రాక్షసవీరుల
బరిమార్చి సింహ వక్త్రాది రాక్షసుల జయించి శూరపద్ముని దునుమాడి సురలఁ
జెఱనుండి విడిపించి వారిపదవుల వారి కొనంగుటయు ననునవి యిందుఁ గలవు.

౫ దేవకాండము:—సుర లానందంబునఁ గుమారస్వామిని స్తుతించుటయు,
నిందుడు తన సుతయగు దేవసేనను కుమారస్వామి కిచ్చి వివాహము నేయు
టయు, లవణియును కన్నియను కుమారస్వామి వరించుటయు - నిందుఁ గలవు.
తృతీయసంపుటము.

వీరికయు - ౬ దక్ష కాండము.

వీరిక :—ఈ శివరహస్యఖండము, స్కాందమహాపురాణంబునం దుండి తెని
గించిన “బాలసరస్వతి” కోడూరి వేంకటాచల కవివరేణ్యుల చరిత్ర కవిత్యాంశము
లిందుఁ గలవు.

౬ దక్షకాండము:—ఆదిశక్తి శివాజ్ఞచే దత్తునింట జన్మించుటయు, శివు
దామెను వివాహమాడుటయు, శివనింద నొనరింపుచు దత్తుడు యజ్ఞము నేయుటయు,
దధిచి పరమాత్మతత్త్వమును దత్తున కుపదేశించుటయు, వినకుండిన హరుడు వీర
భద్రునిచే నా యజ్ఞమును ధ్వంసము నేయించుటయు, ఖగోళవాతము ననునవి
యిందుఁ గలవు.

చతుర్థసంపుటము.

౭ ఉపదేశకాండము:—భస్మధారణమహిమయు, రుద్రాక్షధారణమహి
మయు, భగవదారాధన మహిమయు, మహాపుణ్యక్షేత్ర మహిమయు, సురాసుర
గుల చరిత్రములు - నిందుఁ గలవు.

శ్రీశుకశ్యామలా రామలింగేశ్వరగ్రంథమాలా ద్వితీయప్రసూనము.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ.స్కాం ద మ హా పు రాణాం తర్గత

వివర్ణాన్యైకాండము.

(ద్వితీయ సంపుటము.)

జాలనరస్వతీ
కోదూరి వేంకటాచల కవివరేణ్య
ప్రణీతము.

- ౩ వీరమహేంద్రకాండము.
౪ యుద్ధకాండము.
౫ దేవకాండము.

నిగమాగమవిశారద,
ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరాధ్యక్ష
ప్రకటితము.
నందిగామ - కృష్ణాజిల్లా.

PRINTED BY
K. KODANDA RAMAIAH GARU,
AT ANDHRA GRANDHALAYA PRESS, BEZWADA.

కాపీరైలు]

1931.

[వెల రు 3-0-0.]

శంకరవిలాస్.

ఉ॥ శంకర శైలజాహ్నుదయశంకర భూరిసమస్తపాపనా
 శంకర భక్తమానసవశంకర సంగరరంగనిర్భరా
 హంకరణోగ్రదానవభయంకర చారుముఖేందుమందహా
 సాంకుర దేవసంసదభయంకర సత్కృష్ణ బ్రోవవే మమున్.

—సంభవకారి- ఆ ర.

ఇట్టి సద్గ్రంథములు జీర్ణింపుచుండ చూచుచుండుట న్యాయముకాదు.

శ్రీ శుకశ్యామలా రామలింగేశ్వరగ్రంథమాలా ద్వితీయప్రసానము.

శ్రీ శివాయ గురవే నమః.

శ్రీ స్కాందమహాపురాణాంతర్గత

విదరహాస్యక్షిరద్రవము

(ద్వితీయసంపుటము)

బాలసరస్వతీ

కోడూరి వేంకటాచలకవివరేణ్య
ప్రణీతము.

౩ వీరమహేంద్రకాండము.

౪ యుద్ధకాండము.

౫ దేవకాండము.

నిగమాగమవిశారద

ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరారాధ్యులచే
ప్రకటితము.

నందిగామ - కృష్ణాజిల్లా.

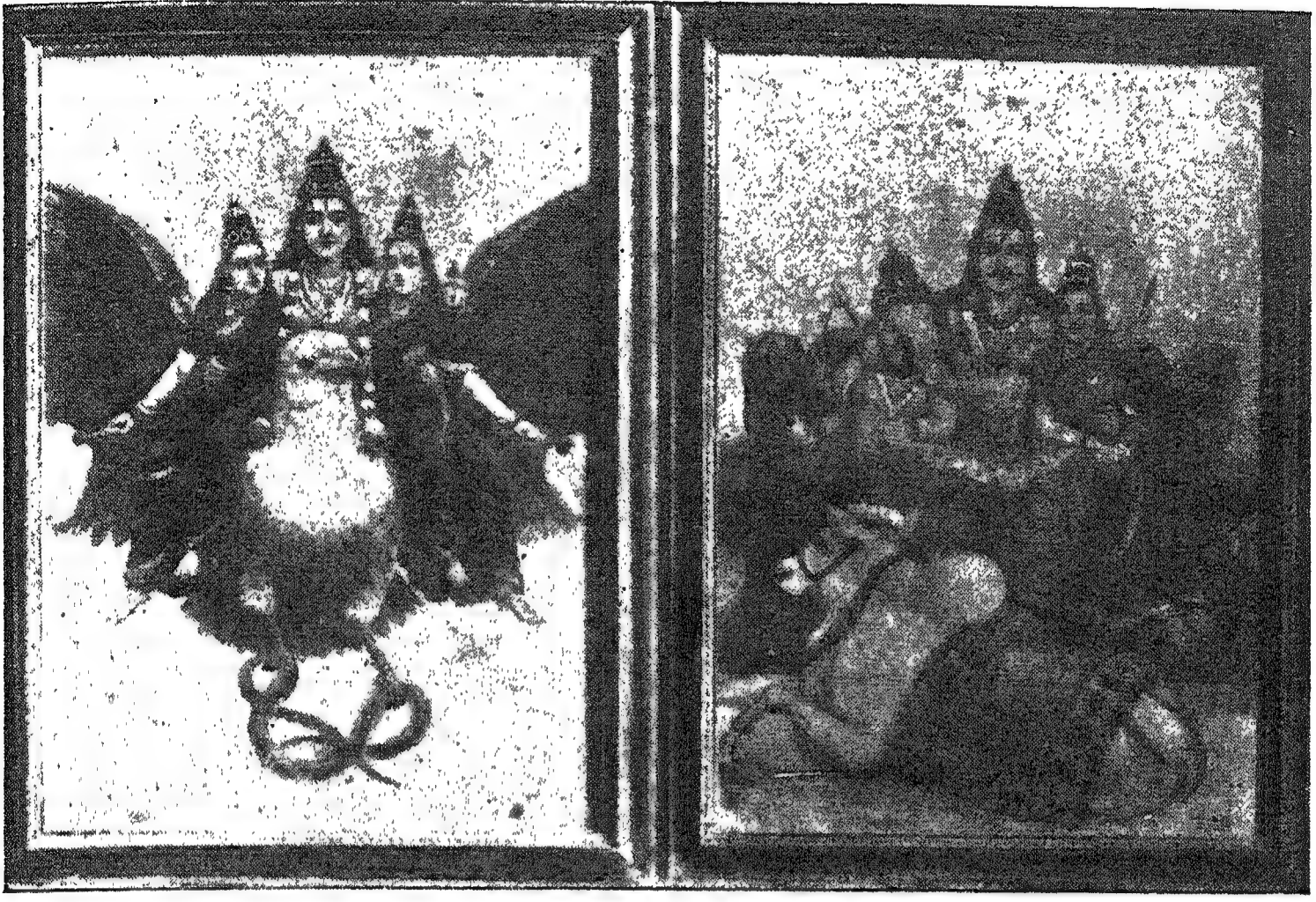
PRINTED BY
K. KODANDA RAMAIAH GARU,
AT ANDHRA GRANDHALAYA PRESS, BEZWADA.

పార్థన.

ఈ గ్రంథముయొక్క తాళపత్రప్రతులనిచ్చి సహాయమొనర్చిన బ్రహ్మశ్రీ శివపురపు వీరయ్య అయ్యవార్లంగారికిని వేమనారాధ్య ములుగు అయ్యవారులింగంగారికిని శరణు లొనరింపుచు, తాళపత్రగ్రంథసంపాదనకు సహాయపడిన వారికిని ముద్రణద్రవ్యసమార్జనమందు పలువురు బుద్ధిమంతులకు తెలియజేయుటకు సహాయపడినవారికిని, తెలియచేసినంతనే ముందుగా ద్రవ్యమొసంగిన మహామహులకును, ద్రవ్యమొసంగినను శ్రద్ధగా త్వరలో నచ్చొత్తించి యందజేసిన ఆంధ్ర గ్రంథాలయపెన్ వారికిని, ముందుగా గ్రంథముల నందజేయగనే త్రిప్ప కుండగ వెంటనే చందాల నొసంగునట్టి యుత్తములకును, సర్వప్రపంచమునకును యట్టి సద్గుణముల భోగభాగ్యముల నొసంగ నా దేవదేవుని ప్రార్థింపుచున్నాడ.

ఇం దెట్టి ప్రమాదములున్నను దయతో దెలిపినచో సవరించుకొనుటకు సంసిద్ధుల మని ముందుగనే విన్నవించుచున్నాము.

ప్ర కా శ కు లు .

శ్రీ శ్రీ వ వి లా స ము .

సీ॥ రాజీవమై వేదః రాజని దెచ్చితి
 ఊర్మి మ్రోచితి వద్రీః గూర్మ మగుచు
 భూదార మైతివి ధూదారతను బొడి
 మానవహాలీలః మాన వెపుడు
 వటువై రసాతలః వటు వైరి జేసితి
 పరశుచే నణచితి పరశుభంబు
 రాజనందనుడవై యాజి జయించితి
 హలము బూనితి కుతూహలము దనర
 బుద్ధమూర్తివి కావె ప్రభుః బుద్ధపటిమ
 గల్గి వౌదువు రణరంగః కర్కశముగ
 దశవిధాకృతులను మహాదశః జెలంగ
 మహిమ నిలిపితి సత్కృపాః మహిమమీర.

—సంభవకాం. ౧ ఆశ్వా.

స ర మే శ్వ ర వి లా స ము .

సీ॥ ప్రాణార్తిశమనాయః భవపాశనాశాయ
 మఖవిదారాయ నమః శ్శివాయ
 కాలహుతూరాయః కాలసంహరణాయ
 మదరిపుష్కాయ నమః శ్శివాయ
 త్రిపురసంహారాయః ధృతశూలహస్తాయ
 మహాతే భవాయ నమః శ్శివాయ
 కల్యాణఫలదాయః కరుణానిధానాయ
 మాధవాస్త్రాయ నమః శ్శివాయ
 మానిబృందార్చితాయ నమః శ్శివాయ
 మహితవిభవోజ్జ్వలాయ నమః శ్శివాయ
 మదనదర్పకారాయ నమః శ్శివాయ
 యనుచు సాష్టాంగ మొరగుచు వినయ మలర.

—సంభవకాం. ౨ ఆశ్వా.

సీ॥ దండంబు నీ కిదేః తతదయారసపూర, భరితమనోభోజః భవ్యతేజ
 జోహారు నీ కిదేః సుమనోమనోరథ, పరిపూర్ణమందారః భవవిదార
 వందనం బిదె నీకుః వాణీనితంబినీ, పరిరంభసుఖలీలః భవ్యశీల
 సాష్టాంగ మిదె నీకుః జారుత్రయీనామ, సుందరీమణిభాస్వః సుందరాస్వ
 ప్రణుతిః జేసెదమిదెనీకుః బ్రణుతిగర్భ, పరమపూరుష పరమాత్మః ప్రణవరూప
 శరణు నీ కయ్య యిందిరాః జలధిశయన, గర్భకలశాంబురాశిరాః కాశశాంక.

—సంభవకాం. ౩ ఆశ్వా.

క॥ హరిహరవిధిరూపంబులఁ, బరగంగాఁ దాల్చి నీవ ధ పలుమరు జగముల్
బరిపాలింతువు దుగ్గింతువు, వరుస సృజింతువు నితాంతఃవైభవ మొప్పున్.

—సంభవకాం. ౧ ఆశ్వా

ఉ॥ ఎవ్వనివల్ల బుట్టు జగఁమెల్లను సంతతమున్ బ్రవర్ధనం
బెవ్వనివల్ల లీన మగు ధ నెవ్వనియందు ధృవం బనుగ్రహం
బెవ్వనివల్ల సర్వ మిది యెవ్వనివల్లఁ దిరోహితంబు నౌ
నవ్విభు దేవదేవు నిను ధ నాత్మ భజించెద మేము భక్తితోన్.

—సంభవకాం. ౨ ఆశ్వా.

క॥ అందక మదికిన్ వాక్కుల, కందక జ్ఞానేంద్రియముల ధ కందకఁ బరమా
నందంబై తగు నెప్పుడు, వందన మగు నట్టి నీకు ధ వాంఛిత మొదవన్.

—సంభవకాం. ౨ ఆశ్వా.

క॥ తత్త్వం పదార్థ మీవే, తత్త్వాతీతంబు నీవే ధ తత్త్వము నీవే
తత్త్వోపదేష్ట వీవే, తత్త్వజ్ఞుల మదిని దగులు ధ తత్త్వం బీవే.

—సంభవకాం. ౧ ఆశ్వా.

భగవంతుఁ డాకఁడే యని భోధించు గ్రంథములలో నిది యొక
గ్రంథరత్నము. ఈ మహాకవి యీ సద్గ్రంథమున శృంగార హాస్య కరుణ
కాద్రీ వీర భయానక భీభత్స అద్భుత శాంతము లను నవరసముల నపార
ముగ మృదుమధురశైలిని వచించియున్నారు.

శివరహస్యఖండము.

సంధవ అసుర వీరమహేంద్ర యుద్ధ దేవ దక్ష ఉపదేశ అను సప్త
కాండములచే నలరారు గద్యపద్యాత్మక ప్రబంధరాజము. బాలసరస్వతీ
కోడూరి వేంకటాచల కవిచే నాంధ్రీకృతము.

ప్రకాశకులు:—

నిగమాగమపితృరద ముదిగొండ వీరభద్రేశ్వరారాధ్యులు అయ్యనారు,

నందిగామ, కృష్ణా.

కథాసంగ్రహము.

1. సంభవకాండము.

పార్వతీదేవి తండ్రి యగు దత్తునింటఁ బరాభవము నంది భర్తయజ్ఞాను సారము శరీరము వదిలి హిమవత్పర్వతమున జన్మింప హిమవంతుఁడామెను జూచి-
 సీ॥ పాలితగీర్వాణిఁపల్లవ మృదుపాణి, శర్వాణి శుకవాణి † శరణుశరణు
 భక్తకల్పకవల్లి † ప్రకటభాగ్యమతల్లి, జగములేతెడుతల్లి † శరణుశరణు
 మధురోష్ఠజితబింబ † మహిసన్నిభనితంబ, సరసవాక్యకదంబ † శరణుశరణు
 చంపకసుమనాస † చారుతరోల్లాస, సలలితదరహాస † శరణుశరణు
 వనజభవముఖ్యసురబృందఁవంద్యమాన, చరణపంకరుహద్వంద్వ † శరణుశరణు
 ఆదిశక్తి పరంజ్యోతి † యఖిలజనని, శంభురాణి మహేశ్వరి † శరణుశరణు.

—ప్రథమాశ్వాసము.

అని యిట్లనేకవిధములఁ బ్రార్థించి యామెను తనగృహమునఁ బూజింపు చుండె. ఆమె పరమేశ్వరుని వివాహమాడ ఘోరతప మాచరించుచుండె.

పరమేశ్వరుఁడు కైలాసమున దక్షిణామూర్తిరూపమున సనకాది మహర్షులకు యోగరహస్యముల నుపదేశింపుచు వైరాగ్యమున నుండ బ్రహ్మాండభాండముల శూరపద్మ సింహవక్త్ర తారకాది దనుజులు వశపరచుకొని దేవతల నెల్లర బాధింప వార లాభాధల కోర్వక బ్రహ్మనుగూడి శ్రీమహావిష్ణువుపాలికిఁ జని-

మ॥ సకలాజాండపిచండిలాయ దివిషఁతస్సంస్తుత్యపాదాంబుజా
 య కరాభ్యంచితశంఖచక్రయుగళఁవ్యామ్నాయ వేద్యాయ మో
 త్తకరా యాఖిలయోగినాం త్రిజగతాం † కల్యాణదా యద్య తే
 స్తు కృపాంభోనిధయే నమో నమః యతః † చక్ర మౌక్తి గత్యంతముక్.

—ప్రథమాశ్వాసము.

కష్టముల మొఱఁబెట్టుకొన, నంత నా శ్రీమహావిష్ణువు యోగవంద్యుఁ డగు శంకరుని గామ్యునిగఁ జేయ కాముని ప్రేరేపించి యట కంప యోగవిఘ్నముఁజేయు మన్మథుని యాశంకరుఁడు ఫాలనేత్రానలంబున దహింపుఁజేసి తనకొఱకై తపమాచరించు పార్వతిని మాయావేషములఁ బరీక్షించి వివాహమాడి కేళీవిలాసముల నుండ దేవతలు రాక్షసుల జయింప నొకమహానుభావుని సృజింపవేడిన శ్రీకుమారస్వామిని సృజించి వీరలకు సహాయముగ నంప నామహానుభావుఁ డేగి తారకాసురుని, క్రౌంచాసురుని జయించి పుణ్యక్షేత్రముల సేవించి శంకరు ననేకస్థలముల లింగరూపమునఁ బ్రతిష్ఠించి ప్రార్థింప శంకరుఁడు ప్రత్యక్షమై పాశుపతాదిదివ్యా

స్త్రీముల నొసంగి శూరపద్మాదిరక్కసుల నుక్కడంప నాజ్ఞనొసంగిన బయలుదేరి యొకచో రత్నసింహాసనమున విశ్రమించియుండె.

2. అసుర కాండము.

బృహస్పతి దేవప్రార్థితుడై కుమారస్వామి దరిఁజేరి—

“రాక్షసులు దేవతలచే నశించుచుండుటఁ గాంచి, రాక్షసగురువగు శుక్రుఁడు మాయయను రాక్షసస్త్రీని బిలిచి, రాక్షసుల క్షేమముకొఱకు కశ్యపునివలన సంతానము గనవలసినదిగ నాజ్ఞనొసంగ నామె.

సీ॥ కటిసీమ సవరించు ♦ కనకాంశుకచ్ఛాయ, లరుణాంఘ్రి రుచికి జోహారుసేయఁ దపనీయమయవజ్రితాటంకదీధితుల్, తళుకుఁ జెక్కులకుఁ గైదండ నొసఁగ రమణీయకుచకుంభరత్న హారద్యుతుల్, మేఖలాప్రభలతో ♦ మేలమాడ ముక్కునఁ జేర్చిన ♦ ముత్యంపు ముంగర, దరహాసదీప్తి కు ♦ త్కళికఁ బెనుప మేన నలదిన ఘనసారమిళితలలిత, గంధసారంబు మైతావిబాంధవంబు నెరప త్రిభువనమోహననిరుపమాన, భవ్యశృంగారవిభవంబు ♦ భాసిలగ.

—ప్రథమాశ్వాసము.

ఆకశ్యపుని యాశ్రమము సేరిన యావిరాగి సరాగియై యామోహనాంగి దరిఁజేరి యతిమోహంబున ననేకవిధంబులఁ బరితపింపుచు దాని తల్కుబెట్కులకు బేలయై,

చ॥ అలికులవేణి, చారువికఁచాబ్జవిలోచన, కీరవాణి, కోమలి, వెలలేనిమానికమ, ♦ మారుని పట్టపుదంతి, కామిసీ తిలకమ! ఏల దాచెదవు? ♦ తియ్యని వాతెఱతేనె లీయవే కులుకుమెఱుంగుగుబ్బలను ♦ గుచ్చిలి కౌగిటఁ జేర్పవే ననుక.

—ప్రథమాశ్వాసము.

అని ప్రార్థింప నాపె నునేక బాసలుచేయుచుకొని యిచ్చవచ్చిన యనేక రూపముల నహర్నిశలు రమించిన శూరుఁడు, సింహవక్త్రుఁడు, తారకుఁడు, అజనక్త్రాది ద్వీలక్షవాహినీసంఖ్యాకంబైన రాక్షససమూహంబులు జన్మించినఁ జూచి కశ్యపుఁడు పశ్చాత్తాపతప్తుడై తపమున కేగినంత శూరాదిరాక్షసులు ఘోరమైన తపమాచరించి పరమేశ్వరుని కృపకుఁబాత్రులై లోకములహింసించుచు దేవతాస్త్రీల చెఱుఁబెట్టుచు జయంతాది దేవతల బందీగృహములయందుంచుచు బాధ లిడిరి.” అని యిట్లు రాక్షసులవృత్తాంతము జెప్పెను.

ద్వితీయసంపుటమునందలి కథాసంగ్రహము యీదిగువవిషయసూచికయే తెలియజేయఁగలదు.

విషయ సూచిక.

వీరమ హేంద్రకాండము—ఏకాశ్వాసము.
విషయము.

పుట.

కుమారస్వామి వీరబాహుని శూరపద్మవృత్తి నరయుట కంపుట	1
వీరబాహుండు సూక్ష్మరూపంబున శూరునిపురంబుఁ జొచ్చుట	4
వీరబాహుండు బందితు లగు జయంతాదులకు ధైర్యముఁ జెప్పుట	7
వీరబాహుండు కుమారస్వామియాజ్ఞ శూరునకుఁ దెల్పుట ...	9
వీరబాహుండు నజ్రీబాహ్వాది రక్కసుల నుక్కడంచుట ...	11
వీరబాహుండు శూరునివృత్తాంతము కుమారస్వామికిఁ జెప్పుట	14
శూరుఁ డాపులతోఁ గుమారస్వామిని జయించువిధ మాలోచించుట	16
సింహవక్త్రుఁ డన్నయగు శూరపద్మనకు నీతి గరపుట ...	19
కుమారస్వామి శూరుని జయింప జైత్రయాత్రకు వెడలుట ...	20
శూరుండు భానుకోపు నని కనుపుట ...	23

యుద్ధకాండము—ప్రథమాశ్వాసము.

భానుకోపుండు యుద్ధసన్నద్ధుఁ డగుట ...	25
వీరబాహుండు యుద్ధమునకు వెడలుట ...	27
అసురసైన్య భూతసైన్యముల యుద్ధము ...	28
సింహాస్య చండుల యుద్ధము ...	28
మధ్వజముఖుల యుద్ధము ...	30
భానుకోపుని ప్రథమయుద్ధము ...	32
భానుకోపుని వీరబాహుఁ డెదిరించి పోగుట ...	37
భానుకోపుని పలాయనము ...	42
ఉగ్రుండు నేర్పున నతిశూరు హతమొనర్చుట ...	45
అసురేందుండు కనకాదుల కదనంబునఁ గడతేర్చుట ...	48
వీరబాహుండు సురేందుని సంహరించుట ...	50

యుద్ధకాండము—ద్వితీయాశ్వాసము.

శూరపద్మాసురుండు భూతవీరులఁ బొడిసేయుట ...	52
వీరబాహుండు శూరపద్మాసురు నెదిరించుట ...	55
షడానన శూరపద్మాసురుల యుద్ధము ...	57
కుమారస్వామి విడిచిన శూరుండు పలాయితుఁ డగుట ...	60
భానుకోపుండు వీరబాహు నెదిరింప మాయను వేడుట ...	63
వీరబాహు భానుకోపుల ద్వితీయయుద్ధము ...	64

భానుకోపుడు వీరబాహువుల మోసముచే సముద్రమునఁ ద్రోయుట	పుట.	68
కుమారుండు వీరబాహువుల సముద్రమునుండి లేవదీయుట	...	69
వీరబాహువులు శూరపద్ముని పురంబు ధ్వంసముఁజేయుట	...	70
హిరణ్యండు తండ్రి యగు శూరునకు హితంబు సెప్పుట	...	71
హితము వినని జనకాజ్ఞ హిరణ్యండు యుద్ధమున కేగుట	...	73
హిరణ్యండు వీరబాహువున కోడి సముద్రమున డాగికొనుట	...	76
సేన పరాజయమున కోర్వక అగ్నిముఖుఁడు వీరుల నెదుర్కొనుట	...	78
అగ్నిముఖ వీరబాహువుల యుద్ధము	...	79
వీరబాహుఁ డగ్నిముఖుని సంహరించుట	...	81
వీరబాహుఁడు కైలాసమునుండి వచ్చిన తమ్ములఁ జూచి సంతసించుట	...	83

యుద్ధకాండము - తృతీయాశ్వాసము.

యముఁడు వీరబాహుని బ్రార్థించుట	...	84
శూరపద్ముని త్రిసహస్రకుమారుల యుద్ధము	...	85
విజయుఁడు త్రిసహస్రకుమారుల జయించుట	...	87
ధర్మకోపుడు వీరబాహు నెదిరించి మడియుట	...	89
భానుకోపుఁడు నీతివినని తండ్రియాజ్ఞ నని కరుగుట	...	91
భానుకోప వీరబాహుల తృతీయయుద్ధము	...	93
వీరబాహుఁడు భానుకోపుని యాకసంబున చిత్రవధసేయుట	...	96
శూరపద్మాదులు భానుకోపుని మరణము విని విలపించుట	...	98
సింహవక్త్రుండు శూరునకు హితంబు సెప్పి యని కరుగుట	...	99
దశముఖాసురుఁడు సింహుతో యుద్ధముసేసి మడియుట	...	102
సింహముఖుండు భూతసేనల చిత్రగతుల వధించుట	...	103
వీరబాహుఁడు సింహవక్త్రు లెక్కఁగొనక ధనుర్బుద్ధముసేయుట	...	106
సింహవక్త్రుఁడు వీరబాహువుల యుదయాద్రిని బడఁద్రోయుట	...	109
ఎదిరించిన కుమారసేనల సింహవక్త్రుఁడు మ్రింగుట	...	110

యుద్ధకాండము—చతుర్థాశ్వాసము.

సింహవక్త్రుఁడు మ్రింగినసేనల కుమారస్వామి వెలికిఁదీయుట	114
కుమారుఁడు సింహవక్త్రు బాహువుల శిరములఁ ద్రుంచుట	117
కుమారస్వామి సింహవక్త్రు హతంబుసేయుట	119
శూరపద్ముండు కుమారస్వామిని జయింప నని కరుగుట	121
కుమారస్వామి విజృంభించి దనుజుల దునుమాడుట	125
కుమారస్వామి ఫాలనేత్రంబుచే రాక్షసశవంబుల దహింపఁజేయుట	128

కుమారస్వామి శూరపద్మాసురుల యుద్ధము	...	129
శూరుఁడు కుమారస్వామితో మాయాయుద్ధ మొనరించుట	...	131
కుమారస్వామి శూరుని మాయను హరించుట	...	133
శూరపద్మఁడు చచ్చిన రాక్షసుల నందఱఁ బ్రదికించుకొనుట		135
కుమారస్వామి శూరపద్ములు గగనమున యుద్ధముసేయుట		137
కుమారస్వామివిశ్వరూపసందర్శనము	...	139
కుమారస్వామి శూరపద్ముని శక్తిచే రెండుతునియలుగఁ జేయుట		142
శూరపద్మఁడు కుమారస్వామికి వాహనకేతనములై సేవించుట		142

దేవకాండము—ప్రథమాశ్వాసము.

కుమారస్వామి బందితు లగు జయంతాదుల విడుదలసేయుట		145
ఇంద్రుఁడు కుమారస్వామికిఁ గుమార్తె నిచ్చి పెండ్లిసేయ యత్నించుట		148
కుమారస్వామి యింద్రతనయను బెండ్లియాడఁ దరలివెడలుట		150
ఇంద్రుఁడు కుమారస్వామికిఁ గన్యాదానముసేయుట	...	153
కుమారస్వామి దేవసేనతోఁ గేళీగృహమున సుఖించుట	...	154
దేవతల కష్టములకుఁ గారణము సురగురుఁడు సెప్పట	...	157
లవలీకన్య యొక నిషాదునింటఁ బెరుగుట	...	159
కుమారస్వామి లవలీకన్యను వివాహమాడ యత్నించుట		161
కుమారుఁడు వృద్ధభూసురుఁడై లవలిని మోసగించుట		163

దేవకాండము—ద్వితీయాశ్వాసము.

కుమారుఁడు నిజరూపమున లవలితో సుఖించుట	...	165
కుమారుఁడు రాకుమారరూపమున లవలిం గలియుట	...	168
కుమారస్వామి లవలీదేవితోఁ గేళికారామంబుల సుఖించుట		171
భిల్లుఁడు లవలిని గుమారున కిచ్చి వివాహముసేయుట	...	173
భిల్లుఁడు లవలిని కుమారునివెంట నత్తవారింటి కంపుట	...	175
కుమారస్వామి లవలీదేవసేనలు విష్ణుపుత్రిక లగుటఁ దెల్పుట		176
కుమారవ్రతముల సూతుఁడు శానకాదులకుఁ జెప్పట	...	179
శ్రీమహావిష్ణ్వంద్రాదిదేవతలు శివపూజ లొనర్చిన విధము		181
ముచికుందుఁ డను రాజు శివలింగప్రతిష్ఠ యొనర్చిన విధము		184

తృతీయ సంపుటమునందలి వృత్తాంతము.

ఈ శివరహస్యఖండము నాంధ్రీకరించిన బాలసరస్వతీ నామాంకిత కోడూరి వేంకటాచల మహాకవివరేణ్యులను గురించిన జీవితచరిత్రయు, నిందలి ఛందో రహస్యములును, ఇందలి చరిత్రలఁబరించుటవలన లోకమున కేమి యుపయోగమో యదియు విపులముగా వ్రాసియుండు పీఠిక యుండును. తరువాత దక్షకాండము -

అంధలి కథాసంగ్రహము.

దక్షుఁడు శంకరునిగురించి తప మాచరించి అష్టైశ్వర్యములఁబొంది తన కుమార్తె నిచ్చి వివాహముచేయుటయు, శంకరునితో కలహించి యజ్ఞము ప్రారంభించుటయు, నంత వీరభద్రుఁడు జన్మించి యజ్ఞమును భ్వంసముసేయుటయు, అట్లువై నాయన పట్టాభిషేకము జరుగుటయు నుండును.

చతుర్థ సంపుటము.

ఉపదేశకాండము.

ఇందు భస్మ రుద్రాక్ష దేవతార్చనాది సకలధర్మముల గురించి పూర్వము భక్తులెల్లాచరించి యే యే ఫలములఁబొందిరో వారి వారిపుణ్యకథలు, ననేకవ్రతముల నిర్ణయములు కలిగియుండును.

ఈ శివరహస్యఖండమునందలి సంభవ, అసుర, వీరమహేంద్ర, యుద్ధ, దేవ, దక్ష, ఉపదేశ యను సప్తకాండములు బాలసరస్వతీ కోడూరి వేంకటాచల కవివరేణ్యులచే జక్కని మృదుమధురశైలిని వ్రాయఁబడి తాళపత్రములయందొకకొంత జీర్ణింపుచుండ చూచి మొత్తమొకేపర్యాయమచ్చు వేయించుటకు శక్తి చాలక నాలుగు సంపుటములుగా విభాగించి చేతనైనంతవర కచ్చొత్తించి పెద్దల సేవింపుచున్నాము. ఇట్టి గ్రంథమును పూర్తిచేయించగల భార మాంధ్రమహాశయుల యందే యుండి యున్నది. సంస్కృతము (మూలము)కూడా అచ్చువేయయత్నింపు చుంటిమి. సోదర సోదరీమణు లెల్లరు నీగ్రంథమునం దభిమాన ముంచి సహాయము చేయ ప్రార్థింపుచున్నాఁడ.

—ప్రకాశకులు.

శ్రీ శివాయ నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం త ర్గ త

వివరహస్తాక్షింధము

వీరమహేంద్ర కాండము.

ఏ కా శ్వా స ము .

ముఖవాగలుపార్థివ
కామితసంధాననిపుణకరుణాపాంగా !
కామమదభంగ ! మస్తక
సీమాధృతగాంగభంగ ♦ శ్రీ శివలింగా!

1

వ॥ అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

2

క॥ ఆ సురగురుండు వల్కిన, యాసురవృత్తాంతమెల్ల ♦ నాలించి భవా

నీసూనుఁ డతనిఁ గని యనె, నాసీనుఁడ వగు మటంచు ♦ నాదరమొప్పన్. 3

వ॥ అంత బృందారకులం జూచి,

4

గీ॥ వినుఁడుహరిపురందరముఖ్యవిబుధులార!, భ్రాతృసహితంబుగాశూరపద్మనతని
బంధుజనముల నందఱ ♦ భండనమునఁ, గూల్చి మీమనోరథముఁ జేకూర్తు నెలమి.

క॥ వానిబలాబలములు మఱి, వానిసమున్నతియు లోతు ♦ వైభవ మరయన్

మానితబలాధ్యుఁ డెవఁడో, మానుగ నిపు డనుపుఁ డతని ♦ మర్మజ్ఞు వెసన్. 6

వ॥ అనిన సేనాపతివచనంబులు విని సకలదివిజులు జితారాతిసమూహుం డగు

వీరబాహుం డని నిశ్చయించి తారకారియనుజ్ఞ వడసి యతనిం జేరి యిట్లనిరి. 7

గీ॥ అతులవిక్రమ! దేవకార్యార్థ మిపుడు, శూరపద్మనినగరంబు ♦ జేరఁబోయి

యరసి యచ్చట వానివృత్తాంతమెల్ల, వేగ రానగు నీశౌర్యవిభవమెసఁగ. 8

—* కుమారస్వామి వీరబాహుని శూరపద్మవృత్తి సరయుట కంపుట *

వ॥ ఇట్లు సురగణంబులచేఁ బార్థితుండై దేవసేనానిమోల నిలిచిన, నతండు కూర్చి
సోదరుం డగు నవ్వీరబాహుం జూచి, నీవు శూరపద్మనిపురంబునకు సత్వరంబు

గాఁ జని వానితోడ మద్వచనంబులుగా నిట్లనుము.

9

శా॥ ఓరీ! శూర! భవన్మదం బుడిగి నీ ♦ పుర్వి స్వయంతాదలక
ధీరస్వాంతుల నప్పగించి పిదప ♦ నీ పట్టణం బేలు మిం
పార నీ కిది గానిచో మనురుబాహువిక్రమస్త్రిగుణో
దారప్రాథిమ విన్ను నీతనుజసోదర్యాదులం దుగించెదన్.

10

వ॥ ఇది మదీయప్రతిజ్ఞ యని మహామూర్ఖుం డగు న ద్దానపున కెఱిగింపు పా మ్మని
యానతిచ్చిన మహాప్రసాదం బని నిజస్వామి యగు పార్వతేయునిపదంబుల కెరగి
నిఖిలరిపుదుర్నిరీక్ష్యమాణశౌర్యానివార్యబాహుం డగు న వీరబాహుండు,

క॥ చనియె శూరపురంబున, కనుపమగతి నట్లు జనుచు ♦ నధ్వంబందన్
గని గంధమాదనంబును, ఘనతరధృతి నెక్కి శౌర్యకలన దలిర్పన్.

12

వ॥ అవీరబాహుండు భీకరాకారంబు గనంబడ బ్రహ్మాండకటాహపర్యంతంబు
దేహంబుఁ బెంచి నిఖిలపూర్వగీర్వాణసమాకీర్ణంబును, ననంతరత్నగోపురవిరాజ
మానంబును, ననేకఘంటపప్రాకారమండితంబును, లంకాద్యష్టపురపరివేష్టితం
బును నై మనోహరం బగు శూరపురంబుఁ జూచి, సముద్రంబు వీక్షించి, పర్వ
తంబులుఁ గనుంగొని, నా నాదేశంబులు గాంచి, యే నిష్పరం బసురసహితం
బుగఁ దిలలను దిలయంత్రంబునంబోలెఁ గరతలంబున నులిపెద; నట్లగునేని
సర్వగీర్వాణులు నిందు నానందింతు రని డెందంబునం దలంచి యట్టహాసంబులు
నేసి చరణఘట్టనంబుల నప్పర్వతంబు గుంగఁ దద్గుహాంతర్వాసులయిన తారక
భటులుగొందఱు విగతస్యాణులుగా మగ్గి నగ్గిరివరంబునుండి యప్పుడు,

13

నీ॥ పర్వతసంఘము ♦ ల్బహుతూలములలీల, గగనభాగంబున ♦ కెగయఁ బాఱఁ,
బవనఘాతంబున ♦ బాడబేయానల, జ్వాలిక లత్యంతశాంతి నొందఁ,
గమలాస్తముఖనవగ్రహములు మేఘము, స్త్రీకాకు నగుచును ♦ జెదరి తూల,
సలిలసంచరమహాజంతుసంతతికిని, దోడ్తో భయంబు ప్రాదుర్భవింప,

గీ॥ స్వామిపాదారవిందముల్ ♦ సంస్మరించి, వీరబాహుండు నిజజవోద్వృత్తిమెఱయ
నలర కుప్పించి లంఘింప ♦ నంబురాశి, క్రుంగినది లేచె మునువలెఁ గుధర మపుడు.

వ॥ ఇట్లు రత్నాకరంబు లంఘించి రత్నాంగనాసూనుండు లంకాపురసమీపంబున
కరుదేర నాసమయంబున వ్యాభీవక్తునిసేనాపతి యగు వీరసింహుండు వాహినీ
పంచశతంబుల నైవ్యంబులు కొలువ సత్వరంబుగాఁ బురంబు వెడలి యంబర
గతుం డగు వీరబాహుం గని నీ వెవ్వడ వెందుఁ బోయెద వని పల్కిన నతం
డిట్లనియె.

15

గీ॥ వీరబాహుండు నావేరు ♦ శూరుకడకు, నేను జనియెద నడుగంగ ♦ నేల నీకు?
ననుచుఁ బోయూన దానపు ♦ లంపగమలఁ, గురిసి రవ్వీరుపై నతిఘోరముగను.

వ॥ అంత వీరబాహుండును గృహపాణియగుచు శతవాహినీసంఖ్యాకు లగు నయ్య సురభటుల నసమం బగు సమరంబునం బడనడంచె; దక్కినబలంబులు పలాము తంబులయ్యె; నప్పుడు వీరసింహుండు కులిశశూలంబులు వీరబాహుపైఁ బ్రయో గించిన, నతండు ఖడ్గంబున నా రెంటినిం దునిమి యసురమస్తకహస్తంబులు ఖండితంబులు గావించి, యంత నభంబున కెగసి, యనేకదానవులం గెడపి, లంకా పురంబుపై దుమికినఁ, దత్పతనవేగంబున నప్పురం బధఃపాతంబు నొందిన సకల దితిసుతులు విదళితహస్తలు, విఖండితచరణులై ద్రెళ్ళిరి. కొందఱు సముద్రం బునం బడిన వారలఁ దిమితిమింగిలములు మ్రింగె. తదనంతరంబ, 17

క॥ అతివీరుఁడు వ్యాఘ్రముఖ, సుతుఁ డది యేమొకొ యటంచు ♦ శూరత నగరం బతిశీఘ్రము వెడలి భట, ప్రతితిని గవియించె వీర ♦ బాహుని మీఁదన్. 18

వ॥ అప్పు డాదైత్యభటులు మేఘపటలంబుఁబోలె శరవర్షంబులఁ గురిసిన వీరబా హుండు తచ్చిలీముఖంబు లన్నియుం దునుమాడివారలనందఱఁ దూలించెనంత,

క॥ అతిభయదం బగు శక్తియు, నతివీరుఁడు బూని యేయ ♦ నాహవమందున్ ధృతిశాలి వీరబాహుఁడు, బ్రతిహతముం జేసె దాని ♦ బటుఖడ్గమునన్. 20

వ॥ వెండియు నద్దనుజవీరుండుఁ బ్రచండకోపంబున నుద్దడం బగు గణాదండంబు వీరబాహుపైఁ బరసిన, నదియుఁ దద్వక్షస్థలంబుఁ దాకి భగ్నంబయ్యె; నంత నద్దానవుం డాభీలంబగు శూలంబుఁ గేలంగొని యతిరయంబున నేసిన, 21

ఆ॥ వీరబాహుఁ డదియు ♦ వేగఁ గేలనుగొని, దోర్బలంబుమెఱయ ♦ దుమురుఁజేసె నంత బ్రహ్మాదత్త ♦ మగు మహాకరవాల, మసుర కేలఁబూని ♦ యనుపమముగ.

వ॥ తత్ప్రభావంబుఁ బేర్కొని నలుదెసలఁ జరింపుచు మండలాకారగతుల విహ రింపుచుండె; వీరబాహుండు నవ్విధంబునఁ దారసిల్లె; నప్పు డయ్యిరువురు యుద్ధ ముల్లు లగుచు బహువిధంబులఁ బోరిరి. 23

గీ॥ అంత నవ్వీరబాహుఁ డత్యంతశౌర్య, కలన శోభిల్లు నతివీరుఁకరము దునిమె నిశితకొఱ్ఱే యధారను ♦ విశిఖమునను, దైత్యశిరమును దెగటార్చెదత్త ణంబ.

వ॥ మఱియు నిట్లు లంకాపురవాసు లగు దానవుల ననేకుల ఖడ్గంబునం బరిమార్చి వీరబాహుం డట్టహాసం బొనర్చుచు సహస్రయోజనాయామం బగు పరిఘ నతిక్రమించి, యప్పురికోట యుత్తరద్వారంబుఁజేరి యం దతిభయంకరులైన ఘోరాఘోరు లనెడు ద్వారపాలకులను, సహస్రవాహినీసంఘంబు లగు ద్వార దంబులను, నన్ని యరదంబులను, ద్విసహస్రవాహినీపరిమితంబు లగుహయం బులను, తావత్సంఖ్యాకంబు లగు సైన్యచయంబులం గని యిమ్మార్గంబునం

బోయినఁ గార్యహాని యగు నని తలంచి, పాగ్ధ్వారంబునకుం జని మహిషాక్ష వీర
భాను లనియెడు దావాకికులను, నుత్తరద్వారంబున నున్నకరణి జత్తురంగబలం
బును వీక్షించి, దక్షిణద్వారంబున కరిగి యచట సహస్రవదనంబులును, ద్విస
హస్రకరంబులును, శుండాదండసహస్రంబులుం గలిగి సేనాసమేతుండై
యున్న పురపాలకుం డగు గజవక్త్రునింగనియె నప్పుడు,

25

గీ॥ గజముఖుండును గనుగొని ♦ కదనవీరు, వీరబాహుండు కిట్లనె ♦ యోరి! నిన్ను
నెవ్వఁడంపించెనిచటికిఁగ్రొవ్వమీఱ, రాగతం బేమియనుచుదు ♦ రాగ్రహమున.

వ॥ అభ్యున్నతం బగు నొక్కపర్వతంబుఁ బెకలించియేమరియున్నయతనివైఁబ్రయో
గించిన దాని నవ్వీరబాహుండు గరంబునఁ బట్టె పట్టినమాత్రంబున నమ్మహీ
ధరంబు చూర్ణంబగుటయు, నద్దానవుండు మఱియుఁగోపోద్దీపితుండై శుండాజాలం
బున గిరిసహస్రంబును గొని పయిం బరపిన నవియు దదీయాంగసంఘట్టనంబునం
బూర్వంబట్ల బొడిపొడియయ్యె నయ్యెడ.

27

క॥ కరిముఖుండు మఱియు గదఁగొని, యరుతరకోపమున వైవ ♦ నుజ్జ్వలలీల
వరబలుండు వీరబాహుండు, సురుచిరఖడ్గమున దానిఁజూర్ణముఁ జేసెన్.

28

వ॥ మఱియు నద్దనుజుండు భూరుహంబులు శుండాదండసహస్రంబునం గొని త్రిప్పి
వైచిన వాని నన్నింటిని వీరబాహుండు ఖడ్గంబున భగ్నంబు గావించె; నంత గజ
వక్త్రుండు వీడంబొక ముష్టియుద్ధంబు సేయ సన్నద్ధుండై జవంబున గరంబులెత్తి
యెదిరించిన,

29

గీ॥ బాహుబలమొప్పనవ్వీర ♦ బాహుఁ డతని, తుండములు వేయి చెండిదో ♦ ర్దుండములను
రెండు వేలును ద్రుంచె నుద్ధండపటిమ, మూలమంటఁగ నదృత ♦ లీల మెఱయ.

30

మ॥ మఱియుఁ ఖండితబాహుతుండుండు నిలింపదేవీ యుద్వృత్తి నే
డై నేతెంచినఁ గా చి బాహుబల ముద్దీపింప యుద్ధోర్విఁ గ
మ్మట వీరాగ్రణి వీరబాహుఁ డురుశుంభతృప్తి పాదాహతి
దొఱఁగఁ దన్నిన వాఁడుఁ గూలె ధరయండు నిర్గతప్రాణుండై.

31

—* వీరబాహుండు సూక్ష్మరూపంబున శూరునిపురంబుఁ జొచ్చుట *—

వ॥ ఇవిధంబున గజవక్త్రునిహతుం గావించి వీరబాహుండు కార్యవిలంబనం బయ్యె
నని మనంబునం దలంచి సూక్ష్మరూపంబున జత్తున్నతం బగు పశ్చిమద్వార
గోపురంబునకు సత్వరంబునలఁఘించి యందు నివసింపుచు నత్యంతకాంతి
నిస్తంద్రచంద్రోపలఫలకనిబద్ధసమిద్ధరాజవీధీవిరాజమానంబును, నజాండభిత్తి
పరిస్పర్ధిబంధురవైజయంతికావిభ్రాజమానసోధజాలంబును, పరిసరపరిశోభిత
విమలజలకాసారభాసురంబును, ననవరతలసత్కి సలయకుసుమఫలభరితకలిత

లలితోద్యానహృద్వంబును, విచిత్రమణిగణవిరచితనానామంటపప్రకారగోపుర
రమణీయంబును, బ్రతీసదనసకలాభీష్టదకామధేనుకల్పభూరుహామనోహరం
బును నై రంభాస్తంభసంభాసమానగృహద్వారావళులును, నలికులముఖరిత
మత్తవేదండగండస్థలనిష్యందమానదానధారాప్రవాహంబులును, దానధారా
ప్రవాహంబుల నభ్యాగతభూసురబృందంబుల నానందింపజేయు మహావితరణ
శూరులును, మహావితరణశూరబృందంబు లగు రథవాజిసందోహంబులును,
వాజిసందోహంబుల కలకలంబుల నభిరామంబు లగు నారామంబుల నెసఁగ
మెసఁగ కుసుమలతాలవాలంబుల నిజకరాంబుజంబుల ప్రభృతశాతకుంభకుం
భితాంభోధారలు నిండు బుదీకృతబృందారకసుందరీజనంబులును, సుందరీజన
సురతంబులవలని నిజశ్రీమంబు లపనయింప నింపలర సుధానిధిం గొని నారికేళ
ఫలవిధంబున విదళించి తత్సుధారసంబులఁ గోలుచు గ్రీడించు మహోన్నత
ప్రాసాదభాగభోగశీలభోగినీభోగులును, భోగుల నెనయు జడ లడర రాయంచ
నడ లడంచు సుకుమారపల్లవజనంబులయుల్లంబులు రంజిల్ల మెలంగు వారపల్లవా
ధరులును, మఱియు దివిజసుందరబృందారకమునిబృందంబురతికేళిని ధర్మించు
కుటిలదైత్యాంగనాజనంబులును గలిగి, యరవిందబాంధవు రథం బందుకొని
కీడాద్ధంబుగా నధిరోహింపుచు నాడు బాలకజనంబులం జూపట్టి, సమీరణుండు
రేణుజాలసమ్మార్జనంబుఁ గావింప, సోమసూర్యాగ్నులు స్వకర్మనిరతులై యను
వర్తింప నమేయమహిమోజ్జ్వలంబై వెలయు నవ్వీరమహేంద్రపట్టణంబుఁ
గాంచి యుదంచితకుతూహలంబున,

32

క॥ అరు దగు నిప్పురిభాగ్యం, బరయఁగఁజాలవు దృశాసహస్రంబు లొగి
హరివిధిపురందరాదుల, పురములు విభవమున దీనిఁ ♦ బోలంగలవే? 33

వ॥ అని యిట్లుఁ గొనియాడుచు గోపురంబు డిగ్గి నగరంబుఁ బ్రవేశించి ప్రతివీధిని
నానావిధవిచిత్రంబులు లోచనగోచరంబులుగాఁ జేయుచు క్రమంబునం జని
యొక్కయెడ,

34

గీ॥ దర్పమెసఁగ హిరణ్యాదిదనుజవరులు, దివిజగణములఁ గనుగొని ♦ దేవనాథుఁ
డెచట కరిగెఁ బులోమజ ♦ యెచటఁ డాగెఁ, జెప్పు డిప్పుడు నిజముగఁ ♦ జెప్పు రేని.

వ॥ మిమ్మునందఱ వధించెద మని శ్రీవణపుటకరోరంబుగా భర్జించుటయు నది విని
దివిజులు శోకాక్రాంతులై,

36

గీ॥ హా, మహాదేవ, శంకర! యథ కేశ, శివ యుమానాథ మము నుపేక్షింపఁదగునె
త్రిపురసంహార మొనరించి తీవ్రమైన, గరళము హరించి మును మమ్ముఁగావలేదె.

వ॥ మఱియు గజాంధకాసురులను వడం బణించి మమ్ము రక్షింప లేదె; పూర్వంబు
వెండియు మత్స్యకూర్మవరాహానృసింహవామనత్రివిక్రములం బరిమార్చి మీ

- నంబు నేత్రంబు, కమతంబు కర్కశాస్థియు, వరాహంబు దంష్ట్రయు, స్కసిహ
చర్మంబును, త్రివిక్రముని వెన్నెముకయుం గొని మమ్ము బ్రోచితివిగదా? మఱియు
జలంధర పంచమేఘుల సహరించి సురలనెల్లర గరుణించుటయు మఱచితే?
- దుర్మాదాస క్తచేతస్కులకు సన్మార్గప్రదర్శకుండవు; భ్రాంతులకు నజ్ఞాననివృ
కుండవు; భవదాజ్ఞాధిస్థితంబును నస్మత్కృతంబునైన కర్మంబున నిబ్బాధ ననుభవి
చెద; మిప్పు డిద్దానవోపద్రవంబులు పరిహరింప నీకు భారంబాకో! నీవు జాగరూ
కుండవై సుక్తంబైన జగంబు రక్షింతువుగాదె! భయగ్రస్తులమైన మమ్ము గటా
క్షింతుట కాలస్యం బేటికి యని బహువిధంబుల మొఱలిడుచు నాత్మగతంబున,
- సీ॥ విభవంబులెంతయు ♦ వీక్షించివిబుధేంద్రుఁ, డువిదతో నెచ్చోట ♦ నుండునొక్కొ
యిప్పుడు సురపురి ♦ యేరీతి నుండునో, యభిగజేంద్ర మెట్లయ్యెనొక్కొ
సర్వర్తువులను బుష్పసమృద్ధి బాలుపొంగు, నందన మేగతి ♦ నొండెనొక్కొ
వైజయంతము కాంక్షివాసి యెట్లయ్యెనో, యెంచ మాతలివిధ ♦ మెట్టులొక్కొ
- గీ॥ ఆరయసుధర్మమెట్లంగియయ్యెనొక్కొ, యెఱుంగునొక్కొ వజ్రమనగాసియెటిగెనేని
యరిగెనొక్కొ హరిబ్రహ్మాదిసురలతోడ, బృథుతరం బగుకైలాసకు ధరమునకు.
- చ॥ అరిగి మహేశువాకిట సమంచితలీల వసించు నందితోఁ
గరము వచించెనో యచటఁ ♦ గష్ట మొగి నివిని యాతఁ డిందుశే
ఖరునకుఁ దెల్పెనో మఱియుఁ ♦ గన్నడఁ జేసెనో లేక యెవ్విధి
బరఁగెనో యమ్మహాద్రిని సుపర్యవక్ష్యుఁ డెఱుంగ మక్కటా! 40
- వ॥ ఇప్పాపాత్ముడైన శూరపద్ముం డెప్పు డేమిసెప్పె నప్పు డప్పనియు దప్ప కేము
సేయుచుండినను మానభంగం బొనర్పం దలంచుచుండు; మాచేయు దుష్కర్మం
జేమి? పిఠీలికాదిజంతువులకు సంరక్షకుండైన యాశ్వరుండు మ మ్మేల రక్షిం
పం దని శోకపరవశులై నిద్రఁజెందిన,
- సీ॥ మూర్తాండసంకాశమణికిరీటము లొప్పు, భాసురషణ్ముఖాబ్జములు దనర,
ద్వాదశేఘన బాహుదండముల్ జెలువొంద, పసిడి జన్నిదములు ♦ బ్రస్ఫురిలఁగఁ
గనకమయందైన ♦ కటిసూత్రముఁ జెలంగ, నురమున ముత్యంపుసరము లలర
సుకుమారరూపంబు ♦ చూపట్టువేడుక, బర్హివాహనముపైఁ ♦ బరగ నెక్కి
- గీ॥ భవతనయుఁడుజయంతాదిదివిజగణము, స్వప్నములయందునపుడుసాక్షాత్తరించి
చెవులఁ గడురసాయనములు ♦ చిలికినట్లు, నాదరోక్తుల నిట్లని ♦ యానతిచ్చె. 42
- క॥ తొలఁగుడు భేదము మనములఁ, గలుగును కుశలంబు మీకుఁ ♦ గ్రక్కున నింక
జెలువొందు నిపుడు సురగిరి, బలరిపుఁడు సుఖాప్తి యాత్మభామినితోడ. 43
- క॥ నామజని శూరపద్ముని, సేనాసహితంబుగాఁగఁ ♦ శీఘ్రం బాజి
నే నింక మదమణిఁగించెద, మానుడుమదిలోనఁ జింత ♦ మామకకరుణ. 44

వ॥ పూర్వప్రకారంబుల మిమ్ము మీపదంబుల నునిచెద; మదీయదూత మీకడ
కప్పుడ రాగలం డని శరజన్ముం డెల్లసురలస్వప్నంబులఁ జెప్పి యూరడించి యంత
స్థాతుం డగుటయు నంత జయంతాదిసురగణంబులు మేలుకని విస్మయం బంది
సంతోషభరితు లగుచు నిజస్వప్నంబు లన్వోన్యంబు నుడువుచుండ నచ్చోటికి
వీరబాహుం డరుదెంచి సురలచేత కృతవందనుండగుచు,
45

—* వీరబాహుండు బందితు లగు జయంతాదులకు ధైర్యముఁ జెచ్చుట. *—

గీ॥ వివిధబాధల నొందెడు ♦ విబుధతతినిఁ, గరుణఁ గన్గొని వారల ♦ గాసిమాన్ప
దండకావలియున్నట్టి ♦ దనుజభటుల, మోహితులఁజేసి యిట్లను ♦ ముదముదనర
క॥ జయమగు జయంతసీకును, భయము మది న్మాను మింక ♦ బ్రహ్మాదులతో
రయమున నీతండ్రి శచీ, ప్రియుఁ డారజతాద్రి కరిగెఁ ♦ బృథుతరభక్తి. 47

వ॥ అందు మహేశ్వరునకుం బ్రణమిల్లి సంస్తుతు లొనర్చి శూరపద్మునివలని యుప
ద్రవంబులు విన్నవించిన,
48

క॥ ఆజగదీశుండు విని నగ, రాజసుతారమణియందు ♦ గర్వోవరదో
స్తేజం బణఁచు కుమారుని, రాజిల్లం గాంచి సంగఁరంబున కనుపన్. 49

గీ॥ అక్కుమారుండు భుజశౌర్య ♦ మతిశయిల్ల, సకలనిర్జరసందోహఁసహితుఁడగుచు
శాంతినగరంబునకు వచ్చి ♦ చక్కనన్ను, నిటకుఁబుత్తెంచె శూరుని ♦ వృత్తమరయ.

క॥ మీతండ్రి శునాశీరుండు, నాతో నిట్లని వచించె ♦ నాతి శచి మదిన్
భీతి దొలంగి సురాద్రిని, కేతనయై యున్న దనుచు ♦ గిరిధన్వి కృపన్. 51

వ॥ ఇందుగ్రిందు నిప్పుడు సుఖంబున నున్నవాఁడు వినుండు. 52

గీ॥ క్రొంచతారకదుర్వారఁగర్వహరుండు, గుహుండుమత్స్వామిశీఘ్రంబు ♦ క్రొవ్వణంచు
శూరపద్మాదిదనుజులఁసొంపుమీఱ, పాలనముసేయు మిమ్ము కృ ♦ పానిరూఢి. 53

వ॥ మనంబున శోకింపవల దనిన నప్పలుకులు విని జయంతుండునునిఖిలదేవతలును
సంతోషించి నిజస్వప్నంబు లతనికిం దెల్పిన విని యానందంబున,
54

క॥ అట కదలి వీరబాహుండు, పటుతరగతిమీఱి యసురఁపట్టణవీధిం
బటలిఁ గనుగొనుచుఁ జనె న, చ్చటమేల్క నె నంత దితిజఁసందోహంబుల్. 55

వ॥ అట్లు చని క్రమంబున నతిమనోహరంబైన శూరపద్మభవనంబు సూక్ష్మరూపం
బునం జేరి యుగ్రమయూరాఖ్యు లగు ద్వారపాలకులకు, అనేకదైత్యభటు
లకు నగోచరుండై యరిగి లోపల నాస్థానమంటపంబు డాయంబోయి,
56

గీ॥ కర్ణకుండలరుచుల్ ♦ గండస్థలులు నిండ, మణిమయకోటీరఘృణులు వెలయ
స్మితచందికావళు ♦ లైలువొంద మోమున, దివ్యాంబరము మేన ♦ దేజరిల్ల.

పరిశ్రాంతి యుగము • నలక విప్రుడై, సకలదానపథితో • చ్చయముఁ గొలువ
 ముఁకఱి నన్ను • బృహద్రథా నటియింప, భావాపి శేషములో • వ్యాధిమీట
 నీ పురుషాత్మము సేవాదానము లొనంగ, ననువమసమానయోజనా • యామములు
 కమల • గుడిచి వ్రేలె • తమణియొక, పూకడకన్నులగనియె న • స్వీకరవకుఁడు. ౩౧
 ౩౨ • పరిశ్రాంతి యుగము, సకలదానయై వసింప • జను, లేకున్న •

హరిశ్చంద్ర చరిత్రమును దలచె నాత్మ ! వసుదమధ్యైః.

[illegible]

ఉ. ఎక్కడ... యింకను భయం + నించుక లేక మనంబులొనఁ బట్
 కట్టెనొ ద్వారకకులఁ + గొట్టున మోసముఁజేసి వచ్చె లే
 కట్టెనొ బాతసంధివుండొ + యాహరియో త్రిపురాంతకుండొ వీఁ
 డిట్టెనొ నంద కెట్టిని + నింతమదోన్నతి నుండ నొప్పునే? 60

న. అనియోగోచించుచుండ శూరపద్ముం డ వీర్వరబాహున కిట్టనియె. 61

ఉ. ఎప్పుడో నీవు? మఱి • యిచ్చట రాగత మేమి యిప్పు డీ
వెప్పుమాత వెందు వసి యింతువు బాపురె యెందు నేర్చితో
యిచ్చి నిండగొలమును • హేమమణీమయభద్రపీఠ మి
క్షుచ్చరిచేతరైక స్థలియింపంగ వచ్చునె నాదుముండటం.

చీ నీవిప్పుడు సాహసంబున ముగ్ధయుండవై నామోల నలంకారంబుఁ జూపట్ట
సింహాననం బుగ్గనోహించితిమిగావున,
63

ఈ తాగయ్యో నీకుచివ్వా, పోగొట్టానో చిక్కు చీవు * బహుమతి, పాణి
త్యాగము గొర్రెలలో భవ, వాగమనం పోని చెప్పు * మనుడు నతండు. 64

౪. అదానశాస్త్రాని వచనంబులువిని విస్మయమానముఖాంబుజం హగుచు నిట్టనియె.

౧౧. వినుకూరపచ్చ! చెప్పెద, మనమన మద ముడుగు మింక ♦ మనియెదవేనిక
తనమహాసంధివలక్ష్మి, వనితావల్లభులు దేవవర్గముతోడక.

చ. నీవలని యువద్రోవంబులు సహింప నోవక సకలాభయప్రదండును, సర్వలో
కోపకారుండును, శాంతుండును, సకలపురుషార్థప్రదండును, సాక్షాత్కృతవల్య
దాయకుండు నగు కైలాసవాసునిం జేరి కృతప్రణామములై స్తుతించి వినయాన్వి
తులై యిట్లనిరి.

69 కివ! మహాదేవ! నిర్జరశ్రేణి నెల్ల, శూరపద్మంబు బాధించు | ఘోరముగను
తద్విధానంబు పర్వతతనయమందు, గాంచుముకుమాకునుకుమారులు | పరాదనర.

70 అనినఁ బరమేశ్వరుం డంగీకరించి దరుజకులవిచారకుండగు కుమారు నెవ్వధంబు
నంగాంచి యతనితో నిట్లనియె. 69

గీ పుత్రి: దేవసేనానివైబోన్రు మిపుడు, గాంధీకీకత నను మరున్ద్రణమునెల్ల
శూరపద్మాదిదానపశూరతతుల, నాజి బరిమార్పు నాయాళ్ళ | సవధించి.

—* వీరబాహుండు కుమారస్థానియ్యాళ్ళ శూరులని చెప్పుట *—

71 అని యిట్లు జగత్పతి యగు నీశ్వరుం డానతిచ్చినఁ గుమారుండు శైత్రయాత్రోత్సు
కుండై కడలి మాగణమధ్యంబున మహాదురితాత్ముం డగు క్రౌంచాసురుం డగ
టార్చి భవతోద్దరుం డగు తారకుని వధించి విజయంబు జేకొని శాంతినగరంబున
కరుదెంచి సకలసుపర్వులు గొల్పి నందు నివసించి యద్దేవవల్లభుండు దయాళుం
డగుచు నీకడకు నన్నుఁ బుత్తెంచిన కజంబు వినుము జయంతప్రముఖులగు దివి
జాల విడిచి నీదుపురంబున సుఖంబుననుండు మట్లకాక గర్వంబున ద్రుళైదవేని
సంగరాంగణంబున సకలబంధుసహితంబుగ నిన్నుఁ బరిమార్తు; నీయర్థంబు
నందు సంశయంబు నలదని యిట్లు నీకు బుద్ధిసెప్పమనియె. 71

గీ ఇవ్వధంబున నున్నదియీశ్వరాజ్ఞ, విబుధతతినెల్ల నోశూర | విడువుమిపుడు
సుఖముగ వసింపుమనుచువిస్ఫుటముగాఁగ, వీర బాహుండువచియించి యూరకుండె.

72 శూరపద్మండంత | వీరబాహుని గాంచి, కోపపీక్షణములు | ఘూర్ణిలంగ
నుర్వి నాదుశౌర్యమొక్కింతయెఱుంగఁ డా, బాలకుండువిడునె బాల్యచేష్ట. 72

73 కినినప్పుడ తారకవధ, మును బహుకోపమున బాలుపొగరు నణంప
మనమునఁ దలంచి పట్టణమును వెడలితి నంతలోన | బాడమినలజ్జ. 73

74 వ! అజ్ఞుం డగు నర్భకుం బరిమార్ప నుచితంబుగాదని యుపేక్షించిన దోషంబువలన
నింతకార్యంబు వుట్టె; నట్లేనియు నెల్లి మదీయం బగు నెల్లసేనలం బనిచి తడీయ
దర్పం బణంగించెద నని గర్వోద్రేకంబున దానవేందుగ్రిండు నలికిన విని వీర
బాహుండు కోధోజ్జ్వలితహృదయుం డగుచు నిట్లనియె. 74

75 క! అరివిపినదావపావకు, హరనందను మహిమ నాత్మ | నరయక గుమతీ!
ధర నతని నర్భకుం డని, యరుతరదర్పమున బలుక | నుచితమె నీకు? 75

76 వ! వినుము పరమేశ్వరునకు స్కందాఖ్యయగు మూర్తి యతం డతనివలన బ్రహ్మాం
డంబు లుత్పన్నంబు లగు; నతనియంద లయంబు నొందు నతని మహామహిమంగొని
యాడ బ్రహ్మాదులకు నగోచరం బగు నిప్పుడే నతనిచే దౌత్యంబున నియు
క్తుండనై చనుదెంచితిం గావున దురాత్ముండవగు నీ కవమానంబుఁ జేయక
యూరకున్నవాడ నని పగుషవచనంబుల నవ్వీరబాహుండు భర్జించిన, 76

శా|| శూరుం పంత నమర్ష మొప్ప దనుజులునుముఁ ద్రోవఁగన్
వా రంతే ద్విసహస్ర బాహువులు భాస్వద్వస్త్రావాసానినల్
భూరిన్ముత్తని రాజులంగ నెదుఁజూచి లాహరినకన్ద్రుతై
ఘోరాకారతఁ జట్టి రాతిగ నుండఁ గోపము దీపింపగన్.

78

ప|| అంత వీరబాహులు దాన వేదముఁగఁ గనుఁగొనుచుండ వారి నందఱ నజ్ఞనిష్ఠు
రం బగు కరంబునంబట్టి నెట్లుట్లు చనవీక బిట్టగ నేలంగట్టి నమిషమాత్రంబున
విగతప్రాణులం జేసి యయ్యాస్థానమంటపంబు విడిచి వెడలెఁ దల్పింహాసనంబు
తొర్రహితంబయ్యె నంత.

79

క|| శూరుండు మఱియు శతముఖుఁ నారూఢిగ నతనిమీఁదఁ గనిచిన వాఁడన్
ఘోరములగు సేనలతోఁ బోరికి రాజూచి వీరపుంగవుఁ డలుకన్.

80

ప|| సారవంతంబు లగు నైన్యంబులకై వింతిసహస్రకలశమండితంబగు గోపురంబు
జెకలించి యతవేగంబునవైచిన నతని నైన్యంబంతయు హతంబయ్యె; నంతశత
ముఖుండు నితాంతజనితానుష్ఠం డగుచు ననేకశరవర్షంబులు గుఱిసెన.

81

గ|| ఉరుబలుని వీరబాహునియొడలుదాకిఁ గత్తురంబులఁ జూర్ణమైధరణివ్రాతై
పెండియును వీరబాహుండుఁ పేటొకండు, గోపురంబును జెకలించిఁ కోపమునను.

క|| శతముఖుని మీఁదవైచిన, శతధా భిన్నం బొనర్చెఁ గయ్యన దానిన్
శతసాయకబృందంబుల, శతముఖుఁ డఖిలాస్త్రశస్త్రఁ చతురుం డగుచున్.

82

ప|| మఱియు శతముఖుండు కోపాటోపంబున వీరబాహునివైఁ బ్రాసతోమరశక్తి
సారాచాదిసకలాయుధంబులు బడపిన నవియన్నియు వీరబాహుండు భగ్నంబు
గావించి మఱియు నతని ధనువుండుచే; నక్షోపాచరుండును మగుడిరోషభీషణుండై
చలంబు రెట్టింప ద్విశతంబు లగు కరంబుల నతనింబట్టుకొనఁ దలంచినం గనుఁగొని
వీరబాహుండు లీలామాత్రంబున వానిం బడదోచి యొక్కపాదంబునఁ దద్వి
క్షిప్తంబు ద్రొక్కి రెండవపాదంబున కరంబులన్నియు మత్తదంతావళంబు నారి
కేకంబులు డుల్పువిధంబునుబోలె నదమడంబుఁగావించె.

84

చ|| శతముఖు నిష్ఠుఁ డంటి పటుసాహస మొప్పఁగ వీరబాహుఁ డే
దృఢముగ నున్నతాకృతియుఁ గూని పదంబున ధాత్రి వేగ ను
ద్ధరిగతిఁ దన్నినం బగిలెఁ ధానుఁడె యప్పు మహాజతాఘము
క్షతమయి ముంచె నశ్వములఁ కైత్యబలంబుల నాశ మొందగన్.

85

ప|| మఱియు బంచాశద్వాహినీసంఖ్య గల దనుజవరు తెదిర్చి నిశితశరపరంపరలు
వీరబాహునివై గురిసిన నతని శరీరంబు గుధిరంబునందొంటంగె నంత వీరబాహుండు
కౌశలంబు మెలయఁ గరచరణంబుల విసరి కరకుటసురులఁ బాటసమరి పరిసరం
బున నెఱుగు శరపరంపరకు లగు రక్షోవిసరంబులం దూలించి పంచోరరశత

యోజనవిశాలంబును, సహస్రయోజనోన్నతంబును, నియుతశాతకుంభకుంభ
సంభృతంబును, మనోహరంబు నైన యొక్కగోపురంబు పాణితలంబునం గీలించి
శూరపద్ము నాస్థానమంటపంబుపై వైచినఁ దత్పతనంబున మంటపంబు తేధిలంబై
నేలంగూలె నిట్లు తక్కినమంటపంబులును బ్రాకారవలభిగోపురాట్టలక
సాధంబులును గండతైల స్తంభభూయహంబులును బెరికి దనుజబలంబులంగూల్చు
నలుగడలం బడవైచియు నట్టహాసం బొనర్చుచు నటించె; నప్పు డెందుఁ జూచిన
గోపురంబులపయింబడియు, ప్రాకారంబులమీద నొరిగియు, సాధంబుల గెడ
పియు నాట్టలకంబుల దొరఁగియు, గొందఱు ము కకేశాంబులగుచు పలా
యనంబు నొందిరంత.

నిర్భయమున

86

సీ॥ మహిఁదొరంగిన యాస్థానమంటపమును, బట్టిణమోభమును శూరపద్ముడరసి
పంచశతవక్త్రులు సహస్రబాహులునగు, నసురవీరుల రావించి యనియెనిట్లు.

క॥ భటులార! పొందు వేగమ, పటుగతినావీరబాహు బంధింపుడనన్
జటుల మహాభుజబలులు, దృటవృత్తి శూరుతోడఁ బలికిరి వరుసన్. 88

సీ॥ మీరు చెప్పకపూర్వంబఁ మేము వేల, సంఖ్యతో వాని బంధింపఁ శక్తిలేదె
యమ్మదాజ్ఞనపేక్షించి యుంట గాక, ననినశూరుండుభటులకుఁ నాజ్ఞయొసఁగె.

వ॥ ఇట్లు శూరపద్ముచే ననుజ్ఞాతులై కదలి కదనంబునకు విదళితారాతిసమూహం
డగు వీరబాహు జుట్టిముట్టి నిశితంబు లగు నిఖిలాయుధంబులు వఱపిన
నవ్వీరాగ్రేసరుండు సరకుసేయక సవిధంబున నొక సమున్నతంబగు సాలవృక్షంబు
బెరికి దాన నయ్యస్త్రంబులన్నియుఁ జూర్ణంబుఁ గావించి వారలనందఱ విగత
జీవులం జేసె నంతఁ దూతముఖంబున దద్వృత్తాంతంబు విని కోపంబు దీపింప
శూరపద్ముండు నిజాత్మజుం డగు వజ్రబాహుం బంచిన నతండు సకలదివ్యాభరణ
భూషితగాతుఁడును, గవచధనుస్తూణీరాద్యలంకృతుండును నగుచు దశసహస్ర
తురంగంబులు గట్టిన రథం బధిరోహించిన,

90

—* వీరబాహుండు వజ్రబాహ్వాది రక్తసుల నుక్కడంచుట *

సీ॥ మహిమతో మంత్రికుమారులు సేనాధి, పకుమారులును వెంటఁబలసి కొలువ
తగ వాహినీపంచదశకముల్ మదసింధు,రంబులు నల్లనఁ రథము లలర

నెలమి సాహస్రవాహిను లొప్పు మారుత, జనయుతహయములుఁ సందడింప
ద్విసహస్రవాహినులెసఁగునైన్యంబులఁ, బటహ కాహశమహార్యటులు మొరయ

సీ॥ జామరంబులు ధ్వజములుఁ ఛత్రములును, దాల్చి పరిజనములు దండఁదవరుచు
శపథమున వజ్రబాహుండు సారెవెడలె, వీరబాహునిమీద దోర్వీర్యమడ

సీ॥ అప్పుడాకస్మికంబుగాఁ నవనియందు, బడియె నుల్తానలంబులుఁ భయదములుగఁ
గాకములుఁగూ సెశుష్టవృక్షములనిలిచి, వినఁబడియెళివార వములుఁ వివిధముగను

వ॥ మఱియు రక్తమాల్యాంబరధారణీయు, రజస్వలయు, విశ్వస్తయును, తైలా
ప్తశిరస్కుండును, విచ్చిన్ననాసాబాహుపాదులును నెదురైన దుశ్శకునంబులు
గనుంగొనియు మనంబున శంకింపక నద్దానవాగ్రిణి రణాంగణంబున వీరబాహుని
గడిసె నంత,

93

గీ॥ వీరబాహుండు తత్తైన్యవితతిఁ గాంచి, సైన్యమిదిద్రుంచి పోవుదుఁ శరజుకడకు,
దుర్గంప కరిగిన షణ్ముఖమాత నేను, గానటంచును శపథంబుఁ బూని వేగ. 94

వ॥ అయ్యమేయబాహుండు నథంబున కెగసి మేఘగర్జనంబు లొనర్చిన,

95

క॥ విని తద్గర్జరవములు, ననయం బావజ్ఞిబాహుఁ డాశ్చర్యమునకొ
దనసారథి యగు విజయుం, గనుగొని యిది యేమియనుడు డగడుసూతుండుకొ. 96

వ॥ తద్విధంబంతయుఁ దెలియఁ జెప్పిన నంత నద్దనుజుండు యుద్ధసన్నధుం డయ్యె,
నట మున్ను సకల సైన్యంబులు శౌర్యంబులు మెరసి యనేకశరవర్షంబులు వీర
బాహుపయిం గురిసిన నిజకాయంబు రక్తసిక్తంబగుటకుఁ గోపోద్దీపితుండై వీర
బాహుం డసదృశబలుం డగుచు, ననేకు లగు రక్కసుల నొక్కపెట్టినం గేలా
గొని బ్రహ్మాండపర్యంతం బెగయవైచియుఁ, గొందఱు జరణంబులఁ గేలా
గీలించి బిటబిటఁద్రిప్పి నేలం బదిపియు, గొందఱు బట్టిదిక్కులఁ బాటవైచియు,
గొందఱు కిపోలతాడనంబుల హతులంజేసియుఁ, గొందఱు కేశపాశంబులఁ బట్టి
తిరిప్పి సముద్రంబుల నంతర్ద్వీపంబుల లోకాలోకంబులం బడఁజిమ్మియుఁ, గొం
దఱు పాదహతులఁ గూల్చియుఁ, గొందఱు ముష్టియుద్ధంబున బడలువడ నడచియుఁ,
గొందఱు గరంబుల నొడిసిపట్టి కాళ్ళు వేళ్ళు చీల్చి లీలామాత్రంబున నింగికి
పాటవైచియుఁ, గొందఱు ముష్టిఘాతంబుల నుదరంబులు శిరంబులు బదంబులు
వ్రక్కలుఁజేసియుఁ, గొందఱు నురస్థలాంబుల నొక్కపాదంబునం దన్ని పట్టి యొందు
పాదంబున నుత్తమాంగంబులు నలినలిఁజేసియుఁ, గొందఱు గరంబులు నులి
మియుఁ, గొందఱు బదంబులం బట్టి యూర్ధ్వంబున కెగురవైచియు, వారలు మగుడి
ధరణిం బడునంతలోన నద్దనుజుల వేతె గొందఱు బట్టి వారిని లక్ష్మ్యముగాఁ
జూచి వైచియు నివ్వధంబున నఖిలదానవులఁ బరిమార్చి తదివి చనక నొక్క
వటంబుఁ బెరికి సేనాపతికుమారులం జదియఁగొట్టి విగతప్రాణులం జేసె నంత.

గీ॥ వజ్రబాహుఁ డమర్షంబు డవర్ణిలంగ, నారిఁగూరిచి ధనువున డనారసములు
బహుపహస్రంబులుదతిఁ బరపనవియు, వీరబాహుండుద్రుంచె డోర్వీర్యమెసఁగ.

వ॥ మఱియు నయ్యునుర ఘోరనారాచుంబులెన్నియుం బరవిన నవియన్నియు
వీరబాహుండు ముసలంబున విదళితంబులు గావించె; వెండియు నద్దానవుండు
బాగానమానంబులు వర్షించిన నవ్వీడుం డయ్యంబకంబులు కరంబునంగొని
తునియలు జేసె.

99

- గీ॥ వజ్రబాహుండు మఱియును॥వాడిశరము, లతనిశరమున నురమున॥ నంఘ్రులందు
నువట బాహుల జానుల॥నుదరమునను, వేలసంఖ్యలునాటిం చె॥విజయమెసఁగ.
- వ॥ ఇట్లు నాటించిన వీరబాహుండు నించుకతడవు మూర్ఛితుండై యంతటఁ దెలివి
నొంది రోషం బగ్గలంబుగా నత్యంతసుందరం బగు తదీయస్యందనంబు నిజపదా
ఘాతంబున నూరువ్రయ్యలు జేసె; నిట్లు రథంబు విదళితంబగుటయు, వజ్ర
బాహుండు వేఱొక్క తేరెక్కి యుక్తు మిగుల బాణసహస్రంబులు లలాటంబునం
బ్రయోగించిన వీరబాహుం డవియన్నియుఁ గరంబునఁ దట్టియు, దనుజులతోడ
గూడఁ దద్రథంబు లక్షయోజనపర్యంతంబు నూర్ధ్వంబున కెగయఁ జమ్మిన శతాం
గంబు విశీర్ణాంగంబై ధరాతలంబునం బడియె; నట్లు వజ్రబాహుండు నరదంబు
తోడఁగూలియు బొలివోని ధైర్యంబున లేచి రోషభీషణుండగుచు, మహోన్నతం
బగు చాపంబుఁ గీలించి యుద్ధసన్నద్ధుండైన, 101
- ఈ॥ వానిధనువుఁ దుగ్రింపఁ ॥ వడి వీరబాహుండు, ఖడ్గ మనురుఁడంత ॥ కరముఁబూని
కోపమడర నెగయ ॥ గొబ్బున పీఠండు, ఖడ్గముష్టితోడఁ ॥ గరము దునిమె. 102
- వ॥ ఇట్లువిదళితకరుండై వజ్రబాహుండు గదాదండంబు వేఱొక కేలంగొని వీరబాహు
పయిం దిప్పివైచిన, 103
- క॥ కరవాలంబునఁ దద్గద, పరిభూతమొనర్చి వీర॥బాహుండు కడిమిన్
బరిమార్చె వజ్రబాహుని, శిరములు నిశితాసిధార ॥ శీఘ్రంబాజిన్. 104
- వ॥ ఇవ్విధంబున నిఖిలదానవనైన్యంబుల సంగరాంగణంబునం బొరిగొని మహా
విజయలక్ష్మీవిరాజమానభుజం డగుచు నిరతిశయకుతూహలంబున నిజస్వామి
సన్నిధి కరుదేర దలంచె; నంత నాదిత్యుం డస్తమించె. 105
- క॥ స్కందుని మహిమలు పలుమఱు, నిందించుటకున్ ఫలంబుఁ ॥ నేడు నిజముగాఁ
బొందెను శూరుం డని ముద, మందుచు మది వీరబాహుఁ ॥ డరిగె జయమునన్.
- వ॥ ఇట్లరిగి నిరర్గళపరాక్రమధుర్యుం డగు నవ్వీరబాహుండు మార్గంబున నదృఢతం
బులఁ గనుంగొనుచు, బరిఘోల్లంఘనంబుఁజేసి నిమిషమాత్రంబున లంకా
పురంబుసేరిన, 107
- గీ॥ అచట వ్యాళీముఖుండు త॥దాగమంబు, శీఘ్రముగ నెఱిగి సహస్ర॥శిరములలర
భాసురంబుగ ద్విసహస్ర॥బాహులొప్ప, దత్కృతంబైనపు త్త్రవ॥ధంబుఁదలచి.
- క॥ ఉరురోషంబున సేనా, పరివృతుండై యెదిరి వీర॥బాహునితోడన్
వరశౌర్యుండు వ్యాళీకం, ధరుఁ డిట్లనియెన్నితాంత॥దర్పం బెసఁగన్. 109
- చ॥ నిలునిలు మోరి యెచ్చటికి ॥ నీ విఁకఁ బోయెదు మున్ను మత్సుతుం
గలన వధించి తీ వటులఁ ॥ గాన మదం బుడుగన్ భవదృఢ

బల మణఁగింతు నే నిపుడు † భండనమందున మత్పరాక్రమో
జ్వలతనుఁ జూడు మందు నని † వారణనిష్ఠఁరభాష లాడినఁ.

110

వ॥ వీరబాహుండు జిటునగపు నగుచు నద్దానపున కిట్లనియె; సహస్రముఖులు
ద్విసహస్రకరంబులునుం గల మహాభయంకరుండ వీవు; నే నేకశిరస్కుండను; సంగ
రాంగణంబున నీవలసినది చేయు; మనునంతలోన వ్యాఘ్రముఖునైస్వంబు బురవ
ణించి, యిరుదెసలఁ గప్పి యబ్బలుమగనిమిఁద నిశితశరపరంపరలు గురిసిక,

గీ॥ వీరబాహుండు ఖడ్గంబు † వేగఁ బూని, యవియు నన్నియు విదళించె † నాక్షణంబ
యంత వ్యాఘ్రముండు సహస్ర బాహు, వులనడఁ చెదద్బుజాంతర † మలఘుపటిను.

గీ॥ ఆనునానురు బాహు సహస్ర మపుడు, వీరబాహుండు నిశితాసి † ధారఁ దునిమె
మఱియు నితరకరంబుల † మనుజభోజి, కుగ్రద్ధుడై పర్వతంబులు † గొనిరయమున.

గీ॥ వీరబాహునిమిఁదను † వేగవైవ, నవియుఁ జూర్ణంబులై రాలె † నతనిదాకి
యంత నాడైత్యునితర బాహు సహస్ర, మద్భుతంబుగఁ దునుమాడె † నలఘుపటిను.

వ॥ ఇట్లు కిరంబులన్నియు విదళితంబులైన నయ్యునుండు కోపవిహ్వలుం డగుచు
శుండాసహస్రంబున మగుడి బంధింపం దొడరిన, వీరబాహుం డనివార్యశౌర్యం
బునఁ దచ్చుండాసహస్రంబును గరవాలంబునం దునుమాడి సంగరాంగణంబు
నెల్లడ నెరపె.

115

క॥ దానవసంఘము నీగతి, మానితశౌర్యుండు సమర † ముండలి విగత
ప్రాణులఁ జేసి పయోనిధి, మానుగ లంఘించి గంధ † మాదన నగముఁ.

116

—*వీరబాహుండు కూరునివృత్తాంతము కుమారస్వామికిఁ జెప్పుట *—

గీ॥ చేర యవ్వీరబాహుండు † కీఘ్రిమంత, పూర్వరూపంబునను శాంతి † పురమునకును
వచ్చిరవ్వీరుఁగనుగొన † వనజభవుడ, హరియు వజ్రియు నాదిగా † నఖిలసురలు.

వ॥ మఱియు నష్టాధిపలక్షగణవర్యులును ప్రహృష్టాంతరంగులగుచుఁ బ్రణామస్తో
త్రంబుల నతనికిఁ బ్రియంబొనర్చుచుఁ గృతాంజలులై రయ్యవసరంబున వీరబా
హుండు వారల నాలింగనసంభాషణంబుల నాదరింపుచు వారలకుఁ దద్వృత్తాం
తంబంతయు విశేషించి యిందునకుఁ జెలిపి సకలబృందారకసమేతుం డగుచు
నిందుక లాభమందను మందిగంబునకుం జని,

118

క॥ సురసేనావిభుఁ డాగుహు, చరణంబుజయుగళమునకు † సాష్టాంగనతు
ర్విరచించి నుతిశతంబుల, గరము న్గొనియాడె స్వస్తి † కారుం డగుచుఁ.

119

వ॥ నిజస్వామిచేఁ గృతాజ్ఞుడై.

గీ॥ వీరబాహుండుగుహునకు † వినయ మొప్ప, దనుజవృత్తాంతమంతయుఁ † దగవచించె
దేవ! మీరానతిచ్చిన † తెఱఁగు శూర, పద్మతోడను జెప్పితి † బహువిధముల.

- క॥ విరఁడియ్యె నించుకేరయు, దనుజుడు నీయాళ్ల మీఁదఁ దనయు నదిగా
కను సేరలఁ బురికొల్పెను, దనపై నిశితాస్త్రశస్త్రతతులు గురియఁగన్. 122
- క॥ నీకరుణవలన దనుజు, నీకంబును మనిమి యాజ ♦ నిష్టలమహిమన్
నీకడకుఁ జేరఁగంటిని, బ్రాకటగుణరత్నహార ! ♦ భర్తకుమారా! 123
- వ॥ అని పల్కి వివరమునఁబ్రొడై దండ నిలిచిన వీరబాహుఁ గనుఁగొని మణ్ణులు
డిట్లనియె. 124
- క॥ మాకొకకు గాసిబొందితి, నీకంబును స్వామికార్యనిపుణుఁడుగలఁడే
లోకంబున నని యంతట, లోకేశ రమేశ దివిజులొకేశ్వరులన్. 125
- వ॥ మఱియు నెల్లదివిజులం గనుఁగొని దేవసేనావిభుం డిట్లనియె. 126
- క॥ అంగీకరింపఁడయ్యె న, భంగమనోన్నతిని శూరపద్ముడు మత్సా
క్తుం గరుణింప నిఁ కేటికి, సంగరమున నేన బాహుశౌర్య మెసంగన్. 127
- వ॥ మీ రందఱుఁ గన్గొనుచుండ భ్రాతృ పుత్ర మిత్ర బాంధవసమేతంబుగా
శూరపద్ముని జేపె పరిమార్చెద నని శపథంబు బలికిన సుబ్రహ్మణ్యుని వచనం
బులు విని హరిబ్రహ్మదిసకలదివిజులు సంతోషభరితాంతరంగు లైరి. 128
- గీ॥ నిఖిలదానవవిధ్వంసనిపుణుడైన, వీరబాహునిచరితంబు ♦ నీను లలర
విని మహీసురపుంగవుల్ ♦ విస్మయంబు, నొంది రాత్మను నిర్భరానందులగుచు.
- వ॥ మఱియు సూతుండు శౌనకాదిమహామునులం జూచి కర్ణరసాయనంబుగ నింక
చెప్పెద సావధానంబుగ వినుం డని యిట్లనియె. 130
- క॥ అంతట శూరుఁడు పుత్తుని, యంతిమదశ నాలకించి ♦ యసురావచే
సంతాప మొందె నలినిభ, కుంతల యగునట్టి పద్మకోమలతోడన్. 131
- వ॥ ఇవిధంబున పుత్రవియోగసంజాయమానవేదనాదోదూయమానమానసుం
డగు శూరపద్మునకు మంత్రవర్యుండగు ధర్మకోపుం డత్యంతసాంత్యవచనంబుల
నూరడిపుచు నిట్లనియె. 132
- క॥ అతులైశ్వర్యయశోధృత, మతిశాలివి శౌర్యనిధివి ♦ మహనీయజయా
న్వితుండ పురుతంత్రవిదుండవు, క్షితి నజ్ఞుడువోలె నేల ♦ భేదం బొందన్? 133
- క॥ నీ విట్లు శోక మొందిన, నీవేల్పులు నిన్నుఁ జూచి ♦ యిప్పుడు నగరే?
కావున శోకము విడువుము, భావంబున దూతసేయు ♦ పని కింతేలా? 134
- క॥ వరశౌర్య ! నీకుమారున, కరయఁగ నాయుష్య మల్పమగుఁ గాకున్నన్
దురమునను దూతచే న, య్యరివీరమదాపహారి ♦ హతుఁ డెట్లు లగున్. 135
- వ॥ అని యిట్లు మంత్రించేత బోధితుండై దానవేంద్రుండు పార్శ్వవర్తులగు దనుజులం
గని యద్దూత యిప్పు డున్నవాఁడో చనియెనో తెలియుం డనిన వారందఱు

- ననురులకుఁ బరాభవంబు గావించి దూత వోయిన తెఱం గతనికి విన్నవించిన,
 గీ॥ అంత నబ్బజ దోడితే ♦ ననురవరుఁడు, దూత ననిపిన నతఁడు దోడ్పెట్టెడ ననిగి
 స్కందుసన్నిధి నుండెడు ♦ కమలభవుని, విబుధులను గాంచి వెనవచ్చి విన్నవించె.
- క॥ శూరుఁడు విని తద్వాత్తయు, వారిజగర్భాదిదివిజవర్గము నెల్ల
 సారెకు మదిఁ గోపించి య, వారణ నన్యాండవిభుని ♦ వనరువాగర్భున్. 138
- గీ॥ దూతముఖమున రావించి ♦ ప్రితిఁజేసి, పట్టణంబును బూర్వంబు ♦ పగిదిమెఱయ
 శీఘ్రము రచింపు మనవుడు ♦ జెలువెసంగ, నతఁడునిర్మించిమునుపటి యట్లు పురిని.
- గీ॥ ఆత్మసన్నిధి కరుదేర ♦ నతినిబనిచె, బహుమతి యొనర్చి శూరుఁడు ♦ భటులతోడ
 దండమున కంతవార లజ్జాండమునకు, నవల నలువ వీడ్చొనివచ్చి రాక్షణంబు. 140
- వ॥ అంత మున్ను బనిచినదూత లరుదెంచి రత్నసింహాసనారూఢుండైన శూరపద్ముం
 గని కరంబులు మొగిడ్చి వినయాగ్నితు లగుచు నిట్లనిరి. 141
- గీ॥ దేవ! మీయాజ్ఞనటబోయి ♦ తెలిసి సకల, మిపుడువచ్చితి మెంతయు ♦ సేనసుతుఁడు
 శాంతినగరంబున వసించి ♦ సకలభూత, వితతిద్విసహస్రవాహినుల్ ♦ వేక్షఁగొలువ.
- వ॥ మఱియు మహాబలు లగు సేనాపతు లష్టోత్తరశతంబును, నమేయపరాక్రము
 లగు నవసంఖ్యాధికలక్షవీరనరులును బరిచర్యాపరులై హరిబ్రహ్మాదిసురలు
 పరివేష్టించియుండు రమ్మహామహు సన్నిధానంబున, 143
- గీ॥ సాహసమెసంగ సంగరస్థలమునందు, తారకుని దుగ్గించి నీడువ ♦ ర్తనము నరయ
 వీరబాహునినమ్మహావిభుఁడుబనుప, నతఁడుసనుదెంచియిచ్చట ♦ కతులషహిమ.
- వ॥ నిశ్చంకుం డగుచు బహుపరాక్రమంబున మెరసి లంకాపురాధిపతి యగు వ్యాఘ్ర
 ముఖుని కృతాంతపురాభిముఖుని గావించి యక్షయబలు లగు రాక్షసుల ననే
 కులం బొరిగొని సుందరంబైన యష్టరంబంతయు నిర్మూలంబు సేసి మేటివీరుం
 డగు వజ్రబాహునిం గీటణంగించి భవదీయబలాబలంబు లరసి చయ్యన మరలి
 యుతని సన్నిధిం జేరి యిచటివృత్తాంతం బంతయు విన్నవించిన, 145
- క॥ హరనూనుఁ డమర్షంబున, హరిముఖ్యసుపర్వగణము ♦ నారసి శూరుం
 బరిమార్చు తేపె యనవుడు, నురుతరకౌతూహలంబు ♦ నొందిరి దివిజుల్. 146
- * శూరుఁ డొత్తులతోఁ గుమారస్వామిని జయించువిధ మాలోచించుట *—
- వ॥ అని యివ్వధంబున దూతలు పలుకుటయుఁ జెవులకు ములుకు లగుచు, నులికిపడి
 శూరపద్ముండు నిజకుమారవర్గంబును సోదరుం డగు సింహవక్త్రుని, సకలసేనాధి
 పులను, మంత్రకోవిదులైన మంత్రీవరులను, మర్మజ్ఞులను రావించి విచారపరుం
 డగుచు వారల కిట్లనియె.

|| వింటిలే యిప్పు డీవార్త ♦ విధిహరిముఖ, దివిజనందోహములు మహాదేవుఁ జేరి
శూరపద్ముండు వేధించు సారెమమ్ముఁ, బ్రోవుమనుచును బహుభయంబునను వేడ.

|| అప్పురమేశ్వరుండు ప్రసన్నుండై నిలింపులవచనంబు లాలించి కుమారుఁ గాంచి
సేనాసమేతంబుగా నబ్బలునిం బంచిన నతండు చనుదెంచి శాంతినగరంబునకు
హరిబ్రహ్మదిదేవగణసహితుండై మనతోడ తేపె యుద్ధంబుసేయ నిశ్చయించి
సన్నద్ధుండై యున్నవాఁ డని పల్కి వెండియు నిట్లనియె. 149

|| తారకుని దునిమినప్పుడ, వారింప నె వానిమదము ♦ వసుధ శిశువుతో
శూరుండు సరిబోరెను నా, సారె నసయశంబుఁ బొందఁజాలక యుంటి. 150

|| ఇతఃపరం బెద్ది కార్యంబు చెప్పుం డనిన శూరపద్మునకు మయూరుం డిట్లనియె.

|| తారకనిహంత నాతని, నీరీతిఁ బాలుఁ డంచు ♦ నెంచఁగ నగునే?

|| ఘోరాజి వజ్రబాహువి, దారుని మది దూత యనుచు ♦ దలఁపఁగ నగునే. 152

|| బలమంతయు హతమయ్యెను, దలఁపవు తన్నహిమ యిదియుఁదగునే నీకుం
బలుమాట లేల నిక నీ, తలపెట్లను నట్ల నడువు ♦ దానవనాథా! 153

|| అని పలికి యతం డూరకుండె; నంత దుర్గుణుం డిట్లనియె. 154

|| బాలుని భూతగణంబుల, దూలింపఁగ నీకుఁ దగదు ♦ దోర్బలమెసఁగ

|| బాలుని గర్వ మణంపఁగ, నాలమునకు సైన్యపతుల ♦ ననుపు మసేశా! 155

|| అనిన యతనివాక్యంబులు విని యనంతరంబ ధర్మకోపుం డిట్లనియె. 156

|| దానవనాథ! భవత్సుతు, లైన హిరణ్యాగ్నివక్త్రుఁ ♦ లయ్యిరువురిలో
మానుగ నొక్కఁడ చాలఁడె, వానిం గూల్చుటకు నాహావంబునఁ గడిమి.

|| బాలుండు గావునఁ దారకుఁ, డాలంబున నతనిచేత ♦ నపహతుఁ డయ్యెం
జాలక ప్రత్యస్త్రవిధా, నాలోచనకలన దానఁవాన్వయతిలకా! 158

|| మఱియుం శౌంచుం డగన్యుశాపంబువలన విదళితుం డయ్యె; వజ్రబాహుం
డును సుగరంబున సాధనంబులైన రథశరాసనాదు లేమరి దూతచేత వృథా
నిహతుం డయ్యె; దీన నేమి కొఱంత యగు; సత్వరంబుగ హరిబ్రహ్మదినిఖిలదేవ
సైన్యంబులతోడ నబ్బలు జయించుటకు మనదెసలంగల సేనాధిపతులఁ బను
పనగునని పల్కి యూరకుండె; నయ్యవసరంబునఁ గాలజిత్తుఁ డిట్లనియె. 159

|| హరివిధిపురందరాదుల, సురలను బూర్వంబు గెలిచి ♦ శుంభత్ప్రేక్షిం
బరగిన నీ కిపు డేటికి, కరము విచారంబు వైరిఁగంధేభహరీ! 160

|| అక్కుమారునిమీఁద సైన్యంబుల బనుపు మొండె, కాదేని నన్నుఁబనుపు;
మిప్పు డేను గదలి నీమనంబునకు సంతసంబుగ నఖర్వగర్వధూర్వహుం డగు
నయ్యర్భకుని దర్పం బణంచెద; నని పలుకునెడ శౌర్యప్రచండుం డనువాఁ
డసురులంగూర్చి యిట్లనియె. 161

- క॥ డింభకునొక్కని సంగర, కుంభిని భూతములతోడఁ ♦ గూల్చుటకై చింతాంభోధి మునుగ నగునే, గంభీరత మాని దనుజగణవరులారా! 162
- వ॥ అంత నతండు శూరుం గని యిట్లనియె. 163
- గీ॥ అతనికి సహాయమైవచ్చు ♦ నఖిలభూత, గణములజయించి యర్భకుఁగడిమిమెఱయ నేనుదోతెంతు నీదుసన్నిధికినిపుడు, ననుమతినొసంగుదనుజేంద్రయనుచుబలికె. 164
- వ॥ అంత నలుండు చండుండు చెప్పిన విధంబున నిట్లనియె. 165
- ఆ॥ వె॥ చింతసేయఁజనునె ♦ యెంతయు నీమది, నర్భకునకు నిట్లు ♦ నసురవర్య! యిమ్ము నా కనుజ్ఞ ♦ నిల భూతతతిఁగూల్చి, బాలుఁబట్టితెత్తు ♦ ప్రౌఢిమెఱయ. 166
- వ॥ అంత సింహుం డనువాఁ డిట్లనియె. 167
- క॥ సురపతికి సహాయుండై, యరుదెంచిన బాలు నతని ♦ యాహావకేళి సురుచిరభుజప్రతాప, స్ఫురణం గెల్పుటకు చింతఁ ♦ బొందఁగ నేలా? 168
- ఆ॥ కమలజాండములను ♦ గల యోధులందఱు, నతని కొగి సహాయులైన నేమి వానిగర్వమెల్ల ♦ వారించి వెస బాలు, గెలిచివత్తు నాకు ♦ సెలవొసంగు. 169
- వ॥ అని యివ్వధంబున మంతులు, సేనాధిపతులును, బలికిన విని యనంతరంబ భానుకోపుం డిట్లనియె. 170
- తే॥ గీ॥ తారకక్రొంచు లనుమహా ♦ దారబలుల, నాజిఁగూల్చినయపుడు ♦ నన్ననువవైతి బాలు దూతను దొడ్డగఁ ♦ బ్రస్తుతించె, దేల భవదీయబలముల ♦ నెఱుంగ కకట. 171
- వ॥ బహూక్తు లింకేటికతని జయించుటకు నా కనుజ్ఞ నొసంగు మనిన నంత హిరణ్యం డిట్లనియె. 172
- క॥ బాలునిదర్ప మణంపఁగఁ, జాలవిచారమును బొందఁ ♦ జరునే యోహా యీలా గైనను నగరే, వాలాయము జనులు దైత్యవంశాధీశా! 173
- తే॥ గీ॥ భానుకోపుని బనుపుము ♦ బాలుమీఁద, నతనిబంపిన జయమగు ♦ నట్లుగాక నన్నుబొమ్మన్నబోయి సైన్యములతోడ, నర్భకుని నాజి నిర్జించి యరుగుదెంతు. 174
- వ॥ అంత నగ్నిముఖుండు జనకుం గనుంగొని యిట్లనియె. 175
- ఆ॥ వె॥ తండ్రి వినుము నీదుతమ్ముని దారకు, నర్భకుండు దునిమె ♦ నాజిలోన, వానిదూత వచ్చి ♦ వడి నస్మదనుజని, వజ్రబాహుఁ దునిమివై చఁ గడిమి. 176
- వ॥ తద్గర్వం బే నెట్లు సహింపఁజాలువాఁడ నా కనుజ్ఞనొసంగుము; త్రికరణంబుగా సైన్యంబులతోడ వానిం బరిమార్చికాని నీసముఖంబున కెట్లు రానేర్తు? మున్ను మహాపరాక్రమసంపన్నుండవై బలిసద్మనివాసుల జయించుట నీ వెఱుంగవే! బ్రహ్మదత్తంబులగు కవచకార్ముకనానాదివ్యాయుధంబులు నాకుం గలవుగావున నన్ను రణంబునకు నియోగింపనగునని పలికె; నితైఱుంగున నందఱుఁ బలుకు నవ

సరంబున సర్వార్థవిమండగు సింహవక్త్రుండు వారలనందఱనివారించి శూరపద్ము
నిజూచి తథ్యంబులైన వాక్యంబుల నిట్లనియె. 177

—* సింహవక్త్రుఁ డన్న యగు శూరపద్మునకు నీతిగరవుట *—

క॥ బా లేందుమాళితనయున్, లీలామహిమాధ్యు బాహుఁలేయుఁ ద్రిలోకీ
పాలకు దానవనాయక!, బాలుం డని మదినిఁ దలపఁ ♦ బాడియె నీకున్. 178

క॥ వర మొసఁగె నీకు నెవ్వఁడు, పరికింప నతండ కాదె ♦ బాలుం డితఁడున్
బరగు దదాజ్ఞను జగముల, కరయఁగ నుత్పత్తిలయము ♦ లనవరతంబున్. 179

క॥ విశ్వేశుఁ డతఁడొసంగిన, యైశ్వర్యం బనుభవించి ♦ యతిగర్వమునన్
విశ్వమున నూరకుండక, శశ్వద్బాధలను బెట్టఁ ♦ జనునే సురలన్. 180

వ॥ నీవు బ్రహ్మాండ్రాదుల బాధించుటయు నింద్రతనయు జెఱినిడి విడువకుండుటయు
నివిమోచనైన వృత్తాంతంబులు విని భగవంతుండగు శంభుసంభవుండు దేవతల
యందు దయాళుండగుచు మనల జయించుటకు శాంతిపురంబునుజేరి యిచటికి
నందికేశ్వరగణంబులలోన వరిష్టుండైన యమ్మహాబలునిఁ బనిచిన నతనియందు
దూతబుద్ధింజేసి తన్మహామహిమం బెఱుంగవైతి. మఱియు నీ కేశ్వరుం డష్టోత్తరశత
మహాయుగంబు లాయు మొసంగె నదియు సన్నిహితంబయ్యె; శక్త్యాయుధం
బున మరణం బొసంగె నదిగావున శక్తిధరుండై సుకుమారుం డగు కుమారుండు
సనుడెంచె నిటు ఘటనాఘటనసమర్థుండైన మహాదేవుమాయ నీ వెఱుంగవైతి,
వేతాదృశబుద్ధి నీ కేల ప్రబలంబయ్యె; వివేక విశారదుండవై. 181

క॥ బుదీగృహసంస్థిత లగు, బృందారకవరుల విడిచి ♦ ప్రియమొప్పఁగ న
య్యిందుకళాధరసుతునకు, వందన మొనరించి యతనిఁ వచనమువలనన్. 182

ఆ॥ వె॥ నిర్భయుండవగుచు ♦ నిఖిలభోగంబులు, బొందియుండు మాతృపురమునందు
పుత్రమిత్రబంధుఁపోషణపరుడవై, దానవేంద్ర! మేరుఁడైర్యసాంద్ర! 183

వ॥ అని యథార్థంబుగా సింహవక్త్రుం డాడిన వచనంబులు విని దోషాచరేంద్రుండు
రోషఘూర్ణితరక్తలోచనుండును, విస్ఫురద్దశనవసనభాసమానుండును, స్రవ
త్స్వేదకణసంవృతగాతుండును నగుచు నిట్లనియె. 184

క॥ భ్రాంతుండ! యేమి వచించె దొ, కింతయు మది లజ్జఁదొలఁగి ♦ యెదుటను నీ వ
త్యంతము భూతముల శిశు, స్వీంతగఁ బొగడెదవు వందివిధమున నాతోన్. 185

క॥ బాలునకు మొక్కుమనియెదు, నీలక్షణమెల్లఁ దెలిసె ♦ నిలువుము కుమతీ!
నాలావుబలము దొలఁగెనె, నీలగళుం డొసఁగు వరము ♦ నీ వెఱుంగవొకో. 186

క॥ చను మెందైనను నాయొ, ద్దను నీ వుండంగవలదు ♦ తద్దయు ననుఁడున్
విని శూరుని కఠినోక్తుల, ననుజుఁడు సింహస్యఁ డప్పు ♦ డతిఱున్నుండై. 187

- క॥ ఏ నెంత హితము నెప్పిన, వీనులఁ జేర్పం డితండు ♦ విపరీతముగా
మానసమునఁ దలపోయును, మానుగఁ దదభీష్టసరణి ♦ మఱి బలుకఁదగు॥. 188
- వ॥ అని నిశ్చయించి యతం డిట్లనియె. 189
- క॥ నానాదివ్యాయుధములు, దానవవర! నాకు గలవు ♦ తథ్యంబుగ నీ
వానతి యిచ్చిన నీక్షణ, మేనుం భూతములతోడ ♦ నీశుకుమారు॥. 190
- వ॥ ఆహవంబున నిహతుంజేసి భవత్సన్నిధి కరుదెంచెద నని పలికి సింహముఖుండు
సమరసంభ్రమవిజృంభితభయంకరాకారుం డయ్యె నంత. 191
- క॥ శూరుఁడు విని సింహాస్యస, మిరితముఁ బ్రసన్నబుద్ధి ♦ నెంతయు ముద మిం
పారఁగ ననుజనితోడను, సారతరోక్తులను బలికె ♦ సభలో నెలమి॥. 192
- క॥ నాధైర్యము నాబలమును, శోధింపఁ దలంచి యనిన ♦ సూక్తు లివి వృధా
కోధముఁ జేసితి నీపై, సాధుతరం బగును నీకు ♦ చరితము జగతి॥. 193
- క॥ బాలకునికొఱకు నిత్తరి, నాలుబున కరుగ నీకు ♦ నర్హంబగునే?
బాలుం డిట వచ్చినచో, నాలాగునె నిన్నుఁ బిలుతు ♦ నతని జయింప॥. 194
- వ॥ కావున నిప్పుడు గృహంబున కరుగు మని తమ్ముని వీడ్కొలిపి యచ్చటనుండు
నందఱినిఁ బనిచి శూరపద్ముం డంతఃపురంబునకుం జనియె; నంత నారాత్రి
చనిన మఱునాఁడు. 195

—* కుమారస్వామి శూరునిజయింప జైత్రయాత్రకు వెడలుట *—

- మ॥ చెలువు మీఱ నుమాకుమారుఁడు మణిఁగిసింహాసనాసీనుడై
జలజాతోద్భవమాధవాదిదివిషత్సంఘంబు సేవింపఁగా
నలర న్వీరగణంబుమోల నవసంఖ్యాధిక్యలక్షోన్నతిం
గొలువై వేడుక వీరబాహుసమరోగ్గుం గాంచి భవ్యంబుగ॥. 196
- అ॥ వె॥ రథముఁ దెమ్మువేగఁగణమున కరుగఁగ, వలయు ననుఁడు స్వామిఁగవచనమపుడు
వేడ్క నాలకించి వీరబాహుఁడు నెప్పె, బవనుతోడ నతఁడుఁగట్టిమమెఱయ. 197
- వ॥ సత్వరంబుగఁ జని నానారత్నవిచిత్రితం బగు రథం బాయ త్తంబుఁ జేసి తెచ్చిన
సన్నిధికిఁ జని వీరబాహుండు విజ్ఞాపనం బొనర్పఁ గుమారుండు సింహాసనంబు
డిగి రథంబు నధిరోహించె నంత. 198
- క॥ కమలాసనకమలేశ, ప్రముఖామరసంఘమెల్ల ♦ భాసుర లీలం
దమతమవాహనములపైఁ, గ్రీమమొప్పఁగ నెక్కి రంబిఁకాసుతునాజ్ఞ॥. 199
- క॥ గరుడాహుధుం డయ్యెను, హరి వద్మజుఁ డంచ నెక్కె ♦ నమరేంద్రుండు॥
గరమలర విమానంబును, నరదంబులపైఁ జెలంగి ♦ రల సైన్యకతుల్. 200
- వ॥ ఇట్లు సమరసన్నాహసముత్సాహభరితులై వాహినీద్వయసంబు లగు భూతగణం

బులతోడ, ప్రళయార్ణవకల్లోలమాలికాఘోషంబుల ననుకరింపుచు, బృందారక
దుందుభులును, కర్కశ కాహళికాపటహండిమాదిఘోషంబులు మొరయ,
సురలు విరులవర్షంబులు గురియఁ బట్టుగ నట్టహాసంబులు సెలంగ నభంగవికృ
మంబులఁ బారావారతీరంబుఁ జేరిరి.

201

ఆ॥ వె॥ అపుడు బహుశతాంగహయసింధురపదాతి, చరణధుతపరాగచయముచేత
పంకిలత్వ మొంది • పాధోధి దాటంగ, నలవియయ్యె నిఖిలబలములకును.

వ॥ ఇట్లు షణ్ముఖుండు సేనలతోడ నంభోనిధి దాటి పురియు త్తరద్వారపరిసరంబున
విడిసె; నప్పుడు,

203

క॥ హరివిధులు శంభునందను, చరణంబుల కెరగి యనిరి • జగదీశ! మహా
కరుణామతి! విను దానవు, పురము నిపుడు నీవు చేరఁబోల దధీశా!

204

గీ॥ ఇచట మీరున్నచో నిదియెఱిగి వాడు, పోరికరుదెంచునప్పుడు • శూరపద్ము
గర్వ మణగింపు మనవుడుకొంచభేది, హరివిధులుసేయు ప్రార్థన • మాలకించి.

వ॥ ఈక్షణంబ విశ్వకర్మను రావించి యొకపురంబు నిర్మింపు మనవుడు నతఁడు
నానారత్నగోపురప్రాకారమంటపపరిశోభితంబును వివిధ, విచిత్రగృహాలంకృత
రాజవీధి మనోహరంబును, సకలవిభవాభిరామంబును, హేమనిర్మితం బగుట
హేమాఖ్యంబును నగు నగరంబు నిర్మించి విజ్ఞాపనంబు గావించిన కుమారుండు
దానిం గనుంగొని సంతోషించి రథంబు డిగ్గి యం దొక్కదివ్యభవనంబునఁ బ్రవే
శించె; నంత హరిబ్రహ్మదులును నఖిలసేనాపతులును బ్రత్యేకంబ యథార్హ
స్థానంబుల నివసించిరి.

206

ఆ॥ వె॥ శివకుమారుఁ గొలుచు • సేనాపతులపేరు, లేర్పరింతుఁ జెవుల • కింపుగాను
వినుడు శౌనకాదివిబుధపుంగవులార!, సావధానచిత్తు • లగుచు నిపుడు.

207

వ॥ అని సూతుం డిట్లనియె; నమ్మహావీరులు శుభ్రుండును, మేఘమాలియు, శ్వేత
శీర్షకరుండును, కపాలియు, అప్రసిద్ధుండును, చిత్రాంగుండును, జ్వలంతాలువు,
వజ్రభీముండును, ఉగ్రుండును, పిష్పలుండును, ఉగ్రేభుండును, నందిసేనుండును,
బ్రహ్మజుండును, బ్రహ్మసేనుండును, పద్మకుండును, కరాళుండును, దండుం
డును, పత్త్రకుండును, పతిపనేమియు, హుతవహుండును, పుష్పదంతుండును,
రుద్రాకారుండును, హరుండును, మతిజిత్తును, కేతుమాలియు, వక్త్రుండును,
బ్రహ్మకేశుండును, నదీపతియు, కళింగుండును, ఘోరుండును, అచ్యుతుండును
అచలుండును, శాతుండును, చిత్రసేనుండును, భూరియు, శీలకుండును, మాజ
యుండును, మానవుండును, సింహుండును, ఉత్తరసింహుండును, ఉపతిష్ఠుండును
జయుండును, శౌచుండును, మత్తకుండును, మతంగుండును, చండియు, మహా
బలుండును, శ్వేతుండును, నీలవక్త్రుండును, సుబాహుండును, అండాభరణసము

డును, కాకపాడును, పింగళుండును, సమాయుండును, మాధుండును, నికుం
భుండును, కుంభశకుండును, పాలకుండును, విశిఖుండును, శతతాలువును,
హయగ్రీవుండును, ఆయుతాక్షుండును, సహస్రబాహుండును, అనంతుండును,
వాముండును, మంగళకేశుండును, పోముండును, వజ్రమాలియు, చండుండును,
అజముఖుండును, శరభుండును, క్రిందుండును, ఆధకుండును, కబంధుండును,
మేఘుండును, విజయుండును, విక్రముండును, శాలికుండును, దండుండును,
వ్యాఘ్రుండును, కాలపాశుండును, నిష్ఠురుండును, దశముఖుండును, కుముదుం
డును, భానుండును, ధనంజయుండును, వృషభరూపకుండును, శుచిముఖుండును
అనలకేశుండును, సువక్త్రుండును, మత్తుండును, ఉన్మత్తుండును, నందియు, మనోభ
వుండును, వాయువేగుండును, సహస్రబాక్కుండును, భానుకంఠుండును, పతం
గుండును, శుక్లండును, అనీకుండును, అసితుండును, సునాదుండును, సుమాలియు,
మాలియు, అత్రీయు, అసురకాలుండును, హరికేశుండును, జ్వాలాకేశుండును,
వీరంద అష్టోత్తరశతసంఖ్యం బరగుదురు. 208

ఉ॥ అంత మురారిముఖ్యుడివిజాళి నవాధికలక్షవీరు ల
త్యంతము వజ్రహస్తలును ♦ దండ భజింప నుతుల్ ఘటింపుచున్
వింతఁ జెలంగు భాసురనవీనమణిమయ భద్రప్రీతిపై
సంతసమొప్పునుండె గిరిజాప్రియసూనుడు వైభవోన్నతిన్. 209

ఉ॥ నారదమాని యంతకదనప్రియుఁ డౌటను వేగ వచ్చి యా
శూరునిఁ గాంచి నీగురువు ♦ శుక్రుఁడు మత్స్యుఁ డెన్నఁ గాన నీ
కారయ సేమముం గలుగ ♦ నాక్షతమం బగు నొండుమాట నీ
తో రహి చెల్పవచ్చితిని ♦ దోయధిదాటి పరాక్రమోన్నతిన్. 210

తే॥ గీ॥ శంభుసూనుఁడు నీతోడ సమరమునకు, వచ్చె నతనికి భయపడవలదుమదిని
సంగరమొనర్పనీకును జయముఁగలుగఁ, దపమొనర్చెదననివేల్పుతపసిచనియె.

క॥ శూరుఁడు తదీయవచనము, సారెకు విని యలిగి నాకు ♦ సమరమొనర్పన్
భారంబొకొ యని చెంతను, ఘోరాఘోరులనుజూచి ♦ గొబ్బున మీరల్. 212

చ॥ జలనిధిఁ దోడితెం డనినఁ ♦ జయ్యన వారలుఁ బోయి వాని ను
జ్వలగతిఁ దోడితేర వట ♦ వారిధిఁ గన్గొని శూరుఁ డిట్లనుం
దలపక యస్మదాజ్ఞ సుపథంబున నర్భకుభూతసైన్య మి
వ్వల విడువంగ వచ్చునె లవంబు వివేకము లేక నీమదిన్. 213

వ॥ అనిన సముద్రుండు శూరపద్మున కిట్లనియె. 214

క॥ ఏలా వాడైగోపము, బాలుని వారించునట్టి ♦ పటిమయ నాకుం
బాలునె? యతఁడు సురేశుఁడు, తూలితి తద్భూతసైన్యధుతధూళితతిన్. 215

గీ॥ అనుడు వనరాశివచనంబు ధీ లాలకించి, యరిగె షణ్ముఖమీదనఁ య్యసురమాళి
యింతలో దూత లఖిలవృత్తాంత మరసి, వేగఁజను దెంచి పలికిరి వివరముగను.

మ॥ దనుజాధీశ్వర! బాహుశౌర్య మిరవొందన్ ఖ్యాతిఁ జూపట్టి యం
బునిధిం దాటి సమస్తభూతతతితోఁ ధీ బొల్పొంద నక్కొంచభే
దనుఁ డేతెంచి పురాంతికంబున విచిత్రం బొప్ప భాస్వత్పురం
బును నిర్మించి హరింద్రముఖ్యదివిషత్పుంజుబు సేవింపఁగన్.

217

—* శూరుండు భానుకోపు నని కనుపుట *—

వ॥ సకలవిభవంబులం జెలంగుచు నీతోడ యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై యున్న వాఁ డని
విన్నవించిన వారలవచనంబులు విని వీరబాహునివలన దగ్ధంబైనలంకాపురంబును
గనుంగొనుచు, శూరపద్ముండు రోషభీషణాకారుండై కనుగవ కెంపుసాంపార
నాక్షణంబ నిజాత్మజుండగు భానుకోపుఁడోడితెమ్మని దూతలం బనిచిన వారలరిగి
తద్వృత్తాంతంబు నతని కెఱింగించిన,

218

క॥ బలము లసంఖ్యంబులు తను, గొలువగ రథమెక్కి భాను ధీ కోపుండు శౌర్యో
జ్వలతన్ శీఘ్రము శూరుని, నిలయద్వారంబునందు ధీ నిలిపి రథంబున్.

219

వ॥ ఆస్థానంబున రత్నసింహాసనాసీనుండైన శూరపద్మునిసన్నిధికిం జని నమస్కా
రంబుఁ జేసి చెంత నిలిచిన,

220

క॥ శూరుండు సుతునిఁ గనుంగొని, వారక వృత్తాంతమెల్ల ధీ వచియింప మహా
దారుఁ డలభానుకోపుండు, సారెకు నాలించి దనుజుఁడంద్రుని కనియెన్.

221

క॥ జనక! చని యీక్షణంబున, ఘనసాహసమొప్ప భూత ధీ గణముల నెల్లం
దునుమాడి కలనఁబాలునిఁ, గొని తెత్తు స్నీదుకడకుఁ ధీ గుతుకం బెసఁగన్.

222

వ॥ అనిన తనూజునివచనంబులు విని సంతృప్తహృదయుండై రణంబున కతనిం బనిపె
నని సూతుండు సెప్పిన విని శౌనకాదులు కుతూహలభరితులై తరు వాతివృత్తాం
తం బెల్లయ్యె నని యడుగుటయు,

223

ఉ॥ రాజితశైలధామ! సురరాజముఖామరపూజ్య! యామినీ
రాజకళావతంస! నగరాజసుతాపరిరంభలోల! గో
రాజవరాధిరూఢ! ఘణిరాజసముజ్జ్వలభూష! వాహినీ
రాజలసన్నిషంగ! రతిరాజవిభంజన! భక్తరంజనా!

224

క॥ సవనాశనహృత్తామర, సవనాంచచ్ఛంచరీక ధీ సర్వేశ హరా
సవనాశనకృతినాట్య, త్సవనానాదురితదూరసకలాధారా!

225

పంచ॥ ధరాధరాత్మజామనోజ్ఞ ధామ! ధామసన్నిభా!
సురాసురార్చితాంఘ్రిపద్మసోమ! సోమశేఖరా!

చరాచరాదివిశ్వపోషాసార ! సారసాస్త్రసం
హాహా ! హారా త్రయీశిఖావిహార హారనిర్మలా !

226

గద్యః

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాగారవిందార్పితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామార్యపాత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున వీరమహేంద్ర
కాండంబునందు సర్వంబు
నే కా శ్వా సము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం త ర్గ త

వివరహస్తాక్షరవినిర్మలము

యుద్ధ కాండము.

ప్రథమాశ్వాసము.

గౌరీప్రియ! భక్తా
లీ గోదుగ్రమ ! భైరవకూరి ♦ లింగాత్మజము
శ్వాగలునృపవాంఛాప్రద,
శ్రీగళ! కరుణాంతరంగ! ♦ శ్రీశివలింగా!

1

వ॥ అవధరింపుము చోమహర్షణతనయుం డగు సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల
కిట్లనియె.

2

—* భానుకోపుడు యుద్ధసన్నద్ధుడగుట *

సీ॥ భానుకోపుడు తండ్రిపనుపున శీఘ్రంబ, యాత్మగృహంబున ♦ కరుగుదెంచి
వజ్రనిష్ఠురమైన ♦ వర్మంబు మ్రోదాల్చి, మణికిరీటముఁ బెట్టి ♦ మస్తకమున
వివిధభూషణములు ♦ వేడుక ధరియించి, వీరపట్టంబును ♦ వెలయఁ గట్టి
మండలాగ్రము భుజామండలిఁ గీలించి, చాపతూణీరముల్ ♦ సంగ్రహించి
యంగుళీత్రాణ మలర గోధాజినంబు, చెలువుమీరంగ మణిబంధ ♦ సీమఁ గట్టి
మోహనాస్త్రంబులదృఢతంబులుగ మెరయ, భీకరాకారుడగుచును ♦ బెంపుమీర.

వ॥ మఱియుఁ దప్తజాంబూనదభాసమాన పీతాంజరధరుండును, ద్రోణప్రసూన
మాలికాప్రభావిభాసురకంతుండును, కటితటీఘటితకరవాలుండును, ననేకశస్త్రా
స్త్రభరితరథకోటిసమన్వితుండును నగుచు దానవేంద్రసూనుండు త్రింశత్ప
హస్రతురంగసంయుతంబును, మహాఘోన్నతంబును నగు రథం బధిరోహించి యిరు
గెలుకుల జామరఛత్రపాణులును, తాంబూలపేటికాధారులును, కరవాలభేటక
ధరులును స్వాదూడకపరిపూరితభృంగారుధరకింకరులును, కళాసూచికాసక్త
హస్తలును పరివేష్టించికొలువ నిట్లు శూరాత్మజుండు పురంబు వెడలె; సతని

వెంట విజయుండును, దుర్జయుండును, నలుండును, సెయ్యుండును, మాయుండును, ముసలియు, గంటకుండును, ఖరమూర్తులును, దశముఖుండును, ముసలభుండును, మహాబలియు, బిచండుండును, జండుండును, భీమముఖుండును, మహిషుండును, నుగ్రబాహుండును, విష్ణుసేనుండును, విజయసేనుండును, నసురసేనుండును, సోమకుండును, మధూచ్ఛిష్టుండును, శశిభిత్తుండును, శితియును, శూన్యకేతుండును, సూచీవక్త్రుండును, విమోకుండును నను పేరులంగల సేనాధిపతులును, నియుతసంఖ్యాకవాహినులును నన్నియ రథగజాశ్వంబులును, శీఘ్రంబ నిర్గమించునపుడు.

4

సీ॥ పటహండిమభేరి ♦ చటులనిర్ఘోషముల్, తురగ హేషారవ ♦ స్ఫురణములును
గంధేభసందోహ ♦ ఘనబృంహితంబులు, రథచక్రినిష్ఠురా♦రావములును
గజహయకంధరా ♦ ఘంటానినాదముల్, ఘనతరసైనికా ♦ క్రిందనములు
సంవర్తసమయాబ్ధి ♦ జనితఘోషములట్లు, భూనభోంతరముల ♦ భోరుకొనియె
సైన్యపదధూతబహురజఃస్సంఘమెల్ల, నబ్జబాంధవమండల ♦ మావరించె
వందిమాగధసంస్తుతి♦ధ్వనులు మించె, వాహినీభారమునను నుర్వర చలించె. 5

వ॥ ఆసమయంబున.

6

క॥ ఊర్జితబాహుపరాక్రమ, నిర్జితభానుఁ డగు దైత్యునిర్గమనంబున్
నిర్జరహాని యెఱింగి గుణార్జవనిధి గుహునికడకు ♦ నరుదెంచె వెసన్. 7

క॥ చనుదెంచి శైలకన్యా,తనుసంభవుచరణములకుఁ ♦ దద్దయు నతుండై
వినుతి నొనర్చుచు సిట్లను, ఘనతర సంగ్రామకౌతు ♦ కంబు దలిర్పన్. 8

గీ॥ స్వామి ! నావిన్న పమువినఁపలయునిపుడు, కరుణతోడనుయ్యుదాఁగమనమెఱిగి
శూరపద్మండుదనసుతుఁబోరిక నిచె, బాల్యజితభాస్కరాటోపుఁభానుకోపు.

గీ॥ సైన్యములతోడఁ జనుదెంచెఁసత్వరముగ, కదనభూస్థలి సమ్మోహఁకారకుండు
పటుపరాక్రమధుర్యుండుభానుకోపు, డతఁడుసామాన్యుడనియెంచఁనగు నెమదిని.

వ॥ పూర్వకాలంబున హరి, బ్రహ్మ, యమ, వరుణుల గదనంబున మదం బణంచి
బ్రహ్మవిష్ణుల బ్రహ్మస్త్రచక్రింబులు దక్కఁ బ్రచేతసుపాశంబును, దండ
ధరు దండంబును, బలాత్కారంబునఁ గొనియె. అద్దురాత్ము వధించుటకు నీ
వసమర్థుండ వగుదు వనిన నారదువచనంబులు విని మహామహుండైనగుహుండు
మందస్మిత వదనారవిందుండై యిట్లనియె.

11

క॥ శరభముతోడ మృగేంద్రము, కరికేసరితోడ, జంబుకము బెబ్బలితోఁ
గర మెదిరించిన చాడ్చున, దురమున నాతోడ వీడు ♦ దొడరుట యెల్లన్. 12

క॥ అని పలికి చెంగట మహాఁఘనబలుఁడగు వీరబాహుఁ ♦ గని యిట్లనియెన్
జని వేగ నీవు దుర్మదు, మనుజుజాశను బోరిలోన ♦ మద ముడుపనగున్. 13

వ॥ మఱియు విను మష్టాధికలక్షవీరులును, సహస్రవాహినులగు బలంబులతోడ
నద్దురాత్ముని పురంబు నిరోధించి, సాలంబు నిర్మూలంబుసేసి, తత్తైన్యంబుల
నుక్కణఁగించి మహాజిత్వరుండవై సత్వరంబున మత్సముఖంబున కరుదేరవలయు;
ననవుడు విని వీరబాహుండు మహాప్రసాదంబుని యతని యనుజ్ఞఁ బడసి, 14

—* వీ ర బా హుఁ డు యు ధ్ధ ము న కు వె డ లు ట *—

సీ॥ వీరలక్షణము లు ♦ ద్వేలమై కనుపట్ట, రత్నకోటీరంబు ♦ రాజిలంగ
కంఠంబునందు ముక్తాహారము లెసంగ, శ్రవణకుండలదీప్తి ♦ రహిఁ దలిర్ప
కాంచనసూత్రంబు ♦ కటితటి మెరయంగఁగంకణాంగదములు ♦ గరిమదనర
పద్మరాగప్రభా ♦ భాసమానోర్మిక, లంగుళీదళముల ♦ రంగుమీర
దండధరుఁ డొగి దండంబుఁదాల్చినటుల, ఘనభుజామండలంబున ♦ గదవెలుంగఁ
బురహరుండు పినాకంబు ♦ బూనినట్లు, చండకోదండ మలర నుద్దండ పటిమ.

వ॥ మఱియు శరపూరితతూణీరబద్ధపార్శ్వండును, కరవాలతోమరాద్వాయుధ
భాసమానుండును, మేరుమందరకైలాసమహోన్నతరథానాథుండును, శంఖ
కాహళ నిస్సాణపటహరవాన్వితండును, వీద్యమానలసచ్చామరపరిశోభితుం
డును, నభ్రంకవవైజయతీపతాకాభిరాముండును, పూర్ణిమాసుధాకర విమల
ముక్తాతపత్రండును, వీణావేణుమృదంగధరపరీవృతపార్శ్వండును, వందిమాగధ
జేగీయమాన నిజశౌర్యాదార్యాదిగుణవిచక్షణుండును నగుచు యుద్ధసన్న
ద్ధుండై వెడలె, నయ్యవసరంబున మహావీరులగు సేనాధిపతులు రథానాథులై
తమతమ సేనలతోడ నతనివెంబడి చనిరి. మఱియు భూతసంఘంబులు సహస్ర
వాహినులతోడఁ జనియె నిట్లు చనునెడ దత్తైన్యపదఘట్టనోద్ధాతపరాగనిచ
యంబులు సేనానిసమరాగమనంబు నుడువుటకుఁ బరతెంచుటంబలె బలంబు
లావరింపకయమున్న దనుజపురంబుగప్పె నంత. 16

చ॥ అలఘుతరాట్టహాసము లుదగ్రతరార్భటు లుగ్రహంకృతుల్
వెలయఁగ ధావనంబు లతి ♦ వేగముగా నితరేతరంబు వీ
రులు గడుమండలాకృతుల ♦ రూఢిఁజెలంగుచుఁ బోయి కొందఱు
జ్వలగతి దైత్యరాట్పురమువాకిలిఁ గమ్మిరి దొమ్మి మీరగన్. 17

ఆ॥ వారికన్న మున్ను ♦ వడి భానుకోపుండు, శంభుసుతుని శూరుఁసముఖమునకుఁ
బట్టి తెత్తుననుచు ♦ బ్రతినఁ బన్ని పురంబు వెడలి చనియె సైన్యవితతితోడ.

వ॥ అంత నయ్యసురసైన్యంబులు భూతసైన్యంబులంగనియు, సరకుఁగొనక కిలకి
లార్భటుల నొనర్చిన విని భూతగణంబులును సింహనాదంబులు సెలంగ దైత్య
సంఘంబులపైఁ గదిసిన. 19

—* అనురసైన్య భూత సైన్యముల యుద్ధము *—

గీ॥ దనుజవీరు లపుడు ♦ దారుణాకారులై, యధికరోషవశత ♦ సంపగములు
నిష్ఠురంబులైన ♦ నిఖలాయుధంబులు, బరపి రపుడు భూత*బలముమీఁద. 20

వ॥ ఇట్లు పరపిన వార లనూనాయుధభూతంబుల భూతంబులకరంబులు ఖండితంబు
లయ్యుఁ బదంబులుఁ దెగియుఁ గాయంబులు విచ్ఛిన్నంబులయ్యు నట్లు బహు
విధంబుల బడలువడి మూర్ఛఁజెంది రంత, 21

క॥ కర మలిగి మగుడి భూతము, లురువడి నార్పుచును దైత్య ♦ నొగి దైత్యునిచే,
హరిచే హరి, ద్వీరదముచే, ద్వీరదము, రథమున రథంబు*వెసఁ దునుమాడె.

వ॥ ఇవ్విదంబున భూతగణంబులచే ననురసైన్యంబులు హతంబగుటఁ గనుంగొని
భానుకోపుని సేనావిభుడు నలుం డనువాఁడు సత్వరంబుగా భూతసైన్యంబుల
మీఁద రథంబుఁబరపికోదండంబునఁ గొనయంబెక్కిడి నిశితశరపరంపరలఁగురిసె.

గీ॥ తచ్చరాహతి భూతజాతంబులోనఁ, గొంద టుర్విని మూర్ఛనుఁ ♦ జెంది పడిరి
కొంద టిగిరి వేగ దిక్కోణములకు, నదియుఁ గన్గొని పటురోష*మొదవమదిని.

శా॥ సింహస్యం డను భూతనాథుఁడు సముజ్జ్వంభత్ప్రతాపంబున
సింహంబట్ల చెలంగుచుఁ బటుగదఁజేబూని రథ్యంబుల
సంహారం బొనరించె దండధరు నోజు బోరి యదైత్యుఁడు
సంహారోగ్రుఁడువోలె గన్గవ శిఖిజ్వాలావళుల్ గ్రక్కుచు. 25

క॥ వీనిరణంబున నెదిరి య, నూనపరాక్రమము మీర ♦ నురుమాడి జయం
బేముం గొనియెద నట్టుల, గొనియెడలఁ గేలఁ గార్ముకముఁ బట్టుదునే? 26

వ॥ అని ప్రతినఁ బన్ని శరములు వర్షించిన, 27

క॥ అంతట సింహముఖుండు ను, రంతతదీయాస్త్రసమితి ♦ కభిముఖుడై య
త్యంత మతనియరదము దు, ర్ధాంతపటిమ నెక్కి దునిమెఁ ♦ దచ్చాపంబు. 28

గీ॥ దనుజుఁ డార్పుచు మగుడి నుద్దండలీల, వజ్రనిష్ఠురమగు సింహ*వదను మేను
దండతాడిత మొనరించె ♦ భండనమునఁ, బ్రకటతరసాహసోద్దండ*పటిమ దనర.

వ॥ అంత సింహముఖుం డలిగి యన్నలునివక్షస్థలం బతినిష్ఠురంబులగు ముష్టిప్రహ
రంబుల నొప్పించి పదంబుల నవలీలఁ గేలంగొని జిఱజిఱఁద్రిప్పి నేలంజిదిపి
నూరువ్రయ్యలఁ జేసె నయ్యవసరంబున. 30

—* సింహస్య చండూల యుద్ధము *—

క॥ చండుఁ డరుదెంచి కురిసెను, కాండసహస్రములు సింహు*కాయమునను సిం
హుండును మృతుఁడౌ యన్నలు, దండముఁగొని చండునడచె ♦ దర్పమణంగ.

వ॥ అంతః జండుండును దండధరుండునుంబోలె నిజభుజాదండంబున దండంబుఁద్రిప్పి
సింహాస్మ్య నడచె; నిట్లన్యోన్యదండతాడితు లగుచు నిర్వురు మూర్ఛాకాంతులై
ధరాస్థలిం బడుటంగనుంగొని రోషభీషణులగుచు రౌద్రంబున నీలమాయు
లిర్వురు దలపడి రయ్యవసరంబున. 32

క॥ నీలుం డుద్ధతి దండముఁ, గేలంగొని మాయుమీఁదఁ ♦ గినుకను వైవన్
దూలుచు బలంబు మాయుఁడు, నేలంబడె మూర్ఛనొందినిమిషార్థమునన్. 33

వ॥ అంత మూర్ఛఁదెలిసి కోపోద్దీప్తితుండై మాయుండు మహాబలుండగు నీలు
మీఁద శూలంబువైచిన నతండు గొంతతడవు మూర్ఛాకాంతుండై యంతలోన
దెప్పిఱిల్లి కోపోద్దీప్తితుండై యారాక్షసువక్షస్థలంబు కరతలంబులం బెట్టడచి
కట్టలుక వానింబట్టి పెడకేలు గట్టి నిష్ఠురదంతంబుల నతనిగళంబుఁగఱచి తద్రుధి
రంబులఁ గ్రోలి విగతజీవుని జేసె నంత. 34

క॥ పూర్వము మూర్ఛాగతులై, యుర్విఁబడిన చండ సింహు ♦ లురుతరసంజ్ఞ
బర్హి ధృతదండు లగుచున్, గర్వోన్నతి మెరయ మగుడఁ ♦ గదనోత్సుకులై. 35

వ॥ ఇట్లొండొరు లుద్దండత దండంబులుఁ ద్రిప్పుచుఁ బాదంబుఁ జూపిశిరంబును, శిరం
బుఁజూపిపాదంబును, నొప్పించుచు, దప్పింపుచుఁ, జలంబు, బలంబు, నేర్పు,
నోర్పు, ధైర్యంబు, శౌర్యంబు మెగయఁ బోరుచు, 36

గీ॥ భూతగణపతిసింహుండు ♦ భూరిపటిమ, దండ మొగిత్రిప్పి వేసె నుద్దండలీల,
తోడనెతదీయదండంబుఁ ♦ దునిమివైచె, దనుజుఁడునిరాయుధుండయ్యు♦ ధైర్యమహిమ.

వ॥ మఱియు ధృతదండుండగుచు నతఁడోడ నిజభుజాబలంబుఁ జూపుచు. 38

క॥ కరమునను సారెసారెకు, నురువడి మర్దించెఁ జండుఁ ♦ డొగి సింహాస్మ్యన్
గర మలుక నతఁడు చండుని, కరము విఖండితముఁజేసె ♦ ఘనదండమునన్. 39

వ॥ ఇట్లుఖండితంబైన తత్కరంబు భూరుహమునుండి శాఖయుంబోలె భూతలంబునం
బడియె; నవ్విధంబునఁ బడిన నిజకరంబుం గొని వేటొక్కకరంబునఁ జండుండు
ప్రచండంబుగసింహనాదం బొనర్చుచు, సింహాస్మ్యవక్షస్థలంబునం బ్రయోగిం
చిన నమ్మహామహుండు భయంకరంబున వానిపాదంబునం దన్నె; నది గనుఁగొని
వియచ్చురులు హర్షోత్కర్షంబునఁ బొదలుచు నిట్లనిరి. 40

గీ॥ సింహ ! దానవకుంజర♦ శ్రేణిలోన, బహుబలాధికుఁ డితఁడు దోర్బల మెసంగ
నిద్దురాత్ముని బరిమార్పు ♦ మీక్షణంబ, యనెడు దివిజలవాక్యంబు♦ లాలకించి.

వ॥ అతులభుజారంభుండగు సింహుండు మాతంగంబుపై కురుకు సింగంబు తెఱంగునఁ,
బన్నగంబు నొడయు వైన తేయువిధంబున, వృషభంబుపై లంఘించు శార్దూ

లంబు చాడ్చున, నద్దనుజుపైఁ గవిసి వానికపోలంబుఁ బగుల నడచి విగతప్రాణు
జేసె నయ్యెడ. 42

తే॥ విగతచైతన్యఁడైనట్టి ♦ విమతుప్రాణ, పవనములుఁగొనిపోవఁగాభయము జెంది
యమభటులు సింహునడిగి తదాజ్ఞవడసి, యంతఁజేర్చిరి నిజనగరాంతికంబు. 43

వ॥ ఇట్లు చండుండు దండధరాలయంబునకుం జనుట నెఱింగి యజముఖుం డను దాన
వుండు వికృతముఖుం డగుచు నెదిర్చి సింహస్యని నిలు నిలు మని గర్జింపుచుఁ
దారసిల్లిన వానిం గని మహా బలుండగు మధుండను భూతసేనాపతి, యెదిరించె,
నాసమయంబున, 44

—* మధ్వజముఖులయద్ధము *—

క॥ అజముఖుఁడు వాసమీఁదను, నిజభుజశౌర్యంబు మెరయ ♦ నిష్ఠురబాణ
వ్రజముం గురియ మధుఁడు మద,గజమట్టల దచ్చరాళి ♦ గణియింప కొగి. 45

వ॥ నికటస్థితం బగు నొక్కవటంబుఁ బెకలించుకొని ధరాతలం బ్రదువ సింహనాదం
బొనర్చుచు గిరికి నెగురు సింహకిశోరంబు చందంబున నజముఖునిరథంబుపైకి
లంఘించిన, 46

గీ॥ అమ్మహాధ్వని విని గుండెలవిసి భీతి, దైత్యుఁడయ్యెడఁ దనచేతి ♦ ధనువు విడిచి
వేపమానాంగుఁడగుచును వికలుఁడయ్యె, వానిఁగన్గొనిమఘుఁడొక్క ♦ వాక్యమనియె.

క॥ నీవొకశూరుఁడవే యో హో, వెరచెద వాజిలోన ♦ నుండకుమింక.

వేవే చను మని పలికి మ,హాటవమటువైచి విడిచె ♦ నతనిరథంబున్. 48

వ॥ ఇట్లులసంబులాడి మధుం డజముఖునిరథంబు వోవిడచిన నతఁడు శిబిరంబునకుం
జనక శోకాకులుండై, 49

క॥ దురమున గవిసిన పగతుం, బరిమార్పఁగఁజాలనైతి ♦ మద్బాహుబల
స్ఫురణం బేటికి? నీగతి, ధరఁ బ్రదుకుటకంటె మేల్గదా నిధనంబున్. 50

వ॥ అని మనంబునం దలపోసి యద్దనుజుండు చలంబు నూలుకొల్పుచు యుద్ధసన్న
ద్ధుండై సింహనాదంబు నెలంగ ననర్గళంబుగా మార్గణంబులు వర్షింపుచు సత్వ
రంబుగా నమ్మధుని వెనుదగిలిన. 51

క॥ అతఁ డజముఖుఁగని నవ్వుచు,ధృతిమీరగఁ దిరిగి భూరితేజుండై యు
ద్ధతి వారించెను దచ్చర,వితతి నిరాయుధుఁడనయ్యు ♦ విస్మయలీలన్. 52

వ॥ మఱియు నవ్విధంబున నయ్యజముఖుం డనేకశరపరంపరలు పుంఖానుపుంఖం
బులుగాఁ బరపినఁ గనలి మధుండు మునువలెఁ దచ్చరంబులు వారించి, తద్ర
థంబు కేలంగొని దమజనహితంబుగాఁ ద్రిప్పి సముద్రంబునం బడవైచిన, నయ్య

సుర నడుమ నమ్మహితలంబునంబడియు ధృతినెడక తేచి రోషంబున మధుని
వక్షస్థులంబున ముష్టిఘాతంబుఁ గావించె; నంత,

53

క॥ పరిఘోజ్జ్వల మగు భుజమున, నురుతేజుఁడు మధుఁడు దనుజునునుడి నడచెన్
సురనాథుఁడు వజ్రాహతి, ధరణిధరమువోలె భూరితరకోపమునన్.

54

వ॥ మఱియు నయ్యిరువురు భుజశౌర్యంబు లవార్యంబులై మెరయఁ గేశాకేశియు,
బాహుబాహియు, మొదలైనసమరంబులఁబోరుచు, మల్లులంబోలె భూతలంబునం
బడుచు, లేచుచు, బహుప్రకారంబులఁ దమతమవిక్రమంబులఁ జూపి; రంత.

55

క॥ ఘనబలుఁడు మధుఁడు కపటం, బున ధారుణిఁ బడి నిజాంకమున నిడి దైత్యున్
ఘనమండలపర్యంతము, దనపదమునఁ జిమ్మె నద్భుతంబుఁ దలిర్పన్.

56

వ॥ అజముఖుండు ధరాతలంబునం బడి దిగ్గనలేచి యమ్మహావీరున కభిముఖుండై సత్వ
రంబుగా రాద్రోద్రోకంబడరం జనుదెంచి యమ్మహావీరుండగు మధుండు లేచునం
తలోన నతనియురంబుఁ గరతలంబున జరచి మాయచేత నదృశ్యుఁ డగుచు
వైష్ణవచక్రంబుఁ బ్రయోగించిన.

57

క॥ అదియు నిరాయుధు మధునిం, గదనంబునఁ జెనక నీతి కదని వేగన్
గదియుచు నేసిన వానిన్, విదళించెన్ దత్కరంబు విస్మయ మొదవన్.

58

వ॥ ఇవ్విధంబున నిజాయుధంబుచేతఁ గరంబుఁ దెగి యమ్మహాబలుండగు నజముఖుం
డు హతుండయ్యె; నంత,

59

గీ॥ అసురసేనాధినాయకులందఱుకఁ, బాడమఁ బెల్లార్చి మధునిపై భూతగణము
పైని శరవృష్టిగురిసి రెంతే నిదాఘ, జలదములఁబోలికను మహాశౌర్యమెసఁగ.

వ॥ అయ్యవసరంబున భూతసంఘంబులు భయాకులంబులగుట గనుంగొని మహా
యుధుండును, నియుతవీరాగ్రగణ్యుండును, శాత్రువదండకుండును నగుదండకుం
డనువాఁడు నిశితశరజాలంబు లాభీలంబులుగా నిగుడింపుచు, గోపాలుండు
గోవ్రజంబులపోలిక నసురబలంబులఁ బారదోలె; నప్పుడు,

61

ఉ॥ వానినిశాతబాణములు విడిగ నాట దురంబులోపలన్
దానవవీరులందఱు విదారితపాణులు భిన్నపాదు లెం
తేని విశీర్ణవర్ములును నిర్దళితాంగులు నై మహర్నిచే
బ్రాణములం దొలంగిరి, విపద్దశ గూడునె మెంతవారికిన్?

62

వ॥ మఱియు వీగతప్రాణులంబోలె నున్నీలితనయనులై నేలంబడియుండువారును,
మహాంభోనిధిస్వనంబులకైవడి నార్తరవం బొనర్చువారును, కర్ణనాశికాచ్ఛేదం
బులవలన దుఃఖించువారును, దరిమికొనివచ్చు నరిబలంబులం గని భయాకుల
చిత్తులగుచుఁ బరుగులెత్తువారును, నొక్కొక్కయెడ రిపుయోధులు గవిసిన భీతిఁ
గుడుచుచుఁ జేయునది లేక యూరకనిశ్చేష్టితులై తెరబొమ్మలతెఱంగున నుండు

- వారును నై యెల్లెడల దనుజబలంబులు పరాజయంబు నొందిన, 63
 క॥ కనియదియు భానుకోపుండు, మనకోపముతోడ నవుడు ♦ గఱచి బలురయు
 బునఁ గోదండము సజ్యం, బొనరించి దిశల్ జలింప ♦ నుగ్గుం డగుచున్. 64
 వ॥ ఆత్మగతంబున మదుపేక్షం జేసి యించుక తడవై నకతంబున, 65

—* భానుకోపుని ప్రథమ యుద్ధము *—

- సీ॥ ద్విసహస్రవాహినుల్ ♦ బెగటారి రసురులు, చిన్నభిన్నాంగులై ♦ చెలువుదక్కి
 పాటిరి కొందఱు ♦ పరికింప దానవుల్, సాహస్రవాహినీ ♦ సంఖ్య లిపుడు,
 నిలిచిరి గావున ♦ నే నిబ్బలముతోడ, సంగరం బొనరించి ♦ జయముఁ గాంతు
 జయముఁగాంచకయున్న ♦ జగతి శూరున కేను, తనయుఁడగాననితగఁబ్రతిజ్ఞఁ
 జేసి రణభైరవప్రీతి ♦ భాసిలంగ, జవనసైంధవ బంధుర ♦ స్వందనంబు
 సారథినిదోలుమనుచును ♦ జటులతరప, టిమనియోగించెఘనపరాక్రమముమెరయ.
 క॥ ధృతల సైకముష్టికుండై, యతులితగుణరావ మెసఁగ ♦ నస్త్రవితతు లు
 న్నతి వర్షించెచు భూత, ప్రతిపయిన్ ఘర్మజలదఁపటలియుఁబోతెన్.
 వ॥ అంత భూతసైన్యంబులు జన్యంబున మహాప్రతాపుని భానుకోపునివైఁ గవిసి,
 భూధరంబులును, భూరుహంబులును, మహాశిలలును, అతిఘోరంబులగు నాయు
 ధంబులును నొక్క పెట్టునఁ బెట్టిదంబుగ నైచి సింహవాదం బొనర్చిన, నమ్మహా
 మహం డతిసిశితంబులగు నంబకకోటుల నవియన్నియు దూర్ణంబ జూర్ణంబు గా
 వించి. 68
 తే॥ కుండలీకృతకోదండఁ కాండుఁ డగుచు, భానుకోపుండు మఱియును ♦ బహుశరంబు
 లాజిగురి సెనుకౌర్యవిరాజియగుచు, భూతతతిమీఁదఁ బుంఖానుఁపుంఖములుగ.
 వ॥ అతిరయంబున నబ్బాణజాలంబు నీహారంబువిధంబున భాణిపాదాద్యవయవం
 బుల విదళితంబులుచేసె. 70
 తే॥ భుజబలప్రీతి భానుకోపుండు మఱియు, నట్టహాసం బొనర్చుచు ♦ నంబకముల
 సారె వర్షించె నబ్బాత ♦ సమితిమీఁద, నంబువృష్టి నిదాఘమేఘంబుకరణి. 71
 వ॥ అయ్యవసరంబున భిన్నభిన్నాంగంబై దుధిరంబులు దొఱఁగ భూతసైన్యంబు
 దైన్యంబు నొంది పలాయితంబయ్యె నయ్యెడ. 72
 ఉ॥ భూతచమూపరాజయము ♦ పోరఁ గనుంగొని భూనికోపసం
 జాతదిలోచనాదుణిమ ♦ సర్వదిశావళిఁ గె పునింప వి
 భ్యాతబలోగ్గుఁ డుగ్గుఁడు భయంకరదండముఁ గేలఁ ద్రిప్పుచున్
 భీతిల కాత్రపుల్ నినదభీషణుడై చనుదెంచె నేడ్డెఱన్ 73
 వ॥ అనమయంబునఁ దదీయప్రతాపాటోపంబును గనుంగొని దనుజవర్యుం

డవార్యపరాక్రమధుర్యుండై సింహనాదం బొనర్చుచుఁ గోటికోటిసాయకంబు
లతనిశరీరంబునం బఱపె; నంత,

74

క॥ దండంబున నుగ్రిండు ద, త్కాండవళి విదళితంబుఁ ♦ గావించె సము
ద్దండత, వెంటనె దనుజుండు, దండముఁగొని యుగ్రిమీఁదఁదద్దయువైచెన్. 75

వ॥ ఉగ్రిండును శౌర్యసమగ్రిండును మహాగ్రిండును నై తదీయదండంబు నిజ
దండంబున విదారితంబుఁ గావించి వెండియుఁ దత్సారథిని తురంగంబుల రథం
బును నేలంగూల్చె; నిట్లు దానవధ్వంతమార్తాండుండును, శౌర్యసమగ్రిండును
నగు నుగ్రిచేత రథంబు భగ్నంబగుటయు నీడంబోక దానవేంద్రుండు మహా
జ్వలం బగు వేతాక్కరథం బెక్కి రణోత్సుకుండై,

76

గీ॥ నిశితబాణపరంపర ♦ నింది యతని, చేతిదండంబు దళితంబుఁ ♦ జేసి మఱియు
తీక్ష్ణనారాచచయముఁ దద్దేహమందు, మిగుల నాటించె విక్రమోన్మేష మలర.

గీ॥ ఉగ్రిఁ డయ్యంబకముల మహాగ్రిపటిమఁ, గేలవిదళించియటమీఁదలీలనెదిరి
భానుకోపునిరథముతోఁభానుబింబ, మంట వడిఁజిమ్మెనమ్మెయి నాహవమున. 78

వ॥ అయ్యవసరంబున రథంబుతో నెగసివచ్చు భానుకోపుం గని భానుండు భయ
విహ్వలుం డగుచు, నిజాపరాధం బేమొకోయని చింతాకులస్వాంతుండయినంత
లోన నద్దనుజుండు రథంబు భగ్నంబుగా నేలంబడి లేచి యతిరయంబున,

79

అ॥ ఉగ్రినురముఁబొడిచియుగ్రితమెఱయంగ, నంఘ్రియుగముఁబట్టియంబరమున
జవమెసంగఁజిమ్మెనత్యలోకముదాక, భానుకోపుఁ డతులబాహుపటిమ. 80

వ॥ అంత నయ్యుగ్రిం డూర్ధ్వలోకంబునుండి సుకృతక్షయంబువలన సుకృతియుం
బోలె ధరాతలంబునం బర్వతంబు కరణిఁ బడునంత నబ్బానుకోపుండు బ్రహ్మ
దత్తం బగుశక్తిం బ్రయోగించిన దానిచేత నుగ్రిండు బాధితుండై మూర్ఛిల్లి
పడియె.

81

క॥ ఉగ్రిండు భువి పడుటం గని, యుగ్రిబలుండైన దండి ♦ యర్వీధర మ
త్యాగ్రహమునఁ గొని దానవు, విగ్రహమున నేసి యార్చె ♦ విక్రమలీలన్. 82

వ॥ అంత భానుకోపుండు కోపోద్దీప్తితుండై యఖిర్వం బగు న ప్పర్వతంబు సహస్ర
సాయకంబుల నూరువ్రయ్యలుగా ఖండించిన,

83

సి॥ వెండియు దండి ప్రిచండరోషంబునఁ, జయ్యనఁ జూతవృక్షంబు వెఱికి
స్యందనస్థితుండైన ♦ సారథి మర్దింపఁ, జనియె వాఁడు కృతాంతసదనమునకు
భానుకోపుం డంతఁబటురోషమునఁ దీవ్ర, శరములు పదివేలు ♦ గురిసె మేఘ
గర్జన లలరంగఁ ♦ గడు దండినుదుటను , దచ్చరాహతి వ్రాలె ♦ ధరణి నతఁడు
దత్పతనఁ మాజిపీక్షించి ♦ తగఁబినాకి, నెట్టన నెదిర్చి తొడఁదొడల్దట్టుకొనుచు
గరములనుబట్టి గమకించి ♦ గదియువేళ, భానుకోపుండుకోపించి బాహుపటిమ.

వ॥ నిశితవిశిఖసహస్రగులు పినాకి యరంబుపయిం బరపిన నవియు నతని వక్ష
స్థలంబు గాడి సనియె; నంత, 85

గీ॥ వసుధపై వ్రాలె నాతఁడు ♦ వజ్రచేతఁ, గూలునగమట్లు నయ్యెడ ♦ గుంపుఁ గూడి
భూతగణములు విక్రమఁస్ఫూర్తిమెఱయ, భూధరంబులు భూజముల్ ♦ బూని వడిని.

చ॥ కురిసిరి భానుకోపుపయి ♦ ఘోరతరంబుగ సింహనాదముల్
శరనిధిఘోషమ ట్లడర ♦ సంగరధారుణి నంత దైత్యుఁడు
ద్భురగతి వానినన్నిటినిఁ ♦ దోడనె భూరిశరాళిఁ ద్రుంచె భీ
కరపటుసాహసస్ఫురణఁ ♦ గన్గొని వేల్పులు బిచ్చలింపఁగన్. 87

వ॥ మఱియు నమ్మహాబలుండు నిశితమార్గణంబుల ననర్గళంబుగాఁబరపినఁదచ్చరాహ
తులకు నిలువంజాలక భూతగణంబులు పలాయితంబులయ్యె; నదియుం గన్తుంగొని
సుకుమారాంగులును, సర్వాభరణభూషితులును, సర్వలక్షణసంపన్నులును,
ధనుర్విద్యావిశారదులును నగు నఖండరుద్రదండార్కనిరంజనకపాలకాండలో
చనులాదిగాఁ గల లక్షవీరులు పంక్తిగా రథంబులపై నాలీఘచరణు లగుచు
విజృంభించి కార్ముకంబు లెక్కువెట్టి గుణధ్వనులఁ గావింపుచు నట్టహాసంబు
సెలంగ నొక్కపెట్టున దానవేంద్రుమీఁద శరవర్షంబులు వర్షించి; రహ్మ డబ్బా
ణంబుల నతండుఁ గొన్నింటిని నిజశరంబులం దునుమాడె; గొన్ని వాడిములుకు
లయ్యసురగాత్రంబు గాడి సనియె. 88

గీ॥ మఱియునసురుండురోషంబుఁమదిఁజనింప, శరసహస్రకోటులుమహాఁశౌర్యమొప్పు
వారినందఱఁ గుఱిఁజేసి ♦ వైచె వీర, వరులు నేడుమారులు భుజాఁవైభవమున. 89

వ॥ మఱియు వారికంటె నధికంబులైన శరంబులఁ దొడిగి ప్రయోగించి వానినన్నిఁ
టిని గ్రమ్మెఱ నంతికంబుఁ జేర్చి; రంత నవార్యశౌర్యం డగు నద్వైత్యవర్షం
డనేకకోటిసంఖ్యాకంబులైన సాయకంబులఁ బటపి యవ్వీరుల శరాసనంబులఁ
దునియలుఁ గావించె; నంత, 90

క॥ వీరులు చాపాంతరముల, దారుణవిశేషములఁ గూర్చి ♦ దైత్యునిమీఁదన్
వారకఁ గురిసిరి తచ్చర, వారము వారించుకొనుచు ♦ వరశౌర్యమునన్. 91

వ॥ ఇట్లు కురిసి సహస్రశరంబులఁ దద్రథంబును, నన్ని బాణంబుల సారధిని, నూఱు
వాడితూపులఁ దురంగంబుల, ననేకశిలీముఖంబుల ధ్వంజంబుల నేలం గలిపిన,

గీ॥ భానుకోపుండు కోపంబు ♦ భాసిలంగ, వేగ వేఱొక్క రథమెక్కి ♦ వివిధమార్గ
ణము లనేకసహస్రముల్ ♦ నాటనేసె, వీరబృందంబుమీఁదను ♦ విజయమెసఁగ.

వ॥ అప్పు డయ్యలవీరులును గంటకితాంగులునుంబోలె బాణావృతసర్వాంగులునై
విగతోత్సాహులును, విగళదుర్ధిరప్రవాహులును నగుచు బటచి; రంత, 94

గీ॥ వీరసింహుండు వారలశివిధ మెఱింగి, సమరకోలాహలస్ఫూర్తి ♦ సంఘటిల్ల
నస్త్రవితతులఁ గురియుచు ♦ నరుగుదెంచె, నతులసంగ్రామభీమసాహసమెసంగ.

క॥ అతని శిలీముఖవితతుల, నతిరయమునఁ ద్రుంచివైచె ♦ నాహవముందున్
ధృతిశాలి భానుకోపుఁడు, శతకోటిసహస్రవిశిఖసంఘముల వెసన్. 96

వ॥ మఱియుఁ గోపంబు గదుర నద్దనుజుండు దంభోశిసదృశంబు లగు శరంబులఁ
బఱపిన, 97

గీ॥ వీరసింహుండువిక్రమోద్వేలుఁడగుచు, నవియునన్నియుఁ దునిమి సహస్రవిశిఖ
ములనుమఱిపూనిపటుశౌర్యశక్తలనమెఱయ, దనుజునురముననిగుడించె♦ దారుణముగ.

వ॥ ఇట్లు భానుకోపుండు తదీయసాయకంబుల జర్జరితాంగుడై రుధిరంబుదొఱుగ
నించుకసేపు నొల్లంబోయినమనంబునఁ గోపంబు దీపింప సకలశత్రుసంహార
కం బగు నారాయణాస్త్రంబు నారింబోసి సమంత్రకంబుగాఁ బ్రయోగించిన
నదియు ననేకరూపంబుల సకలభువనభయంకరంబై, సముజ్జ్వలప్రభాభాసితదశది
శాంతరాశంబై సముద్రఘోషఘూర్ణితరోదసీకుహరంబై చనుదెంచునవసరంబున,

క॥ దానికిఁ బ్రత్యస్త్రము సంధానము గావింప నతఁడు ♦ దలఁపఁగ నది యా
లోనన వక్షస్థలి నెం, తేని వడిం దాకి యతని ♦ నేలం గూల్చెన్. 100

వ॥ ఇట్లు వీరసింహుండుఁ గూలుటం గని వీరమార్తాండుండు కోధవిహ్వలుం డగుచు
గుణధ్వనింజేసి యెదుర్కొనిన నతనిం గని దనుజేంద్రుండు ప్రచండకాండంబుల
నిగుడించి తత్కోదండంబు ఖండించి నిటలతటంబున శరపటలంబు నించిన
నతుండు వేఱొండు చాపంబుఁ గొని సజ్యంబుసేయునంతలో ననుగుం డనే
కాస్త్రంబులఁ దత్కర్మకరధరధ్యంబుల ఖండించి నేలం గూల్చి మఱియుం బెడి
దంపుటంపము లేడునూర్లు గాడనేసి యార్చి పేర్చిన, 101

మ॥ అతిరోషంబున భీషణధ్వనులతో ♦ నవ్వీరమార్తాండుఁ డు
ద్ధతిచే నాత్మరథంబునుండి వెస నద్దై త్యేంద్రువక్షంబుపై

ధృతి లంఘించి తదీయకార్ముకము నెంతే ద్రుంచివైచెన్ రణ
క్షితి దూరంబుగ ఘోరినిస్తులసముజ్జ్వలభత్ప్రతాపోన్నతిన్. 102

వ॥ అప్పు డప్పలలాశివర్యుండు ధైర్యంబు సెడక యమర్షోత్కర్షంబునఁ గటికీలితం
బగు కరవాలంబుఁ బెరికి వీరమార్తాండు నురంబు రుధిరంబుదొఱుగఁ బొడిచిన
వానికవచంబు విదళితం బయ్యె. 103

గీ॥ అప్పుడు వీరమార్తాండుఁ డుదగ్గివృత్తి, గేలదండంబుఁ గీలించి ♦ కినుకమెఱయ
రక్కసునురంబు నేయదుర్వారలీలదానఁ, దుమురయ్యెఁగవచంబుదైత్యునకును.

వ॥ అంత నద్దానపుం డెగసి మఱియుఁ గోపంబు గదుర గరవాలంబునఁ దత్ఫలంబు
నేసిన నవ్వీరమార్తాండుండు నేలం గూల్చె; నదియుం గన్గొని రోషరూక్షేక్షణు

డగుచు వీరరాక్షసుం డతిరయంబున జనుదెంచి యద్దనుజుపై సునిశితాస్త్రంబు
లనేకంబులు నిగుడించిన, 105

క॥ దానవుఁ డయ్యిస్త్రంబు ల, నూనప్రోథిమను దుగ్రించి * నూలుశరంబుల్
బూని దునిమెఁ దహ్సతుని, భూనభముల సింహనాదములు బిక్కటిలన్. 106

ఆ॥ వీరరాక్షసుండు * వేటొక్కసూతుని, రథమునందు నిల్చి * రథసమెసఁగ
భానుసదృశమైన * భానుకోపుకీట, మవని గడపె శరసహస్రములను. 107

వ॥ దాన లజ్జాన్వితుండై భానుకోపుండు, 108

క॥ అపరిమితబలుండు డనుజుఁడు, నివతీత మగు దివ్యరత్ననిర్మితమకుటం
బపుడు శిరంబున నిడుకొని, విపులకోధానలంబు * వెలయఁగఁ గడిమిన్. 109

వ॥ వీరరాక్షసుబాణాసనంబు నిశితశరసహస్రంబుల ఖండించె; నంత నవ్వీరరాక్ష
సుండు నొండొకవిల్లు నందుకొనునంతలోన భానుకోపుఁడు కొపాటోడంబున
బ్రహ్మాండకటాహంబుఁ బగుల క్షేదారవం బొనర్చుచు నిష్కరంబు లగు శిలీము
ఖంబులఁ దద్రథంబు భగ్నంబుఁ గావించిన, 110

ఆ॥ వీరరాక్షసుండు * వేటొక్క రథ మెక్కి, ధనువుఁ గేలఁగొనుచుఁ * దారసిలఁగ
నపుడు భానుకోపుఁ * డతనిశరాసన, మధికతీవ్రకోప * మడరఁ దునిమె. 111

మ॥ అసదృశప్రోథిమ నంత విస్ఫురితకోపాటోపుండై వీరరా
క్షసుఁ డుద్యద్గతి శక్తి వైచి గరిమన్ * గర్జాధ్వనిన్ జేయ రా
క్షసనాథుం డగు భానుకోపుఁ డదియన్ * ఖండించె వేగంబునన్
దెస లల్లాడఁగ నార్చుచున్ సునిశితోద్దీప్యచ్ఛరాఘంబులన్. 112

ఆ॥ అంత రథముఁ డిగ్గి * యావీరరాక్షసుఁ, డసురు రథముతోడ * నభ్రమునకు
నెగయఁజెప్పె నతఁడు * గగనతలంబున, నిలిచి యట్టహాసనినద మొప్పు. 113

వ॥ అవ్వీరరాక్షసువక్షంబున మహాఘోరం బగు శక్తిఁ బరపె; నత్తటిఁ దదీయఘట్ట
నంబున మూర్ఛాగతుండై నేల నొరగంబడె; నిల్లు పడుటఁ గనుంగొని వీరాంతక,
వీరమాహేశ్వర, వీరపురందర, వీరమహేంద్ర, వీరధీరులు ఘనాఘనంబులట్లు
నిబ్బరంబుగాఁ బెడబొబ్బిలిడుచు శరాసనంబులఁ గొనయంబు లెక్కించి ఘోర
నారాచంబులు భానుకోపునిపైఁ గురిసిన, 114

మ॥ అలఘుప్రోథిమ భానుకోపుఁడు మహాద్యద్దివ్యరత్నప్రభా
విలసత్స్వందన మొందు నెక్కి పటుదోర్విర్యంబు శోభిల్ల ని
స్తులనారాచపరంపరల్ గురిసె దోడ్తో వీరబృందంబుపై
బలమొప్పారఁగ భూరిసంగరకళాపాండిత్య మేపారఁగన్. 115

వ॥ ఇట్లు భానుకోపుం డవ్వీరులు నొండొరుం గడవ నదృశంబుగాఁ బోరునెడ న

య్యసురవర్యుతీవ్రనారాచంబుల నిర్వురు భగ్నమనోరథులును, మఱి యిద్దరు
నిర్దళితరథాశ్వులును, నొకండు మూర్ఛాగతుండు నైరి; పిమ్మట, 116

క॥ గతతేజం బగు భూత, ప్రతతిం గని దనుజసేన ♦ పటుఘోషములన్
వితతాట్టహాస మొలయఁగఁ, గుతుకమున నటించె నోగి నశకుంతితగతులన్. 117

వ॥ మఱియుం గొందఱు శరాసనపాణులును, ఖడ్గఘేటకధరులును నై నెల్లెడలం
బేరెంబులు వారుచు సంతసంబునఁ జెలంగిరి. 118

—* భానుకోపుని వీరబాహుఁడెదిరించి పోరుట *

క॥ ఈకరణి దైత్యయోధా, నీకము సెలగుటయుఁ గాంచి ♦ నిస్తులశౌర్యో
ద్రోకుఁ డగు వీరబాహుఁడు, శ్రీకరునిన్ శివకుమారు ♦ శ్రీతమందారున్. 119

వ॥ నిజహృదయకమలంబున నిడుకొనివేదాంతవచనంబుల వినుతింపుచుఁ బినాకంబు
శంకరుండువోలె సముద్దండకోదండంబుఁ గేలంబూని నిస్సృపద్భుజగభయంకరం
బగు సింజినింగూర్చి యాస్ఫాలనంబుఁ గావించిన, 120

మ॥ ప్రళయాంభోధిమహోర్మికాజనితశుంభధ్వోషమో కాక ని
ర్దళదంభోజభవాండభాండచటుల♦ధ్వానంబొ నా దిక్కులన్
జెలఁగెన్ దద్దనఘోషముల్ గిరిగుహఃశ్రేణిన్ బ్రతిధ్వానముల్
వెలయన్ సర్వజగద్భయంకరములై ♦ వేమారు దుర్దాంతతన్. 121

వ॥ అప్పు డమ్మహాధ్వని విని శరభనిర్ఘోషంబు లని సింహంబులును, సింహనాదంబు
లని గజవ్యాఘ్రంబులును, గజవ్యాఘ్రార్భటి యని మృగంబులును, భయాకు
లంబులై గుహాంతరంబుల విడిచి దిగంతంబులకుం బారె. 122

చ॥ అది విని భానుకోపుఁడు మహాగ్రహమొప్ప గుణధ్వనిన్ భయ
ప్రదముగ నిట్లు చేసి కటుభాషల నిట్లను వీరబాహుతోఁ
గదనమొనర్ప వచ్చి తిటు ♦ కంజభవుండవో? మాధవుండవో?
తిదశవరుండవో? నను నెదిర్ప గుహుండవో? యేమి చెప్పమా? 123

మ॥ ఒకనింగొల్చిన దూత వీ వకట గర్వోద్వృత్తి నీ కేల? వా
రక మాయాబల మొప్పఁ బూర్వమసురవాతంబు మర్దింపఁ జూ
చి కటాక్షించితి నిన్ను దూత వనుచున్ ♦ శీఘ్రంబ నేఁ డాజిలోఁ
బ్రకటింతున్ నిజవిక్రమస్ఫురణశుంభతృప్తిమం జూడుమా. 124

వ॥ నిమేషమాత్రంబునం దొలంగక చక్క నిటుల నిలుతువేని భవన్మదం బణఁచి
దివిజలనందఱు బట్టి శృంఖలాబద్ధులఁ జేయుదు నని భానుకోపుండు గర్వోక్తు
లాడిన విని వీరబాహుం డిట్లనియె. 125

- క॥ ఏమని పలికెడు దానవ, తామసమున నిపుడు పండితమన్యుడవై
వేమరు నీతోడను సం, గ్రామార్థిని నన్ను దూతగా నెన్నకుమీ. 126
- క॥ బలశౌర్యంబులు దూతకుఁ, గలుగవాకో నీ కి దేల ♦ కడు నభిమానం
బలఘుప్రోధిమ నాతో, బలుమఱు సమరం బొనర్పు ♦ భాసురలీలక. 127
- వ॥ అని వీరాగ్రగణ్యుండును మహాబలుండును నగు వీరబాహుండు వలికిన భాను
కోపుండు రాద్రోద్రోకంబునఁ బదిశరంబులేసిన నతం డన్నిశరంబుల వానిని ఖం
డించె; నయ్యెడ, 128
- క॥ శతసాయకములు దివిష, త్ప్రతిరోధి నిగుడ్చె, వీరబాహుండు తావ
త్ప్రతిశరములనవియన్నియుఁ, బ్రతిహతములొనర్చె బాహుబలము దలిర్పక. 129
- వ॥ మఱియు దనుజుండు శరసహస్రంబులఁ బటపిన వీరబాహుండన్నియుఁదనబాణం
బులఁ ద్రొంచి దైత్యునిమీఁదసహస్రమార్గణంబులుఁబ్రయోగించె; నయ్యసుర
వర్షుండును దశసహస్రమార్గణంబులఁ బ్రయోగించిన వియన్నియుఁ దుత్తుమునుఁ
జేసి వీరబాహుపై లక్షనారాచంబులు నిగుడించె; సుపరోవృత్తముండును తావ
ద్విశిఖంబుల ఖండించి యసురమీఁద దశలక్షశిలీముఖలఁ గురిసె; నసురవైరియు
దశలక్షబాణంబుల వాని వారించి వీరునిపై శతలక్షలబాణంబులు వర్షించె;
నవ్వీరపుంగవుండు నంబకశతలక్షల నవియన్నియు భగ్నంబు గావించి దానవుని
మీఁద శతసహస్రకోటిబాణంబులఁ బటపె; శూరసుతుం డన్నియపిశిఖంబుల
వాని దునుమాడి ప్రళయమేఘంబుకైవడి దేవవల్లభుమీఁద ననేకశరపరం
పరలు గురిసె; గుహానుజుండు నట్టహాసం బొనర్చి రోషభీషణుండై సంవర్తఘనా
ఘనంబుపగిది శూరాత్మజమీఁద శతవర్షంబులు వర్షించె; నిట్లయ్యిరువురు
సమరంబు సలుపునెడ నతివిచిత్రంబుగా ధనుర్గుణారవస్తనితభయదంబును, గర
వాలప్రభాపటలసాదామినీపరీవృతంబును, శరాసారపిహితా శేషదిగంతార్కమం
డలంబును, నకాండధవళాతపత్రఫేనలాలక్ష్మ్యమాణశరవాహినీమధ్యపరిభ్రమ
ద్రాగమహీధరజాలంబును, తిర్యక్ప్రసారితబాణవిభావిలోకితపరస్పరముఖంబును
నై దుర్దినంబు సూపటై. 130
- క॥ అనిమిశులయ్యును దివిజులు, సనిమేషతఁ జూచి రపుడు ♦ సమరక్రీడన్
ఘనబలుండు భానుకోపుండు, గని యాశరదుర్దినంబుఁ ♦ గడురోషమునక. 131
- వ॥ విజృంభించి వీరబాహునివివిధాస్త్రంబులును, శరాసనంబును ఖండించి నిదాఘ
మేఘంబు కైవడి గర్జారవం బొనర్చిన, 132
- అ॥ వీరబాహుఁ డంత ♦ వేఱొక్కవిల్గొని, యస్త్రతతులఁ దునిమె ♦ నసురువిల్లు
దానవుండు నొందుధనువుఁ గైకొని వేగ, మార్విరవము దెసలఁబర్వఁజేసి. 133
- క॥ అనేకబాణసహస్రంబుల నతనివక్షంబు గాఢనేసిన, 134

క॥ కోపమున వీర బాహుఁడు, దీపించుచు గడిమి సప్తతీవ్రశరములన్
బాపాత్ము దనుజుమకుటము, భూపతిత మొనర్చి యార్చె ♦ భుజబల మెసఁగన్.

ఉ॥ దానవమాళి వేటొక యుద్ధంచితరత్నకిరీటమున్ దలన్
బూనఁగ నంతలోఁ గవచమున్ దునిమె న్నిశితాస్త్రపంక్తి నెం
తేనియు వీర బాహుఁ డతితీవ్రపరాక్రమ మొప్పు నప్పు డా
భానుఁడు భానుకోపునివిపద్దశఁ జూచి చెలంగె బీతుఁడై. 136

వ॥ అత భానుకోపుం డలుక వొడమ శరాసనంబు సజ్యంబు గావించి గుణధ్వనిం
జేయుచు నిష్ఠుర నారాచసహస్రంబులు వీర బాహులలాటంబున నాటించిన. 137

క॥ నాటినఁ దద్బాణంబులఁ, బాటవమునఁ బెరికి వీర బాహుఁడు మఱియున్
మేటిగ మార్వీరవములు, బాటిలఁ గడు నట్టహాస భాసురుఁ డగుచున్. 138

క॥ దనుజుని శిరమున వక్షంబున బాహుసంధులందు ♦ భుజములయందున్
సునిశితశరసంఘంబులు, ఘనవహ్నిజ్వాలలట్లఁ ♦ గడువడి బరపెన్. 139

వ॥ ఇట్లు పరపిన దనుజుండు నుల్లంబు తల్లడెల్ల శరాసనకోటి వినయ స్తహస్తుఁడై మూ
ర్ఖగతుం డయ్యె. 140

గీ॥ పాపపుంజస్వరూపుఁడౌ భానుకోపు, తనువుఁ గడుర క్తధారాపుతంబు నగుచు,
పుష్పితంబైన కింశుక భూజమట్లు, చూడఁ దనరారె సంగరక్షోణి నపుడు. 141

వ॥ మఱియు నిమేషమాత్రంబున రాక్షసబలంబుపైఁ గవిసి వీర బాహుఁడు త్రిపురం
బులఁ బురాంతకుండునుంబోలె రాద్రోద్రోకంబున విజృంభించుచు సహస్రకోటి
సంఖ్యాకంబు లగు నస్త్రంబులఁ బుంఖానుపుంఖంబులుగాఁ బ్రయోగించి సకల
దనుజబలంబులఁ బొరిగొనియె; నయ్యవసరంబున. 142

సీ॥ సంగ్రామధారుణి ♦ శరదళితంబులై, దానవవీరులతలలు వరుసఁ
గనుపట్టె బాణభగ్నంబులై కొన్నియుఁ, బాధోధిలోపలఁ ♦ బడియెఁ గొన్ని,
పర్వతశిఖలను ♦ భాసిల్లె మఱికొన్ని, బహునదీనదములఁ ♦ బడియెఁ గొన్ని,
యంతరిక్షమునందు ♦ నలరారెఁ గొన్నియు, బ్రహ్మాండగతములై ♦ పరగెఁగొన్ని
తనరెమఱికొన్ని యాత్మకాంతాజనముల, మ్రోలనత్యంతసంతాపమూలమగుచు
భయదముగ నాడెమింటఁ గబంధసమితి, యెల్లెడలఁ బ్రేతసంఘంబు ♦ లుల్లసిల్లె.

వ॥ మఱియు నయ్యవసరంబున మేదోమాంసకర్దమభూయిష్ఠయుఁ, గేశశైవాలా
భీలయు, నిర్దండధవళచత్ర ఫేనమండలమండితయు, లురద్విపులశీర్షోపలదుర్ధ్వయు,
సనేకకీకసవిసరశుక్తిపేశిసంయుక్తయు నగుచు రక్తనది ప్రవహించె; నవ్వేళ
నుపరిభాగంబునఁ బరిభ్రమించు కాకకంకంబులును, బిశితంబును మెసవనుంకించు
ఫేరవంబులును, గోలాహలంబులఁ జెలంగు పిచాచనిచయంబులును గలిగి సంకు
లంబుగ సమరాంగణము చూపట్టె. 144

- క॥ ఆరీణి వీరబాహుని, నారాచమహానలంబునన్ దితిసుతులున్
బోరిన్ మృతులై కూలఁగ, వారలఁ గని శూరసైన్యవరు లవ్వేశన్. 145
- ఆ॥ విగతమూర్ఖులగుచు ♦ వేగంబు లేచిన, భూతచితితోడఁ ♦ బాలుపెసంగ
నృత్తగీతవాద్యనిపుణత నన్యోన్య, మలరి రపుడు లసితహాసిత లగుచు. 146
- వ॥ అంత నబ్బానుకోపుఁడు విగతమోహుండై బహుప్రకారంబుల హతంబులైన
నిజసైన్యంబులం గనియు, నృత్తగానవిరోధంబులం జెలంగు నశేషదివిజసైన్యం
బుల నవలోకించియు నత్యంతచింతాకులస్వాతుండై, 147
- క॥ నాతోఁ బోరినవారలు, భూతలమున నపజయంబుఁ ♦ బొందుదు రోహణ
యీతఁడు మహాబలాధ్యుఁ, డీతనితోసాటియగు నె ♦ యితరజనుఁ డిలన్. 148
- క॥ అని నిముసంబున నితనిన్, దునుమఁగ లేకున్న ధనువుతో జ్వలదనలం
బునఁ జొత్తునని ప్రశ్నించున్, దనరంగావించి కినుక ♦ దైంత్యేదుగ్గి డొగిన్. 149
- వ॥ మహాన్నతంబైన సింహంబుఁబోలె గర్జింపుచుఁ ద్రిశిరస్కశరసహస్రంబులు వీర
బాహుపయిం గురిసిన, 150
- గీ॥ వీరబాహుండు తాదృశవిశిఖవితతి, ఖండితంబు నొనర్చెఁ దత్కాండసమితి,
మఱియునిగుడించెనిష్ఠురాంబకసహస్రములుత్రిదశవైరిపైశౌర్యమునమెఱయఁగ.
- క॥ బలశాలి భానుకోపుఁడు, చలమొప్పగ నయ్యశేషసాయకతతులన్
బలుతునియలు గావించెను, విలసద్విశిఖములఁ గోపవిహ్వలుఁ డగుచున్. 152
- వ॥ మఱియు నిష్ఠురంబు లగు దశసహస్రాస్త్రంబులు నిగుడించి యతని రథాశ్వంబు
లను, సూతుని బరిమార్చిన నంత భూతసేనాధ్యక్షుండు కోపాటోపంబున
వేఱొందు రథం బధిరోపించి యిన్నూరుబాణంబుల రథాశ్వంబులను, నన్ని
శరంబుల సారథిని శరాసనంబును ఖండించివైచిన, 153
- గీ॥ రాక్షసేంద్రుండు వేఱొందు ♦ రథమునెక్కి, భాసురముగ శరాసనపాణి యగుచు
సప్తశరములు కులిశాభసాయకములు, పఱపె నవ్వీరబాహుపైఁ ♦ బొగ్గిదనర.
- వ॥ వీరబాహుండు దద్బాణఘట్టనల నించుకవిషాదంబు నొందియుఁ జలంబు నూలు
కొల్పుకొని రాదోద్రోకంబునఁ బదునాల్గుశరంబుల శరాసనంబు విదళితంబుఁ
డేసి యద్దనుజకుంజరుండు గంపంబునొంద సింహనాదంబొనర్చుచుఁ గ్రిమ్మర
సహస్రవిశిఖంబులం దద్రథంబును దురఁగంబుల సారథిం దెగటార్చి భూగతంబులం
గావించి యంత నిలువక నిశితశతశిలీముఖంబుల నతనివక్షస్థలంబు భేదించిన,
- గీ॥ దాననెంతయుఁగోపించిదానవుండు, వేఱొకమహాన్నతరథంబు ♦ వేగ నెక్కు
నంతలోనన దునుమాడె ♦ నతని వెనుక, నలరుఁదూణీరముల సహస్రంబకముల.
- వ॥ అంత నద్దానవేంద్రుం డతనితోడఁ బవరంబుసేయ శక్తుండుగాక విభ్రాంతుం

డగుచు నతని శరకౌశలంబునకు నాశ్చర్యంబు నొంది వీనిశరంబులకు మాటు
ప్రయోగింప నెద్ది యని చింతించి, సర్వవ్యామోహకారకంబును, నఖిలభువన
భయప్రదంబును, సంధీకృతసకలలోకలోచనంబును, మహామాయాకరంబును,
మోహక మోహకంబును, భీషణభీషణంబును, నగుసమ్మోహనాస్త్రంబు సమంత్ర
కంబుగాఁ బ్రయోగించె నంత.

157

గీ॥ అఖిలభూత సేనాధిపుల్ ♦ స్వాయుధములు, దారుణంబుగఁ గుఁసిరి♦దానిమీఁద
నదియునొక్కింత లెక్కింప ♦ కస్త్రుసమితి, వేగజనుదెంచెనాభూత♦వితతియద్రువ.
వ॥ అంత నవ్వీర బాహుండు నమ్మహాస్త్రంబుఁ గనుంగొని, సకలశస్త్రాస్త్రంబులాకృ
మించి మహాభయంకరంబై యెవ్వరికిం దేరిచూడ నలవి గాక యనివార్యంబగుచు
నద్భుతంబుగా వచ్చుచున్నయది యిది యేమొకో యని వ్యాకులచిత్తుండగుచు
నుండె; నంతలోన నరుదెంచి యమ్మహాస్త్రం బమ్మహామహునితోడంగూడ
సకలభూత సైన్యంబుల నత్యంతమూర్ఛాగతులం జేసెన,

159

గీ॥ స్తంభములవోలెఁగొందఱు♦సైన్యనాథు, లరదములమీఁద నిశ్చేష్టులగుచునిలిచి
రవనిఁగొందఱుతమతమ♦యాయుధములు, చేతనిడుకొనిమూర్ఛనుఁజెందిరొగిని.

161

వ॥ అప్పు డవ్వీరులు బాలుర కేనియుం జయింపనలవియై యుండిరి.

గీ॥ భానుకోపుఁడు సంతోషభరితుండగుచు, భూతసేనాధిపతులపై ♦ భూరివిశిఖ
తతులు వర్షించె సంగరధరణియందు, రక్తసిక్తాంగులుగఁజేసిరహిఁజెలంగ.

162

వ॥ అదియఖిలం బెఱిగి సకలభూతహృదయనివాసుండును, దయాపయోనిధియు,
సచ్చిదానందవిగ్రహుండును సుకుమారాంగుండనునగు కుమారుండు హేమకూట
పురంబున సకలసురగణంబులు పరివేష్టించి కొలువ దివ్యసింహాసనాసీనుండై
యుండి, యమ్మోహనాస్త్రంబు నివారింపఁదలచి మోహనాశంబును మహా
ఘోరంబును నగు నమోహనాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన,

163

సీ॥ ప్రళయకాలాంభోదపటలధ్వనులువోలె, బటుతరచిటచిటఁభటులు నిగుడ
సంవర్తమార్తాండచండప్రభలసోల్కి, నుజ్జ్వలధగధగద్యుతులు వెలుగ
కల్పాంతసమయాగ్నిఁఘనకీలలట్లను, మంటలు బురఁబుర ♦ మింటి కెగయ
విలయానిలంబులవీక గరుద్వాత, విసరంబుఁ బిసఁబిసఁ ♦ దెసల విసర
పటుజవోద్వృత్తి బ్రహ్మాండభాండ మవియ, సకలభువనంబులెల్లను♦ సంచలింప
నసదృశోద్ధతినరుదెంచియలయమోహ, నాస్త్రమమ్మోహనాస్త్రంబునవనినణఁచె.

వ॥ అప్పుడు వీర బాహుప్రముఖనిఖిలభూతసేనాధిపతులు నిదుర మేల్కొనినవిధంబున
విగతమోహులై లేచి రిట్లు సమ్మోహనాస్త్రంబు నివారించి యయ్యమోహ
నాస్త్రంబు మఱల గుహంతికంబుఁజేరె నయ్యెడ;

165

క॥ వీరవరులెల్ల లజ్జ, పూరితహృదయులగుచు మనభుజబల మేలా
పోరక బ్రత్యస్త్రక్రియ, నేరకపోయితిమి గుహుండు ♦ నేడు కరుణతో.

166

వ॥ మనలనందఱ రక్షించె నని సంతోషంబున వేదాంతగుంభితంబులైన స్తోత్రంబుల
నప్పార్యతేయుని వినుతించి, భూతాభివతులు మగుడ నద్దానవేంద్రనితోడ
యుద్ధంబున కుపక్రమించిరి.

167

క॥ దురమునను భానుకోపుని, బరిమార్పఁగఁదలఁచి చటుల ♦ భాసురశౌర్య
స్ఫురణం బాశుపతాస్త్రముఁ, బరగం గైకొనియె వీర॥ బాహుం డలుకన్. 168

—* భానుకోపుని పలాయనము *

క॥ అది చూచి భానుకోపుఁడు, మదిలో భయమంది దీని॥ మారుకొనంగన్
గదనములోఁ బ్రత్యస్త్రం, బదినేఁ దేనైతి నెటులఁ ♦ నాజి నొనర్తున్. 169

వ॥ అని సత్వరంబుగా నగరంబున కరిగి, పాశుపతాస్త్రంబుఁగొని యితనితోడఁ బవ
రంబుసేయ మగుడివచ్చెద నని నిశ్చయించి, సూక్ష్మరూపంబున రథంబు విడిచి
నానాదైత్యసమాకులం బగు పుగంబుఁ బ్రవేశించి, రాజవీధుల నందందు నలరు
నిందుకాంతోపలవేదులందు నెరవొందుచు శ్రుతిమరందంబులుగా నభినవగానం
బులు విను దానవసందోహంబులను, ద్యూతక్రీడావినోదంబుల మోదంబునొందు
రక్ష వీరులను వీక్షింపుచు దివ్యరత్నవిచిత్రితంబగు నిజమఁదిరంబు సొచ్చి, మనో
హరగాత్రీలగు సుందరీజనంబులచేతఁ గృతోపచారుం డయ్య నయ్యసురవర
వల్లభుండు రణపరాభవంబువలన విన్ననై విన్నాణంబు దక్కియుండె.

170

క॥ అల భూతపతులు గోలా, హలరవము లొనర్చి రమరు ♦ లంబరవీధిన్
జెలువుగ విరులం గురిసిరి, పలుమారుఁ జెలంగె దివిజ॥ పటహధ్వనులున్. 171

వ॥ ఆసమయంబున భూతగణంబులు వీరబాహునింగని మన మిప్పుడు సని పురంబుఁ
జొచ్చి వభూసమేతంబుగా దైత్యవరుం బట్టి తేవలయు నిదియ సమయం బని
విన్నవించిన వీరబాహుం డిట్లనియె.

172

క॥ విదితముగ నెవ్వఁడేనియుఁ, గదనమునఁ బరాజయంబుఁ ♦ గాంచినచో వా
నిదెసన్ మగుడఁజని భయ, ప్రదుఁ డగుట యధర్మ ముండు॥ పండితు లుర్విన్.

వ॥ అతండు మగుడ యుద్ధమునకుం జనుదెంచెనేని నేన సహరించెద నిదినిశ్చయంబని
వీరబాహుండు పల్కిన విని భూతసేనాధిపతులు ప్రహృష్టాంతరంగు లగుచు
నిజపురంబునకుం జనిరి.

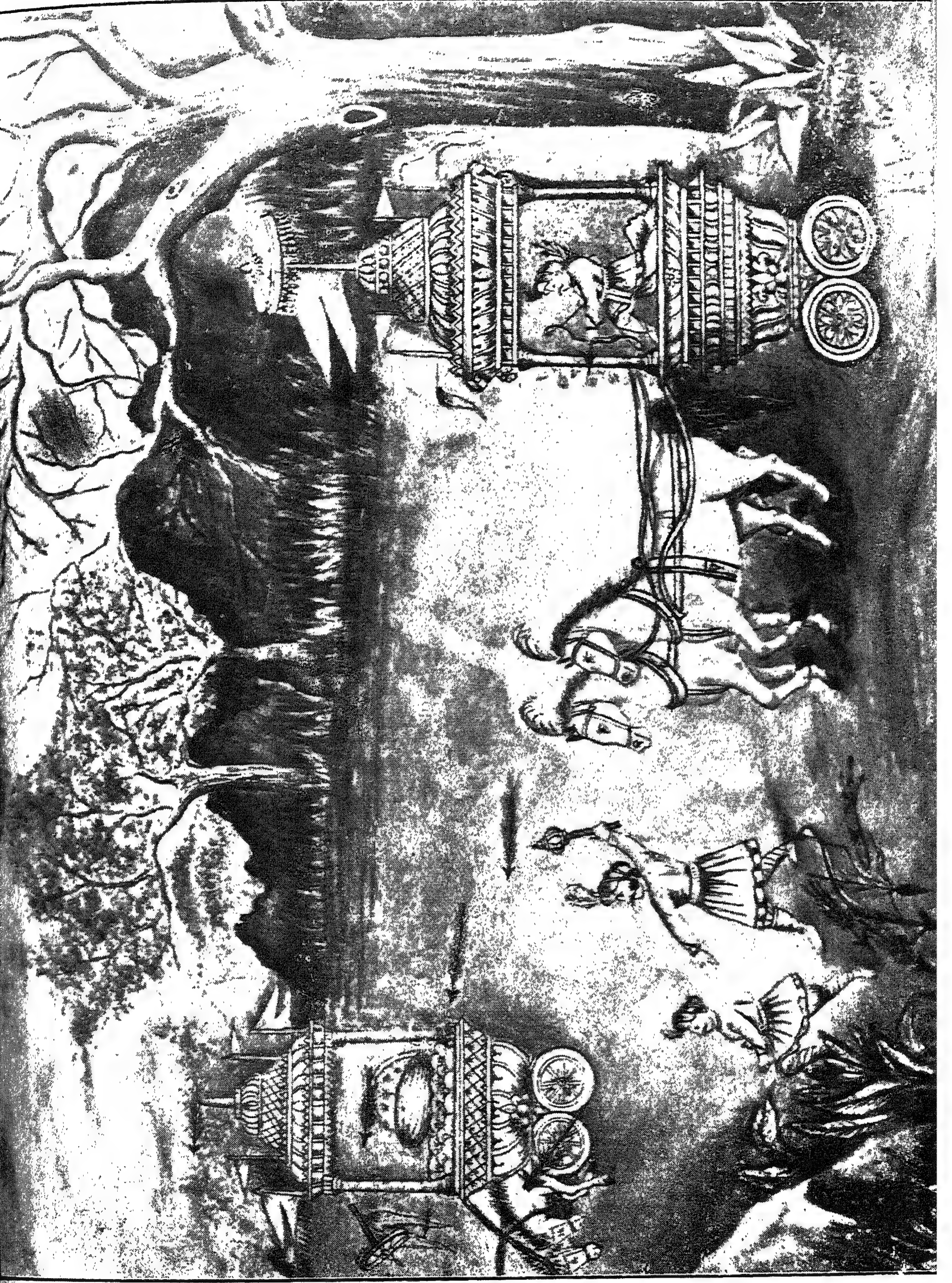
174

గీ॥ భానుకోపున కగు పరా॥భవముఁ గాంచి, భానుఁ డపరాద్రి భీతిచే॥బలెను వ్రాలె
భూతసైన్యంబు జితదైత్య॥పుంజమగుచు, స్కందుసన్నిధి॥జేరె నా॥నందమొంది.

వ॥ ఇట్లు చేరి వీరబాహుప్రముఖనిఖిలసేనాధిపులు శార్త్తికేయుచరణారవిందంబుల
కలఁగి సంస్తుతించి సకలవృత్తాంతంబును విన్నవించిన,

176

క॥ పరిపూర్ణకృపాదృష్టిన్, శరవణభవుఁ డభిలభూత॥నై న్యాధిపులం
బరికించి నిజగృహంబుల, కరుగనియోగించె నిరుప॥మాదర మొదవన్. 177

భాను కోపుని పలాయనము.

వ॥ వారు కుతుకంబు దనర బాహులేయుని యనుమతి వడసి నిజగృహంబులకుం
జని రక్కడ, 178

చ॥ సుతుని పరాభవంబు విని ♦ శూరుడు దూతముఖంబున న్మహా
గృత దనరార నేన రణరంగములోన సమ స్తభూతసం
తతులను దద్విభుఁ విశిఖః ధారల గీటణఁగింతు నంచును
న్నతధృతిఁ బల్కి యాత్మసదఃనంబులు సేరగఁ బంచి దూతలఁ. 179

వ॥ అద్దానవేందుగ్రండు చింతాకులస్వాంతుం డగుచు నాత్రేయఁ గడపి తడనంతరంబ
యుషఃకాలం బగుడు లేచి కాలోచితకృత్యంబులు నిర్వర్తించి, 180

తే॥ అనుపమం బగు రత్నసింహాసనమున, దానవేందుగ్రండు నివసించి ♦ తనబలంబు
నెల్లఁ దోతేర వేగ ననేకకోటి, దూతలనుఁ బంచె నిఖిలఁదిగ్వాతములకు. 181

వ॥ అంత నద్దూతలు సని తత్తద్వీపంబులఁబర్వతప్రదేశంబుల నుండు సకలపై న్యనికా
యంబుల వేగంబఁ దోడ్కొని వచ్చిన, 182

గీ॥ శూరపద్ముడు వైభవస్ఫురణ మెఱయఁ, గనకనిర్మితగోపురాగ్రంబు నెక్కి
సరస వీక్షించె నుత్కంఠశతసహస్ర, సంఖ్యవాహిను లగు నాత్మపై న్యములను.

వ॥ ఇట్లు చూచి సంతోషభరితుండై గాంగేయమయం బగు నయ్యత్ప్రంగగోపురా
గ్రంబు డిగ్గి యంత, 184

సీ॥ ఇంద్రచాపప్రభఁ నెనయు మేఘమువోలె, రత్నచిత్రితథనుఁ ధారి యగుచు,
విద్యుత్ప్రభాస్ఫుర్తివెలయు నభ్రము లీల, సౌవర్ణదీప్తినిఁవంగుఁ డగుచు
శుభ్రఖగావళి ♦ సాంపాందుఘనమట్లు, దోణమాల్వాలంకృతుండు నగుచు,
గైలాస మందర ♦ కనకాదుగిల జయింపఁ, దగునింద్రలోకరథంబునెక్కి,
ప్రాసతోమరకరవాలఁపరశుదండ, భిండివాలాదిసాధనఁబృంద మలర,
ధ్వజము లభ్రగంగోర్మికావళుల నొరయ, దానవేంద్రుండుగద లెసోదరులతోడ.

వ॥ ఇట్లు జైత్రయాత్రా సముత్సుకుండై నిఖిలమంత్రులును మహాబలపరాక్రమవంతు
లగు సేనాపతులును రథామాధులగుచు వెన్వెంటఁ జనుదేర గాజమార్గంబుఁ
దాటి, గోపురద్వారంబు జేరి సింహవక్త్రతారకసుతు లగు ననురేళానాది
శూరకులను, సేనాధిపతులనుం గాంచి ముందట నరుగ నియోగించి భేరి, పటహ,
కాహళ, డిండిమ, జర్ఘరాది ఘోషంబులును, వీణా, వేణు, శంఖ నినాదం
బులును, తురంగసంఘ హేషారవంబులును, మత్తమాతంగబృందబృహి
తంబులును, రథచక్రనేమీధ్వనులును, సేనాభటసింహనాదంబులును, వంది
మాగధకోలాహలంబులును, ప్రళయకాలార్ణవకల్లోలనిస్వనభయదంబు లగుచు
మెరయ, ననేకసేనాసమేతుండై నానారత్నవిచిత్రితంబు లగు ఛత్రపం
క్తులనీడ శూరపద్ముడు సంగరాంగణంబున కరుగు నంత, 186

- క॥ సేనాపాదోదితమై, మానుగ ధూళీచయంబు ♦ మహినెగసి దివి
భానుని గప్పిన తమ మెం, తేనియుఁ గనఁబడె నకాండ ♦ దీపితమగుచున్. 187
- వ॥ అప్పు డిందుగ్రిందు తదాగమనంబు సేనానికి విజ్ఞాపనంబుఁ జేసి నమస్కరించి
యిట్లని పోరించె. 188
- క॥ కరుణార్ద్ర! భక్తవత్సల! శరవణసంభూత! సకలజగదారాధ్య!
దురితాత్ముం డగు శూరుని, బరిమార్పుము వచ్చెనిపుడభండనమునకున్. 189
- వ॥ అనియిట్లు పురందరప్రార్థితుండై స్కందుండు శూరసంహారంబున కుద్యోగించి
సింహాసనంబు డిగ్గి సారథియైన సమీరణుంజీరి సత్వరంబుగారథమ్ముఁ దెమ్మనపుడు,
- క॥ పవనుఁడు పర్వతసదృశము, వివిధమణిసోజ్జ్వలంబు ♦ విభవాధ్యంబున్
జవనాశ్వసంఘకలితం, బపురథముం దెచ్చి నిలిపె ♦ నాక్షణ మెదుటన్. 191
- తరల॥ హరివిరించిపురందరామరు ♦ లంఘిసేవకులై మహా
పరమభక్తిని వెంటఁ గొలువ విపంచికాయతపాణియై
సురమునీందుగ్రిందు సారె బాడగ ♦ సొంపుమీర మహర్షులున్
వరుసఁ జేరి భజింప భాసురవైభవోన్నతి రంజిలన్. 192
- సృగ్ధర॥ స్ఫూర్జ నిస్సాణభేరిఁ స్ఫురదురుమురజాస్తోకతూర్యస్వనంబుల్
భర్జింప న్వాదివీచీప్రకటపటురవప్రౌఢిమ నిండి దిక్కుల్
నిర్జాడ్యప్రజ్ఞవంద్యు ♦ ల్నిజగుణకథలున్ ♦ నిర్భరాంభోదశశ్వ
ద్గర్జనాదంబు లొప్పు ♦ న్గరిమఁబొగడఁగా ♦ గాయకు ల్మోలఁ బాడన్. 193
- వ॥ మఱియు ధవళాతపత్రచామరధ్వజపాణులై గీర్వాణులు సకలోపచారంబు
లొనర్ప సుబ్రహ్మణ్యుఁడు స్యందనారూఢుండై వెడలె, నపుడు, సకలసేనాధి
పతులును, సర్వాభరణభూషితు లగుచు వివిధాయుధభరితంబులగు తేరు లెక్కి
చనిరి; భూతగణంబులును సింహనాదంబు లొనర్చుచుఁ దోడనఁ జనిరి. 194
- గీ॥ సకలనైన్యాంఘ్రిధృతధూళిఁ సముదయంబు, లబ్ధబాంధవమండల ♦ మావహించె
జేగ సన్నద్ధు లగుచును ♦ వీరులెల్ల, భండనస్థలిఁ జేరి రుద్దండపటిమ. 195
- వ॥ అంత సంభోధిత బాడబానలంబువోలె భూతనైన్యంబు లసురనైన్యంబులచేత
నావృతంబు లయ్యె. 196
- క॥ భూతంబు లపుడు భూజ, వ్రాతంబులు భూధరము ల♦ వారిగ శిలలున్
దైతేయగణంబులపై, నాతతభుజశక్తి వైచి ♦ రద్భుత మెఱగన్. 197
- క॥ అల దైత్యవరులు కోపోజ్జ్వలులై యార్చుచు మహాగ్రోహస్త్రిప్రతతుల్
బలిమిమెఱయంగఁ గురిసిరి, చలము బాటిల్ల భూతసంఘములపయిన్. 198
- వ॥ మఱియు భూతాగ్రగణ్యులపై నానావిధాయుధంబులఁ బ్రయోగించినఁ బ్రశ
యకాలంబట్ల గణంబులు రాద్రోద్రేకంబున నసురబలంబులపై కురికి యనివార్య

శౌర్యధైర్యంబు లడరఁ గాల్చులంబులచేతఁ గాల్చులంబులను, సైంధవంబులచేత
సైంధవంబులను, గజంబులచేత గజంబులను, నరదంబులచేత నరదంబులను,
బదియు నూర్వేయుసంఖ్యల నొక్కపెట్టఁ జక్కడంచి, నెక్కుడు చలంబున నుక్తు
మిగుల మఱియు నేనుంగులఁ దురంగంబుల నసురుల పాదంబులఁ గీలించి దిర్ది
రం ద్రిప్పి దెప్పరంబడరఁ బుడమిం జదిపి రంత, 199

క॥ భూతగణంబులు బఱపు మ, హాతతవృక్షాద్రిశిలలు ♦ నసురవరేణ్యుల్
స్థితనిశాతనిజాయుధ, భూతంబులఁ దునియలుగను ♦ గావించి రొగిన్. 200

వ॥ మఱియు నసురులు మహాసంహారభీషణులై భూతగణంబులపై నానావిధాయుధం
బులఁ బ్రయోగించిన భూతగణంబులు పరిభూతంబు లగుచు భీతింజెంది పఱచియు
మగుడ ధైర్యం బవలంబించి తాదృశంబులగు దండఖడ్గాద్యాయుధంబులఁగొని
యారక్కసుల ముక్కులుం జెక్కులుం గాల్లును వ్రేల్లును శిరంబులును గరంబు
లును నురంబులును నురుమాడి, రప్పు డద్దనుజకబంధసంబంధ ప్రవాహిసీభూత
శోణితకబంధంబులతోడ సంగరాంగణంబు సూపట్టె; నంత, 201

గీ॥ అది గనుంగొని యతిశూరుఁడలిగివెంట, రాగద్విసహస్రరథములుఁరథమునొకటి
దశసహస్రాశ్వయుతమును ♦ దనర నెక్కి, దశదిశలు నిండ సింహనాదంబొనర్చి.

—* ఉగ్రుడు నేర్చున నతిశూరు హతమొనర్చుట *—

వ॥ భూతగణంబులపై ఘోరనారాచనిచయంబులఁ గురిసె నప్పు డుగ్రుం డచు
భూతాగ్రగణ్యుండు ప్రళయకాలోగ్రుం డగుచు మహాఘోరంబుగా నార్చి
దండంబుఁ గొని ప్రచండకోపంబున నతిశూరునివక్షంబు బిట్టడచి కవచంబు
విదళించె; నంత, 203

క॥ అతిశూరుఁడు హృదయంబున, నతిశయకోపంబు గదుర ♦ నంబకతతులన్
శతసాహస్రము లేసెను, ధృత్తి నతనిశరీరమున రుధిరము దొరింగన్. 204

వ॥ అంత నయ్యుగ్రుం డాగ్రహంబున నఖర్వం బగుపర్వతంబుఁ గొని దనుజునరదంబు
పై నేసినఁ దత్పతనంబున నది శతథా భగ్నంబయ్యె; నంత దైత్యుండు సమున్నతం
బగు నొండొకరథం బధిరోహించునంతలోన నద్దేనవర్యుండు పాదఘాతంబు
నప్పవనజవంబు లగు తద్రథాశ్వంబుల నేలంగూల్చె. 2

గీ॥ అంత దైత్యుండు పటునిశితాస్త్రశతము, లుగ్రుపై నిగుడించె నత్యుగ్రుండగుచు
వానిశరముల నతఁడు దుర్వారమహిమ, దండమునఁజెండివైచె నుద్దండలీల. 206

వ॥ వెండియుఁ దద్రథంబు భగ్నంబుఁ జేసిన దాన నద్దానవుండు పూర్వప్రకారం
బున మహాన్నతంబైన వేఱొండు రథంబు నెక్కి ప్రళయాగ్నిసమప్రభంబును
మహాఘోరంబు నగు నాగ్నేయాస్త్రంబుఁ బఱపిన, 207

మ॥ అది కల్పాంతఘనాఘనోత్కరసముద్రద్వోషము నేయుచు
జదలుక దిక్తులు నివభాసిలఁగ భాస్వదీప్తి జూపట్టుచు
జెదరఁగ్రక్కుచు విస్ఫులింగతతులక ధీఘ్రంబ యాయుగ్రునిక
గదియంగన్గొని దాని వాఁడు నిజహృత్కంజాతపీఠంబునక.

208

గీ॥ గుహునిభజించి తత్కృపామహిమవలన
మ్రొంగె నయ్యత్త్ర మదియట్లు ధ్రుంగఁజూచి
యలిగి దనుజేద్రుఁడొగి వారుఁజాత్త్ర మపుడు
జలమయంబుఁ బ్రయోగించె ధౌర్య మెసఁగ.

209

క॥ భయదంబగుచుఁ దదత్త్రము, రయమునఁ జనుదెంచె బహుతరంగఘయతం
బయినచ్చు జలధికైవడి, జయ మలరఁగ నుగ్రుఁడదియుఁ ధ్రువన మ్రొంగెన్.

మ॥ బలురోషంబున దానవుండు మఱియుక ధ్రువన మ్రొంగెన్
జ్వలలీలక బటపక దదత్త్రము చతుర్వక్త్రంబు లింపొంద ది
క్కులు వెల్లొంద నిజప్రభావశులచే ధౌషంబులుక మీఱ ని
స్తులవేగంబున నాస్యముక దెఱచుచుక శుంభదగ్ధతిక నచ్చినక.

211

క॥ దానింగైకొని యుగ్రుఁడు, సేనానిక సంస్కరించి ధీఘ్రము మ్రొంగెన్
మానుగ పూర్వం బట్లన, నానాత్త్రము లిట్లు మ్రొంగిన ధ్రువని యలుకన్.

212

వ॥ దానవుండు సర్వసంహారకారకంబును, సమరపరాజితశత్రునికరంబును, సమ
గ్రనినదపూరితదిగంతరాశంబును, నెందు నప్రతిహతంబును నగు నారాయణా
త్త్రంబు నుగ్రువైఁ బ్రయోగించిన,

213

గీ॥ అదియు బహురూపములతోడ ధ్రువని యలుకన్
బ్రశయపటుఘోరసంరావభయదమగుచు, మీఁదనరుదేర వెఱవకఁమేటికడిమి.

వ॥ భూతసేనాగ్రణి యగు నుగ్రుండు గుహుని సంస్కరించుచు సింహనాదంబువోలె
గర్జించుచు నవ్వైష్ణవాత్త్రంబును గబళించె; నంత,

215

క॥ దానవనాథుఁడు గనుఁగొని, వానిపరాక్రమము వీఁడు ధ్రువన మ్రొంగెన్
దో నారాయణుఁడో? నగజనాథుఁడో? యీతఁ డత్త్రసమితికి నిలువక.

వ॥ ఇమ్మహావీరు డొక్కఁడ దివ్యాత్త్రంబులన్నియు నవలీలం గబళించె; నిట్టివీర్య
ధైర్యంబు లెందైనను గంటినే? యని యాశ్చర్యంబు నొందుచు నద్దరుజవర్యుండు
భయకంపితవిగ్రహం డయ్యె; నిఖిలదనుజులును భీతిం జెందిరి.

217

గీ॥ గగనముననుండి నిర్జరఁగణములెల్లఁ, దత్పరాక్రమమహిమఁ జిత్రముగఁ జూచి
మదిని పార్శ్వించి పద్మసంభవునితోడ, నితని కీ వీర్యధైర్యంబులెట్లుగలిగె?

వ॥ అని యడిగినఁ గమలగర్భుండు దివిజుల కిట్లునియె.

219

గీ॥ భర్తానాశితగణములోఁ బ్రభముఁడితఁడు, ప్రియుఁడు సతతంబుఁ బార్వతీఁ ప్రియున కెప్పు
కలుగునతనిపైగుహుకటాఁక్షం బితం డ, జూడములనన్నిక్షణములోఁ నణపఁజాలు.

ప॥ మఱియు నాహవంబున విష్ణుచక్రింబుఁ గైకొన్న గణవర్యునకంటె నితం డధికుం
డగు; నితని పరాక్రమంబు గణింప నలవికాదు; వినుండు సురాసురపూజ్యులును,
పవిత్రీకృతసకలభువనులును, మహాదేవకుమారాసక్త హృదయులును నగు మహా
మహుల కెయ్యది యశక్యం బని పద్మగర్భుండు వలికిన సర్వసుపర్వులు శ్రోత్ర
పర్వంబులుగా విని నిజహృదయాంబుజంబుల గుహుని సంస్మరించుచు, నేత్రం
బుల సంతోషబాష్పంబు లొలుకఁ బులకాంకితదేహులై యితని కిత్తోధిక
బలం బొగాత మని యాశీర్వదించిరి.

221

గీ॥ అంత దానవవల్లభుఁ డాత్మయందు, నేయుపాయంబుచే నాజి ఁ నితని గెల్తు
నకట సంధింతు నితనిపైఁనస్త్రమెద్ది, యనుచుఁ జింతాభరాన్వితుఁడగుచు నపుడు.

ప॥ అత్యంతభీషణంబును, మహాసంహారకారకంబును నగు పాశుపతాస్త్రంబు నారిం
బోసి మనంబున నర్పించి, సమంత్రకంబుగాఁ బ్రయోగించిన

223

గీ॥ ప్రళయకాలోదగ్గి భర్తాట్టహాసభీ, షణమహానిర్ఘోషఁసహిత మగుచు?
జవసముద్భూతోరుఁ ఝుంఝానిలధ్వన, త్కులధరాధరగుహఁకుహర మగుచు,
నుధ్వంతయమభటఁప్రోద్వద్విషానల, వివిధఘోరాయుధాన్విత మగుచు,
కంపితానేకలోకవ్రాతసంస్థిత, సకలచరాచరఁజాల మగుచు,
భూతసైన్యాధిపశ్రేణిభీతిఁజెంద, గరిమ నేతెంచు నయ్యస్త్రవరముఁగాంచి,
నేలదండంబుబడవైచిఁకేలుమోడ్చి, యుగ్రుఁడత్యంతభక్తినయ్యుగ్రుఁడలఁచి.

క॥ మనమునఁ బంచాక్షరినిక, ఘనమతి జపియించుకొనుచుఁ గావుము కరుణాం
బునిధి! శివ! శంకర! హర!, యనుచుక శరణంబు నొందె ఁ నతిభీతిమెయి.

ప॥ ఇట్లు శరణంబు నొందిన,

226

గీ॥ హరుననుజ్ఞను పాశుపతాస్త్రమంత, నుగ్రునంటక మఱలె నయ్యుగ్రుకడకు
ననుఁడు సూతునివచనంబు ఁ లాలకించి, యఖిలమును లద్భుతంబందియతని కనిరి.

గీ॥ సూత! యెందును దైవతవ్రాతమునకు, వంద్యమగుచును సర్వాస్త్రవరము నగుచు
నలరు పాశుపతం బేల ఁ నతని నంట, కవలఁ జనియెను? వినిపింపుఁడయ్య మాకు.

ప॥ అని యిట్లడిగిన సర్వార్థవినుం డగు సూతుం డమ్మునీందుల కిట్లనియె.

229

క॥ పురహరుఁడు పాశుపతముం, గరమొసఁగుచు నతని కనియెఁ గదనస్థలిలోఁ
బరఁగ నిరాయుధుమీఁదను, బరపిన నది మగుడ నాదుఁపజ్జ జేరు.

230

ప॥ అని యీశ్వరుం డాజ్ఞాపించుటం జేసి యమ్మహాస్త్రంబు శంభునికటంబుఁజెందె.

గీ॥ వ్యర్థమైనట్టి పాశుపతాస్త్రమహిమ, గాంచి యతిశూరుఁడాదిగాఁగల సురాకు
లధికభయకంపితాంగులై ఁ హతమనోర, ధులునగుచునుండిరత్వంతఁదుఃఖములను.

క॥ కోలాహలములు నెలఁగెను, చాలగభూతముల, దేవసంఘము విరుల
లీలం గురిసెను మొఱసెను, నైలింపమృదంగపటహానాదములు దివి. 233

వ॥ ఆసమయంబున నతిశూరుఁడత సత్తోధావనంబులఁ జెలంగు నఖిలభూతంబుల నవ
లోకించి విశీణాంబులై విఫలీకృతంబులైన నిజాయుధంబుల నేవగించి రథారోహ
ణంబు మాని పాదచారియై దండంబు కేలం గీలుకొల్పి మహాభయఁకరగర్జారా
వంబుల భర్జింపుచు నుగ్రువైఁ గవిసి వక్షస్థలతాడనంబుఁ గావించిన, 234

క॥ కుపితుఁడయి భూతనాథుం, డపుడు మహోద్దండలీల ♦ నాహవకేళి
నిపుణుఁ డగుచు దండంబున, గపటాత్ముఁ దనుజు గెడపె ♦ ఖచరులునొగడ. 235

వ॥ ఇట్లతిశూరుండు హతుండైనఁగనుంగొని భూతసేనలు సముద్రంబు ఘూణిల్లు
కరణిఁ గోలాహలధ్వని యొనర్చిన, 236

—* అనురేంద్రుఁడు కనకాదుల కదనంబునఁ గడతేర్చుట *

క॥ అనురేంద్రుఁ డపుడు రోషం, బెసఁగ శరాసనముఁబూని ♦ యేపడరఁ బయో
దసమధ్వనులం జేయుచు, వెస వచ్చుటఁ జూచి భూతవితతి చలించె. 237

వ॥ అప్పుడు, 238

గీ॥ కనకుఁ డనుభూతగణపతిఁకడిమిమెఱయ, నసుర నెదిరింపఁ బెలియకఁనతనిబలము
దనుజుఁడుద్ధతిమీఱఁదఁ త్తనువునందు, బాణమొక్కటిబఱపెనుఁదృటసిరూఢి. 239

మ॥ కనకుం డంతఁ గరంబునం బెలుఁచఁ దత్కాండంబు ఖండించి చ
య్యనఁ దత్స్వందన మెక్కి సూతుని సముద్యత్ప్రేక్షిమ న్గొల్పి సిం
జిని దంతంబుల నానఁబట్టి శతథా ♦ భిన్నంబుఁగావించి గ్ర
క్కున నుద్యత్పటుసాహసం బడర బల్కొపంబు దీపింపఁగ. 240

క॥ అనుపమబలుఁ డుద్ధతిచే, ఘనపర్వతమొండు వెఱికి ♦ కదనావని న
మ్మనుజాశనుపై వైచిన, దనుజుఁడు వేఱొండు ధనువు ♦ ధరియించి వెస. 241

క॥ ఎనిమిది శిలీముఖంబుల, దునుమాడి ధరాధరంబు ♦ దురమున మఱియు
సునిశితసహస్రశరములఁ, గనకుని ధరఁగూల్చె శౌర్యగరిమ దలిర్ప. 242

వ॥ ఇట్లు కనకుండు వడిన దానమేద్రుండు వేఱొక్కసూతు నమచ్చుకొని శతాంగంబు
భూతంబులమీఁదఁ దోలిన, 243

ఉ॥ మత్తగజంబుమీఁద వడి ♦ మార్కొను సింహమువోలె సాహసో
ద్వృత్తి నెలంగ గర్జిలుచు ♦ వేగమ పర్వతముం బెగల్చి యు
న్నతుఁ డొకండు భూతగణసాధుఁడు తద్రథసైంధవంబుల
దుత్తుమురై పడం బఱపె ♦ దోర్బలమొప్పు రణాంగణంబున. 244

వ॥ అంత ననురేంద్రుండు గట్టలుక రెట్టింపఁ బిడుగులంబోని వాడినారసంబు
లతనిపైఁ బరవిన నతఁడు తద్బాణఘట్టనల నిలువంజాలక రుధిరంబుఁ గ్రక్కుచు

నిమేషమాత్రంబున మూర్ఛాపరంశుండగుటయు,

245

క॥ అంతస్మత్తాహ్వాయుఁ డొకఁ, డెంతయు ఘనరోషభీషణేక్షణుఁ డగుచున్
జెంతనొకప్రభునగంబు ని, తాంతబలస్ఫూర్తిఁ గొనుచు ♦ దానవు నెదిరెన్. 246

వ॥ ఆసమయంబున దానవుండుక్కుమిగిలి పదిశరంబులతనియురంబు నుచ్చిపోనేసిన
రక్తసిక్తాంగుఁ డగుచు, బాలివోని బీరంబున భూతవీరుండు రోషభీషణుండై బొబ్బ
లిడుచుఁ బర్వతంబు సుపర్వారాతిపయిం బరసిన, 247

క॥ వానియురంబును దాకి మహానగము విశీర్ణమగుచు ♦ నవనిన్ దొరఁగెన్
దానవుఁ డెంత మహారో, మానల మడరంగ సంగఁరాంగణమందున్. 248

వ॥ భూతోత్తముఁ డగు మత్తునిపై నిశాతంబు లగు సహస్రాంబకములఁ బ్రయో
గించిన నతండు జర్ఙ్గరితాంగుండై సొమ్మసిలుటఁ గనుంగొనిమహాపరాక్రమసిం
హుం డగు సింహుండుసింహనాదం బొనర్చుచు నేతెంచి యొక్క మహాన్నతంబగు
మహీధరంబు నతిజవంబునంగొని దైత్యుపై నేసిన, 249

క॥ దనుజుం డాపర్వతమును, సునిశితబాణమునఁ ద్రుంచె ♦ సుస్థిరశౌర్యం
బునతోడన సింహుం డత, డనుపమదండంబుఁ బటపె ♦ నసురునిమీఁదన్. 250

మ॥ అసురేంద్రుండు దదీయదండము నిశాతాస్త్రంబులం ద్రుంచి యే
పెసఁగెన్ సింహుని మూర్ఛిలం గెడపి తానెంతేని భూతావళిన్
దెసలం బారఁగఁ ద్రొలె గోపకుండు పృథ్విగోవులం ద్రొలు న
ట్లసదృశ్చౌధిమ సంగరోర్వి నిజశౌర్యాటోపముల్ మీఱఁగన్. 251

వ॥ అంత నియుతసంఖ్యాకు లగు స్వేదోద్భవులలోన దండకుం డను నొక్కబలుమ
గండు గండుమిగిలి మహారవభయంకరుండై కోపము దీపింప శతసహస్రశరం
బులు దైత్యవర్యునిపైఁ గురిసిన, 252

క॥ అసురుం డురుకోపంబున, నసదృశబల మలర నిష్ఠురాంబకతతులన్
వెస నొసలఁజొనిపియాతని, వసుమతి మూర్ఛిలఁగఁజేసె ♦ వరశౌర్యమునన్. 253

వ॥ అంత సోమకుం డనువాఁడుఁ బవరంబున కరుదెంచిన, 254

క॥ దానవుండు బహుశరంబుల, వానిపయిన్ గురియ దివిజవర్యుం డపు డెం
తేనియు బాణసహస్రము, దానవుపైఁ గురిసె దైవతతులు నుతింపన్. 255

వ॥ మఱియు సోమకుండు మహాసాహసగుంబునఁ గరవాలంబుఁ గొని తద్రథంబుఁ దుని
యలుగావించి నూతుం బరిమూర్చి యూర్చి పేర్చిన, 256

ఉ॥ దానవుఁ డెంత వేఱొకరథంబు రయంబున నెక్కి కోర్ధవై
శ్వానరకీలలు న్నిగుడ ♦ శక్తిని వైచినఁ దాన నొచ్చి యెం
తేనియు సోమకుండు జగత్తీస్థలి మూర్ఛిలి వ్రాలె నంతలో
భానుసమానతేజఁ డరిఁభంజనుండౌ విజయాఖ్యుఁ డుద్ధతిన్. 257

- క॥ చనుదెంచి శరసహస్రము, లనుపమగతిఁ బటపి దానఁవాధిపు నుద్య
ధనువున్ సారథిఁ బొరిగొనె, ఘనశౌర్యస్ఫూర్తిమెఱయ • గదనంబందున్. 258
- మ॥ దనుజుం డంత నుదగ్గిరోష మడరన్ • దండంబు పైఁ ద్రిప్పివై
చిన దానన్ విఫలాస్త్రజాలుఁ డగుచున్ • శీఘ్రంబ వాఁడుర్వి మూ
ర్ఛను జెందంగని పేరులాదరు మహా, సంతంభముల్మీఱఁగన్
ఘనకోలాహలరావము లెలగ సంఘామైకపాఠీణులై. 259
- వ॥ అతనిపైఁగవిసి వివిధాయుధంబు లొకుమ్మడిం గురిసిన నద్దానవేంద్రుండు సరకుఁ
గొనక చాదోద్రేకంబున గొదమసింగంబు మదగజంబులఁ గదుముతెఱంగున
వారల నందఱఁ బోరిలోనఁ బారందోలుటయు, 260

—* పీఠవాహనం దినురేంద్రు సంహరించుట *

- మ॥ కని యాచైత్యుని బాహువిక్రమము వేగ న్వీర బాహుండు సిం
జని కోదండముతోడఁ గూర్చి గరిమన్ • సింహధ్వను ల్మీరఁగా
సునిశాతాస్త్రపరంపర ల్బటపె విస్ఫూర్ణదృఢిన్ దోడనే
దనుజుండుం గురిసెన్ శరావళులు తద్దాత్రంబు నిండారగన్. 261
- వ॥ మఱియు నసురేంద్రాఖ్యుండు సప్తశరంబుల నమ్మహామహుశరాసనంబు దుత్తుని
యలునేసిన, 262

- ఉ॥ ఒండొకవిల్లుఁ బూని సమరోద్ధతి మీఱఁగ వీర బాహుఁ డు
న్గాండసహస్రముల్ గురిసెఁ • గ్రక్కున వాని మహారథంబుఁ గో
దండము సైంధవంబులును • ధారుణిపైఁ బడఁగూల్చె సాహసో
ద్దండత సింహనాదములు • దద్దయు దిక్కుటలెల్ల నిండఁగన్. 263

- ఉ॥ అంత ససంభ్రమస్ఫురణ • నయ్యసురుండు రథాంతరంబుపై
నెంతయు నెక్కి విల్లుఁగొని • యేయ శరవ్రజముల్ రణోర్వి న
త్యంతము వీర బాహుని రథంబు విఖండితమయ్యె నంబర
ప్రాంతముఁ జేరి వీరవరుఁ • డాత్మ నుమాత్మజునిన్ భజింపుచున్. 264

- మ॥ కోలాహలరవంబుల నసురపైవ్యంబులుజూచి భయంపడఁ బాణిం గృపాణంబుఁ
గీలించి వేగంబున దానపురథంబుపై కురికి తత్కరంబు దళితంబొనర్చినంత రక్క
సుండుక్కునెడక ధైర్యంబు వాటించి వామహస్తంబున దండంబుఁగొని వీర
బాహు నురం బణచిన నమ్మహావీరుండుఁ గినుకవొడమినమనంనబున నద్దనుజు
శరంబుఁ జరణంబునన్ దన్ని మహాఘోషణభీషణుడై ఖడ్గంబు ఝళిపించుచు,
నడుగుచుండ నవ్వీరబాహు వెనుదనిలి కరవాలంబుఁగొని ఘోరాకారుండై
యసురేంద్రుం డరుగుదెంచిన, 265

క॥ కరవాలముఁ గొని వీరుఁడు, సురవైరిశిరంబుఁద్రుంచి ♦ సూర్యజుకడకున్
గర మనిపె వీరబాహుని, వరసాహస మెన్నఁదరమె ♦ వాక్పత్తికైనన్. 266

క॥ అసురేంద్రుఁ డట్లు నీల్లుట, నసదృశకోలాహలంబు ♦ లడరఁగ దివిష
ద్విసరము మోడించెను రా,క్షసగణము పలాయనంబు ♦ గాంచెను వేగన్. 267

వ॥ అనిచెప్పి మఱియు, 268

శా॥ దీప్యచ్ఛంద్రకళావిభూషణ! జటాదీవ్యత్స్రవంతీ! మహా
కాప్యగ్రావశ రాస! గోపరివృథ! ♦ క్రైవేయభోగీంద్ర! సా
రూప్యాపాదక నైజనిర్మలతనుఁప్రోద్యత్ప్రభాలోక సం
తృప్యత్వాశ్రితభక్తలోక విలసఁన్నిశేయసశ్రీకరా. 269

క॥ భూ, కాండ, కృశాను, సమీ, రాకాశ, రవీందు, సోమఁపాంగ! యపాంగా
లోకనపూరితభక్తా, నీకామితకామితార్థ! ♦ నిఖిలాధారా! 270

ఇంద్రవజ్ర॥ కోదండకాండీకృతఁగోత్రగోత్రా!
వేదండదైత్యారిపఁవిత్రవిత్రా!
పాదాంబుజాప్యామరఁపాద్యపాద్యా!
వేదాంతవేద్యేతరఁవేద్యవేద్యా! 271

గద్యః

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపానారవిందార్పితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపగోత్ర కోడూరి
యెల్లనామార్యపాత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు
ప్రథమాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా స్మ రా జాం త ర్గ త

వివర్ణాస్తోత్రము

యుద్ధ కాండము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

లావణ్యజ్వల ! ప్రితి
కూలాసురశమన ! భైరవకురి లింగత్నా
పాలతనూభవపాలన
శీలా ! నిర్మలశుభాంగ ! † శ్రీ శివలింగా !

1

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాది మహామునులకు సూతుం డిట్లనియె.

2

—* శూరపర్వమునుండి భూతవీరులఁ బొడీసేయుట *

సీ॥ శూరవర్మంజైన † శూరపర్మాడంత, భండనస్థలి గతఃప్రాణులైన
యతిశూరుఁ డను రేంద్రుడను భ్రాతృసుతులను, రణపరాజుతులగు రాక్షసులను
గనుగొని శీఘ్రంబుగా రథంబునుద్రోలి, కోదండమున మార్వఁగూర్చి కడిమి
కృతల సైకంజగు † కేల తాడనఁజేయ, నిజతాడనంబేల † నీవు సేసె
దిట్ల నీకును ఘటింబు † నిది యథార్థ, మనుచు నుడువు తెఱంగున నల్లమోసె
జగతి నమ్మహాధ్వనివిని † సకలసురలు, భయముఁజెందిరి హరికంజభవులతోడ.

వ॥ మఱియు, భూతంబులన్నియు భీతంబులగుచు ప్రభూతంబగు విభ్రాంతిం జెంది
నంత నమ్మహారవంబు జగజ్జనంబులకు ద్వాదశాబ్దంబులు వినంబడుచుండె.

క॥ విని యాధ్వని సేనాపతు, లనుపమశౌర్యంబు లొప్ప † నదులు తరువుల్
సునిశిత నానాయుధములు, గొని పరపిరి శూరుమీద † గోపం బడరన్.

క॥ అవియన్నియు దశశరముల, భువిఁ జూర్ణముఁజేసి దనుజపుంగవుఁ డంతన్
వివిధాస్త్రశస్త్రకొటులు, జవమున వర్షించె దివిజ సైన్యముమీదన్.

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ దద్భాణభూతంబులకు నిలువనోపక దివిజ సైన్యంబు దైన్యంబు
నొందుచు, నేలంబడి పొరలువారును, నిట్టూర్పు నిగుడించువారును, మూర్ఖులు

- గతు లగువారును, నై నానావిధంబుల బరాభవంబు నొందిరి. 7
- క॥ స్వేదభవు లంత సంగర, మేదిని కేతెంచి కినుకఁగిమీఱఁగ నపుడెం
తేదారుణబాణౌఘము, లాదానవుమీఁద గురిసి ♦ రతులప్రాప్తి. 8
- మ॥ అసురేందుగిండు తదంబకావళు లసంఖ్యాతాస్త్రజాలంబులన్
వెస ఖండించి రథంబులన్ దునిమి దోర్వీర్యంబు శోభిల్ల స్వే
దసముద్భూతలవక్షముల్ వొడిచి శస్త్రశ్రేణిచేతన్ సమి
ద్వసుధన్ మూర్ఛిలఁజేసె సారె దివిజ ♦ వ్రాతంబు గంపింపఁగన్. 9
- వ॥ ఇవ్విధంబున స్వేదోద్భవులు పడుటంగని నవవీరులలో శ్రేష్ఠుండగు వీరమార్తాం
డుండు మధ్యాహ్న సమయమార్తాండుండువోలె బ్రచండ తేజుం డగుచు ననర్గ
ళంబుగా మార్గణాసారంబుల నద్దనుజాగ్రణిపైఁ గురిసిన, 10
- మ॥ దనుజేందుగిండు మహారవంబెసఁగఁ దద్బాణౌఘ మస్త్రాళిచే
దునియల్ జేసి తదీయఫాలమునఁ దోడ్పొరబాణసాహస్రముల్
ఘనలీలం బరపన్ సురాధిపుఁడు దత్కాండాలి ఖండించి భం
డనభూమండలిఁ జూపెఁ జండభుజదండప్రాప్తి యెంతేనియున్. 11
- వ॥ అంతమహాశూరుండు తీవ్రనారాచసహస్రంబుల నవ్వీరమార్తాండకోదండకాండ
తూణీరంబుల ఖండించి వెండియుఁ బ్రచండకాండసహస్రంబుల నతని భూమండలిం
గెడపిన, 12
- ఉ॥ అంతట వీరరాక్షసుఁ డుదగ్గిపరాక్రమ కేళిదత్తుఁడై
యెంతయు రాక్షసాగ్రణిపయిం బటపెన్ నిశితాస్త్రపంక్తి దు
ర్దాంతత దానవుం డపుడు ♦ దద్విశిఖంబుల దుగ్గించె జాప మ
త్యంతపటిష్ఠతన్ దునిమె ♦ నాహవశౌర్యనిరూఢి మీఱఁగన్. 13
- వ॥ అంత వీరరాక్షసుండు కోపంబు గదుర మహాసాహసంబున వానిరథంబుపైకెగసి
కరవాలంబున నతనిశరాసనంబు దునిమి తద్ధాతంబున భగ్నఖడ్గుండగుచు, 14
- ఆ॥ వీరరాక్షసుండు ♦ వేగంబ శూరుని, ముష్టిబొడువ గడిమి ♦ మొనయ నతని
పదముఁబట్టి యూర్ధ్వపదమున కెగఁజిమ్మె, నండభిత్తిదాక ♦ నసురవరుఁడు. 15
- వ॥ ఇట్లు వీరరాక్షసుం డాకసంబునుండి ధరం దొఱఁగి, మూర్ఛాగతుండగుట గనుం
గొని వీరమహేందుగిండు మహాబలపరాక్రమసాంధ్రుం డగుచు, రాద్రంబు నిర్మి
దగ్గింబుగాఁ గోలాహలరవంబు లులియ ననేకసాయకంబుల దనుజనాయకుం
గప్పిన, 16
- క॥ దానవపతి దద్విశిఖి, తానము ఖండించి శస్త్రతతుల నిరువురు
న్మానక యన్యోన్యరథా, నూనభ్రమణమునఁ బోరి ♦ రుద్దండగతిన్. 17
- వ॥ అంత శూరపద్ముండు కోపారుణవీక్షణుండగుచు సంగరకణంబులం బోలె వేడిమి

గల వాఁడిములుకులు వేరువేరఁ గరచరణంబుల ముప్పదిముప్పదియు, నురంబున
నలుబదియును, నాటించి మేటివీరుండగు వీరమహేంద్రుని మూర్ఛాగతుంజేసె
నయ్యెడ, 18

గీ॥ వీరధీరుండు రోషంబు ♦ విస్తరిల్లఁ, బరపె విశిఖసంఘంబులు ♦ పటిమ మెఱయ
దానవుఁడు వాని బాణకోదండములను, శరసహస్రంబుచే ద్రుంచె శౌర్యమెసఁగ.

వ॥ మఱియు, నేడు వాఁడినారాచంబుల నతనియరదము వ్రయ్యలుచేసె నంత. 20

క॥ అలిగి మది వీరధీరుఁడు, చలమున దండంబుఁబరపె ♦ జయ్యన శూరుం
డెలమిఁజతుర్విశిఖంబుల, దళితంబుగఁ జేసె దాని ♦ దారుణలీలన్. 21

వ॥ మఱియు నగ్గలంబగు బలం బినుమడింప నన్ని లింపవైరి పిడుగులువోని బెడిదంపుట
మ్ముల బదునాల్గింట నతనిభుజాదండంబులు ఛేదించి భూధరంబును వజ్రపాణియుం
బోలె వీరవరుని సంగరాంగణంబునఁ బడగూల్చె నాసమయంబున. 22

ఉ॥ వీరమహేశ్వరుం డెదిరి ♦ పేగమ వీని శరాసనంబునన్
బోర జయింప రాదనుచు ♦ భూరితరంబగు శక్తి వైచిన్
శూరుఁడు దానిపైఁ బఱపె ♦ శుంభదనేకశిలీముఖంబులన్
వారక వాని నన్నిటి న ♦ వారణఁ ద్రుంచె మహాజవంబునన్. 23

వ॥ అమ్మహాశక్తి కులిశసదృశంబగు రత్నోవిభునివక్షంబునఁ బడి పాషాణగత
లోష్ఠంబునుం బోలెఁ జూర్ణంబయ్యె. వెండియు దండంబుఁబూని యతం డరుదేర
శూరుం డేడువాఁడికోలలం బరపి యవ్వీరమహేశ్వరుని విగతసంజ్ఞుని జేసె నంత.

గీ॥ వీర కేసరి కేసరివిధము దోప, విక్రమించుచు బహుశర ♦ వృష్టి గురిసె
దైత్యుపై దానవుండు దోర్దర్పమెసఁగ, సప్తశరములఁ దచ్చరాసనము దునిమె.

వ॥ తద్రీతంబు భగ్నంబుగావించి తదీయనిటలంబున శరసహస్రంబులు నాటిన.

మ॥ చలము న్మీఱఁగ వీరకేసరి మహా ♦ శైలంబు నాశూరుపై
నలఘుస్ఫూర్తిని వైవ వాఁడొక నిశా ♦ తాత్రుంబునం దాని ద్రుం
చె లనచ్చోర్యుఁడు వీరుఁ డంత సమర ♦ స్తేమైకదోర్వైభవో
జ్వలతన్ దైత్యురథంబుపై కురికి రోషస్వాంతుడై శీఘ్రమున్. 27

వ॥ వజ్రనిఘ్నరంబగు నతనియరంబు గరంబునం జఱచి తదాస్థలనంబున భిన్న
పాణియై యరదంబుముంగలఁ బడిన శూరుం డతనిం గైకొని సుధాంబుధిఁ బడ
వైచి, నంత నతండు కొండొక సేపునకు విముక్తమోహుండై నిజసేనం జేరి
వెండియు యుద్ధసన్నద్ధుండై రెండవయందుగ్రందునుంబోలెఁ జనుదెంచి మహా
ధీలంబగు కాలాత్రుంబుఁ బ్రయోగించిన పది రత్నోవిరువక్షంబునఁ బడి శిధిలం
బయ్యె, నంత. 28

క॥ వీరాగ్రణి బ్రహ్మస్త్రము, వారక బరహదోడంగె ♦ వడి నాలోన
శూరుడు దద్వత్తుంబున, నారాచసహస్రశతము ♦ నాటించె వెసన్. 29

వ॥ ఇట్లు నాటించిన వీరకేశరి మూర్ఛాపరవశుండయ్యె నయ్యెడ వీరాంతకుండు
మహాకోలాహలం బాభీలంబుగా నొనర్చుచు, వీనిచేత నస్మచ్ఛేనలకుఁ బరాజ
యం బెట్లదవనేర్చు, నని కోపం బొదువ నసురబలంబుల సింహనాదంబుచే
భయంబు నొందింపుచు నుగ్రతరంబులగు శరంబులు వైత్యుపయిఁ గప్పినంత.

గీ॥ అవియు, ఖండించి దానవుఁడాహవమున, నంబకసహస్రములు నించెనతనిమేన
నతఁడును సహస్రశరములనవియుఁదునిమె, మేఘగర్జన లలర నమోఘలీల. 30

వ॥ అంత శూరుండు పరాక్రమోదారుం డగుచు వజ్రనిష్ఠురంబులగు, శతసహస్రి
బులఁ దద్రథశరశరాసనంబులం దునుమాడి మఱియు వత్తుంబు భేదించి
యవ్వీరాంతకు మూర్ఛితుంజేసె. 32

—* వీరబాహుండు శూరపద్మాసురు నెదిరించుట *—

తే॥ అట్లు మూర్ఛాగతుండగు ♦ నతనిగాంచి, వీరబాహుఁ డుదగ్రతవెడలె నంత,
నమ్మహాబలుఁ గనుగొని ♦ యసురవర్యుఁ డేవెసంగఁగఁ బరుషోక్తినిట్టులనియె.

క॥ దూతవయి వచ్చి పూర్వము, వైతేయుల నాజిఁ గూల్చి ♦ దర్ప మెసంగ
నాతనయునిఁ జక్కాడి మహాతీవ్రత మాయఁబన్ని ♦ యరిగితివిగదా. 34

అ॥ ధనువు కేల విడిచిదౌత్య మిప్పు డొనర్ప, నాయనుజ్ఞ నట్లు ♦ సేయవేని
నిమిషమాత్రమునను ♦ నిన్ను సంగరభూమి, సంహరింతునువ్వె ♦ సత్య మరయ.

వ॥ అనియిట్లు పలుకుదానవువచనంబులు విని వీరబాహుం డిట్లనియె, 36

క॥ గుహునకు భటుఁడను దూతను, రహిమిరఁగ నగుచు నేన ♦ రాక్షస! నీకీ
బహుభాషలేల? సంగర,మహి వీరుఁడవేని నిలుము ♦ మార్కొన నాతోన్. 37

వ॥ అని యివ్వధంబున నమ్మహావీరుండు శూరునితోడ భాషింపుచుండు సమయం
బున వీరబాహునిపై సహస్రకోటిశరంబు లయ్యసురవర్యుండు వర్షించె నపుడు.

క॥ వీరుం డన్నియ శరముల, వారించెఁ దదస్త్రములను, ♦ వారక మఱియున్
శూరుఁడు సాయకకోటుల, ధీరతవర్షించెఁ గోపదీపితుఁ డగుచున్ 39

వ॥ వీరబాహుండు కోటివిశిఖంబుల నయ్యంబకములఁ దునిమి, వెండియు రాక్షసేం
దుని నిటలస్థలంబున శరశతంబులు నిగుడించిన నవియు బాహుణంబునంబడి
సూదులంబోలెఁ బుటమెగసి పుడమిం బడియె నంత, 40

అ॥ గుహునిశక్తిదక్క ♦ గువలయంబున వీని, సంహరింప నాకు ♦ శక్య మగునె?
ఐన నిమ్మహాశిఃతాస్త్రజాలమ్ముల, సంహరింతు బాహుశౌర్య మెసంగ. 41

సీ॥ అనినిశ్చయింపుచు ♦ నవ్వీరబాహుండు, నారాచములు నించె ♦ శూరుమేన
దానవుఁ డవియెల్లఁ ♦ దద్దయు దునుమాడి, వారక తన్నుష్టి ♦ వక్షమునను
బాహువులందును ♦ బహుశరంబులు గ్రుచ్చె, వీరుఁడంతటఁ గోటివిశిఖములును
దనుజేంద్రసూతునిధరఁ గూల్చె నంతట, నసురుండు నేబదియంబకముల
వీరపుంగవునరదంబు ♦ వేగ దునిమె, నంత వీరవర్యుండు దుర్ద్రాంతపటిమ
నొండొక రథంబుపై నెక్కి ♦ యొగి సమీర, శిఖిశరంబులఁ బటపె దో ♦ స్తేజమలర.

వ॥ అవి శూరుండు సరకు సేయక చూచుచుండ నయ్యత్త్రంబు లచలంబుకంటె గతి
నంబగు తద్వత్తోమధ్యంబునంబడి చూర్ణంబులయ్యె; మఱియు వీర బాహుం డా
భీలంబులగు కాలసూర్యాత్త్రంబులు దానవుపయిం బటపిన, నవి యతనిఁదాకి
కుంతితాగ్రింబు లయ్యె. 43

అ॥ మఱియు వీరవరుండు ♦ మదిఁ గోప మడరంగ, బరపె వారుణైంద్రీ బాణములను
దానవేందుఁ నవియుఁ ♦ దారసిల్లఁగ లేక, వ్యర్థతరములగుచు ♦ నవనిఁ బడియె.

వ॥ అంత నవ్వీరవర్యుండు మహాసూర్యాత్త్రంబులఁ బ్రయోగించిన నవియు నతనిఁజేరి
లజ్జచేబలెం ధరణిగతంబులయ్యె. మఱియుఁ దోడన మహాసంహారకారకంబులగు
నారాయణాస్త్ర బ్రహ్మాస్త్రంబుల బటపిన, నవియు విస్ఫులింగంబు లుమియుచు
జని దనుజవరునురంబు దాకి ప్రతిహతంబు లయ్యె. 45

కా॥ ఆవేళం దనుజేందుఁ భూరిబల మత్యాశ్చర్యముగాగ నెం
తే వీక్షించి రక్షేషు లంతట మహాధీరుండు శూరుండు గ
ర్వావేశంబునఁ బల్కె వీర ! భవదీయాస్త్రాళి నాముందఱ్ఱ
భావింపం బడబాముఖాగ్నిగత శుంభన్మక్షి కాళుల్ గదా. 46

క॥ నిను మును దునుమఁగఁజాల నె?, ఘనమగు నీ యస్త్రశస్త్ర ♦ కౌశల మెల్ల
గనవలసి యూరకుంటిని, దునుముదు నిక నిశ్చయముగ ♦ దురమునఁగడిమి. 47

వ॥ అని కర్ణకకోరంబుగాఁ బల్కిన, వీరబాహుండు కోపోద్దీప్తితుండై పాశుపతా
స్త్రంబు నారించి సమంత్రకంబుగా నతనిపైఁ బ్రయోగించిన నది మహా
భయంకరంబుగా విషపన్నగంబులఁ గ్రీక్కుచుఁజ నుదెంచినఁ గని శూరపద్ముండు
దానివయి నయ్యత్త్రంబుఁ బ్రయోగించె. 48

క॥ దివి భువి నిండెడు భయదా, రవముల నవి రెండు సంగఁగ మొనర్చి మహా
జవమున నంత బ్రహర్తల, సనిధంబునఁ జేరె మగుడి ♦ సమరక్షోణి. 49

క॥ నీబలము దెలిసెఁ జాడుమా, నా బాహుబలం బటంచు ♦ నైపుణి దగ నెం
తే బాణంబులు బటపె మహాబలుఁడగు శూరుపద్ముఁ ♦ డావీరుపయి. 50

క॥ వీరుం డాతనిపై శిత, నారాచౌఘములు రయమునం బటపె గడు
శూరుండు తోడ నె దునిమె ను, దారతఁదద్ధనువుఁబంచ ♦ దశవిశిఖముల. 51

- క॥ అసమమగు శక్తి వీరుం, డసురపయిం బఱపె నదియు ♦ నతనియురంబున్
వెసఁ దాకి తునియ లయ్యెను, విసరి పఱపె నండ మసుర విభునురముపయిన్.
వ॥ మఱియు వీరబాహుండు దండంబుఁ బ్రయోగించిన దానిం జీరికిం గొనక
నసురదండంబు మహావీరువత్తోమధ్యంబుఁ దాకి యతని మూర్ఛాపరవశుం జేసిన
సారథి మూర్ఛాపనయ నార్థంబు నరదంబు మరలించుకొని చనియె; నప్పుడు, 53
క॥ కౌతుక మొప్పఁగ భూత, వ్రాతముపై దనుజవిభుఁడు ♦ వర్షించె మహా
శాతశరావళి నప్పుడు, భూతంబులు వ్రాలె భీతిఁ బొందుచు దెసలన్. 54

— *షడానన శూరపద్మానురుల యుద్ధము *—

- వ॥ ఇవ్విధంబున నలుగడలకు నురుకు భూతగణంబులను, మూర్ఛాగతులైన సేనాధి
పులను గనుంగొని మహాపరాక్రమధుర్యుండును, దేవసేనావర్యుండును, శాత్రవ
జయుండు . నగు నప్పార్య తేయుండు రాద్రోద్రేకంబునఁ గోటిమార్తాండ తేజుండై
రథామాఘుండగుచుఁజనుదెంచిన నానర్వేశ్వరుంజూచి శూరపద్ముండిట్లనియె. 55
క॥ నీసేనాపతు లతులమ, హాసాహసశాలు రంద ♦ అణగిరి వరుసన్
నీ సామర్థ్యముఁజూతు న, హాహా! సాగునె బాలచేష్టలుడుగుచుఁ బామ్మా. 56
గీ॥ అపనియందును దుర్బలులైనయట్టి, తారకకౌంఠు లట్లుగాఁదలఁచి నన్ను
నిప్పు డెదిరింపవచ్చితే ♦ యిచ్చుకైన, నెఱుంగవో మత్పరాక్రమంబీవునుదిని. 57
క॥ వైకుంఠాదిసుపర్వా, నీకంబు భయంబునొంద ♦ నిన్నుజయింతున్
భీకరశస్త్రాహతులను, బ్రాకటభుజశౌర్య మెసఁగ ♦ భండనమందున్. 58
చ॥ అనవుడు షణ్ముఖుండు దరహాసవిభాసితవక్త్రపద్ముడై
యనియె దురాత్మ! నీదు బలమంతయుఁ బోర నడంతు జూడుమా
ననుగని బాలుడంచు వచనంబులు తుచ్చము లాడఁజెల్లునే
దనుజ! వివేకహీనుడవు ♦ తద్దయు బుద్ధి నెఱుంగ వేమొకో! 59
క॥ భవదీయపాలనంబున, నవిరళ మలరారు పద్మజాండసమూహం
బవలీలఁ గాల్పఁజాలదె, భవఫాలానలకణంబు ♦ పరికింపంగన్. 60
వ॥ అని కార్తికేయుండు నుడివిన విని శూరపద్ముం డలుకవొడమిన మనంబున
మధుసూదన త్రివిక్రమమూర్తియుం బోలె నభ్యున్నతంబగు చాపంబుఁ గైకొని
గొనయం బెక్కించి గుణధ్వని గావించిన నదియు సప్తసాగర సంచలోత్తుంగ
తరంగసంఘాతఘుమఘుమారవంబులం బోలి మోసె నంత, 61
మ॥ బహుళోద్దండతరోర్ధ్వతాండవ ♦ భవభ్రాజత్పదాబ్జసిథిన్
మహానీయోన్నతి మించు కార్ముకము శుంభతౌష్ఠి కైఁబూనియా
గుహుడుం జేసె గుణారవం బపుడు దిక్కుల్పిచ్చులించెన్ గడుం
దుగ్రహిణాండంబులు భేదిలంబ టపటద్భోషంబు నిండారంగన్.

వ॥ అంత.

క॥ శూరుఁడు శరజాలంబు లు, దారత వర్షించె గుహారథంబును దనువున్
భోరన నఖిలజగంబుల, వారణ నిండార శౌర్య ధైర్యవ మెసంగన్. 63

క॥ సేనాని శస్త్రవర్షము, దానవుడై గుడిసె ధీష్ణధారాధరసం
తానము వోలె దనస్త్రవి, తానము ఖండించి మిగుల ధారుణభంగిన్. 64

క॥ శూరుం డతని శరావళి, నారూఢిగ దునిమి దశసహస్రంబకముల్
ఘోరముగ మఱియు శంభుకు, మాకునిపై బటపె విక్రమంబు దలిర్పన్. 65

మ॥ శరజన్ముండు తదంబకంబులు నిజాస్త్రశ్రేణి ఖండించి వే
మరుఁ దద్బాహువులం జతుర్దశకలం బంబుల్ బ్రయోగింపఁ ద
త్పరిఘర్షణంబున కుంతితంబు లగుచున్ బాటిల్లె నయ్యస్త్రముల్
హరసూనుం డది గాంచి భూరితరకోపాటోపముల్ మీఱంగన్. 66

అ॥ దనుజధనువుఁ ద్రుంచె ధరణీధరంబును
హరియుఁ బోలె శరసహస్రములను
బ్రహ్మ విష్ణువులకు ధయదమా నొకశక్తి
వైచె శూరుఁ డపు డవార్యపటిమ. 67

క॥ గుహుఁడు చతుర్దశశరముల, మహితకోధమున దాని మర్దించె గడున్
రహిమీఱంగ వేరొకధను, వహితభయంకరుఁడు శూరుఁడంది రయమునన్. 68

వ॥ అనేక శరపరంపర లమ్మహామహానిపై జొనిపె నిట్టిదపురకుఁ బోరు ఘో
రంబయ్యె నయ్యెడ. 69

క॥ దానవు భుజముల నిర్జర, సేనానియుఁ జొనిపె సప్తశిత బాణము లెం
తేనియు రణకోవిదుడై, భూనభముల సింహనాదములు నిండారన్. 70

వ॥ ఇట్లు పరపిన నబ్బాణంబులు దద్బాహుఘట్టనంబున దుమురులై సమరాంగ
ణంబున దొఱంగుటయుఁ గనుంగొని కోపంబు గదుర పన్నుఖుండు దానవుని
కోదండంబు పదునాల్గుబాణంబుల ద్రుంచి రథంబు శరసహస్రంబులం దును
మాడి మఱియు గుప్తరథంబుల బదునాల్గులక్షల విశిఖంబుల విదళితంబులఁ గావించె
నంత. 71

క॥ శూరుఁడు భీకరతరగ, శ్మశరావమ్ములు సెలంగఁ జయ్యన వైచెన్
దారుణతర మగుశూలము, వారణ గుహుమీఁద శౌర్య ధైర్యవమెసంగన్. 72

మ॥ హరసూనుండును గోపవిస్ఫురణచే నాశూలమున్ నాల్గుని
ఘోరబాణంబులఁ ద్రుంచి సప్తశరముల్ బోడించి తచ్చత్రమున్
ధరపై గూలఁగ నేసి యొక్క నిశితాస్త్రం బేసి ఖండించి త
ద్వరకోటిరము శస్త్రపంక్తి దునిపె న్నమ్భావణవ్రాతముల్. 73

ప|| అంత శూరుండు విదళితకోటిరుండై లజ్జావనతముఖుం డగుచు, దరిక్రొడువోలె
గతహస్తబలుండై నిలిచె; నిట్లగుట నతనింగని సకలదనుజవీరులును సింహనా
దంబు లొనర్చుచు నద్దానవేంద్రునకు బాసటయై వివిధాయుధంబు లొక్క
పెట్టె బ్రయోగించి కార్తికేయునితోడ దురం బానర్పదొరకొని రంత. 75

క|| గిరితనయానూనుడు భా, స్కరకోటిసమానమైన ధి చక్రింబు వెస
గరమునఁ ద్రిప్పి సముద్ధతిఁ, బరపె దిశ లదుగ్ధ దనుజబలములమీఁదఁ. 76

ప|| అయ్యవసరంబునఁ జక్రిధారాహతిఁ గాల్లు వేల్లునుం దునిసిపడువారును,
ముక్కులుం జెక్కులుం దెగి యొటలువారును, వీనులు, జానులును విలూనం
బులై పొరలువారును, కరంబులు శిరంబులు ఖండితంబులై దొరఁగు వారును,
నై రక్షోబలంబులు మృతిం గాంచె; నాసమయంబున బ్రధ్వస్తంబులైన రథంబు
లును, ప్రనిహతంబులైన గజాశ్వంబులును, ప్రస్థతంబులైన కేతన చామరం
బులుంగలిగి దానవబలంబులు మెసవ దండధరునకు నునిచిన రాప్యభాజనంబు
నుంబోలె విదళితధవళాతపత్రసమాక్షీర్ణంబై నృత్యత్కబంధనిచయంబును,
నానాపిశాచగణసంకులంబును, బరిభ్రమత్తాకగృధ్రనికరసమాకులంబునునగుచు
సంగరాంగణంబు సూపట్టె, 77

తే|| ఇట్లు దైత్యబలంబుల ధి నేపణించి, భానుకోటిసమప్రభాభాసి యగుచు
పరిధవిల్లెడు తచ్చక్రిపటిమఁగాంచి, విష్ణుచక్రింబు కంపించి ధి వినుతిఁ జేసె. 78

ప|| అంత నా రథాంగంబు పార్వతేయుపాణిపద్మంబున మగుడ చనుడెంచి నిలిచె,
నంత శూరపద్ముండు, 79

మ|| సమరంబుదు సమస్తసైన్యములు నాశం బొందుటం జూచి చి
త్తమునం దద్భుత మంది పాశుపతమో? ధి తర్కింప శాపంబొకో
విమతధ్వంసిని శక్తియొక్కో? యిది భావింపంగఁ గాకున్నచో
సముదంచ ద్రవికోటిదీప్తి నిటులఁ ధి సంహారముఁ జేయునే? 80

ప|| అని యిట్లాశ్చర్యంబు నొందుచు శూరపద్ముండు తానొకండ కేవలంబ నిలిచి
కోపంబు గమర మహారవంబును ఘోరతరంబునైన బ్రహ్మాస్త్రంబు బ్రయో
గించిన నదియుఁ బ్రహ్మరూపంబునఁ జేలంగుచు నబ్బహులేయుసన్నిధానం
బున కరుడెంచెనంత, దత్కిరస్థంబగు శక్తి యయ్యస్త్రంబుఁ గబళించె.

క|| శూరుండంతట వైష్ణవ, నారాచము గుహునిపై నినాద మెసంగఁ
ధీరతఁ బఱపిన నదియుఁ, వారక హరిరూప మొప్పు ధి వడిజనుదేరఁ. 82

ప|| కనుంగొని శక్తియు నిమేషమాత్రంబున దాని భక్షించె; శూరుండు మనంబునం
గనలి నిదాఘమేఘంబువోలె గర్జింపుచుఁ బాశుపతాస్త్రంబు బ్రయోగించిన
నదియు బహుమాయారూపంబులతో ధగద్ధగప్రభాజాలంబులు దశదిశలం

గప్ప న నేకమృత్యుభటపిశాచభూతరక్షోభుజంగంబులం గక్కుచు నుక్కుమిగిలి
భయంకరంబుగా వచ్చిన గుహుండు లీలామాత్రంబున నయ్యెత్త్రంబును గేలం
గొనియె; నయ్యెడ,
83

మ॥ వివిధాస్త్రావళి యాజి వ్యర్థమగుటఁ ♦ వీక్షించి శూరుండు శాం
భవబాహుపటువిక్రమంబు మది సంభావించి యత్యద్భుతా
ర్థవమగుండయి నిల్చె నంత గుహుండు ♦ రక్షోవిభుం జూచి వై
భవ మింపొందగఁ బల్కె నిట్లు నగుచు ♦ భాస్వద్వచోవైఖరిఁ.
84

ఆ॥ సురల విడువు మనుచు ♦ సొంపొంద నే మున్న, చెప్ప లేదె చెవులఁ ♦ జేర్పవైతి
నీదు లక్షవాహి ♦ నీబలంబులుద్రోల్లె, నీకిరీట మిపుడు ♦ నేలఁ బడియె.
85

తే॥ శూర! యింక నైన విడువుమి ♦ సురల నెల్ల, విడువ వేనియునిజభుజా ♦ విజయమెసఁగ
నిన్నుఁ బరిమార్తుఁబూర్వంబు ♦ నీయనుజని, దారకుఁ గూల్చినట్టులఁ ♦ దధ్యముగను.

—* కుమారస్వామి విడిచిన శూరుండు పలాయితు డగుట *—

వ॥ ఇపుడు దయచేసి నిన్ను విడిచెద ననిన గుహునివచనంబులు విని శూరపద్మండు
తనబలంబు నెదిటిబలంబు నెఱుంగక బాలుండివ్విధంబునఁ బలుకనగు నేయనిమనం
బున విచారంబు వొడమఁ బురంబునకుం జని నిజబలంబులతోడ మఱల నరుదెంచి
యితనితోడఁ గయ్యంబు సేయనగుననితలంచి మాయారూపంబున నగరంబునకుం
జనియె. గుహుండు శక్తిచేత నప్పుడు సంహరించుటకు సమర్థుండయ్యు నతనిబుద్ధి
నెఱుంగఁ దలంచినవాఁడు గాన నూరకుండె; నంత,
86

క॥ హరిముఖ్యసకలదివిజులు, శరజన్ముని గాంచి మ్రొక్కి ♦ సద్వినయమునఁ
గరయుగళము ముకుళించుచు, సరభసమునఁ జేసి రెలమి ♦ సంస్తుతుల గడున్. 88

వ॥ దేవా! నీవు సాక్షాత్పరబ్రహ్మంబవు గావున నీలీల లతిమానుషంబులై యుండు,
నిద్దురాత్ముని సంహరింప నీ కశక్యంబుగా దైనను వినోదార్థంబు వీని విడిచితివని
యనేకవిధంబులఁ బొగడిన వేల్పులం గని మహాసేనుం డిట్లనియె.
89

ఆ॥ దివిజులార! వినుఁడు ♦ తిరిగి యాదనుజుండు, సమరమునకువచ్చుఁ ♦ జలముతోడ
నప్పు డద్దురాత్ము ♦ నణఁగింతు నాజి, నీయర్థమందు సంశయంబు వలదు. 90

వ॥ అనిన విని సర్వసుపర్వులును, భూతగణంబులును, సేనాధిపతులును, గోలాహ
లంబులం జెలంగి రయ్యవసరంబున నవసంఖ్యాధికలక్షవీరులగు భూతసైనికు
లును, విగతసమ్మాహులై కార్తికేయునిసన్నిధానంబునం బ్రమోదంబునం
బొదలుచుండి రంత,
91

క॥ సేనానాయకు లందఱు, సేనానియనుజ్ఞ వడసి ♦ శీఘ్రంబున న
ద్దావపపురలుంతనమున, కానిరి మొగపాలఁ జాల ♦ నార్భటు లులియన్. 92
అమ్మహాధ్వని విని ద్వారపాలకుం డతిఘోరుండనువాఁడు చతురంగబలసమన్వి

తుండై భూతగణంబుల నెదుర్కొని కయ్యం బొనర్చు నెడ దద్బలంబుల కోల్తలకు
నిలువంజాలక నయ్యసుర సైన్యంబులు పరాభవంబుఁ గాంచె. 93

క॥ అతిఘోరుఁడు రోషంబున, నతిఘోర మయోమయంబునగు ముసలం బు
ద్ధతిఁ గొని వైచెను భూత, ప్రతతులు పరువిడ దిగంతఁ పటలంబునకున్. 94

క॥ కని యదియు మేఘనాముఁడు, ఘనశైలం బొకటి బూని ♦ కడుఁగోపమునన్
దనుజునిపై నేసిన నా, దనుజుఁడు ముసలంబుచేత ♦ దానిన్ దునిమెన్. 95

న॥ మఱియు మేఘుం డమోఘంబగు శఱంబు నసురనురంబునం జొన్నిన నతండు
మహారౌద్రంబున దష్టాధరుం డగుచు ముసలంబున వాని యురంబు మోదె నంత
మేఘుం డతిజవంబున నెగసి కనుంగవ విస్ఫులింగములు సెదరఁ గరతలంబునం
గపోలంబులం బగులంజఱచిన నతండు గిరగిరందిరిగి ధరాతలంబునందొఱఁగె,
నంత భూతసైనికులు కోలాహలంబు లొనర్చుచు యోజనోచ్ఛాయంబును,
పురాలంకారంబును నగు గోపురంబును బెకలించి సముద్రమధ్యంబున బృందార
కులుమందరంబువోలె బడవైచిన నందున్న దైత్యు లనేకులు హతు లైరి. తత్స
తనవేగంబున మహాకల్లోలజాలంబులు బురంబుల నావరించె. 96

న॥ మఱియు భూతాగ్రణుల్ ♦ మహితవిక్రమలీల, నుత్తరదిక్కున ♦ నున్నతమగు
సాలంబుఁ బడఁద్రోసి ♦ చయ్యనఁ బురిఁ జొచ్చి, భూరినిరర్గళ ♦ స్ఫురణ మెరయ
బహుదైత్యబలములఁబరిమార్చి గృహముల, రత్న కాంచన వస్తుఁరాసులెల్లఁ
గోరిక లింపొందఁ ♦ గొల్లలఁగొని వీక, మరలి వేగంబ కుఁమారుఁ జేరి
రంత భగవంతుఁడగు శంకఁరాత్మజుండు, హేమకూటపురంబున ♦ కెలమిఁజనియె
జటులకోలాహలంబులు ♦ సందడిల్ల, సకలసిజ సైన్యములతోడ ♦ సత్వరముగ. 97

న॥ సురగణంబు లపుడు ♦ సుమవృష్టిఁగురిసెను, దేవదుందుభులును ♦ దివిని మొరసె
గరిమ వందిజనము ♦ గైవారమొనరించె, నాత్మగుణగణంబు ♦ లాదరమున. 98

న॥ ఇట్లు గుహుండు హేమకూటపురంబు సేరి నిజభవనంబున నవరత్నసింహాసనా
సీనుండై సైసికుల నిజనివాసంబులకుం జన నియోగించి హరి బ్రహ్మాది నిఖిల
దివిజగణసేవితపదాంబుజుం డగుచు సుఖం బుండె. 99

న॥ అంతట నింగినుండి గిరిఁజాత్మజు దోర్విజయంబుఁ గాంచి య
త్యంతము నిర్భయుం డగుచుఁ ♦ దామరసాప్తుఁడు రాగయుక్తుడై
సంతసమొప్ప వారుణదిఁశాతరుణీమణిఁ గూడెనో యన
న్నంతయుఁ బశ్చిమాబ్ధిఁ బడియెన్ గళితాంశుకుడై రయంబునన్. 100

అట శూరపద్ముం డారేయి పద్మకోమలాసమేతుండై మగుడకదనం బొనర్చు
టకుఁ జింతింపుచు నిద్రారహితుం డయ్యె; నంత, 101

చ॥ జనకు పరాభవంబుఁ గని శౌర్యధురీణుఁడు భానుకోపుఁడు
 న్మనమున మాయనుం దలఁచి ముద్రిపురశ్చరణం బొనర్చి య
 త్యనుపమయఁపాటవ మునారతఁ గాంచి విచారఘన్మతఁ
 దనరెను శూరపద్మసనఁబంబున కేగి స్వస్మృత్త మంతయుఁ.

102

చ॥ ఇట్లుని విన్నవించె.

103

క॥ సేనాయుక్తుడ నగుదున్, నానాయుధపాణిని రఁజంబున నెరిన్
 నేన జయింపఁగ నుంటని, దానవవర! చెప్పుకేల శతలితి నాతోన్?

104

క॥ బాలునితోడను బోరిన, యాలమున జయంబయ్యెని శతజయమేనిన్
 వాలాయు బపయశ మగు, నౌ లోకంబుదు క్తి శతబుధు సూపే.

105

క॥ అనుమతి యొసఁగు ప్రభాతంబునఁ జని వాని జయింతు శతజబల మొప్పున్
 వినియెదవు దూతముఖమునఁ, గనియెదవు ప్రమోద మాత్మఁ గాంధీర్యనిధి! 106

క॥ ఉదుతరశౌర్యస్ఫూర్తి, స్ఫులిక ధిన్ గెలువ నేని శతదశనముదున్
 బరగ మగుడి నీకడకే, నరుదేరను తక్య మిది మహాశౌర్యనిధి!

107

చ॥ అని పలికిన సుతుని వచనంబులు విని మనంబున సంతసిల్లి శూరపద్మం దతని
 కిట్లునియెఁ బుత్రా! నీవు బాలుండవు సంగరకళాకౌశలపాటవంబులు సాలమి
 కేడి మహాపరాక్రమాధీలుండగు నబ్బాలుతోడం గయ్యంబుసేయ నశక్యంబై
 యుండుఁ గావున మహపురంబునకుఁ బూర్వంబు దూతభావంబున జనుదెంచిన
 వీరబాహుని దద్బలంబులను గదనంబున మదం బడంచి సత్వరంబుగా నరుడె
 మ్మని తనయున కనుజ్ఞ యొసంగి శూరపద్మండు నిజగృహంబున సుఖంబుండె,
 సంత భానుకోపుండు సమరప్రయాణాభిముఖుండై యుండుసమయంబున భూత
 ప్రేమికులు పురలుంతనమును, గోపురశైవణంబును, సకలవస్తుసంగ్రహం
 బును, ప్రాకారపతనంబును, నతిఘోరుని సంహారంబును గావించిరని చారులు
 విన్నవించిన,

108

చ॥ విని కోపంబున భానుకోపుఁడు మయుఁ న్వేగంబ రావించి చ
 య్యునఁ బొల్లించితెలుగు పట్టణము దీవ్యత్ప్రేధి నిర్మించఁ బం
 చి నియోగించె సహస్రవాహిను లొగిన్ శేన ల్మహాకాయతో
 కను భగ్నంబును కోటఁ బోవ విశిఁ జండప్రేధి దీపింపఁగన్.

109

చ॥ ఇట్లు నియోగించి భానుకోపుఁడు గృహంబున కరిగి సంత మయుండు పూర్వం
 బు పురంబు నిర్మించి నిజమందిరంబున కరిగి సంత మహాకాయుండును సేనా
 సహితుండై యారాధి మహాదీపప్రభాజాలనిరస్త తమఃపటలుండై తత్త్వా
 కారంబు జాగరూకుండై సావధానంబునం గాచుచుండె.

110

—* భానుకోపుడు వీరబాహు నెదిరించు మాయకు వేడుట *—

తే॥ అంత సూర్యోదయంబైన ♦ యసురసుతుఁడు, కాలకృత్యంబులెల్లను ♦ గరిమఁదీర్చి
యలపితామహిమాయఁదా ♦ నాత్మఁదలఁచె, నదియుశీఘ్రంబయచటికి ♦ నరుగుదెంచె.

ప॥ ఇట్లరుగుదెంచిన దాని పదంబుల కెఱఁగి భక్తిపూర్వకంబుగా వినుతించి వీర
బాహుకృతంబైన భంగంబు నెఱింగించి కార్యం బెద్ది సేయ ననువగునని విన్న
వించిన. 112

ఆ॥ అసురి యనియె నప్పు ♦ డప్పొత్తుతోడను, బ్రహ్మవిష్ణుముఖసు ♦ పర్వులెల్ల
మిగుల నార్తులై రి ♦ మీచేతఁ గావున, నిపుడు మీకు విజయ ♦ మెట్టులగును? 113

ప॥ అని యిట్లు పలుమారుం బల్కిన మాయకు శూరసుతుం డిట్లనియె. 114

తే॥ పొత్తుపై నీకు మదిలోనఁ ♦ బరమకరుణ, గలిగెనేనియు నిప్పుడు ♦ గదనభూమి
వీరబాహుని గెలువంగ ♦ విపులపటిను, నాయుధ మొసంగవలయునో ♦ యంబ! నాకు.

ప॥ అని వేడిన భానుకోపునకుఁ బితామహియగు మాయ సమరంబున విమత
మోహకరంబగు నస్త్రం బొసంగి నీకిద్దినంబున రణంబున దీనివలన విజయంబగు
పొమ్మనిపల్కి యమ్ముదిరక్కసి యదృశ్యయయ్యె; నంత శూరాత్మజుండు
సంతోషంబు దనర ననుపమానంబగు మాయాస్త్రంబును ధనుస్తాణీరంబు
లును వజ్రసన్నిభంబగు కవచంబును, పవన శమనాగ్ని చంద్రార్కబ్రహ్మవిష్ణు
శరంబులును, నస్త్రరాజేశ్వరంబగు పాశుపతాస్త్రంబుఁ గొని వేర్వేర దశసహస్ర
వాహినులగు రథ గజ తురంగంబులును, వింశతీసహస్రపాహినులగు కాల్బలం
బులును నడతేర మహారవంబులెసంగ సంగరోత్సుకుండగుచు వెడలె నపుడు. 116

సీ॥ పటుతర కాహళః పటహ భేరీధ్వనుల్, బ్రహ్మాండభాండంబుఁ బ్రబ్బి కొనియె
నైన్యసముద్ధూత ♦ జగతీపరాగముల్, జలజాతమిత్రము ♦ డలముఁ గప్పె
ఘనవారిధారలఁ ♦ గడు తుండములఁగోలి, వమధువుల్ సింధుర ♦ వ్రజముగరిసె
నభ్రార్కపథముల ♦ నవలీల లంఘించి, జవమొప్ప నైంధవ ♦ చయము జనియెఁ
జటులరథచక్రనినదముల్ ♦ సందడిలై, నగ్ని నేత్రులు కృష్ణాంగులైన దనుజ
భటులు పటుతరవిక్రమా ♦ ర్భటులు నగుచు, వితతకోలాహలంబుల ♦ వెడలిరెలమి.

చ॥ గజములు తేరులు హరులు ♦ గాల్వరు గిక్కిరియంగఁ జామర
ధ్వజములు ఛత్రము ల్బహువిధంబుల నీడ లిడంగ నయ్యెడన్
బ్రజనితమా తమం బతుల ♦ భాసితరత్న విభూషణాయుధ
వ్రజఘనదీధితిచ్ఛటల ♦ వారిత మయ్యె దిగంతరంబులన్. 118

ప॥ ఇవిధంబున భానుకోపుండు సకలనైన్యంబులతోడఁ జని నిముసమాత్రంబున
నిజపురద్వారంబున నిలిచి సహస్రాశ్వముఖుండను దూతంగని యిట్లనియె. 119

క॥ చని వేగ వీరబాహుం, డనియెడి నద్దూతతోడ ♦ నస్మద్వచనం
గును దెల్పుము నే నిప్పుడు, నిను మార్కొనవత్తు నాజి ♦ నిలుపు మటంచున్. 120

వ॥ అని పనిచిన నద్దూత సత్వరంబునం జని వీరబాహున కవ్వధం బెఱింగించిన, 121

క॥ విని వీరబాహుఁ డపు డ,ట్లన కానిమ్మని కుతూహలమ్ము దలిర్పన్

బనిచి వెస వాని నంతట, ఘనమతి వీరుండు గుహుని ♦ కడ కరిగి తగన్. 122

ఆ॥ పరమభక్తితోడ ♦ భ్రాతృసమేతుడై, ప్రిణతిజేసి చరణపంకజముల

కధికవినయ మొప్ప ♦ నంజలి గావించి, పజ్జనలిచె నపుడు ♦ భావ మలర. 123

వ॥ అంత సర్వభూతాంతర్యామియగు నక్కార్తికేయుఁ డతని కిట్లనియె. అద్దూరా

త్తుండు నీతోడఁ గయ్యంబునకుఁ జనుదెంచినవాఁడు గావున నీవు సహస్ర

వాహినులగు భూతగణంబులఁ గూర్చుకొని సేనాధిపతులగు నష్టాధికలక్షవీరు

లతోడఁ జని వానితోడ సమరంబునకు సమకట్టు మతండు మాయాస్త్రంబు

మీపైఁ బ్రయోగించు నయ్యస్త్రంబును మహాజ్వలంబగు మదీయ శక్తి

యప్రతిహతంబుఁ గావించునని చెప్పి నియోగించిన వీరబాహుండు స్కందునకు

నమస్కరించి రభామాధుండై భూతగణసింహనాదంబులును, పటహాది వాద్య

ఘోషంబులును రోదసీకుహరం బుతయు నిండ సంగరాంగణంబుఁ జేరె నంత.

క॥ దానవులు ప్రళయమేఘమ, హానాదంబులు సెలంగ ♦ నాయుధతతు లెం

తేనియు భూతగణంబుల, పై నిర్జరసేనపైనఁ ♦ బఱపిరి కడిమిన్. 125

వ॥ ఆసమయంబున విదారితచరణంబులును, విదళితకరంబులును, విలూననాసా

పుటకర్ణంబులును, విఖండితశీర్షంబులును, విచ్ఛిన్నకవచంబులును నై భూతదైన్యం

బులు దైన్యంబు నొందుచు నేలం గూలుటం గని మహావీరులగు సేనాధిపతులుం

దమతమ బలంబులం బురికొల్పికొని దనుజబలంబులపై నురవణించి పోరు ఘో

రంబుగా సల్పునెడ నద్దనుజవీరులు దదీయాయుధాఘాతంబుల శిరంబులు కరం

బులు దెగి రుధిరంబులు దొలుంగ నేలం గూలువారును, శరంబు లురంబులు

గాడిచనిన బరవశులై కళవళంబుదువారును, సదమదంబుగా గదలమోదినఁ

బిండికృతగాత్రులై మడియువారును, భేదంబులఁ బొదలు పాదంబులఁ బట్టి మేది

నిం జదిపి డిద్దిరం ద్రిప్పి తెప్పరంబుగా నుప్పరంబున కెగయవైచినఁ దెప్పన నప్ప

యోనిధిం బడువారును నై యిప్పగిది బహుబలంబులు హతంబు లయ్యె; నంత,

సీ॥ త్రిపురదానవులనుఁ దెగటార్చు హరులీల, విజయంబు రాజిల్లఁ వెలయునవియు

బంచాయుధంబులై ♦ బహునీల తనువుల, హరియట్ల దనుజుల ♦ నణచునవియు

నాదికాలము దంష్ట్రహరుసూనుడును బోలి, దితిజదంతములు భేదించునవియు

గిరివరాకారముల్ ♦ కరివ క్త్రిములు మీరఁ, గ్రౌంచతారకులట్ల ♦ మించునవియు

నగుచు జెలరేగి భూతంబులదృఢముగ, నమితవిక్రమధుర్యులౌ ♦ నసురవరుల

జక్కడంచెను నిస్తులఁ సాహసమున, కదనమున నిట్లు నానాప్రకారములను. 127

—* వీరబాహు భానుకోవుల ద్వితీయయుద్ధము *

వ॥ మఱియు నజని శూలంబునం గుచ్చివైచిన మహాభైరవుండునుం బోలె గొన్ని

భూతంబులు సెలంగె. మఱియుం గొన్ని భూతంబులు పరాక్రమసమేతంబులై
దనుజబలంబులం గలంచునెడఁ గొందఁ జనురు లురవణించి పూర్వకాలంబున
హరిబ్రహ్మదుల జయించి విక్రమావక్రంబగు చక్రంబునం గూలిన జలంధరు
చందంబున భూతసైనికులచేత హతు లైరంత, వీరబాహుండు నిష్ఠురశరాసారం
బులు గురియుచు రక్కసివీరుల నుక్కణంచుటం గని భానుకోపుండు కోపంబు
గదురఁ జాపంబు గుణారావంబు గావించి మహారవాటోపం బెసఁగ సంగరం
బొనర్పఁ దొడంగిన వీరబాహుండును విదారితాసురసమూహం డగుచు నతని
తోడం దలపడియె; నప్పుడు,

128

చ॥ ఇరువు రొగిం బరస్పరజయేచ్ఛఁ జెలంగ నభంగశౌర్యవి
స్ఫురణల గల్చి బెబ్బులుల ♦ పోల్కి నిశాతశిలీముఖావళుల్
గురిసిరి తచ్చరంబులును ♦ గూరభుజంగములట్ల పోరి భీ
కరతఁ బరస్పరాహతులఁ ♦ గ్రక్కున భంగమునొందె నన్నియున్. 129

వ॥ మఱియు నయ్యిరువురు రథాచూఢులై కోలాహలంబు లొనర్చుచు నిమిషమా
త్రంబున ననిమిషలోకంబును, బ్రహ్మవిష్ణులోకంబులును, సాగరంబులును, దిక్కు
లును, జక్రవాళాచలంబును డాయుచు నత్యద్భుతంబుగ నాలం బొనర్చి రంత,

శా॥ కోపస్ఫూర్తిని భానుకోపుండు మహాకూరంబులౌ విస్ఫుర
ద్రోపంబుల్ గడు వీరబాహునిపయిన్ ♦ దుర్దాంతతన్నాటె నా
టోపం బొప్పఁగ వీరపుంగవుండు దోడ్తో రోష మెంతేనియున్
దీపింపన్ సమరాంగణంబున లసఁ త్రివ్రప్రతాపంబునన్. 130

మ॥ సునిశాతాస్త్రసహస్రముల్ గురిసి తత్సత్సత్తం బడంగూల్చి కాం
చనరత్నస్ఫురితోన్నతంబు రథమున్ ♦ జక్కాడి , యత్యంతవే
గ నిరస్తానిల్ సైంధవప్రకరమున్ ♦ ఖండించి యాభీల సిం
హానినాదంబులుజేసె భూనభము లల్లాడన్ జయాభ్యున్నతిన్. 131

వ॥ అంత దైత్యుండు వేఱొక్కరథం బెక్కి శరాసనంబున శరంబులు సంగించునంత
లోన నవ్వీరబాహుండు దద్దుజాంతరంబున శరసహస్రంబులు గీలు కొల్పె నది
గనుంగొని భూతంబులు కోలాహలంబు లొనర్చి మించె; 132

ఉ॥ అత్తటి భానుకోపుండు మహాగ్రహ మొప్పఁగ వారుణాస్త్రము
ద్వృత్తిని బూని వైవ నది ♦ దిక్తటమున్ నభమున్ జగంబులు
ద్యృత్తరలీలఁ గప్పి కడు ♦ నంబుధు లేడును ఘూర్ణిలంగ, భా
స్వత్తమఘోష మొప్ప వెసవచ్చె భయంపడ భూతసంతతుల్. 133

వ॥ ఇట్లు వచ్చిన గనుంగొని వీరబాహుండు, 134

ఉ॥ ఒక్కడ విస్ఫులింగములు ♦ నొక్కడ మంటలు, భూమ మొక్కచో
నొక్కడ దీప్తి ఘోషములు ♦ నొక్కడ నిండ, నదీనముద్రముల్

గ్రక్కున ఘోషిలంగ భువి * గంపమునొండ జలింపఁ దారకల్
మిక్కిలి పావకాస్త్రము సమిధరణి బటపె సమాదలిక.

135

వ॥ ఇట్లు పరపిన నది యవ్వారుణాస్త్రంబు వారిచి భానుకోపునిం దాసిన నద్దను
జుండు గనుంగొని వాయవ్యాస్త్రంబు నగుడై సంత నదియును లోకంబులు
భయోద్రోకంబు నొంద నేడికిని దుర్నిరీక్ష్యులై మహాసంరావభీషణంబు నగుచు
నాగ్నేయంబు నాకరిమించి యవ్వరాగ్నిజైఁ బరతెంచునెడ,

136

మ॥ కడుకోపంబున వీరబాహుండు మహాగ్నిజైన నాగాస్త్రమున్
విడిచె భీషణరావ మొప్ప నదియన్ * విశ్వంబు నిండారఁగా
పడగల్ విప్పి మహాగ్నికీల లడరన్ * బల్లారు నిశ్వాసముల్
గడలన్ గ్రమ్మగ నేగుదెంచి యవలీలన్ మ్రింగె వాయవ్యమున్.

137

వ॥ అంత భానుకోపుండు దానింగని గారుడాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన నదియు
ననేకతార్క్ష్యరూపంబులతోడఁ జని గరుద్వాతధూతంబులై నాగవ్రాతంబులు
తూలంబులకరణి గగనంబునం దూల సరితాగరంబులు కలంకంబొంద నిజతుం
డంబున నప్పన్నగాస్త్రంబు విదళించె నప్పుడు.

138

మ॥ అతులస్థేముండు వీరబాహుండు నితాంతామర్షదుర్దంతతన్
బ్రతిరోధించుచు వెండియన్ నిజభుజాపాండిత్య మేపారగా
నతిభీమం బతిశౌర్యధామ మనివాఃర్యత్రాససంధాయకం
బతిదీప్తంబు వృషాస్త్రమున్ బటపె నత్యంతంబు ఘోరంబుగన్.

139

స॥ గళనిరర్గళరణద్భుటాగణతాకర, ఘనకింకిణీధ్వనుల్ * గడల మ్రోయఁ
గులధారుణీధరకూటపాటనమహా, పటుతుంగశృంగముల్ * భాసిలంగ
సప్తపారావార * సంక్షోభకరచల, ద్వాలజాతానిల * వ్రాత మడరఁ
గకుబంత మదదంతి * కర్ణతాళవిదార, నిష్కరధ్వానముల్ * నివ్వటిలగఁ
జటులఖురపుటఘాతసంజాయమాన, బహురజోవ్రజ మర్కబింబంబుఁ గప్ప
దనుజసైన్యంబులెల్లనుదల్లడిల్ల, నావృషాస్త్రంబుచనుదెంచెనతులమహిమ. 140

వ॥ ఇట్లు చనుదెంచి పతంగాస్త్రంబునుఁ గబళించి వితథంబు గావించి దానవుం గది
యంజనిన సంత నద్దానవుండు రాద్రోద్రోకంబున యామ్యబ్రాహ్మ్యంబులు
సమంత్రీకంబులుగాఁ బ్రయోగించిన నవియు మహాఘోషంబుగా నిర్ఘోషింపుచు
నరుదెంచి యావృషాస్త్రంబును గాంచి భయకంపితంబులై ప్రణామంబు లొనర్చి
యథామార్గంబునం జనియె; మఱియు ననురుండు మహాదారుణంబగు నారా
యణాస్త్రంబుఁ బరపిన నదియు ననేక నారాయణాకారంబును, ధృతపంచా
యధంబును, యతి భీమంబు నగుచు మహాజవంబునగ జనుదెంచి వృషాస్త్రం
బుతోఁ జోరుచున్నఁ గని దానిపై వీరబాహుండు వీరభద్రాస్త్రంబుఁ బ్రయో
గించిన నయ్యస్త్రం బనేకకోటివీరభద్రపరివృతం బగుచు,

141

- మ॥ కడురోషంబున నాకసంబు వణఁకన్ ♦ గంపింప భూభాగమున్
జడధుల్ ఘూర్ణిల భూధరంబు లదుగ్రవన్ ♦ జండప్రిచండోద్ధతిన్
మిడిగుడ్లుం బ్రశయాగ్నికీల లడరన్ ♦ భీమాట్టహాసంబుతో
వడి నేతెంచె మహాగ్రమ్మె కిలకిలధ్వనంబులున్ మిరఁగన్. 142
- వ॥ ఇట్లేతెంచి నారాయణాస్త్రంబు నివారించి యరుగుదెంచుదానిం గని, 143
- ఆ॥ అంతభానుకోపుఁ ♦ డధికరోషంబునఁ, బాశుపతముఁ బటపెఁ ♦ భౌఢిమిర
వీర బాహుఁడదియు ♦ వీక్షించి వేగంబు, యదియె విడిచె శౌర్యమతిశయిల్ల. 144
- వ॥ అపు డా పాశుపతాస్త్రంబు లుభయంబులును, విజృంభితప్రళయదహనసంరంభ
భీషణంబులు నుజ్జ్వలితసంవర్తసమయమహానలజ్వాలాభీలంబులు నుధ్వాంత
హాలాహలభయదంబులు నుదీర్ణవిలయమహార్ణవంబులు నుద్భూతకల్పాంత
పుష్కలావర్తకాంభోధరంబులును, శృంఖలవిహారద్భూతప్రేతపిశాచనిచయం
బులు నుదయదనంతాద్యష్టనాగేంద్రసముజ్జ్వలంబులు నుదంచితాఖివా
హనగణనాథగణసమాకులంబులు నురుమోహకారకంబులు నుదగ్రదంష్ట్రాకరాశ
ముఖమృత్యుగణభీకరంబులు నుత్పాదిత మహాన్యసింహశరభసముదయ భయా
నకంబులు నుద్దీపితఖట్వాంగ ముసల ముద్గల భిండివాల ముసుండిక పరిఘతో
మర శతఘ్ని ప్రాస బాణ టంకాంకుశ గదా శక్తి చాప పాశ కుతార త్రిశిఖా
కరవాల హాదిసీప్రముఖ నిఖిలాయుధభాసమానంబులు నుత్తుంగభూత
పిశాచ సింహ శార్దూల శరభ శతాంగ మాతంగ తురంగ వృషభ విమానాద్య
నేకవాహనారూఢ నానారుద్రగణపరివేష్టితంబులు నున్నిద్రభద్రబ్రాహ్మ్య
పౌరందర వారుణ వాయవ్య యామ్యాదిమహాస్త్రపరీన్యతంబులు నుద్వేలగర్జా
భర్జమాన జగజ్జాలంబులు నున్మీలితపరాక్రమంబులు నగుచు ఘోరంబుగా
బరస్పరంబు బోరిన నయ్యుద్ధంబు పరిశుష్యన్నదీసముద్రంబును, బరిధహ్య
మానభూనభోంతరంబును, బ్రకంపితదిగంతదంతావళంబును, బ్రశమితౌర్వావల
జ్వాలారవంబును, బరిభూతజంఘామరుద్ధోషంబును, బరిత్రస్తపన్నగరాజాది
వరాహకూర్మంబును, బరిధూయమాన నానాజంతువిరచితహాహాకారంబును, బరి
తప్యమానతారాగ్రహంబును, బరిస్ఫోటితాజాండకటాహంబును, బ్రతిమహు
ర్భయాకులజలజాలయాస్వయంపరిరంభజన్వార్దనంబును, బలిసమాగమనిరంతరా
సక్తమునిపత్నీకదంబంబును నయ్యె; నయ్యెడఁ బ్రళయకాలంబునంబోలె ననేక
నైన్యంబులు హతంబులయ్యె; భీషణభీషణంబును, మోహకమోహకంబును,
మృత్యుమృత్యుప్రదంబును, సర్వభూతభయావహంబును నగు నమ్మహాస్త్ర
ఘోషంబాకర్ణించిశూరపురనివాసులగు శూరులందఱు భయభ్రాంతులైరప్పడు,
క॥ ఇది యేమొకొ యని శూరుఁడు, మదిని విచారంబునొంది ♦ మసలక వేగం
బది యరయుటకై దూతను, బదపడిపు త్తెంచె గార్యఃపటిమ దలిర్పన్. 146

వ॥ అంత నద్దూత తద్వృత్తాంతంబు నంతయు నెఱింగివచ్చి శూరునితోఁ జెప్పిన, 147

క॥ శూరుం డిట్లని సల్కెను, వారలతో వీర బాహు ♦ వరశౌర్యకళా

ధౌరేయు దూతయని యీతరుడలంచితి నొకింత ♦ తెలియఁ మదిలో. 148

వ॥ అని ప్రశంసించుచుండె నంత నప్పాశుపతాస్త్రంబు లట్లతిభయంకరంబులుగాఁ

బోరి తమసమరంబున లోకంబులకుఁ బ్రళయం బగునని తలంచి నివృత్తంబులై

ప్రహరలం జెందినఁ గనుంగొని దేవతలు మానంబున నూరకుండి రంత, 149

—* భానుకోపుండు వీరబాహుదుల మోసముచే సముద్రమున ద్రోయుట *

శే॥ భానుకోపుండు విధ్వస్తః సేనుడగుచు, గపటమునఁజనియభ్రమాః ర్గముననుండె

దత్పలాయనమెఱిగిభూతములగములు, జటులకోలాహలంబులు సలిపె బెలుచు.

క॥ దానపుండు గగనపథమునఁ, గాఢబడఁ భీతిచేతఁ ♦ గడుదొలఁగెన నా

భానుండప్పుడు విగళ, ద్భానుండై పడియె నపరఃపాధోనిధిలో. 151

ఆ॥ అఖిలవీరులంతఁనలభూతతతితోడ, శివకుమారునంఘ్రి ♦ సేవఁ జేసి

యెల్లివత్తమనుచు ♦ నీప్సిత మలరంగఁ, జని వసించిరెలమి ♦ స్వస్థులగుచు. 152

వ॥ ఇట్లు జయంబుఁగాంచి భూతనైనికు లరుగుట న్గనుంగొని భానుకోపుండు దురంత

చింతాకాంతుడై, 153

క॥ ఇపుడే నూరకపోయిన, నపజయమగుననుచు మగుడ ♦ నలమాయాస్త్ర బహరి

మితమోహకరమును నిపుణుడై పఱపె భూతనిచయముమీఁద. 154

వ॥ అదియును గల్పంతఘనాఘననిర్ఘోషభీషణంబై యనేకాదిత్యసంకాశంబగుచు

నరుగుదెంచి సకలసేనాపతులతోడ భూతగణంబుల మూర్ఛాక్రాంతులంజేసి బం

ధించి శుద్ధోదకార్ణవమధ్యంబునఁ బడవైచె నంత సంతోషంబున భానుకో

పుండు తండ్రిసముఖంబునకుం జని, 155

క॥ వైరిని జయించివచ్చితి, వారధిఁ ద్రోచితిని వీరఃవర్గము నెల్ల

ఘోరాజి నల్లి బాలుని, బీరం బణఁగింతు బాహు ♦ వీర్యం బెసఁగ. 156

వ॥ మఱియు,

157

క॥ వారిజభవాది దివిజులఁ, గారాగృహబద్ధులుగను ♦ గావించును నా

— శూరుఁడు విని సుతువచనము, భూరికుతూహలము మదిని ♦ బొదలంగ దయ. 158

వ॥ అతనిం గాగిటంజేర్చి శిరంబు మూర్ఛొని చెంగటం గూర్చుండ నియోగించి

రత్నకోటిరాద్యనేకదివ్యభూషణంబు లొసంగి ప్రియంబు నెప్పి యెల్లి సకల

దేవతల మదీయాజ్ఞఁ జయించుమని యాదరించె; నంత నతనియనుజ్ఞను భాను

కోపుండు గృహంబునకుం జనియె; నట విబుధులు వివణ్ణహృదయులై వీరుల

వివర్ణక విన్నవించుటకు గుహసవిధంబుఁ జేరి రంతకు మున్న నారదుచేత విదిత

వృత్తాంతంబై, 159

—* కుమారుండు వీరబాహ్వాదుల సముద్రమునుండి లేవదీయుట *—

క॥ శివనూనుఁ డపుడు మాయా, స్త్రవిముక్తినిఁజేసి వీర ♦ సంఘంబు నిలన్
జవమునఁ దోడ్కొని రమ్మని, రవికోటిద్యుతిని శక్తి ♦ రహి ననుపుటయున్. 160

మ॥ ప్రళయాంభోధరవిస్ఫురతులిశ శుంభద్వోషసంరంభమున్
వెలయన్ గాఢతమాంధకారపటలీ ♦ విధ్వంసనాభీలమై
జ్వలదుద్వేలవిషాగ్నికీల లడరన్ ♦ ఘుంఘామరుద్వాతముల్
బలు ఘోషింపఁగ లోకసంఘములు కంఠపంబొంద నెంతేనియున్. 161

క॥ రవి చంద్ర విష్ణు పద్మజ పవనాగ్ని కృతాంత వజ్ర ♦ వరుణాస్త్రాబుల్
స్తవము లొనర్చుచుఁ దోడన, యవిరళగతి రాగ భీషణార్భటు లొప్పన్. 162

మ॥ సత్వరంబుగా శక్తి చనుదెంచ నద్దానిం గని సముద్రుండు భయకంపితవిగ్ర
హుండగుచు నాచేయు నపరాధం బొక్కింతయైనం గలదే; నీకు రక్షణీయుండ
నని స్తుతిశతంబులు సేయుచు ననేకదండప్రణామంబు లాచరించిన, 163

క॥ శరనిధిని మనిచి మాయా, పరిమోహితమైన వీరవర్గము లేపెన్
వరపటిమ శక్తి యంతట, నురుబలు లవ్వీరు లబ్ధి ♦ నుత్థితు లగుచున్. 164

మ॥ సకలలోకపావనియగు యాశక్తిం గని ప్రణమిల్లి పూర్వకాలంబునఁ దారక
మాయామోహితులగు మమ్ము సంరక్షించి తిప్పు డిమ్మహాపదవలనఁ గాచితి
నీకెయ్యది ప్రత్యుపకృతి సేయంగలవారమని స్తుతించిన, శక్తి వారల కిట్లనియె.

క॥ వెన దనుజునిమాయాస్త్రం, బసదృశమహిమన్ బోకార్చి ♦ యందట మిము నిం
పెనఁగఁగఁ దోడ్కొని రమ్మని, పొనఁగ ననుం బనిచె గుహుండు ♦ భూరికరుణతోన్.

మ॥ అది గావున మీర లరుదెండని పల్కి యప్పుడ మరలి గుహుం జేరె. 167

ఆ॥ వీరబాహుఁ డపుడు ♦ వీరుల సేనా,ధిపతులఁజూచి పలికె ♦ దితిజపురము
క్రోశమాత్ర మిటకుఁ ♦ గ్రూరత దానవుఁ, డందు నుండు దర్ప ♦ మతిశయిల్ల. 168

మ॥ వాఁడు సకలనిలింపుల మోహింపంజేసె నిప్పుడప్పట్టణంబు సొచ్చి లుంతనంబు
జేసి యనలంబు దరికొల్పిన దాన నలిగి దానవుం డరుదెంచు నప్పు డబ్బానుకోపు
రూపుమాపెద; నట్లుగానిచో శరశరాసనయుక్తుండనై యగ్నిప్రవేశంబుఁ
జేసెద ననవుడు, 169

తే॥ వీరబాహునివిధమున ♦ వీరవరులు, భానుకోపుని బరిమార్పఁ ♦ బ్రతినవట్టి
సారెకోలాహలంబులు ♦ సందడిల్ల, దితిజనగరంబు పశ్చిమ ♦ దిశకుఁ జనఁగ. 170

మ॥ వరసింహాసనరూఢుఁ డంత కవిభాస్వదీపజాలుండు భా
స్వరమాయాతనయుండు వ్యాఘ్రముఖుండన్ ♦ ద్వారక్షకుండొప్పు ద
ద్గురుకోలాహల మాలకించి మదిలోఁ ♦ గోపంబు దీపింప, వి
స్ఫురణన్ సైన్యసమేతుడై వెడలి యా ♦ భూతాళిపై వచ్చినన్.

వ॥ అయ్యవసరంబున భూతసైనికులు సమరసన్నద్ధులై యురవణించి వివిధాయుధంబులును, మహీధర మహీరుహలోపలంబులును, రోషణ భీషణులగుచు, నొక్కపెట్టఁ బ్రయోగించిన ననేకులగు దనుజులు రుధిరంబు దొఱఁగ నేలంగూలి రపుడది గని వ్యాఘ్రవక్త్రుం డలుకవొడమినమనంబున వెడలి శూలంబునఁ దత్పర్యతవృక్షోపలంబులు విదళించి కోలాహలంబు లొనర్చె.

172

ఉ॥ అంతట భూత సైన్యవిభుఁ ♦ డద్భుతశౌర్యుఁడు సింహుఁ డార్చి కల్పాంతపయోదఘోషముల ♦ నాజికి రాఁ గని వానిమీఁద నత్యంతము శూలము బరపె ♦ దైత్యుఁడు వాఁడును దైత్యమీఁద దుష్టాంతత శూల మేసె నవి ♦ దాకి పరస్పర మొందె భగ్నతః.

173

వ॥ అంత.

174

తే॥ సింహుఁ డురుశౌర్యనిర్జితః ♦ సింహుఁ డగుచు వ్యాఘ్రవక్త్రుని బడఁగూల్చె ♦ నవనిమీఁద విరులు వర్షించె నప్పుడు ♦ విబుధగణము వీరబాహుండు సంతోష ♦ వీచిఁ దేలె.

175

—* వీరబాహుండులు శూరపద్ముని పురంబు ధ్వంసముఁ జేయుట *—

వ॥ తదనంతరంబు సకలభూతవీరులు పరాక్రమోదారు లగుచు నప్పురంబునం బ్రాకారగోపురంబులఁ బడఁగూల్చినఁ దత్పతసంబున దత్రత్యులగు దైత్యులనేకులు హతులై రప్పుడు మఱియు నప్పట్టణంబు రాజవీధులు సొచ్చి చెచ్చెర రక్కసులం జక్కాడి యనేకగోపురవిమానసదనంబుల నిర్మూలనంబు సేసి యాహ్నువు నెదురైన చతురంగబలంబులఁ బీచ మడంచుచు విజృంభించి రంత,

తే॥ వీరబాహుండు కోపంబు ♦ విస్తరిలఁగఁ, బవనపావక బాణముల్ ♦ పటిమఁ దొడఁగి, యేకకాలంబునందు దైత్యేంద్రపురము, నిర్దహింపంగఁ బఱపెను ♦ నిర్దయతను.

వ॥ అంత నగ్నిదేవు డనురపురంబు దహించుటకు భయంపడి చింతాకాంతుం డగుచు నొక్కొంతసే పూరకుండి వీరబాహుండు మత్స్రయోక్త యగు; నాకు భయంబు నొందం గారణమేమని ధైర్యంబవలంబించి మహారవంబు లడర జ్వాలామాలావృతుం డగుచు నగరంబంతయు దహింపందొడంగిన నప్పుడు, జ్వాలామాలికలకు వాకసంబున గ్రహనక్షత్రంబులు పరిభ్రమించె; నిశాంతంబులు విడిచి దనుజు లాశాంతరంబులకుఁ బరువులిడి రది గనుంగొని దూతలు శూరపద్మునినిధిం జేరి యిట్లునిరి.

178

క॥ వరబలుఁడు భానుకోపుఁడు, పురిచేరినయంత వీరభూతగణంబుల్ శరధి శరజన్ముత క్రిని, పరివర్జితమోహు లగుచుఁ ♦ బటుబల మొప్పు. 179

॥ భవత్పురంబుపై నురవణించి వ్యాఘ్రవక్త్రములులగు ననేకదైత్యులం బరి

మార్చిదశ సహస్రయోజనపరిమితంబగు పట్టణం బకలాబునభస్మీభూతంబుగావిం
చిరిప్పటికి నయ్యనలాబు శమింపదయ్యె; ననవుడు ధైర్యేంద్రుండు దద్దవనం
బులు విని రోషహుతేక్షణుం డగుచు నాక్షణంబ వహ్నిప్రళయనాథంబు మహా
న్నతంబులగు మేఘరాజంబుల నియోగించిన,

180

మ॥ అవి యెంతేనియు గాంతరూపముల నుద్వృత్ప్రధిఁ జూపట్టి య
ద్దివి నేమిట బ్రశమింపఁజేసిన శిఖా ♦ ధీరుండు వీరుం డితం
డు వధించుట మఱి చేయకున్న దనుజుండు శృంఖలాబద్ధులకు
భువి గావించును మమ్ము ఖేదములకుట ♦ మూలమ్ము లీకార్యముల్.

181

వ॥ అని చింతించి దురాత్మకుండగు నీయసురచే గారాగృహబద్ధులగుటకంటె జగ
త్కర్తయగు నిమ్మహామహునిచేత నిధనంబు మేలని నిశ్చయించి యజ్జలధరంబులు
గర్జారవంబు లొనర్చుచు జగం బంతయు గాఢాంధకారావృతంబు గావించి
కారొకని మిన్నఁ దన్నిపన్ని యెడతెగని జలధారలు భోరునఁ వర్షించుచు న
ప్పావకు నుపశమింపఁ జేసె;

182

గీ॥ అంత వీరబాహుండుడది గాంచి మాయచే, దానవేంద్రచోడితంబు లైన
ప్రళయకాలమేఘపటలంబులోయని, లోలహృదయుండగుచు ♦ జాలినొందె.

వ॥ తదనంతరం బా గానవిద్యావిశారదుండగు నారదుం డతనికడకుంజని శూరప్రేరి
తంబులగుచు నిమ్మహాజలధరంబులు సంవర్తకారంభంబులై వర్షించు నట్లగుటం
జేసి తత్ప్రళయనాథంబుగా నీవు బాడబాస్త్రంబుఁ బ్రయోగింపవలయునని
చెప్పి చనియె.

184

తే॥ వీరబాహుండు ధైర్యంబు విస్తరిలఁగ, బాడబాస్త్రంబువరపెనోఁపటిమమెరియ
నదియు జ్వాలావళివృతంబగుచు వేగఁ, దజ్జలంబులు గోత్రె నుదారపటిమ.

వ॥ అంత నమ్మహాజలధరంబులు నిస్సారంబులగుచుఁ గొన్ని ధరాతలంబునఁ బడియె;
గొన్ని గుహనామస్తవంబునఁ బ్రాప్తబలంబులగుచుసముద్రంబునొందె; నయ్యవ
సరంబున సురలు విరులను గుఱిసిరి, యచ్చర లాడిరి, గంధర్వులుబాడిరి, సకల
జగజ్జనంబులు సంతోషంబునం బొదలిరి.

186

క॥ దూతముఖంబున శూరుం, దేతద్వృత్తాంతమెల్ల ♦ నెఱిగి దుది సము
ద్భూతంబగు కోపంబున, సూతునిఁ గని రథముఁ దేఱి సూచించుటయు.

187

—* హిరణ్యండు తండ్రియగుశూరునకు హితంబునెవ్వట *

వ॥ ఆసమయంబున మహామాయావియు మహాబలసంపన్నుండును, ప్రజ్ఞావిచక్ష
ణుండును, పాతాళరక్షకుండును, త్రిశిరస్కుండును, హిరణ్యనామకుండునగుతన
యుండు శూరపద్మసముఖంబున కేగి ప్రణమిల్లి వినయంబున నిట్లనియె.

188

చ॥ సురగణమెల్ల బాధలను ♦ సుకృతగ జేయుటఁజేసి యాయువు
స్పిరియు బలంబు పొయు నిది ♦ సిద్ధము నెప్పడిదేమి దానవో

త్కరమున కిప్పు దైవగతి ♦ తప్పినయట్లనఁ గానవచ్చె దు

మృరమగు కార్యమింక జనఁకా! విను పల్కెద నొక్కవాక్యమున్.

189

క॥ సుర లేతావత్కాలము, కరము మహాపదల జగతిఁ ♦ గాసిలిరిపు డా

హరసుతుఁడు వారి నందఱఁ, గరుణాలోకమునఁ బోవఁగ జనుదెంచెన్.

190

వ॥ వినుము హరిబ్రహ్మాది విజయఁబు మన కీశ్వరవరంబువలనఁగదా యట్ల బలు

బిచ్చిన యన్ముహదేవునకు మగుడ మనబలంబు హరింప దొడ్డభారంబాకో? శివా

జ్ఞాను వర్తులగు సుజనులు శుభంబులు వడయుటయుఁదదాజ్ఞ నుల్లంఘించు దుర్జ

నులు దుర్గతిం గాంచుటయు సత్యంబని నీవెఱుంగ వే? మున్నుమహాబలపరాక్రము

లగు త్రిపురాసురులును, గజాంధక, జలంధర, షండవ్యాఘ్రాసురులును, మదనుం

డును, నంతకుండును, మత్స్య కూర్మ వరాహ నారసింహ వామనులును, పంచరా

వణప్రముఖులును, శివాజ్ఞోల్లంఘనంబునంజేసిగాదె నశించిరి? గంగాగర్వాప

హరణంబును, కాలకూటభక్షణంబును, యింద్రదోర్భంజనంబును, పితామహ

శిరఃకృతనంబును, హరిర క్తపానంబును, కపాలమాలికాధారణంబును, నజీర్ణ

రూపాపస్పారపాదాధఃకరణంబును, నివి యాదిగాగల మహాదేవు కృత్యంబులు

సంభావ్యంబులై యుండుగావున,

191

క॥ అతనికుమారునితోడను, బ్రతికూలించుటయు ధర్మపద్ధతియగునే

దితిజాధీశ్వర! బాలుం, డితఁడీశ్వరరూపమనుచు ♦ నెన్నుము మదిలోన్.

192

సీ॥ విశ్వరూపముఁ జూపె ♦ వెలయంగఁ దనమేన, నజుని కారాగృహంబందు నిలిపె

నాకులు భయమంద ♦ లోకసృష్టియొనర్చె, నాదికోలము దంష్ట్రినడచివైచె

తారకు నీసహోదరు నుక్కడంగించె, గ్రాంచాచలము భూరిగరిమఁదుగించె

చాలు దన్మందహాసము ♦ జగంబు లణంప, నితని బాలుఁడని ♦ యెఁచఁడగున్?

కడుమహేశ్వరుండు ♦ గాంగేయ కార్తికే,యాదినాముఁడగుచు ♦ నవతరించె

నితని కీశ్వరునకు ♦ నెలమిభేదంబుగా, బల్కుదురు విమూఢభావు లగుచు.

తే॥ స్వాదుజలవార్ధిఁబడియును ♦ స్వామిశక్తి, విగతమోహుండునగుచును ♦ మగుడివచ్చె

వీరబాహుండుబోరిలో ♦ వీనిచేత, దితిజుఁడెవఁడై ననిటమీఁద ♦ బ్రతుకఁగలఁడె? 194

క॥ దేవాస్త్రంబుల నెవ్వఁ, డావంతయు భయములేక ♦ నలరెడు రణమం

దావీరు దూతయనుచున్, నీవాత్మ దలంపనగునె ♦ నిర్జరవైరీ !

195

తే॥ మఱియునాతండుభండనఁమండనమునభాను, కోపునిదరిమె దోర్బలము మెఱయి

దానవులనేకులను మహాధృతివడంచె, నగరమునుగాల్చెనిర్మూలంబుగాగ. 196

చ॥ అతని నెదిర్చి సంగరమునందుఁ బ్రతాపముఁ జూప గ్రవ్యభు

క్ప్రతతులలోన నొక్కరుని ♦ గానము తత్ప్రభువైన పార్వతీ

సుతు నెదిరింప నెవ్వరికి ♦ జొప్పడు? నీవిక దత్పదాబ్జముల్

సతతము గొల్చు వివిబుధసంఘము బంధవిముక్తి జేయుమీ.

197

వ॥ ఈయర్థంబు భగవంతుండగు నతఁడు మున్నె దూతముఖంబున నీకెఱింగించె నది
 వినవైతి విప్పుడేనియు నతనికిఁ గోపంబు వుట్టకయ మున్న నివ్వేల్పుల విడిచి
 నమస్కరింపు మఱైన బాహులేయుండు ప్రసన్నుం డగుచు మన యభీష్టంబు
 లొసంగి సకలసేనాసమేతుండై మగుడ జనునని బహువిధంబులుగా హిరణ్యండు
 దెలియఁ బలికిన శూరుండు కోపస్ఫురితాధరుండగుచు, బొమముడిపాటు వాటింప
 నిట్లనియె.

198

తే॥ ఏమిపల్కెను భ్రాంత! నీవివిధమునఁ, బండితమ్మన్యుండవు నీదుఃప్రజ్ఞచాలు
 శత్రుండగుబాలునామ్రాలజాలఁబొగడ, నీకు నెవ్వఁడుబోధించెనిజమునెపుమ.

వ॥ ఈక్షణంబ వానిని వధించెద; మదైశ్వర్యబలశౌర్యంబులు నిత్యంబు లగుట
 నీవెఱుంగవే? మధుసూదనుండు మత్సరహోదరునిపైఁ జక్రంబు వఱపిన నతనికి
 భూషణం బగుటంజేసి హరి పలాయనంబు నొందె; బ్రహ్మయు, బుత్తులతోడ
 మత్కృపచేతం బ్రతిదినంబును దినశుద్ధిం జెప్పుచుండు; నింద్రాదిదేవతలందఱు
 మిలఁగొనితెచ్చి నా కుపాయనంబుగా నొసంగుచు నిరంతరంబు నన్ను గొల్తు
 రింతియకాని మద్విరోధంబు వాటింపనేర్తురే? నీవు దానవు కులరీతి నించుకేనియు
 నెఱుంగక మూఢబుద్ధింజేసి యిట్లాడందగునే? యింక నీ వివిధంబునం బల్కిన
 నాచేత హతుండ వయ్యెదు నిజంబని పల్కిన,

200

— పితము వినని జనకాజ్ఞ హిరణ్యండు యుద్ధమున కేగుట —

ఆ॥ తుడ్డిపల్కు లిట్లు ♦ తద్దయు నాలించి, యలహిరణ్యనాముఁ ♦ డాత్మలోనఁ
 దాపమందియితఁడు♦ దనమాటవినఁడయ్యె, ఘటితమయ్యెనాశ♦కాలమిపుడు. 201

వ॥ ఇంక నితని మనోరథానుసారంబుగ నుడువవలయునని నిశ్చయించి యిట్లనియె. 202

క॥ క్షమియింపు మదపరాధము, సమధికభవదీయధైర్య ♦ శౌర్యస్ఫురణ
 క్రమ మరయఁగ నిట్లాడితి, సమరంబున కనుపు నన్ను ♦ సాహసపటిమ. 203

వ॥ ఇప్పు డేను సని సకలసేనాసమేతుంబుగా నిర్భరమదుండగు నర్భకుం జయించి
 వచ్చెద; నేతజ్ఞయంబు నాకు దుర్లభంబు గాదని పల్కి తుడ్డికి బ్రణమిల్లి యతని
 యనుమతిం గైకొని హిరణ్యండు నిజగృహంబున కరిగె; సహస్రసంఖ్యాకులగు
 నాత్మజులతోడ రణోద్యుక్తుండై దివ్యాంబరాభరణభూషితుండును, దోణ
 ప్రసూనమాలికాలంకృతకంతుండును, సహస్ర హర్యక్షసంబంధసమున్నతరథా
 రూఢుండును, సహస్రసంఖ్యసేనాసమేతుండును నై నిజవిలాసంబు పురీవిలాసి
 నులమానసంబులకు నుల్లాసంబు సంపాదింప నగరంబు వెడలె; నయ్యవసరంబున
 నెనిమిదివాహినులు రథంబులు, నన్నియ గజంబులు, ద్విశతాధిక సహస్రవాహి
 నులు, హయంబులు, తావత్సంఖ్యాకంబులు కాల్బలంబులు దోడ నరుదెంచె
 నయ్యవసరంబున,

204

తే॥ ప్రళయకాలాబ్ధి కల్లోల ♦ పటలజనిత
భూరి ఘోషంబులట్లన ♦ భేరి పటహ
కాహళారావములు మోసె ♦ ఘనతరముగ
సైన్య ధుతపాంసుచయము భాస్కరుడంగప్పె.

205

వ॥ ఇట్లు శూరాత్మజుండు క్షణమాత్రంబున వీరునికటంబునుంజేరి, నిజపురంబు
నిశ్చీకంబగుటయుం గని కనలుచు, బలంబు నాల్గుభాగంబులు గావించి, సహస్ర
వాహినీ సంఖ్యంబులు వేర్వేర నలుదెసల నియోగించి, నిజబలంబుతోడ వీర
బాహున కభిముఖుండై వచ్చెనంత,

206

ఆ॥ వీరబాహుఁ డతని ♦ పీక్షించి వీఁడెవ్వఁ, డనుచు వికలుఁడయ్యె ♦ నాత్మలోన
నపుడు బ్రహ్మపుత్రుఁ ♦ డగు నారదుఁడు వచ్చి, వేగఁదెల్పె వానివృత్తమెల్ల.
వ॥ అంత వీరబాహుండును తనబలంబులు పభజించి నలుగడల నిర్దేశించి మూల
బలంబులతోడ నిష్ఠురంబుగా సింహనాదం బొనర్చుచు హిరణ్యతోడఁ బవరం
బుసేయుట కభిముఖుండయ్యె; నయ్యెడ మునుకులుగ మొనసి దండనాథులు,
దొరలు, సోదరులు, సామంతులుఁ దమతమ బలంబులం బురికొల్పుకొని
యొండ్లొరులం దలపడి ముసలంబుల మొత్తియు, ముద్గరంబులమోదియు, గదల
నడచియుఁ, గిరవాలంబుల ద్రుంచియు, భిండివాలంబుల ఛేదించియు, జక్రం
బుల జక్కణించియు, సురియలం గుచ్చియు, గుంతమ్మలం గుమ్మియు, దోమ
రంబులం జిమ్మియు, శరంబుల నాటియు, శక్తులం బఱపియు, శూలంబుల వైచి
యు, పాషాణద్రుమంబులుఁ బ్రయోగించియు, లోప్తంబులు వఱపియు, బహు
విధంబుల బిరుదివియకఁ జలంబు బలంబు నూలుకొల్పుచు, ధైర్యంబులు
వాటించి, శౌర్యంబులు ప్రకటించుకొని, యొకరికొకరు దలగడచి పోరు ఘో
రంబుగా సల్పుచు, విదళిత వదనులును, విశకలిత రదనులును, విఖండితపదు
లును, విదారిత ప్రపదులును, విధ్వస్తహస్తలును, విచ్ఛేదిత మస్తకులును,
విచ్ఛన్నపీచండులును, విస్మృత దోర్దండులును, విలూన కర్ణనాసికా జంఘారు
లును, విపాటిత కటి కంఠ మధ్య మణిబంధులునై రుధిరంబులు దొఱుగ ననేక
భటులు భయబలంబులం గొండలు మృతులయ్యుఁ గొండలు మూర్ఛాగతులై
నేలఁగూలి రయ్యవసరంబున,

208

ఆ॥ వీరబాహుఁడంత ♦ వేల్కిడి జనుదెంచి, గుణరవంబొనర్చి ♦ కోపమెసంగ
నిశిత విశిఖపంక్తి ♦ నిగుడించి బహుదైత్య, వితతిఁగూల్చె ధైర్య ♦ విభవమొప్పు.

క॥ అత్తటి నదులైపారెను, నెత్తురులు కబంధతతులు ♦ నెఱిభయదములై
వృత్తంబులఁ జూపట్టె సమిత్తలమునగాక కంకఃమేళన మొప్పు.

210

వ॥ అప్పుడు హిరణ్యుండు కోపంబుగదుర సహస్రాయుత నియుతకోటి సంఖ్యలగు
నిశితవిశిఖంబులు పుంఖానుపుంఖంబులుగాఁ బఱపి భూతజాలంబుల మూర్ఛాగ

తంబులఁజేసి తనివి సనక కనకపుంఖంబులగు శరంబులు నిగుడ్చుచు, నుక్కుమిగి
లిన తేజంబున, మఱియు భూతసైనికుల మొగ్గరంబుల పైకురికె నయ్యెడ భూత
సైన్యంబులు బెగ్గడిలి యథాయథతై పరుగుటం గనుంగొని,
211

శా॥ నీలాఖ్యుండగు భూతసైన్యపతి నిర్నిద్రప్రతాపగుండై
క్షేలాపూరిత దిబ్బుఖుండగుచు రా ధీశుంబ దైత్యేంద్రుడు
ద్వేలప్రాణిమ వానిపైఁబఱపె శక్తి దత్తహారంబునన్
సేలన్ మూర్ఛిలి లేచి యాక్షణమ యానీలుండు కోపంబునన్.
212

తే॥ సాలవృక్షంబు గైకొని ధీచటులపటిమ, దనుజరథముఁజక్కఁగఁచెనదైత్యుండంత
నలుకనొండొకరథమెక్కియతనియురము, గాడనేసెను సితసాయకము లగముల.

క॥ భూతేశుండలిగి దోడ్తో, దైత్యుని మీఁదఁ బర్వతముఁ బరపె నతం
డాతతబలుండై యదియు ని, శాత శరత్రయముచేతఁ ధిజయ్యన దునిమెన్. 214

ప॥ అంత నీలుండు పరాక్రమాభీలుండై పర్వతోపమానంబగు తద్రథంబు దాన
పునితోడ నాకసంబున కెగురవైచినవాఁడు పుడమిం బడక నింగినుండి మగుడ
వచ్చి యొండొక రథం బధిరోహించు నంతలోన నీలుం డతని యురంబుఁ బగుల
నడచిన,
215

క॥ అసురుండు పట్టి నీలుని, వెసనెగయగ వైచె వాఁడు ధివెంటనఁ జనుటెం
చి సముద్ధతిఁ జెలఁగఁగ నయ్యసురుని బదనిహతిఁ జిమ్మె ధి నాకసమంటన్. 216

ప॥ అంత గగనమ్ముననుండి పుడమింబడిన యద్దనుజు నురంబున జయశీలుండగు
నీలుండు కోలాహలోద్వేలంబుగా నార్చి దుమికినం తత్పతనఘాతంబున రక్క
సుం డుక్కుసెడి రుధిరంబు బాళబాళం గ్రక్కుచు మూర్ఛిల్లి యంతలోన, 217

మ॥ దనుజేంద్రుండు నివృత్తమూర్ఛుడయి ప్రోద్వత్ప్రాణిమాయామయం
బు నిజాకారము నొందు నాక్షణమునన్ ధిబుట్టెంచె యుద్ధార్థమై
యన్యత క్రవ్యభుజుండు వేగమ హిరణ్యాభాకృతి విస్ఫుర
ద్ధనగర్జారవముల్ సెలంగ నెదురంఁగా జూచి రోషంబునన్.
218

ప॥ నీలుండు తన్మూర్ఛంబు మహోద్ధతంబగు దండంబునం జెండిన స్మిధ్యాసురుండు
ప్రాప్తమోహుండుఁబోలె గర్జిల్లుచు శరసహస్రంబులఁ బ్రయోగించిన నిమిష
మాత్రంబు ధరన్ దొఱఁగిలేచి, నభంబున కెగసి పెడబాబ్బలిడుచువచ్చి భూత
సేనాధిపునితోడ, సమరంబుసేయ సమకట్టెనంత,
219

క॥ నీలుండు శౌర్యాభీలుండు, కోలాహల ఘోషమడరఁ ధిగుహనాసురుతో
సాలమొనర్చెనుఁ గోపో, ద్వేలత నలవార సమర ధివిజయోత్సకుండై. 220

ప॥ అద్దనుజుండు బరవంబు సేయువాఁడునుంబోలె భూతసేనాధిపుం గొనిచని, సము

ద్రోంబులు, ద్వీపంబులు, ఐర్వతంబులు, వనాంతరంబులు, గుహాంతరాళంబులు
 లోకంబులు, బలుమారుఁ ద్రోష్ఠీన నతండు విన్ననైన మనంబునఁ
 బడలు వడియు బాలివోని ధైర్యంబున వానిం బోసీక దురంబుసేయునెడ
 హిరణ్యండు ప్రాప్తచేతనుండై కుహనాదనుజ సమేతంబుగా మగుడ యుద్ధ
 సన్నద్ధుండై రథాంతరాయాధుండగుచు, నాగ్నేయాస్త్రంబు నీలు బయి
 బటపిన, నతండు మూర్ఖాగతుండయ్యె, 221

క॥ అతనిఁ గని వీరబాహుం, డతిరోషంబాదవఁ డెలిసి † యసురునిమాయణ,
 జతురత విజ్ఞానాస్త్రం, బతిరయగతిఁ బటపె దివిజ † లభినందింపన్. 222

వ॥ తదీయాస్త్రంబున దానవుండు, పరిత్యక్త మాయాసురుండగుచు, నొంటి నిలచె
 నంత నవ్వీరబాహుండు మహామేఘంబువోలె గర్జిల్లుచు శరసహస్రంబులఁ బ్రయో
 గించిన నవియు, వానియురంబు నాటఁజాలవయ్యె నయ్యెడ, 224

క॥ కోపమున వీరబాహుం, డేపెసఁగ నిశాత శరములేసి తదుద్య
 చ్చాపధ్వజ కవచములు భుజాపటిమఁ జెలంగ ద్రుంచె † క్షణమాత్రములోఁ.

వ॥ అంత నసురుండు నొండు విల్లు నందుకొనునంతలోన వీరబాహుండు వాని ధను
 స్తూణంబులు త్రుంచివైచి సారథిసమేతంబుగా నరదంబు నుగ్గు నూచంబు
 గావించి వాడినారసంబులఁ దద్వక్షంబు భేదించి యార్చి పేర్చిన, 225

క॥ దానవుండు మఱియుఁ గోపముఁ, బూని రథాంతరము నెక్కఁబోవఁగ నతఁడా
 లోనన తద్రథమస్త్ర వి,తానముచేఁ దునిమి యార్చె † దారుణలీలఁ. 226

—* హిరణ్యండు వీరబాహునకోడి నముద్రమున డాగిగొనుట *—

వ॥ మఱియుఁ, దక్కిన యరదంబు లన్నియుం జక్కాడిన, నంత హిరణ్యండు విద
 థితరథుండును విగతాయుధుండునునై వీరబాహు బలంబునకు విస్మయంబొం
 దుచు మనంబున నిట్లని తర్కించె; నింక బాహులేయుండు శూరపద్మాదుల
 సహరింపఁ గలండు. జనకుగడు మహావీరులగు కుమారులం బెక్కండంగనియె;
 నగదొక్కండేనియు నతనికిం బైతృకంబొనర్చుటకు లేకుండిన జగంబున నప
 యశంబు వాటిల్లు గావున నేనిటమీఁద సమరంబు చాలించవలయునని నిశ్చ
 యించి మాయారూపంబు వహించి నిముషమాత్రంబున మీనరూపంబై
 సముద్రంబుసొచ్చె; నవ్విధంబునఁ త్రివిధంబగు బలంబు దత్తద్భూతగణంబుల
 చేత నాతంబయ్యె నపుడు, 227

క॥ దనుజబలము పరిభవముఁ, గని భూతములెల్ల సైనికవరేణ్యులతోఁ
 ఘన కోలాహల రవములు, దనరంగ మోదమునఁ జెలఁగె † దద్దయు ననిలోఁ.

తే॥ వేష్మశంఖంబుఁబూరించెవీరబాహుఁ, డమరబృందంబును మవృష్టులమరగురిసె
 నప్పుడావార్త నెంతయు † నాలకించి, దూతముఖమున శూరపద్ముండు పురిసి.

ప॥ లజ్జావనత వదనుండై కోపఘూర్ణిత మానసుండగుచు విన్ననై మిన్నకయుండె
నాసమయంబున, 230

సీ॥ దినకర రథవాజి ♦ దిగ్గజంబులు దెచ్చి, చదరంగమాడెనే ♦ చతురుఁ డెలమి,
హరి పద్మజుల దార్ఘ్యహంసంబులనుఁదాట, బంధించె నెవ్వఁడు ♦ బాల్యమున నె
గర్భంబులోనుండి ♦ కడుతీవ్రతాపంబు, జననికే జేసెనే ♦ సాహసాఘ్యుఁ
డగ్నిముఖుండని ♦ యలపితామహిమాయ, యెవ్వని కభిధాన ♦ మిడెనుఁ బ్రేమ
నర్కునొడిసిన యగ్రజు ♦ నట్ల తుహిన, కరుని బంధించె నెవ్వఁడు ♦ గరిమమీర
నట్టి శౌర్యధురంధరుం ♦ డగ్నిముఖుఁడు, పుత్రరత్నంబుఁ జనుదెంచి ♦ భూరిమహిమ.

క॥ జనకుఁడగు శూరపద్ముని, గనుగొని చరణాబ్జములకుఁ ♦ గడు నమ్మిండై
వినయంబొప్పఁగ నిట్లను, ననుపమ చతురోక్తి మెఱయ ♦ నాస్థానమునక. 232

క॥ హరి పద్మాసనముఖులగు, సురలఁగెలిచి పేరుగాంచు ♦ శూరుఁడవకటా !
శిరమును వంచుక చింతా, భరమునఁ గుందంగనేల ♦ బలుమరు తండ్రి ! 233

ప॥ అనిన సుతునితోడ శూరపద్ముం డిట్లనియె. 234

తే॥ విబుధసేనాధిపతిదూతవీర బాహుఁ, డనఁగనొక్కఁడుజనుదెంచి ♦ యలఘుపటిమ,
గోపురంబులు సౌధముల్ ♦ గూల్చిక డిమి, ఘనశరానలమున ♦ బురిగాల్చిచనియె. 235

ప॥ అపుడు మత్తేపితంబులగు మేఘరాజంబులు తద్వహ్ని శమింపం జేయజాలక
తద్భర్జనంబునఁ బరాభవంబునొందె, హిరణ్యుండతనిచేతన సంగరాంగణంబున,
నిర్జితుండై సముద్రంబున మీనరూపంబై వత్తిం చె; మఱియు బలపరాక్రమ
శాలురగు, దనుజవరులనేకులు హతులైరని జనకుండు పల్కిన విని యగ్ని
ముఖుం డిట్లనియె. 246

క॥ దూతయగు వాని గెలువఁగ, తాత! విచారింప మనకుఁ ♦ దగునే? వైరి
వ్రాతము భీతిలఁ ద్రుంచెద, నాతని నాకాజ్ఞయొసఁగు ♦ మనురాధీశా ! 237

ప॥ అని పల్కి తండ్రియనుమతి వడసి యగ్నిముఖుండు నిజగృహంబున కరిగి మా
యాద త్తంబైన శరాసనంబుఁ గొని దివ్యశస్త్రాస్త్రధురంధరుండగుచు, సహస్ర
వాహినులేనుంగులు, నన్నియు నరదంబులు, ద్విసహస్ర వాహినులు దురంగం
బులు, ననేక వాహినులు దైత్యులు, నిరుదేశ బలసి చనుదేరఁ, జామరచ్ఛత్ర
ధ్వజంబులుఁ జెలంగ, నానావాద్య ఘోషంబులు మెఱయ, సోముండును,
సోమకంటకుండును, మేఘుండును, పింగళుండును, మొదలుగాగల దండ
నాథులు బాసటయై తోడనఁ జనుదేరఁ ప్రభాతసమయంబున మహావీరప్రతాప
దీపితంబగు సమరభూతలంబు సేరె; నప్పు డుభయబలంబులుఁ దలపడి పరస్పరా
హంకృతులు సెలంగ నానాయుధోపలద్రిమపర్వతంబులుఁ బఱపుచు, దుము
లంబుగా సమరంబొనర్చి రయ్యవసరంబున, 238

క॥ రోషమున లక్షవీరులు, భీషణబలమెసఁగ విశిఖ ధి బృందము మార్వీ
ఘోషము లడరఁగ బటపి ర శేష సురారివ్రజములు ధి చెదరి పటవఁగాఁ. 239

వ॥ అంత సోముండును, సోమకంటకుండును, మేఘుండును, సింహనాదంబు లొన
ర్చుచు, వివిధాయుధంబులు బటపుచు, లక్షవీరులు మార్కొనిరాసమయంబున,

ఉ॥ వీరపురందరుండు పటు ధి విక్రమధుర్యుండు భూతనాథుఁ డే
పారఁగ భూరి ఘోరవిశిఖావళిఁ దద్రథముల్ మహోద్ధతిన్
ధారుణిఁగూల్చి దివ్యనిశితప్రదరంబులఁ ద్రుంచె విక్రమో
దారుని సోమకంటకుని ధి దారుణలీల రణాంగణంబునఁ. 241

వ॥ ఇట్లు సోమకంటకుండుఁ బడినఁ గనుంగొని సోముండునుం దక్కిన దైత్యనాథు
లందరు రథామాధులై యుక్కుమిగిలిన తేజంబుల దిక్కులకు వెక్కసంబుగా
సింహనాదంబు లొనర్చుచు, దురంబునకుం దొడంగిన, 242

మ॥ కని వీరాగ్రణి భూరికోపమడరంఁగాఁ దచ్చరాసారముల్
ధనువుల్ దేరులు ద్రుంచివైచి మిగులఁ ధి దత్పాలదోర్బంధ్వ లో
చనయుగ్మంబుల బాణముల్ జొనిపి యా ధి శ్చర్యంబు సంధిల్ల సిం
హనినాదం బొనరించె నిస్తులిత శౌర్యాటోపముల్ మీరఁగఁ. 243

వ॥ అంత మేఘుండమోఘంబగు దండంబున నతని సారథిం దెగటార్చినం గనుంగొని
యవ్వీరుం డతిరోషంబున, మహాభయంకరంబగు శక్తి చేతఁ దద్వక్షుముఁగొట్టిన
నతండు నిహతుండయ్యె; నట్లవుటం గనుంగొని దనుజునైనికు లమ్మహామహుని
కోల్తలకు నిలువంజాలక పలాయనంబు నొందిరి. 244

—* సేనపరాజయమున కోర్వక అగ్ని ముఖుడు వీరుల నెదుర్కొనుట *—

క॥ తన సేన పరాజయమై, జనఁ గనుంగొని యగ్ని ముఖుండు ధి సాయకవర్షం
బనుపమగతిఁ గుటియుచు భూతనివహమున్ దరిమె శౌర్య ధి దర్పమెసంగఁ.

వ॥ అంత మహావీరుండగు వీరపురందరుండు, రథంబు గదియందోలి కోలాహలంబు
లడర నయ్యగ్నిముఖునిపై నిశితశిలీ ముఖంబులు గురిసిన నద్దానవేంద్రుండు
వాడితూపుల నతని శరశరాసనంబులం దునుమాడి మనంబునం గనలుచు,
శక్త్యాయుధంబున నవ్వీరవర్యుని మూర్ఛాగతుం జేసిన, 246

అ॥ వీరు లేద్వరపుడు ధి వీరపురందరు, మూర్ఛఁగాంచి కోపమునఁ గడఁగి
యసురవర్యునుదుట ధి నతులదోర్బుగముల, శరసహస్రములను ధి జాలగురిసి.

వ॥ మఱియు, వాడితూపుల నతని శరాసనంబుఁ ద్రుంచిన నద్దానవేంద్రుం డలుక
వొడమిన మనంబున వారిం గనుంగొని యిట్లనియె. 248

అ॥ పోరిలోన మిమ్ముఁ ధి భారిగొని వేగంబు, వీర బాహుఁ ద్రుంతు ధి విజయమెసఁగఁ,
గనియెదరు మదీయఁ ఘనభుజావిక్రమం, బనిన పానివచన ధి మాలకించి. 249

ప॥ మహాబలులగు నవ్వీరాగ్రణులు కోపాటోపంబున, దద్రీధాతురంగంబులం
దునుమాడి, మహాపలసదృశంబగు తద్వక్షంబు వెడంద వాడినారసంబుల వ్రక్క
లించిన, 250

క॥ ఆక్షణమున దైత్యేంద్రుడు, వీక్షణముల విస్ఫులింగవితతులొలుకఁగా
దక్షత వేఱొక రథమున, నక్షీణబలం బెసంగ ♦ నధిరూఢుండై. 251

ప॥ ప్రళయకాలానలజ్వాలాభీలంబగు పాశుపతాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన, నవ్వీరు
నజ్జానంబున నాగ్నేయంబని మడిచలంచి, దానిపై వారుణాస్త్రంబు నిగుడించిరి.

క॥ పాశుపతాస్త్రంబయ్యెడఁ, బాశధరాస్త్రంబుమింగి ♦ పటుగతి వారిన్
నాశము నొందించినఁగని, యాశరవరుడగ్నిముఖుఁడు ♦ హర్షించె మదిన్. 253

ప॥ అప్పుడు భూతంబులు పరిభూతంబులగుచు, ద్విభూతంబగు భయంబూదున నలు
గడలకు విరిగి చనియె. 254

ఆ॥ వీరబాహుఁడదియు ♦ వీక్షించి రయమున, గర్జితంబొనర్చి ♦ ఘనతరముగ
గజముమీఁద నెదురు ♦ కంఠరవముఁబోల్కి, నాజికరుగుదేర ♦ నతనిఁజూచి. 255

ప॥ అగ్నిముఖుం డిట్లనియె. 256

క॥ ఓరి! యనేకుల దనుజులఁ, బోరి జయించితివి మున్ను ♦ పొగరుడుగగ మ
ద్భోరశరాహతి నేడిదె, ధారుణిఁబడగూల్తు నిలుము ♦ ధైర్య మెసంగన్. 257

తే॥ జగతి నిన్ను జయింపఁగా ♦ శక్తి లేని, పురుషుఁడోపునె యువతీసంభోగమునకు?
ననుచు, బల్కిన విని వీరుఁడ్రాగహమునఁ, బలికె దానవుతోఁగర్జు ♦ పరుషఘణితి.

క॥ ఘూకంబు ధరణి సూర్యా, లోకంబునకులికి గొందిలో డాగుక్రియన్
నాకెదుర నిలువ లేక భ, యాకులత హిరణ్యుడలఁగి ♦ యంబుధిఁబడియెన్. 259

తే॥ భానుకోపుఁడు దురమున ♦ బఱచెమున్ను, మాయగైకొని నాతోడఁమగుడననికి
వచ్చెనేనియుఁ బరిమార్తు ♦ వానినాజి, నీవు నవ్విధి నరుగక నిలుతువేని. 260

ప॥ రణాంగణంబున నిన్నుఁదెగటార్చెద, నప్పుడు నీకడ్డపడు మగండెవ్వండొకో చూ
డవలయుననిపల్కి మహాకోపంబునఁ జాపం బెక్కిడి గుణధ్వనింజేసిన, 261.

క॥ దానవనాథుండపుడు భ, యానకమగు ధనువుఁగొనియు ♦ నద్భుతముగ మా
ర్వీనాద మొనర్చెను, గోపానల కీలామహాగ్రుఁడగుచున్ బోరిన్. 262

—* అగ్నిముఖ వీరబాహుల యుద్ధము *

ప॥ ఇట్లు గుణారావంబుఁ గావించిన విని భూతంబులు భీతంబులయ్యె నంత దైత్యుఁడు
నిశితంబులగు చతుర్దశ విశిఖంబులు వీరబాహుపయిం బరపిన నతండన్నియు
శరంబులఁ దునిమి బ్రహ్మాండభాండంబు పగులఁ గోలాహలం బొనర్చెనంత, 263

తే॥ అగ్నిముఖుండంతచటులకోపాగ్నియెసఁగ, వీరబాహునిపైమహాఽదవృత్తిఁబఱపె
నిశితపింశతిసంఖ్యాకవిశిఖములను, సింహగర్జారవంబులు ♦ చేసికొనుచు. 264

- క॥ వీరుడు వానినన్నిటి, నారూఢిం దునిమెఁ దావఁదంబకతతులన్
వారక దైత్యేందుఁడై వెస, నారాచస, హసములను ఁ నాటించె మెయిన్. 265
- వ॥ ఇట్లు నాటించి శంఖంబుఁ బూరించెఁ దదీయ శిరంబులు మేను సొచ్చిపోయిన
వీరబాహుం డలుక మనంబునం దొలుక విస్ఫురితాధరుం డగుచు నన్నివాడి
తూపులఁ దద్రథంబు విదళితంబుఁ గావించి హయంబులం బరిమార్చి కార్ము
కంబుఁ దునియలుచేసిన, 266
- క॥ ఆరోహించి రథాంతర, మారాక్షసవర్మఁ డద్భుతాటోపమునన్
వీరాగ్రణివై బరపెను, ధీరత దండంబుద్రిప్పి ఁ దిశ లదుగ్రవంగన్. 267
- వ॥ అంత వీరబాహుండు సముద్దండంబగు నతని దండంబు నొక్క వాడిశరంబు
నం దునుమాడిన దనుజవర్మఁ డద్భుత మహోన్నతంబగు కోదండంబుఁగొని
వాయువ్య సౌర వారుణ యామ్యంబులు తోడుతోడనఁ బ్రయోగించె. 268
- క॥ వీరుడు తాదృచ్ఛరముల, వారక సంధించి తునిమెఁ ఁ దద్బాణములన్
ఘోరమగు నొకమహాస్త్రము, వారక నాటించె నగ్నివక్త్రునిమేనన్. 269
- వ॥ ఇట్లు నాటిన రక్కసుం దొల్లంబోయి నిజరథంబున మూర్ఛాకాంతుండై నిమిష
మాత్రంబునఁ తెలివొంది యారాధితయగు కాళిందలంచిన, 270
- శా॥ ప్రేతానీకము ధాకిను ల్గొలువఁగా ఁ భీమాట్టహాసంబురు.
స్థితాభీల మృగేంద్రవాహయగుచున్ ఁ బెంపొంద నానాయుధ
వ్రాతంబు ల్గయి బూని దిక్తటములన్ ఁ వాద్యధ్వను ల్నిండఁగా
నేతెంచె న్వస భద్రకాళి దనుజాభీష్టంబు సిద్ధింపఁగన్. 271
- వ॥ ఇట్లు చనుదెంచిన భద్రకాళి బ్రార్థించి దానవుండు వీరబాహుం జయింపు మన
వుడు నట్లయగుంగాత మని యంగీకరించి మహాకాళి యతిఘోరంబుగాఁ జను
దేర సకలభూతసైనికులు మహాభయభ్రాంతు లైరి. 272
- క॥ కాళి మహోజ్జ్వలమగు నొక, శూలముఁగొని మీఁదవైవ ఁ శూరతమెఱయన్
లీలఁ దునుమాడె వెసఁ బదు, నాలుగుబాణముల వీరనాథుం డలుకన్. 273
- వ॥ మఱియు నక్కాళియు మహాభయానక రణకేళియై పరుషవచనంబుల నతని
భర్జింపుచు నిష్కరంబగు వేటొక్కశూలంబు గీలుకొల్పిన నతండు గోపాటోపం
బున సహస్ర విశిఖంబులం దునుమాడె. 274
- క॥ కాళిక మగుడన్ గోపో, ద్వేలత వాహనము డిగ్గి ఁ వెస ఖడ్గంబున్
గేలంగొని భీషణముగ , మ్రోలన్ సంహారమునకు ఁ మొనయుచురాగన్. 275
- వ॥ దానింగని వీరబాహుండు వనితం జంపుట దురితంబని తలంచి తదీయాష్ట
భుజంబులు నొందుగేలం గీలుకొల్పి వేటొందుకేల వక్షంబుఁ జదిపిన నది రుధి
రంబు బాళబాళం గ్రక్కుచు నుక్కుచెడి పుడమింబడి రోదనంబు సల్పుచు లేచి
యాత్మగతంబున, 276

క॥ గుహు సోదరుతోఁ బోరిన, మహి జయమున్ గాంచఁదరమె † మాదృశుల కహం
బహుమూఢబుద్ధి యదియని, మహితబలున్ వీరబాహుఁ డుదిఁగొనియాడెన్. 277

వ॥ ఇట్లనేక విధంబులఁ గొనియాడి, దేవా ! భవత్పరాక్రమంబెఱుంగక సంగరంబు
నకుం దొడంగితి మదీయాపరాధంబు సహించి కోఁకం బుడుగవలయు, నిటమీఁద
నీవు పార్వతేయునిప్రసాదంబువలన భానుకో పాగ్నివక్త్రప్రభృతు లగు నసురుల
ననేకులఁ బరిమార్పం గలవని పల్కి సంస్తుతించి యతని యనుమతి వడసి
భద్రకాళి సింహవాహనారూఢయై నిజాస్థానంబునకుం జనియె. 278

ఆ॥ అంత భద్రకాళి † యరుగుట గనుఁగొని, యగ్నివక్త్రుఁ డాత్మ † నాజియందు
దీని విక్రమంబుఁ † దెలియుట కనిపితి, నింక సేయఁదగిన † దేమి నాకు? 279

వ॥ త్రిభువనంబులు జయించునప్పుడేనియు నితర సహాయంబు నా కనపేక్షనీయం
బగుటజేసి వీరిని జయించుటకు నేన చాలుదుఁ గావున, నిబ్బవరంబున జయిం
చిగాని తండ్రిసముఖంబునకుం బోవనని ప్రతినఁ బన్ని లేచి యుద్ధసన్నద్ధుండై,
గీ॥ అగ్నివక్త్రుండు ప్రళయకాఁలాభ్రమట్లు, దశదిశలునిండ సింహనాదంబానర్చి
బహుతరక్రోధమునవీరఁ బాహుమీఁద, శితశరంబులుఁబటపె, నిఁస్సీమపటిమ. 281

క॥ వీరుం డన్నియ శరముల, వారించి తదీయవిశిఖఁ వారము మఱియున్
దారుణశరములఁ గురిసె న, వారణ ధైత్యేంద్రుమీఁద † వరశౌర్యమునన్. 282

క॥ దనుజుఁడు తద్విశిఖంబుల, వినిశితశరశతముచేత † విదళించి మహా
నినదం బొప్పఁగ శంఖము, ఘనముఁగఁ బూరించె నాజిఁగౌతుక మొదవన్. 283

వ॥ అంతఁ జలంబు పెఱుఁగ మహాధీరుండగు వీరుండు పదునాల్గు వాఁడిముల్కుల
నగ్నిముఖుధనువుం దునుమాడి దిగంతంబులుచలింప నిబ్బరంబుగాఁ బెడబొబ్బలిడిన,

—* వీరబాహుఁ డగ్ని ముఖుని సంహరించుట *

చ॥ అది విని యగ్నివక్త్రుండు మహాగ్రహమొప్పఁగ సర్వవిద్విష
నృదహరునబ్జజాత్రు మసమానపటిష్ఠతఁబూని వైచె నే
పొదవఁగ వీరబాహుఁ డపు † డుగ్రతరంబగు వైరభద్రము
నృదగతి వానిపైఁ బటపె † నాకనివాసులు సంతసిల్లఁగన్. 285

వ॥ ఇట్లు బరసిన వీరభద్రాస్త్రంబు మహారౌద్రంబునం జనుదెంచి తద్భ్రహ్మాస్త్రం
బుం గబళించి యగ్నిముఖుశిరంబుఁ దునిమె; నిది యెఱింగి చతుర్వింశ త్సహస్ర
సంఖ్యాకులగు సేనాధిపతులు తమతమ బలంబులతోడ నురవణించి నిదాఘ
సమయధారాధరంబులవిధంబున గర్జిల్లుచు నిశితశరపరంపరలు గురిసి రంత. 286

మ॥ తతశౌర్యంబున వీరబాహుఁ డసురేంద్రశ్రేణిపై బాణముల్
శతకోటుల్ నిగుడించుచున్ దరిమె నాశావీధికిం గొందఱన్
ధృతిమై గొందఱ నాయుధప్రకర మొఁతేనిన్ విదారించె సం
హతి గావించెను గొందఱన్ బ్రళయకాఁలాభీలరుద్రాకృతీన్. 287

వ॥ మఱియుఁగృతాభివందనులగువారిఁ గొండఱ విడిచియు, నిట్లతిభీమంబుగా సంగ్రామంబు సల్పునవసరంబున నతనిశరాహతి కోహటింపంజాలక యసురబలంబులు, కళేబరంబులు మీఁదనిశుకొని తద్భారంబున గతప్రాణులగువారును, నమ్మహావీరునకు బట్ట వడినట్లన భ్రమసి మోహపరవశులై నేలంగూలువారును, రక్తపదీప్రవాహంబునంబడి సముద్రంబునంగలిసి నిధనంబునొందువారునునై బహువిధంబుల హతంబులై, రట్టియెడ.

288

గీ॥ బలు నటించె రహోర్విఁగఁ బుధతతులు, కాకగృధ్రావళులుమాంసఁ కాంక్షఁదిరిగె
బట్టణంబునఁగిలకిలాఁదృఢులు మించె, చైత్యకాంతలరోదనఁధ్వనులు ప్రబలె.

వ॥ ఆసమయంబున దేవతలు సుమనస్సంబులంగురిసె; సంపుల్లలోచనులై పుట్టంబు
లెగయవైచుచు గోలాహలంబులు నెలంగ నర్తించి రప్పుడు భూతగణంబులతో
సేనాధిపతులు వీరులు విగతమోహులై విజృంభించి రంత,

290

క॥ మతిమంతుఁ డుగ్రసేనుఁడు, గతమోహుఁ వీరబాహుఁ † గనుగొని పల్కె
శతమోజనదూరంబున, స్థితమగు నొకవటము దానిఁచెంగట నొకఁట. 291

వ॥ భవతోదరులు విగతప్రాణులై పడియున్నవారు. వారిప్రాణంబులు కాలుండు
దనపురంబునకుం గొనిచనియె; గావున విచారింపవలయు నని పల్కిన, నతని
వాక్యంబులు విని దుఃఖితుండై పదంబులుతోటిరిల రయంబున, నవ్వటనికటం
బునకుం జని యందు మూర్ఛాకాంతులైయున్న నిజానుజలంజూచి పైఁబడి కొంత
తడవు తాను మూర్ఛిల్లి తెలిపినొంది బహువిధంబుల విలపించుచు నిశితాస్త్ర
హతులగువారి జముండు గొనిపోవ నెల్లుసమర్థుండగు నని మనంబున నతనిపై
నలుఁకనొడమి,

292

ఉ॥ “అంతకుఁ డిట్లు కొవ్వచు గుహానుజులం గొనిపోవవచ్చు నే?
యెంతవివేకహీనుఁడు మహేశ్వరభక్తి మృకండుసూనుఁడొ
క్కింత సుమంబాసంగి భజియించినమాత్ర శివాగ్నితాడనా
న్లాంతతచే మునుంబడిన † కష్టము విస్మృతమయ్యెనో మదిక.

293

వ॥ మఱియునుశృకదుర్మతులకొఱకునైన హరపాదతాడనంబదియుఁదలంపఁడొకో”
యని కోపించి, విభూతిరుద్రాక్షధారులైన మహాత్ముల దారించోవకుండు మని
సికింతగర్వంబేల, సత్వరంబ వారిందెచ్చి యెప్పించుమని సాయకంబున లిఖించి
కాలునిసన్నిధి కనిచిన నయ్యత్త్రంబు సకలదిక్ప్రకాశంబై మహాజవంబునం జను
దెంచి మోలంబడియున్నఁ గాలుం డది కేలంగొని విస్మయంబందుచు, తల్లెఖ
నంబుఁ జదివికొని మహాభయాకులుండై,

294

గీ॥ అధికముడయెప్పుఁ డైలాసఁమందునుండు, వారి సుజ్ఞానదృష్టిచే † సారిఁదెలిసి
బహుభటాన్వితుండై మహామహిష మెక్కి, శమనుఁడరుదెంచెనవ్వారిసన్నిధికిని.
ఇట్లు చనుదెంచి ఓవ్యభూషణాలంకృతులును, దితిజమారిత భూతగణ పరవృతు

లును, దిపిజగంధర్వ విద్యాధరోఽసరోజనసేవితులునునానందపరిపూర్ణులునునగు
మహావీరులంగని దండప్రణామం బాచరింపుచు, దండధరుండు కృతాంజలియై
యిట్లనియె.

296

—* వీరబాహుండు కైలాసమునుండి వచ్చిన తమ్ములఁజూచి సంతసించుట *

క॥ వీరవరులార! మిము నే, నూరక కొనిపోయితంచు ♦ నొగి నామిఁదన్
భూరితరకోధంబున, వారక యున్నాఁడు వీర♦బాహుండు గడున్. 297

క॥ అతఁడున్నయెడకుఁ గరుణా,మతి మీ రరుదేఱవలయు ♦ మానుగ ననినన్
గుతుకమున భూతవీర,ప్రతితియుఁ జనుదెంచె వీర♦బాహుని కడకున్. 298

వ॥ అంత నవ్వీరబాహుం డవ్వీరులంగాంచి యాలింగనంబుచేసి శిరంబులు మూ
ర్ఖుని యాదరపూర్వకంబుగా ననునయింపుచు, హర్షోత్కర్షంబునఁ జెలంగె
ననిచెప్పె.

299

శా॥ స్వాంకకీడవిభాస్య, భాసురకరాగ్నిదోళితాంచు జ్వలె
ణాంకోత్తంస ముహు సముద్ధరణలీలాసక్త హస్తాబ్జమీ
నాంకస్ఫూర్జ దహంయుతా, నగభిదో ♦ దృఢాద్రినీపాణి శ్రీ
పంకీభూత మనోజభూతి శితశోభానిర్జితేందు ద్యుతీ.

300

క॥ దీనాదీనవశమన ని,దానా! దానవ మహాపదతమిసగ్నికా
యేనా యేనస్సంఘా, హీనా హీనస్మయాపహృతిపతగేంద్రా!

301

ధృతవిలంబితము॥ నిజపదాంబుజ ♦ నిశ్చలభక్తి కృ
త్సుజనతా గృహ ♦ సుస్థిరకల్పకా!
రజితశైల విరాజిత గోవర
ధ్వజ విరాజరథస్తుతపద్మయా!

302

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పిత హృచ్చతపత్ర సకల సుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనార్యపాత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు

ద్వితీయాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

(శ్రీ) (శ్రీ) (శ్రీ)

శ్రీశివాయ నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం త ర్గ త

వివరహస్తాక్షరితము

యుద్ధ కాండము.

తృతీయాశ్వాసము.

మహిళావరమానస

సీమసితచ్ఛనసమస్తః చింతితఫలదా

శ్రీముఖవాగలుభూప

క్షేమంకర కనదపాంగః శ్రీశివలింగా!

వ॥ అవధరింపుము, సకలపురాణార్థ విచారసమేతుండగు సూతుండు కథాక్షరణావధిక ప్రమోదులగు శౌనకాదుల కిట్లనియె.

2

—* యముఁడు వీరబాహుని బ్రార్థించుట *

గీ॥ శమనుఁ డవ్వీరబాహునిఁ చరణములకుఁ, బ్రణతఁగావించి భక్తితోఁ బలికె దేవభసితరుద్రాక్షధారులఁ పదముఁ దేరి, చూడ నామది భయమందుఁ సువ్వె యెపుడు.

వ॥ భవత్సహోదరులు వర్తకైలాసనగరంబున సుఖంబున్న వారల నీసన్నిధికిం దోడ్చొని వచ్చితిఁ గోపఁబుడిగి మదీయాపరాధంబు సహింపవలయునని వినయంబునం బల్కినఁ గృతాంతునిం గరుణించి వీరబాహుం డిట్లనియె.

4

క॥ నీవెపుడు శివప్రియుఁడవు, గావున శివభక్తులకునుఁ గడుప్రియుఁడవు నీ భావంబున భయమేటికి? నీవేటికి నరుగు మింకఁ నిశ్చింతఁ దగ్గ.

5

గీ॥ వీరి నెవ్వగఁ గనుగొని వికలబుద్ధి, నీవఁగొనిపోయి తనుచును నేను చాల యాత్మఁగోపంబొనర్చితి నదియునీదు, హృదయముననుంచవలదు, పరేతనాథ!

వ॥ అని యూరడించి వీరబాహుం డనుజ్ఞయొసంగిన శమనుండు నిజభటసమేతుండై నిజపురంబునకుం జనియె; సంత,

7

గీ॥ వీరబాహునిమీఁదను విరులవాన, గురిసె నెంతయు నిర్జరఁకొటి దివిని భూకొలాహలంబుల భూతవితతి, నైన్యనాథులతోడను సంతసించె.

8

వ॥ అంతఃదద్వ్యత్తాంతంబంతయుఁ దెలిసి చారులు శూరపద్మున కెఱిగించిన నతం
డంతయు విని యత్యంతశోకాకాశ్రితుఁ డయ్యె; నసురులందఱుఁ గేశంబునొంది
రయ్యగ్నిమాఖుని పత్నులద తాశూరవంబుల నొతయు విలపించిరి. 9

గీ॥ అపుడు త్రిసహస్రసంఖ్యచే ♦ నతిశయిల్లు, శూరతనయులుతండ్రినిజూచి తాము
శోకమునుబొంది పలికిరి ♦ శూరముఖ్య! దైవగతి కింత చింతింపఁదగునె మదిని.

మ॥ అలయష్టోత్తరలక్షవీరతతితో ♦ నభూతసంఘంబుతోఁ
గలనం బోరగ నగ్నివక్త్రు ననుపంఁగా యుక్తమే యిప్పుడు
జ్వలశౌర్యం డతఁ డాజి నీల్లుటకుఁగ్లేశంబేల చిత్తంబునం
దలఘుస్థేయుఁడు భానుకోపుఁడు హిరణ్యాఖ్యుండు నీకుండఁగన్. 11

వ॥ మఱియు రణరంగభీము లగు మేము గలుగ నీ కీ విచారంబేల? సముద్రంబు
ఘోషించినను భవద్బలంబు శోషింపనేరదు. వినుఁడు. 12

మ॥ అతిరోషంబున మేరుభూధరము వ్యత్యాసంబుఁ గావించుమో
యతులప్రాధి శమింపఁజేతుమొ సగు ♦ దృద్బాడబాగ్నిం, దృఢీ
ప్రితమున్ జెప్పుమటన్న శూరుఁ డనియెన్ ♦ శీఘ్రంబ యవ్వీరభూ
త తతిన్ బాలకుఁడ్రుంచి రండిటకు దుర్దాంతప్రతాపోన్నతిన్. 13

వ॥ అనిపలికి శూరపద్ముం డనుమతియొసంగిన మహాభయదారులగు తత్కుమారు
లందఱును యుద్ధసన్నద్ధులై సమ్యక్ద్రోణ మాలికాలంకృత కంతులును, సకల
భూషణ భూషితులును, సముద్యత్తుంగ శతాంగారాధులును నగుచు, ననేక
శూరులు బాసటయై చనుదేరఁ జతురంగబలసమేతులును, చటులవాద్యఘో
షముఖరిత హరిన్ముఖులును, ఛత్రచామర ధ్వజపరిశోభితులును, చాపతూణీర
ధారులును నై దురంబున కరుదెంచి రప్పుడు, 14

క॥ శూరసుతులు వీరందరు, బోరిని ద్రెళ్లెదరు సత్యము గ నిక తనకుం
భారవిమోచన మగునని, వారక నటియించె ననగ ♦ వసుమతి గదలెన్. 15

గీ॥ దానవులమీఁదఁగాక గృధ్రంబులాడె, నులకలెల్లెడగురిసె మహాగ్రముగను
శ్యేనములు కేతనములపైఁజెలగి తిరిగె, దుష్టశకునా లనేకముల్ ♦ దోచె నెదుర.

వ॥ ఇట్లు భావిమృత్యుసూచకంబులైన దుశ్శకునంబులు గణింపక దానవాగ్రీణు
లును రణాంగణంబు సొచ్చిరి. అత్తఱి నుభయబలంబులు మొత్తంబులై మో
హరించి మహీరుహహోపలధరాధరంబులును, వివిధాయుధంబులును గురియుచు
సంకులసమరంబు గావించి రందు. 17

—* శూరపద్ముని త్రిసహస్రకుమారుల యుద్ధము *—

గీ॥ భూతవీరులచేఁ బరిభూతులగుచు, బర్విడి రసురవరులు దిక్పటలమునకు
వారిదుర్దశ గనుగొనిశూరపద్ము, తనయులందరు మది ♦ రోష మినుమడింప.

- మ॥ ధనువుల్ సజ్యము లొప్పజేసి కడునుద్యద్ధోషము ల్మీరఁగాఁ
గనదత్రప్రతతుల్ వెసంబరపి యుగ్గస్ఫూర్తి భూతావళి
ఘనశౌర్యమునఁ జెడ నవృత్త మెసంగఁ సంగరోర్విఁ పలా
యనముఁ బొందియు భూతనైస్యపతు లుద్యత్ ధైర్య ఛౌరేయులై. 19
- వ॥ మగుడి దానవులపై నురువణించి వృక్షంబులు వైచియు, శిలల రువ్వయు, బర్వ
తంబుల బటపియు, దండంబులు జెందియు, నరదంబుల ద్విరదంబుల హయం
బుల సారథుల నుగ్గునూచంబు గావించియుఁ, గొందఱ యరంబులు ముసలా
బుల మోదియుఁ గొందఱశిరంబుల కుఠారంబుల నఱికియు, గొందఱ శరా
సనంబులు శరంబులం దునిమియు, గొందఱ కవచంబుల కరవాలంబులఁ జెగ
వైచియు, నిట్లు నానావిధంబుల భూతనైనికులు పరాక్రమంబు సూపిన, 20
- క॥ శూరతనూభవు లందఱు, శూరత మెరయంగ మఱియు ♦ సురుచిరహత భు
గ్నారాచంబులఁ బరపి రు, దారతభూతాళిమీఁద ♦ ధైర్యము లొలయన్. 21
- వ॥ తన్మహాశరంబుల వేడిమికిఁ బోడిమి నెడి యొల్లంబోయిన యల్లంబులు తల్లడిల్ల,
భూతగణంబులం గనుంగొని, లక్షవీరులలోన విజయుండును, జయుండును, మణి
ఘోషుండును, కరవీరుండును, వృషాహ్వయుండును, మహానందుండును, నసం
తుండును, నకలంకుండును, నతిగుణాంకుండును, మారుండును, శశికంటకుం
డును, శతవళియును, నాదిగాగల సహస్రవీరులు వెడలి యద్దురాత్ముల వధిం
చుటకు నాలోచించి వీరబాహుతో విజ్ఞాపనం బొనర్చి తదనుజ్ఞ వడసి, 22
- క॥ శూరతనూజులఁ దార్కొని, వీరసహస్రం బుదార ♦ విక్రమమొదవన్
భూశిరంబులు గురిసెను, వారక పెడబాబ్బలిడుచు ♦ వసుధ చలింపన్. 23
- వ॥ ఇవిధంబున నమ్మహావీరులకుఁ బరస్పరంబు మహాయుద్ధంబయ్యె. 24
- క॥ వీరసహస్రము రథములు, శూరత నురుమాడి రపుడు ♦ శూరతనూజుల్
వారి యరదములు ధనువులు, వీరవరుల్ దునిమి రుగ్గివిశిఖావళులన్. 25
- వ॥ మఱియుఁ బర్వతోపమానంబులగు త పురథంబులన్నియు భంజించిన, 26
- క॥ దనుజులు ధరణీగతులై, ఘనభూజమహీధరములు ♦ కైకొని శౌర్యం
బునఁ బరపిరి సురతతిపై, ననుపమకోలాహలంబు ♦ లడరఁగ మిగులన్. 27
- క॥ వీరతతులంత మెటన, వారక నిశితాస్త్రతతులు ♦ పరపి ప్రతాపో
దారస్ఫూర్తి తెలంగ వి, దారించిరి తద్విముక్త ♦ తరుశైలంబుల్. 28
- వ॥ ఇట్లు తునిమి మహాఘోరంబగు నాగ్నేయాస్త్రంబు నద్దానవులమీఁదఁ బ్రయో
గించిన నిర్వళితాంగులును, నిర్గళదుగ్ధిరపూరులును, నగుచు, గొందఱు మూర్ఛం
జెందిరి. గొంద రసురులు చలంబున నీదంబొక పోరుచు మహాబలులగు వీరవరుల
సంభోనిధిమధ్యంబున వైచిరి. 29

- || ఏనుల్ దోడనవచ్చి సంగర సముద్యేలావలేపంబుతో
నానూధాన్య శతాంగులై సునిశితాస్త్రాఘంబు వర్షించినన్
బోరన్ దచ్చరపీడితాంగులగుచున్ ♦ బూర్వామరుల్ కోప వి
స్ఫోదగ్రతమీర వారి ధనువుల్ ♦ భంజించి రుద్యద్గతిన్. 30
- || ఇట్లన్యోన్యంబు జవంబున నన్యాదృశంబుగ సల్పునెడ దివిజులు దితిజసంతా
డితులై సంతాపంబునుం బొందిరి. 31
- || అంత విజయుండు విక్రమ, వంతుండు వినయంబు దనర ♦ వరభక్తి నుమా
కాంతుపదాంబుజసేవని, తాంతము గావించె నెలమి ♦ దత్కృపచేతన్. 32
- || అమోఘంబులగు ధనుస్తూణబాణంబులు వడసి దానవులపైఁ గోపాటోపంబు
దీపింప శరవర్షంబు గురిసె నప్పుడు తద్బాణంబులు రక్షోవ్రాతంబుల, శిరంబులు
సెండి వానితోడ సకల దిగంతంబుల సప్తసముద్రంబులం బడియె నంత, 33
- || పునరుద్భూతశిరస్కులై దితిసుతుల్ ♦ స్ఫూర్జన్మహాగర్జనల్
దనరన్ సంగర కేళికిం దొడర నుద్యత్ప్రౌఢి వీరుండు బల్
కినుకన్ వారిశిరంబు లంఘికరముల్ ♦ గీలాలముల్ జొత్తిలన్
దునిమెన్ దారుణసాయకప్రతతులన్ ♦ దోస్సారి మేపారగన్. 34
- || మఱియు దానవులు పూర్వంబట్ల సముత్పన్న సర్వాంగులగుచు ననేక విశిఖంబుల
నిగుడింప విజయుండు మనంబున విచారంబునొంది. 35
- || స్వామి! కార్తికేయ! ♦ సకల శత్రువిదార, యిమ్మహావిచిత్ర! ♦ మేమొ యసుర
మస్తకంబులెన్ని! మారులు ద్రుంచిన, పుట్టుచుండు మరల ♦ బూర్వమట్ల. 36
- || వీరల జయించు నుపాయంబు కరుణింపవేయని గుహనిహృత్కమలంబుఁ
దలంచిన నక్కొంచభేది ప్రసన్నుండై వాని కిట్లనియె. 37
- || విజయా! శీఘ్రమ నీకున్, విజయంబగు నస్మదాజ్ఞ ♦ నీవిక దనుజ
వ్రజములఁ బరిమార్పుము నిజ, భుజవిక్రమగరిమ దివిజ! పుంజము నొగడన్. 38
- || ఇద్దురాత్ములు పద్మజవరంబున మహాబలాధ్యులై యుండుటంజేసి వీరలశిరంబు
లేకకాలంబున నొక్కబాణంబున నెవ్వండు ఖండించు నప్పుడు నాశంబునొందు
దు రిందులోపల నొక్కండుతక్కిన వధ్యులుగా రదిగావున, 39
- || ఒకపరియ నీవు నిశితమా! నొకశరమున, శిరము లురువడి దునిమి నిశ్శేషముగను
కదనతలమున వీరిఁ జక్కాడవలయు, నంబుజాసనువర మిది ♦ సార్థకముగ. 40
- || అని పలికి సకలశత్రుసంహారభైరవం బగు భైరవాశ్రమంబు నొసంగి పార్వతీ
సుతుం డంతర్హితుండయ్యె. 41

—* విజయుండు త్రిసహస్రకుమారుల జయించుట *—

గుహవరలభాస్తుండై, బహుబలుండగు విజయుండపుడు ♦ పటురవమోసగన్
దహనజ్వాలలు నిగుడగ, నహితులపైఁ బరపె నమ్మహాశ్రముఁ బెలుచన్. 42

- వ॥ అదియు ననేక భైరవాకారంబుల మహాభయంకరంబై చనుదేరం గనుంగొని
సకలరిపునికరంబు వికలంబయ్యె నప్పుడు, 43
- క॥ ఘనబలుఁడు మత్తుఁడనియెడు, దనుజేంద్రుఁడొకండు దాని ♦ దళితమొనర్ప
సునిశితమగు మాయాస్త్రముఁ, దనరఁ బ్రయోగించె రోషతామాత్ముండై.
- మ॥ జవముఁ మీరఁగ భైరవాస్త్రమురుభాస్వదీప్తి నయ్యస్త్రముఁ
లవమాత్రంబు గణింప కాక్షణమ కీలల్ గ్రక్కుచు వచ్చి యా
హవరంగంబున నేక కాలమున వ్రయ్యల్ సేసి మూర్ఛంబులఁ
భువిఁగూల్చెం ద్రిసహస్రదానవగణంబు విస్మయం బొప్పఁ గన్. 45
- వ॥ ఇట్లు త్రిసహస్రదానవగణంబులుఁ బడుటంజేసి విజయుండు సమరలబ్ధవిజయుండై
స్కందుని నుతించె, భూతవ్రాతంబులు కోలాహలంబులఁ జెలంగిరి; నిలింపులు
గుంపులుగూడి సొంపలర సుమపరంపరలు గురిసి రయ్యవసరంబున, 46
- క॥ అదియంతయుఁగని దూతలు, పదపడి శూరునకు విన్నపం బొనరింప
మది వికలుఁడగుచు దానవ, మదకుంజరుఁ డపుడు శోక ♦ మగ్నుండయ్యెన్. 47
- వ॥ అప్పుడు ధర్మకోపుండను మంత్రీవర్యుండు శూరపద్మున కిట్లనియె. 48
- క॥ జనక, సుత, సహజ, బాంధవ, జనమతి జగతీశశౌర్యశాలురు వీరుల్
మనమున భేదము నొందరు, దనుజేశ్వర! వంతనొందఁదగు నే నీకు? 49
- క॥ దితిసుతులకెల్ల విభుఁడవు, మతిమంతుఁడ వనుదినంబు ♦ మాబోంట్లకు ధీ
చతురతఁ గరపఁగఁ జాలిన, ధృతిశాలివి నీ కిదేల ♦ ధీరత వదలన్? 50
- మ॥ సకల ప్రాణహరుండు కాలుఁడు త్వదాజ్ఞాధారియై యుండు ద
ప్పక నీకు వశవ డియై విధిగత ♦ ప్రాణంబులు దోడనే
ప్రకటప్రాధి సృజించు నిట్లయి, యహో ♦ ప్రజ్ఞావిహీనుండవై
యకటా దీనునివోలె నాత్తిబడు టన్యాయంబు దైత్యేశ్వరా! 51
- మ॥ విలసద్రీతచిత్రితంబయి రణోర్విఁ దిగ్భయశ్రీసము
జ్వలతం గాంచిన నింద్రలోకరథ మెంచన్ నీయధీనంబగు
ప్రళయాభీలమహాగ్నులట్లు కలవం ♦ బాటిల్లు నీసైన్యముల్
బలమైశ్వర్య ముదారవీర్యమహిమల్ ♦ బాటిల్లు నీకెంతయున్. 52
- క॥ సేనాధిపతులు మఱియుఁ బ్రధానులు బలయుతులు గలరు ♦ తావకవిభవం
బేనాటి కక్షయంబగు, దానవకులనాథ! యేమి ♦ తక్కువ నీకు. 53
- వ॥ అని మఱియు బహువిధముల మహామతియగు ధర్మకోపుండు దుఃఖాకాంతుం
డగు శూరునకుఁ గ్రమంబున సాంత్వనవచనంబులం దెలియం జెప్పిన విని శూర
పద్ముండు విగతశోకుండగుచు ధైర్యంబవలంబించి కార్యోద్యుక్తుండై సమరంబు
నకు సకల సేనాధిపతులబలంబుల నేనే కలంచెదం గాక యని పలికి, రోష

రూక్షేక్షణుండై వెడలునప్పుడతనితో మహామనీషోద్దీపుండగు ధర్మకోపుండిట్లనియె.

- క॥ అనుజన్ము లస్మదాదులు, ఘనతరబలు లుండ, నీవు ♦ కదనంబునకున్
జన యుక్తమై బాలునిపై, తన కనుమతి యొసంగుమిపుడు ♦ ధైర్యాహార్యా! 55
- వ॥ దేవా! భవదాజ్ఞ శిరసావహించి యేన చని నిమిషమాత్రంబున శత్రువులం
జయించి భవత్సన్నిధికిం జనుదెంచెద నని పలుకు నతని వచనంబులు విని సంతో
షం బొదవ శూరపద్ముం డతని కనుజ్ఞ యొసంగి మగుడి సింహాసనారూఢుండై
యున్న,

56

—* ధర్మకోపుడు వీరబాహు నెదిరించి మడియుట *

- సీ॥ ధ్వజపతాకాఘముల్ ♦ ధవళాతపత్రంబు, లాదిత్యమండలం ♦ బావరింప
పటహాకాహళముఖ్య ♦ బహువాద్యరవములు ప్రళయాబ్ధిఘోషంబు ♦ పగిదిమ్రోయ
చతురంగబలములు ♦ సత్ప్రధానాగ్రణుల్, చనుదేర వెంబడి ♦ సరభసమున
సకలాస్త్రధారియై ♦ చండత పుండరీకాఖ్య దిగ్వేదండ ♦ మర్ధి నెక్కి
యుల్ల మలరంగ పురవీధులెల్ల గడచి, సైన్యధుతధూళితతి నభిస్థులము గప్ప
వందిమాగధసంస్తుతుల్ ♦ గ్రందుకొనఁగ, ధర్మకోపుండు సంగరస్థలికి వచ్చె.
- వ॥ ఇట్లు నచ్చు నతనింగని భూతంబులు పరాక్రమోపేతంబులై గంతులువేయుచు,
సముద్రఘోషభీషణంబు లగు మహారవంబులు చేసిన నన్ముహాధ్వనులు విని
విచారాకాంతమానసుండై,

58

- ఉ॥ అంతట ధర్మకోపుఁ డరుదార దురంతనితాంతకోపదు
ర్దంతత కార్ముకంబుఁ గొని ♦ దారుణలీల గుణారవంబు ల
త్యంతమొనర్చి తీవ్రవిశిఖావళులం గురిసెన్ మహాగ్ర క
ల్పాంతఘనాఘనప్రకరమట్టులను భూతగణంబుపై వెసన్.

59

- సీ॥ తేజంబు రాజిల్ల ♦ దివ్యాస్త్రసంఘముల్, పటుతరప్రోధిమఁ ♦ బరపి పరపి
నిపుణత మీరంగ ♦ నిజనామధేయముల్, విడువక వేర్వేర ♦ నుడివి నుడివి
బహుతరసింజినీభయదటంకారముల్, చెలరేగి వేమారుఁ ♦ జేసి చేసి
యురుతరహుంకారహుంకారముల్ మీర, నసదృశస్ఫూర్తిచే నార్చి యార్చి
భూతములు దానవవ్రాతములును లక్ష, వీరులును దైత్యమంతులు ♦ విక్రమించి
పోరి రన్యోన్యమప్పుడద్భుతమెసంగ, దురము గన్నట్టై నత్యంతతుములమగుచు.
- వ॥ ఇట్లు మహాఘోరంబుగాఁ బోరునెడ లక్షవీరులు నక్షీణబలోదారులగుచు యమ
దూతలుంబోని నిశితభల్లపరంపరల దానవులప్రాణంబులు గొనం గనుంగొని
కొందఱు నిశాచరులు దిశాంతంబులకు విరిగి చని; రంత,

61

- క॥ కోపమున ధర్మకోపుం, డే పెసఁగఁగ భూతసేన ♦ నెదిరించి కన
దోషంబులు గురిసె రవా, టోపంబు సమస్తదిక్కులు నిండంగన్.

62

వ॥ అంతః బుండరీక వేదండంబు షరాక్రమోద్బంధంబై తలపడి యఖండసాహసంబునఁ
దక్కిన రిపుమండలంబు శుండాదండంబునం జెడి బెండువడం జేయుచుఁ బరి
మార్పం దొడంగిన,

63

ఉ॥ వీరు లుడిగ్రోకోపమున † విస్ఫురదాశుగసః ఘముల్ మహా
దారుణలీల వైచిరల † దంతి పయి నృధిగాపుతాంగమై
వారణము న్మహాగ్రగతి † వ్రాలి యయోముసలంబుఁబూని యే
పారఁగఁజెండ్ల భూతముల † నద్భుతలీల రణాంగణంబునన్.

64

వ॥ తత్ప్రహరంబుల సారంబుల నెఱిసెడి భూతంబులు పరిభూతంబులగునవియు,
మూర్ఛాగతంబు లగునవియు నై తొడబడియు, బడలువడియు మఱలఁ బరి
కొనంజాలక వెఱి చఱచియు నలుదెసలుం బఱచిన,

65

క॥ అది గాంచి వీరబాహుఁడు, మది రోషావేశ మడర † మాతంగముపైఁ
బ్రదరంబులు గురిసిన గజ, మదియించుక బలముఁదగ్గి † యలమటనొందెన్. 66

వ॥ ఇట్లు హీనబలంబైన దిగ్గజంబుఁ గని సేదదీర్చి ధర్మకోపుండు కోపంబుగదుర
నవ్వీరుపై నిశితభల్లంబులు శతాయుతంబులు నాటించిన వీరబాహుండు భిదుర
సదృశ దేహుండయ్య నవ్వాడిముల్కుల బోడిమిసెడి రుధిరంబుదొఱఁగ నిజ
రథంబున విన్ననైన మనంబునం జేయునదిలేక నిమిషమాత్రం బూరకుండిన,

క॥ దనుజుం డది గని శక్తిని, ఘనశౌర్యము మెఱయఁ బఱపఁ † గనుఁగొని వీరుం
డును దాని నునిమె రయమున, సునిశితవిశిఖమున దివిని † సురలు నుతింపన్. 68

వ॥ మఱియు వీరబాహుం డమోఘంబులగు శరఘంబులం దత్కవచంబు విదళిం
చిన గతవర్ముండై ధర్మకోపుండు కోపంబున దండపాణి యగు దండధరుండువోలె
దండంబు భుజాదండంబునం బూని సముద్బంధంబుగా ద్రిప్పివైచిన,

69

క॥ వీరుఁడు తద్భూతంబునఁ, బోర నిమిషమాత్ర మార్తి † బొందె నసురుఁడున్
వీరాలాపము బలమున్, శూరతఁ బేర్కొనుచు సారె † శుంభత్ప్రేధిన్. 70

వ॥ అదేవనాయకునిపైన ననేకసాయకంబులు గురిసిన నవ్వీరుండును బలంబు జలంబు
మెఱయ మహాకోపంబున నద్దనుజుపై నస్త్రంబులు నిగుడించె నయ్యస్త్రంబుల
నతండు ధైర్యంబు వదలమింజేసి యసదృశం బగు శక్తిఁ బ్రయోగించిన నద్దురా
త్ముం డగు నయ్యసురుం డొక్కశరంబునం దాని దునియలుసేసె.

71

క॥ కని యదియు వీరబాహుఁడు, గనలుచు దానవునియురము † కఠినతరంబున్
దునుమాడె విశిఖ మొక్కఁడు, గొని శౌర్యము దివిజగణము † గొనియాడంగన్.

వ॥ అయ్యెడ దనుజపుంగవుం డేనుంగువై మూర్ఛాకాంతం డయ్యె; నంత రోషం
బున మహాబలసాంద్రం బగు నగ్గజేంద్రంబు శుండాదండంబున ముసలంబు బిసబి
స విసరి వైచి వీరబాహునిసూతుని విగతప్రాణునింజేసిన గనుఁగొని,

73

- అ॥ వీరబాహుఁ డంత ♦ వేగంబ యరదంబు, డిగ్గి మదిని కోప ♦ మగ్గలింప
దిగ్గజంబు గండ♦దేశంబు వడిఁ జెండి, యూర్ధ్వమునకుఁ జిమ్మె ♦ నురుపటి మను.
- వ॥ ఇట్లు చిమ్మిన దిగ్గజం బీశ్వరుచేత గజాసురుండువోలెఁ బుడమింబడి మూర్ఛిలై;
నంత మగుడి లేచి యప్పాపాత్ముం డగు నిశాచరుండు దండంబున వీరబాహునురం
బు వైచిన నతండు విహ్వలుం డగుచు నది కరంబునం గొని తునియలుఁ జేసిన గని
- క॥ దానవుఁడు మహాకులిశము, వానిపయిం బరప వీర♦వర్యుఁడు కేలం
దానిని గొని కోపం బెం, తేనియుఁ జనియింప నేసి ♦ దితిసుతుమీఁదన్. 76
- వ॥ ఇట్లేసిన దాన దానవుండు పుడమిం బడియె; నంత నవ్వీరబాహుండు నతనిం బా
దంబున దన్నుటయు, రక్తంబుఁ గ్రక్కుచు ధర్మకోపుండు నిహతుండయ్యె; నంత
దైత్యు లతనిమోల నిలువంజాలక విస్రిస్త కేశధరులును, విగళితాయుధులును,
విషణ్ణచిత్తులు నగుచు, వివిధదిగంతంబులకుం బారిరి. 77
- గీ॥ దిగ్గజేంద్రంబు మూర్ఛను♦దెలిసియంత, వీరబాహునిగనిమొక్కికై ♦వినయమొప్ప
బలికె నేను దిగ్గజమను ♦ భవ్యచరిత!, నన్నిటులఁబట్టి తెచ్చెదు♦ర్నయుఁ డితండు.
- వ॥ నిగళబంధనంబుఁ గావించి వలసినయపుడు బంధంబులు విడిచి న న్నధిరోహించు
చుండు నితనియాజ్ఞ నుల్లంఘింప వెఱుతు. 79
- శా॥ దైతేయాధము వీనిదుర్మదముఁ జెం♦డన్ జేసి న స్నీవిధిన్
జేతోహర్షమెసంగఁ బోచితి దయా♦చిత్తంబునన్ నీకు నెం
తో తానున్ రచితాపరాధుఁడ త్వదీ♦యోద్యత్ప్రభావంబు ప
ఖ్యాతం బే నెఱుఁగన్ క్షమింపఁ దగు నాయ్యా వీర! నానేరముల్. 80
- వ॥ ఇప్పు డనుమతి యొసంగిన పూర్వంబుపగిది మదీయస్థానంబున కరిగెద నని పలికి
దీనవచనంబుల నతని నమస్కరించి తదాజ్ఞవడసి పుండరీకవేదండంబు స్వప
దంబుఁ జేరె నయ్యవసరంబున వీరబాహునిపై సురలు సుమవర్షంబు గురిసి రఖిల
భూతసేనలు సంతోషంబుం బొదలిరి. 81
- క॥ అది సకలము విని దుఃఖా, స్పదుండయ్యెను శూరుఁ డపుడు ♦ శమనుం డెలమిన్
గదనహతులైన దైత్యులఁ, బదపడి కొనిపోయి మిగుల ♦ భయపడుచుండెన్. 82
- వ॥ తదనంతరంబా భానుకోపుండు పూర్వదినంబున మాయం బన్ని రణాంగణంబు
వాసినది మొదలుకొని నడచువృత్తంబును, ధర్మకోపునిమరణంబును, భూతసైన్యం
బులు నిజపురంబు చూరఁగొనుటయు, నిజసూతునివలన విని దుఃఖానలదండ
హ్యమానమానసుం డగుచు నాక్షణంబ నిజగృహంబు వెడలి తండ్రిపాలికిం జని
నమస్కరించి యిట్లనియె. 83

—* భానుకోపుఁడు నీతివిననితండ్రియాజ్ఞ నని కరుగుట *—

- క॥ బలవంతు లగు విరోధులఁ, గలనం బేర్కొనఁగ ♦ దరమె కడిమిని మనకున్
బలశాలి వీవు మును చని, బలుగాసి బాంధిరావె ♦ పరిభూతుడవై.

క॥ జనక! మఱి నీదుముందట, దనకుం భయ మగును సెప్ప ♦ దానవబలమె
ల్ల నిహతమయ్యెను గుహుచే, మన మింక జీవించునట్టి ♦ మార్గ మెటు లొకా!
వ॥ అయినను బ్రతుకుఁద్రోవ వచించెద వినుము; బందీకృతు లగు బృందారకుల
నందఱ విడిచి స్కందుని చరణారవిందంబులు శరణంబొందిన నతండు గృహక
టాక్షంబుల మనలనందఱ సంరక్షించు, నిదియ కర్జుం బనినఁ దనయువచనంబులు
విని శూరుండు కోపంబుఁ గదుర నిట్లనియె. 86

గీ॥ బ్రహ్మవిష్ణుముఖామర ♦ పరీకరమెల్ల, ననుదినంబును ననుగొల్తు ♦ రధికభీతి
నట్టి యేనిక జౌరుషమకట విడిచి, శరణుఁజొచ్చుట యెట్లు నాశాత్రువునకు?
వ॥ ప్రాణంబులు కఠగతంబులైనను నాశపథంబు విడువనేర; నీవు రేపటియుద్ధ
ప్రయాణంబుఁ దలంచి, 88

క॥ ఎంతేని యధీరత నా, చెంత న్నివిట్టుల న్వచించెద వోహా
భ్రాంత! దివాభీతుడ వ, త్యంతము శయనింప నరుగు ♦ మట నెందైనన్. 89

క॥ నేను రణాంగణమున రిపు, సేనలఁ బరిమార్చి వత్తు ♦ శీఘ్రం బనుడున్
మానుండు భానుకోపుఁడు, మానుగ జనకునకు ననియె ♦ మది రంజిల్లన్. 90

క॥ ఊమియింపు జనక! నావా, కృము మిన్నక నీ మనంబుఁ ♦ గన నంటిని స
త్యముగాఁ దలపకు మిది మది, సమరమున జయింప నేనఁచాలుదు రిపులన్. 91

వ॥ నా కనుజ్జయొసంగు మను తనూభవుని వచనంబు విని రాత్రించరపుంగవుండు
సంతుష్టాంతరంగుం డగుచు, నప్రతిమప్రతాపాటోపుం డగు భానుకోపునకు
దురంబున కరుగ ననుజ్జయొసంగిన నతండు స్వగృహంబున కేతెంచి, 92

మ॥ జనకాజ్ఞ న్వస భానుకోపుఁడు మహాసంగ్రామసన్నద్ధుడై
ఘనదివ్యాత్మధనుర్ధరుం డగుచు వీకం దేరుపై నెక్కి చెం
తను ఛత్రధ్వజము లెలంగ బహువాద్యధ్వనము లోర్చియఁగాఁ
దవరంగాఁ జతురంగనైన్యములు గుప్తస్యందనాన్వీతుడై. 93

వ॥ ఇట్లు సమరప్రయాణోత్సుకుండై తండ్రి నెడబాయుటకు విషాదంబు నొందుచుఁ
బురవీధులంగడచి సంగరాంగణంబుఁ జేరి యందు హతులై పడియున్న త్రిసహస్ర
సంఖ్యాకు లగు నిజానుజులను, నితరదనుజులం గనుంగొని శోకాకాశ్రాంత
హృదయుం డగుచు, గోపంబు దీపింప శూరతనయుండు దన మనంబున, 94

క॥ ఈ శత్రువ్రజమెల్ల వి, నాశము నొందితు వెస రణక్షోణి నిశా
తాకుగముల లేకుండిన, నాశౌర్యము మెత్తురే జనంబులు జగతిన్? 95

క॥ వైరులను గెలువనేనియు, దాడిద్రోయుఁ బొంది మన్మథవ్యధచేతన్
వారవధూసంగమమును, శోణి జరువట్లు నన్నుఁ ♦ గుంభిని వగరే? 96

వ॥ అని నితర్కించి రోషభీషణుం డగుచు రిపుసేనలం దాకిన నతని గని భూతంబులు

మహాభయసమేతంబులై వీఁడెవ్వం డొకో మహాసురుం డొక్కం డనేకమహా
సైన్యంబులతో నరుగుదెంచె నని మనంబుల గలంగుచు, బీరంబు సెడక ధైర్య
ధోరేయులై తలంపడి, రప్పు డుభయదళంబులుం గదిసి మహీధరమహీరుహ
మహాకోపలంబులును, గదా ముద్గర ముసలంబులు మొదలుగాగల యాయుధం
బులు గురియుచు నతిభయంకరంబుగాఁ దురంబు సేయునెడ,

97

మ॥ హతులై శూరు లనేకులుం బడిరి పో॥ద్యల్లీల వర్తించె నా
జితలంబందు కబంధసంఘములు డా॥సె న్నాంసకాంక్ష శివ
ప్రతతు ల్గ్రద్దలు కాకము ల్దిరిగె ధై॥ర్యంబెంతయు న్లేక య
ద్దితిజశ్రేణుల మో॥లఁ బారె బెలుచ ॥ ద్వికృ॥ణికి॥ భూతముల్.

98

వ॥ ఇట్లు పాటిన సేనలం గనుంగొని భూతసేనాధిపులు బలంబులం జేయూచి కినుక
వొడమిన మనంబున దనుజబలంబులపైఁ గదిసి నిశితశరంబుల మర్మంబుల
గాడనేసిన భిన్నభిన్నాంగు లగుచు నసురులు కనటువడి పలాయనంబు నొందినం
గని భానుకోపుండు కోపంబున నిశాతభల్లంబులఁ దన్నుక్తమహాతరుగిరులు
చూర్ణంబుఁ గావింపుడు నబ్జురంబుగా నిబ్జురంబు లగు పెడబొబ్బలిడుచు మిడు
గురులుఁ గడల సెదర నాగ్నేయాస్త్రంబు లనేకంబులఁ బరపిన నవి యొడలం
గాడిసనుటయు భూతసేనాధిపులు రక్తసిక్తాంగులై తద్బాణఘట్టనల నెట్టుకొని
నిలువంజాలక పలాయనంబు నొందిన,

99

—* భానుకోప వీరబాహుల తృతీయ యుద్ధము *—

చ॥ అది గని వీరబాహుండు మహాగ్రహ మొప్పఁగఁ దేరుదోలి య
క్కదన ధరాతలంబునకుఁ ॥ గార్ముకము న్గయిఁబూని విస్ఫుర
త్ప్రదరచయంబులం గురిసి ॥ భగ్నమొనర్చి తదాయుధావళి
మదమణగించె దానవుల ॥ మార్కొని నిస్తులశౌర్యధుర్యుడై.

100

వ॥ అంత భానుకోపుం డమ్మహామహునిం గని కనలుచు నిట్లనియె.

101

శా॥ దూతత్వంబున వచ్చి పూర్వము మహాదోర్దర్శము స్మిరఁగా
దై తేయావళిఁ ద్రుంచివైచితివి నీధై॥ర్యంబు నీశౌర్యము
ఖ్యాతిం జెందుటఁ జూత మిప్పు డిట సం॥గ్రామంబున నిల్వమా
నాతో నీ వింక, నెందుఁ బోయిన ననూ॥నప్రోధిమ న్దుంచెదఁ.

102

వ॥ అని యిట్లు గర్వోక్తులాడు నిశాచరునకు వీరబాహుం డిట్లనియె.

103

క॥ మనమిరువుర మాహవమున, ఘనధృతిఁ బోరుదము దివిజగణములు నింగి
దనరుచు పంతోపంబులఁ, గనెదరు జయమపజయంబు ॥ గరిమదలిర్పఁ.

104

వ॥ రిత్తమాట లాడిన దాన నేమియగు; మగంటిమిగలవాడ వగుదువేని నాతోడ
నిమిషమాత్రంబు రణంబుసేయఁబూను; మనవుడు భానుకోపుండు కోపంబు

గదుర భిదురసదృశం బగు నమ్మహావీరు నురస్థలంబు తీవ్రంబులగు నారాచసహ
స్రంబుల నొప్పించిన,

105

క॥ కోపించి వీరబాహుండు, పాపాత్ముం డగు నిశాటు ♦ బాహుయుగమునన్
రోపసహస్రము గుచ్చెఁ బ్ర, తాపము మెఱయంగ సమరధాత్రీస్థలిలోన్. 106

క॥ అనురుం డంత మహాగ్రీత, నసదృశగతి దునిమె నతని ♦ యంబులపొదియున్
వెస వీరుం డాదైత్యుని, నొసటఁబ్రయోగించె శక్తి ♦ నూల్కాచుకడిమిన్. 107

వ॥ తచ్చక్రిఘాతంబున నసురవిరోధి శిరోధి వేలవైచి కొండాకసేపు మూర్ఛా
గతుండయ్యె; నంత వీరబాహుండు వాయవ్యంబుఁ బ్రయోగించె. 108

ఆ॥ కడిమి మెఱయనాజిఘనరోషవిస్ఫూర్తి దనుజుఁ డడియవైచి ♦ తునిమె దాని
వీరుఁ డలుక నగ్నివిశిఖంబుఁ బరపిన, దాని దాన దుంచె ♦ దానవుండు.

వ॥ ఇట్లు త్రుంచి రోషంబున సారాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన వీరబాహుండయ్యస్త్రం
బున దాని విదళించె, నంత భానుకోపుండు గోపంబుతోడ రిపుభయంకరుండగుచు
సర్వసంహారకారకంబగు బ్రహ్మాస్త్రంబుఁ బ్రయోగించిన,

110

గీ॥ అదియు వారించె బ్రహ్మాస్త్రమడర నేసి, వీరబాహుండు సాహసోద్వేలుఁడగుచు
నంత నఖిలదివ్యాస్త్రముల్ ♦ వ్యర్థముగనుఁ, బోవ దానవనాథుండు భూరిపటిమ.

వ॥ మఱియు మహాఘోరంబగు నారాయణాస్త్రంబు సంధించివైచిన నది ప్రభావిభా
సితదశదిశాంతరాళంబై మహాకరాళంబగుచుఁ, బరతేర వీరబాహుండు గనుంగొని
తాను నయ్యస్త్రంబుఁ బ్రతిసంధానంబుఁ జేసెనంత,

112

క॥ అవియుఁ బరస్పరఘర్షణ, జవమడరఁగఁ బోరిపోరి ♦ సడలుచు నిలిచెన్
దివిజపరిపంథి యంతట, దవశిఖసంకాశరోషదారుణుఁడగుచున్. 113

వ॥ ఇంకేను సర్వశత్రునిషాదనంబైన పాశుపతాస్త్రంబు విడిచిన, నతంబు నదియ
నిగుడించుంగాన, దానఁ గార్యంబు నిర్ధకంబగు నని వితర్కించి,

114

క॥ మాయావిగాన దనుజుండు, మాయ నదృశ్యుండునగుచు, ♦ మారుతమువలెన్
సాయకవృష్టిని నలుదెసఁ, బాయక త్రిప్పుచును వీరుపై వర్షించెన్. 115

వ॥ ఆసమయంబున వీరబాహుండు భిదురసదృశదేహుం డయ్యును నమ్మహాశర
ఘాతంబుల రక్తసిక్తాంగుం డగుచు నిద్దురాత్ముం డగు దనుజుం డెందు చనియెనో,
తద్విశిఖంబులు నాపైఁ దొఱఁగుచున్నవి; వాఁ డలక్ష్యుండయ్య బాణంబులు
లక్ష్యంబగుచున్నయవి యని వ్యాకులచిత్తుండై నలుగడలు గలయ విలోకించి,
రిచ్చపాటాదవం జేయునదిలేక విన్ననై మిన్నకయుండె; నయ్యవసరంబున దేవత
లును, భూతసేనాధిపతులును భయభ్రాంతులైరి.

116

వ॥ అనయం బత్తరి వీరబాహుండు నిజస్వాంతంబునన్ దైత్యమా
యనిరూఢి గని సర్వమోహకము జ్ఞానాస్త్రంబు సంధించి త

ద్వనదీప్తి స్తగనంబున స్వరథుండై ♦ కన్పట్టు రాత్రించరుం
గని కోపంబునఁ దేరుతో గదిసి సంఘామంబొనర్చె న్నడున్.

117

అప్పు డయ్యిరువురు పరస్పరంబు రథంబులు వివిధగతుల నలుగడలం ద్రిప్పుచు
జయఘోషంబుల రొప్పుచు బ్రళయకాలఘనాఘనంబుల పగిది శరవర్షంబులు
గురియుచుఁ బ్రథమానశౌర్యధైర్యంబుల మెఱయుచుఁ బ్రదరంబుల విడుమిప్పుడ
మద్బాణంబుల భవత్ప్రాణంబులఁ గొనియెద; నాముందర నీ వెందు సనియెదని
యన్యోన్యంబులు శపథంబులువెలయ ప్రిభావంబు లుగ్గడింపుచుఁ బౌరుషం
బులు మించి నిజనామంబుల నుడివి పరాక్రమంబులఁ బ్రకటింపుచుఁ బలు
మరు నొండొరుశరంబులు ఖండించి మైపై నిశితకాండకాండంబుల నించుచుఁ
బరస్పరంబు పటుశీలీముఖౌఘంబు లమోఘంబులు గావింపుచుఁ బాణితలం
బుల దొడలుదట్టి బెట్టుగ నట్టహాసంబులు సెలంగఁ దార్కొనుచు, బగర
కుత్సాహంబోదువ బరనామంబులుఁ బేర్కొనుచుఁ, బ్రతిఘటించి కోలాహలంబు
లడర శంఖంబులఁ బూరింపుచుఁ బరుషోక్తు లడర నీసున నిత రేతరంబు భర్జింపుచు
బహువిధంబులఁ బోరి రప్పు డారణం బతిదారుణం బతితుములంబుగాఁ జూపట్టె.

క॥ భూతలము తత్కదంబ, వ్రాతంబులుఁ గప్పె వసుధ ♦ పాలిరి దైత్యుల్
భూతములుఁ దొఱఁగె నట్లన, భీతిల్లె రణంబుఁ గాంచి ♦ పెలుచన్ గ్రహముల్.

ప॥ మఱియు దాహకత్వంబునఁ బ్రళయగ్నిసమంబులును వేగంబున వాయు
తుల్యంబులును మారకత్వంబున నంతకోపమానంబులును ప్రకాశంబున
నాదిత్యసంకాశంబులును మహారవంబుల నశనిసదృశంబులును సహారకత్వం
బునఁ ద్రిపురాంతకాస్త్రనిభంబులు నగు నానావిధశస్త్రంబులం బోరి పోరి
పరపియఁ దనివిసనక మల్లులగుచుఁ దలఁపడి హరిహరియును గిరిగిరియును కరి
కరియునుంబోలెఁ బరస్పరంబులం బెనంగిరి.

120

క॥ గగనంబు నిశలు వనధులు, నగములు నిండెన్ దదీయఁ నారాచంబుల్
భుగభుగమంటలు గ్రక్కుచు, ధగధగవెలుగుచును మిగుల ♦ దారుణభంగిన్.

గీ॥ అంబుదంబులు గొన్నిభిన్నంబులయ్యె, గ్రాలె నుడుపం క్తి చెదరెడిఁ గ్గజములపుడు
నంబునిధులెల్ల శోషిల్లె ♦ నచలములును, గంపమొందెను దద్బాణఁ ఘర్షణమున.

123

ప॥ తచ్చరానలఘోమం బజాండభాండంబు మెండుగనిండె.

క॥ ఆరణకేళిం గనుఁగొని, యౌర పరాక్రమము ధైర్య ♦ మౌర బలంబుల్
వీరికి వీరే సము లని, వారక కొనియాడి రమరవర్గము మునులున్.

124

ప॥ అంత భానుకోపుండు కోపాటోషంబున శరసహస్రంబుల వీరబాహునరదంబు
వ్రయ్యలు చేసిన,

125

గీ॥ వీరవర్షండు రోషించి ♦ వేగ దునిమె, నసురునరదంబు బాణసహస్రములను,
మఱియు దనుజుండు ముప్పది మార్గణముల, వీరువక్షంబునాటె సవిస్మయముగ.

వ! వీరబాహుం డవియుఁ గేలం దునిమి పదునాల్గునిశితప్రదరంబుల నిశాటుని మకు
టంబు పుడమిం బడవైచిన, 127

క! అనురుం డన్నియు శరముల, వెసఁ దునియలుగా నొనర్చె † వీరుని కవచం
బసురవిలు వీరబాహుఁడు, లసమరుగతి నేడుశరములను దునుమాడెన్. 128

క! శకలీకృతకార్ముకుఁడై, భృకుటీకుటిలతను దానఁపేందుగ్రిం దుడ్డి
ప్రకమలజడ శశక్తి, బ్రకటితముగఁ బరపె వీరఁబాహునిమిఁదన్. 129

క! వీరుం డాశక్తిపయిన్, వారక శతకోటిశస్త్రవర్షము గురిసెన్
నారాచము లవి నడుమ ని, వారిచి సమీపమునకు † వడి నది రాగన్. 130

క! అనుపమబలుఁ డా శక్తిం, గని వీరుఁడు కాక్తికేయుఁ † గారుణ్యపయో
ధిని దలఁచి యుగ్రభక్తంబున దానిం నిమె సురలు † బొగడ ముదమునన్. 131

వ! అంత నవ్వీరపుంగవుండు కోపంబున భక్తంబు నిడి యూరకుండె; నయ్యెడ మహాపా
పుండగు భానుకోపుండు కోపంబుగదురఁ గరాశంబగు కరవాలంబుఁగొని తిప్పి
సింహనాదంబొనర్చుచు వీరబాహుపయిం గవిసినం గని యతండు సునిశితవిశిఖం
బుల వజ్రనిష్ఠురంబగు తద్వక్షస్థలంబు భేదించె. 132

క! దనుజం డదియు గణింపక, తనువున రుధిరములు దొఱఁగ † దద్దయు వేగం
జనుదెంచి వీరబాహుని, ధను వరిమురిఁ దుగ్రించె భక్తధారన్ గిన్నన్. 133

వ! ఇట్లు తుగ్రించి సింహనాదంబులు సేయుచు నలుగడలం దిరుగుచున్నంత వీరబా
హుండు భక్తంబుఁ గొని చూపరులు వెఱగంద నతనితోడం దలఁపడియె; నప్పు
డయ్యిరువురకు దహనశమచులకుం బలె భక్తయుద్ధంబు మహాభయంకరంబై
చెల్లె; నంత, 134

క! పాపాత్ముఁ డనురుఁ దురుతర కోపం బడరంగ వీర † కుంజరుభుజమున్
దీపితకరవాలంబున, నేవెసఁగఁగ నేసె దోస్సమిద్ధప్రాధిన్. 135

—* వీరబాహుఁడు భానుకోపుని యాకసంబున చిత్రవధ సేయుట *—

వ! వీరబాహుండు వాని నిరర్థకంబుజేసి తద్భాతంబు సరకుఁగొనకు సంగరకళాకాశ
లంబు మెఱయఁ గోపోద్దీపితుండై కాక్షేయకంబున నతనిదక్షిణహస్తంబును ఖం
డించిన, 136

గ! ముఱియుదనుజండుడా కేలమండల్కాగ, మలరఁగొని మిఁదఁజనుదెంచునంతలోన
వామకరమును దునిమె నవార్యపటిను, వీరవర్మండు దివిజాలువినుతి సేయ. 137

వ! అంతఁ గోపంబున నంతకోపమానుం డగుచు నద్దానపుండు మాయాస్త్రంబుఁ
బ్రయోగింపం దలంప నాక్షణంబ యుదారబాహుం డగు వీరబాహుం డాహ
వంబున నతనిశరంబుఁ బర్వతశిఖరంబునుం బోలె గరవాలధారం దునిమి
కృశ్వీతలంబునం బడవైచె; నంత. 138

క॥ హతు భానుకోపుఁ గనుఁగొని, యతిశయముగ గురిసి రమరు ♦ లలకులవానన్
గుతుకమున నార్చె భూత, ప్రతితియు హర్షించె మిగుల ♦ భానుండు దివిన్. 139

వ॥ ఆసమయంబున వీరబాహుండు గగనంబు విడిచి భూతలంబుఁ జేరి సహోదరులు
తన్ను నలంకరింప సొంపెసంగుచు నిప్పాపాత్ముం డనురుండు నీల్గుట నాచేసిన
ప్రతి నెల్లె; పూర్వదినంబుగదా గుహునియుక్తుండైనెతి నని పల్కి సంతో
షంబున వాద్యఘోషంబులు మొఱయ హేమకూటపురంబున కరిగి స్కందు
మందిరద్వారంబున నిజరథారోహణంబుఁ జేసి యంతఃపురంబున దివ్యమంగళ
విగ్రహుం డగు గుహునిం గని యతని పాదారవిందంబుల కతివినయంబునఁ బునః
పునః ప్రణామంబులు గావించిన,

140

క॥ సేనాని వీరబాహుని, మానుగ హస్తముల నెత్తి ♦ మన్ననఁ దనరన్
దేనియసోనలు గురియఁగ, వీనుల విందుగను బల్కె ♦ వీరునితోడన్. 141

క॥ చలపాది భానుకోపుని, గలనన్ బరిమార్చి మిగుల ♦ గాసిలితి వహా
బలు సంతసిల్లె నామది, చెలువుగ భవదీప్సితంబుఁ ♦ జెప్పుము వీరా! 142

వ॥ అంత బాహులేయునకు వీరబాహుండు కృతాంజలిపుటుం డగుచు నిట్లనియె.

క॥ నీకృప శూరజుఁ గెల్చితి, నాఁకేమి ప్రయాసలేదు ♦ నాయీప్సితమున్
జేకూరె గరుణ నొసఁగుము, ప్రాకట భవదీయపాదఃపంకజభక్తిన్. 144

వ॥ నాకు హరిబ్రహ్మాదిపదంబులేనియు నకాంక్షితంబు లగుచుండు; సకలశ్రేయః
ప్రదం బగు భవద్భక్తియ నా సదభీప్సితంబై యుండు నని ప్రార్థించినఁ బూర్వ
తేయుం డతని కనన్యసులభం బగు నిజభక్తిఁ బ్రసాదించె; సంత వీరబాహుండు
గుహునకుం బ్రణమిల్లి సహోదరసమేతంబుగా నిజగృహంబునకుం జనె నని
చెప్పి సూతుండు మఱియు నిట్లనియె.

145

క॥ ఈ వీరబాహువిజయము, భూవలయములోన వినిన ♦ పురుషు లభీష్ట
శ్రీవెలయుచు సమరోర్వి మ, హావిజయము గాంతు రీశ్వరాత్మజుకరుణన్. 146

వ॥ వినుఁడు తత్కథాశ్రవణంబునఁ బాండవులు రణంబున దుర్యోధనాదులం
జయించి ధర్మమార్గనిరతులై వెలసిరి; జామదగ్నియు నిది విని బలపరాక్రమ
సంపన్నులైన కార్తవీర్యాదులం గెల్చె; ఋషిముఖంబున నాకర్ణించి వాలియు
మారుతాత్మజుండును నజేయు లగు ననేకశాత్రవుల సంహరించి రని పల్కి
మఱియు నిట్లనియె.

147

గీ॥ అంత శూరపద్ముఁ ♦ డాత్మజునిధనంబు, నెలమి దూతముఖమువలనఁ దెలిసి
శోకభరముచేత ♦ సుక్కుచుఁ గడుమూర్ఛ, నొంది పడియె నప్పుడుర్విమోఁద.

వ॥ ఇట్లు మూర్ఛాగతుండై కొండొకదడవునకుఁ బరిచారకులవలనం దెలివొంది
యిట్లు విలపింపం దొడంగె.

49

—* శూరపద్మాదులు భానుకోపుని మరణము విని విలపించుట *

క॥ హాపుత్త్ర! భానుకోపుఁడ! నీపటుతరభుజబలంబు ♦ నేడకగె నొకో
నీ పేరు నుమన భాను, డీపట్లను వెఱచుభీతి ♦ నిక మా నెకదా! 150

క॥ నీ కిట్టులెనచో నిక, నాకులు సుఖయింపఁగలరు ♦ నారాయణుఁడు
భూకమల లూనులొత్తఁగఁ, జోకక శయనింపఁగలఁడు ♦ సుఖముగ నభిక్. 151

క॥ త్రిదివంబున గిరిభేదియు, సుదతీమణి శచినిగూడి ♦ సొంపుగ నోహా
ముదమందఁగలఁడు కమన, భ్యునయంబునుఁ బొందఁగలరు ♦ భువి దిక్పతులు. 152

వ॥ అని మఱియు, 153

ఉ॥ పాయనిమోహబుద్ధి ననఁపాయనిశాతశిలీముఖోగ్రిచా
పా యనివార్యధైర్యనగఁపా యనిమేషవిభంగసుప్రతా
పా యనిశాశితస్థితకృఁపా యనిలోపమవేగ భానుకో
పా యని యేడ్పు బీడహృదు ♦ పాయని రూఢిని బొందలే కొగి. 154

వ॥ ఇవిధంబున విలపించు సమయంబున, 155

క॥ దనుజులు కొందఱు తన తన, యుని శీర్షకబంధపాణు ♦ లొగిఁ గొనితేరం
గని యాయవయవములఁ గ్రమ, మున సంధించి యసురపతిఁపొగిలెమనమునక.

వ॥ అయ్యవసరంబునఁ బన్నకోమల సపత్నులతోఁ జనుదెంచి కుమారునంగంబులు
గని భూతలంబునం బడి లేచి తదవయవంబులఁ గరంబుల నంటి మూర్ఖునుచుఁ
గన్నీరు దొఱఁగఁ గచఁగలంబు సెదర దురంతశోకాకాంక్షిత యగుచు నిట్లని విల
పించె. 157

క॥ కమలాకరసంస్థిత మగు, కమలముఁ గావలయు ననుచుఁ ♦ గాంక్షించిన శీ
ఘ్రిమ తెచ్చి నా కొసంగెను, కొమరుఁడితఁ డివిధమున ♦ గుంభినివడెనే? 158

క॥ సురలెల్లఁ దనకు నివ్వఁగి, బరితాపమొనర్చి రకటఁ ♦ బ్రాపించెదె యీ
కరణి మహాభేదము నిజ, తరుణుల కీ దోష మిక వృధా చనునొక్కో. 159

వ॥ అని యీవిధంబున శూరుండును యెల్లదానవులును గాంతాజనంబులును హతుం
డగు సుతుం బేర్చిని విలపించి రంత దానవేంద్రుండు లేచి కోపోద్దీప్తితుండగుచు
నీక్షణంబున తాన కయ్యంబునకుం జని సకలశత్రుసంహారంబుఁ గావించి తదుగ్ర
థంబున వీరయజ్ఞులు సల్పి తనూభవుని బ్రేకించెదగాక యని పల్కి తన్ను
తకళేబరమును సంరక్షించుకొనియుండ రాక్షసులకొందఱు నియోగించి పద్మ
కోమలాది భార్యల నంతఃపురంబున కనిచి, మాతలిం గనుగొని యిట్లనియె. 160

గీ॥ అమితవిధనమొప్పు ♦ నసురాఖ్య పట్టణ, మువకు నేగి సింహముఖునితోడ,
భానుకోపముఘ్రి ♦ బహుదైత్యవిధనంబు, సెప్పి తోడి తెండు ♦ శీఘ్ర మతని.

ప॥ అనిన విని దూత లతిత్వరింబునం జని నానారత్న చిత్రితంబగు నసురపురంబు నేరి
ఘహాబలుండగు సింహవక్త్రునిం గని ప్రణమిల్లి సవినయంబుగ నిలిచి యిట్లనిరి. 162

క॥ దానవవర నీజ్యేష్ఠుఁడు, మానితబలశాలి దనుజామాళియు నిపు డెం
తేనియు నినుఁ దోడ్చెమ్మని, మానుగ నిట కనిపె మమ్ముఁ మహితబలాధ్యాయ!

ప॥ కావున నాలస్యంబువలదు; శీఘ్రం బరుదేర వలయు; ననవుడు నతండు వృత్తాంతం
బేమి యని యడుగుటయు దూతలు భానుకోపుని వధంబు నెప్పిన విని రాక్షసేం
దుగ్గిండు శోకాకాకాంతహృదయుం డగుచు, శిరంబు వాంచి కొండొకసేపు
చింతించి,

164

మ॥ అతిరోషంబున లేచి తేరుపయి బోధ్యత్ప్రేక్షి నారూఢుఁడై
చతురంగంబులు సైన్యము ల్గాలువఁగా ♦ ఛత్రధ్వజశ్రేణికా
యుతుఁడై సయ్యన వాద్యఘోషములతో ♦ ద్యోవీధి నేతెంచె న
పృథిమానం బగు శూరపద్మపురికిఁ ♦ భాస్యత్ప్రభావోన్నతిఁ.

165

ప॥ ఇట్లు వచ్చి సింహవక్త్రుండు శీఘ్రంబ రథంబుడిగ్గి భ్రాతృమందిరంబు సొచ్చి
కక్షాంతరంబులుగడచి యంతఃపురంబున కరిగి యందు పుత్రశోకాకులుం డగు
నగ్రిజు శూరుం గని పదంబుల కెరగిన నతండు సోదరుని బాణితలంబునఁజేర్చి
కొంగిలించుకొనియె.

166

అ॥ అంత సింహవక్త్రుఁ ♦ డనియె నగ్రిజుతోడ, శౌర్యధైర్యములకు ♦ సదన మీపు
భేదపడియె దేల♦ కేవల మీరీతి, తెలియ నుడువు నాకు ♦ దితిజవర్య!

167

ప॥ అని యడిగిన సహజన్మునకు శూరపద్మండు నఖిలంబును దెలిపి, శీఘ్రంబ
నీపు రణంబునకుం జని సకలశత్రుసంహారంబుఁ గావించి మగుడ నాసముఖంబున
కరుదేరవలయు; నేతదర్థంబు నిన్నిటకు రావించినది యనవుడు,

168

—* సింహవక్త్రుండు శూరునకు హితంబునెప్పి యని కరుగుట *

క॥ శూరునివచనము విని కడు, వారక సింహాస్యఁ డనియె ♦ వ్యర్థం బకటా
పోరం జంపితి నిశిచర, వారంబు నొకింత నాదు♦వాక్యము వినకఁ.

169

ప॥ సాక్షాత్పరశివుండు సత్యజ్ఞానానందమయుండునగు వానిం బాలిశుం డనుచు
బల్కితి; తత్ఫలంబిప్పుడ యనుభూతంబయ్యె; నేరి కేనియు దైవగతిదుర్లభ్యంబు;
నావాక్యంబు నీకు నత్యంతదాహకం బగు విషం బయ్యె; నింక నేమి నెప్పనగు;
నా కనుజ్ఞయొసంగు మేను కయ్యంబునకుం జని సకలరిపుల జయించివచ్చిగాని
నీముఖంబుఁజూడననిపలికిన విని శూరపద్మం డట్లు కాక యనియనుజ్ఞనొ సంగ,

క॥ తనవిడిదిఁ జేరి సింహా, ననుఁడు దధిక్షీరదుధిర♦నానామధువుల్
వననిధులట్లన గోలుచుఁ, దిని మాంసపు రాసులెలమిఁ ♦దృఢుండగుచుఁ. 171

క॥ కౌతుక మొప్పంగ బరిమళ, జాతంబులు మేన నలది ♦ సగలంకృతుడై
నూతనవస్త్రాభరణ, వాతంబులఁ దాల్చి యతులఁవైభవ మెసంగె. 172

వ॥ ఈశ్వరదత్తంబులైన దండచక్రకులిశశూలంబులును నితరదేవతాస్త్రంబు
లును మహాఘోరంబగు మాయాపాశంబునుం గైకొని దశలక్షతురంగంబులు
బూన్చిన రథం బధివసించి పరాక్రమసహితు లగు సేనాపతులును, సుతులును,
బాసటయై చనుదేర భయదనినదంబు లెసంగ నానాయుధభాసమానంబు
లును లక్షవాహినీసంఖ్యాకంబులును నగు చతురంగబలంబులతోడ శూరా
నుజుండు పురంబు వెడలె; నంత,

173

మ॥ గజవాజిప్రకరంబులుఁ ఘనశతాంగశ్రేణులుఁ నైనక
వ్రజముల్ భూతల మావరించె మొరసె ♦ వాద్యప్రహోషంబులుఁ
విజితాంభోధిరవంబులై దెసలఁ బఁద్యో ఛత్రము ల్చాచుర
ధ్వజకోట్లొప్పె ననేకము ల్బలురజోఁవ్రాతంబుఁ గప్పె రవి. 174

వ॥ ఇట్లరుదెంచుసమయంబున,

175

గీ॥ అరదములమీఁదగృధ్రంబులఁలాడె గూసె, కాక సంఘంబు శుష్కవృక్షముల నెక్కి
యుల్కలెల్లడవ్రాలెనియ్యోజమిగుల, దుర్నిమిత్తంబులెంతయుఁదోచెనెదుర.

వ॥ అంత హరిచతుర్ముఖప్రముఖు లగు నిఖిలబర్హిర్ముఖులు సమరాభిముఖుం డగు
సింహముఖునిం గని కాందిశీకు లగుచు స్కందునిమరువుఁజేరి తత్పదారవిందం
బులకు వందనంబుచేసి కృతాంజలులై యిట్లనిరి. 177

క॥ దేవోత్తమ! కరుణాంబుధి, గావుము మా కభయమొసంగి ♦ ఘనశౌర్యుడు శూ
రావరజుఁడు సింహాస్థుఁడు, వేవే చనుదెంచె సమరవిజయోత్సుకుడై. 178

వ॥ దేవా! వీడు సహస్రమూర్ధుండును, ద్విసహస్రభుజుండును, సహస్రయోజనా
యామదృఢతర భుజాంతరుండును, బ్రహ్మాండసహస్రశాసనుండును, నఖిలవైరి
సంహారకుండును, మహేశ్వరదత్తమాయాపాశశూలాద్య నేకాయుధధరుండును,
మహాబలపరాక్రముండును నగు; మఱియును,

179

క॥ కులనగములు దిక్కుంజర, ములు కూర్మం బప్తనాగముఖ్యులు బహుస
త్త్వలగుచు దాల్చు వసుంధర, బలయుతుఁడితఁడేకదినముభరియించెబయి.

మ॥ భువనవ్రాత మితం డబాండసహితంబుఁ వేగ భక్షింపనో

పు, విలాసంబుగ నొక్కనాఁ డితఁడు విస్ఫూర్ణదగ్ధతి స్త్రవ్వ మే
రువొగి దండముగాఁగఁ గేలఁగొని నాఁరూఢి దదాస్థలనం
బు వడిన్దేయ నసారమైన నునిచె ♦ బూర్వప్రకారంబున.

181

వ॥ అదియునుంగాక నిస్పృహత్ముండు ఛాయావిరాజితపార్శ్వద్వయంబును, శంభు
దత్తంబును నగు నాభీలంబు శూలంబు భరియింపుచుండు; నితని యగ్రజుండు

హరుని, నేకాదశకోటిరుద్రులను, నీశానునిం దక్కఁ దక్కిన యీదేవగణంబుల
నెల్లఁ గృషినియుక్తులంజేసి బాధింపుచుండు; నిద్దురాత్ముల దురంబున వధించి
మమ్ము రక్షింపు మను వేల్పులదీనాలాపంబులు విని వారి కభయంబు లొసంగి
సుబ్రహ్మణ్యం డాక్షణంబ,

182

సారథియైన సమీరుని, తేరుం దెమ్మని ప్రయాణదీపితమతియై
ధీరత లేచుటఁ గాంచి యపారబలాధ్యుండు వీరబాహుండు వేగఁ.

183

సత్యజ్ఞానానందలక్షణుండు నగు స్కందునిపదారవిందంబుల కెరగి నాకనుజ్ఞ
యొసంగు; మేను సంగరాంగణంబున సకలశత్రుభంగంబు గావించి వచ్చెద ననిన
విని గుహుండు మందహాసవిలసితముఖారవిందుం డగుచు నాహవంబున కనుజ్ఞ
విచ్చిన నతండు నిజగృహంబునకుం జనుదెంచి,

184

ధృతనానాయుధుడై విభూషణలసద్వివ్యాంబరోపేతుడై
యతులప్రాధిరథంబు నెక్కి బహునైన్యాధ్యక్షుల న్నాహసా
న్విత లష్టాధికలక్షవీరులును, తీర్థి దోడుసూప న్నహా
ద్ధతి నేతెంచెను వీరబాహుండు సమిద్రంగంబు సేరం గడుఁ.

185

అయ్యవసరంబున సహస్రవాహినీసంఖ్యంబు లగు సకలభూతములును సర్వా
యుధసమేతంబులై తోడంజనుదెంచి మించె.

186

సేనాంఘ్రిభవపరాగమ, భానుం గబళించె, మొరసె భయదంబుగ భే
రీనిస్సాణస్వనములు, మానితకేతనము లభ్రమండలి మెరసె.

187

ఇట్లు చనుదెంచి యసురబలంబులం గవిసిన యయ్యుభయదళంబులు పరస్పరా
హంకారజనితహంకారభయంకరంబులును, బ్రకటితభేరిభూరిభాంకారపూరితహరి
న్ముఖరంబులును, బ్రస్ఫురితధనుర్జ్వాటంకారభీషణంబులును, బ్రసారితనానాస్త్ర
ఘణఘణ త్తారఘోషితంబులును, పరిభ్రాజితకేతనపటపటాత్తారభయానకంబు
లును, బరిభ్రమద్రథనేమీనినదభయదంబులును, బవనజవనకంకాణహేషారవభైర
వంబులును, బటుగజఘటాబృంహితధ్వజభాసురంబులును నగుచుఁ బర్వతోపల
భూరుహంబులు గురియుచు, నిశితవిశిఖంబులు నిగుడించుచుఁ బరశుపట్టెస
కరవాలశూలకులిశతోమరాదులు బటపుచు ఘోరంబుగాఁబోరు నవసరంబున,

దనుజులు రణకోవిదులై, మునుకొని తన్నుక్తశైలములు భూరుహముల్
దునిమి దిగంతవ్రాతం, బునకుఁ దరిమి రఖిలభూతపుంజముల వడిఁ.

189

ఇట్లు రక్కసులచే నుక్తు సెడి దెసలకుఁ దిరిగి చను మూకలం గని, నిలునిలుం డని
చేవీచి నిజబలంబులం బురికొలిపికొని భూతసేనావిభుం డగు సింహుండు సింహ
నాదంబుసేయుచు మదగజంబుపై కురుకు కొదమసింగంబువోలె నసురవీరుల
పయిం గవిసి మహోద్ధండం బగు దండంబున రిపుమండలంబుఁ జెండి చెండి దండ
ధరుదండ కనిపె; నంత,

190

—* దశముఖానురుడు సింహాలోయద్ధము సేసి మడియుట *—

క॥ హరిశౌర్యుడు దశముఖుఁ డను, సురవైరి చమూవిభుండు ♦ శుంభద్గతిచే
నరుదెంచి రోషమడరఁగ, శరవితతుల సింహు సేసె ♦ సమరక్షోణి. 191

వ॥ భూతసేనావిభుండు నవియన్నియు దండంబునం జెండి వెడియుఁ గోపంబడర
దానును దద్వక్షంబుపై వైచిన నావేట్రునం గవచంబు నుగ్గునూచంబయ్యె;
నంత దానవుండు ప్రతిదండంబుఁ గొని యద్దండంబుగాఁ గేలం ద్రిప్పుచు
సింహుని వక్షస్థలంబున వైచిన, 192

క॥ దండము తత్పటువత్తో, మండలి సంఘృష్టిరేణుమయమై పడియెన్
మెండొడ్డి మఱియు దనుజవ, రుండును పరశువునుఁ బరపె ♦ రోషం బడరన్. 193

వ॥ అప్పరశ్వధంబును భూతసైన్యాధిపుఁడు దండంబునం జూణంబు గావించి
తూణంబుగా నతని బాణాసనంబుఁ దునిమిన, 194

క॥ దానవుఁ డతికోపోజ్జ్వల, మానసుఁడై శక్తిఁ బరపె ♦ మహిమ సెలుంగన్
దానిని భూతగణాగ్రణి, మాసితచక్రమునఁ దునిమె ♦ మగఁటిమి దనరన్.

వ॥ అంత దానవుండు ఖండితం బగు శక్తిం గని ప్రచండకోపంబున మండుచు, దోర్దం
డంబున వేళొందు దండంబునుం గొని దండధరుని పగిది నుద్దండంబుగా భూత
సేనావిభుం జెండిన, నతండు రుధిరంబు దొఱఁగ నిమిషమాత్రం బూరకుండి
వెండియు నరుదెంచి కినుక జనింప రెండుచేతుల దండంబులఁ గీలించి దశ
ముఖు నురంబుఁ జిదిపె; నెంతయు, 196

గీ॥ అద్భురాత్ముఁ డప్పు ♦ దాననంబున రక్త, ధార లొలుక ధరణిధరమువోలె
ధరణిసూలె నిర్గతప్రాణుఁడై యంత, ననురులెల్ల గదిసి ♦ రతనిమీఁద. 197

వ॥ ఇట్లు రక్కసులు పెక్కుం డొక్క మొగి నమ్మహావీరుం డగు సింహునిపయిం
గవియునెడ మహాబలుండును, శ్రీమతుండును నగు కనకనాభుం డనుకనకుండు
లక్షవీరులలో నుండి యెడసొచ్చి కనకపుంఖంబు లగు సిశితసాయకనికరంబులఁ
గనికరంబెడల నొడలఁబఱపినం గని కరంబు భయఁపడి కంపితాంగు లగుచు నను
రులు నలుదెసలకుం బరచి; రంత, 198

ఉ॥ దానవసైన్యనాయకుఁ డుదారబలాధ్యుఁడు దుర్ముఖుండు, కో
పానలభాసమానుఁడయి ♦ యద్దనుజవ్రజమెల్లఁ ద్రిప్పిఁ గ
ర్ణానినదంబు లొత్తు శితసాయకము ల్లరిసె న్నోరోర్వ నెం
తేని భూపరాక్రమ వినిర్జితభాస్కరకోటితేజఁడై. 199

వ॥ అత్తఁ భూతంబులు మొత్తంబులై మహారవంబు లొనర్చుచు భూధరభూరునా
శిలాప్రకరంబు లద్భురాత్మునిపయిం గురిసిన, నద్దర్ముఖుండు కోధారుణముఖుం
డగుచు శతధావశితగాత్మిండై రణవంచకుండు గావున భూతసైన్యంబును

మాయగప్పె; నప్పు డప్పాపాత్ముని మాయం దెలిసి వీరమార్తాండుఁ డరు
దెంచి జ్ఞానాస్త్రంబు సంధించె. 200

|| అంతదానవవిభుఁడుమాఁయనుదొలంగి, యలుఁకబాడమంగనొక్కఁడఁయాజిలోన
నిలిచిబాణసహస్రంబుఁనిష్ఠురముగఁ, బరవె నవ్వీరుపై భుజాఁప్రాధిమెరయ. 201
|| వీరమార్తాండుఁడు సహస్రఁనిశిఖములను, నవియుఁడునుమాడిన ప్తశిఁతాస్త్రములను
వానిధనువును ఖండించి ఁ వాడిములికిఁ, గంచుకంబును గడు వ్రక్కఁలించిమించి.

|| మఱియు నిశితవిశిఖంబుల నతని గాత్రంబు నొప్పించిన నద్దానవుండు రక్తసిక్తాం
గుఁ డగుచు నొల్లఁబోయి యొక్కింతసేపు మూర్ఛాకాఁగింతుఁడై మఱలఁదెప్పిరి
లి యమ్మహామహునితోడఁ గయ్యంబున కియ్యకొనక చయ్యన మాయ నదృ
శ్యుండై పలాయనంబు నొందె; నట్లగుటం గనుఁగొని దనుజుపైనికులందఱు యథా
యథంబుగా బారుటం జూచి భూతంబులు విజయసమేతంబులై పరాజితులతోడ
సమరంబుసేయఁ దగ దని సింహనాదంబు లొనర్చుచు మఱలె; నప్పుడు. 203

|| దనుజుల పలాయనంబుం, గని సింహముఖుండు వేగ ఁ కడురోషమునన్
జనుదెంచి భయదగర్జిత, ధ్వను లడరఁగ సమరమునకు ఁ దారుణపటిమన్. 204

|| ఇట్లరుదెంచు పర్వతోపమానకాయుండును, మహాభీముండును, సింహనాద
ముఖరితదిబ్బు ఖుండును నగు సింహముఖుంగని భూతవ్రాతంబు లుత్తుంగంబు లగు
మహీధర తరుషండంబులు గురిసిన, నద్దానవుని కరాస్ఫలనంబునంగంపితంబులై
తరుగిరులు గొన్నిచూర్ణంబులై యెగసి తారాగ్రహమార్గంబుఁగప్పె; గొన్ని
చిదురవలై నేలంబడిన నచట సింహవ్యాఘ్రాది మృగంబులు బెదరి నలుదెసలం
బరచె; నంత, 205

|| భూతవ్రాతము భూరిభూరుహనగంబుల్ నింపఁగాఁ జూచి సం
జాతకోద్ధత తేరు డిగ్గి స్థిరుఁడై ఁ చండవ్రతాపంబునన్
దైతేయాధిపుఁ డమ్మహీధరము లుద్యతాస్ఫలజాలంబులన్
జేతంబట్టి జవోన్నతిం బఱపె నాఁజిం గొన్ని భూతాళిపై. 206

—* సింహముఖుండు భూతసేనల చిత్రగతుల వధించుట *—

|| మఱియుఁ బ్రచండరోషంబున నన్ని శాచరుండు భూతంబులం గొన్నింటినిగేలం
గీలించి నేలంగొట్టి కొన్నింటిని సూర్యరథంబునఁ బర్వతసముద్రద్వీపంబులం
గొన్నింటినిం బడవైచియు, వెండియుఁ జలంబురెట్టింపఁ గొన్నింటిని ముష్టిప్రహా
రంబులం బొడిచియుఁ, గొన్నింటిని వ్రయ్యలుగావించియు, బ్రహ్మాండకటాహంబు
దాటం గొన్నింటిని వెగయనేసియుఁ, గొన్నింటినిం బిరబిరం ద్రీప్తి దెప్పరంబు
గా మోదియు, బ్రహ్మవిష్ణులోకంబుల దొఱఁగఁ గొన్నింటిని వడింజిమ్మియుఁ,
గొన్నింటి నింద్రాద్వైక్షాడిక్పాలకులసదనంబులం బడఁ గెడపియుఁ, బడబానలం

బునం గొన్నింటిని గూలంద్రోచియుఁ, గొన్నింటిని బాతాశంబున నణచియు,
 గొన్నింటిని దునిమియుఁ, గొన్నింటి భూతలంబున నెఱపియు నమ్మహాబలుండు
 భూతవ్రాతంబుల సకలదిశలు సర్వభువనంబులు నించి మించినరోషంబునం జరణ
 తలంబున మెదిపియుఁ జదిపియు, యేచియు, బ్రేరేచియు, శిరంబులఁ ద్రెంచియు,
 రూక్షేక్షణంబుల నవలోకించియు, హుంకారముల భర్జించియుఁ, గరతలంబుల
 నలినలి గావించియుఁ, గోపంబునం గరగర నమలియు, మగుడ నద్దురాత్ముండు
 పరుశుపట్టెసముసలముద్గరకరవాలశూలాద్యాయుధంబులఁ జక్కణించియు,
 నుక్కుమిగులం గులాచలంబులుం బ్రయోగించి నుగ్గునూచంబులు సేసియు
 నిట్లు ననేకభంగుల సంగరాంగణంబున భూతములన్నింటినిం బరిమార్చె. 207

క॥ అపుడు హరిబ్రహ్మాదులు, విపులభయభ్రాంతులగుచు † వేగమ చని రా
 జిపలాయనంబుఁ బొందుచు, నపరిమితానందులైరి † యసురులుఁ బేర్చిన్. 208

వ॥ సింహవక్త్రుం డంత మఱల నతిసుందరరథాచూఢుం డయ్యె; నయ్యెడ నగ్నికోపుం
 డను భూతేశ్వరుండు చనుదెంచి కోపాటోపంబున నిజపరాక్రమంబుఁ బ్రశం
 సింపుచు మహాభీలంబును, నతిదృఢంబును నగు శూలంబు సురవిరోధిపయ్యి
 బరసిన నదియు నతని వక్షంబునం బడి భగ్నంబయ్యె నయ్యవసరంబున, 209

ఆ॥ మఱియు భూతవరుఁడు † మది రోషమొదవంగ, సింహదమెలమి † జేసి కేల
 దండమొకటి ద్రిప్పి † తత్సారధినిజెండి; దండిపురికి ననిచెఁ † దత్క్షణంబ. 210

వ॥ అదియుంగని సింహవక్త్రుండు నిజభుజాదండమండితం బగు దండంబునం బరా
 క్రమోద్ధీపుం డగు నగ్నికోపునిం జదిపిన నతండు మూర్ఛాగం డయ్యె;నంత,

గీ॥ దానవేంద్రుండుమగుడరథంబునందు, వేఱొకనిసూతునియమించి † విక్రమమున
 భూతనాథసుమాలినిఁ బోరఁగదియ, నసురపై నేసె నతఁడు మహానగంబు. 212

వ॥ అప్పర్వతం బఖర్వభూర్వహుం డగు నమ్మహాసురుండు బాలుండు కందుకంబు
 వోలెఁ గేలం గీలించి మగుడ సుమాలివక్షంబునం బరసినఁ దత్పతనంబున నతం
 డించుక సేపు మోహపరవశుండై పడియె. 213

ఆ॥ ఇట్లు పడిన నతనిఁ నీక్షించి దండియు, వజ్రకలితమైన † వానియురము
 దండమునను మోదెఁ † దద్ధట్టనంబున, నదియుఁ జూర్ణమయ్యె † నాక్షణంబ.

వ॥ మఱియుఁ గోపంబుగదుర భూతసేనావిభుం డగు దండి మహాసింహు వేదండ
 తుండంబుం జెందుపోల్కి బ్రతాపోద్ధీపితుం డగు నద్వైత్యనాథునికరంబులఁ
 జెండిన నమ్మహాదనుజుం డలిగి పాదంబునం దన్ని యతని నేలఁ బడవైచి నభో
 మండలంబున కెగయజమ్మిన, 215

క॥ దివినుండి దుమికి దివిజుఁడు, జవమొప్పుగ దైత్యబాహుఁశాఖలమోఁదన్
 పవఁగవ రేణుమబోలెను, వివిధగతిం గంతులిడియె † వేమరు బల్కిన్. 216

గీ॥ మఱియు లతలనుఁ ద్రిమ్మరుఁ మఘపమట్ల, సంసమండలిఁజరియించుఁనతనిదాన
వుండు మక్షికను నరుఁడుఁ వోలె గేలఁ, బట్టె నలుఘచు దవ్వనఁ బారవైచె. 217

వ॥ ఇట్లువైచిన భూతేశుండు మూర్ఛాగతుం డయ్యె వంత, 218

క॥ సేనాపతు లివ్విధమున, దానవుచే విజితులైనఁ దత్తణమే య
బుద్ధినుతశౌర్యులు వీరులు, మాచుగఁ జనుదెంచి సమరమండలి కెలమిన్.

ఆ॥ నిశితసాయకములుఁ నిగుడింప దనుజుపై, నవియుఁ బుష్పవృష్టిఁ యయ్యెనతని
కపుడు చైత్యనాథుఁ డరదంబు దిగి వేగ, సింహనాదమెలమిఁ జేసి కినుక. 220

క॥ కేసరివోలె గజంబుల, భాసురశౌర్యమునఁ గేలఁ బరిపంథుల నెం
తే సమరమున నొడిసికొని, చేసెఁ బరస్పరహతుల విశీర్ణాంగులుగన్. 221

వ॥ మఱియు రథంబులతోడనఁ గొందఱు వీరులఁ బాదఘాతంబుల నింగి కెగయఁ
దన్ని నిహతులంజేసె; నిట్లు బహుప్రకారంబుల వీరవరుల నేపణించినం గనుం
గొని ఘాతంబులు భీతంబు లగుచుఁ బరిఘాతంబులై మృగంబులపగిది దిగంతం
బులకుం బాతె; నెంతయు, 222

శా॥ వీరాధ్యక్షుఁడు వీరబాహుఁ డది తాఁ వీక్షించి కోపంబునన్
నారాచంబుల నారిగూర్చి పఱచెన్ఁ నానారిపుకేళిపై
బోరన్ గ్రీష్మఘనాఘనంబు సలిలంబున్ నించుచందంబు దే
వారుల్ ధారుణి గూలి రత్తరి సమస్తానీకసంయుక్తులై. 223

క॥ భూరికబంధంబులు సృక్పూరముల నటించి మించెఁ ఘోరపీఠాచా
ఘోరవములు మఱికంకము, లారూఢిఁ బలాభిలాషఁ మడర భ్రమించెన్. 224

వ॥ అవియుం గని సింహవదనునితనూజులు నూర్పు రమర్షంబున శరవర్షంబులు గురి
సిన వీరబాహుం డలిగి సింహనాదం బొనర్చుచు ననేకసాయకంబులు వారిపైఁ
బఱచె. 225

గీ॥ సింహవక్త్రసుతులుఁ శితశరంబు లనేక, కోటిసంఖ్య లెలమిఁ గురిసి రాజ
తావదంబకములఁ తచ్చరంబులు విండ్లు, నరదములును దునిబుఁ యార్చెనతఁడు.

వ॥ అంత దనుజుసేనలం గల బలుమగలు పలువురుం గూడికొని యితనితోడ ధను
ర్యుద్ధంబు సేయ మనబలంబుల నెవ్వండు సాలండని యాలోచించి ఖడ్గఘేటకంబుల
ధరించి మెరవల్లుఁ జూపుచు నొక్కపెట్టన నవ్వీరాగ్రణిజట్టుకొని పోరి; రయ్యెడ,

మ॥ ఘనరోషంబున వీరబాహుఁడు మహాఁగ్రంభైన ఖడ్గంబు గొ
బ్బున సంధించి రణాంగణంబునకు విస్ఫూర్ణద్బుజాప్రాధి మా
క్కొనిరాఁ గన్గొని సింహవక్త్రసుతులుం గోపంబు దీపింప నా
తనిఖడ్గంబున నొంపఁజాలమి సముద్యత్ప్రేధిఁ దా మందఱున్. 226

వ॥ అతనిపైఁ బడి సంహరింపఁ దలంచు నంతలోన నవ్వీరబాహుం డొక్క నిరంకుశ

వాలంబున నప్పాపాత్ము లగు సింహాస్థితనయుల నూర్వరం దునిమివైచి శ్రీఘంబ
పరమమంగళం బగు రథం బధిరోహించిన నవ్వుడు సురవరులు విరులనాన గురిసి
రెంతయు సంతసంబున,
229

ఉ॥ అంతట సింహవక్త్రుఁ డది † యారసి పుత్రవియోగ శోక మ
త్యంతము దుర్నివారమయి † యక్కట వీఁ డొకరుండ నిర్దయ
స్వాంతత వీరినందఱను † సంహృతి జేసె నటంచు సిగ్గుచే
నెంతయుఁ జింతనొంది మది † నేపెసఁగంగ మహాగ్రహంబునన్.
230

వ॥ ధైర్యధౌరేయుండు గావున విక్రమంబు నెక్కులుపుచు, సకలభూతంబుల
నిమ్మహామహునితోడంగూడ దిగమిగ్గెద; నిఖిలలోకంబు లణంచెద; నట్ల
కాని నాకోపం బుపశాంతంబు గా దని తలపోసి రథాఘాతంబు వీరబాహుం
గదిసిన.
231

—* వీరబాహుండు సింహవక్త్రు లెక్కఁగొనక ధనుర్వృద్ధము సేయుట *—

గీ॥ వీరబాహుఁడపుడు † వేగంబు యెదిరించె, బాహుశౌర్యమెసఁగ † బ్రధనమునకు
నంత నతని జూచి † యాత్మలో నత్యంత, దర్పమడరఁ బలికె † దానవుండు. 232

క॥ ఏరా యెవ్వఁడ వీవు కు, మారుఁడవో లక్షవీర † మండలిలోనన్
వీరుఁడవో గాకను నవ, వీరులలో వాఁడవో భువిన్ దూతవాఁకో.
233

వ॥ సత్యంబుగా నా కెఱింగింపు మనవుండు వీరబాహుం డిట్లనియె.
234

మ॥ విను మో దానవ! దేవదేవుండు మహా † వీరుండు నౌ కార్తికే
యునకున్ దానుఁడ దూతభావమున ము † న్నుద్యద్యతిన్ వచ్చి దై
త్యనికాయంబుఁ గలంచు టీ వెఱుఁగవే † తా వీరబాహుండు సం
జ్ఞను నే నెవ్వఁడనైన నేమిపుడు పృచ్ఛజేయ నీ కేటికిన్?
235

వ॥ అని పల్కిన వీరబాహునకు సింహవక్త్రుం డిట్లనియె.
236

మ॥ కరమున్ దుర్బలులైన దానవుల సం † గ్రామక్షితిన్ గూల్చుటన్
వరశౌర్యం బగు నొక్కొ నీకు నరయన్ † మత్పుత్తులన్ బాలురన్
ధరఁ ద్రొక్కించుట దొడ్డపౌరుష మొకో † దర్పింపఁగా నేల సం
గరమందున్ నిలు ని న్వధించి ముదము † న్నావింతుఁ గంకాలికిన్.
237

వ॥ విను నింతమాత్రంబుకాదు; నిన్నుఁ బరిమార్చు నెడ, నెడసొచ్చి భవన్నాథుం
డగు గుహుండు భూతసేనాసమేతుండై దేవగణంబులఁ గూడుకొని వీరవరుల
తోడ నరుదెంచె నేనియు సంగరాంగణంబునం బరిమార్చెద నని సాహంకారుండై
పలుకు నతనివచనంబులు శ్రుతిపుటంబులకు నతికటువు లగుట నించుకించక
విని మనంబునం గనలుచు నేత్రంబుల నుగ్రం బగు కోపరసంబుఁ గ్రక్కుచు
నుక్కెసంగ వీరబాహుండు నిశితంబు లగు దశవిశిఖంబులు గైకొని సింహముఖుని

- కఠినం బగు నురంబునఁ జొనిపిన నవియు భగ్నంబులై పడియె; నంత, 238
- క॥ దండముఁ గొని దానవుఁ డుద్దండత నవ్వీరుమీఁద ♦ దద్దయువైవఁ
గాండంబుల నాల్గిట నది, ఖండించె సురేంద్రుఁ డలుఁక ♦ గడలుకొనంగఁ.
- వ॥ మఱియు శరసహస్రంబు లసురశిరంబులఁ జొనిపిన నవియుం బొడియె నేలం
బడియె నంత, 240
- క॥ దనుజపతి మఱియు శూలము, గొని భీకరపటిమవైవఁ ♦ గొబ్బున నదియుఁ
దునుముటకు వీరవర్యుఁడు, కనదస్త్రసహస్రములును ♦ గడువడి గురిసెఁ. 241
- క॥ శూలం బది తత్సాయక, జాలము ఖండించి యెదుటఁ ♦ జయ్యన రా, నా
భీలత వీరుఁడు మఱి శర, పాళిసహస్రంబు గురిసెఁ ♦ బటిమ నెసంగఁ. 242
- వ॥ అదియును శరసహస్రంబులఁ బ్రతిహతంబు గావించి శూలంబు సత్వరంబుగా
నవ్వీరుం గదిసిన నతండు ససంభ్రముం డగుచుఁగర వాలంబుఁ గొని తచ్చాలంబుఁ
దునియలుగాఁ జేసె నప్పుడు వేల్పులు నవ్వీరబాహుపరాక్రమంబు నగ్గింపుచు
సంతసించిరి. 243
- మ॥ మఱియుఁ రోషణభీషణుం డగుచు శుంభతృప్తి నవ్వీరుఁ డ
త్తరి సంధించె మహాగ్రీవాశుపతముఁ ♦ దైత్యేంద్రుఁ డాతండు నే
డైర తద్బాణముఁ బూని యేసె నపు డెంతే నవ్వియుఁ రెండు డ
గ్గరి యన్యోన్యరణంబు సేసి మగుడఁ ♦ గౌర్యంబులుఁ వీడుచుఁ. 244
- వ॥ వీరబాహుం డదైత్యపరాక్రమంబునకు మనంబున నాశ్చర్యంబు నొందుచు
గుహుండుఁ దక్క నా కితని జయింప నశక్యం బితని సేనల నేన సంహరించెద నని
కోపోజ్వలితుండై మహాసాహసంబున, 245
- క॥ కదనంబునఁ దత్సాతుని, బదునాలుఁగు విశిఖములను ♦ బడవైవ భుజా
మదమున నది గని దైత్యుఁడు, గదఁగొని నవ్వీరు నేసెఁ ♦ గడుకోపమునఁ. 246
- వ॥ ఇట్లు పరపిన నదియు వీరవరుని శరీరంబునం బడి సహస్రధా భగ్నంబు నొందె;
నంత నవ్వీరుండు శరసహస్రంబున నతనిరథంబుఁ దునిమి యార్చిపేర్చిన, 247
- క॥ భూతంబులెల్ల శైల, వ్రాతంబులు వృక్షతతులు ♦ బ్రస్తరములుఁ బ్ర
ఖ్యాతబలంబులు దనరఁగ, దైత్యేయవరేణ్యమీఁద ♦ దద్దయుఁ గురిసెఁ. 248
- వ॥ అంత సింహముఖుండు కోపోద్దీపితుండై వేఱొక్కరథం బధిరోపించి ధనుస్స
హస్రంబునుం గొని భయదంబుగ మార్వీనినదంబుఁ జేయుచు, బహుకోట్లశిలీ
ముఖంబులు కోలాహలంబు లొనర్చుచు భూతవ్రాతంబులపై నమర్షంబున
వర్షించి మించె. 249
- గీ॥ తచ్చరాహతి మడిసి భూతవ్రజంబు, శైలవిపినసరిద్వీపసాగరముల
భానుమండలిద్విభోభాగములను, బడియె నీరంధ్రముగ మహాప్రళయమట్లు.

ప॥ మఱియు జ్యోతిశ్చక్రింబును, బాతాశంబును, లోకాలోకంబును, బ్రహ్మ
డంబులు నిండె; నయ్యవసరంబున జగత్త్రయంబునందు నతని బాణంబులు బడ్డ
ప్రదేశంబు లేదయ్యె నెందు.

25.

గీ॥ వీరబాహుండు నతులితవిక్రమమున, నిశితపటుసాయకంబుల నేకగతులఁ
గురిసి దురమున నత్యగ్గోళోప మడరఁ, దద్భటావళినెల్లనుఁధరణిఁగూల్చె. 252

క॥ ఎందెందు దైత్యసాయక, బృందం బరుదెంచు నధిక ♦ వేగంబున, నం
దందు నపుడు వీరుఁడు శర, సందోహముఁ బరపెనదియు ♦ సారెకుదునిమెన్. 253

ప॥ ఇట్లు మహాసాహసంబు నూపు నవ్వీరబాహుఁధనుర్విద్యాకౌశలముఁ గని వియ
చ్చరు లచ్చెరు వందిరి.

254

గీ॥ అంత సింహవక్త్రుఁ ♦ డధికరోషంబునఁ, బలికె వీరవరుని ♦ బరుషఘటితి
శ్రుతికటాక్తు లొప్ప ♦ నతఁడును భజించె, దనుజవిభుని సరకుఁగొనక మదిని.

ప॥ అంత దనుజవల్లభుండు సింహనాదంబు లొనర్చుచు దశసహస్రవిశిఖంబులు మహా
ఘోరంబుగా వీరబాహునైఁ గురిసిన నతండును దశలక్షశరంబుల నవియన్నియుం
దునుమాడి కోలాహలంబు లడర మఱియు, బాణసహస్రంబుల సంధించి గ్రీష్మ
కాలఘనాఘనంబు చందంబున నద్దురాత్ముపై పర్జించె; నాసమయంబున, 256

క॥ అది గని దనుజుఁడు రోషముఁ, గదురఁగ దశలక్ష విశిఖఁకాండంబులచే
విదళించె నవియు మఱియును, బ్రదరంబు లనేకకోట్లు ♦ పటపె వీరువై. 257

ప॥ అంత వీరవరుండు తద్విముక్తంబులగు సహస్రకోటిసంఖ్యాకంబులైన శిలీము
ఖంబు లాక్షణంబ తునిమివైచె; నంత సంచలితహృదయుండై దైత్యుండు ద్వి
సహస్రశరముల వీరబాహుని దృఢతరం బగు చాపంబుఁ దునిమినఁ గోపంబున,

క॥ వీరుండొంక చాపము, ధీరతఁ గొనునంతలోనఁ ♦ దీక్షాంబకముల్
వారక ననేకకోటులు, ఘోరంబుగఁ బటపె దనుజకుంజరుఁ డలుకన్. 259

ప॥ తద్బాణఘాతంబుల రక్తసిక్తాంగుఁడయ్యును వీరంబునెడక వీరబాహుండు
శరాసవంబునం గొనయం బెక్కించి దుర్వారంబుగా శతసహస్రసంఖ్యాక
నారాచంబులు నిశాచరువైఁగురిసిన,

260

క॥ అనురేంద్రుఁడు కోలాహల, మెసఁగఁ దదస్త్రములు రోషఁజేక్షణుఁ డగుచున్
వెనఁ దునిమి లక్షశరముల, దెస లదుగ్రవఁగ మఱియుఁబటపెఁదీవ్రశరంబుల్. 261

ప॥ అంత మహాబలుం డగు వీరబాహుం డవియన్నియు ఖండించి శస్త్రసహస్రంబుల
నత్యున్నతంబును, నతిసుందరంబు నగు నతనియరదంబు భగ్నంబుజేసిన, 262

క॥ అంతవ్వేటాక తేరువై నిలిచి సింహస్వండు భూభాగ మ
వ్యంతంబున్ జలియింప వేగముగ నుద్యత్ప్రేరేమం దోలె దు

స్తాంతస్తేముఁడు వీరబాహుఁడురుశఃశ్రుశ్రేణి ఖండించె నా
శాంతంబుల్ వణకన్ శరాసనసహస్రంబుల్ దదీయం బాగిన్. 263

ప॥ అప్పుడు సకలభూతంబులు కుతూహలసమేతంబులై కోలాహలంబు లొవచ్చె.

—* సింహవక్త్రుఁడు వీరబాహువుల యుదయాద్రిని బడదోయుట *—

మ॥ అది వీక్షించి దురాత్ముఁ డద్దనుజుఁ డుద్యతోక్రిధుఁడై భూతలం
బదరన్ భూకుటి బెట్టి ఘోరమగు మాఁయాపాశముంబూని య
యుదయాద్రిన్ రిపుకోటి నెల్లఁ బతనం బొందింప మంత్రించిచి యే
పొదవన్ దత్త ణమంద వైచె సమరతోద్విద్యన్నహాశౌర్యుఁడై. 265

ప॥ అదియు నత్యంతఘోరంబును నతిగాఢతమోవృతంబును, ననవదధికారవం
బును, నతులవేగంబును నఖిలరిపుయధంకరంబును నగుచు చనుదెంచి, దేవ
దూతలు విలోకించునంతలోన నవ్వీరబాహుప్రముఖులగు సకలసేనాపతుల బం
ధించి పూర్వాచలంబునఁ బడఁదోచె. 266

గీ॥ అంత సింహస్యఁ డత్యంతహర్ష మొదవ, నతులకోలాహలధ్వను బలమరఁజేసి
భండనక్షోణివెడలియర్భకుఁడు గుహుఁడ, తండెచటనుండుననుచుదూతలనునడిగె.

ప॥ అప్పుడు సింహవక్త్రునకు దూత లిట్లనిరి. 268

మ॥ అనఘప్రాధిమ హేమకూటనగరంబందున్ ఖడాస్యండు పా
వనచర్యుండు మహాబలుం డెపుడు దా బర్తించు సాహస్రీవా
హీనులు భూతగణంబుఁ గొల్వ ననుఁడున్ బీనాత్ముఁ డాదైత్యుఁడు
న్విని వానిం బరిమార్చి వత్తు ననుచున్ వే పోయె నవ్వీటికిన్. 269

ప॥ అయ్యవసరంబున నిఖిలదనుజబలంబు లతనివెంబడిం జనియె; నదియుం గని పవ
నుండు శరవణోద్భవున కిట్లనియె. 270

గీ॥ వీరబాహుముఖులు బీరులందఱు నేడు, భండనమున బాహుపటిమ దొలఁగి
ప్రాజ్ఞగంబునందుఁ బడితి మాయాపాశ, బద్ధులగుచు నింకఁబలుకు కుమి?

క॥ దానవవిభుఁ డిదె నీపై, సేనాన్వితుఁడగుచు వచ్చె బీభత్సము యనుఁడున్
నేనాని పవనువచనము, వీనులవిని చటులరోషవిస్ఫురణమెయిన్. 272

ప॥ అపుడు సింహాసనంబు డిగ్గి దానవుం డెందున్నవాఁడని యుద్ధసన్నద్ధుం డగుచుఁ
బద్ధభవానీతంబులైన మణిపాదుకలు మెట్టి కక్షాంతరంబులుఁ గడచి నిజమందిర
ద్వారపురోభాగంబున సమీరప్రేరితం బగు మహాన్నతస్యందనం బధిరో
హించి, 273

సీ॥ విధికైటభాదులు విరులసేనలుజల్ల, సురరాజు ధవళచామరము వీవ
చంద్రార్కు లిరువంక బ్రత్రముల్ ధరియింప, ననలుండు శరదీవికను వహింప

దండి ఖడ్గముఁ బట్టి † దండను చెలువొంద, నసురవల్లభుఁడు కాహళము నూడ
వరుణుండు కాళాంజి † వల నొప్పఁబూనంగ, ధనదుండు వీటికాధరుఁడు గాగ
శూలమీశానుఁడుధరించిఁమోలనడువ, నమరులొగినఖిలోపచారములొనర్ప
భాసురఁబుగ దివ్యవైభవముదోప, వెడలె సేనాని శాత్రువవిజయయాత్ర.

మ॥ చెలఁగె న్వాద్యరవంబులెల్లెడల భాసిల్లెన్ ధ్వజైఘంబులున్
వెలసెన్ మానిగణంబు సంస్తవములున్ † విద్యాధరు ల్పాడి ర
త్యలఘుప్రోధిమ వందిపంక్తి నిజశౌర్యాదార్యగాంభీర్య కా
శలము ల్వీనుల విందుగాఁ బొగడె నుత్సాహంబు రెట్టింపఁగన్. 271

గీ॥ నారదాదులు వేడ్క గానము లొనర్ప, నలర ధ్వజముల బట్టిరి † యక్షవరులు
భూతజాలంబు లాయుధములును గేలఁ, ద్రిప్పు చెల్లెడవచ్చి రుద్వృత్తిమెఱయ

మ॥ అదె వచ్చెన్ గిపురాణ్మదద్విపఘటోద్వద్గర్వసర్వంకషో
న్మదకంఠీరవ మద్గిరాద్వృహితృశుంభచ్చక్షీముక్తాఫలం
బది యేతెంచె నటంచు నింగిని సుపర్వానీకమున్ జూచి స
మ్మదము స్థిరఁగఁ బుష్పవృష్టిఁ గురిసెన్ † బల్మారు నద్దేవువైన్. 272

వ॥ ఇవ్విధంబున నఖిలజగజ్జేగీయమానుండు నఖిలేశ్వరుండు, నశేషభువన సృష్టిస్థితి
సంహారకారకుండు, ననంతకళ్యాణగుణాభిరాముండు, ననవధిక సంపత్కరుండు,
నమరబృందసంరక్షకుండు, నసురకుల శిక్షకుండు, నణిమాద్యైశ్వర్యోపేతుండు,
నఖిలస్వతంత్రుండు, ననుపమశక్త్యాద్యాయుధప్రశస్తహస్తుండు, నదికోదండ
సమానుండు, నంబికాసూనుండు, సుకుమారుండు నగు నక్కుమారుండు మహా
బలు లగు వీరులతోడ నతివైభవధురంధరుండై పటహాదివాద్యరవంబుల నధఃక
రించి మనోహరంబులగుచు, జగత్ప్రియంబు నిండిన సకలజనకలకలధ్వనుల
వినుచు సంగ్రామరంగంబు సేరె నపుడు, 273

క॥ హరిచతురాస్యపురోగమ, సురలక్ దూరమున నునిచి † సుబ్రహ్మణ్యం
దురుశౌర్యనిధులు వీరులు, పరిసరమున గొలువనొక్క † పజ్జ వసించెన్. 274

—* ఎదిరించిన కుమారసేనల సింహవక్త్రుఁడు మ్రింగుట *—

వ॥ అయ్యవసరంబున భూతంబులు బలపరాక్రమోపేతంబులై మహీరుహాగ్నిధరో
పలంబుల గురియుచు నసురనైనికులతోడ దురం బొనర్చిరి. 280

గీ॥ దనుజులవ్వేళ భూతసంతతులచేత, భంగమొందిరి సంగరరంగమందు
నదియుఁగనుఁగొనిసింహస్యఁడగ్రహమున, ఘోరవిగ్రహుఁడగుచును భూరిమహిమ.

క॥ అనికఁ బరతెంచువానిం, గనుఁగొని భూతంబులెల్లఁ † గదురోషమునన్
ఘనశైలభూజశిలలున్, గొని దానవుమీఁదఁ బటవెఁ † గూడి యొకమొగిన్.

మ॥ అసదృశ్చక్రిధిమభూతసంఘముల సింహాస్యండు రోషంబునన్
ద్విసహస్రోజ్జ్వలబాహుదండముల నెంతే పట్టి యొక్కుమ్మడిన్
వెన నించెన్ వదనంబులుం దెరచి యాభీలంబుగాఁ గుక్షిలో
దెసలున్ ఘూర్నిల హుంక్రియార్భటులు నుద్వేలంబు గావింపుచున్. 283

ప॥ అయ్యవసరంబున భూతంబులు బలపరాక్రమోపేతంబులై తదీయనాసా
పుటంబులనుండియుఁ, గర్జరంధ్రంబులనుండియు గొన్ని వెడలి దిగంతంబులకుం
బరచెఁ; గొన్ని వెలువడ నలవిగాక యుదరంబుననయుండెఁ; గొన్ని మహాసాహ
సంబున నిజాయుధంబుల నతనియుదరంబు భేదింపఁ బూనియుండెఁ; నిట్లు దురి
తాత్ముం డగు దానవుండు సహస్రవాహినీసంఖ్యాకంబు లగు భూతంబులం
గబళించి, మఱియు వీరులను సేనాపతులను గ్రమంబునం గ్రసించె; నంత
గుహుం డొక్కరుండ నిలిచి తత్సమస్తం బాశ్చర్యంబుగా వీక్షింపుచుండె; నట్టి
యెడ; 284

క॥ ఆవృత్తాంతముఁ దెలుపుచు, వేవే చని దూత లవుడు ♦ విబుధౌఘవనీ
దావానలనిభశౌర్యవిభావహుఁ డగు శూరుతోడఁ ♦ బలికిరి వరుసన్. 285

క॥ నీ యనుజన్ముఁడు వీరని, కాయంబును వీరబాహు ♦ ఘన బలపటిమన్
మాయాపాశనిబద్ధులఁ, జేయుచు భూతముల మ్రింగె ♦ జితరిపువీరా ! 286

ప॥ అనిన విని శూరపద్ముం డత్యంతసంతోషభరితాంతరంగుం డగుచు, నద్దూత
లకు దివ్యభూషణాంబరములు బహుమతి నొసంగి సహోదరునికడ కనేకదాన
వులం బనిచి తానును సింహాసనంబు డిగ్గి, సకలశత్రుభక్షకుం డగు నిజానుజం
గనుంగొను నుత్సాహంబున సముత్తుంగం బగు గోపురశృంగం బెక్కి రణాంగణం
బున నొంటి నిలిచియున్న గుహుని జూచుచు, భీమరూపుండును మహాకాయుం
డును నగు సింహవక్త్రునిం జూచి యెడతెగని ప్రమోదంబున వారలసోరు జూచు
వాడై యందు వసించె నని సూతుండు శౌనకాది మహామునులకుఁ దెలిపె. 287

కా॥ కీడాశంబరచారుహస్తప్రణమఃస్థీర్వాణమాశిప్రభా
భ్రాడంఘ్రిద్వయ యోగిపుంగవమనఃపద్మస్ఫురద్భంభరా
క్షేడాహరవిరోధమోదిత జగత్కీర్తిప్రభావోదయా
చూడాకల్పితచంద్రభూషణ జటాజూటస్ఫురద్యోధునీ. 288

క॥ లింగక్షౌపాలక తన, యాంగణసురభూజ శైలజాలింగన హా
రాంగదవలయాకారభుజంగ ! యనంగావలేపసంతమసరవీ ! 289

మయూరవృత్తము॥ కంజభవసేవ్యపదఃకంజయుగలీలా
 రంజితనిమజ్జననిరంజనవిలాసా
 మంజులదరస్మితసఃమంజసముఖాబ్జా
 కుంజరమదాపహరఃకుంజరముఖాంకా.

290

గద్యః

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
 జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
 యెల్లనార్యపాత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
 వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
 కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత
 శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
 ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు
 తృతీయాశ్వాసము
 సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం త ర్గ త

వివరహస్తాక్షరిడము

యుద్ధ కాం డ ము.

చతుర్థాశ్వాసము.

భైరవూరినిలయ

త్మబలరిపుతనయసేవ్యః చరణాబ్జ భవా

నీబంధురపరిరంభ

శ్రీబహుకుతుకాంతరంగ ః శ్రీశివలింగా.

వ॥ అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

గీ॥ రాక్షసేంద్రుండు గోపురాగ్రమున నిట్టు, లుండ సేనాని శీఘ్రంబ యుద్ధమునకెడలె
సింహాస్య నెదిరించి విక్రమమున, సింధురముమీదఁ బరతెంచు సింహమట్లు

వ॥ అయ్యవసరంబున దనుజునైన్యంబు పెడబొబ్బలిడుచు గుహుని జుట్టుకొనియె.

మ॥ అసదృశౌర్వృండు కార్తికేయుఁ డపుడు ద్యలీల నద్వైత్యవీ

రసమూహంబులు పారజూచి మశకఃప్రాయంబుగా నెంచుచు

పెస సుప్తోరగమట్లు చెన్నొసఁగు మాఃర్విక్ వింట సంధించి యే

పెసఁగ నేసె రవం బజాండ మొగిఁ బే తైత్త మహాగ్రంబుగఁ.

వ॥ అప్పు డమ్మహారవంబు విని దానవేంద్రుని రథతురంగంబు లధోముఖంబు
నేలంగూలె నిట్లగుటం గనుంగొని సింహముఖుండు మనమునఁ దారకసంహారకు
డితం డని నిశ్చయించి యమ్మహాబలుండు గుహుని సమీపంబునకుం జని యతని
గని యిట్లనియె.

క॥ భవదాగమనం బేటికిఁ, బవరంబునఁ ద్రుంతు నిన్నుఁ యగ్రీతిరోధతతి

ధ్రువ మిది ననుఁ జెనకఁగ నీ, కవునే నీ వచ్చు, తోవనరుగుము బాలా!

వ॥ అనిన నతనివచనంబులు విని దేవసేనావిభుండు మొగంబునం జరుగఁగ

దొలుక వాని కిట్లనియె.

- క॥ దుష్టజనుల శిక్షించుట, శిష్టుల రక్షించుటయును ♦ త్రిమండలి మా
కిష్టం బెంతయు గానఁ బ్రహ్మజ్ఞాత్మత నరుగుదెంచి ♦ తే నిచ్చటికిన్. 9
- క॥ పాపాత్ములైన మీచే, నాపన్నతఁ గాంచె మీగుల ♦ సమరగణం బో
హో పలుమాట లి కేటికి, నేపణఁగన్ మిమ్ము వచ్చి ♦ తిచ్చటి కెలమిన్. 10
- వ॥ అనిన సింహవక్త్రుఁ డిట్లునియె. 11
- క॥ వీరక సర్వసుపర్వా, నీకము విడిపింప నిపుడు ♦ నీచే నగునే?
మాకు బలరహితమగుచో, నీకామితమున్ ఘటించు ♦ నిక్కం బరయన్. 12
- వ॥ ఇంక బహూక్తు లేటికి; భవజ్ఞనకుండేనియు సమరంబున మమ్ము జయింప నస
మర్థండు: నీవు బాలుండవు; సంగరకళాకాశలంబుఁ బాలమింజేసి మద్భజపరాక్ర
మంబు సహింపంజాల వట్లు గావున నాదు వచనంబు విని శీఘ్రం బెందేని పలా
యనంబుచొందు; మింతకుమున్ను భవదీయు లగు వీరబాహుప్రభృతుల ను
దయాచలంబున మాయాపాశబద్ధులం గావించుటయుఁ దక్కిన భూతగణంబుల
గ్రహించుటయు నిఖిలసురలను గారాగృహంబున గారియంబెట్టుటయు నీవెఱుం
గవే? ఒక్కండ విప్పు డవశిష్టుండవై యున్నవాడవు; తాదృశంబు లగు శౌర్య
ధైర్యంబులుంగల నన్ను సర్భకుండగు తారకుని విధంబున మనంబునఁదలంపకు 13
- క॥ కొండలు దురమున హతులై, పొందిరి యమసదన మిపుడు♦పోయిరి దెసలం
గొండ ఆసంఖ్యాతంబుగ, నిందుండియు నీ వెఱుంగ♦వే నాబలమున్? 14
- క॥ బందీకృతమగు నిర్జర, బృందముఁ గల్గిన విడుతు♦నే యింకమిఁదన్
స్కంద! భవచ్ఛౌర్యము నా, ముందర విడు మింక సమరమున ని న్నణఁతున్.
—* సింహవక్త్రుఁడు మ్రొంగిన సేనల కుమారస్వామి వెలికి తీయుట *—
- వ॥ అని యివ్వధంబున దురాలాపంబు లాడు నద్దురాత్మునిం గని భగవంతుం డగు
బాహులేయుండు దంతప్రభాచంద్రికలు సాంద్రంబుగా వెలుంగ దరహాస
సుందరవదనారవిందుండై యొక్క నిశిత విశిఖంబున నతని వక్షంబును గాడ
నేసిన రుధిరంబుతోడ నారంధ్రంబువలనఁ గొన్నిభూతంబులు పెడలి సత్వ
రంబుగా దిగంతంబులకుఁ బయచె; నప్పుడు. 16
- క॥ దనుజుండు రుధిరరంధ్రము, దనకరమున మూసి యుదరతలమున వెసఁ ద
క్కిన భూతంబుల సంస్తంభన మొనరింపుచుఁ బ్రచండఁపటురోషమునన్.
మ॥ అతిథీమం బగు దండముం గొని సుపర్యారాతి శైలేంద్రిజా
సుతుపై నేసిన నమ్మహాబలుఁడు విస్ఫూర్ణప్రతాపంబునన్
జతురశ్రుంబులుఁ గూరము ల్బయిచెఁ దచ్చశ్రుంబు లాదండము
ద్ధతి ఖండించి తదీయఫాలమున వత్సంతంబు నాటెన్ వెసన్. 18
- దాన బల మొకింతదక్కి వైత్యేందుండు, జరదబిలముఁ గప్పశయము విడచి
వ్యగ్రహృదయుఁడయ్యెనఖిలభూతంబులు, వేగ రంధ్ర మపుడు పెడలిచనియె.

ఆశ్వాసము]

వ॥ తదనంతరం బంతకుమున్ను సింహవక్త్రాది నిశిచరులచేత నిహతంబులైన భూత
సైన్యంబులు గుమారకృపాకటాక్షంబున సంజాతచైతన్యంబులై లేచి యెల్ల
డల వెల్లివిరిసె నంత. 20

ఆ॥ వీరబాహుముఖ్య ధీరుల నందఱు, తోడితేర కరుణతోడ నపుడు
పాశమోచన మగు ధాణంబు బఱపెను, పార్వతీసుతుండు పటిమమెఱయ. 21

వ॥ అదియుం జని యుదయాచలంబున మోహితాత్ములగు యోధుల సముత్పన్న
భోధులం జేసి మాయాపాశంబు నాశంబు నొందించి యాక్షణంబ వారలనెల్ల
పుష్పకంబువోలె వహించుకొని సుఖంబునఁ దోడితెచ్చి గుహం గానుపించి తదీ
యానుమతి మగుడ నబ్బాణంబు దూణంబుఁ బ్రవేశించె; నంత. 22

తే॥ వీరబాహుండు మొదలైన ధీరవరులు, పార్వతీనందనునిపాదపద్మములకు
భక్తిబ్రణమిల్లినంస్తుతుల్ పరఁగఁజేసి, రార్తులనుమమ్ము రక్షించి తనుచుమిగుల.
క॥ దనుజుడు పాపాత్ముడు మి, మ్మును మాయాపాశబంధమున గాసిలఁ జే
సె నకట; యని గుహం డెంతయు, ననుపమకృప వీరవరుల నాదృతి జేసెన్. 25

వ॥ వెడియు స్కందునకు వార లిట్లనిరి.

క॥ ఏ మొక ప్రయాస మెఱుంగము, స్వామీ! మీకరుణచేత సర్వాపదలున్
వేమారుదొలఁగె సకల, తేమాభ్యుదయంబు మాకు సిద్ధించె గడున్. 26

వ॥ అని స్కందుం డానందభరితుండై మార్వీనాదంబుఁ జేసిన భయదం బగు నమ్మ
హాధ్వని విని సకలదానవులు మూర్ఛిల్లి తోడనం దెలిసి కడిమిమెఱయఁ బెడ
బొబ్బలిడుచు గొబ్బిన సేనానిపై నుగ్రశరంబులు గురియుచుం జుట్టుముట్టిరి. 27

క॥ శరవణసంభవుఁ డెంతయు, స్ఫురితామర్షమున దైత్యపుంజముమీఁదన్
శరవర్షంబులు నించెను, నిరుపమబాహుప్రతాపనిపుణత మెరయన్. 28

వ॥ అప్పు డయ్యమోఘశిలీముఖంబు లతితీవ్రదండఖడ్గాశిత క్తిపరశుశూలాద్యా
యుధసముత్పాదకంబులు, నాగమధర్మసంస్థాపకంబులు, నసురసంహారకంబులు,
ననిలమనోవేగంబులు, నబ్ధిశోషకంబులు, నంబుధరవిదారకంబులు, నర్కరథ
విభేదకంబులు, నపాస్తబడబానలంబులు, నజాండమేరుస్ఫోటనకరంబులు, నతి
భయదారావంబులు నగుచు దానవుల శిరంబులుఁ గరంబులు నేత్రం
బులు గాత్రంబులుఁ జెక్కులుఁ బిక్కలుఁ జెక్కాడి, మదావళంబుల మద
మణఁగించి, రథంబులు శిథిలంబులు జేసి, తురంగంబుల భంగంబులొనర్చి,
బ్రహ్మాండంతరాళంబుల నెఱపుచు, పార్థివంబగు కమలజాండంబు భేదించి రక్త
క్షోదపంకిలం బగు నాశరవణోదకంబులు సొచ్చుచు నితరాజాడుంబులం బ్రవే
శించి, దేవర్షులుదక్క వందలి రక్కసులనందఱ నొక్కనినుసంబున నుక్క
29

మ॥ ఇల నాశ్చర్యము కార్తికేయుమహిమం ♦ బెన్నంగ సంగ్రామభూ
స్థలి నాతం ధోక బాణముం దొడుగ ద ♦ చ్చస్త్రం బహూ వేలు ల
క్షలు గోట్లర్బుద పద్మ శంఖము లసంఖ్యాతంబులై మార్గముం
దలరన్ బద్ధభవాండము ల్నెరసి దైత్య శ్రేణిఁ గూల్చెంగడున్.

30

వ॥ అప్పుడు హరిబ్రహ్మచిసకలదేవతలు గంపితశరీరులు, నుస్మిలితనయనులు నగుచుఁ
గృతాంజలులై దేవా! దురాత్ములగు దానవులం బరిమార్చుము; కృపాకటాక్షం
బున భవద్భక్తుల మగు మమ్ము సంరక్షింపు మని పరమమంగళుండు, నచింత్య
మహిమాధారుండు, నస్థలద్వైభవుండు నగు కార్తికేయుని సంస్తుతించిరి. 31

మ॥ క్షణమాత్రంబున నిట్లు దైత్యులు గుహాస్త్రవ్రాతభిన్నాంగులై
రణభూమిం బడినం గబంధములు ఘోరస్ఫూర్తి నర్జించె, దో
షణముంగాంచెను మాంసలాభమున ధావంక్ష శ్యేనకంకాళి, భీ
షణతన్మోసెఁ బిశాచికాకలకలస్వాసంబు లెంతేనియున్.

32

క॥ శరవిధ్బంధై పూర్వము, పరితాపమునొంది మోహపరవశుఁ డగు న
ద్దురితాత్ముఁడు సింహాస్యుఁడు, పరగ న్గతమోహుఁడగుచుఁ బ్రౌఢిమమెఱయన్.

గీ॥ సమరమండలిఁ ద్రెల్చిన ♦ స్వభటకోటి, భూరిదోఃప్రాధిఁ గూడిన ♦ భూతతత్త్వి
విక్రమాధ్యతఁ జెలువొందఁబీరవరుల, గాంచిమదిలోనరోషంబుఁ గడలుకొనఁగ.

మ॥ దనుజేంద్రుండు సహస్రకార్ముకము లుద్యత్ప్రౌఢిమం బూని చ
య్యన నేసెన్ దశలక్ష బాణములు దేవాధ్యక్షుపై నాతఁడున్
ఘనరోషాస్త్రీ సహస్రసాయకములన్ ♦ ఖండించి తచ్ఛస్త్రము
ల్సానివెన్ దైత్యునిమేను గాడ మఱియు ♦ నూన్పిర్జచ్చరవ్రాతముల్.

35

వ॥ మఱియును,

36

క॥ పిశితాశియుఁ గోపంబున, దశలక్షలు బఱపె శస్త్రతతులుం గుహుఁడున్
భృశరోషతీక్షణతాప, ద్విశిఖింబులు దునిమివైచె ♦ వెసఁ దచ్చరముల్.

37

వ॥ అంత సింహాస్యుండు కోపావేశంబున సహస్రసాయకంబులు గుహుసారధియు
రంబున నాటించిన నతండు పుష్పితపలాశంబువోలె రుధిరధారారుణితాంగుం
డయ్యె.

38

క॥ అది గని షణ్ముఖుఁ డలుకన్, బ్రదరశతం బుగ్గిముగను ♦ బఱపె రణోర్విన్
విదళితముఁ జేసె దైత్యుని, రథమున్ శౌర్యప్రభాధురంధరుఁ డగుచున్.

39

వ॥ అంత సంచలితహృదయుండై సిలింపవైరి కరకుటంపగములు ఘర్మకాలపయో
ధరంబుఁబోలెఁ దారకారిపై వర్షించిన,

40

క॥ గుహుఁ డవ్వానిని నడుమన, బహుశరములఁ దుగించి మఱియుఁ బ్రదరసమాస్రం
హితునిపైఁ బఱపి ధను, సహస్రమును దునిమె నొక్కసారె నిరూఢిన్.

41

|| ద్వితీయాపూఁ డగుచు † దానవనాథుండు, శూల ముగ్రతరముఁ † కేలఁ బూని
కోపమడర రచితఁకోలాహలుండయి, విడిచె దివిజనైన్యఁవిభునిమీఁద. 42

|| అరుదెంచుదానిఁ జూచి. 43

|| సాలాక్షతనూజుండు పదు, నాలుగుబాణములు బటపి † నడుమన దునిమో
శూలముఁ బటుతరకోపా, భీలుండై సకలదిశలు † భీతి జనింపన్. 44

|| మఱియు దేవసేనావిభుండు నసురవిభునిపై శరసహస్రంబులు గురిసిన నద్దను
బాధముండు దండంబున వారించి కృతకోలాహలుం డగుచు హాలాహలకంఠ
తనయునిపైఁ జనుదెంచె. 45

—* కుమారుండు సింహవక్త్రుబాహువుల శరములఁ ద్రుంచుట *

|| చనుదెంచుదనుజుఁ గనుఁగొని, ఘనరౌద్రవినిద్రుఁ డగుచు † గౌరీసుతుఁడు
సునిశితశరముల నేడిట, దునిమో దత్తరముఁ జటుల † దోర్బల మెసంగన్. 46

|| మగుడ యుత్పన్నం బగు కరంబున దండంబుఁ గొని దానవుండు కోపంబున
దేవవల్లభునిపైఁ బటపిన సురేశ్వరుండు దాని సహస్రశరంబుల భేదించె; నంత,

|| ప్రేరితమయ్యున్ మఱియును, ఘోరం బగు పాశ మసురకుంజరుచేతన్
వారక నదియుం దునిమో గు,మారుండు పటిమ న్నహస్రఁమార్గణములచేన్. 47

|| దెసలన్ నిండెను ఘోషము, లసదృశముగఁ జేసికొనుచు † నసురవిభుండున్
ద్విసహస్రకరంబులతో, వెసవచ్చె న్దివిజనైన్యఁవిభుఁ బట్టుకొనన్. 48

|| ఇట్లు కరంబుల సాచికొని చనుదెంచు నద్దనుజుం గని గుహుండు కోపంబు
గదురఁ జిచ్చురపిడుంగులవోని రెండువేల శరంబులుం దొడిగి సింహవక్త్రు
ద్విసహస్రకరంబులం దునిమి పుడమిం బడవైచిన నవియు మహీరుహంబులు
వోలె మగుడ నతనికి సముద్భూతంబు లయ్యె. 50

|| భిన్నము లగు కరముల ను, త్పన్నకరంబులను గొనుచు † దనుజుం డంతన్
మిన్నదర నార్చి పటుగ, ర్వోన్నతి గుహుపై నెదిరె † నురురోషమునన్. 51

|| ఇ ట్లెదిర్చినం గని, 52

|| అసదృశ్చక్ర్యుండు బాహులేయుఁ డపు డుద్వబ్ధబాణసాహస్రము
న్వస సంధించి తదీయశీఘ్రముల నుద్విం గూల ఖండించి, పో
ల్లసదుత్సాహధురంధరుం డగుచు లీలం ద్రుంచె ఘోరంబులౌ
ద్విసహస్రప్రదరంబులు బటపి యెంతే తద్భజామండలిన్. 53

|| అప్పుడు మూర్ఖంబులు భుజావ్రజంబులు తోడన పునరుద్భూతంబులై పూర్వం
బట్లు పూర్వగీర్వాణునకుఁ జెలువొందినం గనుంగొని సర్వసుపయ్య లత్యంత
శ్చర్యనిమగ్నులై భయవ్యాకులమానసు లగుచు దవ్వలం బారి రయ్యన
రంబున సుబ్రహ్మణ్యుఁ డాత్మగతంబున, 54

- క॥ వటధూనుహరితంబునఁ, గుటిలాత్ములు దనుజవరులు + ఘోరంబుగ ముగ్ధులు
ఘటియించిరి పరాధ్వర, ముగ్ధావున వరని కీర్తన + కావవమందఁగ. 55
- వ॥ విదళితంబులైన పాదీర్ష్యంబులు పురమద్యుగంబు లయ్యె నని తలంచుచుండ,
క॥ అనుచుఁడు బల్కెను గుహతో, వనద్వార మగు భూరిబలము + వైశ్వర్యం బిం
ద్రుని జరామరగాది, వ్యవసాదికారతయు మాకు + నలవడె జగతిగ. 56
- వ॥ అది గావున భిక్షుంబులైన శిరఃపానులు మగుడ జనియించె; నన్నదలంబు నీ
తెలుగ నోపుకుదే? కారాగృహబద్ధు లగు సుకర్వుల నింక స్వప్నంబునైన
విమవశేస్తలే? బాలుండ వగుటంతటి నిన్ను మన్నించెద; నందేరియు క్షీణులు
యశేచ్ఛ జను మవప్రభు వరనివచనంబులు విని కోపంబుగ మర దివిజసేనా
విభుఁ డిట్లనియె. 57
- అ॥ పిదురాత్మ! రక్ష + లోగి బల్కులు దిరంతె, నిలువు మాణి నింక + నిమిషమాత్ర
మప్రయత్నముననుసరింతు నీకోపున, నరయ నిది యథార్థమనురవినుము.
వ॥ అని శంభుసూనుఁడు గంభీరముగాఁ బల్కిన విని దనుజసింహుండు కోపోజ్వంభి
తుండై నిమిషసంకంఠం బెప్పంగ సింహనాదంబు సేసి ద్విసహస్రకరంబుల
కావర్షభృంబు లగు పర్వతంబులఁ బెరిచిచుకొని సుకర్వసేనానిపయి
బలపెడ, 58
- క॥ శరణన్ముఁడు తక్కిదులగ, శరశేధమునఁ దుమును సేసి + చయ్యన మణియుగ
మృరదక్షిణపాపంబులు, మరుతరగతిఁ బటపె డైత్యు + నురముగ గాడగ.
క॥ దితిసుతుఁడు మధిరధారా, పురవక్షుంపయ్య నగములును మణియు మదో
ద్ధతిఁ పెరిచిచుటయు గని, యరనిశిరములెల్లఁ దునిమె + వారసుతుఁ డలుకగ.
వ॥ తద్భిరంబులు పూర్వకృతార్థంబున మొలుపునూపె; నంత నక్షానవేంద్రుండు
బలపరాక్రమాసాధ్యుం డగుచు నాహ్నులు నిగుడ మగుడి తల్లిదులు గిరిజాకుమా
రుడై వైచిన, 59
- క॥ నగజాసుతుఁ డయ్యున్నత, నగములు ద్విసహస్రసంఖ్య + నారాచములం
పెరిటార్చి మొగి నమాసా, నగముల ఖండించి మించె + సురరిపుభుజముల్. 60
- అ॥ మిగుడ నదియుఁ డొంటిపగిది జవించిన, నదియుఁ దునిమెఁ గినుక + వారసుతుండు
మాటిమాటి + సురమి న్నక కాజూవుల్, పాదమె సారెసారెఁ + గెడపె నదియు. 61
- వ॥ ఇట్లువైచినపరాభావారంబులు దునిమివైచిన నమ్మహాభుజాభుజకీర్ణవ్రజంబులు
పకలదికలును, భావభోంతరాళంబులును, బాతాళంబును, యర్వతసముద్రంబు
లును నీరంధ్రంబుగా నిండె; నప్పు డఖిలనిలంపులు గుంపులై తర్వతనమహా
భృం విని భయంకరి. 62
- క॥ విష్ణుకావ్యములై మెల్లద, వదిరశముగ వ్రాలినట్టి + యాశిరములు సా
ర్చి పెప్ప గుహని భయంబున, నది నోరులుమూయ భగమ్మగదలుముడినెగ. 63

—* కుమారస్వామి సంహవక్త్ర హరింబు సేయుట *—

వ॥ అంతః బార్వతీసుతుం డిది మాయాకృత్యం బని మనంబునం దలంచి మొక
శిర-బును బాణిద్వయంబును దక్క తక్కిన వన్నియుం జక్కాడినఁ దత్కర
శిరోచాత్రంబులు గ్రమ్మఱ నుద్భూతంబు లగుటం గనుంగొని నానాగ్రంబున
దర్జనిం జేర్చి భర్జింపుచు శాసించిన నతనిబాహుమస్తకంబులు మఱలమొలుపు
సూపక నిలిచె; నన్నమ, 68

గీ॥ అహహగుహునాజ్ఞజగతి నేమనఁగవచ్చు, ముడిచికొనిపోయెదా బేళ్లఁ మోములట్లు
తన్నహాభీతివలనహస్తములుఁ దలలు, మగుడ వెడలక దానవఁమా? కెలమి. 69

వ॥ ఆసమయంబునఁ బాణిద్వయోపేతుండు నేకవక్త్రుండు నగు నద్వనుజపురందరుం
గనుంగొని స్కందుండు కించిత్ప్రహసితవదనారవిందుం డగుచు నిట్లనియె. 70

క॥ ఛిన్నంబులు మఱల సముత్పన్నంబులు నగు నటంచుఁ • దద్దయు నతిద
ర్పొన్నతి నుంటివి భ్రాంతుడ!, కన్నారఁగ నస్మదాజ్ఞఁ • గన్గొంటె భద్ర! 71

చ॥ అనుఁడు తదూత్తుల నివి మహాదురితాత్ముఁడు దానవుండు ప
ల్కను గడురోష మొప్పు నవఁలేప మి దేటికి రోరి! నీమనం
బున నిలు మాజి • నేకశిరముం భుజయుగ్మముతోడ సేనియుం
జెనకి భవన్నదం బణఁగఁ • జేసెదఁ జూడము నాప్రతాపము. 72

వ॥ అని మహారావముఖరితహరిన్ముఖుం డగుచు సింహముఖుండు షణ్ముఖునిపై నొక
నగంబుఁ బెకలించివైచిన నతం డొకబెడిదంపుఁటంపగోలన నది విదారించె. 73

క॥ శరములన సమరనైపుణి, యరయఁగ నీకుం బ్రశస్త • మన్మాయుధసం
గరముం గర మలవడ దని, నిరసింపుచు దానవుండు • నిష్కరభంగి. 74

క॥ రోషాగ్నికీల లడరఁగ, నాషణ్ముఖుమీఁద వైచె • నత్యంతంబు
భీషణ మగు దండముఁ గడు, ఘోషం బడరంగ సమరకుంభిని యదర. 75

వ॥ అప్పు డప్పార్వతీసుతుం డనేకకోటిమార్తాండసదృశ తేజోవిరాజితంబును, నతి
భయదంబును నగు శక్త్యాయుధంబుఁ బఱపిన జగంబులు వణకంజేయుచు మహా
రవంబడర వెడలి తడియదండంబు ఖండంబు గావించి యురోమండలంబు భేదించి
నిమిషమాత్రంబున నద్వరాత్మునిప్రాణంబులు గ్రసించి గంగాతోయంబులఁ
గృతావగాహంబై మఱలి పూర్వవిధంబున స్కందుని కరారవిందంబునఁ
బాలుపొందె. 76

క॥ రుధిరములు నోటఁ దొఱఁగఁ, గుధరంబుతెఱంగు వ్రాలి • కుంభిని నానా
విధముల నటునిటు బొరలుచు, నిధనంబునుఁ బొందె వేగ • నిశిచరుఁ డంత. 77

వ॥ ఇట్లు విగతప్రాణుండైన యప్పాపాత్మునిం గని దివిజులు సంతుష్టాంతరంగు
లగుచుఁ బుష్పవృష్టి గురిసిరి; సమస్తభూతంబులును బ్రభూతకోలాహలసమే
తంబులై చెలంగె. 78

శా! రాజద్వైభవః డద్రిజాసుతుఁడు వీరవ్రాతము ల్భూతముల్
జేజేలుం గొలువంగ వాద్యరవముల్ ♦ జెన్నొంద మాణిక్యరే
ఖాజాబూనదదీ ప్రిబంధురమహాగారావలీనిస్తుల
భ్రాజతేస్థము హేమకూటపుర మొప్పుం జేరె నుత్సాహియై.

79

వ! ఇట్లు నిజమందరద్వారంబుఁ జేరి రథంబు డిగ్గి భూతవీరులను యథాస్థానంబుల
కనిచి దివిజులతో నంతఃపురంబుఁ బ్రవేశించి రత్నసింహాసనాసీనుండై యుండె;
నాసమయంబున నఖిలవీరభూతగణంబులును, దివిజులును గుహుననుమతి వడసి
నిజాస్థానంబులకుం జని సుఖం బుండి; రేతదాఖ్యానం బెవ్వఁ డేనియుఁ బఠించిన
వినిన నతండు సకలాభీష్టంబులం బొంది శత్రువిజయంబుఁ గాంచు; పూర్వకాలం
బున నగస్తునివలన నిక్కథ వినియకాదె దశరథాత్మజుం డగు రాముండు సంగ
రాంగణంబున రావణాదుల జయించె; నని చెప్పి సూతుండు మఱియు శౌనకాది
మహామునుల కీట్లనియె.

80

క! అంతట శూరుఁడు దూతము, ఖాంతరమున సింహవక్త్రుఁ ♦ నంతిమదశ న
త్యంతము విని బహుశోకా, క్రాంతత ధరఁ ఓడియె గోపురమునుండి వడిక. 81

గీ! హరిచతుర్ముఖప్రముఖులొనఖిలసురలు, నిజపదంబులు బొందంగ ♦ నేడుగలిగె
మత్కృతివిధానభేదంబుమానిరకట, ననుజయిదృశావస్థ రానగునె నీకు? 82

వ! అని యనేకప్రకారంబుల విలపించి కొండాకతడవున కసురేందుగ్రిండు సంత్యక్త
శోకుండై లేచి శీఘ్రంబు సింహాసనం బధిరోహించి యత్యంతకోపవిస్ఫురితలో
చనుండై,

83

గీ! తనయజాండంబులందలి ♦ దనుజవరులు, సింహవక్త్రునికంటె విశేషముగను
బలపరాక్రమధౌరేయులలఘుయశులు, గలరువారలరావించిగరిమమెఱయ.

వ! ఏనుసంగరరంగంబున కరిగి యబ్బాలుని జయించి క్రమ్మర మత్పురంబు సేరెద
నని తలంచి సహస్రకోటిదూతల వఖిలబ్రహ్మాండంబులకుఁజననియోగించిన వార
లాక్షగాంబ చని తద్భ్రహ్మాండసంస్థితులైన దానవులకు శూరవచనంబులం బెలిపి
సత్వరంబుగా మఱి రయ్యజాండంబున కంత,

85

మ! సకలాజాండములందు నుండు పలభుకై నన్యంబు బుద్ధ్యద్రో
తుకతా నిర్భరభూరిఘోష మడరక ♦ దోర్దర్పము స్మీర వా
రక యేతెంచె హరో త్రమాంగతటిసీరంగ తరంగచ్చటా
ప్రకరంబు ల్పరతెంచువైఖరిని శుంభతృప్తి జూపట్టగక.

86

వ! వెండియు బరమేశ్వరేచ్ఛాసంజాయమానచరాచరజంతుసంతానతంతన్యమాన
జగజ్జాలంబునుంబోలె నజాండవిలపథంబున వెదలి వినీలనిజతనుతమఃకుటలంబు
లాదిత్వాదిప్రభాపుంజంబు లాక్రమించి లోకంబులు గప్ప జనసముద్భవ

కవనమహారవంబుల భువనంబులు వణంకఁ జరణదంతకరాగవరః పరల సత్త్వ
వంబులుశోషిల్ల పాదన్యాసయోగంబున బ్రహ్మాండంబు పరిస్థాపితంబుగా నైన్యం
బులతోడం జనుదెంచి మహాబలు లగు దనుజవీరులు భూభ్రంశరాశంబు వా
తాశంబు నిండి; రంత,

87

క॥ చరియింపఁగ నచ్చోటను, హరివిధముఖసురలు తమకు ♦ నవకాశము లే
కురుతరభయముం బొందిరి, గిరులుం దుములయ్యె బలము ♦ గ్రీక్కిరియుటచే.

క॥ గానవసేనాముఖ మది, యానెన్ బ్రహ్మాండభిక్తి ♦ నవకాశం జెం
తేని యొసంగక యాగత, దానవకోటులకు నపు ముదగ్రస్ఫూర్తి.

88

వ॥ తదాగమనంబు విని శూరుండు పరమామోదంబున సంతఃపురంబున కరిగి కృత
స్నానంజై భోజనాదులం బరితుష్టింజెంది భస్మత్రిపుండ్రుదాక్షిణ్యమాలికా
లంకృతుండును, దివ్యచందనమాల్యభూషితుండును, దివ్యాబరాభరణశోభి
తుండును, మహేశ్వరదత్తపాశుపత్రబాహ్మ్యద్యనేకదివ్యాస్త్రధరుండును నగుచు
రణోద్యుక్తుం డయ్యె; నయ్యెడ.

90

సీ॥ అధరీకృతాష్టకులచలాయతచక్ర, నేమికానిష్ఠోషనిబిడభయద
మభ్రంకషసముద్యుదమితసింహధ్వజ, బహుళశస్త్రాస్త్రవిభ్రాజనూన
మరుణప్రభాడంబురాంబుజప్రియబింబ, దురుశాలకుంభకుంభోజ్వలంబు
సప్తసాహస్రాశ్వశాస్త్రాలహర్యక్ష, భూతపిశాచసంఘాతబంధ
మనిలమానసతుల్యవేగాన్వితంబు, వీరయాగోద్భవము మహాఘోరతరము
నైన రథమును సింహవాహనము నొకటిఁ, దెచ్చి రవ్వేళఁ దోడ నన్వీరిజవరులు.

చ॥ అప్పుడు రథాగమంబునకు ♦ నదులు చాల చలించె, శీతతం
దపనుఁడు గాంచె, బొందె శమనంబొగి బాడబవహ్ని, యెంతయు
న్విపులతరంగఘోషముల ♦ నిండి కలంగె బయోధులేడు, ది
గ్విషములు గంపయెందె బృథివీతల మల్లలనాడె సారెకు.

92

—* శూరచక్రుండు కుమారస్వామిని జయించ నది కరుగుట *

వ॥ అంతఁ దద్రథాహుంజై దావవేంద్రుండు సకలదనుజకృతాశీర్వాదుండును,
పటహభేరీకాహాదమహారావముఖరితహరిన్ముఖుండును, దనుజసువాసినీచక్రస్త
వాస్తారవిందవికీర్ణసుమబృందశోభితుండును, వందిమాగధసందోహపతితనిజవిరు
దావలీవిభాసమానుండును నగుచు రథచోదనంబున సారథుల నియోగించి మేరు
సంగతం బగు నీలశైలంబుచెలువునం జెలువొందుచు నిరుగెలంకులఁ గొందఱు
ఛత్రీచామరధ్వజపాణులును గొందఱు తాంబూలపేటికాపాణులును గొందఱు
గళాచికాధారులును గొందఱు గనకభృంగారుప్రశస్తహస్తులును నై చను
నిఖిలసముదృటభటకోలాహలంబు లడరం బురనీధుల గోపురమంటపంబు లల

కృమించి ప్రధానగోపురద్వారంబు సేరె; నయ్యెడ,

93

గీ॥ కూడియున్నట్టి దానవకోటులెల్ల, దనుజకులసార్వభౌముని ♦ గనిరి ప్రేమఁ
గిలకిలార్భటఁ జేయుచుఁ ♦ గేల నాయు, ధముల ధగధగఁ డీపులుఁతెఱుచుమెఱయ.

వ॥ అంత శూరుం డఖిలబలసమేతుండు గంధశుండాలఘటాగంధనివ్వందమాన
దానధారాపూరితం బగు పురపథంబువలనం జని రణాంగణంబుం డాసె; నప్పుడు,

క॥ జనమునఁ జని కొందఱు దా,నవభటు లాహేమకూట ♦ నగరము నుద్య
ద్రవమెసఁగ నిరోధించిరి, వివిధాయుధపాణు లగుచు ♦ విక్రమమొప్పుక. 96

వ॥ ఆసమయంబున మహాభయంకరాకారు లగు సురవైరులం గని బ్రహ్మవిష్ణు
ప్రముఖ నిఖిలదివిజలును మూర్ఛిల్లిరి; వీరులును భూతంబులతోడ భయంపడి;
రంత బ్రహ్మకులు కొండొకసేపునకు దెప్పిరిలి చనుదెంచి మహామహుం డగు
గుహుని చరణారవిందంబుల కెరగి యిట్లని విన్నవించిరి. 97

క॥ దుర్వారమహిమ శూరుఁడు, సర్వాండంబుల వసించు ♦ సకలదితిజులక
దూర్వహతఁ గూడి యిప్పుడు, గర్వమునక వచ్చెఁ గంటె ♦ కదనంబునకుక.

గీ॥ అతని సేనాముఖం బిదె ♦ యడ్డగించె, దేవ! తావకనగరంబు ♦ దృఢతరముగ
నమ్మహాపాపిదానవు ♦ నాజి దునిమి, కరుణఁ బాలింపు మమ్ము విక్రమధురీణ!

వ॥ అని యిట్లు విజ్ఞాపనం బొనర్చిన వారి వచనంబులు విని పరమకారుణికోత్త
ముండైన కార్తికేయుండు పవనుం బిలిచి రథం బాయితంబు గావించి తెమ్మ
నవుడు సతం డట్లసేసినఁ బార్వతీయుండు సింహాసంబు డిగ్గి, 100

క॥ బహురత్నచిత్రితంబును, మహితజవోన్నత దురంగఁమణిబంధంబుక
మహానీయం బగు రథముక, గుహుఁ డధిరోహించె సమరఁకోవిదుఁ డగుచుక. 101

అ॥ చక్రదండముసలఁశరశరాసనశూల, కులిశఖడ్గఘేటఁకుంతపాశ
శత్రుమరాది ♦ సకలాయుధంబులు, గడు ధరించి శౌర్యఁగరిమమెఱయ.

సీ॥ నవవీరులును మహాఽన్నతలక్షనీరులు, వినయంబు రంజిల్ల ♦ వేడ్కఁ గొలువ
ద్విసహస్రవాహిను ♦ లెసఁగంగ భూతంబు, లతులవిక్రమలీల ♦ నరుగు దేరఁ
బద్మగర్భాదినుఁపర్వులు నత్యంత, సంతృప్తిఁ బుష్పవర్షములు గురియఁ
గల్పంతఘనఘనాఘననినాదములను, పటహభేరీ ధ్వను ♦ ల్పరిఘిల్ల
చామరచ్చత్రకేతనఁసముదయములు, వారితార్కాతపంబులై వరుసఁజెలఁగి
వందిగణముకై వారము ♦ సందడిల్లఁ, గదనమండలి కరుదెంచె ♦ గ్రోంచభేది.

వ॥ అప్పు డఖిలభూతంబులు కూరకర్ములగు నమ్మహాదానవులంగని వెఱఁగుపడి పర
స్పరంబు భయంబు నొందుచు నిట్లనిరి. 104

కరములు శిరముల నేకముఁ, లరయగఁ జూపట్టి భీకరాకృతి నష్టఁ

త్రిరసాహస్రాండంబులఁ, బఱఁగు మహాదైత్యు లిప్పుడు ♦ పరతెంచి రొగిక. 105

సీ॥ లోకంబులన్ని పరిశ్రేయకంబు శాసింపఁ, జాలిన, నిరుపమ సాహసాఘ్య
లబ్ధభాండంబుల † నలఘువిక్రమలీలఁ, గలగింప నిపుణుల † కర్కశాత్ము
లంభోనిధులువోలె † నలరారు వక్త్రముల్, గల్గిన భీకరాః కారయుతులు
రవిచంద్రతారకాః గ్రహమార్గముల మించు, శిరముల రాజ్యు † పరుషతనులు
చటులతరవహ్నిఘనశిఖాః చ్ఛటల నెనయు, నేత్రములుగల్గిమెరయునిర్విద్రవశౌర్య
లహహవీరల నెదిరించి యాహవమున, సాహసముఁజూప నెవ్వఁడు శక్తుఁడగును?

వ॥ మఱియు భానుకోపతారకసింహముఖాగ్నిముఖయాగ్రీముఖులును, సుందోప
సుందులును, మధుకైటభులును, జలంధరమహిషాసురులును నెట్లట్లన వీరం
దలు మహాబలపరాక్రమసంపన్నులు మహాకూరులు బ్రాహ్మవైష్ణవేంద్రా
గ్నేయాద్యాయుధసమేతులు ననంతకోటిసంఖ్యాకసేనాసహితులు నై యేరికిం
దలసూపరా కుండఁ బ్రకాశింపుచున్నవారలు; తొల్లి మన మిందఱ మొక్క
బ్రహ్మాండంబునం గల దానవులచే గోలుపోయినవార మట్లగుటంజేసి యిప్పా
పాత్ములమోగిల మనకుఁ బ్రాణసంరక్షణంబు సందియం బగు; నద్దనుజనైనికుల
లోన నొక్కండొక్కండ మనసేనలం గల బలుమగలనందఱంగెలువనోపు; నట్టి
మహాబలు లెందఱేనియు ననేకబలంబులతోడం గూడికొని సమరంబునకు సమక
ట్టియుండ శిలామహీరుహంబులతోడఁ గయ్యంబుసేయు మనశక్తి వారిపై నెట్లు
గెలువనేర్చు; మహావీరుం డగు వీరబాహుండేనియు నోర్వఁజాలండని తోచుచు
న్నయది. ఇంక సాక్షాత్పరబ్రహ్మం బగు బాహులేయుండు వీరలనందఱఁ జంప
సమర్థుఁడగుటంజేసి మనకుఁ దొలఁగిసనుట కవకాశంబులేదు; కావున దావానలం
బుపైఁ బడు మిడుతలవడువునం బడి మడియవలయు నని పరస్పరంబు నుడివి
కొనుచు భూతనైనికు లొకరికొకరు ధైర్యంబులు బురికొల్పుకొనంజేయుచు
నిశాటసైన్యంబులపైఁ దలపడి రాసమయంబున,

107

క॥ సేనాధిపులును వీరులు, దానవులఁ గని యపు డణఁగెఁ † దమభుజబలమెం
తేని యని పరస్పరముం, బూనిరి సంగ్రామమునకు † భుజశౌర్యములఁ. 108

వ॥ అప్పు డింద్రాదినిలింపులు గుంపులై మురవైరిం గని యిట్లనిరి. 109

చ॥ అతిదురితాత్ములైన దనుఃజాధిపులందఱ వీరి నాజిలో
హతులనొనర్ప కిట్లు దివఃసావళిఁ బుచ్చె గుహం డదేలొకో
దితిజనగుండు శూరుఁ డనిఁ † ద్రోళ్ళు టచెన్నఁడో? సర్వదేవతా
తతికి విమోచనం బెపుడో? † తాము సుఖించుటఁ గల్గు పెన్నఁడో? 110

వ॥ దేవా ! నిజపదప్రాప్తి యెన్నఁడొకో? యేమునొడలఁ బ్రాణంబులు గలిగి యే
తత్సర్వంబుఁ జూడఁగలమే యని దైన్యంబునం బలికిన విని హృషీకేశుడు సురల
కిట్లనియె.

111

- ౧౧ నానాత్మరూపియ్యో విలు, బాత్తుడు మన కెపుడు కర్త + యాభ్యతుడునై
రక్షించు గుహాకృతిచే, నీక్షణమునఁ జంతసేయ + నేటికి మదిలోన్. 112
- ౧౨ సరిలాజావసులన్ జంటలులు విలాస బొప్పుగాఁ జూపె బా
లకుఁడై యెన్నఁడు నోమచాలనుల లీలం బంచకృత్యంబులం
బ్రోజించు న్నట వేర్వఁ జాగుహున కీప్రత్యక్షనిర్వాహణం
బాకధారంబాకొ? తుమ్మిదు నీక్షణమునం + బోద్యక్షతిం దైత్యులన్. 113
- ౧౩ సురలాక ! మీర లివ్వఁడు, నిరుపమమహిమ మఱచితిరొ + నీవున్ దివికే
శ్వర ! చూడకు నేనుబుద్ధిని, శరజన్ము మహానుభావు + జగదీశ్వరునిన్. 114
- ౧౪ పరకముఁజేసివారి ను, యీతందు మహానుభావుఁ + డిశ్వరతనయుఁ
జేతాద్భుతగుణహాసన, మేతుండై మనలఁ బోవ + నేతెంచె గృహన్. 115
- ౧౫ నగిలైయఁ గినుకకర్తన్, మిగులన్ శాపములైన + మేదినిలోనన్
జగదమునైన తూదా, దిగఁ బొడిగొన శక్తుఁ డితఁడు + దితీజుల నెల్లన్. 116
- ౧౬ ఇన్ముహును నొనర్చుతెంబకు బలం బెవ్వఁ డెఱుంగనోపు; ధృతాయధంబు లగు
భూతంబులును, బలవరాకృమసంపన్ను లగు వీరులును, వినోదంబునఁ గూడి
కొని యిప్పుడు యుద్ధంబునకుఁ జనుదెంచి నిమిషమాత్రంబున నసురులందఱం
బరిమూర్చి శూరకద్ముని సంహరింపంగలందు; మద్వచనంబులు సత్యంబు; లని
మునుందుండు నలికినఁ బురందరాదిబృందారకులు సందియంబు మాని డెందం
బుల పకలకత్తిబృందసహారకుండు సత్యజ్ఞానానందమయుండు నగు స్కందు
నిం దలంచుచుండి; రాసమయంబున, 117
- ౧౭ హావిధులతోడ సత్వర, మరుదెంచి సమస్తదివిజ + లా గుహువెంటం
బరమజ్యేషును జని రా, హరసూనుఁడు జూచి మందహాసము మీరన్. 118
- ౧౮ సర్వగీర్వాణసమేతుండై వీర బాహుశ్రీమూఖులతోడ గుహుం డా యోధనస్థలంబుఁ
జేరె; నయ్యెడ, 119
- ౧౯ భూతంబులు రాత్రింవర, వాత్రింబులతో నొనర్చె + రణ మపుడు మహీ
తాతంబులు వర్షితసం, భూతంబులు గురియుచును బ్రోగల్భిత మెఱయన్. 120
- ౨౦ ఇట్లు రణంబొనర్చి నంత, 121
- ౨౧ ఒకనో నేనానామకు, తొకనో వీరులును దనుజయోధులచే వా
రక పరిధవ మొందుచుఁ గడు, వికలత నాశాంతములకు + వెసఁ బఱచి రొగిన్.
ఆ నీర బాహుఁ డెపుడు + వేగంబ యున్నర, ధనువుఁ బూని ప్రచురఃకైర్యమెసఁగ
బాణరతులు బరహిబులు దైన్యితగినుగించి, మఱియు నారితోడఁ మార్కొనంగ.
౨౨ నమస్కంబుగాక కరాధవంబునొంది గుహునిప్రాపుఁ జేరె నప్పు డద్దురాత్ములగు
నమ్మహాశూరదైత్యులు నక్కుమారుం జట్టుముట్టి యబ్బలుం డాలంబుసేయ

శక్తుండగునేయని వచింపుచు, దండ, చక్ర, కులిశ, శూల, శక్తి, పాశ, తోమరాద్యాయుధములు వర్షింపుచు, బెడబాబ్బలిడుచు నొక్క మొగి నుర్వవశించిన,

124

—* కుమారస్వామి విజృంభించి దనుజుల దనుమాములు *—

మ॥ కని యాదైత్యులుఁ గార్తికేయుఁడు మహాఁగ్నింబైన రోషంబున
ననువు న్నజ్యముఁజేసి చయ్యన యుగాంత స్ఫుర్జదంభోధర
స్వనముల్ వోలెను, సింజనీరవము భాస్వత్ప్రేక్షిఁ గావించెఁ ద
న్నినదంబుల్విని మూర్ఛనొందె దనుజానీకంబుఁ గంపింపుచున్.

125

వ॥ ఇట్లు మహామహాంధైన గుహుండు దుర్వారంబుగ మార్వీనినాదంబు జేసి నిశిత
శిలీముఖంబుల గురిసి రక్కసుల ముక్కులుఁజెక్కులును, మూపులు వీపులును,
చాళ్ళు, వ్రేళ్ళును, శిరంబులు నురంబులును ఖండించి కొండలం జెండు నాఖండలు
విధంబున భండనమండనంబున, నఖండ ప్రతాపంబు సూపుచు,

126

నీ॥ వాలంబు లంఘులుఁవదనము ల్నురుమాడి, ఘోరకసంఘంబుఁ గూల్చికూల్చి
చక్రంబులును ధ్వజస్తంభము ల్జక్కాడి, స్వందనబృందముల్బదిపి చదిపి
గండస్థలంబులు ఁ తుండముల్బండించి, శుండాతండము ఁ ల్బండిచెంది
ఛత్రచామరములు ఁ శస్త్రముల్ బాడిచేసి, రమ్యభూషణ రాజి ఁ రాల్చి రాల్చి
ఘోరదైత్యుల శిరములు ఁ గొట్టికొట్టి, బిట్టుగ రణోర్విగుట్టలు ఁ వెట్టివెట్టి
గట్టురాపట్టిముద్దులఁపట్టి యాజి, విక్రమకీర్తిఁ జూపట్టె ఁ విస్మయముగ.

127

మ॥ ధర పాతాళము దిక్పటంబులు, వియఁద్యాగంబు స్వర్లోకము
స్థరిలోకంబును బ్రహ్మలోకమును బ్రహ్మాండోర్ధ్వభాగంబు వి
స్ఫురణన్నిండి యుమాకుమారు పటు దోశ్శుంభచ్ఛరాసారము
ల్బరిమార్చెన్ గ్రమమొప్ప సంగరకళాపాండిత్యులన్ దైత్యులన్.

128

గీ॥ తాపసామరసంఘంబుఁ దక్క గుహుండు, దానవులనిట్లు నెల్లెడ ఁ దర్పమణఁప
దచ్చిరంబులు రాహుమస్తకము పగిది, నీ చరాచరమగు జగంబెల్ల నిండె.

129

క॥ దిశిసుతఖండిత హస్తస్థితములగు మహాయుధములు ఁ శివతనయుశర
ప్రతతిం బ్రేరితములునై, హతముం గావించె బోర ఁ నసురగణంబున్.

130

వ॥ ఇట్లు నానాప్రకారంబుల దానవగణంబులు హతంబగుట ప్రథమంబు గనుం
గొని హరి బహ్మదిదేవతలు వీరసేనాధిపులు సంతోషభరితాంతరంగులైరి. మఱియు
బూర్వంబట్ల వేటొండజాండంబులనుండి చనుదెంచి నిండిన సకలదనుజులం
గనుంగొని మున్నువచ్చినదానవు లని వారు బ్రమసియున్నంతలోననదితిజల
గుహుండు విగతప్రాణులంజేసె; నట్టి యమ్మహానుభావునిం బరమామోదంబున
సురగణంబులు సంస్తవంబులుఁ జేసిరి.

131

- క॥ దివిజారులెల్ల సంగక, భువి నీర్జిత నియ్యజాండమున నాక్షణము
దవకాళ ములరీ నిండెను, జనమునఁ జనుదెంచి యసుర + సైన్యము పెలుచగా.
- చ॥ ఇట్లువిండి పాపకర్ములైన శూరకర్మునిం జేరి కోలాహలంబొనర్చుచు, 133
- మ॥ భరణిమండలి నమ్మహాసురకబంధకేగిపైఁ బాదము
ల్లరిమ వ్రేలి తడియఁగోతమహాకర్ములిను ల్లాటి స
త్వరత మ్మూరఁ భవద్విరోధి సతనిగా + దర్బం బణంగింతు మం
చు రహిం బర్చి ప్రత్యే విక్రమములుగా + జాపట్ట నెంతేనియుగా. 134
- చ॥ సకలదైవహాదకుం డగు హరకుమారుం గని యిబ్బలుందు రథ, గజ తురం
గంబు గేయియును లేక యొక్కరుండ బ్రహ్మాండంతరాగత రక్షోపీక సమూ
హంబులం బరిమార్చె నని యతని సాహసంబున కాశ్చర్యంబు నొందుచు నమ్మ
హామహా జట్టకొని దనుజనైనికులు శూరాగమనంబునకు మున్నె యీతని
సంహరించెద మని వివిధవిభిజాముఖంబులు వర్షించి రంత, 135
- క॥ భూతగణంబులు వీర, వ్రాతము సేనాధిపతులు + వారక చింతా
మాతాశయులై రెంతయు, నాతఁజే గరుగాసముదుర్గి + డగు గుహుఁడెలమిగా.
- చ॥ సారథియగు గంధహుం గనుంగొని మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు గంధీర
వచనంబుల నిట్లునియె. 137
- క॥ అనిలా ! నీ వైపుగ్గాం, జనితరసాధారణముగ నరదము నాజ్ఞ
భుజమతి నమపుము ముందట, వెరుకను బార్శ్వమున నడుమఁ వెస నెల్లెడలగా.
- చ॥ అని పర్చిన నమ్మహారథు వచనంబులు విని యనిలుందు భూనథంబుల, నదీ
సముద్రంబుల, లోకాలోకంబుల, సకలదిశల, దవ సారథ్యకౌశలంబుమెరయ,
నరదంబు సర్వరంబుగా బరవె; నాసమయంబున సకలశాత్రవ జయుం డగు
నర్హాహులేయుండు రక్కసులమూకలపై నిశితవిభిజరంపరలుపుంభానుపుం
ఖంబులుగాఁ బరవీన, నమ్మహాశరంబుల నురంబులు గాడి పోడిమిపెడి రథంబులఁ
దొలుగు రథికులును రథికుల బాసటయై వచ్చి తద్బాగాంబులు తనుత్రాగాంబు
లుచ్చిపోయిన ప్రాగాంబులు నిలువరింప నోపక వారగాంబులపై నొలుగు ధోర
ణులును, వా ధోరణులకుఁ దోడు సూపుడు పీడుంగులవోనిఁ బెడిదంపు నార
సంబుల తాకున నీరసంబులు దక్కి యుక్కెడలి కరంబులగల్గెంబులుసడలియొడలి
పొటవంబు సాలక మొల్లంబుపెడి మొల్లంబోవుచు నెత్తురు జొత్తిలఁ బుడమింబడు
రాహుత్తులును, సహాయంబుగా మొత్తంబులై చనుదెంచి పరుషతరశిరీముఖంబుల
మట్టకలకు నెట్టక నిలువలేక సామృధిలి నేలంగూలుకాల్చులంబులును, మఱియు
మ్మహామహాని సాయకంబుల తుండంబులు ఖండితంబులైన జరజరం దిరిగి ధరం
దొలుగువేదండంబులును, ముందటి పదంబులు దెగిన మెడలుఁ బెడమఱి మొగ్గ

రిలంబడు నశ్వంబులును, ఘోరనారాచంబుల సారధులతోడ, నుగ్గునూచంబు
లగుశకటంబులు నై దనుజబలంబులు వెఱచఱచి తఱచి యెందుఁబోయిన నెట
సాచ్చినఁ, దద్బలంబుల పెల్లుఁ దప్పించుకొను వెఱపు సాలక యెందెందు నుండు
దనుజయోధులు నా యోధనంబున హతులై రయ్యవసరంబున, విస్రివదుర్ధిర
జలంబులును, విదళితధవళాతపత్రఫేనంబులును, విస్రిస్తశిరోజాత శైవాలంబు
లును, విలూనపతాకమీనంబులును, విదారితహయకబంధమకరంబులును
విఖండిత శిరఃకమరంబులును, విచ్చిన్నవేదండ గండశైలంబులునుం గలిగి
రణాంగణంబు సముద్రంబుసొంపు సంపాదించె నయ్యెడ,

139

క॥ మృతదైత్య సైన్యభరమున, క్షీతితలమెల్లను జలించె ♦ శేషునితోడ
గుతుకమున సారమేయ, ప్రతతియు ఫేరువులుఁ గుణపఁపంక్తులు మెసవె. 140

గీ॥ ఉడుపభాస్కరబింబముఁల్గుడుగ్రసించు, రాహువులువోలె నెంతయుఁరహిజెలంగె
భేటయు క్తంబులైవోమఁవాటిదనుజఃకరములెంతయుబహుభయంకరములగుచు.

వ॥ మఱియు దైత్యరథాకర్షణయంత్రంబులై మహాఘోరంబులగు భూతప్రీతపిశా
చంబులు మాంసభక్షణాపేక్షం బ్రవర్తిల్లె. 142

గీ॥ అఘలజగముల వ్యాపించె ♦ నస్త్రచయము, నస్త్రవేగంబుకంటెను ♦ సతిశయముగ
బటురయంబునఁ బవనుండు ♦ బరపెరధము, దరమెగుహువిక్రమంబెన్నఁధాతకైన?

వ॥ ఇట్లు తద్రథవేగంబును, శరాసనపాటవంబును, సారథ్యకౌశలంబును, గినుం
గొని యిది మహాముహూం డగు గుహుని సామర్థ్యంబో, సారథి నైపుణ్యంబో
లేక శస్త్రాస్త్రమహిమంబో యని బ్రహ్మవిష్ణుప్రముఖు లగు వియచ్చరు
లచ్చెరువందిరి. 144

క॥ ఈకరణి గుహుండు దైత్యా, నీకముఁ బరిమార్పఁ గుణపఁనివహము రుధిరా
స్తోకప్రవాహములు భూ, లోకంబును మఱియు నురగఁలోకము నిండె. 145

వ॥ ఇట్లనేకకోటిసంఖ్యాకులును, మహాభయంకరాకారులును నగు దనుజవీరులు
హతు లగుచుండ, నవ్వేళ మఱియు వేఱొండు బ్రహ్మాండంబులవల్లనుండి
మఱలఁ బూర్వంబట్ల సర్వాయుధపాణులును, సమరాంగణభయంకరులును నగు,
నసురు లరుదెంచిన వారి నాక్షణంబ గుహుండు రోషభీషణుండై పరిమార్చె.

క॥ ఈరీతి మాటిమాటికి, నారాక్షసు లరుగుదేర ♦ నాజఁ దునిమి వే
మారు కుమారుఁ డజాండ, ద్వారంబును గప్పె విశిఖఁతతులం గినుక. 147

వ॥ అంత మార్గాభావం బగుటజేసి నిశాటవర్గంబు నిర్గమింపక నిలిచె నజాండభిత్తి
పర్యంతంబు గతప్రాణులగు నసురులకుణపంబులు పర్వతంబులట్ల తదీయర క్తంబు
లర్ణవంబులుంబోలెఁ జూపట్టె. 148

—* కుమారస్వామి ఫాలనేత్రంబుచే రాక్షస శవంబుల వశించుచుండెను. *

గీ॥ కుగవశైలంబులఁ గాంచికొమరుసామి

మందహాసంబుచెలువొందఁమహిమమెఱయ

ద్వాదశద్వైశాగ్నికీలల + దానినెల్ల

భస్మములుకేసె దుర్వారఁపటిను మీర.

149

వ॥ అంతః బూర్వప్రకారంబున నవకాశం బెల్లెడలంగల్లె; దానహరిబ్రహ్మదీపకల
దేవతానకరంబులు సర్వసుపర్వాగ్రగణ్యం డగు సుబ్రహ్మణ్యమహామహాశక్తు
నానందించి రుధిరాల్లవపరిపుతంబుగా నీ దురాత్ముల వధించినేతానలంబున
భస్మీభూతంబులంజేసె, నింక నమ్మహామహునకు శూరపద్ముసంహారం చేసి
భారంబని పరస్పరంబు నుడివికొనుచుబ్రహ్మిల్లి స్తుతిశతంబు లొనర్చి; రంత, 150

గీ॥ శూరపద్ముండు కోపవిస్ఫురణ మెరయ, శివకుమారు నెదిర్చి భక్తిచెమిగుల
నద్దురాత్మునిచటులతరాగ్రహంబుఁ, గడలుకొనఁగా నెదిర్చె శ్రీకంఠసుతుఁడు.

వ॥ అంత ధైర్యవల్లభుం డగు శూరుండు గుహున కిట్లనియె.

152

క॥ పరమేశ్వరుఁ డగు శంకరు, వరమహిమంబునను నా కనినధ్యత దనరున్

బరులెవ్వరేని వాతో, దురమొనరించినను బొందుదురు పరిభవమున్.

153

వ॥ అనిన విని కుమారుండు గంభీరవచనంబుల నిట్లనియె.

154

క॥ పాపినినీతో నే నే,లా పలుకఁగఁ గరుణ మత్కలంబుమ త్వత్పా

ణాపహతిఁ జేయకుండుట, నూపల్బురు గర్వమహిమ + సూ పెద విటులన్.

155

వ॥ ఇప్పు డన్మద్యలపరాక్రమంబులు సూదుమని పల్కినఁ బాపాత్ముం డగు దాన
పుండుఁ గోపంబు దీపింప నున్నతం బగు శరాసనంబుఁగొని గొనయంబెక్కించి
యు క్కెసంగ బిడుగులువోలె బెడిదంపు టంపగములు గుహానైన్యంబులఁజే
బటవె.

156

క॥ సేనాపతులును వీరులు, నానాభూతములతోడ + నారాచంబుల్

చాచుపై నొక్కమొగి న, నూనప్రాధిమను గురిసిరున్నతపటిమన్.

157

క॥ శూరవిముక్తశరంబులు, వారించి తదీయబాణ + వర్షంబు గడున్

భూరలగంబుగ దాఁకెను, వీరవ్రాతంబు భూతవితతి వరుసన్.

158

వ॥ అప్పుడు కొందఱు విచారితశకలాయుధులై పలాయనంబు నొందిరి. కొందఱు
మూర్ఖులగుటచే బెడిది.

159

అ॥ వీర బాహుముఖ్య + వీరులు గొందఱు, భూర బాణతతులు + గురిసి రపుడు

రాక్షసాధివాధు + వక్షస్సులంబును, దాకి యవి యకుంతిలంబులయ్యె.

160

క॥ భూరీశర బాహులుండగు, శూరుండు కోపమునఁ బరపె + శుంభచ్చరమల్

వీరులు మిఱియును బరసిన, దారుణశరములను మునిమెఁ + దద్దయుఁ గడిపెన్.

వ॥ ఇట్లు తునిమి మఱియును ననేకశిలీమూఖులును దద్రుభంబులును ధనువులును విదళితంబులు గావించి బాహువక్రోమూర్ఖులును బరశ్మతశిలీమూఖులును బహుమహాభీలంబుగాఁ గోలాహలం బొనర్చుచు నలుగడలం దిరుగుచు వీరవరుల భంజించె.

162

గీ॥ రక్షధారాప్లుతాంగులై † రణములోన, విగళితాంబు లగుచు † నవ్వీరులెల్ల వెఱచి పఱచిరి దెసలకు † వీరబాహుఁ, డదియుఁగన్గొని బహుకోపమడర మదిని.

వ॥ ఎదిరించి రాక్షసుని రథంబును, శరాసనంబును, గరవాలంబును ఖండించె. 163

క॥ పరిసరగతుఁ డగు వీరుని, సురవైరి యమర్షమడర † శుంభత్పటిమృగ గరతాడనమున జదిపిన, ధరణిం బడి మూర్ఛనొందెఁ † దద్రు నతండున్. 164

వ॥ అంత శూరుండు దూతహాసనంబు శూరులకు యుక్తంబుగా దని యతని పాదంబులు కేలంగీలించి గగనతలంబున కెగయవైచిన నతం డాకాశపథంబుననుండి నిమేషమాత్రంబున విగతమోహుండై గుహాంతికంబు సేరె; నంత, 165

—* కుమారస్వామి శూరపద్మానుబుల యుద్ధము *—

మ॥ ఉరుశౌర్యుండు సురారినల్లభుఁ డమఃస్వోత్కర్షము స్మరఁగా గరిమన్ శ్రాంతిగిరిద్రోసన్నిభము నుగ్రంజైన కోదండమున్ బరఁగ న్బాని మహాభయంకరముగా † భాస్వద్గుణారావముల్ విరచించె న్లగనావనీతలములు † స్వేమారు గంపింపఁగన్. 166

వ॥ అంత గుహుండు మున్ను హరిబ్రహ్మాదిసంహరణసమయంబున బ్రహ్మాండ పర్యంతప్రవర్ధమానం బగు కైలాసంబుకంటె మహోన్నతం బగు నొక్కబాణాసనంబుం గొని సజ్యంబు గావించి యనంతకోటివజ్రాభీలరవంబులుంబోని మహారావం బడర గుణాస్ఫులనంబు సేసె. 167

ఆ॥ అంత శూరపద్మఁ † డతకాకారుడై, కోపవహ్నిశిఖలు † ఘూర్ణిలంగఁ బ్రళయకాలమేఘఁపటలంబు విధమున, భయదరవ మొనర్చెఁ † బటుతరముగ.

వ॥ పవనునిం బోలె నత్యంతజవంబులును, నగ్నికరణి నతిదాహకంబులును, నంతకు పగిది మహాసంహారకంబులును, మేరుప్రముఖవిదారకంబులును, బ్రహ్మాండభేదకంబులును, త్వేడజ్వాలాభీలంబులును, సకలజగద్వ్యాపకంబులు నగు శరంబులు కోటి దశకోటి శతకో నుట్యర్బుదంబులుగా వర్షించిన, దేవగణంబులు భయభ్రాతంబులై సత్వరంబుగాఁ జని కరుణావర్ధిష్టుం డగు విష్ణువుం నేరి శూర శరసారవిత్రిస్తుల మగు మాకు నిలువ శరణం బెద్ది యని ప్రార్థించిన హరియు సురలకు నుత్తరం బిచ్చు నంతలోన, 169

క॥ శరజన్ముని శస్త్రావళు, లురుతరగతిఁ దచ్చరమ్ము † లొగి ఖండించెన్ సురలవియును గనుఁగొని భా,సురముగ హర్షించి రెలమి † సుముఖతఁడనెన్.

- క॥ శూరుడు మణియు నుబక, నార బులు గుహాభరణములు వర్షించెనుడున్
ధీరత నతఁ డవియన్నియు, నారకములును సేసె * విశేషకౌర్యమునన్. 171
- వ॥ మణియు నేమనూహింపఁబలులు దానై న్నగుడించిన నతఁడు తద్వలంబు
తెల్లను సఫలంబులైనను విఫలంబులు గావించి, ద్విసహస్రవిశేషంబుల నన్వ
హించెనై బటపిన, 172
- క॥ ద్విసహస్రశిలీముఖముల, ననన్యవేదితఁ డన్యరముల * నడచి నిశాత
ద్విసహస్రశరంబుల మణి, యనురవయిం బటపె గుహం దుఃఖదగ్రస్థాన్. 173
- వ॥ నిశాచరేందుగిండును తోడన ద్విసహస్రమహావిశేషంబులఁ డదీయనారా
చంబులు ఖండించి, శేషభాగిసమేతంబుగా నశేషభూమండలంబుల గ్రీక్కడల
సింహనాదం బొనర్చుచు, ననంతకోటిసహ్యాకంబు లగు శరాసీకంబులు వర్షిం
చిన షణ్ముఖుం డవియన్నియు ననుమన నుపేక్షింపెన్; నిష్క్లంబునవును బరస్పర
విదారణంబుల దారుణంబుగాఁ బోరిరి. 174
- మ॥ అపు డన్యోన్యసహస్రశుక్తననముఃద్యద్విహ్నికీలంబు ల
భ్రమదం బంటు వియన్నదీముఖసరిఁ త్పాథోఘలున్ శోషిలన్
విపులస్త్రీములవారిబాహుఃబలము * వీక్షించి యవ్వీరల
క్షిప్త పురస్థిను వసించె నెవ్వరి నహో * చేపట్టె దంచు క్షణన్. 175
- వ॥ అపుడు వారి గాత్రంబులు శరవిద్యంబులై శత్రుగోచరంబులుగాకుండె; నంత
శూరపద్మండు మహాసాహసంబున నమ్మహారథకు రథధ్వజంబులు భగ్నంబులు
గావించి సింహనాదంబు లడర శంఖంబులు పూరించుచు మణియు, 176
- క॥ అతిఘోరము తా శరములు, దితిసుతపుంగవ్రుడు గురిసె * ధీరత నగజా
సుతుడును దన్నారాచ, వ్రతతులఁ దనుమాడె భుజపరాక్రమ మొప్పున్. 177
- వ॥ వెండియు గుహండు విశిలేంబు లగు సప్తవిశేషంబులు సంధించి యద్దానపేందుగిని
రథతీతనంబుఁ దునిమి నముద్రంబునం బడవైచె; నంత, 178
- గ॥ భూతగణములలోనుండిఁ భూరిబలుఁడు, భూనుకంసాఖ్యుఁడగుదెంచిఁ భవ్రునిమహిమ
తేయుముఖముల శంఖము * త్వేయునొత్తె భూరిఘోషంబునిండారఁ భూనభముల.
- వ॥ అమ్మహారావంబు బ్రహ్మాండభిత్తిఁ బ్రతిధ్వచు లీనుచు, సర్వనిష్ఠోషంబుల
నాక్రమించుచు ననేకయుగవర్యులం బెడతెగక వ్రోసె; నప్పుడు హరియు
సంతోషంబునం బొడలుచుఁ బొంగ జన్మంబు పూరించె. 180
- క॥ అమరగణప్రాక్రతులై, యనురగ దహనుండు కుక్కుటాకృతి యగుచున్
గొమతోప్పుఁ గొమరుసాదికి, సుమహితరథతీతనమునఁ జూపట్టెఁగడున్. 181
- వ॥ ఇట్లనలుండు తామ్రమాదంతై వ్రశయఘనాఘనంబునోరె మహాధ్వనింజేసె;
నప్పుడు హరిబ్రహ్మాది సకలదీపిదగణంబులు సంతృప్తమనస్కు లగుచుఁ గోలా
హలం బొనర్చి; రాసమయంబున, 182

గీ॥ అమృతాంశ్వనియామింది॥ మతీకురాత్పుం, జనురవా ఘండుమత్కృషీ॥ యందునుండి
నిర్వరాఘంబుదనమ్రోల॥ నిలిచియును, చలులకోలాహలాంబులు ॥ సలుకనగునె?

వ॥ ఇప్పు డీ వేల్పుమూకలచేకణించి బాలునాంబుల దూలించెదగాక యన్వ్రతినఁ
బన్నిరగఘంజై నభస్సలగుతుం జగుచు దేవతల నుద్దేశించి కోపంబున
శరవర్షంబు పుంభీభూతంబుగా వర్షించె; నట్టియెడ, 184

క॥ విశిఖంబులవియుఁ దోడచ, విశకలితంబులుగఁజేరి ॥ వినుపిక్కి నా
శశిధరసూనుం డరదము, గుశలతతోఁ బటపె దైత్యకుంజరుమీఁదన్. 185

వ॥ ఇట్లు నభంబునకుం జని మహామహూంజైన గుహూంబు దేవతల కభయంబొసంగి
కొఁడొకదూరంబున వారి నునిచిన వాడు గుహూహలంబునఁ దదనుజ్ఞ నట్ల
యుండిరి. 186

క॥ మ్రోలను శూరుండు గని గుహు, నైలింపగణంబు వారె ॥ నాశరములకున్
బాలిశుండు నిలిచె నెదుటను, హా లెస్సయ్యె న్నదీయ ॥ మగు బల మిచ్చటన్. 187

—* శూరుండు కూమాచర్పించుతో మామాయున్ మొరరించుట *—

వ॥ అని చింతించి నిర్వరారి దారుణంబు లగు నారాచంబులు నిగుడించినఁ గుమారుండు
బ్రత్యస్త్రంబుల నవియుం మమురుసేసె; ని ట్లవ్వీరుజీరువురు నరదంబుల పవన
జవంబునకుఁ గులాచలచక్రంబుకరణి రాశిచక్రంబుఁబోల్కి పరిభ్రమింపం
జేయుచు నిమేషమాత్రంబునఁ బాతాళంబును, భూనభంబులును, శైలసాగరం
బులును, స్వర్గంబును, బ్రహ్మాలోకంబును, చక్రవాళంబును, తపోలోకంబును,
బ్రహ్మాండకటాహంతంబును, సకలదిశలును దాసి చలంబు బలంబు వాసిం
జేసి యలపుసాలపు తెలుంగక పోరుఘోరంబుగా నలిపి; రయ్యెడ, 188

క॥ జలధులుఁ గలగె న్నేదిని, చలియించెన్ మమురు లయ్యె ॥ శైలములెల్లన్
జలజభవాండకటాహము, దళితం బయ్యెన్ ధరిత్రీ ॥ దారలు మల్లెన్. 189

ఆ॥ శూరపద్ముండపుడు॥ శూరతమెఱయంగ, ఘోరశరచయంబుఁ ॥ గురిసెఁ గడిమి.
ప్రళయకాలదహన ॥ బహుకీలలవిధంబు, నిబిడిమగను బెగడె ॥ నిఖిలదిశలు.

వ॥ మఱియుం బలుమారు నస్పాపాత్ముండు బరశుకులిశముద్గరముసలశక్తితోమరపరి
ఘలాంగలభిండివాలశూలాద్యాయుధంబులఁ బ్రయోగించె; వానినెల్ల గార్తి
కేయుండు వాయుదేవతాకంబు లగు నస్త్రంబుల దునుమాడి వాడిగల పదు
నాలుగు బాణంబుల రథాశ్వంబులఁ బఠియెచ్చె; నప్పుడు, 191

క॥ దళితరథాశ్వంజై ఘన, బలుఁ డా దానవుఁ డనేక॥ బాణవాగ్రతం
బుల నిగుడించె గుహునిపై, విలసత్క్రోధానలమున ॥ విపులస్మితుఁడై. 192

మ॥ హరసూనుండు తదస్త్రసంఘములఁ బోగి॥ ద్యత్రౌఘి ఖండించి ని
ఘ్నరబాణంబులు దైత్యుపైఁ బటపినన్ ॥ శూరుండు దత్సయకో

త్కరము యోడనఁ ద్రుంచె సంతస ముద్ధఁగ్రస్థుఁడై షడ్వక్త్రుఁడౌ
శరుబాహుద్వయి భాసురాంబకసహస్రం బేసె నుగ్రంబునన్.

వ॥ ఇట్లుసిన మహాపలకర్మశేంబు లగు నతని బాహులం బడి యయ్యత్త్రంబులు
పర్వతంబులవయి గురియు వర్షధారలువోలె నిరర్థకంబు లయ్యె; నయ్యె,

క॥ శూరుం డనుపసుకాద్రా, కారుండై రెండువేలఁకాండంబులు దో
స్సారపౌఢ్రిమఁ డనరఁ గు, మారుభుజము లేసి యార్చె • మహి కంపింపన్. 195

వ॥ అమ్మహాసాయకంబులు దేవనాయకుపైఁ బడి భస్మీభూతంబు లయ్యె; నట్లుగఁబు
గనుంగొని దానవేంద్రుండు రాదోద్రోకంబునఁ గనలుచు నతని కిరుగడల
నురవణించు భూతసేనాధిపవీరగణంబులపై ననంతంబులయిన నిశాతశిలీముఖ
బులు త్వరితగతిం బఱపె.

196

క॥ అమితపరాక్రమధుర్యుం, డమరచమూవల్లభుఁడు దదంబకచయముల్
దుమురుగఁ జేసి సహస్రాస్త్రముల నతనివిల్లుఁ దునిమె • దారుణభంగిన్. 197

క॥ దనుజవరేణ్యుం డప్పుడు, ధనువొండు రయంబ పూని • తా రథమువయి
జని యాకసమున నెలకొని, సునిశితబాణముల నేసె • సుబ్రహ్మణ్యున్. 198

వ॥ అప్పుడు గుహుం డంబరంబునకుఁ దోడనచని యతనితోఁ దలపడియె; నంత శూ
రుండుఁ గయ్యంబుసేయువాడవోలె నందుండి మగుడ మాయావియై దేవసేనా
విభు వంచించి నిమిషమాత్రంబున మహితలంబున కరుదెంచె.

199

క॥ శరజన్ముండును తోడన, ధరణీతలమునకు వచ్చి • దానవుతో భా
సురశౌర్యోన్నతఁబోరెను, దురితాత్ముం డనురుఁ డంత • దుర్దాంతగతిన్. 200

వ॥ పాతాళంబు, బాఘోధియుఁ, జక్రవాళంబును, మేరునగంబును, దిక్పాలనగరు
బును, బ్రహ్మవిష్ణులోకంబులును మాయావియై సొరిదిఁ గ్రమ్మరిన, 201

క॥ అందందు రయమునం జని, యిందుకళాధరతనూజుఁ • డెలమిని జయ మి
పొందఁగ నిశిచరుతోడ న, మందపరాక్రమము నెలఁగ • మార్కొనిపోరన్.

ఆ॥ అండభిత్తిహత్తి • యసురుండు మఱియును, విశిఖవృష్టి గురిసె • విక్రమించి
యచటి కాక్షణంబ • యరుదెంచి శివసూనుఁ, డతని రథముగూల్చెనగంబకముల.

వ॥ అంత వేతొండు రథం బెక్కి శూరపద్ముం డనంతశిలీముఖంబుల బ్రహ్మాండబిల
విధాయకంబులైన శరజన్ముని శరవిసరంబులఁ దునుమాడి, పూర్వంబట్లమార్గం
బొసంగ నజాండాంతరంబులనుండి దనుజవ్రజంబులు మొత్తంబుగా గంతు
లేయుచు నరుదేరఁ జూచి బ్రహ్మాదిదేవత లాత్మగతంబున,

204

క॥ హాలాహలపుంజంబో, కోలాహల మడరవచ్చు • కులిశవ్రజమో
కాలాగ్నిధూమతతియో, యాలోకింపఁగ ని దేమి • యద్భుతమొక్కో? 205

వ॥ వెండియు బ్రహ్మాండకటాహబహిర్జలప్రవాహంబులో యని మనంబున వి

క్రించి భయభ్రాంతులై హరిబ్రహ్మాదినిఖలసురలు దిగంతంబులకుం బరచు
నంతలోన నదైత్యభటులు పరాక్రమోద్భటులగుచు నత్తారకాదిం జట్టుకొని
కట్టలుకఁ బెట్టిదంబు లగు శరంబులు గురిసిన, 206

క॥ మందస్మిత మెనయఁగ సుర, బృందాఫేశుండు గుహుండు ♦ భీషణపటిమన్
బృందారకపరిపంథుల, నందఱఁ గోపాగ్నిశిఖల ♦ కాహుతి నొసఁగెన్. 207

వ॥ ఇట్లు పల్మరు నరుగుదెంచు నిశాచరబలంబులఁ గోపవీక్షాగ్నిశిఖల దహించి
యఁ, జలం బుడుగక మఱియు గుహుండు చక్రదండముసలపరశుకరవాలంబులఁ
గొని సకలాజాండంబులం గల మహాబలు లగు దైత్యుల మదాజ్ఞ వధింపు మని
యప్పుచాయుధంబులఁ బఱపిన నవియు ననంతకోటిమార్తాండవిరాజమానంబు
లు మహారావఘోరంబులు నగుచు నజాండంబులు సొచ్చి యచ్చోటనుండు
రాక్షసతతుల హతంబుఁ గావించె; నట్లగుటం గని శూరుండు మనంబునం గన
లుచు సర్వసహారకంబును, సకలచక్రాధిదైవతంబు నుగు చక్రింబు నిర్వక్ర
పరాక్రమధౌరేయుం డగు నబ్బాహులేయుడైఁ బఱపిన, 208

క॥ శరసంభవుఁ డాచక్రముఁ, బరగం గై సాచి కొనియెఁ ♦ బ్రిత్యస్త్రాగో
చర మగుటం గని దనుజే, శ్వరుడుం బరితాప మంది ♦ వారని కినుకన్. 209

వ॥ మాయావి యగుచు ననేకరూపంబులు ధరించి యద్వరాత్ముండు వహ్నిసంభ
వుతోఁ బవరంబుసేయ సమకట్టిన, 210

—* కుమారస్వామి శూరుని మాయను హరించుట *—

క॥ నానారూపయుతుం డగు, వానిం గని నగుచు దివిజఃవర్యుండు వేగన్
జ్ఞానాస్త్రంబు నిగుడ్చినఁ, దానన్ గతమాయుఁ డగుచు ♦ దానవుఁ డలుకన్.

వ॥ ఒక్కండ నిలిచె; నంత హరిబ్రహ్మాదిసకలనిలింపులు హోష్తోత్కషణంబునఁబువ్వు
వక్షణంబులుఁ గురియుచు గలకలధ్వనులఁ జెలంగి; రయ్యెడ, 212

క॥ శూరుం డజాండ మవ్వలఁ, జేరి రణోద్యోగి యగుచుఁ ♦ జేరెను గుహునిన్
ధీరుండు సేనానియు దో, స్సారత రాక్షసు నెదిర్చె ♦ శౌర్యం బెసఁగన్. 213

వ॥ ఇట్లు గుహుండు నజాండాంతరంబునకుం జని దానవేంద్రునితోఁ బోరు ఘోరం
బుగా సలిపె; మఱియు నందుండి వేచొందు బ్రహ్మాండంబునందు నమ్మహాభుజ
లిరువురు ననన్యాయదృశం బగు జన్యం బన్యోన్యం బొనరించిరి. 214

క॥ ఈరీతి నబ్జజాండము, లారూఢిగఁ జొచ్చి కడిమి ♦ నయ్యిరువు రొగిన్
బోరఁగ నది గని భయమున, వారిజగర్భాదివిబుధఃవర్గం బెల్లన్. 215

వ॥ హరిం గని యిట్లనిరి. 216

క॥ గరుడధ్వజ! శూరుం డిత, డరయఁగ మాయావి దుష్టుఁ ♦ డతివంచకుడై
సురవిభు సుబ్రహ్మణ్యుం, దురమునకుం బిలిచెఁ బెలుచ ♦ దోర్గర్వమునన్. 217

వ॥ తద్వచనంబులు విని దేవదేవుడైన గుహుండు నజూడాంతరంబునకుం జనియె;
నందుఁ బాపకర్ముండు నతివంచకుండు నగు నద్వైతేశ్వరుని గన్గొనియెనో లేదో
కని దురం బొనర్చునెడ జయం బెద్దెసం గల్గునో యెఱుంగము; మనంబున సంది
యంబు మహాభయంబు నయ్యెడు; నని పల్కిన, 218

క॥ వారివచనములు విని మధు, వైరియుఁ దలపోసి గుహుని వైభవమహిమన్
భూరి కుతూహలయుతుడై, సారసుధాఫణితిఁ బల్కె ♦ సవభుక్తతితోన్. 219

క॥ సురలార! వినుఁడు సాక్షాత్పరశివుఁ డాషణ్ముఖుండు ♦ తస్య బరయన్
శరవిద్యాకౌశలమునఁ, బరగు మహాబలుఁ డతండు ♦ ప్రాణి దలిర్పన్. 220

ఆ॥ దేవవిధుని మహిమఁ ♦ దెలిసియుండిన మీకు, సందియం బిదేల ♦ డెదమందు?
నిఖిలపద్మజాండఁ నివహముల్ గ్రుమ్మరి, వచ్చు సత్వరముగ ♦ వగవ నేల? 221

వ॥ అని యిట్లూరడిలం బల్కిన వారివచనంబులు విని సురలు ముదంబునం బొడలి;
రంత తొలపవచ్చుండు సకలాజాండంబుల మహాఘోరంబుగా సంగరం బొనర్చి
మగిడి నిజపురంబు సమీపంబునకుం జేరి కార్తికేయుఁ గయ్యంబునకుఁ బిలిచిన,

క॥ వీరమహేంద్రపురంబును, జేరి గుహుం డంత దనుజసింహునితోడన్
బోరికిఁ దలఁపడె నప్పు డు, దారభుజావిస్ఫురత్ప్రతాపప్రాణిన్. 223

వ॥ ఇట్లు తలపడినం గనుంగొని దానవ సైనికులు రోషావేశంబున బాణవర్షంబులు
గురియుచు గుహునిం జుట్టకొనిన, 224

క॥ మందస్మితముఖుడై గుహుఁ, డందఱఁ దెగటార్చె నాజి ♦ నాక్షణమందున్
నందకధరముఖ్యామర, బృందం బవ్వేళఁ గురిసె ♦ విరుల ముదమునన్. 225

వ॥ అంత శూరుండు హతులైన నిజసైనికులను సైన్యంబులతోడ సమీపగతుం
డగు షణ్ముఖుం గని శోకాకులుం డగుచు నేమిసేయం గలవాఁడ నని కొంత
తడవుఁ జింతించి, 226

క॥ తన జనయిత్రీ స్నాయచు, ననవధికతపోగరిష్ఠ ♦ నాక్షణమందున్
మనమునఁ దలంప నదియున్, దనయునికడ కరుగుదెంచె ♦ దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 227

వ॥ ఇట్లు దెంచిన తల్లింగని కూర్మికొమరుం డగు శూరుండు పదంబుల కెఱిగి హతు
లగు నిద్దమజల మఱల బ్రదికించు మని ప్రార్థించిన నమ్మాయ తనూజాతున
కిట్లనియె. 228

గీ॥ కార్తికేయుండు దలఁప సాక్షాన్మహేశుఁ, డతని నిందింపవచ్చు నేయదియటుండ
నన్ముదుర్తులు విన కింత ♦ యతనితోడఁ, గయ్యమునకుఁ దొడంగితి ♦ గర్వనిష్ఠ. 229

వ॥ అది గావున నన్నితండు శత్రూయుధంబున సంహరింపంగలఁ; డది యట్లుండ
నిమ్ము; హతులైన దైత్యుల బ్రదికింపవలయునేని సముద్రంబులో సుధామయం
బుగు మందరాచలంబు గలదు; దానిం గొని తెచ్చినఁ దద్వాయుసంస్పర్శనం

బున నిమేషమాత్రంబున మృతులెల్ల సజీవితం లగుదు; రని చెప్పి యమ్మాయ
చనియె. 230

క॥ శూరుఁడు తద్వచనము విని, భూరి కుతూహలము దనరఁ బ్రోన్నత మగు కం
క్షరవహహన మెక్కి యు, దారత సురలోకరథముఁ బదఁ గని పల్కెన్. 231

—* శూరపద్ముఁడు చచ్చినరాక్షసులనందఱు బ్రదికించుకొనుట *—

ప॥ నీవు సత్వరంబుగా సాగరంబునకుం జని సుధామందరనగంబుం గొని తెమ్మనవుం
డదియు నట్లు చని యప్పర్వతంబు శీఘ్రంబుఁ దెచ్చిన నయ్యనసరంబున శూరపద్ము
పుత్తు లగు భానుకోపప్రముఖులును దత్సోదరులు సింహవక్త్రాదులును మఱి
యుం దక్కిన రక్కసులును దత్పవనంబు సోకినమాత్రంబున నిద్రమేల్చెను
నట్లు లేచి, యిదేమి యుద్ధస్థలంబువలె నున్న దని శంకుచు, ఘోరంబుగాఁ
గోలాహలంబు లొనర్చుచు, 232

క॥ పరిసరపతితాయుధములఁ, గరముల సంధించి వేగఁ బయ్యంబునకుం
దొఱకొను నాత్మీయులఁ గని, పరమానందమున శూరపద్ముం డుండెన్. 233

ప॥ అంత నింద్రలోకరథంబుఁ గనుంగొని బహుకరించి నిఖిలదివిజుల నిందించిన
నదియు దూరంబునం గని మహాభయాన్వితులై యింక వీరి బాధ తప్పె నని
యిదియె మనకుఁ బదప్రాప్తి యని పల్కి తమతమ యాయుధంబులు విడిచి
నిజపదంబులపై నిరాశులై కొందఱు చక్రవాకరూపంబులుఁ, గొందఱు
మయూరాకృతులుఁ, గొందఱు హంసపారావతశుకపికాద్యాకృతులు ధరించి
దిగంతంబులకుం బరచి; రాసమయంబున వీరులు భూతసేనలు సేనాధిపతులు
నడలుచు; నత్యంతచింతాసాగరంబున బిట్టు మునింగిరి. 234

చ॥ అది యఖిలంబు జూచి దరహాసవిభాసురవక్త్రపద్ముడై
సదయుఁడు గార్తికేయుఁ డురుశౌర్యధురీణుఁడు నిల్చె నచ్చటం
బదపడి శూరు నాజ్ఞ బహుపాపులు సింహముఖాది శూరులుం
గదిసిరి వణ్ముఖున్ శలభకాండము చిచ్చునుబోలె నుద్ధతిన్. 235

ప॥ ఇట్లు కవిసి యద్దురాత్ములు నిశాతవిశిఖంబులు గుహుపైఁ గురిసిరి. 236

గీ॥ వారియాటోపములుగాంచివీరులెల్ల, భయమునొందిరిగుహుఁడంతఁ బాశుపతము
విమతగర్వాపహరమును పేగఁదొడిగి, పటపెరణభూమి దానవప్రతతిమోద.

ప॥ అదియు నుదీర్ణసర్పంబు నుత్పాదితకులిశంబు నుద్భూతవిషంబు నుదయదనంత
రుద్రవినిద్రితంబు నుజృంభితదివ్యాస్త్రంబు నుచ్చావచజలధికల్లోలజాలంబు
నుద్ధూతప్రళయకాలానలకీలంబు నగుచు నరుదెంచి తదస్త్రంబుల నిమిషమా
త్రంబునం దునుమాడి యప్పర్వతంబును జార్ణంబుజేసి దానవులనెల్ల నొక్క
పెట్ట నిర్మూలనంబు గావించి మఱి నిలింపసేనాధిపతిపాణితలంబునొందె; నా
సమయంబున, 238

- క॥ శూరుం డొక్కడ నిలిచె ను, హాళిమండలమునందు ♦ నది గని దివిజుల్
శౌరికమలాసనులతో, భూరితమం బగు ముదంబు ♦ బొందిరి మదిలోన్. 239
- వ॥ అంత శూరుం డుత్కటకోపాటోపంబునఁ గనలుచు వికటభూక్కుటికుటిలేన్
ఘండై యండ్రలోకరథంబుం గని వీరులను సకలభూతంబులను సేనాధిపతుల
గని చని యండగోళంబున నిలిపి కాచికొని యుండు మని యానతిచ్చిన, నదియు
నతిజవంబున వారినండఱి మోహకాగ్నితులం జేసికొని పోయి యచ్చట నుంచి
కాచుకొని యుండె; నంత, 240
- అ॥ శూరపద్మఁ డపుడు సుప్రీతుఁ డయ్యెను, వేల్పులెల్ల దుఃఖవివశులైరి
సదయవ్యాదయుఁ డద్రుజాతనూభవుఁ డాత్మ, సకలమదియు నెఱిగి సత్వరముగ.
వ॥ అనేకంబు లగు మహాస్త్రంబులఁ బ్రయోగించిన నవి యతిరయంబునఁ జని తద్ర
థంబు లగు వారి మేల్కొల్పి యరదంబుతోడ నగ్గుహాంతికంబునకుం గొనితెచ్చె
సిమేషమాత్రంబున, 242
- అ॥ అంత రథము డిగ్గి ♦ యవ్వీరపుంగవుల్, సైన్యవరులు భూతసంతతీయును
కార్తికేయుచరణకంజంబులకు మొక్కి, ప్రిణుతఁజేసి రెలమిధక్కిదనర.
వ॥ అయ్యవసరంబునఁ బరమాత్ము డగు నప్పార్వతేయుం డారథంబుం గని నీవు
దురాత్మకుం డగు దానవునిచెత కరుగవలదు; ఇందె వసింపు మని పల్కి-న యిం
ద్రలోకరథంబు సంస్తంభించె; నంత, 244
- క॥ శూరుం డది కని కనలుచు, నారాచంబులను గురిసె ♦ నగజాసుతుపై
ధీరత గుహుఁ డవ్వాని వి,దారించె శరాళిఁ గురియఁ ♦ దద్దయుఁ గురిసెన్. 245
- క॥ దానవుఁడు గుహుని శస్త్రవి,తానము దళితముగఁ జేసి ♦ తత్సారథి నెం
లేని శితాశుగవితతుల, నో నాటఁగ నేసెఁ గడు ననూనప్రాధిక. 246
- వ॥ తదీయాస్త్రఘాతంబులఁ బవనుండు రక్తసిక్తాంగుం డగుచు రథచోదనంబునందు
నశక్తుండై మొల్లంబుఁడక్కి నొల్లంబోయె; నయ్యెడ, 247
- క॥ కని యదియుఁ గార్తికేయుఁడు, దనుజుని గార్ముకముఁ దునిమె ♦ దారుణశరశ
స్త్రవికాయంబుల నంతట, ననుపమశౌర్యుండు శూరుఁ ♦ డతిరోషమునన్. 248
- అ॥ సింహవాహనంబు ♦ శీఘ్రంబ డిగి శూల, మఖలిరిపువిఫాల ♦ మలరఁ బూని
ఘోరతరముగాగఁగోలాహలముఁ జేసి, కొనుచు నరుగుదెంచె ♦ గుహునిమీఁద.
వ॥ అప్పుడు తదీయం బగు సింహవాహనంబు గర్జింపుచు షణ్ముఖరథాశ్వంబుల
హతంబు గావించె; దానవుండును శూలంబుఁ గుమారుపైఁ బ్రయోగింప నదియు
ఘోరానలజ్వాలమాలికలు నతికరాళహాలాహలజాలంబులు నతిభయదభూత
జాలంబులు ననేకాయుధవ్రాతంబులును సృజింపుచు మహావేగంబునఁ జరు
దెంచు సమయంబున, 250

క॥ గుహాః పుదానిమూఁడః ధేరారచాయః కోటిః, గురీ నెనదియ నాఁదిః సరకుఁగొవక
వచ్చుచుండ మఱియుఁ వారక కులికంబు, బలపె నెనకుతుండఁ దానిమఱియు.

న॥ అక్కులికంబు తడియశూలంబును గతాశం బగు విజయభంబునం గీలించి
గుహాః పాణితలంబుఁ జేరె; నక్కుండ సువర్ణమునంతున్నదికలంబు లగుచు, 252

క॥ శరదశ్చ! కృపాః కోటిః, మఱితాత్మని తైత్యు నతనిఁ దగుమాడి రహిత
ర్వర! మము రక్షింపవె న, త్వరముగ నని పొగడి తాతనయన్ భక్తి. 253

న॥ అయ్యనసరంబునఁ గుహాఁడు ద్వివహస్రంబు లగు ధేరనానాదంబులు దాన
ప్రని వాహనంబులపైఁ బ్రయోగాగించిన నవియుం గతపాణింబులై నేలంగూలె;
నసురుండు సంహృతవాహండుయ్యుచు బాలిపోని శ్రవ్యంబునఁ జలంబు
నూల్కొల్పుచు భూతలంబున నిలిచి యత్యద్భుతంబును, ధేరతరంబును, నత్యు
న్నతంబును నగు రథాంగ నామకవిహంగమాకంబుఁ ద్రుకొని నభంబున తెగసి,

క॥ అతతపటుతరపతో, ఘాతంబుల సకలభూతాగణముల కిర
వాతముల నెల్ల మోహః, స్వీతులఁ గావించెఁ జలంబులఁ దిక్కి మమెసఁగె. 255

న॥ మఱియు దండపహారంబులఁ గొండలఁ జరణాభూతంబులఁ గొండల విగతజీవు
వులం గావించుచు నుకరితలంబునం భ్రమించుచు న బ్రహ్మచులేయసారధరధ
రశ్యంబులం జెందుచు ఘాతంబులఁ గొట్టి చికిమిఁ బరమగాష్టి విరాయధంబుల
భంజించి విహరింపుచుండె. 256

క॥ ఇది తైత్యుని చేష్టిత మని, మది నెఱిగి గుహం పనేకః మార్గాణకోటి
గదియించిన తూరుడు ద, ద్రుదరవాతముల నణఁచెఁ దమహతుల. 257

—* కుమారస్వామి శూరసమ్మలు గగనమునఁ బుష్పము నేయుట *—

న॥ వెండియుఁ దుండంబున ఖండించియు బాదంబుల విదారించియు మహాజవంబున
సరితస్సరగతైలంబులను జక్రివాళాచలంబులను భూనభంబులను బాతాళం
బును దాయుచుఁ జెలంగుచు మెలంగుచు నిఖిలభూతగణంబుల వీరులఁ గబళించి
మగుడఁ బక్షవిక్షేపణంబుల దిగంతంబులు చలింప నిలింపసేనానిరథపరిభా
గంబున మహారవంబున నెంతయు బరిభ్రమించు, 258

క॥ విహగేంద్రంబును గర్హిని, గుహఁ డద్భుత మంది యుక శక్తునితో రణమున్
విహితముఁ గాదని యయ్యెడ, మహిమై దేరు డిగి నిలిచి మానుగ నెదుటన్.

న॥ ఇందు సవలోకించిన నతండు నయ్యాశ్వరేశ్వరుననుజ్ఞ వడిసి యత్యద్భుతరూ
పంబుగా మయూరరూపంబు ధరించి నిజస్వామికిఁ బ్రణమిల్లి వినయంబున
నిట్లనియె. 260

క॥ వేగమ దేవా! మదుపరి, భాగంబున నిల్చి తైత్యపరివృధుతోడ
బ్రాగల్భ్య మడరఁ బోరుము, నా గుహఁ డంగీకరించె నగుచు న్నెడన్. 261

వ॥ అమ్మయూరం బధిరోహించి కోపము గడువ నవక్రియరాక్రమోదేకంబగు
చక్రవాకంబుపై బటపిన, 262

మ॥ పటురోహితీః జక్రవాకము మహాశక్తిః తద్వత్త్రి డి
క్తటముల్లసము నొంద సింహరసముః పద్మచ్ఛంఘాతంబులన్
జటులప్రోధిమః బాదఘట్టసల భాస్వల్లీలః జక్కడ ను
ద్భటత న్మాని మయూరము న్వేటచి సంఘాతాపము బొందె న్మదిన్. 263

వ॥ అదియుం గని గాంగేయుండు కోధాంతరంగుడై యారథాంగంబు శిరోవక్షోం
ఘ్రీవదేశంబుల బహునిశితశిలీముఖంబులఁ బటపినఁ దద్బాణఘాతంబులం బడలి
యొడల రుధిరపూరంబుఁ దొటఁగఁ బక్షంబుల విడర్చుచు నెగసి సకలలోకం
బులు భయంపడ సంచరించె. 264

ఉ॥ తారకవైరి యత్తరి నుదగ్రత నెచ్చట నున్న నచ్చటన్
సారెకుఁ బక్షిపై నిశితఃసాయకము ల్గురిసెన్ యుగాంతవి
స్ఫారఘనాఘసంబుక్రియఁ జయ్యన నంత ఖగంబు షణ్ముఖుం
డేరి ధనుర్విభంజనముఁ సేయఁ గడంగి మహాజవంబునన్. 265

వ॥ ఇట్లు సవిధగతంబైన దానిం గని మహామహుండైన గుహుండు మండలాగ్రంబున
రెండుఖండంబులు గావించి మహీతలంబునం గెడపిన, 266

అ॥ మగుడి యద్దురాత్ముఁ డొగి లేచి బ్రహ్మాండభిత్తి నంటఁ బెరిగె ధీమణముగ
నరుణచంద్రపథముఁ లనిలపథంబును, నడ్డగించె రోషఁ మతిశయిల్ల. 267

వ॥ అప్పు డబ్బయంక రాకారంబు గనుంగొని శరజన్ముండు భర్జింపుచు నతనిపై నిశిత
విశిఖంబు లేడు బటపిన నవియు మహాసముద్రరూపంబు లగుచు భూమండ
లంబు నిండి తద్భీషణాకారంబు నణంచె. 268

అ॥ అంత నసురుఁ డలిగి యంబుసమాపమై, సునతరంగములనుఁ గదిసె గుహుని
దానిమీఁద నతఁడుఁ దావానలాంబక, శతముఁ బటపఁ బీల్చెఁ జలధిఁ బెలుచు.

వ॥ అప్పు డన్నిశాచరుండు పహ్నిరూపంబై పహ్నిసంభవు నెదిర్చిన నమ్మహాను
భావుండు సహస్రవిశిఖంబులుం బ్రయోగించె; నవియుఁ బ్రచండవాయు
రూపంబై తద్వహ్నిం జల్లార్చె; నంత, 270

క॥ వారక జైత్యుండు ఘోరస, మారాత్మకఁ బూని రాఁ మీఁదికి గుహుండున్
వారాచంబుల లక్ష ను, దారప్రోధిమను బటచెఁ దత్క్షణ మవియున్. 271

వ॥ మహాఘోరసర్పరూపంబులై వానిం గ్రసించె; నిట్లు తద్బాణంబులన్నియు
దానవుతత్తద్రూపంబులన్నియు హరించి మఱలం గార్తికేయునిం జెందె; నివ్వి
ధంబున నద్దేవదానవులకు వాల్కుడినంబులు పోరు ఘోరంబుగాఁ జెల్లె; నంత
శూరుండు మాయారూపంబున, 272

సీ॥ మూర్తిత్రయాకృతిః నర్తించు నొక్కడ, నొక్కడ దరుజుడై యుక్కుమీరు
నింద్రాది రూపంబుఁ లింపొందు నొకచోట, నొకచోట భూతమై యుండుమిగుల
వైశాచరూపమైఁ భాసిల్లు నొకచాయ, నొకచాయ ఘోరపావకుఁడు నగుచు
నంతకాకారమై యలరారు నొకకేస, నొకకేసఁ బవనమై యుద్భవిల్లు
నుదధిరూపంబు గనుపట్టునొక్కపట్టు, మేఘరూపంబునగుచును మెఱయుఁజాల
నొక్కకడభూధరంబట్ల యొప్పుమీరు, శూరుఁడావహమునమహాశూరుఁడగుచు.

ప॥ వెండి దిగంతదంతావళరూపంబులును శరభసింహశార్థాలమృగవిహంగరూపం
ములును సింహస్యతారకభానుకోపాగ్నిముఖాదిరూపంబులును మంత్రీసేనాపతి
రూపంబులును ధరించియు నొక్కొక్కచోట నిజరూపంబులు దాల్చియు నొక
ప్రదేశంబున నుండి వేరొక్కదిక్కునం గనుపడుచు నద్దానవుండు మహారావం
బున లోకంబుల శోకంబు నొందఁజేయుచున్న యెడ నఖిలబృందారకులు గాంచి
శీకులైరి.

274

క॥ సకలం బదియుఁ గనుంగొని, సకలేశుండైన గుహుఁడుఁ జెప్పుతాఁడై సా
యకములు సహస్రకోటులు, బ్రకటితముగ దైత్యుమీఁదఁ బఱపె న్గడిమి.

ప॥ తచ్చరంబులన్నియు నన్దురాత్ము నొక్కొకరూపంబునకు సప్తగుణితంబులై
వేర్వేరం బొరిగొని మగుడి గుహునిజేరె; నంత శూరుఁడొక్కరుం డవశిష్టుండై
యద్దేవుఁడెంత నిలిచె.

276

—* కుమారస్వామి విశ్వరూప సంవత్సరము *—

క॥ పరమదయాంబుధి గుహుఁడా, దురితాత్ముని దైత్యుఁజూచిఁ దోషాచర! భా
సురముగ నీరూపంబున్, బరికించితిఁ జూచు మికఁ నారూపంబున్.

277

ప॥ అని పలికి విబుధాగ్రగణ్యుం డగు సుబ్రహ్మణ్యుం డవాఙ్మానసగోచరంబైన
విశ్వరూపంబు సూపె.

278

సీ॥ అంఘ్రితలంబునఁ నవనీధరంబులు, పాథోధులేశునుఁ ప్రపదములును
చరణాంగుళుల నుడుల్యరుణదైత్యార్కచంద్రులు ననంతర్బహిర్గుల్ఫములను
జంఘుల మానులుఁ జానుల సురమణి, యింద్రజయతులుఁ నెలమిఁదొడలఁ
గటిబంధములయందుఁ గాలంబు యముఁడును, కటిసీమవసువులుఁగరిమఁదనరఁ
బార్శ్వములను సురలుఁఫణులుగుహ్యంబున, శేఫముననుసంధయుఁజెలువెసంగ
జగదుదయము నాభిశాస్త్రంబులురమందు, బ్రహ్మమాధవులునుఁ బాహువులను.

ప॥ మఱియు యజ్ఞోపవీతంబున జ్ఞానంబు, కరంబున భోగంబు, రోమరూపంబున
నజాండంబులు, నంగుళుల నస్పరలు, కంఠదేశంబున శబ్దంబులు, వక్త్రంబున
దేవతలు, దంతంబుల నక్షత్రంబులు, జిహ్వాయందు శివాగమంబులు, నోష్ఠదేశం
బున సప్తకోటిమహామంత్రంబులు, నాశికను వాయువు, నేత్రంబుల నిదు

భాస్కరులు, శ్రోత్రుల దిశలు, లలాటంబునఁ బ్రణవంబు, శిరంబునఁ
బరమాత్మ యగు సాక్షాత్పరమండు గలిగి యనేకాదిత్యసంకాశ తేజోవిరాజ
మానందై యేరికిం దేరిమాడ నలవిగాని యత్యద్భుతం బగు విశ్వరూపంబు
సూపిన, 280

క॥ శరజన్మవిశ్వరూపము, బరికించి సుపర్వలెల్ల † భయపడి యెంతే
శిరముల నంజలిపుటములు, విరచిపుచుఁ జేసి రెలమి † వినుతులు భక్తి. 281

వ॥ అప్పుడు పరమపావనండు గృహకుండు నగు షడాననండును వారలం గని
భయంబు వల దని యాదరించె; సంత శూరపద్మండు తద్విశ్వరూపంబు విలో
కించి తనభాగ్యవశంబున లబ్ధజ్ఞానం డగుచు నాత్మగతంబున, 282

క॥ ఘోర మగు దురమొరర్చి యు, దారప్రాధిమ సమస్తదనుజులఁ గూల్చె
ధారుణి నీతని మహిమ, బాహుధిగ సంస్తుతింప † నాశ్చర్య మగు. 283

వ॥ అదియునుంగాక మున్నింద్రలోకరథం బితనికి వశ్యం బయ్యె; నామాయ
యీతనిమోల వ్యర్థంబై చనియె; మఱియు ననంతకోటిబ్రహ్మాండకృతనివా
సంబు నఖిలసురాసురమానుషసహితంబు ననన్యసామాన్యంబు నగు రూపంబు
సూపె; నింతకుమున్నకాదె మాతయు సింహముఖుండును బహువిధంబుల నితని
మహామహిమంబు సెప్పిన వినక మూఢబుద్ధిం జేసి యజ్ఞుండనై యిమ్మహా
మహుని బాలిశు డని తలంచితి; నితని పాదరోమంబుల సకలబ్రహ్మాండం
బులు గనుపడుచున్నయవి; ఇతండు పరమాత్మ యగు సాక్షాత్పరశివుండు; సకల
చరాచరాత్మకంబైన యితనివిశ్వరూపం బాపాదమస్తకంబును నేత్రోత్సవం
బుఁగా నవలోకించితి; మఱియు నిమ్మహాత్ముని ననవధికసౌందర్యంబు గనుం
గొనుటకు బుద్ధియొడమి యుడుగకున్నయది; పురాకృతం బగు మత్తపాపలం
బునం జేసి నాయందుఁ గృపాకుండై యిమ్మహానుభావుండు యుద్ధంబున కరు
దెంచె; సర్వాంతర్యామి యగు నిష్పరమాత్మనకుఁ బ్రదక్షిణనమస్కార
స్తోత్రంబు లర్పించుటకు నామనంబు రంజిల్లుచున్నయది; మఱియు నమేయశ్రే
యఃప్రాప్తిసూచకంబు లగుచు మదీయంబు లగు దక్షిణనేత్రభుజంబులు
స్ఫురించుచున్నవి; శత్రుసంహారార్థంబుగా నిర్దేవుం డరుదెంచి నన్నుఁ గృతార్థుం
డేసె. 284

క॥ అరుదెంచె నన్నుఁ దురమున, హరియింపఁగ నిమ్మహాత్ముఁ † డదిభార మొక
ధరణిని లీలామాత్రం, బరయఁగ నీదేవవిభున † కఖిలాఘ్యనకు. 285

క॥ దేవప్రతికి బంధము, గావించుటవలనఁ గాదె † కలిగెను నా కీ
దేవవరేణ్యుని పదరా, దేవద్యయదర్శనంబు † శ్రేయం బతయ. 286

క॥ కొందఁ జిత్తంబు లగుచుఁ † గూడ దివి మున్ను, దివిజబంధనంబు, † దీన కాదె
యిప్పు డితనితోడ † నే యుద్ధ మొనరించి, పొందఁగంటి జగతి † భూరికీ. 287

వ॥ అని యివ్విధంబున దానవేందుగ్రండు వితర్కింపుచుండ నాసమయంబున సుబ్ర
హ్మణ్యుండు వాని జ్ఞానంబుతోడఁ గూడ విశ్వరూప ముపసంహరించి ప్రాచీనం
బగు నిజరూపంబుఁ గ్రహించె; నంత, 288

క॥ జ్ఞానవిహీనుం డగుచున్, దానవుఁ డతికోప మడర ♦ దారుణగతి నెం
తేని హసింపుచుఁ గరములు, మానుగఁ దట్టుచును శౌర్యమహిమ సెలంగన్.

వ॥ నాతోఁ గయ్యంబునకుఁ దొడంగ నెవ్వండు సమర్థుం డగు నని పరుషంబులుఁ
బలుకుచు ననన్యాయదృశం బగు మాయారూపంబు గ్రహించి నిమిషమాత్రంబు
లోననఁ జేరకు లగు సుపర్వులం గబళించి బాలకు వధించెద నని మనంబునం
దలఁచి దురాత్ముం డగు నయ్యసురుండు విధిచోదితుండై, 290

మ॥ జగమెల్లన్ దిమిరంబు నిండఁగ నమర్షస్ఫూర్తి నత్యద్భుతం
బుగ నేకాంఘ్రు లనేకపాణివదనంబు ల్భాసిలన్ మాయీకం
బగు రూపంబు ధరించి యంబరమునం ♦ దా దైత్యవర్ముండు దే
వగణంబున్ వెస మ్రింగ హస్తములు శశ్వత్స్పృధి సాచె న్నడున్. 291

వ॥ ఆసమయంబున సకలదేవతలు భీతచేతస్కులై భక్తశరణ్యుం డగు సుబ్రహ్మ
ణ్యుని శరణుం బొందుచు దేవా ! దయాసముద్రుండవు భక్తభయప్రదుండవు
నీవు దనుజభయాకులచిత్తుల మగు మమ్ము రక్షించి మహాఘోరుం డగు నిద్దు
రాత్ముఁ దెగటార్పు మని ప్రలాపించుచు నెల్లెడలం బరచిరి; మయూరాకృతి
యగు నిందుగ్రండును శౌర్యధైర్యధౌరేయుం డగు నబ్బాహులేయు నట్లనం
బ్రార్థించె; నయ్యవసరంబున, 292

క॥ సురగణములవచనంబులు, శరజన్ముం డాలకించి ♦ సంపూర్ణకృపా
భరితాత్ముఁ డగుచు శాత్రువ,హరణోగ్రింబైన శక్తి ♦ నాక్షణమందున్. 293

వ॥ అద్దానవుని రెండుతునియలు గావించి రమ్మని పఱపిన నదియు నాదిత్యకోటిసమ
ప్రభాభాసమానంబై యగ్నికణంబులు గురియుచు మాయారూపం బగు
తిమిరం బణించి శూరపద్ముపై మందమందగతి నేతెంచు నప్పు డతండు, 294

గీ॥ నాశరహితుండ నై నట్టి ♦ నన్ను శక్తి, యేమి చేయంగఁ గల దని ♦ యే వెసంగ
నట్టహాసం బొనర్చుచు ♦ నలిగిమిగుల, నుగ్రుండగుచు దురాగ్రహః మొదవనతఁడు.

వ॥ సకలోకంబులు సంహరించి నిమిషమాత్రంబున నర్భకుం దెగటార్చెద నని
తలంచి సత్వరంబుగాఁ జని సముద్రమధ్యంబు నొంది, 296

సీ॥ చటులానలజ్వాలః జ్వాలాప్రవాళంబు, బహుశధూమచ్ఛటాభాసురంబు
కమనీయకాంచనః ఘనపుష్పభరితంబు, శ్యామరక్తశలాటాసంయుతంబు
పద్మరాగోపలః భవ్యపలౌఘంబు, మేఘశాఖావలీమేదురంబు
పద్మజాండకటాహః పర్యంతగతమూల, మురుతరచ్ఛాయ మభ్యున్నతంబు

లక్షయోజనదూరసంలక్ష్మమాన, మగుచు దిక్పాలపురముల † నాకమించి
బ్రహ్మవిష్ణుదిలోకము † ల్భయపడంగఁ, జాతభూజాకృతి ధరించె † సురవిరోధి.
వ! అప్పుడు తదీయస్కంధంబుల ఘోషంబు లగుచు మాతృకన్యాలోకనంబులు
భయాకులంబు లయ్యె; సకలజగంబులు గంపించె; భూతలం బదరె; నధోభువన
జాలంబులు వణకె; నాదికూర్మవరాహసంతహరిదంతదంతావళంబులు సంతా
సంబు నొందె; తాపకలెల్ల నెల్లడలం డుల్లె; చంద్రసూర్యాది గ్రహంబులు
గతులు దప్పె; నప్పుడు,
298

అ! కాంక్షికు లగుచు † గొండలు దివిజలు, మేరుభూధరంబు † సేరి రెలమి
గొండ అనురవరులు † గొబ్బునఁ, నైలాసపర్వతంబునకును † బర్వులిడిరి.

—* కుమారస్వామి గూరవమ్మని శక్తిచే రెండుతంబియలుగాఁ జేయుట *—

వ! ఇట్లు గూరాత్మునిమాయంగనిగుహుప్రేరితంబైనయాశక్తి కోపంబునఁ బ్రళయ
కాలాగ్నిసదృశయు మహారావధీవణయు నగుచు సముద్రంబులు ఘోషిల్లం
జనుదెంచి చూతాగ్రింబు రెండువ్రయ్యలు జేసిన,
300

అ! అంత దానవేంద్రుఁ † డాభూరుహకృతిఁ, దొలఁగి స్వస్వరూప † మలరఁదాల్చి
కడిమిమెఱయఁ గేలఁగరవాలము ధరించి, యరుగుదేర మోల † నతని గదిసి.

వ! అక్షణంబు మాశక్తి తద్వత్తంబు విదారించి నిజప్రభాజాలంబుల జగంబులు
వెలుగఁజేయుచు మఱల సురగణంబులు నుతింప గంగాతరంగిణియందుఁగృతావ
గాహయై కృతార్థ యగుచు దేవదేవుం డగు గాంగేయునిపాణితలంబున నీలిచె.

అ! అంత రెండుమనియ † లగుచు దానవ్రఁ డుర్విఁ, బడిన నందునొకటి † బర్హియగుచు
మఱియుఁ తామ్రచూడ † నుగుచు వేలొక్కటి, వెడలిగుహునికడకు † వేగవచ్చి.

వ! అప్పు డవియు లబ్ధజ్ఞానోదయంబులై పరమభక్తిఁ గార్తికేయునకుఁ బ్రణమిల్లి
సంస్తవంబు లొనర్ప సంతసిల్లిన సుబ్రహ్మణ్యం డింద్రాగ్నిరూపంబు లగు బర్హి
వాహవకుక్కుటకేతనంబుల వీడ్కొని యమ్మయూరవాహనం బధిరోహించి
యత్రామ్రచూడంబును నిజరథధ్వజంబున నుండ నియోగించిన నదియు నట్ల
నిలిచి ప్రళయాంబుదంబుభంగి మహాభయంకరంబుగా నినదం బొనరింపుచు,

—* గూరవమ్మందు కుమారస్వామికి వాహనకేతనములై సేవించుట *—

మ! గుహునిం బై నిడి భూనభంబులు దిశల్ † గోత్రంబు లంభోనిధుల్

మహోదాధిపఁ జట్టి సత్వరగతిం † బక్షంబు లల్లార్పుచు

విహరించె న్నడు వాశిఖావళయు తద్దేవగంబున న్నేరువు

మ్మహి వ్రాలె న్నలధుల్లలంగె ధర కంఠంబొందె నెంతేనియు.

305

వ! మఱియు దిగంతంబులు నిండం నైవారంబు లొనర్పుచు శేషరాహుప్రముఖోర
గంబులకు భయం బొనరింపుచు మయూరంబు మేఘరూపం బగు హరి పర

మేధ్యుని నట్లు వహించె నట్లు దేవసేవావల్లభుం డగు సుబ్రహ్మణ్య వహించె.

క॥ సకలదిగంతములందును, బ్రకటితజవమొప్పుఁ ద్రిప్పి ♦ బర్హిరవంబున్
సకలేశుఁడు గుహుఁడు జయో,త్సుకుఁడై రణభూమి జేరె ♦ సురలు నుతింపన్.

వ॥ అప్పు డాసమరభూమిని వహ్నివాసవులు గుహాజ్ఞ గుక్కుటబర్హిరూపంబులు
విడిచి నిజరూపంబుల శరవణోద్భవునకు భక్తిపూర్వకంబుగాఁ బ్రణమిల్లి సంస్తు
తించిరి; భూతంబులు వీరులు సేనాధిపతులు బ్రహ్మవిష్ణుప్రముఖనిఖిలదేవతలు
సంతృప్తహృదయులై దేవదేవుఁ బరివేష్టించి కోలాహలంబుల సెలంగిరి. 308

క॥ కరుణాపూరితదృష్టిన్, హరసూనుఁడు వారినెల్ల ♦ నవలోకించెన్
శరవణసంభవు నాశ్రీత,భరణంబును బాగఁడఁ దరమె ♦ ఘణిపత్తికై నన్? 309

గీ॥ అంత శూరుండు హతుఁడౌ ట! యాలకించి, పద్మకోమలమొదలై న! పత్నులెల్ల
పతివియోగంబునన్ దుఃఖ! భరము నొంది, పావకజ్వాలలందును ♦ బడిరి వేగ.

వ॥ అంత శూరపద్మతనయుండగు హిరణ్యం డవుడు జనకుమరణంబు విని శోకా
క్రాంతుండై, 311

క॥ హా! తాత! సనితె లలి విన,వైతివి నాపలు కొకింత ♦ హతబుద్ధి ద్విష
త్యేతనమునఁ కుక్కుటమై, యీతెరఁగున నుండవలసె! నే నీకుఁ గటా! 312

వ॥ మఱియు మయూరంబవై శాత్రువుని వహించితి వక్క టకటా యని వగచి
యతం డంత సైనికులం గనిన బాధింతు రని మనంబునఁ జింతించి నిజగురుం
డగు శుక్రునికటంబుఁ జేరి పితృకృత్యంబులు నిర్వర్తించి యైశ్వర్యము క్షణభం
గుర మని నిందించి మోక్షార్థి యగుచుఁ బరమేశ్వర్యురంగూర్చి తపంబుఁజేయు
చుండె; నీకథాశ్రవణంబు సేయువారలకు సుబ్రహ్మణ్యకృపాలంబనంబున
శత్రుబలంబుఁ దొలంగు; ఋషిముఖంబున సేతదాఖ్యానంబు విని విష్ణువు మురా
సురకాలనేముల నాజిం గెలిచె; పితామహుం డగు శుక్రునివలన విని ముని
శ్రేష్ఠుం డగు దక్షిణి శత్రుం డగు తువుని జయించె; నని సూతుండు శౌనకాది
మహామునులకుఁ జెప్పె. 313

శా॥ పాత్రేయాద్రిసుతాపయో ధరతటీ! బాధోపగూఢక్రియా
లోలాభీకనికామభాసురకృపా! లోకై కసంతర్పితా
త్రైలోక్యాఖిలభక్తలోకనిటలో! ద్యద్వహ్నికీలచ్ఛటా
తూలీసీనవతాకజంతుపటలీ ♦ దుఃఖాబ్ధిసంతారకా! 314

క॥ వ్యాభాభరణ! కరాళ, క్షేభాభ్యవహార నిపుణ! ♦ శీతాంశుకళా
మాళి! సముజ్జ్వల! నిరుపమ, కేళీధృతహరిణ! విబుధాకీర్తితచరణా! 315

—* ఖ డ్గ బ ం ధ ము *—

ప్రశాంతవృత్తము॥ హరిహరతారకాంబుజారి హరి భూరిభూ
భారతీవరేందీరేశభావితాఽఘ్రిసారసా !
సారమేరుశైలచాపః సర్వలోకవల్లభా !
భారతప్రవీణ భృంగిభవ్యనాట్యలాలసా !

316

గద్యః

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందాద్వితహృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనార్యపాత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ
వినయవిధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచల
కవిప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత
శంకరసంహితయందలి శివరహస్య
ఖండంబున యుద్ధకాండంబునందు
సర్వంబును జతుర్థాశ్వాసము
సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీశివాయ గురజేనమః.

శ్రీ సాం ద మ హా పు రాణాం తి ర్గ త

వివర్ణహస్త్యక్షిప్తము.

దే వ కాం డ ము.

ప్రథమాశ్వాసము.

రమణీయగుణాకర;

భైరకురీలింగతనయః పన్నగగోత్రా

ధార! ములువాగళుధరి

తీరమణ దయాంతరంగః శ్రీశివలింగా!

1

2

ప|| అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుఁ డిట్లనియె.

—* కుమారస్వామి బందితు లగు జయంతాదుల విషాదలసేయుట *—

క|| అంత నుమానందనుఁడు జయంతప్రముఖామరాళిఁ పన్నపమకరుణా
స్వాంతతఁ దోడ్కొని రమ్మను, డెంతయువిని వీరబాహుఁడెలమిఁ దదాజ్ఞా. 3

ప|| అతిరయంబునఁ జని కారాగృహబద్ధులగు జయంతప్రముఖనిఖలనిలింపులం గని
తద్వృత్తాంతంబంతయు నెఱిగించి వారిచే వందితుండై వీరబాహుండు వారి
నెల్ల గుహుసన్నిధికిం దోడ్కొనివచ్చిన,

4

క|| ఆ దివిజవ్రాతము గుహు, పాదాంభోజాతములకుఁ పరిణమిల్లి మదిన్
మోదంబు దనర నుతు లా, పాదించిరి శ్రుతిమనోజ్ఞః పుణ్యతులుసెలఁగన్. 5

6

ప|| అంత దయాళుం డగు కుమారుండు వారల కిట్లనియె.

క|| సురలార! యింక మీరలు, సురలోకమునందుఁ దొంటి పొప్పున సుఖులై
స్థిరభోగభాగ్యసంపద, లురుతరముగ ననుభవింపుచుండుఁడు వేడ్కన్. 7

8

ప|| అనిన జయంతాదు లత్యంతసంతోషాంతరంగు లగుచు, నంత గుహాంతికంబున
నివసించు యింద్రునిం గని యతని చరణంబుల కెఱిగిన నతండు వారలనుం బుత్తు
నిం గొగిలించి పరమామోదంబునఁ దేలె; నప్పుడు,

9

క|| హతులైన వీరగణములు, క్షితిఁదొలఁగిన భూతవరులు పీతాదిభవా
సుతు నాజ్ఞను పునరుజ్జీవితులై పూర్వంబువగిది వెను గూడి రొగిన్. 9

చ! అలఘుదయాసముమ్మడిగఁ దగు + నగ్గిజాతనుజుండునుగ్రహం
బలురంగఁ జూచె నాక్షణము + యాజిమరాత్మునిచేత ఖండితం
బులయిన యంగముల్ మగుడఁ + బుట్టెను మిక్కిలి కోమలంబులై
యల నిల్చులానురావహి + నర్జుత మొప్పుగఁ దొటి చొప్పునఁ. 10

చ! తదనంతరంబు సకలకర్మసంహారకుండు బాహులేయుండు సముద్రాని
విలిచి యవ్వరమహేంద్రపురంబు గబళింపు మనిన నప్పయోనిధి తదనుజ్ఞ
నప్పురంబును దరంగసంఘంబుల ముంచివేసె. 11

ఉ! అంత వదాననుండు సకలాలమరవర్గము వీరబృందమున్
చెంతను భూతసంతతులు + తేరి భజింప మనోజ్ఞవాద్యముల్
వింతగ మోయఁగా మఱలి + వేగమ చారువిలాసమూర్తియై
శాంతిపురంబుఁ జేరె బుధసంఘము లెల్లడ సంస్తుతింపఁగన్. 12

ఉ! అంత సరోజబంధుఁడుదయాచలమందును బొల్పైఁ బూర్వది
గ్గంతకరోధృతప్రకటకాంచనకుంభ మనంగ దుర్లభ
ధ్యాంతనిశాటఘాటమదఃవారణకారణచండకాండదై
త్యాంతకచక్రమోయన ధరామరవర్గకృతార్ఘ్యపాత్రుఁడై. 13

చ! ఆసమయంబున గుహుండు జగద్గురుండు మహాదేవుని పోడశోపచారంబులం
బూజించి, యప్పురంబున నుండి, 14

సీ! న్యందనామాఘలై + సకలసేనాతతుల్, సనుదేర వెంటడి + సరభసమున,
వలనొప్పు దమతమ + వాహనంబులమీఁద, నజముకుందాదులు + నరుగుదేర,
నిర్జరతాపసానివహంబు లిరుదెస, శ్రుతిమనోహరముగా + నుతు లొనర్ప,
భక్తిధ్వజంబులు + చామరంబు లెసంగ, వివిధవాద్యధ్వను + ల్విస్తరిలఁగ,
నశని ముక్కున గీలించి + యరుణ చూడ, మరుగుదెంచుడు ఘాతకేకారవప్రి
కంపితావనియగు కేక + గరిమనెక్కి, వరనగంబున కరుదెంచె + భర్గుసుతుఁడు. 16

చ! అప్పుడు,

క! మృగవక్త్రభూతముల రొద, మిగుల బెదరి గుహల దూరె + మృగవితతులువె
ల్లుగబ్బి కుక్కుటధ్వని, బెగడి భుజంగములగములు + బిలములు సొచ్చెన్. 17

చ! అంత వజ్రహస్తంబు బ్రహ్మాదిదేవతలును గుహుని గనుంగొని దేవా! యీపర్వ
తరాజంబున వసించవలయు నని ప్రార్థించిన విని సుబ్రహ్మణ్యుండు పూర్వంబ యే
నిందుండవలయు నని యాజ్ఞాపించిన యది మీరుం బలికితిరి మేలయ్యె నని యంగీ
కరించి యప్పుర్వతం బెక్కి విశ్వకర్మచు రావించి యిం దొక్క రమ్యంబగు పురం
బు నిర్మింపు మనపుడు, 18

తేరవణసంభవుననుమతి, సురశిల్పి సృజించె మిగుల సొంపు + దలిర్పన్
పురవర మొకనిమిషంబున, సురుచిరమణిహేయధానుసుందరత దగన్. 19

వ॥ అంతః గుమారుండు పురవీధుల నెల్లెడల సేనాధిపుల నఖిలభూతంబుల నుండ
నియోగించి మయూరంబు డిగ్గి దివ్యంబైన నిజమందిరంబుఁ బ్రవేశించి సింహాస
నారూఢుండై కమలాసనప్రముఖు లిరుగడల బలిసికొలువ ననసిరులు సకలోప
చారంబు లొనర్పఁ గుతూహలంబున నుండి యంత షణ్మాహ్నలచేఁ బూజితుండై
వారి కాత్మవిజ్ఞానం బుపదేశింపఁ దలంచి బ్రహ్మాదులం దమ తమగృహంబుల
కరుగ నియోగించి తదనంతరంబు, 20

క॥ మునులకు నాత్మజ్ఞానంబును దెల్పుచు నట్లయుండఁ ♦ బురహరసుతుఁ డు
త నిలిపాధీశుఁడు హరి, వనజభవాదులకు ననియె ♦ వరమృదుఫణితిఁ. 21

క॥ కర మర్థి నామనోరథ, సరణిఁ వినుపింతు వినుఁడు ♦ సకలేశ్వరుఁ డీ
శరవణభవుండు మనల, నృరమకృపావీక్షణములఁ ♦ బాలించెఁగదా! 22

వ॥ అదిగావున, 23

మ॥ కరికుంభస్తనిఁ గంబుసన్నిభగళఁ న్కంజాతపత్రేక్షణఁ
గరభోరుఁ గనకోపమాంగలతికఁ ♦ కాంతామణిఁ మత్సుతఁ
గరుణావార్ధికిఁ గార్తికేయునకు లోకతాత్ర కే నిచ్చి వి
స్ఫురణం బెండ్లి యొనర్తు మామకకులంబున్ ధన్యతా జెందఁగన్. 24

వ॥ అనుడు శ్రుతిమధురంబు లగు నప్పలుకుల కభినందింపుచు నంగీకరించి ముకుం
దాదులు నిజమందిరంబుల కరిగి; రంతఁ బురందరుండు నిజమందిరంబుఁ జేరి శీఘ్రం
బ గృహనివాసు లగు పత్నీతనూజులం దోడ్కొనివచ్చుటకు భటులనియోగించిన
వా రతిరయంబునఁ గనకాచలంబునకుం జని పులోమజంగని నమస్కరించి శూర
పద్మాదిదానవసంహారంబును దేవవిమోచనంబును దెల్పుటయు విని యద్దే
వి పుత్రికతోడ నైరావతారూఢయై యపరాధిక్రుదెంచి నానాలంకారయుక్తం
బగు నింద్రభవనంబుఁ బ్రవేశించె; నాసమయంబున, 25

క॥ బందీకృతిమోచనులగు, బృందారకతరుణులెల్లఁ ♦ బ్రేమ నృలభి
త్సందరిఁ గని ప్రణమిల్లరి, నందనుఁడు జయంతుఁడు నృణామమొనర్చెన్. 26

వ॥ అట్లు ప్రణమిల్లిన శచీపురంధ్ర పుత్రుఁ గని కౌగిలించుకొని సకలదివిజాంగనల
నూరడించె; నంత, 27

క॥ శరజన్ముని కళ్యాణము, పరమప్రేమన్ సుపర్వఃపతి నిజసతికన్
సురసతులకుఁ జెప్పిన భాసురతన్ హర్షించి రఖిలఃసుందరు లపుడున్. 28

వ॥ అంత నంతఃపురంబు వెడలి శచీకాంతుండు దివిజగణసమేతుండై షణ్ముఖు జేరి
తత్పదారవిందంబుల కభినందనంబుఁజేసి వినయంబున నిట్లనియె. 29

గీ॥ శూరపద్మాది దనుజులఁ బోరనణఁచి, సకలసురలను బోచితి ♦ సౌఖ్యమె
తమ రొసంగితి రస్మత్పదంబు నిపుడు, నీదయారసమహిమ వర్ణింపఁదరమె

—* ఇంద్రుఁడు కుమారస్వామికి కుమార్తె సిచ్చి పెండ్లిసేయి యత్నించుట *—

వ॥ దేవా! నీవు దివ్యమంగళవిగ్రహుండవు దేవదేవుండవు భక్తభీష్టప్రదుండవు. నీకే
ము ప్రత్యుపకారంబు సేయ నెంతవార ; మస్మదాదిసకలదేవతలం గటాక్షించి
యిప్పుడు మత్పుత్రిం బాణిగ్రహణంబు సేయవలయు నని పునః పునః ప్రణా
మంబులఁ జేయుచుఁ బ్రార్థించిన విని యిందుకళాధరనందనుండు పురందరు నను
గ్రహించి భవన్మనోరథానుకూలంబుగా నెల్లియ తనకుం గల్యాణం బగుం గాక
యని యంగీకరించి శీఘ్రంబ లెమ్ము పొమ్ము తత్ప్రియత్నంబున నుండు మని
పలికి యిందుని సంతోషభరితునిం జేసిన, 31

క॥ అంత సురేంద్రుఁడు సని సు,స్వాంతత నిజధామమునకు † చారుల సకలా
శాంతములకు వెసఁ బనిచెను, సంతసమున నిఖిలబంధుజనములఁ బిలువన్. 32

వ॥ మఱియు సురతక్షకునిం బిలిచి కల్యాణమంటపంబును వాపీకూపతటాకాదులను
నిర్మింపు మని నియోగించిన, 33

సీ॥ మహనీయతరచిత్రమాణిక్య భిత్తికా, చకచకదీధితిఁ జ్లాఘితంబు,
బహురత్నకీలితఁ బాసమానోత్తుంగ, శాతకుంభ స్తంభఁ సంభృతంబు,
పద్మరాగచ్ఛటాఁ పటలవజ్రకవాట, హరినీలజాలశోఁ బాస్పదంబు,
చంద్రకాంతోత్పలఁ సాంద్రప్రభారమ్య, వేదికాసోపానఁ విలసితంబు,
భవ్యమరకతకుట్టిమఁ దివ్యతరమ, శిఖరగతహేమకుంభవిఁ జృంభితంబు,
నిమిషమాత్రంబు సృజియించె † నమరశిల్పి, మంజులతరంబుక శ్యాణ † మంటపంబు.

వ॥ మఱియు ననేకంబు లగు వాపీకూపతటాకంబులు నిర్మించె; నిట్లొందుండు కల్యాణ
సంబారంబు లొనఁగూర్చుచుండె; నట జని భటజనంబులు ముచికుం దాది
భూపాలకబృందంబును దిక్పాలకాదిబృందారకసందోహంబును స్కందోత్సవం
బుం జూడ ర మ్మనవుడు, 35

మ॥ ముచికుందుండు మహోత్సవంబు విని సఁ మోదాంబుధిం దేలుచున్
సింహాలంకృతు లిచ్చి తబ్బటులకున్ † శీఘ్రంబ దంతావళ
ప్రచయంబుల్ రథఘోటకప్రతతులన్ † పాదాతనుల్ వెంటరాఁ
బ్రచురైశ్వర్యము మీఱ బంధుజనముల్ † బౌరావళు ల్గొల్వఁగన్. 36

వ॥ నిజపురంధ్రీజనసమేతంబుగా నానాలంకారయుక్తుం డగుచు ననవద్యవాద్య
ఘోషంబులతోడ వణ్ణుఖనివాససంశోభితం బగు నష్టరంబున కరుదెంచె; నట్లన
శిబికాందోళికాయాధులై సకలభూపాలకు లఖిలదిగతంబులనుండి వచ్చి; రప్పుడు,

క॥ అనలుండు దండి దనుజా, గ్రణియున్ బాఘోవిభుండు † గంధవహుండున్
ధనదుం డిశానుండున్, జనుదెంచిరి పెండ్లిఁజూడ † సంతోషమునన్. 38

సీ॥ వత్సీసమేతులై † పరతెంచి రప్పుడు సత్ప్రతివుంగవుల్ † సరభసముగ,
సంభోజబాంధవుం † డమృతకరుండును, జనుదెంచి రతులితోఁ తాహమొప్పు

సకలబృందారకఃసందోహ మరుదెంచె, నీప్సితఫలసిద్ధి ♦ యెసకమెసఁగ
సప్తమరుత్తులు ♦ సాధ్యులు సిద్ధులు, బితరులు వచ్చిరి ♦ ప్రేమదనర
గరుడగంధర్వకిన్నరఃగణము లురగ, యక్షవిద్యాధరశ్రేణి ♦ యఖిలబంధు
సముదయంబును నేతెంచె ♦ సత్వరముగ, విబుధసేనాని కల్యాణవిభవ ముజయ.

వ॥ ఇట్లు సనుదెంచి సకలజనంబులు నపరాచలబహిష్టేశంబుల సరిమద్యానప్రసా
మంటపంబులఁ గిక్కిరిసి; రంత, 40

మ॥ అమరాధ్యక్షుఁడు ప్రేమమీఱ ముచికుం ♦ దాది క్షమాధీశుల
గ్రీమమొప్ప సురమానిపంక్తి నుపచారప్రక్రియం దేల్చి యో
గ్యమణిమందిరసీమల నిడుదుల ♦ గావింప వారెల్లరు
బ్రేమదం బుది తగ న్వసించి రచట ♦ నభవ్యప్రభావంబుల. 41

క॥ సురభూతతతుల యువతులు, సురరాజపురంధ్రిఁ జేరి ♦ సౌపలరఁగఁ ద
ద్వరసుతను దేవసేనను, పరికించి ప్రణమూలైరి ♦ భక్తి దలిర్ప. 42

వ॥ ఇట్లు ప్రణమిల్లి యక్కామినీజనంబులు గజగామినీమతల్లి యగు న య్యమృత
వల్లినిం బెండ్లికూతుం జేసి రప్పుడు. 43

క॥ పాటలుబాడిరి ముద్దుగ, పాటలగంధులు నినాదఃపాటవ మొప్ప
బాటహకాహళరవములు, పాటిల్లెను శ్రుతిపుటైకఃబంధురలీల. 44

ఆ॥ గరిమ మృగ్గుప్పెట్టి ♦ కల్యాణవేదికఁ, బద్మనయన లపుడు ♦ భద్రప్రీతి
ప్రజ్ఞుఖంబుగాగ ♦ పణతిని గూర్చుండఁ, బెట్టి వేడ్క నలుగుఁబెట్టి రెలమి. 45

చ॥ కరముల కంకణధ్వనులు ♦ ఘల్లు రనంగ నటంప వేణి ని
బృరపుమెరుంగు చన్నుగవఃభారమునన్ నడుమున్ వణంక వి
స్ఫురితవిలాస మొప్ప నొకఁసుందరి సంపెఁగనూనె నమ్మనో
హరశుభగాత్ర కప్పు తలఁయంటె పికధ్వని పాటఁ బాడుచున్. 46

క॥ గందపుటటుకలిచే నొక, యిందునిభాననప్రమోద ♦ మెసఁగగ సమదిం
దిందిరవేణికిఁ జలకము, పొందుగఁ గావించి విమలఃపుణ్యంబువులన్. 47

క॥ తడి యొత్తె నోర్తు కోమలి, పడతికి మృదుపటిమచేత ♦ బాగుగ చిక్కున్
సడలించి దువ్వి కురులన్, జడవేసెను చానయోర్తు ♦ చంద్రానవకున్. 48

సీ॥ దివ్యాంబరంబును ♦ తెరవయొక్కతె దెచ్చి, కమలాయతాక్షికిఁ ♦ గట్ట నిచ్చె
యెలనాగయోర్తు కంఠగులపైఠినీరవి, కెఁ దొడుగనిచ్చెను ♦ సుదతి కెలమి
కలికియొక్కతె వేడ్క ♦ తిలకంబు దిద్దె క్రొ, న్నెలడాలు తిలకించు ♦ నెలతనుదుట
మంజువాణియొకర్తు ♦ నంజనంబును దీర్చె, గంజాస్యలోచనఃకంజములకు
కంబుకంఠికి చెలువొంద ♦ కర్ణయుగళి, రత్న తాటంకములు బెల్లె ♦ రమణియొకతె
నవఘనాఘన వేణికిఁనాసనిడియె, నాణిముత్యంబుముక్కె-ర ♦ నతివ యోర్తు.

క॥ హారంబు లునిచె గళమున, సారస నేత్రకు నొకర్తు ♦ సతియొక్క తె సిం
గారించెను గరముల చెలు, వారంగ మణికంకణంబు ♦ లంబుజముఖికిన్. 50

క॥ చంచల నేత్రకు నొక తె స, మంచితనవరత్న కాచి, మధ్యంబున గీ
లించెను మగువయొక తెరా, ణించగ నూపురము లునిచె ♦ నెలతపదములన్. 51

క॥ యావనపంకం బొక యిం, దీవరదళనయన యలదె ♦ దివ్యప్రౌఢిన్
లావణ్యవతీమణికి శు, భావహాముగ పాదయుగళి ♦ నంచితలీలన్. 52

వ॥ ఇట్లంకరించిన యనంతరంబు, 53

ఆ॥ పద్మసంభవుండు ♦ ప్రౌఢిమ జనుదెంచి, త్రిదశవల్లభునకు ♦ దెలియఁ బలికె
గరిమ నిశ్చయించి ♦ కళ్యాణలగ్నంబు, సమయ మిది యటంచు ♦ సంతసమున.

వ॥ ఆసమయంబున తద్వచనంబులు విని యిందుండి హరిప్రముఖనిఖిలసురగణ
బులతోడ సురాగ్రగణ్యుం డగు సుబ్రహ్మణ్యభవనంబున కరుదెంచి తత్పాదార
విందంబుల కెఱిగి కృతాంజలి యగుచు నిట్లనియె. 55

—* కుమారస్వామి యింద్రతనయను పెండ్లియాడ తరలి వెడలుట *

క॥ దేవా! మద్భహమునకున్, రావలయు విలాసవతిని ♦ రమణీయాంగిన్
భావని నాతనయను బ్రే, మావహామున బెండ్లియాడ ♦ ననుపమలీలన్. 56

వ॥ అని పలికిన పురందరుం గని యిందుధరనందనుండు మందస్మితవదనారవిందుం
డగుచు నానందంబు డెందంబునం గందళింపం బాణిగ్రహణోత్సుకుండై సింహా
సనంబునుండి లేచి యతిరయంబున, 57

సీ॥ అంజలిపాణులై ♦ యమరులు సేవింప, నజముకుందులు ప్రసూనాళి జల్లు,
గంధర్వకిన్నెరల్ ♦ గానంబు లొనరింప, పలువాద్యరవములు ♦ బరిధివిల్లు
విప్రసందోహంబు ♦ వేద ఘోషము సేయ, మునిపం క్తిసంస్తోత్రములు ఘటింప,
వృషదస్యవర్ణులు ♦ వింజామరలు వీవ, రవిచంద్రు లాతపత్రములు దాల్చు,
దండధరుండు ఖడ్గముఁ బట్టి ♦ దండనిలువ, లలి నవాధికలక్షవీరులును గొల్వ
రమ్యతరమగు ఘనమయూరంబు నెక్కి, వెడలె నిర్జర సేనాని ♦ వేడుకలర. 58

వ॥ ఇట్లు వెడలి వెండియు నిజధ్వజవిరాజమానచరణాయుధభీషణనిర్భోషముఖరిత
హరిన్ముఖుండును, విద్యాధరవీణాగానవినోదమోదితాంతరంగుండును, రంభో
ర్వసీమేన కాద్యస్సరోజనలాస్య కేళీవిలాసవిలోకనోత్సుకుండును, పూర్ణకుంభ
సముజ్జ్వలమాణ కరాంభోరుహ కలిత మునిగణసేవితుండును, లక్ష్మీవాణీ
ప్రముఖ బృందారక సుమంగళ సీరాజన దీపికావిరాజితుండును, విబుధజనసమ
ర్పితసకలోపచారుండును నై పుష్పాంబు రాజవీధులు గడచి యింద్రమందిర
ద్వారంబుఁ జేరి మయూరంబు డిగ్గి శుద్ధాంతంబుఁ బ్రవేశించె; నాసమయంబున,

సీ॥ తన విలోచనలసఃస్థాశ్చర్యద్యుతుల్, నలుదెస పండువెన్నెలలు నింప,
తన సమున్నతపయోధరకుంభయుగళంబు, గరిమ కొండంతవైఖరిని మెరయ,

తన పాదమంజీరఃఘనకింకిణీధ్వను, ల్లిలుకుమట్టియలతో • గలిసి మోయి,
తన కబరీమిశఃత్కల్పనూనావళుల్, ఘుమఘుమవాసనల్ • గుమ్మరింప,
శతమఖునిరాణి యప్పరశతముగొలువ, గా నెదుర్కొని తద్దానకమలయుగము
క్షీరధారలఁ గడిగి యిచ్చించి విసుల, నొసఁగె నీరాజనంబు సొంపెసఁగ మిగుల.

వ॥ అంత నబ్బగవంతుం డగు నాంబికేయుండు నవరత్నఖచితంబు లగు సువర్ణపాదు
కలు మెట్టి మందగతులం గల్యాణమండపంబుఁ జేరి యందు దివ్యసింహాసనా
సీనుం డయ్యె నయ్యెడ; హరిబ్రహ్మదిసకలదేవతలు తదనుమతి యథార్హాసనం
బుల పసిందిరి; ముచికుందాదులు కృతప్రణాములై యంజలిబంధంబులు జేసిరి;
వీరభాహుప్రముఖులగు వీరులు నుపచారంబు లొనర్చుచుం బరవేష్టించి; రంత.

మ॥ సుతుకల్యాణమహోత్సవంబు నరయన్ • శుభ్రాంశురేఖాధరుం ౨౩౫. ౧౧౨
డతులప్రాధిమ శైలజాసహితుండై • హస్తోన్నతిన్ రత్నచి
త్రితమైనట్టి మహావిమానముపయిం • దేజంబుతో వచ్చె న
ప్రతిమానం బగువాద్యఘోషములు దిగ్భాగంబునన్ మోయఁగన్ 62

వ॥ అప్పు డమ్మహాదేవునిం జూచి సకలగీర్వాణులులేచి కృతప్రణాములగుచు నత్యం
తభక్తిబద్ధాంజలులై నిలిచి రంత, ౬౩ : ౧౨౦౦ 63

క॥ గిరితనయతోడఁ బరమే, శ్వరుండు విమానంబు డిగ్గఁ • జయ్యన నపుడున్
శరజన్ముండు తలిదండ్రుల, చరణాంభోజముల కెఱిగి • సంతోషమునన్. 64

వ॥ సవినయంబుగా సంస్తుతించిన నక్కుమారుని గంగాధరుం డాలింగనంబుఁజేసి
మాటిమాటికి శిరంబుమూర్కొని తృప్తిం బొందఁడయ్యె. ౬౪౧ 65

క॥ హరిసరసిజగర్భాదులు, పరమేశుపదాబ్జములకుఁ • బ్రణమిల్లి నిరం
తరభక్తితోడ సంస్తుతు, లురుతరముగఁ జేసి రసదృశోత్సాహమునన్. 66

వ॥ ఈశ్వరుండును వాతలఁ గరుణావిలోకనంబునం గనుంగొనుచు వారితోడం గళ్యా
ణమండపంబున కరుదెంచి నిజాజ్ఞాసమాగతదివ్యసింహాసనాసీనుండై తనూజ
నంకంబున నిడుకొని సంతోషంబునంజెలంగునప్పుడు సకలనిలింపులుం గుమార
సమేతుండ డగు నుమానాథునిం గని ప్రణమిల్లి రంత పద్మభవుం డిట్లనియె;

గీ॥ స్వామి! పరమేశ! భవదాజ్ఞ • మణ్ముఖుండు, దేవతాద్రోహులైనట్టి • దితిజవరులఁ
బ్రధనమునఁగూల్చివిక్రమఃపటిమమమ్ము, బంధముల్తులఁ గావించె • బరమకృపను.

వ॥ అప్పు డమ్మహానుభావుండు పరాచలంబున కరుతెంచిన నతని సంప్రీతుండేయు
వాడై యింద్రుండు నిజతనూజ నిచ్చి పాణిగ్రహణంబు సేయం బూనె ననితద్వృ
త్తాంతంబంతయు శశాంక శేఖరున కెఱింగించిన 69

మ॥ శశిఖండాభరణుండు శంకరుండు శశ్వత్ప్రేమ నాలించి చా
ల శిరఃకంఠముచేయు చిట్లనియెఁ గళ్యాణోత్సవం బీ తిలో

- కళరణ్యం డగు మత్కుమారునకు వేడక స్మీరు సేయంగ నీ
దృశసంతోషము జూడ వచ్చితిమిగాఁదే యిప్పు వాణీశ్వరా ! 70
- వ॥ అని పలికె; న. త ముకుందుండు పురందరుదిక్కుం జూచి సూదరీరత్నం బగు భవ
న్నందనిం గళ్యాణవేషంబుతోడం దోడ్కొనిర మ్మనవుడు, 71
- క॥ బృందారకపతి నందని, నందం బలరార మిగుల † నట దోడ్కొని తె
చ్చెం దనప్రియసుందరితో, నిందిర వాణియును గొలువ † నిరుదెసలందున్. 72
- వ॥ అప్పుడు, 73
- శా॥ బంగారందెలుమోయి పాదయుగళిం, † బల్గబ్బిపాలిండ్లపై
రంగుల్గుల్కెడు కంచుకంబు సెలగన్ † రాణించు వాల్చుపులం
సింగారం బెసంగంగ మందగతితో † శీతాంశుబింబాస్య వ
చ్చెం గల్యాణవితర్దికిం బయిపయిన్ † సిగ్గు మనం బారంగన్. 74
- సీ॥ కలికికెడదమీలఁకలువరేకులలీల, బురణించు చెలికన్న † లరసి యరసి
కనకకుంభంబుల గంతుఁకంబులమించు, కామినిపాలిండ్లు † గాంచి కాంచి
యెలదేటిపిండును † జలదమండలిగేరు, సుందరీమణివేణి † జూచి చూచి
తొలుకారుమించును † తళుకుబంగరుమించు, నెనయుగోమలిమేను † నెంచి యెంచి
యుత్సహించునుమదిలోనఁనుబ్బుచెలగు, మూర్ధపట్కంబుగంపించు † మోహమంటి
భవుతనూభవుఁ డాకరఁపంచశరుని, బాహుపటిమకులోనయ్యెఁబలుక నేమి? 75
- క॥ శ్వశురు లగు శైలకన్యా, శశిమాళులకుం బ్రీపుల్లఁజలజాక్షిసతిం
గుశలత ఘటించి లజ్జా,వశతం దలవంచుకొనియె † వల్లభునెదుటన్. 76
- వ॥ అప్పుడు నిఖిలగీర్వాణులు లేచి యద్దేవికి నమస్కరించి; రంత గిరికోదండపాణి
యక్కిరవాణి గృహవీక్షణంబునం గనుంగొనియె; గౌరియు నక్కోడలిని నిజ
కరంబున స్పృశించి యమ్ముద్దియనిద్దంపుచెక్కుటద్దము ముద్దిడియె. 77
- క॥ మానుగ నాజగదంబిక, యా నెయ్యపుఁగోడలి న్మహాదర మెసంగన్
సూనుమణి పీఠమున నె, తేనియుఁగూర్చుండఁబెట్టె † దివ్యప్రాధిన్. 78
- ఉ॥ ఎన్నదరంబె యింతిసొబఁగెంతయు సిగ్గున మోము వంచి యా
కన్నులకల్కి కంబునిభఁకంధరచారువిలాసమొప్పుఁ గే
గన్నుల దాయి నించి నిజఁకాంతు షడానను దివ్యమూర్తిపై
చెన్నుగ నల్లగల్పవిరిఁసేసలు జల్లఁగఁ జల్లె నయ్యెడన్. 79
- క॥ ఆబాహులేయు వదనం, బేబడినాల్గయ్యె నూటఁయెనిమిది యయ్యెం
బో, బాహువులం జిత్రిం, బాబెడ నవరత్నహార † మపు డేసినచోన్ 80
- వ॥ ఇట్లు దేవసేనాసేనాను లేకసింహాసనాసీనులై చెలంగుటం గని సురలు మ్రొక్కి
సంతోషభరితాంతరంగులైరి, 81

ఉ॥ అంత సుకేందుగఁ దిందుమకుటాత్మజుదివ్యపదారపిండముల్
స్వాంతము రంజిలంగ విలసన్మణిపాత్రకఁ జేర్చి చెంగట
గాత పసిండిగిండి గొని ♦ కౌతుక మొప్పు జలంబు నింప న
త్యంతము భక్తితోఁ గడగి ♦ యాచరణాంబుజతోయ మొంతయున్. 82

—* ఇందుడు కుమారస్వామికి కన్యాదానము నేయుట *—

వ॥ అనంతరంబ గ్రహించుటకు నొక్కచో నునిచి; మజ్జయు గంధపుష్పధూపదీపాది
సకలోపచారంబులం బూజించి, 83

సీ॥ నవరత్నఖచితకనకకీరీటాంబుల, నారుశిరంబుల ♦ నలరఁ బెట్టె
మాణిక్యమయములౌ ♦ మరకతకుండలాల్, కర్ణభాగంబుల ♦ గదిమ నిడియె
పచ్చరానిగ్గుల ♦ పతకముల్ ముత్యంపు, సరులును గంతదేశముల నునిచె
నతులితవజ్రకీలితకంకణంబులు, ద్వాదశకరముల ♦ వరుసఁ జేర్చె
పద్మరాగాంగుళీయకప్రతతి వ్రేల్ల, నిండ సంధించె భూషణనివహ మిట్లు
వేడుకనలంకరించె న ♦ వేల్పుజేడు, ప్రీతిమీఱఁగఁ గూర్చి జామాత కెలమి. 84

క॥ దివ్యాంబరము లొసంగెను, భవ్యంబుగఁ ద్రిదివవిభుఁడు ♦ బ్రహ్మాదిసుర
స్తవ్యపదాంబుజయుగళున, కవ్యయునకు సకలదేవతాధ్యక్షునకున్. 85

క॥ మధుపర్క మిచ్చి కన్యను, విధిపూర్వకమొప్పు దివిజవిభుఁడురుకరుణాం
బుధికఁ గుమారునకున్ జగదధికర్తకు నిదియ భార్య ♦ యనియెడి ధారన్. 86

వ॥ అంత నిచ్చామాత్రంబునఁ బద్మగర్భండు మంగళసూత్రంబు సృజించి గుహుని
కరంబునం దిడిన, 87

క॥ అంగనగళమునఁ గట్టెను, మంగళసూత్రంబు భువనమండలికెల్లన్
మంగళము న్దనరగ న, య్యంగజహరసుతుఁడు హర్ష మాత్మఁ జెలంగన్. 88

వ॥ మజ్జయు సుగంధికుసుమమాలికల నద్దేవికంతంబు నలంకరించె. 89

సీ॥ తెరలఁ బట్టిరి వేగ ♦ దివ్యదుకూలముల్, క్షీరవారాసివీచికలకరణి
దీపాలపశ్చేరాల్ ♦ దెచ్చిరి చెన్నొంద, సుందరీజనములు ♦ సొంపుగులుక
మంగళాష్టకములు ♦ మానుగ నుడివిరి, మానివరేణ్యులు ♦ మంజుషణితి
గీతము ల్బాడిరి ♦ కిన్నెరకామిను, ల్పమదకోకిలకలస్వనము లొప్పు
నమితతూర్యమృదంగవాద్యములు మ్రోసె, నిందిరాభారతీప్రముఖేందుముఖులు
ఘనుఘుమామోదమందారకుసుమములును, సేసలునుజల్లిరెంతయుఁ జెలువెసంగ.

మ॥ నెలఁతా! దోయిట నింపు ముత్తియఁ పుఁ బాఱి ♦ ల్నీదేవుమూర్ఖంబులన్
బలుసి గ్గేటి కటంచుఁ బాణసఖులున్ ♦ బల్లారు భాషింపఁగా
లలి మందస్మిత మొప్పు నీషదుదయల్లజ్జోన్నతాస్యాబ్జయై
తలఁపాఱి ల్నించెను కాంత కంకణరుణత్కారంబు తోరంబుగన్. 91

- వ॥ మణియు సుగంధకుసుమమాలికలు నద్వైపుకంఠంబునందు నలంకరించె. 92
- క॥ ధవళంబులు స్వచ్ఛానులు, ధవళాక్షులు బాడి రపుడు ♦ దైవతగణముల్
దిపినుండి పుష్పనర్జము, సవరళముగ గురిసి రతుల ♦ హాషణం బెసంగన్. 93
- క॥ కమలభవుఁ డపుడు వహ్నిని, సమిధాద్యాహుతుల వేల్చె ♦ చతురత విధ్యు
క్తముగా దంపతు లగ్నికి, గ్రమమొప్పు బ్రవక్షిణంబు ♦ గావించి రొగిన్. 94
- క॥ లలనాలలామ మృదుపద, జలజముఁ దనకేలఁ గొనుచు ♦ శంభుతనూజం
డెలన వొలయఁగఁ జెంగట, శిలయుం దాకించె వేడ్క ♦ చిగురొత్తంగన్.
- క॥ ఆనంద మలర మది నెం, తేనియు దంపతు లరుంధఃతీదర్శనమున్
మానుగఁ గావించిరి స, న్మానితవిభవాధ్యు లగుచు ♦ మహిమ సెలంగన్. 96
- క॥ సురలోకాధ్యక్షుఁడు భా, సురముగ నై వేద్యమొసంగె ♦ సుధయు ఫలంబుల్
వరహేమపాత్ర నునిచెను, బీరగ వధూవరుల కపుడు ♦ పరమప్రేమన్. 97
- వ॥ అంత జగజ్జననీజనకులైన యప్పార్వతీపరమేశ్వరులకుఁ బ్రదక్షిణత్రయపూర్వ
కంబుగ నమస్కరించిన వారు గోడలిం గుమారుని గారవమున గొంగిలించి
కృపావలోకనంబుల నాదరించి; రంత, 98
- గీ॥ పార్వతీశంకరులతోడ ♦ భద్రప్రీతి, బరగ వసియించి రవ్వధూవరులు ప్రేమ
నేత్రపర్వంబుగా నంత ♦ నిఖిలసురలు, వారలను జూచి మ్రొక్కిరివాంఛలూర.
- సీ॥ ఈజగద్బాంధవు ♦ రాజత్కరస్పర్శ, మెనసి యీపద్మిని ♦ యింపెసంగె
యిమ్మహాఘనుతోడ ♦ నింపొందగాఁ గూడి, యీతటిన్నిభగాత్రీఖ్యాతిగాంచె
ఈకళానిధితోడ ♦ నేకీభవించుచు, నీచంద్రికాహాస ♦ యెంచదనరె
నీసుధామందారు ♦ నీప్సితం బరంగఁ, బొంది యీననఁబోడి ♦ పొలుపెసంగె
నీకుమారుని వరియించి ♦ యీకుమారి, సౌకుమార్యంబు రహిమిరెచారులీల
ననుచుఁ గొనియాడి రెల్లరుఁ నతిశయముగ, దంపతులఁ జూచిలోచనోత్సవముగాగ.
- వ॥ అంత సకలదేవత లాశ్చర్యంబు నొంద నుమాశంకరు లంతర్ధానంబు నొందిరి. 101
- ఉ॥ అంత వధూయుతంబుగ వడఁగుఁడు మంగళవాద్యఘోషముల్
స్వాంతము రంజిల న్వినుచు ♦ సర్వసుషర్వులఁ బంచి యిండ్ల క
త్యంతము ద్వారపాలకుల ♦ ద్వారముల న్నియమించి నెమ్మదిన్
సంతసమొప్పు కేళిసదనంబును జేరి విలాసధుర్యుడై. 102

—* కుమారస్వామి దేవసేనతో కేళిగృహమున నుఖించుట *

- చ॥ చికిలిపసిండికాంతిగల ♦ చిల్కలకోండ్లను దీర్చినట్టి మే
ల్నకి నెలపట్టెమంచమున ♦ జాజులపానుపుపై గుహుండు కో
రిక కుచచంచరీకచికురన్ రమణీమణి దేవసేనఁ గో
రికచిగురొత్తఁ గూడి చెలఁచేగ మనోహరకేళిఁ దేలుచున్. 103

సీ॥ అతివకు నొక కేల ♦ హారంబు లునిచెను, కలికిమై నొక కేల ♦ ♦ గంధ మలదె
కొమరొప్ప నొక కేల ♦ కొప్పును సవరించె, పొందుగ నొక కేల ♦ పూలుముడిచె
నొక కేల తాంబూల ♦ మొసఁగెను పణఁతికి, చెక్కిలి నొక చేత ♦ నొక్కమిగుల
మకరికాపత్రము ♦ లొక చేత లిఖించె, కళ లంటి యొక చేత ♦ గడుఁజెలంగె
రవికముడియును నొక కేల ♦ రక్తి విడిచి, నీవి సడలించె నొక చేత ♦ నలత కలమి
యొక్క చేతను, గిలిగంత ♦ లొనర సలిపి, కాంతనెంతయు నొక కేల ♦ గొంగిలించె.

వ॥ ఇట్లంతఃపురంబున దేవసేనావిభుండు ప్రియాంగనతోడ కేళీవినోదంబున నుండె;
నంత పురందరుండు ముచికుందాది భూపాలకులను, బృందారకులను, ఋషి
వర్యులను యథాయోగ్యంబుగా కల్పవృక్షసముద్భవంబు లగు ననర్ఘ్యమణి
భూషణాంబరాదుల సంభాపించి వారలనందఱ యథాస్థానంబుల కనిచి తానును
శచీసుందరితోడ గృహంబున సంతోషంబున వసించె; నంత, 105

క॥ కతిపయకాలం బచ్చట, సతితోఁ గీడింపుచుండి ♦ శరసంభవుఁ డా
శతమన్యునకుం గరుణా, మతితోఁ బట్టంబు గట్టవడిఁ దలఁచె వెసఁ. 106

క॥ భూతగణంబులు వీర, వ్రాతంబులు గొలువ వివిధ ♦ వాద్యంబులతో
భ్యాతిగ గృహంబు వెడలెను, గౌతుకమున నింద్రునగర ♦ గమనోత్సుకుఁడై. 107

వ॥ అప్పు డవాద్యధ్వనులు విని హరి బ్రహ్మదేవతలతోడ దేవసేనానిదండకుం
జనుదెంచె; నంత మనోజవం బగు రథం బధిరోహించి షణ్ముఖుండు కృతస్తోత్ర
ప్రణాము లగు నిఖిలదివిజులఁ దమతమవాహనంబు లధిరోహింప నియోగించిన,

క॥ వారందరు వాహనముల, నారోహణమున్ ఘటించి ♦ యరిగిరి వెంటఁ
వారాసి ఘోషమట్లను, వారక మ్రోసెన్ సమస్త వాద్యస్వనముల్. 109

క॥ అరుదెంచి రపుడు కొందఱు, వరధవళచ్ఛత్రతతులు ♦ ధ్వజచామరముల్
కర మర్థిఁ గొనుచు వెంబడి, సరసీరుహబంధుబింబ ♦ సంరోధముగన్. 110

వ॥ ఇవ్విధంబున విబుధసేనావిభుం డమరావతిపురంబున కరిగి యగ్నిదగ్ధంబును
శూన్యంబును నగు దానిం గనుంగొని సురతక్షకునిం బిలిచి యిది పూర్వప్రకారం
బుగా రచియింపు మనవుడు నతఁడు నిమిషచూత్రంబున నట్లన నిర్మించె;
నయ్యవసరంబున, 111

క॥ మురవైరిముఖ్యదివిజులు, సురవర్ధికి శిల్పిచుహిమఁ ♦ జూచి ప్రయోక్తిన్
గర మాదరించి యతనిని, నరుదెంచిరి వానితోడ ♦ హరసుతుకడకున్. 112

వ॥ ఇట్లరుదెంచి యదియు విన్నవించిన, 113

గీ॥ వారివచనంబు లాలించి ♦ తారకారి, వాహనము డిగ్గి భాసురోత్సాహ మొప్పు
నతిమనోహరమైనట్టి ♦ యాత్మగృహముఁ, జేరి యందు సింహాసనాసీనుడయ్యె.

క॥ సురుచిరమణినిర్మితమై, నిరుపమ మగునట్టియాత్మనిలయం బపుడున్
సురరాజవధూమణి శచి, పరమామౌదమునఁ జేరె ♦ పణతులతోడన్. 115

- వ॥ అప్పుడు షణ్ముఖుండు పార్శ్వవర్తి యగు చతుర్ముఖుం గని శతమఖునకుఁ బట్టాభిషేకంబుఁ జేసి శీఘ్రంబ రమ్మని యానతిచ్చినం గమలాసనుండు తదాఙ్గ శిరంబున నిడికొని యపేక్షితంబులైన ద్రవ్యంబుల సంపాదించి యింద్రసదనంబున కరిగె; పుణ్యతరంబు లగు స్వచ్ఛోదకంబుల జంభభేది నభిషిక్తుం జేసి పట్టంబుఁగట్టి వాసీచేతఁ బూజితుండై మగుడ గుహాసవిధంబున కరుదెంచె; నంత,
- మ॥ చెలువొందన్ సకలర్షిబృంద మొగి యాశీర్వాదముల్ సేయ, రం
భ లసత్ప్రేధి నటింపఁ, గిన్నరవరు ♦ ల్బాడంగ గీర్వాణులుం
గొలువంగా నిఖిల్ పచారములతో ♦ గోత్రారి కొల్వుండ సాం
పలరం గొండొకకాల మంత మదిలో ♦ హర్షంబు రంజిల్లంగన్. 117
- వ॥ దేవదేవుం డగు గుహుం జేరి తత్పదారవిందంబుల కెఱుగిన సంక్రందనుం గరుణించి యప్సార్వతీనందనుం డిట్లనియె. 118
- క॥ పూర్వప్రకారమునను న, ఖర్వశ్రేయంబుఁ దనరఁ ♦ గాంచును మిగులన్
స్వర్వైభవ మని పలికి సు, పర్వాధిపు ననిచె నపుడు ♦ భవనంబునకున్. 119
- వ॥ మఱియు హరిబ్రహ్మదులను యథాస్థానముల కరుగ నియోగించి, నిజభవన ద్వారంబుల వీరుల నిలిపి, కాంతాసమేతుం డగుచు, తారకాంతకుండును శుద్ధాంతంబును జేరి, యత్యంతసంతోషంబున నుండె; నిట్లు చిరకాలంబు స్వర్లోకంబున వసియించి, యంత స్కంధాచలంబున కరుగ నిశ్చయించి, 120
- క॥ వైకుంఠాదులఁ దమతమ, లోకంబుల కనిచె సకలలోకేశ్వరుఁ డా
శ్రీకంఠసుతుఁడు కరుణా, లోకనమున వారల నిష్ఠిలోకించి యొగిన్. 121
- వ॥ ఇట్లు పనిచి షణ్ముఖుండు దేవీసమేతంబుగా నతిసుందరం బగు రథం బధిరోపించి మహాబలుం డగు వీరబాహుండు సారథ్యం బొనరింప వీరసేనాధిపుల తోడఁ జైలాసంబున కరిగి యందు రథంబు డిగ్గి యాత్మజనసీజనకు లగు పార్వతీ శరమేశ్వరుల పాదపద్మంబులకుఁ బరమభక్తితోఁ బ్రణమిల్లి వారలచేత నుపలాలితుండై తదనుజ్ఞ నిజపరివారంబుతోడ స్కంధాచలంబుఁ జేరి యందు దివ్యసింహాసనాసీనుం డయ్యె. పరమశ్రావ్యంబును, పుణ్యతరంబును నైన యగ్గిరిజాకుమారునివాహం బెవ్వఁడేనియు శ్రద్ధాసమన్వితుండై వినిన, పఠించిన నతండు దీర్ఘాయుష్మంతుండును, పశుపుత్త్రకళత్రాదిసకలభోగధురీణుండును నగుచు వర్ధిల్లు; నిది సత్యం బీయర్థంబునకు గుహుండు సాక్షి యగుచుండు; సందియంబు లేదని చెప్పి సూతుండు వెండియు నిట్లనియె. 122
- అ॥ హరకుమారు నాఙ్గ ♦ నబ్జజహరిముఖ్య, సురవరేణ్యు లరిగి ♦ సుఖము దనర
నిజపదంబులందు ♦ నివసించి రెంతయు, గుహుని మదిఁ దలంచుకొనుచు నెలమి.
శూరుఁడు బెట్టిన బాధలు, సారెను మదిఁ దలంచి తలంచి ♦ శక్కుండు మహా
వైరాగ్య మొంది నిందిత, నానీసంభోగుఁ డగుచు ♦ నతవదనుండై. 124

ప॥ మానంబున మణ్ముఖచరణకమలధ్యాననిష్ఠాగరిష్ఠుం డగుచు నుండె. 125

మ॥ అపు డాభావ మెఱింగి గీష్పతి సుపరాధ్యక్షునిం జేరి తా
నుపదేశించె రహస్యముందు రమణీప్రాప్తుంగవక్షోజకుం
భవరీరంభసుఖైకకారణము విభ్రాజత్ప్రసూనాస్త్రశా
స్త్రపరిజ్ఞానము సర్వము న్బటువచఃప్రాగల్భ్య మింపారగఁ. 126

ప॥ ఇ ట్లుపదేశించిన విని పంచశరకళావిజ్ఞానధురంధరుండై పురందరుం డాత్మలోన,
చ॥ కలికిమెరుంగుచన్నగవఁ ♦ గాఁగిటఁ జేర్చుచు వాంఛ లూరఁగాఁ

బలుచనిమోవికిం జిగురుపానక మాని విలాసినీమణి

గలయుట సౌఖ్యమెన్న మఱి ♦ కామినిఁ బాసిన సౌఖ్య మున్నదే

యిల నది గాన జన్మఫల ♦ మిందునిభాననపొందుఁ జూడఁగఁ. 128

క॥ జ్ఞానైశ్వర్యబలంబుల, లో నెన్నఁగ పరమసుఖము ♦ లోకంబందున్
మానినిభోగమె సత్యము, మానిని నెడబాయ న్యాయమా ధన్యులకున్?

క॥ కొందఱు ధనలోభంబును, బొందుచు కామినులపొందు ♦ పొసఁగ దని వృథా
నిందింతురు నీరసులై, సుందరిభోగంబుకన్న ♦ సుఖముం గలదే? 130

ప॥ అని యివ్వధంబున వితర్కింపుచు, నిజగురుం డగు గురుని గృహంబున కనిచి
స్వారాజ్యంబునకు జయంతుని బట్టాభిషిక్తుం గావించి యహోరాత్రంబుల సురేం
దుండు సుందరీసురతక్రీడాపరాయణుండై యుండె; నప్పుడు, 131

క॥ స్వారాజ్యభరణమందు ను, దారనయప్రాధి మెఱయఁ ♦ దనరుచు సానా
సీరియు నశేషవిద్యా, పారగు సురగురుని జూచి ♦ పలికె నొకతటిన్. 132

మ॥ హరిపద్మాసనముఖ్యులౌ సురల నుద్యచ్ఛర్యభౌరేయుండై
దురితాత్ముం డగు శూరుఁ డాత్మకృషియందుం బంచి బాధించుటల్
ధర నేకర్మఫలంబుఁ జెప్ప మఖిలార్థజ్ఞానపారీణ ! కాం
తురె యీషత్ఫలమేమియుం బురుషు లెందున్ గర్మముం జేయకే. 133

ప॥ అని యిట్లు జయంతుండు వినయనమ్మిం డగుచుఁ బ్రణమిల్లి యడిగిన సురగురుం
డి ట్లనియె. 134

—* దేవతలకష్టములకుఁ గారణము సురగురుఁడు నెప్పుట *—

మ॥ మును దక్షాధ్వరమందు యజ్ఞవిభు శంభున్ సర్వలోకై కనా
భుని వర్జించి ముకుందుతోడ మనమున్ ♦ దుర్బుద్ధి హవ్యంబులన్
గొని భక్షించిన తత్ఫలంబు సమరోగిండ్లైన యవ్వీరభ
దునిచే గంటిమిగాదె నాఁడె యది వాక్రువ్వంగ ఘోరంబుగఁ. 135

ప॥ తత్కర్మశేషంబు శూరపద్మవ్యాజంబున నిట్టిబాధం గావించె; గర్మగతి నెవ్వా
రికిం గడవ నశక్యం బగు ననిన విని జయంతుండు మగుడ సురాచార్యున
కి ట్లనియె. 136

- క॥ నలువకుఁ బ్రథమతనూజుం, డల దత్తుఁడు హరుని బిలువ ♦ కధ్వరదీక్షుఁ
జెలఁగె నతఁడ పొందక త,త్ఫల మమరులు వొంద నేల ♦ తత్వజ్ఞనిధి! 137
- వ॥ ఈయర్థంబునందు నాకు సంశయం బయ్యె. దీనిం బరిహరింపు మని యడిగి
నిలింపరాజసుతుండు తద్వృత్తాంతంబు క్రమంబున గురుముఖారవిందంబున
నెఱింగి సంతృప్తాంతరంగుడై హృదయకమలంబున మహాదేవుం దలంచి శివని
దకుల నిరసింపుచు నానందంబున రాజ్యపరిపాలనంబుఁ జేయుచుండె నని
సూతుండు నెప్పిన విని శౌనకాదు లిట్లనిరి. 138
- క॥ స్కందగిరిఁ జేరి గిరిజా,నందనుఁ డట నేమి చేసె ♦ నవ్యసుధాని
వ్యందం బిటు గులుక వచిం,పం దగు నోసూత! యదియు ♦ మాకు వినంగఁ.
వ॥ అనుఁడు రామహర్షణి యిట్లనియె 140
- గీ॥ వినుఁడు ఋషులార! శ్రద్ధాని, విష్ణు లగుచు, వరగుణమతల్లి సౌందర్యవల్లి లవలి
కన్యకను గాఁక్తికేయుండు ♦ గౌతుకమునఁ, బరిణయించినకథఁ దేటఁపరతు మీకు.
వ॥ అనిన శౌనకాదు లిట్లనిరి. 142
- క॥ అచ్చెలువజనకుఁ డెవ్వం, డెచ్చట దానిక వరించె ♦ నీశతనూజుం
డచ్చపలాక్షికి నెందున, వచ్చెన్ లవలీసమాఖ్య ♦ పల్కుము సూతా! 143
- వ॥ అనిన మునిపుంగవులకు సూతుం డిట్లనియె. 144
- మ॥ పరగు న్వాఁధి గాంచి కాంచి నగరఁప్రాంతంబున స్వీంతఁగాఁ
బరిపూర్ణాఖ్యపురంబు కాంచనమణిఁప్రాకారసౌధావళి
స్ఫురదుద్యానవనీసరోవరమహాభూభృన్ననోహరియై
యురుపుణ్యాస్పదమై శుభప్రదమునై ♦ ప్రోద్యద్రమావాసమై. 145
- మ॥ ఒనరక త్వష్ట యనంతరత్న మగు ఖిద్యోతుక బ్రయత్నంబుతో
ఘనకాంఠిక దగ సానదీర్ప గిరిమం ♦ గల్పించుచకృభ్రమం
బన సాలంబు దనర్చు నప్పురమునం ♦ దభ్యున్నతస్ఫూర్తి న
ట్లను గాకుండిన దానితో నొరయ నేలా ♦ భానుఁ డశ్రాంతముక. 146
- చ॥ అనుగతపుష్పసత్వసముదంచితమై ఘనపత్రధామరం
జనమునఁ బూని భేటవిలసద్విటపాలికి నాటపట్టునై
యనిశము చూడ్కికి సఫలమై కనుపట్టుచు భూరిశాఖలక
జననుతిఁ గాంచు నప్పురము ♦ సాలము సాల మనంగఁ జెల్లదే? 147
- గ॥ పరగఁగఁ దత్పురీపరిఖఁ ♦ బద్మముఖుల్ జలకేళి నల్పు త
గ్గురుకుచకుంభసంకుమదఁకుంకుమపంకఘమంఘమాతివి
స్ఫురదురుసారభోన్నతులఁ ♦ బొందుచు సారె రసాతలంబునం
దురగలు భోగు లంచుఁ జెలువొందఁగఁ బేరు వహింతు రెంతయుక. 148

సీ॥ బహుమనోహరములౌ ♦ పద్మాకరంబుల, పద్మాకరంబులౌ ♦ భవనములును
భవనగప్రతిమానభవ్యసాధంబుల, సాధాశనదుమాసారవళుల
సారవనిఖలవాద్యోరుమార్గంబుల, మార్గణగణముల ♦ మనుచు ధనుల
ధనురుదారప్రాణి ♦ దనరు ధార్మికులను, ధార్మికుగోష్ఠికి ♦ దగినఘనుల
ఘనసమీరసదృశకరిహరిరాజుల, రాజులకుచు మనసు ♦ రంజిలంగ
జేయు నప్పరంబు ♦ శేషాహికై నను, బాగడ నలవియగునె ♦ భూతలమున. 149

సీ॥ అరయ జడాత్మత ♦ నంబుదావళులంద, దోషాకరాసత్తొవలయంద
ఖలసంప్రయోగంబు ♦ కలమరాళులయంద, యప్రతిష్ఠయుఁ బంక,జాళులంద
బహుతరభంగాప్తి ♦ పాధోనిధులయంద, పరగ ద్విజహ్వాత ♦ ఫణులయంద,
పాటింప వక్రత ♦ బాలచంద్రునియంద, స్నేహక్షయము దీపశిఖలయంద,
యురుతమోయోగ ముద్రికంధరములంద, కార్యమితయుఁదిలకింపగగనమంద
కానఁబడుగాని యొక్కింతయైన కొదువ, గనఁజడనుసువ్వె తత్పురీజనములందు.

వ॥ ఆనగరంబున కనతిదూరంబున,

151

క॥ నానాతరుళోభితమై, మానివ రేణ్యులకు నాశ్రమపదం బగుచున్
భానుపద మంటి పోన్నతి, మానుగ లవలీనగంబు ♦ మహిమఁ జెలంగన్. 152

క॥ ఆనగము సమీపంబున, మానితధనధాన్యపూర్ణమందిరుఁ డలరున్
భానునిభభుజవిరాజిత, నానారిపుతముఁడు శబరనాయకుఁ డొకఁడున్. 153

క॥ నిరపత్యుండై యాతఁడు, నిరపాయవిషాదమునను ♦ నిరతము సుగుణా
కరయైన వధూమణితో, జిరకాలము పుత్త్రవాంఛ ♦ జేయుచు నుండెన్. 154

మ॥ అతిరమ్యం బగు నమ్మహానగవనప్రాంతంబునందున్ జగ
న్నతచారిత్రుఁడు బ్రహ్మబోధపురిపూర్ణుండున్ మహాసత్వసం
యుతుఁ డీశార్చనసక్తచిత్తుఁడు శివాఖ్యుం డొక్కమానీంద్రుఁ డు
చితనిష్ఠ బరమాద్భుతంబుగఁ దపశ్శ్రీధుర్యుండై యుండఁగన్. 155

క॥ అత్తరి మునిచెంగటికిం, జిత్తము రంజిల్ల వింతచెలుపు దలిర్పం
గొత్తపసిండినగల్ దళు, కొత్తెడు మేన నొకహరిణి ♦ గొబ్బున వచ్చెన్. 156

వ॥ ఇట్లు వచ్చిన యక్కురంగిని మునిపుంగవుం డంగజానలపరిప్లుతాంగుండై కనుం
గొనియె; తదవలోకనమాత్రంబున నయ్యేణి గర్భంబు ధరించి యాశ్చర్యంబుగా
లవలీకుండమధ్యంబున బాలికామణిం గనియె. 157

గీ॥ కని విజాతీయయైనట్టితనయ నపుడుఁ గాంచి భయవిహ్వలత యేణి ♦ గానఁ బఱచె
నంత నబ్బల లవలికుండాంతరమున, రోదనం బిడఁ గలకంతనాద మొప్ప. 158

—* లవలీకన్య యొకనిషాదునింటఁ జేరుగుట *

వ॥ ఆసమయంబున నిషాదపుంగవుండు ప్రియంగుకేదారంబుఁ గనుంగొన నచ్చటికి

వచ్చి రోదనధ్వనిం జేయు హేమరుచిరాంగి యగు నబ్బాలికం గనుంగొని
కుతూహలాశ్చర్యభరితుండై. 159

గీ॥ దానిఁ గొనిపోయి వేగంబుదయదలిర్ప, నిజవధూమణికై నిడి ♦ నెయ్యమునను
పుత్తికోత్సవమొనరించెఁ బాలతీతోడ, పుత్తికనుభామపోషించెఁ బాలెసంగ.

క॥ బాలామణి నానాఁటికి, లీలాగతి వృద్ధిబొందె ♦ లేదీవ వలె
బాలేండుదేఖ చందము, లాలితలావణ్యసుగుణలక్షణనిధియై. 161

మ॥ చెలులం గూడును, బంతులాడు, పదమంజీరధ్వనుల్ మ్రోయఁగా
జెలగుం బాటలు పాడు, ముద్దుగులుకుఁ సింగారము లేయు, బా
మ్మలకుఁ గుజ్జనగూళ్ళవండు, లతలం ♦ బల్లారు పోషించు నా
కలకంఠీమణి తల్లిదండ్రు లలరంఁగా బాల్యలీలారతి. 162

వ॥ ఇట్లు బాలకీడల ద్వాదశవత్సరంబులు జెరిగె. 163

ఉ॥ అంతఁ బుకిందమాళితనయ న్నయనద్వయనిర్జితాంబుజ
జెంతకుఁ జేరఁబిల్చి కృపఁ ♦ జేసి మృదూత్తుల బుజ్జగింపుచు
సంతస మొప్పుఁ గొట్టుమడిచక్కికిఁ గావలిబంచె, బంపినం
గాంత వయస్యతోడ నటు ♦ గ్రక్కునఁ బోయి విలాస మొప్పుగన్. 164

శా॥ మంచం బెక్కి ఝణఁఝాణారవరణఁ న్మోడేరియై కంకణో
దంచన్నికృణము ల్సెలంగ విలసఁద్రమ్మిల్లముల్ వీడఁగాఁ
జంచల్లోచనచంద్రికల్ వెలయ నాఁ చంద్రాస్య చాతుర్యముల్
మించం జూరువిపంచికాధ్వనుల నెంతే దోలె నప్పక్షులన్. 165

క॥ మునులార! వినుఁడు సెప్పెద, ననుపమలవలీనగంబునందు జనింపన్
వనితకు లవలీనామము, దనరెన్ వినుతింప మానిదైవగణంబుల్. 166

క॥ నవవికచపద్మనయనను, లవలీకన్యాలలామ ♦ లావణ్యవతి
భువిఁ బరిణయింప శరవణభవుఁ డాస్కందాద్రినుండి ♦ పరమప్రేమన్. 167

క॥ పరిపూర్ణపురనగంబున, కరుదెంచెన్ జెలువెసంగ ♦ నాసమయమునన్
సురమాని యథేచ్ఛాసం, చరుఁ డగుచు న్వచ్చె లవలిశైలంబునకున్. 168

వ॥ లావణ్యవతి యగు లవలిం గనుఁగొని గుహుపత్ని యని మనంబునఁ దలంచి
పరమభక్తి నద్దేవికి నమస్కరించి యప్పర్వతంబుననుండి పూర్ణాఖ్యనగరమహీ
ధరంబున కరుదెంచి యందు దేవదేవుండైన స్కందునిం గని కృతవందనుం
డగుచు బృందారకమునిపురందరుండు తారకాంతకునకు నత్యంతసంతోషంబుగా
లవలీకాంతవృత్తాంతంబునంతయుఁ దెలిపి యంతరిక్షపథంబునఁ గ్రమ్మి యథే
చ్ఛం జనియె; నంత, 169

—* కుమారస్వామి లవలీకస్యను వినాహమాద యత్నించుట *—

క॥ సుకుమారమూర్తి గుహః డా, సుకుమారతనూవిలాసః సుదతీమణిని
వికచాబ్జముఖని లవలీ, శుకవాణి వరింపః దలఁచి * సురుచిరలీలః. 170

సీ॥ బాలేందుసంకాశః ఫాలభాగంబుతో, కర్ణాంతనేత్రయుః గ్లాంబుతోడ,
కంబురేఖను గేరు * గళవిలాసంబుతో, చంద్రికాచారుహః సంబుతోడ,
శ్రవణకుండలిమణిః చ్చవిసముత్కరముతో, సురుచిరకాంచనాంబరముతోడ,
ధృతబాణకార్ముకః తతభుజలతలతో, నతులవిస్ఫురదలంకృతులతోడ,
మదనశతకోటిసౌందర్యః మహిమతోడ, కొనుగుప్రాయంపురాజః రూపమునుబూని,
లవలిగిరికిని జనుదెంచి * లవలిః గాంచి, శరభపుడు వల్కె వరసుధాసరసఫణితి.

ఉ॥ ఎవ్వతె వీవు చంద్రముఖ * యెవ్వనిపుత్రివి నామ మెద్ది ని
న్నివ్వని కొఱ్ఱపైరుకడ * నీగతి కావలియుండఁ బంచువాఁ
డెవ్వఁడు తేనెలూర వచియింపుము లజ్జఁ దొలంగి నీదు లే
నవ్వు ముఖాబ్జ మెత్తి లలనా! ననుఁ జూడుము సుప్రసన్నతః. 172

వ॥ నీవు విజనం బగు కాననంబున నుచితం బెఱుంగుదువు గాన, 173

క॥ మృగయాయాసముచేతను, మగువా! శ్రమపడితి నీదుమధురాధరబిం
బగతం బగు సమృతం బా, నఁగ నిమ్ము రహస్య మగు వనస్థలి నిచటఁ. 174

వ॥ అని యిట్లు కుహనారాజకుమారుం డగు కుమారుండు నర్మలాపంబులు పలుకు
సమయంబున, 175

మ॥ ప్రమదం బొప్పఁగ వాద్యముల్ మొఱయ దర్పస్ఫూర్తిమై సారమే
యములు వెంబడి రా ధనుర్ధరులు కూరిరాకారుతా భిల్లులె
ల్ల మహాభీకరలీలఁ గొల్వ మృగఫేలఁ వ్యాధనాథుండు వ
చ్చె మదిం గూర్చి దలిర్ప * నాత్మజను వీక్షింపంగ నచ్చోటికిఁ. 176

ఉ॥ అత్తఱి గార్తికేయుఁ డఖిలామరవంద్యుఁడు దానిఁ జూచి యు
ద్యత్తరలీలఁ జింత శమితాతపమై తగ నీడఁ జేయుచుఁ
గొత్తగ వేగివృక్షమయి * గొబ్బున నిల్చె మహాద్భుతంబుగఁ
నత్తరుశాఖలెల్ల నఖిలాగమజాలము లయ్యెఁ జయ్యనఁ. 177

క॥ వచ్చిన యాశబరాగ్రిణి, మచ్చిక దనరంగ తనకుమారీమణికిం
దెచ్చిన మధుఫలపిష్టము, లిచ్చి సుధాఫణితి ననునయిం చె గూర్చిఁ. 178

కం॥ వానిభటబలము చెంగట, మానుం గని చోద్య మంది * మన మెన్నడు ము
గానము గద యీతరు వని, వాని ఖండింప మదినిదలఁచిన యంతఁ. 179

వ॥ వారల వారించి యప్పుళిందవరుండు పుత్రినిం గనుంగొని యిట్లనియె. 180

క॥ ఈతరువర మిచ్చటి కేరీతిం జనుదెంచె నమ్మ! * పీఠిసెలంగఁ
శీతలతఁ జేయునే యిది, శీతాంశునిభాస్య! నీడఁచే నీ కపుడఁ? 181

- అ॥ అనుడు తండ్రిజూచి యాచంద్రముఖ పల్కె, నీమహీజ మన్నఁగఁ జూఁగ నిచట
నేమిమాయఁబుకొ॥ యిప్పుడు సూర్యుఁడై, భానుకిరణపంక్తి ధారకుండ. 182
- వ॥ అనిన లనయపలుకులు విని నిషాదవద్యుం డిట్లనియె. 183
- మ॥ వనమధ్యంబున నమ్మహీపహము భవ్యప్రాస్తతిక్ మించి నీ
కనపాయంబుగ నీవఁజేయుచు సహాయంబై యభీష్టార్థముల్
దనరం జేయుట శల్లవాశ్వతఁ దగ్గఁ తన్వంగి! చిత్తంబునం
దు నొకింతేని భయాంబు దీనివలనం ధోషంగ నీ కేటికి? 184
- వ॥ అనపాయం బగు నీవఁజేయుచు, సహాయంబై యుండ ని మ్మని యిట్లు భిల్లవల్ల
భుండు వల్లదేవియుల్లంబు రంజిల్లు బలికి యంత వనాంతరంబునకుం జనియె;
నట్లతండు సపరివారంబుగాఁ జనిన యనంతరంబ, 185
- ఉ॥ అనగజాత్యజంబు గుహఁ ధాతరుహాపము మాని తోడనే
మానవనాథరూపమయి మంజువిలాస మెసంగ పూర్వమ
ట్లానలినాయతాక్షిఁ గని యవ్యతచాటువచోధురీణతక్
మానిని గొఁగి లిమ్మనుచు మాటికి బార్థనఁ జేసె నర్మిలిక్. 186
- వ॥ ఇట్లు ప్రార్థించిన యిందీవరనయన నయవినయభరితాంతరంగయై నదనారవి
దంబు వాంచి మరందంబులు జింద నిట్లనియె. 187
- మ॥ జగతిమండలి నేను హీనకులజ్జఁ సంప్రీతి నాతండ్రి పం
పఁగ నిచ్చట ప్రియంగుసస్యచయముఁ బాలింతుఁ బ్రభాతిమిం
చఁగ నీ వృత్తమరాజవంశజుడ వస్మత్తారతమ్యం బొకిం
త గణింప న్వలదే వచింప నటలక్ ధర్మంబె నీ కీయెడ? 188
- క॥ ఒలగర్వోన్నతి మీఱఁగ, వెలయుదు రిచ్చట పులిందవీరులు నిను వా
రలు గాంచిరేని నోర్వరు, బలువడి దండింతు రవల బరువిడుము వడిక్. 189
- వ॥ ఇవిధంబున నక్కలకంఠ కషటరాజకుమారుం డగు నక్కుమారునితోఁ బలుకు
వంతలోన, 190
- క॥ నానామృగముల బొరిగొని, మానితవాద్యములు మొఱయ మగుడి యచటికి
సేనాన్వితుడై వచ్చెను, భానుతవిక్రముఁడు శబరపుంగవుఁడు వడిక్. 191
- వ॥ తదాగమనం బెఱింగి, 192
- క॥ కేలం దండముఁ బూని తొట్రిలఁగ సంఘిద్వంద్వముల్ మైవళుల్
వ్రేలాడఁ పలితోత్తమాంగము సముద్యేలంబు కంఠిపఁగా
మ్రోల వృద్ధమహీసురాశృతిని సొంపు మీఱఁగాఁ దాల్చి వ
ల్లీలావగ్యావతీనునోహరుఁడు నిత్యైక్ విస్మయం బొప్పఁగక్. 193
- వ॥ ఇట్లు వృద్ధధరామవేషంబున నావల్లీవల్లభుండు మెల్లమెల్లనం జనుదెంచి భిల్లవల్ల
భునకు విభూతి యాశీర్వదించి యిచ్చిన వతం ధాన్యధునిం గని బ్రాహ్మణా!

నీ వెందుఁ బోవలయు నపేక్షితం బెయ్యది యని యడిగిన,

194

—* కుమారుడు వృద్ధభూసురుడై లవలిని మోసగించుట *—

ఆ॥ అనియె వృద్ధవిప్రుఁ డా నిషామనితోడ, వాంఛపుట్ట దెట్టివస్తువందు
కూర్చి దీర్ఘమునకుఁ డగుంకఁగ వచ్చితి, నిన్న గేంద్రమునకు డ సన్నతగుణ! 195

క॥ అనవుఁడు విని శబరాగ్రణి, యనియెన్ ద్విజవర్య! కుంకు డ మఖిలజగత్పా
వన మగు నీతీర్థంబున, ననుదినము సహాయ మగుచు డ నస్మత్సుతకున్. 196

క॥ అని పలికి కూర్చితనయకు, మునువలెను ఫలాదు లొసఁగి డ మోదం బెసఁగన్
దనభటసముదాయముతోఁ, జనియెఁ బులిందాధ్యుఁ డాత్మసదనంబునకున్. 197

ఉ॥ అంతట వృద్ధభూమిసురుఁ డంగజతాపయుతాంతరంగుడై
కాంతను జూచి, యోవికచఃకంజదళాక్షి ! బహుత్సుధా ర్తతన్
శ్రాంతి జనింప నన్నిపుడు డ సత్కరుణామతి బోవు మన్న న
త్యంతకృపామతిన్ మధుఫలములు వల్లి యొసంగ వేడుకన్ 198

వ॥ తాను భుజించి పానీయం బడిగిన, 199

ఆ॥ వనిత యనియె విప్రవర్యునితోడ నీ, యద్రిసప్తకంబు డ నవలఁ బోవ
వికచపద్మయుక్త డ మొక సరోవర మొప్పు, నందు మధురజలము డ లాని రమ్ము.

వ॥ అనిన వృద్ధుం డిట్లనియె. 201

ఆ॥ మార్గ మెఱుంగ నేను, మధుకరనిభవేణి, ముసలివాఁడ నాకు డ మోదమెసఁగ
త్రోవఁ జూపు మిపుడు డ తోడను జనుదెంచి, తరుణి! నీకు చాలః ధర్మమగును.

చ॥ అన విని కీరవాణి కరుణార్ద్రమనస్కృత వృద్ధవిప్రుఁ డో
హ్మని చని చూపెఁ జెంగటను డ గోమలపుల్ల సరోరుహశాల్లస
ద్భనమకరందబిందునవఃగంధధురంధరతుందతుందిల
ధ్వనదళిపుంజమంజురవఃధామము నల్ల సరోలలామమున్. 203

క॥ జరతద్విజుఁ డాకమలా, కరమున నాకంఠపూర్తిగా సలిలంబుల్
గర మర్ధిఁ గోలి క్రమ్మెఱి, నరుదెంచి సరోజనేత్ర డ కనియెన్ ప్రేమన్. 204

మ॥ కమలాక్షి ! జలతృప్త దీరె నిపు డింక న్నీదు సంభోగరూ
పమహాతృప్త జనించె మాన్పఁగదవే డ బాగైన నీయోష్టబిం
బమరందంబులు గ్రోల నిమ్ము కరుణన్ డ బర్వేందుబింబాసనా!
ప్రేమదారత్నమ ! నీపదాబ్జమునకుం డ బల్మారు నే మొక్కెదన్. 205

గీ॥ మారుఁ డలరుతూపులు బలుమారు మీఁద
నేయఁ దొడఁగె నుపేక్షింప డ న్యాయమగునె?
కాంత! కాఁగిటఁ జేర్చు మేకాంతమందుఁ
గొమ్మ! విడనాడ కిప్పుడు గైకొమ్ము నన్ను.

206

శా॥ ఏలే సిగ్గు కురంగలోచన ! పరా ♦ కేలే సరోజాననా !

యేలే నిర్దయబుద్ధి నాకయి చలం బేలే కటాక్షింపవే

యేలాతాలరసాలసాలవనిలో ♦ నెట్లొర్తు నీమన్మథ

జ్వాలాపాలికి సన్నగాలికిని కూజన్మత్తభృంగాళికి.

207

వ॥ అని యివ్వధంబున ననంగళరసంఘాతజర్ఙ్గరితాంగుండై జరద్ధరామరుండు

వలికిన విని యక్కలికి యిట్లనియె.

208

క॥ భూసురుడ వీవు వృద్ధువు, భాసురవిజ్ఞాననిధివి ♦ పలుమరు ప్రణతి

జేసెద నని పల్కెదు నా,తో సరసములాడ నీకు ♦ దోసము చనుమా. 209

క॥ అదిగాక యస్మదీయులు, పదపడి నినుఁ జూచిరేని ♦ భజ్జింతురు నే

నిదె ముందరితోవను బో,యెన నీవును వెనుక రమ్ము ♦ స్వేచ్ఛ జెలంగ. 210

వ॥ అని యిట్లు పలికి యలరువిలుకానిములికి యగు నక్కలికి రాయంచనడ లడర

ప్రియంగుకేదారంబు సేరె నని సూతుండు పలికిన శౌనకాదులు విని యవ్వలి

వృత్తాంతం జడుగుటయు.

211

మ॥ మరుదారాధ్యపదాబ్జభక్తజనతామందార! కారుణ్యసా

గర! కాల్యాణనిధానమూర్తి! భుజగక్రైవేయభూషోజ్జ్వలా!

మురభిత్పూజిత! దానశౌర్యవిలసన్మృత్వాగలక్షీంద్ర భా

సురచిత్తాంబుజపద్మబాంధవ! భవా! ♦ స్ఫుర్జత్ప్రభావాన్వితా!

212

క॥ చంద్రావ్వాకుండశారద, చంద్రార్కమణిప్రకాశ ♦ చారుశుభాంగా!

చంద్రార్కవహ్నిలోచన!, చంద్రకళాభరణ! మోక్షసంపత్కరుణా॥

213

మాలిని॥ దృహిణముఖదురాపా ♦ స్త్రోకదివ్యస్వరూపా

బహుళజనితకోపాపాస్త్రదైత్యావలేపా

తుహినఘృణికలాపాదూరితాశేషపాపా

మహితకుధరచాపా ♦ మానచిత్తప్రదీపా!

214

గద్య:

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్చితహృచ్చితపత్ర సకలసుకవి

జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి

యెల్లనార్యపాత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతసయ వినయ

విధేయ బాలసరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి

ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర

సంహితయందలి శివరహస్వఖండంబున దేవ

కాండంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

శ్రీశివాయ గురవే నమః.

శ్రీ సాగ్రం ద మ హా పు రాణాం తి ర్గ త

వివరహస్తాక్షరము

దే వ కాం డ ము .

ద్వితీయాశ్వాసము

దేవాంబానందన

మోదపద భ క్తలోకము క్షిణధానా !

వేదాంతవేద్య కలుష

చ్ఛేద శ శాంకామలాంగ ధ శ్రీశివలింగా!

1

వ॥ అవధరింపుము శౌనకాదిమహామునులకు సూతుం డి ట్లనియె.

2

శా॥ ఆలీల లవలీలతాంగి జన నెయ్యం బొప్పగా మెటనే
యాలోకైకశరణ్యః డీశతనయుం ధ డంచద్గతిం బోయి పో
స్మీలతామశ రాగ్ని కీలములకుఁ ధ మే నోర్చకే జ్యేష్ఠ నా
రాశితాణకృపాగరిష్టని గజేంద్రాస్యం దలంచె న్మదిన్.

3

వ॥ ఇట్లు తలంచినమాత్రంబున,

4

సీ॥ మధుసారభభ్రమన్ ధ మధుకరఘంకార, కమనీయగండభాగములతోడ
కులమహీధరకూటకుట్టాకపటుతర, ధవళాంశుదంతకుంతములతోడ
గగనకల్లోలిసీకమలనాళోచ్ఛేద, చటులప్రశస్తహస్తంబుతోడ
భుజగలోకాధీశభూరిస్ఫుటాభార, కరపాదవిన్యాసగరిమతోడ
ప్రళయకాలాంబుదనినాదభాసమాన, భీషణోదారఘంకారఘోష మొప్ప
మత్తవేదండరూపమై మహిమ నిలిచె, నెదుట గజముఖుడద్భుతంబొదవనపుడు.

మ॥ కరిరాజాననుఁ డవ్విధంబున మహాగంధద్విపాకారమై
యురువేగంబున రాగ పద్మముఖి యాయుద్ధండవేదండవి
స్ఫురణం గాంచి భయంబునన్ గుహుఁ గృపాభోరాశినిం జేరి సిం
ధురభీతిం దొలగింపు దేవ ! యిదె నేతున్ తావదాజ్ఞంగడున్.

6

—* కుమారుడు నిజరూపమున లవలితో నుఖించుట *

వ॥ అని శరణాగతయై దరిజేరినం గటాక్షించి యక్కాంత కభయప్రదాతయై వృద్ధ

భూసురుడైన యావణ్ణులు డగణనాకునకునమస్కరించి వేడినన్గజవదనుండు
తద్రూపం బుపసాహించి యంతర్ధానంబు నొందె; నంత నిజరూపంబుఁదాల్చి

మ॥ రమణీయం బగు నవ్వనా తరమునన్ ♦ రాజీవపత్రేక్షణన్

గొమరొప్పు న్నెరిగొప్పు దుష్టి నగుచెక్కు ల్నొక్కి సీతార్థనా

దములం గుల్కఁగ పల్లవాధరమునం ♦ దంతక్షతల్ జేసి నె

య్యము మీఱంగను శౌఁగిలిం చె గుహుఁ డాహ్లాదంబునం దేలుచున్. 8

వ॥ ఇట్లుండు షణ్ణులు డగు నద్వేషదేవునిం గని భయంకడి లేచి పరమామోదంబు

నం బ్రీణమిల్లి యుజలిహస్త యగుచు నమ్మంజువాణి యిట్లనియె. 9

క॥ కందోవవిందుగ నీదృశ, సుందరరూపంబు మున్న ♦ చూపక నీ వి

ట్లెదుకు వంచించితి నను, నిందుకళాధరకుమార! ♦ యిష్టార్థకరా! 10

వ॥ అనుమానింపకు; భవద్విలాసంబు గనుంగొన నాశ్చర్యకరంబైనయది యని

సుధారసంబులొలుకఁ బలికి లవలీదేవి శరవణోద్భవుని సంస్తుతించిన స్కందుండు

మందస్మితవదనారవిందుం డగుచు నిట్లనియె. 11

గీ॥ తరుణి! వినుము విష్ణుతనయపు మును నీవు! నన్నుగూర్చి తప మొనర్ప భక్తి

యేను మెచ్చి నీయభీష్ట మీడేర్పంగఁ, గూర్మితోడ నిన్నుఁగూడి తిపుడు. 12

క॥ రమణి! ప్రియంగుకేదారమునకుఁ బా మ్మిపుడు నీవు ♦ రయమున నేనున్

గ్రీమమున వచ్చెద ననవుడు, కమలానన యాలకించి ♦ కడురాగమునన్. 13

వ॥ ప్రియవల్లభునకు నమస్కరించి యతనికిము న్నా కేదారంబుఁ జేర నచట, 14

ఉ॥ కాంతను దద్వయస్య కని ♦ కంజవిలోచన ! యెందు బోయి తే?

యింత విలంబ మేల? మదిరేక్షణ! సెప్పుఁగదే యటన్న నా

యితి వదించె నోసకియ! ♦ యేను వినోదముగా తటాకమం

దెంతయుఁ గ్రుంకు వాంఛ జనియింపఁగఁ బోయితి నమ్మ నావుఁడున్. 15

సీ॥ చక్కెర లూనునీచక్కెరనెమ్మోవి, పరిశుద్ధి బా గయ్యెఁ ♦ బద్మగంధి

నిందుచందురుఁబోలు ♦ నీమోమునందున, స్వేదబిందువులొప్పుఁ ♦ జిగురుబోణి

వెన్నెల వెదజల్లు ♦ వెదదకన్నంగవ, కెంపుసొంపు వహించు ♦ కీరవాణి

ఘననీలరుచు లొప్పు ♦ కప్పువెన్నెరిగొప్పు, వదలవంతగ యయ్యె ♦ వారిజాక్షి

గీ॥ యెంతఁ బరితిష్ఠో బాల! ♦ యేకతంబ, యరిగి యక్కే కాసారవరమునకును,

అధికసాహసమును బూని ♦ తబ్జనయవ! యనుచు నర్మోక్తు లాడెవయస్యయంత.

వ॥ ఇట్లుడిన చెలికత్తెపల్కులు విని వల్లీపల్లవాధరి నిజకృత్యంబు శంకించుచు నత్త

రుణి కట్లనియె. 17

యెందునిభావన! నాపై, నిందారోపణము సేయి ♦ నీతి యగునె? నీ

బోయి! నకటా! నా, యందము వెగటయ్యెనే నవాంబుజనయనా! 18

- వ॥ ఇష్టిధంబున నన్యోన్యంబు నాసుందరులు నివాదించు నవసరంబున, 19
- క॥ మృగయావ్యాజం బలరంగ, జగదీశుఁడు షణ్ముఖుండు • శరచాపధరుం
డగుచుఁ జనుదెంచి యట న,మ్మగువల గని యిట్టు లనియె • మంజులఘటిక.
- ఉ॥ బాలికలార! యిచ్చటికి • భద్రగజం బరుదెంచె మద్భుజా
భీలశరా సముక్తశరఃప్రందవిరాజితసర్వగాత్రమై
చాల పరాభవంబునను, • జాడ నెఱింగితిరేని మీర లి
వ్వేశ వచింపుఁ డన్న నలివేణి వయస్య వచించె నెంతయున్. 21
- క॥ నీసరిశూరునితోడను, భాసురముగఁ బల్కు పొమ్ము • భవదీయభుజో
ద్భాసితశౌర్యం బేటికి, మాసన్నిధియందు నుడువ • మాటికి నీకున్. 22
- వ॥ అని పల్కి సఖ తనమనంబున, 23
- మ॥ ఇతఁ డేంతే యిభరాజమార్గణమిషం • బెంపొంద నేతెంచి యీ
యతివం జూచుచు నున్నవాఁడు మదిమోహం బొప్ప యిక్కాంతయున్
గుతుకం బొప్పఁగఁ జూచుచున్న దితనిం • గోర్కెం దగ న్నీరయం
దతిసందేహము దోచుచున్న దని రోషావేశము న్మీఱఁగన్. 24
- వ॥ అంత యాసఖ నిజకేదారంబునకుం జ నియె; మయూరధ్వజుండు దానివెంటం
జని మృదూక్తుల ని ట్లనియె. 25
- క॥ వలవదు కోపము మదిలో, చెలువా! మీయిరువురకును • జిత్తం బలరన్
వలయు నభీష్టము లొసఁగెద, నళినాక్షి కటాక్షదృష్టి • ననుఁ జూడఁగదే! 26
- వ॥ అనిన నద్దేవదేవునివచనంబులు విని వనజలోచన యి ట్లనియె. 27
- క॥ లోలుఁడవోలె మృగాక్షిని, చాలా చూచెద వ దేల • జనపాలక! యీ
బాలిక నిషాదకన్యక, నేలాగున దీని నిశ్చయించెదు మదిలోన్? 28
- క॥ బహుతపము సేసె వ్యాధుం, డహిశయనునిసత్కృపాకటాక్షముచేతన్
రహిమీఱఁ గనియె దీనిన్, మహిపుత్రికగాగ నృపకుమారకతిలకా! 29
- వ॥ అనిన పార్వతీనందనుం డి ట్లనియె. 30
- క॥ భిల్లకులోద్భవ యనుచున్, వల్లిం జలకంగ నాడవచ్చునె మగువా?
ముల్లోకంబులకామిను, లెల్లం జెలికాలిగోరి కెనయే? వినుమా. 31
- ఉ॥ ఆనయనాంబుజాతయుగ • మామధురాధరబింబవిభ్రమం
బానగుమోముచక్కదన • మాకుచకుంభవిలాసవైభవం
బానడు మాకటీవిభవ • మానడ యాజడ యాయొయార మా
హ నుతియింపఁగాఁ దరమె • యాచతురాస్యనైకైన ధారుణీన్. 32
- చ॥ పలికెడి దేమి యింక విను • పంకజలోచన తాళఁజాలఁ భూ
నిలుతుశరాళి కేను, నలివేణిని శీఘ్రమై యెల్లి గూర్పు మా

జలరుహగంధి, నిర్దయత ♦ జవ్వని నాకును గూర్పవేని సాం
ఫలరంగం జూపు చిత్రపటమందునైన లిఖించి యచ్చెలిక.

33

వ॥ అనిన యతనిపలుకులు విని సఖిలలామంబు నీవంటి యభిమానశాలి కిది యుచి
తంబుగా దని యిట్లనియె.

34

—* కుమారుడు రాకుమారరూపమున లవలిం గలియుట *

చ॥ వదరగనేల నీ విటుల ♦ భామినిఁ దోడ్కొని తెత్తు నీప్పిం
బొదవంగవేగ నీకడకు ♦ నుండుము వేడుకమీఱ నివ్వనిక
సుదతిని నన్ను జూచినను ♦ శూరులు భిల్లులు బాధసేతు రీ
వదియు నెఱింగి సారసదశాక్షిని బోవుము సావధానతక.

35

వ॥ అని యిట్లు కర్ణరసాయనంబు లైన వచనంబులు బలికి నిమిషమాత్రంబున
నాసఖిలలామంబు లవలీసవిధంబున కరిగి ప్రణమిల్లి యిట్లనియె.

36

క॥ నీరూపురేఖఁ గనుఁగొని, యారాజవతంసతనయుఁ ♦ డారామమునక
మారునిబారికిఁ జిక్కెను, గూరిమి విభు నతని నేలుకొమ్మా కొమ్మా!

37

వ॥ అని యిట్లు తదభిలాషంబుల విశేషించి యక్కామినికిం దెల్పి యాసుందరిం
దోడ్కొని తెచ్చి యారామంబున నొక్కచో నిలిపి వయస్య పుష్పపహారవ్యా
జంబున నవ్వలకుం జనియె; నంత,

38

మ॥ చెలువు స్మృతి గుహుండు వచ్చి లవలిం ♦ జెంతక విలోకించె, నా
జలజాతాక్షియు, దేవదేవుఁ గని లజ్జనమయై లేచి యం
జలిఁ గావింపుచు మ్రొక్కి మ్రోల నిలిచె ♦ సౌందర్య మింపొంద చం
చలతక మాని ధరావతీర్ణ యగు నాసాదామినీవల్లి నాక.

39

మ॥ అపు డాయందుకళావతంససుతుఁ డయ్యారామమం దొక్కచో
క్కలులేమావికురంగటక సమదభృంగస్వానము న్గుల్కు నం
దపుఁబూజప్పరమందు సొంపుదనరక ♦ దన్వీమణిం గూడె నె
య్యపుఁ బల్కుం జెలివీనునోయిని మరండాసారముల్ గుప్పుచుక.

40

నీ॥ పసిడికుంభములతోఁబ్రతిఘటించు నురోజ,యుగళిని నెలవంకలునిచియు నిచి
చక్కనినిద్దంపు ♦ చెక్కుటద్దంబులఁ, బ్రేమమీఱగ ముద్దుబెట్టిపెట్టి
తమి జిగుర్పంగఁ జాల ♦ తలిరుడా లెసఁగు తి,య్యనిమోవి తేనియలనియాని
సంపెంగ లేదీవసాం పెసంగెడుమేను, చెలువందఁ గొంగిటఁ జేర్చిచేర్చి
జడను నిండాఁ క్రొవ్విరిసరులు జుట్టి, మట్టుమీరిన మోహంబు ♦ చిట్టకములఁ
గలిసి రతికేళిఁ దేలింఁచెకాంత నెలమి, కుసుమశయ్యను సేనానికొక్కెలెసఁగ. 41

41

వ॥ ముదిత వయస్య యంత మది ♦ మోద మెసంగ వనాంతసిమ శా
రదవనసాంద్రకల్పతరురాజని సారకు నిల్చినిల్చి పూఁ

కృష్ణా నదీ తీరము.

కృష్ణా నదీ తీరము రామ కృష్ణా నదీ తీరము
అవలి తీరము.

బొదలను దూరిదూరి తెలిపుప్పొడితిన్నియ లెక్కియెక్కి సాం

పొదవంగ వచ్చె నవ్వెలఁదిఁయొనకుఁ బువ్వులు గొంచుఁ గ్రమ్ముటన్. 42

క॥ కొనితెచ్చినయానిరులన్, వనజేక్షణజడచు ముడిచి ♦ వైఖరిమీఱన్

కనకాంగి నంతఁ దోడ్కొని, జనియెన్ గేదారమునకు ♦ సఖ వేగమునన్. 43

వ॥ ఇట్లు నక్కేదార బుఁ జేరి వల్లీదేవి గుహునిపొందు డెందంబునఁ గోరుచు విర
హకుల యగుచు నుండె; దదనంతరము ప్రియంగులపంట యుడుగుటయు నంత
భిల్లులు వల్లీదేవిని మందిరంబునకుఁ దోడ్కొనిపోయిరి; తత్సఖయు నిజగృహం
బు సేరె. 44

మ॥ లవలీకాంత గుహుం దలంచి సునుభల్లజ్వాలసంతప్తయై
యువతీసంగతిఁ గూడ దెంతయును, బాఁయు స్తంధుకక్కిడ, మా
ను విహారాసనభోజనక్రియలయందు న్వాంఛ, నెంతేని భాం
తివచించున్ మృగపక్షి శైలతరుపంక్తి జూచి యశాంతమున్. 45

గీ॥ మఱియు నిట్టూర్పులు జనింప ♦ మహిని వ్రాలు
కన్నుఁగవ బాష్పము ల్పించు ♦ గమభ్రమించు
నార్తిచేఁ గుందు కళవళంబును సారె,
చింతనొందును మూర్ఛను ♦ జెందు మిగుల.

వ॥ ఇట్లు విరహకుల యగు తనయంగని జననీప్రభృతిజనంబు లావేశం బని శంకించి
తన్నివృత్తికొఱకు కులవైవతగణంబుల భూపదీపనై వేద్యాద్యుపచారంబులం
బూజించిరి. 47

క॥ ఆవేశ వల్లిజననికి, నావేశము వచ్చి గుహునియందలి యనురా
గావిర్భావము కోమలి, కీవగఁ గావించె ననుచు ♦ నెంతయుఁ బలికెన్. 48

వ॥ ఇట్లు నిజవల్లభుని జేర్కొనిన విని యావల్లీదేవి మఱియు బహువిధంబుల విర
హవిహ్వల యగుచు నుండె; నంత వల్లివల్లభుండు పంట యుడిగిన యక్కేదా
రంబుచెంతకుం జనుదెంచి, 49

క॥ అం దెల్లెడలన్ వల్లీ, సుందరినిం గానలేక ♦ సుక్కుచు గుహుండున్
డెందమున చింత నొందుచు, కందర్పశరాశుదళితఁగాత్తుం డగుచున్. 50

సీ॥ తిలకంబ కానవే ♦ తిలకభాసురఫాలఁ, గాంచన కానవే ♦ కాంచనాంగి
నబ్బంబ కానవే ♦ యబ్జసన్నిభనేత్రఁ, గుందంబ కానవే ♦ కుందరదనఁ
బున్నాగ కానవే ♦ పున్నాగనిభయానఁ, గనకంబ కానవే ♦ కనకనాసఁ
బాటలి కానవే ♦ పాటలిగంధిని, లికుచంబ కానవే ♦ లికుచకుచను
సిద్ధవరులార ! లోకప్రసిద్ధులార !, నగములార ! విహంగపన్నగములార !
సరసనదులార ! కేళికాసరసులార !, మెరుగుఁబోడిని గానరే ♦ మీర లిప్పుడు. 51

- చ॥ తఱుకుమెఱుంగుచెక్కులును † ధాలధళుల్ దులకించు తమ్మిచే
కులసరిబోలు కన్నులును † కుందనపుఃబనటుల్ హసించు బల్
కులుకుచనుంగవం దనరు † కోమలిమీయెడ డాగియుండినన్
జెలువుగఁ జూపరే మఱుగుఁ † జేయక పూఁబొదలార! యిత్రటిన్. 52
- చ॥ ఇట్లనేకవిధంబుల నుమాకుమారుండు రమణిం గానక విరహంబునం బాగులు
నాసమయంబున, 53
- చ॥ కువలయపాలనక్రియకు † గొబ్బిన పట్టముఁ గట్ట యామిసీ
ధవునకు సాంధ్యకింకరుండు † తక్షణ మన్మజలంబు దేర ముం
చు విపులహేమకుంభ మన † సూర్యుండు గుంకె పరాంబుధిన్ దదు
త్సవమునఁ గట్ట మాక్తికవిఠానమునా నుడుపంక్తి భాసిలన్. 54
- క॥ పరగె నుదయాచలంబునఁ, బరిపూర్ణకళావిలాసభాసురుఁ డగుచున్
సరసిరుహవైరి పాశ్రచీతరుణిమణిచేతి వజ్రదర్పణ మనఁగన్. 55
- మ॥ అపు డుక్వీసలి హండు వెన్నెలలు పోద్యజ్జ్వలలై మించ గాం
చి పురారిప్రియనూనుఁ డిట్లనియె రాజీవారి! పాంథావళిన్
విపులకేశము బొందఁజేయఁ దగునే? † వేమారు నుద్వృత్తి మిం
చి పయిం రావల దెంతయు న్గట్టకటా! † జీవారి వీ వెన్నఁగన్. 56
- ఉ॥ నీరజవైరి! నీనడఁత † నే నిక నే మని చెప్పఁ? దండ్రికిన్
సారెకు భంగమున్ నలుప † సాగితి వెప్పుడు సత్సమూహమున్
వారక తేజమొందెనొ భవన్మతి చంచలవృత్తి జొప్పడన్
శూరులఁ గొట్టి యెంతయును † సోదరిమందిరము స్ఫ్రీసిద్ధిగన్. 57
- ఉ॥ దూరవియోగినుల్ మధువు † దూర విశేషముఁ జెందఁ బూపొదల్
దూరుచు నేపుమీ రిపుడుదూరుచులన్ మయి దూసరంబుగా
నీరజకైరవవ్రజవనీరజముల్ నెఱుమంగ నించుచున్
మారుతబంధరప్రియతమామారుతసంగతి వీరి కెంతయున్. 58
- క॥ మదనాదర మెద యేటికి, మదనాదరకరుండ వగుచు † మార్గణతతులన్
గదనాస్థ నీకుఁ జెల్లంగద నానాభువనములను † ఘనశౌర్యనిధి! 59
- చ॥ ఇట్లు విరహభరంబున నిందు మందపవమానుల నిందించి, కందర్పుని భుజాపరా
క్రమంబు భంగించి, యగ్గిరిజానందనుండు సని మందగమనంబున లవలీసుందరి
మందిరంబువెనుకం జేరి, 60
- ఉ॥ ఇందునిభాస్య యిల్వెడలి † యెప్పుడు వచ్చునొ, వచ్చి ప్రేమ నా
ముందర తేనియల్ గులుక † ముగ్ధుగ నెప్పుడు బల్కుఁ, బల్కి సాం
పొందఁగఁ గూడు నెప్పు డని † యువ్విభులూరుచు బొంచియున్నచో
పం దరుదెంచె సుందరివయస్య ప్రియంబు జనింప నెంతయున్. 61

గీ॥ పెన్నిధానంబుఁగాంచిన ధేదవోలె

దానిగనుఁగొని గుహఁడుమోదమునఁజెలఁగి

యనియె నోకొమ్మ ! నీనేర్పుదనర నిపుడు

వాంఛితంబును జేకూర్పవలయు నాకు.

62

వ॥ అనిన యతనిముఖంబు గని సఖ యిట్లనియె.

63

చ॥ సురుచిరలీల నాలవలినుందరి నీసముఖంబు సేర్తు నే

వెరవుననైన, నీవు విను ధిన్నప మొక్కటి, భిల్లవర్యులు

బరగఁ జరింతు రెల్లెడల, ధావజకేళికి నిందుఁ గూడ దో

పురుషవరేణ్య ! దవ్వుఁగొని ధోయి విలాసినిఁ బొందు మెంతయు.

64

వ॥ అని యిట్లుపాయంబుఁ దెలిపి శీఘ్రంబ లవలీగృహంబున కరిగి కవాటంబుఁ దెఱచి

జననీజనకాదులు నిద్రాసక్తులై యుండ మెల్లన వల్లీలతాంగిని దోడ్కొని

యాసఖని మణ్మఖుసన్నిధికిం దెచ్చి మెచ్చులుగుల్క నిట్లనియె.

65

శా॥ బోయల్ జూచిన బాధ సేతురుసుమీ ధావజకేళి నివ్వేళ నెం

తేయత్నంబునఁ గాచియుండవలె నా ధి నెయ్యముం దియ్యము

మాయబ్రేక్షణయందు నుంచవలెనుమ్మా యంచుఁ దత్పాణియం

దాయేణాక్షికరంబు లుంచె సఖ యత్యంతప్రియం బొప్పఁగ.

66

వ॥ ఇట్లునిచి సకలోపచారంబులుఁ జేసి శరజన్మనకుం బ్రణమిల్లి వల్లిం గాఁగి

లించుకొని తదనుమతి వడసి వయస్య సజగృహంబున కరిగె నంత.

67

క॥ వల్లీదేవియు గుహునకు, నుల్లము రంజిల్ల మొక్కి యొప్పుఁబలికె

వల్లభ ! నిశీధమున రా, జెల్లునె ? నామీది కరుణ ధేతను గాదే ?

68

—* కుమారస్వామి లవలీదేవితోఁ గేళికారామంబుల సుఖించుట *

వ॥ అనుప్రియరాలిపలుకులు విని మోమున చిఱునవ్వుఁ జెలంగఁ గ్రామపాలకులు

గానకుండ నాసుందరిం దోడ్కొని చని, దూరంబున నొక్క కేళికారామంబుఁ జేరి

యందు యమ్మందయానతోడ నిందుధరనందనుండు కందర్పకేళీవినోదంబుల

నుండె; నంత,

69

ఆ॥ సకలభువనజయము ధాధించి రహి కెక్క, కామఁ డిత్తుధనువుకడకుఁ జెక్క

గగనరమకు నొక్క ధునకాంతి పెంపెక్క, వేగఁబొడమె చక్క ధేగుఁజుక్క.

మ॥ రమణుం బాసి మహాపదం బొగులు నాఁరాజీవనీకాంతకుం

బ్రనుదం బొప్పఁ బ్రభాకరాగమము శుంభల్లీల కాలజ్ఞసం

జ్ఞములు గాన త్రివాచకం బలరఁగా ధాటించునట్లు ద్విభం

గి మహి గూసెను తామ్రచూడవితతుల్ ధేహగ్రభాగంబుల.

71

మ॥ కమలాపుండు విపద్దశావళత వేగం బోవుచో యామిని

దమయం దెంతయు దాచియున్న వసుధల్ ధాగిముఱు బొంద రా

గముఖంబుగ గడువెల్లనైన యటులఁ ♦ గన్పట్టి దీపంబులఁ

విమలచ్ఛాయపరస్వముల్ నిలుచునే ♦ వేమారు గాఁక్షించినఁ?

72

సీ॥ దోషాకరస్ఫూర్తి ♦ దోషరురాజును వేగ, పశ్చిమముఖముగాఁ ♦ బారదోలి
యప్రతిష్ఠను గాంచు ♦ యలకైరవావళి, మునుమున్న మోములు ♦ ముడువఁజేసి
జగదజ్ఞతాపాదిచటులతమోదైత్యు, నెందెని గిరిగుహలందుఁ దరిమి
దివిజాశేనంబైన ♦ ధవళాంశురుచులను, దివిజాశేనెల్లను ♦ దిగులుపరచి
చక్రముల నేలి యిందిరాసదనములను, బోచి దిశలను బోధంబుఁబొందఁజేసి
యవనిసురలను సత్క్రియలందుఁజేర్చి, ధర్మపథ మొప్పుబద్ధబాంధవుఁడనొడిచె.

సీ॥ కస్యపమునిగర్భకలశార్ధిరత్నంబు, నిగమభూరుమాశిఖానియతి ఫలము
ప్రాక్కురంధ్రీమణిఫాలకాశ్మీరంబు, మూర్తిత్రయవిలాసముకురతలము
గగనకాంతావాస్తాకాంచనవలయంబు, పద్మినీకామినీభాగ్యరేఖ
ఛాయావిలాసినీచారుమాంగళ్యంబు, ధ్వంతమహాటపీదావనహ్ని
కాలపురుషుని పద్మరాగంబు తాళి, సకలపుణ్యపరంపరజన్మభూమి
కలువజనరాలితలయేరుకర్మసాక్షి, యదయనగమననటులనభ్యుదయమగుట.

వ॥ అంత గృహభ్యంతరంబున వనితామతల్లి యగు వల్లజనని శేచి, పార్శ్వంబున
తనూజం గానక భయంపడి తత్సఖం జూచి లవలి యెందు సనియె నని యడిగిన
నెడియుఁ బ్రభాతంబుననుండి నే నెటుఁగ ననియె; నంత శబరాలయంబున
నాహాకారంబుల విని విషాదపుంగవుండు రోషభీషణుం డగుచు, మదీయతనూ
భవను జోరత్వంబునఁ గొంపోయి యొక్కండు జీవింపనేర్చునే యని శీఘ్రంబ
ఘోరాకారు లగు నాత్మీయభటుల ననేకుల నఖిలమార్గంబుల నన్వేషింపం
బుంచి తానుం జనియె, నప్పుడు,

75

మ॥ చని భిల్లుల్ వెన ఘోరకాననసరిఁజెచ్చలప్రదేశంబులఁ

గనుఁగొంచుఁ గ్రమ మొప్పునచ్చి యొకచోఁ ♦ గాదంబజంబూలస

త్వనసాశోకమధూక కాంచనసముద్యద్భూజవిభ్రాజియా

వనమందుఁ గని రావధూవరుల భాస్వమాప్రలావణ్యులఁ.

76

ఉ॥ అత్తరి పూర్ణచంద్రసదృశానన వల్లి మనస్సరోరుహం

బుత్తలమొంద లేచి కరుణోదధి! దేవ! శరాసపాణులై

మొత్తముగాఁ బులిందు లిదె ♦ మోలను వచ్చిరి ప్రోవు మంచు బల్

తత్తరపాటుతో విభుపదంబుల వ్రాలినఁ జూచి నవ్వుచుఁ.

77

క॥ వల్లభుఁ దన నేనుండగ, పుల్లసరోజాక్షి! యేల ♦ పొందెడు భీతిఁ

భిల్లులగర్వం బణచెద, నుల్లం బలరంగఁ జూచుచుందుము వెనుకఁ.

78

వ॥ అని యిద్విధంబున వల్లిదేవి కథయంబుఁ దెలిపి శివకుమారుండు పడంతిని
ఁజూక వెనుక నిడికొనియె; నాసమయంబున,

79

శా॥ పుత్రిచోరుడు వీడె యంచు శబరుల్ ♦ భూరిధ్వనుల్ సేయుచున్
పశ్చివాతము నింప, వల్లి మదిఁ గంపం బొంది వే లేచి, యీ
శత్రుశ్రేణులఁ జక్కడంచి భుజభాస్వత్ప్రేక్షిఁ జూపట్ట నా
ర్తత్రాణైకధురీణ! ప్రోవగదవే ♦ తన్నుం గటాక్షింపుచున్. 80

ప॥ అని యిట్లు లవలీదేవి వేడిన శంభుసూనుం డప్పు డాత్మామచూడంబుఁ దలంచె;
దలంచినంతన నదియు సతిరయంబున నరుదెంచి ప్రశయాంబుదనినదంబులం
బోలె నతిభయదంబు లగు మహాధ్వనులు సేసె; తదాకర్ణనంబున నిర్గతప్రాణులై
సకలశబరులు ధరణిం ద్రోల్చిరి. 81

ఆ॥ ఇట్లు శబరవరుల ♦ నిలఁగూల్చి హరసూనుఁ, డాత్మహర్షమెసఁగ ♦ నరిగె నపుడు
జనకభేదముననుసంతాప మడరంగ, వెలది చనియెఁ బ్రాణవిభునివెంట. 82

ప॥ అప్పుడు మార్గంబున బ్రహ్మాత్మసంభవుం డగు నారదుం డరుదెంచి గుహునకుఁ
బ్రణమిల్లి దేవా! నిఖిలశబరవరుల ముగుడ సంజాతచేతన్యులం జేసి యీమంజు
వాణిని విధ్యుక్తంబుగాఁ బరిణయింపవలయు నని ప్రార్థించిన దద్వచనంబు
లంగీకరించి సురసేనావల్లభుండు సురముని వీడ్కొని వల్లీసుందరిం గనుంగొని
యిట్లనియె. 83

క॥ ఓదేవి! విను భవజ్జన, కాదులఁ బ్రదికింతు మగుడి ♦ యస్మదనుజ్ఞ
భేదంబు మాను మనవుడు, మోదము జిగురొత్త చిత్తమున సతి యపుడున్.
ప॥ జనకాదులఁ గృపావీక్షణంబునం గనుంగొనిన వారలు నిద్రమేల్కొనినతెఱం
గున లేచి; రపుడు లీలామానుషవిగ్రహుం డగు గుహుండును ద్వాదశలోచన
విభాసమానంబును, మందారకుసుమమాలికాలంకృతమహారస్కంబును, మహా
గ్రీవంబును, ద్వాదశబాహుపరిశోభితంబును, మణ్ముఖాలంకృతంబును నగు
నిజస్వరూపంబు సూపిన నప్పళిందులు పరమానందంబుం బొంది భయభక్తులు
దనర తత్పాదారవిందంబుల కెఱఁగి కృతాంజలులై సంస్తుతింపుచు నిట్లనిరి.

—* భిల్లుడు లవలిని కుమారుని కిచ్చి వివాహము చేయుట *—

శా॥ దేవా! విన్నప మాలకింపుము ధర్మిత్రి మాకులాచారమున్
బోవం జేసి బలాత్కృతిం దనర నంభోజాక్షి మాకన్నియన్
నీ విట్లుం గొనిపోవ యుక్త మగునే? ♦ నిందింపరే బాంధవుల్?
మావంశమ్మున నిట్టి లేనినడతల్ ♦ బ్రాపించె ముమ్మాటికిన్. 86

ప॥ అదిగావున నీవు విభానక్రమంబున నీకన్యను వివాహంబు గమ్మని నమస్కార
పూర్వకంబుగాఁ బ్రార్థించిన జగత్ప్రభుం డగు శివకుమారుండు తద్వచనంబు
లకు వల్లె యని నారదసహితుండై వల్లీదేవితోడ శబరపురంబుఁ జేరె; నంత,

శా॥ అంచద్భక్తిఁ బుళిందనాథుఁ డపుడున్ ♦ వ్యాఘ్రాజినం బొప్పు న
కృంచారాతికె నాసనం బిడి సపర్యల్ సేసె నెంతేనియున్

గాంచె సర్వజనంబు లప్పుడు నరాకారంబు సూపట్టఁగన్

గాంచె న్వల్లి విముక్తకంచుకభుజంగం బట్టి దివ్యాకృతిన్.

88

వ॥ అప్పు డవ్వల్లిదేవిని భిల్లిపల్లవాధరులు పెండ్లికూతుంజేసిరి.

89

సీ॥ తాళగతు ల్లుల్కు ♦ తలయంట నొకకొమ్మ, కలికికి కంఠాక్వణములొప్పు
పసుపునిగ్గులు దేర ♦ పానగంగ నొకజాణ, చెలువకు నలుగిడె ♦ చెలువుమీఱ
బాగుగా పన్నీట ♦ పద్మలోచన యోర్తు, మగునకు జలకం బమర్చె శ్రీమ
మృదుదుకూలంబుచే ♦ ముదితయొక్కతె వేగ, వెలదికి తడియొస్తె ♦ వేడుకల
కాంత కొకకోమలి మగుగుగట్టనిచ్చె, కురులుజడవేసియొక లేమి విరులుదురిమె
హారములువేసి నొకతన్వీయతివ కెలమి, తిలకమునుదిద్దె నొకభామజలజముఖి.

క॥ కొమ్మిరుకులు దులకింపఁగ, సొమ్ములు మేనెల్ల నిండ ♦ సుదతి కలంకా
రమ్ములు జేసిరి వింతగ, కొమ్ములు హృదయాంబుజముల ♦ గుతుకం బలరన్.

క॥ మానవతీమణి యిప్పుడు, మానుషమణి దివ్యరూపమహిమ జెలఁగుచున్
సానన్ దిద్దిన నిద్దా, మానికపున్బొమ్మకరణి ♦ మహి జాపట్టెన్.

92

సీ॥ రంగుగా ముంగిళ్ళ ♦ రంగవల్లుల దీర్చి, రంగనాజనములు ♦ వార్షమెసఁగ
మెచ్చులు గులుకంగ ♦ పచ్చతోరణములు, గట్టిరి వాకిళ్ళ ♦ గరిమమెఱయ
చప్పరంబుల వింత ♦ చొప్పుడ మేల్కట్టు, సవరించి రెంతయు ♦ సంభ్రమమున
కదలికాస్తంభముల్ ♦ ఘనలీల నాటిరి, విశదము జేసిరి ♦ వీధులెల్ల
పరగఁగూర్చిరిపెండ్లిసంభారములను, సూర్యవాద్యంబులునుమోసెదోరముగను
బంధుజనములు వచ్చిరి ♦ భవ్యలీల, పద్మగంధులు పాటలు ♦ బాడి రెలమి.

93

తే॥ గీ॥ వేడుకలరంగ కల్యాణవేదియందు, భిల్లవర్యుండు ద్రిభువనవల్లభునకు
తనకులంబెల్ల ధన్యత ♦ దనర సుతను, ధారబోసెను శాస్త్రవిధానమొప్పు.

94

క॥ నారదముని యపు డగ్ని ను, దారత లాజలును వేల్చె ♦ ధరణీసురలున్
భారితరాశీర్వాదము, లారూఢిగజేసి రమితవార్షం బెసఁగన్.

95

వ॥ ఇవిధంబున మహాత్మనంబుఁజెలంగ సకలకల్యాణగుణాకరుం డగు దివిజసేనా
వల్లభునకు భిల్లిపుంగవుండు వల్లిదేవికి విధ్యుక్తంబుగా వివాహంబుసేసి యంత,

96

మ॥ ఫలబృందంబులు పానకంబులు నపూపంబుల్ దగ్గ బాయసం
బులు శ్రీరాజ్యదధిప్రవాహములు సొంపు స్మించు శాలోదనం
బులు శాకంబులు సూపముల్ మదికి మెప్పుల్లుల్కుగా బాంధవా
వలితో విందు లొనర్చె నల్లునకు భాస్వత్ప్రేధి భిల్లుం డొగిన్.

97

వ॥ మఱియుఁ గర్పూరతాంబూలగంధమాల్యాది దివ్యాభరణంబు లొసంగె బర
మాదరంబున.

98

శి॥ ఆ సమయంబునగోపాలియ ♦ నల్లజడదిగ వేల్పులందఱున్
భాసురలీలఁ గొల్పి దివి ♦ పార్వతితోడను జంద్రశేఖరుం

డాసుకుమారమూర్తులగు నట్టి నధూవరుల మనోంబుజో
ల్లాసమెసంగఁ జూచె శుభలక్షణముల్ గనువిందుఁజేయఁగన్.

99

క॥ దంపతులు లేచి యాదిమ, దంపతులకు మొక్కిరిపుడు దంచితభక్తి
సాపుగ సుమవర్షంబు నిలింపులు గురిసిరి ప్రమోదలీల లెసంగన్.

100

క॥ హరిపద్మాసనములు లగు, సురలుం బ్రణమిల్లి రోలి • శుభవేషములం
బరగెడి లవలీగుహులకుఁ, బరమదయాశుల కభీష్టఫలదాతలకున్.

101

ప॥ అంత మహాదేవుడు దేవగణంబుతోడ నంతర్హితుండయ్యె; నిషాదవర్యుండు వసం
తోత్సవంబుఁజేసె; త్రిభువనచింతామణి యగు లవలీకాంతునకుఁ బ్రణామ
పూర్వకంబుగా మనోహరవస్తుజాలంబులు నరణంబు లొసంగి తనూజకుం దివ్యాం
బరాభరణశేటికలను, గంధకస్తూరికాపరిమళద్రవ్యంబులను, దాసదాసీ
జనంబులను నిచ్చి, ప్రియం బలర నన్వధూవరుల ననిచె; నాసమయంబున. 102

—* ఢిల్లుడు లవలిసి కుమారునివెంట యత్తవారింటి కంపుట *

సీ॥ గట్టురాకూతురు • కంజాక్షి! నీయత్త, చిత్తమెట్టు గఱంగఁజేసె దమ్మ
యంగిట విష మున్న • దతివ! నీమామకు, ప్రియమొప్ప నెట్లు వర్తించె దమ్మ
మారుమోమును బెట్టు • మానిని! నీబావ, మెచ్చంగ నేరీతి • మెలఁగె దమ్మ
కలహంబునకు వచ్చు • కాంత! నీసవతియు, దానికి నెబ్బంగి • తాళె దమ్మ
పుట్టినింటికి నీవును • మెట్టినింటి, కెటుల కీర్తిని దెచ్చెనో • యింతి! యనుచు
బుద్ధిదెల్పెను మధురోక్తి • బుజ్జగించి, తనయ కెంతయు వనితామతల్లితల్లి.

ప॥ అంత వల్లీనునోవల్లభుండు నత్తమామ లగు నిషాదదంపతులయనుజ్ఞ వడసి
యచటి బంధుజనంబుల కందఱికిం జెప్పి వారల వీడ్కొని క్రమ్మఱ దేవీసహి
తుండై శబరాంగనలు గొలువ శోభనం బగు పరిపూర్ణపురస్థనగంబుం జేరి
యందు నానారత్నవిచిత్రతంబును, విశ్వకర్మనిర్మితంబును నగు దివ్యసింహాసనం
బధిరోహించి కాంతతోడ వినోదగోష్ఠి నుండె; నప్పుడు,

104

గీ॥ వల్లి గుహునకుఁ బ్రణమిల్లిపలికె నున్న, తముగఁగనుపట్టు నిప్పర్వతంబు నామ
మెద్ది నుహిమ యెట్టిది నాకు • నెఱుంగఁదెల్పు, మనుడు సేనానియిట్లనెనతివతోడ.

ప॥ దేవీ యిమ్మహీధరేంద్రమ్ము లక్ష్మీనివాసం బగుటను బరిపూర్ణాఖ్యం జెలంగు
చుండు; నాతో సమరంబునకుం దొడంగి సకలశత్రుపుళిందులు హతులగుటం
జేసి యుద్ధాద్రియనం బేరువడసె; మఱియు నిది కాంచీపురసమీపంబగుటం జేసి
యత్యుత్తమంబై తనరు; కాంచీసమీపంబులైన పుణ్యస్థలంబులలోన పర్వ
తంబులలోన కైలాసపర్వతంబునుం బోలె నిప్పర్వతంబు బ్రకాశిల్లుచుండు;
వీణావేణుమృదంగాదివాద్యంబులు మొలయ నిందేను నిరంతరంబు విహ
రింపుచుండు.

106

- మ॥ అమలాంభఃపరిపూరితంబయిన కల్లారాఖ్య కాసార మిం
దమరేందుండు సృజించి పూర్వము త్రిసంధ్యంబున్ ననుం బూజసే
సి మనోభీష్టము బొందె నీసరసిలోఁ ♦ జెంగల్వలున్ మూడుకా
లములందున్ వికసించుఁ బ్రత్యహము గుల్కం దివ్యసారభ్యముల్. 107
- క॥ ధారుణి నీగిరిజూచిన, వారలకు నఘంబులెల్లఁ ♦ బాయును నీ కా
సారజలస్నాతలకును మ, దారాధనపరుల కీత్తు ♦ నస్మత్పదమున్. 108
- క॥ విజితేంద్రియుఁడై యెవ్వఁడు, భజియించెడు నన్ను నిచటఁ ♦ బంచదనంబుల్
నిజముగ నాతఁ డభీష్ట, వ్రజములు భువి బొందు ముక్తి ♦ వడయును బిదపన్.
- క॥ గిరివర మిది కనుఁగొని యే, నరులేనియు భక్తి దనర ♦ నతిఁ జేయరు త
ద్గురుధనసంచితపుణ్యో, త్కరములు దురితైకఫలవిధాయకము లగున్.
- గీ॥ ఎట్టిపాపాత్ములేనియు ♦ నీనగంబుఁ, జూచి మొక్కిన పాతకస్తోమ పుడఁగు
వారు బ్రహ్మాదిదివిజులు ♦ వాంఛసేయు, తత్పదంబును గాంతురు ♦ తథ్యముగను.
- గీ॥ ఇచటఁ జేసిన పుణ్య మొక్కింతయైన, నది యసంతఫలప్రద ♦ మగుచుఁ దనరు
నఘములెట్టి ఘోరఃకులైన ♦ నవియు నెల్ల, నణఁచివైచును నీయద్రి ♦ యబ్జనయన!
- మ॥ అని యిట్లు పలికిన విని వల్లీదేవి మందస్మితవదనారవింద యగుచు నానందాం
బుధిం దేలె; శివకుమారుండు నందు శివలింగప్రతిష్ఠంజేసి శివుని బూజించి శివ
ప్రసాదంబు శీఘ్రంబ వడిసె; నట్టి మహానగంబున నానగజాతనూజుండు కతి
పయకాలంబు నివసించి తదనంతరంబ కాంతాసహితంబుగా దివ్యవిమానా
రూఢుండై యతిసుందరం బగు స్కందాచలంబుఁ గ్రమ్మఱంజేరి యందు విమా
నంబు డిగ్గి యంతఃపురంబుఁ బ్రవేశించె; నప్పుడు, 113
- ఆ॥ దేవసేన దేవదేవు నెదుర్కొని, పాణియుగము మోడ్చి ♦ ప్రణుతిఁజేయ
సురచమూవిభుండు ♦ సుదతిని వీక్షించి, కరుణఁజేసి చాలఁ ♦ గారవించె. 114
- మ॥ అప్పుడు లవలియుం గుతూహలభరిత యగుచు, దేవసేనపదంబుల కెఱగిన
నయ్యింద్రతనయ లవలీదేవిం బరమాదరంబునఁగొఁగిటంజేర్చి మత్సహాయార్థంబు
వచ్చితి వని స్థితపూర్వకంబుగా మృదుమధురభాషణంబుల గారవించె. 115
- మ॥ గిరిజానందనుఁ డంత భూరిమహిమం ♦ గేహీవినోదంబుగా
సిరుల్ గుల్కు విలాసినియుగముతో ♦ సింహాసనాసీనుఁ డ
య్యె రహి స్మిఱఁగ నప్పు డాత్మవిభునిన్ ♦ వీక్షించి యద్దేవసే
న రసోదారచమత్కృతిం బలికె నానందం బమందంబుగన్. 116

—* కుమారస్వామి లవలీదేవసేనలు విష్ణుపుత్రికలగుట తెల్పుట *

ఈలలనాలలామ వసియించెడు నెచ్చెట? నామ మెద్ది? యీ
బాలకు తండ్రి యెవ్వఁ డగు? ♦ పద్మదళాక్షి వరించులావు నే

శ్రీల? వచింపు కర్ణయుగః మకరందముగాగ నాప్రశుభా

బాలశశాంకఫాలః గని ధ పల్కే షడాన్యుః పేష్కమోఽటఃగః. 117

క॥ మీరువు రుపేంద్రునకుం, గారాబుతనూజ లెన్నఁగఁ బూర్వమున
సారమతి నను వరింపఁగ, ధారుణి సలిపితిరి భారతపమున నిష్క. 118

వ॥ అమ్మహాతపంబునకు మెచ్చి మీయభీష్టంబులు ఘటింప నమృతవల్లియైన నిన్ను
నింద్రునందు జనింప నియోగించిన నీ వతనికి పుత్రివై మత్పాణిగ్రహణంబు
చేసితి; సౌందర్యవల్లి యగు నిదియును నగ్నియందు శరీరంబు విడిచి కాంచీపుర
సమీపంబున రమ్యం బగు లవల్యాఖ్యనగంబున జనించి నన్ను వరియించె; నది
యెట్లనిన, 119

క॥ ధరకణ్వశాపవశమున, హరి యాపర్వతవని శివాభిదమునియై
పరమతపంబును సలుపఁగ, హరిణీరూపమున లక్ష్మీ యటు జనుదెంచె. 120

వ॥ ఇట్లు చనుదెంచిన యమ్మగిని మునీంద్రుఁడు మదనాతురుడై చూడ నప్పు
డదియుఁ దద్విలోకనమాత్రంబున గర్భంబు ధరించి లవలీకుండమధ్యంబున నిక్తాం
తను గని చనియె; నది గావున నీ సుందరికి లవలీసమాఖ్య జగత్ప్రసిద్ధంబయ్యె.

అ॥ కణ్వశాపమునను ధ గరుడధ్వజుడల, శబరకులమునందు జననమొందె
వ్యాధవర్యుఁ డాతఁ ధ డాలవలిని గాంచి, కూర్మిమీఱ నెత్తికొనుచుఁబోయి. 122

వ॥ అనపత్యయగు నిజాంగనకొసంగ నదియువాత్సల్యంబునంబెంచె; యక్తోమలిని దీని
విధ్యుక్తంబుగా భిల్లుండు నాకు వివాహంబు జేసిన నిక్కాతతోడ పరిపూర్ణపు
రస్థనగంబునం గొన్నిదినంబులు సుఖగోష్ఠిఁ గీడింపుచుండి మగుడి భవత్సవిధంబు
సేరితి ననిన విని దేవసేన ప్రహృష్టాంతరంగ యయ్యె; నంత లవలి దేవసేనం
గని భవదనుజను నన్ను రక్షింపు మని చరణంబుల కెఱగిన, 123

క॥ ఆదేవసేన లవలిక, మోదంబునఁ గౌగిలించి ధ ముద్దియ నాకు
నీదగు స్నేహమ్మునఁ బతి, యాదరణం బినుమడించె ధ నైతిఁ గృతార్థక. 124

వ॥ అని పలికి యివ్వధంబున, 125

గీ॥ మగువ లాయిరువు రన్యోన్యమైత్రీసెలఁగ, హరతనూభవుసత్కృపకర్ణులగుచు
విభునియిరు పార్శ్వములయందు వెలసి రవుడు, పూవువిల్లునిజిత్రపు బొమ్మలనఁగ.

వ॥ మఱియు సవిధంబున మయూరతామ్రచూడంబులు మనోవేగం బగు రథంబును
నిజశక్తివిమానంబులును వెలయ సకలవీరులును సేనాధిపులును భూతగణంబు
లును నిఖిలోపచారంబులఁ గొలువ, గుహం డవిధంబున పత్నీద్వయంబు
తోడ సింహాసనంబు నధివసించె. 127

క॥ మీ రడిగిన గుహుచరితం, బారూఢి వచింపఁబడియె ధ నఖిలము మీకు
సారమతి మఱియు నడుగుడు, వారక నేమైన నడుగఁవాంఛిత మున్న. 128

వ॥ అనుచు, మును లిట్లునిరి.

క॥ పరమాత్ముడైన వణ్ణులు, పరిణయముం జూడవచ్చు ♦ బాంధవతత్వితో
గరిమ ముచికుండధరణీ, వరుడెవ్వం డితని చెల్పు ♦ వసుమతి సూతా ! 130

వ॥ అనిన సూతుండు మునుల కీట్లనియె. 131

చ॥ వినుఁ డొగి సావధానమున ♦ విప్రకులొత్తములార ! చెప్పెదన్
మును రజితాద్రిశృంగమున ♦ మోదముతో గిరిజామహేశ్వరుల్
ఘన మగు కేళికావనము ♦ గాంచి విలాస మెసంగ పల్లవి
చిన యొకబిల్వభూరుహముఁ చెంగట సొంపుదలిర్ప నున్నచోన్. 132

వ॥ ఆసమయంబున శ్యామవక్త్రం బగు నొక్కవానరంబు వృక్షం బధిరోహించి
ఫలపత్రంబులు డులిచి, పరమభక్తి నగ్గిరిజామహేశ్వరులపై రాల్చినఁ బార్వతి
శాఖామృగంబును గని కోపంబునఁ దచ్చేష్టలు మహాదేవునకు విన్నవించిన,

క॥ హరుఁడు కనుంగొని దేవిం, బరమం బగు భక్తిసేయు ♦ మన కిది దీనిన్
బరిపాలింపఁగఁ దగు నని, కరుణానిధి కపినిఁ బిలిచెఁ ♦ గౌతుకమొసఁగన్. 134

వ॥ ఇట్లు పిలిచిన కపిశ్రేష్ఠం బరుడెంచి మహేశ్వరుని చరణకమలంబుల కెఱగినఁ
బార్వతీనాథుండు దానిం గటాక్షించి యిట్లనియె. 135

చ॥ ప్రియ మొనరించి తీ విపుడు ♦ బిల్వదళార్చనచేత నాకు ని
శ్చయముగ నిందువల్ల మహి ♦ సర్వనృపాలకిరీటరత్నసం
చయఘృణిరాజితాంఘ్రి వయి ♦ సన్నతికెక్కఁగ సార్వభౌమతన్
నయముగఁ గాంచు మెల్లభువనంబుల కీర్తనెలంగ నెంతయున్. 136

వ॥ మఱియు దేహాంతంబున కైలాసంబు నొంది మహాదర్శనభం బగు గాణాపత్యంబు
గాంచి పరమామోదంబున నుండు మని పలికిన విని శాఖామృగం బీశ్వరుం
బ్రార్థించె నివ్వధంబున, 137

క॥ జననంబు గలిగెనేనియు, తన కజ్ఞానము జనించు ♦ ధర నది లేకుం
డను నీదృశవదనముతోఁ, గనఁబడు నాకార మిమ్ము ♦ కరుణానిధివై. 138

వ॥ అని యిట్లు ప్రార్థించిన శీఘ్రంబుగా వలీముఖంబు మహాదేవు ప్రసాదంబు వడసి
హరిశ్చంద్రాన్వయంబున ముచికుండుడై జనించె; నారాజన్యవర్యుండు గుహ
కల్యాణంబుఁ గనుంగొని, గుహాచరణారవిందంబుల భక్తి బాడమి, సర్వలోకం
బులఁ బ్రసిద్ధుం డగుచు, తపోధనుం డగు వసిష్ఠువలన దివ్యంబులైన గుహావ్రీ
తంబులు విని క్రమంబున నన్నియు నాచరించె భూపలయంబున, 139

క॥ అనవుడు మానులు సూతున కనిరి, గుహావ్రతము తెవ్వి ♦ యవి యెవ్వరిచే
త ననుష్ఠితంబు లుర్వర, వినుపింపఁగదయ్య మాకు ♦ విశదముగాగన్. 140

వ॥ అనిన సూతుం డిట్లనియె. 141

—* కుమారవ్రతముల సూతుడు శౌనకాదులకుఁ జెప్పెట *—

చ॥ క్షీతి మును ధర్మశీలుఁడు భగీరథనాముఁడు రాజవర్యుఁ డ
ప్రతిమబలుండు ఘోరుఁ డను ♦ రాక్షసుచే సమరంబులో పరా
జితుఁడయి దేశమున్ విడిచి ♦ చేర కుటుంబముతో వనస్థలిన్
దితిజుఁ డతండు గైకొనియె ♦ తేజ మెసంగఁగ వానిరాజ్యమున్. 142

వ॥ అంత భగీరథుండు వనగతుం డగుచు మునివర్యుం డగు భృగువువలన దివ్యంబు
లగు స్కందవ్రతంబులు పరమభక్తి విని భృగువారంబున విధానోక్తంబుగా
సంకల్పించి సంవత్సరత్రయంబు తద్వ్రతం బాచరించె; దదనంతరంబ కాలవశం
బున ఘోరరాక్షసుండు గుహుశక్తిచే నిహతుఁ డగుటయు, 143

గీ॥ అల భగీరథుఁ డత్యంతహర్షమునను, పూర్వమట్లను రాజ్యంబు ♦ బొందె గాన
గుహున కిష్టతమం బగు ♦ కువలయమున, రమ్యతరమైన శుక్రవాఠవ్రతంబు.

వ॥ మఱియు నారదుండు కృత్తికయందు : నేతద్వ్రతం బాచరించి ఋషిశ్రేష్ఠుం
డయ్యె; భూసురుం డొకం డేతద్వ్రతంబున సత్రంబు సలిపి మను వగుచు
రాజ్యభారంబు దాల్చె; వేఱొకవిప్పుం డీవ్రతంబుఁ జేసి త్రిశంఖుం డను
రాజై పృథ్విం బాలించె; వెడియు ద్విజులిరువురు యథాశాస్త్రంబుగా కృత్తిక
యందు వ్రతోత్తమం బిది గావించి రాజ్యసుఖం బనుభవించి గుహుప్రసాదం
బున దేహాంతంబున ముక్తిం బడసిరి. 145

క॥ మునులార! వినుడు మఱియును, జనులున్ సలుపంగవలయు ♦ షష్ఠీవ్రతమున్
మును నిదియుఁ జేసి దివిజులు, మునులును సకలేష్ఠితార్థములు గాంచి రిలన్.

వ॥ ఇవిధంబున గుహువ్రతమాహాత్మ్యంబు వినుపించిన విని రాజవర్యుం డగు
ముచికుండుండు స్కందచరణారవిందంబులయందు మనంబు నిలిపి తదేకనిష్ఠ
నుండె. 147

క॥ అంత గుహుం డురుకరుణా,స్వాంతత ప్రత్యక్ష మగుచు ♦ వర మడుగు మహీ
కాంత! యొసంగెద ననవుఁడు, సంతృప్తమనస్కుఁ డగుచు ♦ జనపతి యపుడున్.

వ॥ పరమదయాళుం డగు నగ్గుహునకు సాష్టాంగదండప్రణామం బాచరించి వివిధ
స్తోత్రంబుల నిట్లని ప్రార్థించె. 149

మ॥ నవసంఖ్యాధికలక్షవీరవరులన్ ♦ నాభ్రాతృవర్గంబు దా
భువి జన్మింప వరం బొసంగవలయున్ ♦ భూరిప్రసాదంబునన్
వివిధారివ్రజదర్పహరి నగుదున్ ♦ విఖ్యాతిగా వారిచే
భువనంబుదును, దేవదేవ! కరుణాంభోధీ! సుపర్యాగిణీ! 150

వ॥ అనిన విని కరుణాంభోనిధియైన కార్తికేయుం డట్లన యంగీకరించి వీరబాహుప్ర
ముఖవీరులం గని యిట్లనియె. 151

- అ॥ మామకాజ్ఞః బూని + మహిమిగాఁడ నితనికి, ననుజులై బనించు + వనుడు గుహాని
వచన మాలకించి + వారలు భయకంపితాంగు లగుచు + పలికి రతనతోడ. 152
- చ॥ దనుజుదాహహులము + భాసుని మేను మహాపరాక్రమం
బున జరియించు పుష్టి తమ + భూభిభుజాబలమెల్ల మానుమక
మనుజశరీర మెత్తి మొకమానవనాథుని భాగ్యవర్తనై
మను టది యెప్పు? నీచ మది + మాకు దరంబె వహింప నీదశక? 153
- మ॥ అనిన నవ్వచనంబులు విని గుహుండు కోపోక్తిపితచిత్తుడై వారల కిట్లనియె.
క॥ పాయనిగర్వోన్నతీతే, నామూర్ఖ నత్కిరమించి + నమవం దగునే?
యాయపరాధవల్లనలూ, రాయచనీకటికి కరణి + ననుజులు గండ్లి. 154
- మ॥ మగుడి కొంతకాలాబునకుం దిహిమహిమంబున విగతలబ్ధిగలై నా సవిధంబు
సేయదు రని పలికి తద్విచన మాత్రంబున వాడుచు మనుజునూపంబులొంది దేవా,
మదపరాధంబు ప్రేంపు మని పాదంబుల కెఱిగి యతనియనుష్ఠ నిష్క్రమనకు
నుపేంద్రుడునుం బోలె నమ్మహిపతి కనుజులై రద్విధంబున గుహుండు ముచి
కుందు ననుగ్రహించి యత్సాతుం డయ్యె; నంత, 155
- క॥ అనుజన్ముల కావరపది, తన సైన్యముఁ బంచిపెట్టి + తగ వేర్వేరక
భువనుతి రాజ్యం కేలెను, ననమున గుహుఁదలచుకొనుచు + మహినుదలిర్చక.
మ॥ అంత నమ్ముదికుండుండు స్వర్గవిరోధు లగు రాక్షసయోధుల సమరంబునం
జయించి యింద్రునకు మిత్రుండయ్యె. 156
- క॥ అనుజులకు నెల్ల నచ్చర, ననబోలుల బెండ్లిజేసి + నరవరుఁ డంతక
భువబలుఁడు వీరబాహుఁడు, ప్రణయంబునఁ బుష్పగంధి + పరిణయమగుచుక.
మ॥ దానియందు కనక గానకసంజ్ఞల నిక్షిప్తపుత్తులను చిత్రీవల్లియను నొకపుత్రిని
గనియె; తక్కినవీరులును తమతమభార్యలందు సంతానంబు వడిరి. 160
- గ॥ దిత్తుపుబాహుకైనది + చెలువెసంగు, చిత్రీవల్లివివాహంబుఁ + జేసి వేడ్క
వీరబాహుఁడు ముచికుండవిభున కెలమి, నగ్రజిత్వంబు కల్పిత + మంచునెంచి.
మ॥ అంత నొక్క నాఁడు, 162
- క॥ అల దండధరుని కోమలి, చెలు వలరెడి చిత్రీవల్లిచేతిశుకంబుక
దిలకించి తనకుఁగోరిన, చెలువ యభీష్టంబుఁ దీర్చ + కీసుగ్గిం బపుచుక. 163
- మ॥ యముండు భటుల నదిదిన వారలు జనుడెంచి యక్కిరంబును బలాత్కారం
బునం గొదిపోయి యనుజత్వి కొసంగిన యన్వృత్తాంతంబు వీరులు విని కోప
విహ్వలు లగుచు సమవత్తోడ సగురంబు సేసి మగుడి యాశుకంబునుం దెచ్చి
చిత్రీవల్లి కిచ్చిన నదియు దాన సంపీతమనస్క యయ్యె. 164
- అన్యకకామిని క్షియమున, దా సంపీర్వర్తి యగుచుఁదలఁచెను మది నెం
డనియై కేశవేశ, మైన పసిఫలము నొకటి + నాత్మకమనక. 165

వ॥ తదపేక్ష నెఱింగి వీరవరు లక్ష్మీరశవిభునికడకు దూత నడుగం బంచిన యతం
డవియు వారల కొసంగక నుపేక్షించిన, తదనంతరంబ కోధవిహ్వలులై య
వీరులందఱు డతిరయంబునం జని కేరళపతిని రణాంగణంబునం జయించి
తత్ఫలంబుఁ దెచ్చి చిత్రవల్లి కొసంగి రంత, 166

క॥ నానాదేశస్థితరిపు, భూనాథుల దర్ప మణఁచి ♦ భువి నేలిరి స్వా
ధీనము గాగను వీరులు, మానితవిభవమున నీతిమార్గము దనరన్. 167

ఆ॥ మోదమెసఁగ మదిని ♦ ముచికుందనృపకాంత, చిత్రరూపిసదృశచిత్రవల్లి
యగ్నివర్ణసంజ్ఞ ♦ నాత్మజఁ గనియెను, వివిధవిమతవంశ ♦ విపినదహను. 168

వ॥ ఆసమయంబున మహాబలుం డగు బలాసురుండు గర్వోద్యుక్తుం డగుచు స్వర్గ
పురందరు నిరోధించి దుర్బలుం డగు నిందునిం జయింప నద్దివిజవరుండు దాన
వునితో సమరంబున కోడి ముచికుందుని సహాయంబుగాఁ బిలువ దూతలం బని
చిన నమ్మహావిభుండు సనుదెంచి, 169

క॥ దురమున బలనైన్యంబును, బరిమార్చె భుజప్రతాపపటిమ జెలంగన్
ధరపతి కిట్లోడి బలుం, దురుతరగర్వంబు మాని ♦ యొక్కెడ నిలిచెన్. 170

వ॥ సురేందునిం డప్పుడు వజ్రాయుధంబున వానిం బొరిగొనియె; నదిమొదలు
పురందరుండు బలారి యనఁ బ్రసిద్ధి వడసె. 171

క॥ సురపతి ముచికుందమహీ, వరుని సహాయమున నిట్లు ♦ బలదనుజు సమి
ద్ధరణిం గూలిచి శీఘ్రము, పరమానందముగ నాత్మభవనము సేరెన్. 172

—* శ్రీమహావిష్ణ్వంద్రాదిదేవతలు శివశ్రావణ యానర్చిన విధము *—

క॥ సురపతి నరపతు లంతన్, సురుచిరశుద్ధోదకముల ♦ శుచితము లగుచుం
బురహరుపూజాగేహము, బరగఁ బ్రవేశించి రాత్మభక్తి దలిర్పన్. 173

మ॥ అవనీపాలుఁ డొగిన్ సుఖాసనమునం ♦ దాసీనుఁడై చెంత వా
సవుఁడు బూజయొనర్చుచో నగసుతాషడ్వక్త్రయుక్తు శివున్
భవు మందస్మితచారువక్త్రు నభవున్ ♦ భర్గు మహేశు మహా
త్సవమొప్పం గని సంస్తుతించె పరమధ్యానైకపారీణుడై. 174

వ॥ అంత భగవంతుం డగు పరమేశ్వరుండు పురందరుం డెఱుంగకుండ ముచికుందు
నకుఁ బ్రసన్నుండై పూర్వం బేను హరిచేత నారాధింపఁ బడితి; నిపు డిందుని
చేతఁ పూజితుండ నగుడు మద్భక్తులలో నీవుఁ గృతార్థుండ వగుటం జేసి నన్నుఁ
బూజింపు మని రహస్యంబు నెప్పిన విని భూపాలుండు సంతోషంబున నితరవ్యా
పారరహితుండై యీశ్వరపూజనంబు విలోకింపుచుండె; నయ్యెడ, 175

గీ॥ అమరనాథుఁడు పూజాసమాప్తి జేసి, జనవిభునితోడ భోజనశాల కరిగి
కామధేనువుఁ జింతింప ♦ గరిమనదియు, నభిమతార్థంబులొనగూర్చె ♦ నవనిపతికి.

వ॥ అప్పు డాభూవిభుని కామధేనుసముద్భవంబులైన భక్త్యభోజ్యాదుల సంతృప్తి
జేసి దివ్యమాల్వ్యాంబరాభరణంబు లొసంగి పురందరుండు మఱియు నభీష్టంబు
లడుగు మనిన మహిపాలుండు సంతోషంబున సురేంద్రుని కిట్లనియె. 177

క॥ సురనాయక! నీచేతను, నిరతముఁ బూజింపఁ బడిన ♦ నిరుపమవరు నీ
శ్వరు సాంబుకృప నొసగుము, బరగన్ పూజితు నేను ♦ భక్తిదలిర్పన్. 178

వ॥ అనిన ముచికుండుని వచనంబులు విని పురందరుండు మహావిచారమనస్కుండై
యిట్లనియె. 179

క॥ ఈ యందుధరుండు భూప మ, దీయుండు గాఁ డబ్ధిశాయి ♦ నీరత నితనిన్
బాయక నారాధించు త, దీయార్చనకారణంబు ♦ దెలిపెద వినుమా. 180

క॥ నిరపత్యుఁ డగుచు బూర్వము, హరిశంకరు సంస్మరించి ♦ యంచితభక్తి
బరగి తపం బొనరించిన, పరమేశుండు మోగిల నిలిచెఁ ♦ బ్రత్యక్షముగాన్. 181

వ॥ అప్పుడు మాధవుండు మహాదేవునకుం బ్రణమిల్లి, దేవా! నీచేత యుత్తమపదం
బుఁ బొందితి; ననంతసంఖ్యాకం బగు నాయువుం బడసితి; భవత్కటాక్షంబునఁ
గొఱుత యసుమంతయు లేదు; నా కిప్పుడు పుత్తుఁడు గావలయు; నిరపత్య
త్వంబు మనస్సంతాపకరంబైనది యని యత్యంతంబు హరి పరమేశ్వరుం
బ్రార్థించె; నప్పుడు, 182

క॥ పురహరుండు గృపాదృష్టిని, మురవైరికిఁ బుత్తు నొసంగె ♦ మోదం బలరన్
గిరితనయ సర్వ మదియును, బరికించి నితాంతకోపభావముతోడన్. 183

ఆ॥ నను భజింపఁ డాత్మనారాయణుఁ డితండు, నిన్నుఁ బూజ సేసె ♦ నిష్ఠమీటఁ
తత్ఫలంబు నతఁడు ♦ తగ బొందకుండునె, యధిప! జూడు మన్మదాజ్ఞ నిపుడు.

క॥ తనయుండు గలిగి చను నీ, తనికిన్ నీసేత్రవహ్ని ♦ దగ్ధుం డగుచున్
విను వంచకుండు హరి యను, దినముచు మాయావియగుచు ♦ దిరుగును జగతిన్.

వ॥ పరబ్రహ్మం బగు నీమందఱ తాను పరబ్రహ్మ నటంచు నఖిలాత్మలను మోహిం
పఁ జేయుచు దుర్మార్గంబునఁ ద్రోయునది గావున, నితనిముఖంబు వీక్షింప
యు క్తంబు గా దని పలికి పార్వతి జగత్పతి యగు శంభునితోడ నంతర్ధానంబు
నొందె; తదనంతరంబ, 186

క॥ హరి బహుదుఃఖాకులుండై, గిరిజావద్వక్త్రసహితు ♦ గిరిశు మహేశున్
గర మర్థిఁ బ్రతిష్ఠంపుచు, చిరకాలము పూజసేసెఁ ♦ జెన్నొనఁగంగన్. 187

వ॥ ఇట్లు భక్తిం బూజించిన యంకికాషణ్ముఖులతోడఁ బరమేశ్వరుండు హరికి
బ్రత్యక్షమయ్యె; నయ్యెడ, 188

సాంబున్ గుమారసహితుఁగృ, సాంబునిధిన్ శంభుఁ బొగడె ♦ హరి మదినిబ్రమో
హంబున నపుడు మహేశు, డంబుజదళనయనముఖము ♦ నవలోకించెన్. 189

- ప॥ అప్పు డయ్యింగితం బెఱింగి, హరి పార్వతికిఁ బ్రణమిల్లి, యంబా! యజ్ఞానంబున
నిను నర్చింపక, కేవలం బామహేశ్వరు నర్చించితి; నీ యపరాధంబు సహింప
వలయు; బహుకాలంబు పుత్రార్థినై తపం బొనరించితి; పుత్రదహనంబు
గాకుండ రక్షింపు మని యిట్లధోక్షజుండు మహేశ్వరిం బ్రార్థించె; నంత, 190
- ఆ॥ శంభురాణి సుప్రసన్నత దనరంగ, హరికి ననియె చకిరి! యాత్మయేల
దగ్గుడైన నీదు ధీతనయుండు జీవించు, మగుడి యీశువలన ధామకాజ్ఞ. 191
- ప॥ అని పలికి యీశ్వరి యీశ్వరుతోడ నంతర్ధానం బయ్యె; నంత, 192
- క॥ సంతోషంబున లక్ష్మీ, కాంతుఁడు హృదయమున సుతుని ధామని గనియె
గంతుఁడు నంతట హరిచే, సంతతముఁ బ్రవృద్ధుఁ డగుచు ధామతీస్థలిలోన్. 193
- క॥ సురకార్యార్థముగా జని, పురహరుచే దగ్గుడయ్యె ధామని దూభితిం
బరగెను శీఘ్రం బాతఁడు, కరుణానిధియైన మేరుధామనికువలనన్. 194
- ప॥ అదిగావున నయ్యమామహేశ్వరుం బూజించి వరంబు వడసి యురంబున నిమ్మ
హదేవు నిడుకొని యిదిరారమణుండు క్షీరార్ణవంబున శేషశాయయై యోగ
నిద్రనుం బొందిన 195
- క॥ ఆమాధవువక్షస్థలి, సోమాస్కందుండు శంభుఁ ధామనిశ్వాస
స్తామాందోళితుఁ డయ్యెన్, వేమరు పవనాహతదుర్విధమున మిగులన్. 196
- ప॥ ఇట్లు వైకుంఠుండు వక్షంబున గిరిజావల్లభు నిడుకొని నిద్రాగతుం డగు; నయ్య
వసరంబున. 197
- క॥ బాలాకాఖ్యుఁడు దైత్యుం, డాలంబున కరుగుదెంచె ధామనివలనన్
చాలభయంపడి యేనుం, బాలకడలి పవ్వళించు ధామదళాక్షున్. 198
- గీ॥ చేరి దానవవృత్తంబు ధామని పుడు, మురహరుఁడు లేచిననుగని ధామనికరుణ
భయమువలదని మధురోక్తిఁ బలికియెసఁగె, వక్షముననుండు పార్వతీవరునినాకు.
- ప॥ ఇట్లొసంగి యంత మాధవుండు దాను భూలోకంబునఁ బుండరీకపురంబునుం జేరి
నుండు చిన్మయుండగు సదాశివుంగని యానందాశ్రుకణపూరిత నయనార
విందుండగుచు తదేకనిష్ఠ మాసచతుష్టయంబు యోగంబుననుండి, సముద్ధితుండై
యద్భుతంబగు నీశ్వరానుగ్రహంబు వడసి యచ్చట వెడలి సమరంబున ఘోరుం
డగు నబ్బాలకాఖ్యమహాసురునిం బరిమార్చి, క్షీరార్ణవంబునకు మరల చను
దెంచి, నన్ను మదీయపురంబున కనిచి, పూర్వంబట్ల శేషతల్పంబున శయనించి
సుఖంబున నుండె నంత; 200
- ఉ॥ ఏను పురంబుజేరి పరధామేశు త్రిలోచను నంబికామహా
సేనులతో తదాది దృఢచిత్తుఁడ పూజయొనర్తు భక్తితో
మానవనాథ! నే నిపుడు ధామని నాజ్ఞను గాక నిమ్మహా
శాను కపర్ది శంకరు నొసంగఁగ శక్తుఁడగా నొకింతయున్.

—* ముచికుండు మురారి విచారింపరానిది ముగ్ధులభవము *—

గీ॥ అమితతేజస్కునావిష్ణుః॥ నాన్యవదసి, యాప్త గోవిందమ్ము యేసఁగెద॥ నీకునకును
నమరవల్లభునచనఁబు॥ నాలకొంది, చనియె ముచికుండు॥ యమకుండు ॥ సర్వధర్మ.

వ॥ అట్లుచని పురందరొడితఁబులగు నచనఁబులు నచించి గోవిందుచేత ననుభవవశ
మగుడి న సుమంగుడు సుకేంద్రుడు॥ తేరి, 203

క॥ మారి యాన్యవదసి వచ్చితి, సురనామక యేసఁగుమింక ॥ బోమునశంభుక
గరుణామతి నా కనపుణు, సురరాజు విచారిమాన॥ గుండులక. 204

వ॥ విశ్వకర్మ నిర్మితంబులైన బోమాస్కంద పెగ్గిహంబు లూరుకొమ్మని ఇంద్రుండు॥
కృమంబున నొంపునకొసంగిన యవియు భూపాలుండు చూచి నవీనకల్పితంబు
లని యింద్రకవలం జెబిరి పూర్వవిగ్రహంబు నాకొసంగవలయునని మగుడి
సుకేంద్రుని నడిగిన. 205

ఉ॥ అంత సుకేంద్రుఁ డిచ్చె శివు ॥ నాన్యవదా? కతండు దాన న
త్యంతము మోదమంది కనులూయముగ వెన జేరి పార్వతి
కాంతుఁ బ్రతిష్ఠఁ జేసి కుతుంకంబున శాస్త్రవిధాన మొప్పుగా
సంతతము న్మహోత్సవ మెసంగ నవర్య లొనర్చె భక్తితోక. 206

వ॥ మఱియు నితరవిగ్రహంబుల తత్సూపపురంబులం బ్రతిష్ఠించి ధరకేంద్రుండు
పూజించె సంత; 207

మ॥ సురలోకేంద్రుండు స్వాత్మపూజకు మహేశుక బాయుదోషంబునక
ధరచండాలతఁ బొంది యంత నరేంద్రుక ॥ తజ్జన్మముక మాని, భా
సురలీలక గమలాలయంబున నుమేశుం గాంచి తద్వివ్యవా
ద్యరంబుక విని స్వస్థముం బడసె పీతాఘవశ్రాంతై కడుక. 208

వ॥ అంత ముచికుండుమహీనల్లభుండు మహేశ్వరునకుఁ బ్రాకారమంటపాష్టాలక
గోపురాదు లనేకంబులు నిర్మించి, నిరంతరపూజోత్సవంబు సల్పుచు నిష్కంట
కంబుగ రాజ్యభారధారేయుండై యంత యానృపాలుం డాత్మజుం డగు నగ్ని
వర్ణునకు పట్టంబు గట్టి దేహాంతంబునఁ గైలాసంబుఁ జేరె; వీరబాహుప్రముఖు
లును స్వాత్మజుల నగ్నివర్ణునికటంబున నిలిపి మహాతపంబుఁ జేసి మానుష
దేహంబులు విడిచి నిజరూపంబులతోడ స్కందశైలంబున కరిగి స్కందునకుఁ
బ్రోమిల్లి తదనుగ్రహంబున సంతోషభరితులై యుండి రని సూతుండు శౌన
కాదిమహామునులకుం జెప్పిన, 209

విలసచ్ఛారద చంద్రికాధవళ దోర్విభ్రాజభూభృచ్చరా
సలలాటాంబక కుండలీశ్వర విభూషా భాసమానాంగ ని
రతితోద్యత్సర గర్వసర్వజగదాధారా, చిదాత్మా, శివా
మహిమ్నల విశిష్టకంధర దయాపాక్షోనినీ, కంకరా.

క॥ భైరకురీలింగ ధరి, తీరమణతనూజ సేవ్యః॥ దివ్యాంఘ్రియుగా !
పారావారనిషంగ ! యు, దారదయాపంగ ! ♦ మదనదర్పవిభంగా !

పుష్పమాలికాబంధము.

మహాస్రగ్ధర॥ సారాచారాసురాధ్యాః॥ స్మరహరగరళాః॥ స్వాదమోదప్రదక్షా
ప్రోరుప్తారుద్రుచ్యః॥ భ్యుదయదవదనాః॥ యోగభోగప్రగల్భా
ఘోరాకారాసురారీః॥ ట్కులవిలయలసః॥ తోక్తపరూపప్రసన్నాః॥
ధారాస్థైరస్ఫురత్స్వాః॥ దరచిరతరసః॥ తాత్రభూతప్రశస్తాః॥

గద్యః

ఇది శ్రీమదిందుధరసుందరపాదారవిందార్పిత హృచ్చతపత్ర సకలసుకవి
జనానుగ్రహపాత్ర సుగుణస్తోత్రపవిత్రచరిత్ర కాశ్యపసగోత్ర కోడూరి
యెల్లనార్యపాత్ర శంకరామాత్యలక్ష్మ్యంబికాతనయ వినయ
విధేయ బాలనరస్వతీనామాంక వేంకటాచలకవి
ప్రణీతంబైన శ్రీస్తాందమహాపురాణాంతర్గత శ్రీశంకర
సంహితయందలి శివరహస్యఖండంబున దేవ
కాండంబునందుఁ ద్వితీయాశ్వాసము
సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శివరహస్యభింజనము.

అంభోమహాశయలారా !

అంభోమహాశయలారా !

ఈ శివరహస్యభింజనము తాళవర్తనములను దాంకాత జ్యోతులను సన్దర్శింపము. ఇవి వ్యాసశిష్యులు వ్యాసముచేత పురాణాంతర్గతమును, సంభవ జగము వీరమహావక్త్ర యుద్ధ దేవతా శక్తి చోదనములను గలిగించును. ఇవి జలైదు సన్దర్శింపము. కొన్నియుగములకుంద నీ పోహచ తాంబూలముల ననుభవించెనో యజ్ఞోత్పత్తాంతములు తెలియఁ జేయుచున్నావర్తనము.

చరిత్ర యేక యుగ— శ్రీ శివమహారజననము, బ్రహ్మత్వము, పోతాపము, రాయబారము, విజయము, వివాహము, వరబ్రహ్మతత్వస్వీకృత్యము. శ్రీ శివ భద్రవిజయము, శాంతిభక్తియు, శ్రీ మహాదేవ్యుడి మహాచాగుపతుల చరిత్రలు, సలపురాగాలులు తెలియజేయు సన్దర్శింపము. ఆత్మత్వము, నవసరసభరితము, నీతిదాయకము, విజయవాదము, భోగదాయకములైన వివాహ సన్దర్శింపము.

ఈ ప్రపంచము సర్వాధారమును పొంది కలుగుచున్నది. కలహములు కలహములు పో గొన్నిదండలవర్తనములతో పలు బ్రహ్మశ్రీ జాలనరవృత్తి కోమూరి వే కలహము మహాకవిన శేషులచే వర్ణనములతో మృదుమధుర శ్రీలిలి లోకోపకారముల నాంధ్రీకరింపఁబడినట్టి గ్రంథము. ఈ సన్దర్శింపము పుణ్యాత్మలకు కొంతవేరేము రింపఁబడియు జలగోళములచే గర్భము చంక్రవిరోధం గొన్ని వారణములచే బ్రకాశింపదలెయ్యి.

కావనో యాంభోమహాశయలారా !

అంభోభాషాభివృద్ధియే యాంభోమహాశయలచే నాంధ్రీకరింపఁబడిన యాంభో గ్రంథముల నుద్దేశించి నరహమకడి యాంభోమూర్తియ నేలించి యాంభోభారతీ భగవాదమున ముగిసానుష్ఠింపుచుల ననుభవించెదనుగాక !

తాళవర్తనములను దెన్నియో యిట్టి సన్దర్శింపములు సమీపమున కెన్నియో యక్షరములవొప్పున జ్యోతిషమున, పూర్వముహూర్తల కష్టము లడుగంటుచుండ మనము సూచించుచు పాడిగా దని యితగాఁ బ్రార్థించుచున్నాఁడ.

ద్వితీయ సాపుటము (చిత్రగ్రంథములతో) రు 2-0-0

త్యాగికో దైండు 2.8.0

,, గిట్టు 3-0-0

తక్కిన మూడుసాపుటములు, సంస్కృతమూలము అచ్చగుమన్నవి.
మూలము:—

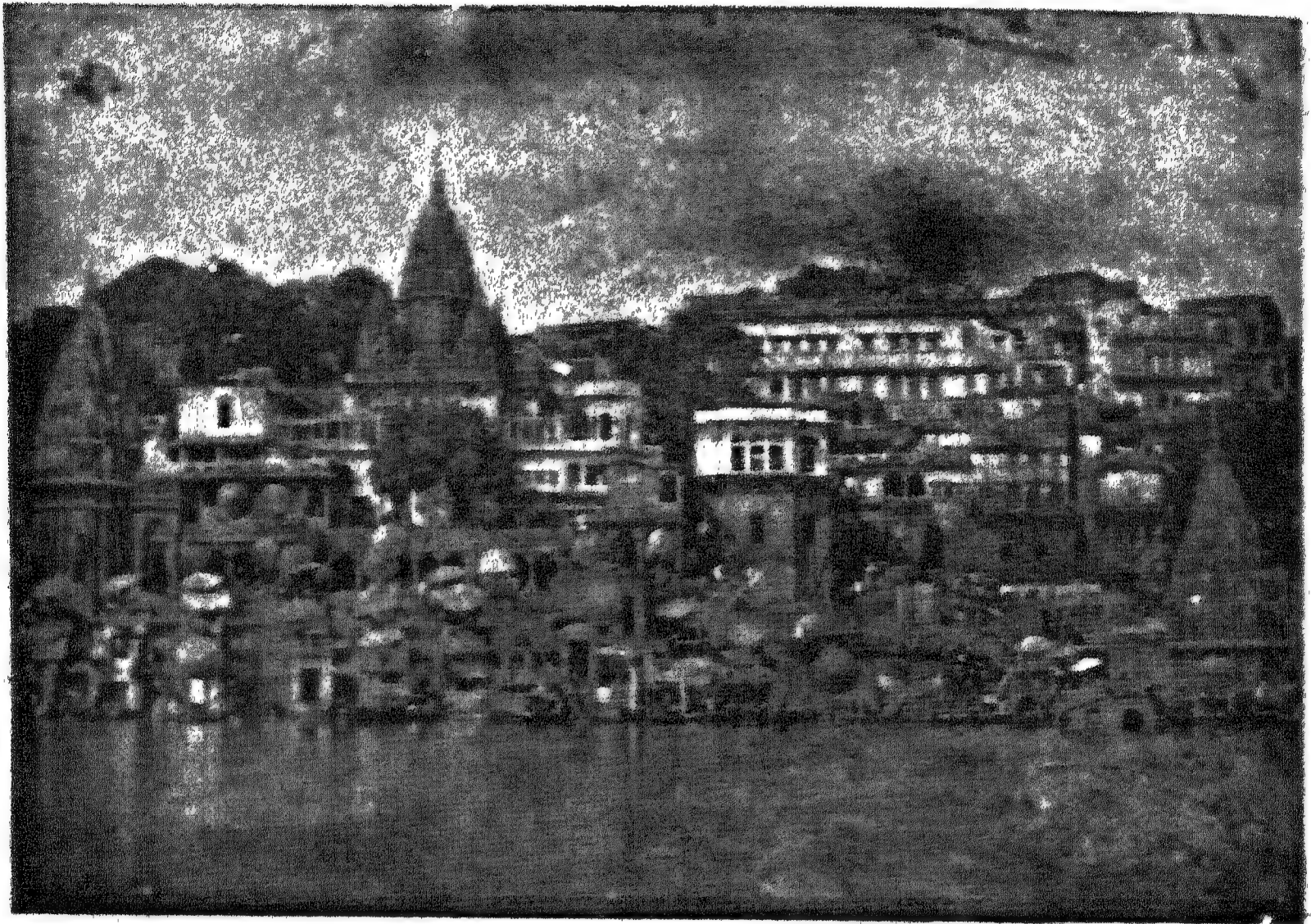
నిగమాగమవిశేషము మదిగొండ వీరమల్లికార్జునారాధ్యులు అయ్యవారు,
తాలూకా వదిగామ - కృష్ణాజిల్లా. అని వ్రాయవలెను.

ల వ లీ కు నూ ర వి లా స .

శా॥ ఏలే సిగ్గు కురంగలోచన ! పరా॥కేలే సరోజాననా !
 యేలే నిర్దయబుద్ధి నాపయి చ॥లం బేలే కటాక్షింపవే
 యేలాతాలరసాలసాలవనిలో ♦ నెల్లొర్తు నీమస్తథ
 జ్వాలాపాలికి సన్న గాలికిని కూ॥జన్మత్తభృంగాళికిన్. —దేవశాండము. ౨ 1.

నవరసభరితమగు నీగ్రంథము నుద్ధరింప యత్నింపఁగలరు. ఇది శృంగారసభరితము

కాకినాడ పట్టణము.

34. కాశ్యం జైరవదండపాణిగణరాక్షం గాన్న పూర్ణాన్వితం
 రాశీవాసజనావలైకనిపుణం కైవల్యము క్రిందగి
 యన పాత్యత్తి కిరీతి లోక మఖిలం కైలాసనాథ స్వయం
 చ శ్రీనికృతి స్సదా ఓతినయయ మాం పాతు కాశేశ్వరం.

—కాశ్యం పాదం.

ఇట్టి పూర్ణాన్వితములమహిమల బోధించు కథలెన్నియో గల్గియుండి తాళవత్తముల
 జేర్చుచున్న యీ శివరహస్యఖండము నుద్ధరింప సహాయులు కాగలరు.

విలయపాదం—

విగ్రహాగమవికారద, ముదిగొండ వీరమల్లికార్జునారాధ్యులు అయ్యవారు,

కాకినాడ నందిగామ, కృష్ణాజిల్లా.

అని వ్రాయవలెను.

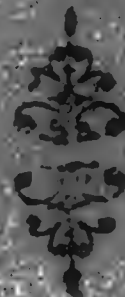
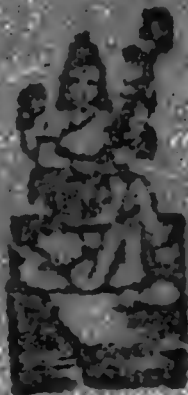
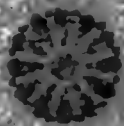
శైవప్రచారిణి గ్రంథమాల.

సంపాదకులు.

కొడిమేలరాజలింగా రాధ్యులు.

శ్రీనాథుల మహాపురాణము నందు

దత్తు కౌండము.

ఇది

బ్ర॥ శ్రీ॥ చాగంటి భాస్కరలింగా రాధ్యులవారిచే సరిమాడబడి

బ్ర॥ శ్రీ॥ కొడిమేల రాజలింగా రాధ్యుల వారిచే
స్వకీయ శైవప్రచారిణి ముద్రాక్షరశాల యందు

ముద్రింప బడియె.

వరంగల్.

కాపీలు. ౧౦౦

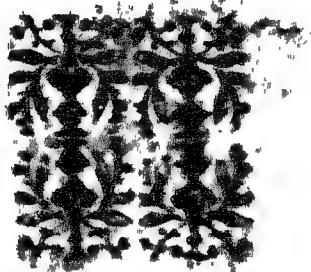
1933

ఫెల. దు 1—4—0

విషయ సూచిక.

1 బ్రహ్మశివుడే జగత్కర్తయని వచించుట.	౧
2 దక్షుడిశ్వరుని గూర్చి తపంబుచేసి వరములబడయుట.	౪
3 బ్రహ్మతనకుమారునికి బురంబు గట్టించుట.	౬
4 దక్షునియాజ్ఞచేసినతనిపుత్రులుతపంబు జేయుట.	౬
5 నారదోపదేశంబున దక్షతనూజు డీశ్వరుని గూర్చి తపంబు జేసి మోక్షంబు నొందుట.	౭
6 దక్షుడుకుమార్తెల యిరువది మువ్వరంగని భృగువు మున్నగు ఋషులకిచ్చి వివాహము చేయుట.	౮
7 దక్షుడు మరియు యిరువది యేడుగురు కన్యలంగని చంద్రుని కిచ్చి వివాహము చేయుట.	౮
8 చంద్రేశాపము	
9 శివదూషణచేయు దక్షుడు పులహుని వచనంబులు విని కోపంబు బోగొట్టు కొనుట.	౧౦
10 గౌరీదేవి జననము.	
11 గౌరీదేవితబుంబు జేయనరుగుట.	౧౪
12 ఈశ్వరుడు గౌరితపముపరీక్షించుటకై విప్రవేషంబునయరుదెంచుట.	౧౫
13 దక్షుడు గౌరిశిశ్వరుకిచ్చి వివాహముచేయుట.	౧౬
14 వివాహమధ్య మందతర్థానుడైన యీశ్వరుని దక్షుడు నిందించుట.	౧౮
15 ఈశ్వరుడుగౌరిని కైలాసంబునకు గొనిపోవుట.	౧౯
16 దక్షుడిశ్వరుని పై గోపించుట.	౨౦
17 దక్షుడు పుత్రీకను నల్లునిజూడనేగుట.	౨౧
18 బ్రహ్మశంకరాజ్ఞచేయజ్ఞంబు చేయుట.	౨౨
19 సందీశ్వరుడు దక్షునిశపించుట.	౨౩
20 దక్షుడు రుద్రరహితముగా యజ్ఞముసేయ బ్రారంభించుట.	౨౪
21 ఆశ్వాసాంతము.	౨౬

- 22 దక్షుడు క్రుదాని బిలువ కుందుటకు గారణంబు వచించుట. 30
- 23 దధీచిత్తివోత్కర్షణను గూర్చి దక్షునితో వచించుట. 30
- 24 శూలాదుల ధరించు శిశ్యుడు పరబ్రహ్మం బెట్లగునని దక్షుడు
దధీచిని ప్రశ్నించుట. 31
- 25 జేవతా ప్రార్థితుడై యాశ్వరుడు మునులకు వ్యామోహము
కలుగ జేయుట. 32
- 26 ఈశ్వరజ్ఞచే విష్ణువు మోహిని మాపంబున మునీశ్వరుల
మోహింప జేయుట. 33
- 27 ఈశ్వరుడు మునిదత్తులధిక్షుక మాపమున మోహింప జేయుట. 34
- 28 మునులురమితమి పోయిపోయెనే వ్యాఘ్రముల సృజించి
యీశ్వరునిపై బ్రయోగించుట. 35
- 29 ఈశ్వరుడు శార్దూలచర్మాదుల ధరించుట. 36
- 30 మునులు కృత్తులై నిర్మలై పుణ్యములుచుట. 37
- 31 ఈశ్వరుడు గణపర్వమును దరించుటకు గారణంబు దధీచి
దక్షునకు తెప్పట. 38
- 32 యీశ్వరుడు పరామాదంబ్రధరించుటకు గారణంబును దధీచిదక్షునకు తెప్పట. 39
- 33 ఈశ్వరుడు కూర్మము యొక్క బెన్న ముక్తమును ధరించుటకు గారణము. 40
- 34 ఈశ్వరుడు హంసలము ధరించుటకు గారణము. 41
- 35 యీశ్వరుని బిహటనకు కారణముప్పు. 42
- 36 అశ్వాసాంతము. 43

- 37 ఈశ్వరుడు వృషభవాహన మెక్కుటకు కారణము ౧౭
- 38 ఈశ్వరుడు శృంగానభసితాస్తి భూషణులు దరించుటకు కారణము ౧౮
- 39 జలంధరో పాఖ్యానము. ౧౯
- 40 జలంధరుడు వివాహము చేసుకొనుట. ౨౦
- 41 జలంధరుడు చక్రముచే చచ్చుట. ౨౧
- 42 కేశవుడు మోహంబున బృంధసన్నిధి కేగుట. ౨౩
- 43 జలంధరుని క శేబరంబున హరివ్రవేశించుట ౨౪
- 44 బృందాదేవి కేశవునకు శాపం బిచ్చుట. ౨౫
- 45 బృందవహ్ని ప్రవేశించుట. ౨౬
- 46 మధు సూదనునకు బృంధమోహము బావుటకై గారీదేవికులసిని
నృష్టించి బ్రహ్మ కిడుట. ౨౭
- 47 పరమేశ్వరుడు శిరంబున గంగాదేవిని పార్శ్వమున గారిని ధరించుటకు
కారణము ౨౮
- 48 పరమేశ్వరుడు పుత్రీవంతుడగుటకు కారణము ౨౯
- 49 గజముఖాసురున కేశ్వరుండు వరంబులొసగుట. ౩౦
- 50 విఘ్నేశ్వరుని జననము. ౩౧
- 51 పార్వతీపరమేశ్వరులు జూదమాడుట. ౩౨
- 52 గజహారికి శాపంబొసగుట. ౩౩
- 53 గజముఖుడు గజాసుకుపై దండెత్తుట. ౩౪
- 54 గజముఖాసురుండు గజముఖునితో దలవకుట. ౩౫
- 55 గజేశ్వరుండు దానపురుంబు పెగుల్పుట. ౩౬
- 56 మూడు కాకగుండై న దనుజుని గజముఖును గజముఖుడు వాహన
ముగా జేసుకొనుట. ౩౭
- 57 గజాననుదగ్గనంబున హరిశాపవిముక్తి జెందుట. ౩౮
- 58 దధీచి దిక్కు శసించుట. ౩౯
- 59 ఆశ్వాసాంతము. ౪౦

60 దక్షిణము నమ్మకములు బోధనూత్తుట.	౮౩
61 దక్షిణము నమ్మకములు సంగతికల హాశనదీశ్వరుని కేరించుట.	౮౪
62 శివాక్షిచే గౌరవకృత్యంబున కేగుట.	౮౫
63 దక్షిణముని నింకించుట.	౮౬
64 గౌరవముని కించి కైలాసమున కేగుట.	౮౭
65 భద్రాచలమున	౮౮
66 వీరభద్రుని వాఙ్మోక్షాదిదేశతల శిక్షించుట.	౮౯
67 వీరభద్రుని నవనతకృతి దునుమాడుట	౯౦
68 వీరభద్రుని వేదవల్లిని విదళిత కర్ణనజేయుట	౯౧
69 వీరభద్రునిచే నారాయణుండు మూర్ఖిల్లుట.	౯౨
70 విష్ణుప్రీతిమగుచక్రమును వీరభద్రుని మ్రొంగుట.	౯౩
71 కమలాక్షుని వీరభద్రుని స్తుతించుట.	౯౪
72 శాంకరీ సహితుండై శంకరుడు ప్రత్యక్షము.	౯౫
73 వీరభద్రుడు దివ్యుల బ్రీతికించుట.	౯౬
74 వీరభద్రుడు దక్షుని బ్రీతికించుట.	౯౭
75 త్వష్టింగ ప్రాదుర్భావము	౯౮
76 దక్షుడు కాశీనగరము జనిదక్షేశ్వరలింగము బ్రీతిప్తించుట.	౯౯
77 బ్రహ్మాండ ప్రమాణము	౧౦౦
78 అశ్వసతం	౧౦౧

సంపూర్ణ.

అనగల

శ్రీ మే ధా న షి జా మూ ర్త యే న మః .

శ్రీ సా గ్రం ద మ హా పు రాణ ము .

దక్ష కుండము - ప్రథమాశ్వాసము.

బైరకురీలింగ మ

హీబలశాసన తనూభః వేష్టార్థదమా

డాబాలసుధాకరగా

రీబిసరుహద్యగ్యుతాంగః శ్రీశివలింగః!

ప. అవధరింపుము సూతునకు శౌనకాది మహామునులిట్లనిరి.

క. గురుఁడొంద్రజిహ్వకుడతొ, ధ్వరమున్ దెలిపెనని మున్నఁపచియించితి వి
స్తరముగమాకది దెలుపవె, కరుణనిపుడు సూత!దళితఁకలుషవ్రాతా. 3

ప. అనిస మునుల వచనంబులు విని సూతుండు పరమకుతూహల సమేతుండ
గుచు బ్రహ్మవేత్తలగునా బ్రాహ్మణోత్తములతోఁగట్లఁచు; మునీంద్రులారా!
వినుండు సత్యతోకంబున నఖిలమునిగణ పరివృతుండై పుణ్యోదకంబు ప
రివేష్ఠింపఁ జతుర్ముఖుండున్న సమయంబున నతని ప్రథమ పుత్రుండు జ
గత్ప్రభుండైన జనకునకుం బ్రణమిల్లి కృతాంజలియగుచు నిట్లనియె. 4

శే. సకల వేదార్థకోవిద! జనక!నీకు, దెలియవచ్చుననుస్తంబుఁ తేటపడఁగ
మూడుమూర్తులలోపలఁముఖ్యుడెవ్వఁ, దఖిలకర్తయునగు నెవ్వఁడభిరుతింప.

—* బ్రహ్మ శివుడేజగత్కర్తయని పచింపట. *—

ప. మఱియుఁబరిపూర్ణుండను బరంజోతయు సర్వవ్యాపియు సనాతనుండును స
ర్వజగత్కర్తయగు సకల జగత్పాలకుండును సంహారకుండు సర్వ సాక్షియు
నెవ్వండతనిం దెలుపుమనినఁ దనయునివచనంబులువిని విరించి హృదయ క
మఃకంబున సదాశివునిండలంచి యానందాశ్రుచిండు సంవోహంబులు నయ
నారక్షందంబులఁ జంద హర్షగడ్గదవచనంబుల నిట్లనియె.

శ్రీస్కాంద మహా పురాణము.

సీ. మా కర్తవ్యమును మాన సంయుల మందు, నురుతరమోహంబు ♦ నెందునెని
యాశ్చర్యమలకంగ ♦ నన్యోన్యముగ మాకు, గలహంబుగల్పించి ♦ గగనమందుః
బావకబ్బలికా ♦ పటలాంతరస్థుడై, యెవ్వఁడుగనుపట్టె ♦ నెరుటనతఁడు
సకలజగత్కర్త ♦ సర్వేశ్వరఁడౌదేవుఁ, డెక్కుఁడై వెలయుమా ♦ కిర్వరసును
తే. సప్తఁడౌదక్షుఁడిట్లనె ♦ నశినఁజనకు, స్వర్గరక్షాధికర్తలై ♦ జగధపీశు
లగుచుమీరుండఁగొకసం ♦ హారకుందు, శంభుఁడేరీతిమీరునె ♦ శ్వరుఁడుచెపుమ.

మ. అనివఁ దనఁబడనకజుండిట్లనియె. ౪

క. వినుచుప్పరమేశ్వరుని, వనరుహనాభుఁ నృజించి ♦ వరుసనమాకుఁ
బరులేర్పరించిమమ్మొ, బనగొనిప్రేరకుఁడునగుచు ♦ భాగవతుండై. ౫
సీ. మఱియుమోహితులమా ♦ మమునిగ్రహింపుచు, బాలించునీశుండు ♦ ప
రమకృపకు

నట్లయ్యమావలె ♦ నతఁడునునెక్కుఁడై, యఖిలవిద్యలుమాకు ♦ నతఁడునేర్చెః
బుద్ధ్యనతావిదా ♦ పృథ్వీమండలంబునా, సములీలఁదిలందుఁ ♦ దైలమట్లు
సావకునందువఁ ♦ బ్రభుఁడౌలెవిశ్వంబు, నందెట్ల శంకరుం ♦ దధి నసించు
తే. నట్టిమహిమనునిహిమీరు ♦ నమ్మహేశుఁ, డనుచినము మాకునధిపతి ♦ య
గుచు నర్వ

కర్తయునరంభయనవుడు ♦ కమలగర్భు, పలుకులాలించినక్షుఁడు ♦ పలికెనపుడు.
మ. పోనినెంచుక సకలంబుబ్రహ్మ మని న ♦ ర్వత్కల్పికంబ్రహ్మయం
చునువేడంబుబ్రహ్మిణిగామఱి యుమే ♦ శున్మంభు బ్రహ్మాంబట
చునితాంతాదర ముప్పకట్లు వదియిం ♦ చుకొద్యచూదెల్పువే
యపవశ్చర్మభ్రంశపల్కెనుకుతో ♦ నానందమింహందఁగఁ. ౧౧

ప. అతఁగొనినుము సకలంబు బ్రహ్మాంబని శుక్తివచించుటది యాపచారకంబు.
లోకంబున బ్రహ్మాంబువకు జగత్తాదాత్మ్యంబుయెట్లుపలుకుదురు, నట్లననిగ
మఱు సకల జగంబునకు బ్రహ్మాత్వంబు నుడువు; నీశ్వరుండు సర్వవ్యాప
కుండగుటం జేసి సకలంబునకు బ్రహ్మతాదాత్మ్యంబు వేడంబాపాదించు;
విశ్వాధికుండు నుమావతీయు వృత్తుంజయుండు మహాదేవుండునగు నప్పర
బ్రహ్మాంబునందేర్కొన నొమ్నాయంబులు భయంపడుచుండు; నప్పరమే
శ్వరుండు సకలజీవులకంతర్యామియు నద్వయుండు నిఖిలజగత్కర్త యనగు

నమ్మహేశ్వరుకంఠెనన్యండులేడు. నిర్గుణుండయ్య నీశ్వరుండనేకగుణసం
పన్నం డహూపియ్య బహూహూపియు సర్వవ్యాపియు పరాత్పరుండును
త్రీపదార్థస్వరూపియు సకలకల్యాణకారకుండును బరతత్వంబు పరంజ్యో
తియు తత్త్వాతీతుండు నగు; నతండుమున్నమోహితులమైన బ్రహ్మవిష్ణు
వుల మమ్మరక్షించినది జగంబెఱుంగుటకుంగాదె మాయరుపురకీకసంబు
లలంకారంబుగా ధరించు నెప్పుడు.

౧౨

తే. చర్మనట్లను గగనంబు ♦ జగతినెవ్వ, రేనిగప్పంగనేర్తుడు ♦ మేన, వారు
హరపదాంభోరుహధ్యాన ♦ మాత్మలోనఁ, జేయకను ముక్తిగాంతురే ♦

సిద్ధచుదియు. ౧౩

సీ. అమ్మహేశ్వరి ♦ యన్భతచరితంబు, నభినుతింపఁగనాకు ♦ నలవి యగునె
యబ్జనాభునినన్ను ♦ నాగమంబులుపల్కు, టిది యశాపచారిక ♦ మింతెకాని
పరమేశుఁబల్కుఁటె ♦ పరమార్థమెన్నఁగ, నామ్నా మమైక భాగ ♦ మచ్చుతాడి
దైవతగణముల ♦ తాపసులనుకర్మ, మును బ్రతిపాలించు ♦ ఘనతరముగ

తే. భాగ మొకటిపశంపించు ♦ భవనిఃప్రీతి, గుటియునీశ్వరబుద్ధిచే ♦ మమ్మహేశ్వరు
నఖిలవేదంబుఁ వియుసఁ త్యంబుశివున, కంఠెనధికుఁడౌ దేవుఁడు ♦ గలఁడెపుత్ర.

తే. పుడమినెవ్వఁడు మోహంధఁ బుద్ధిచేత, మమ్మహేశ్వరుఁడ స ♦ మా
నులనుచుఁ

బలికెనేనియువమ్మహఁ పాపియైన, నరుఁడుగూలునుగడు ఘోర ♦ నరకమందు.

క. ధరనెవ్వారలుమమ్మహ, బరమేశు పదాబ్జయుగళఁ భక్తులగాఁగ
బరికింతురువారలపై, నురుతరముగ నెపుడుప్రేయి ♦ యుండున్నాకుఁ.

వ. వినునీశ్వరు సేవాపరతంతులని మమ్మతలంపక నతనికంఠెనధికులగాఁ
డలంచిరేని వారలు మాకుశత్రులగుదురు. మేము పశువులము; శివుండుప
తియునగు; భూతలంబున నస్మదాది ప్రతిష్ఠితంబులై విధి పూర్వకముగాఁ
బూజింపఁబడిన శివలింగంబు లవియనిదర్శనంబు. సర్వేశ్వరుఁ డాశ్రితుల
కు భోగమోక్షప్రీతుండుగావున నతండు శరణ్యుండగు నమ్మహేశ్వరిశర
ణంబు నొందుమని పూర్వంబు నీకివ్విధంబు చెలియఁ జెప్పితినికాదె; నీప్రమా
హమోహితుండవై మహేశ్వరుండలంచవై తివి మనరబున.

౧౪

క. అనిపద్మభవ్రుడువలికిన, వినిదక్షుడు తండ్రికనియె ♦ విభునతనిభజి
 నునొసంగునెకతపస్థల, మును మది నైశ్వర్యకాంక్ష ♦ పాడమెడునాకుఁ.

—♦ దక్షుఁ డీశ్వరునిఁగూర్చి తపమొనరించి వరములఁ బడయుట. ♦—

వ. అని యిట్లు తనూజుండు వేడిన విరించి సంతసించి నిజమానసోత్పన్నుంబ
 గు మానస కాసారంబు సేరి యత్తీరంబునఁ దపంబొనర్చి యీశ్వరుని సం
 తుష్టుంజేసి యతని కరుణ నభీష్టంబు పడయుమని నియోగించిన, తదనుమ
 తిదక్షుండు సని యందు. ౧౯

సీ. వషాఁగమంబున ♦ వారిలో వలనిల్చి, హేమంతమున మహా ♦ హిమము నెనసి
 బహునిదాఘంబునఁ ♦ బంచాగ్ని మధ్యంబు, నందున వసియించి ♦ యమనియమము
 లమరంగఁబవనపఃష్టంబు భక్షణ చేసి, యాత్మనునిశ్చల ♦ మైనభక్తి
 నింజారుగాఁబదు నెఁకండు వేలేండ్లతి, ఘోరంబుగా శంభు ♦ గూర్చితపము
 తే. చేసెనంకటనుదిమెచ్చి ♦ శివుఁడుయత్తు, గరుడగంధర్వకిన్నెర ♦ గణముపొగడ
 వృషభవాహాధిరూఢుడై ♦ విభవమెసఁగ, దక్షుమోలరునిలిచెఁబఃత్వక్ష
 మగుచు. ౨౦

వ. ఇట్లునిలిచిన యహ్మహేశ్వరుంగని దక్షుండు పరమామోదంబున నుత్తిశతం
 బులు చేసి పునఃపునఃప్రణామంబులు చేసె నంత. ౨౧

క. దక్షునిఁగనుఁగొనిభూరిక, టాక్షామృతధారలొప్ప ♦ ననలాక్షుఁడొగి
 ద్రాక్షాఫలేక్షుమాక్షిక, గోక్షీరసదృక్షఫణితి ♦ గులుకఁగఁబలికె. ౨౨

తే. దయఁబ్రసన్నుండనై శివోదక్ష! నీకు, వాంఛితంబెద్దిదెలుపుము ♦ వత్సలతను
 నీవుకొరినవరమిత్తు, నిశ్చయముగ, ననుమతంకరుమృదు సూక్తు ♦ లాలకించి.

వ. అవ్విరించి సుతుండుదంచితగుతూహలంబున నిట్లనియె. ౨౩

తే. దేవదేవ! మహాదేవ! ♦ దీనసదయ!, నురచిరైశ్వర్య సంపన్న ♦ పుష్పసన్న
 నిండుమీశ్వరకేనువ ♦ త్రిండనేని, వరములొసగుమునుడువుదు ♦ వాంఛితములు.

సీ. భువియంతరిక్షము ♦ దివియురసాతల, మునుబ్రహ్మనిష్ఠాది ♦ భువనములను

బాలింపఁగానాధి ♦ పత్యంబొసంగునా, కందలిజనులు మఁదాజ్ఞమెలఁగఁ

గరుణింపసకల జఁగత్పూజనీయత, దయసేయు మిఁకనిన్నుఁ ♦ దక్కనొరుని

భజియింపకుండుదు ♦ ప్రతిదినంబునుమహా, గుప్తనెల్ల నామోలఁ ♦ గొలువఁజేయు

తే. మఖిలదేవతారసలయిర ♦ సూక్ష్మకలన నేనులఁగృహ ♦ కలననిమ్ము

యఃదక్కిన యశేషనిలంపులును గలసికొలువఁ జెలువలర నిరంతరసామ్రా
జ్య రమాధురంధరుండై. 32

చ. క్రమమునబ్రహ్మపుత్రినిఁబు ♦ రంధ్రచుత్తలిని వేదవల్లిను
త్తమగుణఁబెండ్లియై విధియు ♦ తంబుగ భవ్యుల వేల సంఖ్యలక
గొమరులఁగాంచివారలకుఁ ♦ గోర్కెలొసంగఁగ జాతనామక
ర్మములొనరించియిట్లనుగు ♦ మారులతోడ హితంబు రంజిలక. 32

—* దక్షుని యజ్ఞచే నాతని పుత్రులు తపంబుచేయనరుదుట. *

మ. సుతులారాక్షినుఁడీతపంబున మహే ♦ శున్మంభు మెప్పించిసం
తతముస్మిరలులోక సృష్టికొలు కా ♦ ధృక్షత్వమున్దాంచిరం
డతివేగంబునసంచునాత్మజుల సా ♦ హర్షంబున న్బంచినక,
బితవాక్యంబుగ్రహించి వారపు డతి ♦ ప్రేమక దపస్సక్తులై. 33
వ. అతిమనోహరంబగు మానస సరోవరంబుఁ జేరి యందుఁగృతస్నానములై య
త్యంతవిశుద్ధాంతః కరణులగుచు మహాఘోరంబుగాఁ దపం బొనర్చుచుండి
రాసమయంబున. 33

—* నారదోపదేశమున దక్షతనాజు శిశ్యునిఁగూర్చి తపముచేసి మోక్షంబునొందుట. *

క. నారదుఁడు మధురగానవి, శారదుఁడు తదాశ్రమంబు ♦ సంతసమెసఁగక
జేరిననామునివరుఁగని, వారలు ప్రాణులులొనరించి ♦ వానినిభక్తి. 34
క. సారమతి కుశలమడిగిన, వారలఁగని నారదుండు ♦ పలికెఁప్రేమక
మోరేల నివ్వితంబున, ఘోరంబుగదపమొనర్పఁగోరితిరిచటక. 35
మ. అనుజానారదు వాక్యము నివి మఱిక ♦ హర్షంబు రంజిల్ల ని
ట్లనినోదేవమునీంద్ర! విన్నిపుడు లో ♦ కాధ్యక్షుడైనట్టిశం
భునికారుణ్యకటాక్ష దృష్టిభువనం ♦ బుత్ సృష్టి సేయంగమా
కును సామర్థ్యముగోరిగాడె తపముక ♦ ఘోరంబుగా సల్పుటల్. 36
వ. అనిన నమ్మాని వారల కిట్లనియె. 37

చ. పరమతపోగరిష్ఠతను ♦ బాయకశంకరు లోకశంకరుక
బరునిఁబ్రసన్న జేసుకొని ♦ సావవివర్జితులై భవాద్రుశుల్
చిరతరభేదకూపమగు ♦ సృష్ట్యధికారము గోరవచ్చునే

కరమనివార్యమైదనరు + గాదె ననుంధర మోహమేరికీ.

౪౪

చ. సారదిభవస్పితామహుఁడ + జంధుజగత్సృజనాధికారివి
స్ఫురణవహించి మోహమునఁ + బూర్వము ఖండితమన్తుఁడయ్యె నీ
శ్వరుగణవర్యచేత మఱి + సారసగర్భుఁడతండు హంసమై
వారునెటుంగలేక బహు + లార్చి నిఁ జెందఁజే గర్వితాత్ముఁడై.

౪౫

వ. ఇట్లుభవస్పితామహుం డధికార గర్వంబునంజేసి యనేక జన్మకర్మ ఫేదం
బు లనుభవించుచు నసుర రక్షోగణంబులచేత బాధనొందెం గావున మిఠ
లు తాదృశదుఃఖ స్వరూపంబైన జగత్సృజనాధికారంబునందు నివృత్తాంశు
లై తటంబునం బరమేశ్వరుని సంప్రీతుంజేసి నిరక్షయానందంబగుమో
క్షంబుమొందఁడని దక్షతనూజులకు శివాశ్రయంబైన తత్వజ్ఞానంబుపదేశం
చి నారదుండు యధేచ్ఛంజనియె;నంత వారలు మునివచనప్రకారంబునఁ ద
పంబొనర్చియీశ్వరుసంతుష్టింజేసి వనరావృత్తి రహితంబగు ముక్తిఁజేడసిరి.

క. ఆనృత్తాంతమ దక్షుఁడు, భావంబున నెఱిగి శోక + భరపీడితుఁడై

౪౬

వేనేగమఱియుఁగనియు ను, తావళిసహస్రసంఖ్య + నధికప్రేమక.

వ. ఇట్లునుగుడి కుమారులఁగాంచి దక్షుఁడు నామకరణాదికర్మంబులు నిర్వర్తిం
చి పూర్వంబట్లు సృష్టికొఱకుఁ దపంబొనర్పంబనిచిన.

౪౭

క. వారఱిగి జనకునమమని, భూరితపోనిష్ఠసలువ + బూర్వంబట్లు

న్నారదుఁడు వచ్చిమరల న, సారముగానెంచి సృష్టి + నానాధ్యంబుక.

౪౮

క. వారిని మోక్షపదంబునఁ, జేరిచి మునివర్మఁడంత + శీఘ్రమచనియెక

స్వైరవిహారంజగుచు, న్నారును మునియాజ్ఞ సృష్టి + వాంఛయులేకక.గిం

క. ఉరుతరతపోగరిష్ఠత, పరమేశ్వరు కపణవడసి + పరమంబగుమో

క్షరమాసౌఖ్యముఁగాంచి, నిరసించిరి మాతృగర్భ + నివసతి జగదీక. గిం

* దక్షుఁడు కన్నియలగుపదిమవ్వరంగని భృగువును నుముఖులకెచ్చి వివాహముచేయుట. *

వ. అంతదక్షుండు మగుడి యానృత్తాంతం బెఱింగి గోపోద్దీసితుండై పునస్సం

తానంబు చాలించి సుకుమారాంగు లును సర్వలక్షణ సంపన్నులగుకన్ని

యల నిరువదిమవ్వరంగని భృగుమరీచిపుస్త్యాంగీరసఃపులహవశిష్టాత్రిప్ర

ముఖులై న ఋషివర్మల కొసంగి విధిపూర్వకంబుగా వివాహంబుఁ జేసిన.

క. ఆకాంతామణులందఱు, ప్రాకటముగఁగనిరిసుతుల్ + భాసురమతులక

రా కేందుసదృశముఖుల న, నేకుల మజీకన్నికల న + భీష్మతమలరక. గీ 3

* దక్షుండు మతీయు నిరువది యేడుగురు కన్యలఁగని చంద్రుని కిచ్చి వివాహముచేయుట. *

వ. ఇవిధంబునం బుత్రీకలునుప్రాత్రులునుదన్నుఁబరి వేష్టింప సంతోషభరితుం
డై దక్షుండు మతీయులు యాపపాలావణ్యవతులగు కన్నియల నిర్వహయే
ద్వ్యుత్తంగని సకలజనాహ్లాదకరుండగు సుధాకరుని కొనంగిన. గీ 4

క. ఆత్మరుణీమండలిలోఁ, గృత్తికతోమోహమలరఁ + స్త్రీశించె సుఖా
యత్తుండైకోరికె లిగు, రాత్తఁగ నమృతాంశుఁడెపుడ + నుల్లాసమునక. గీ 5
వ. అదియునుంగని తిక్కినకన్నియలందఱు డెందంబునం గుంది దక్షునిఁ జేరి
యిట్లనిరి. ౫౬

క. ఓయయ్య! వినుముచంద్రుఁడు, నూయందును బ్రేమదొలఁగి + మదిఁగృత్తికమై
జేయునితాంతాసక్తక, న్న్యాయంబే యిట్టికృష్ణ + మనసి సహించక. గీ 6
—* చండ్రీకాపము. *

వ. అనివలికిన వారివచనంజులువిని దక్షుండుకోపాకులమానసుండైచంద్రుని
కు క్షయంబయ్యెడునని శాపంబిచ్చిన. గీ 7

క. దానంగృశించిపక్షము, తానుకళామాతృఁడగుచో + దారారముఁ
డనిర్జ్వరలోకేందుని, దీపత శరణంబునొందె + ధృతివిరహితుఁడై. గీ 8

వ. ఇట్లు దన్ను శరణంబునొందిన సురేందుండు దయానాంద్రుండగుచుఁ జం
దునింగని యిట్లనియె. ౬౦

మ. అదయుండై ద్విరదాస్మృడిచ్చె మును సీ + కత్యంతముక శాప మా
పదకున్మాటముగాఁగఁబాపకదియు + స్వప్రహ్లాద్యతాదుల్ శుభ
ప్రముఖిఁజేర్చుటఁబ్రసన్నుఁడేసి మరలక + బ్రహ్మబ్రహ్మధాత్రి నొ
క్కదినంబందు భవద్విలోకన మయో + గ్యంబంచుఁ బ్రార్థింపుచుక. ౬౧

వ. అదిగావున నాటంగోలె ప్రతివత్సరంబువినామక చతుర్థినిభవన్ముఖాంబుజం
బుజనంబు తెవ్వకవలోకంప రిట్టినోషంబునీగుంగల్గియుండియు వేరొండిదియుఁ
బ్రాక్షింబయ్యెఁచింకనీవు కీఘ్రంబజగత్ప్రభుండగు చతురాన్యునిం జేరియి
దియెఁగింఁచి శాపవిముక్తుండవుగమ్మని యింద్రుఁడుచంద్రుంబుత్రెందిన.

చ. వెనుజుగిరిత భానుఁడక + విందజఁగాంచి కృతకృణాముడై
యసదృశసంస్తుకుల్ సెలఁగ + నంజలిఁజేసి వదిలె దక్షుఁ డే

పెసఁగఁగ శాకమిచ్చెదనఁ ♦ కిప్పుడు దీని నణంచి సత్కృపా
రసభరితాంతరంగమున ♦ రక్షణసేయమునన్నఁ బద్మజా!.

౬౩

౪. అనియిట్లు పార్థివించిన విని కమలానకు దీట్లనియె.

౬౪

శా. దక్షుండాతఁడు దుష్టచూనసుఁడు మ ♦ ద్వాక్యంబు లాలించునే
యాక్షేపించును నాపయిమిగుల తా ♦ రాభ్యక్ష! నీవు నివృతా
పాక్షున్వేగమెచ్చే వృత్తమిది యా ♦ ద్యంతంబులు దైల్బునూ
రక్షించున్నిచుఁ జూద్రీ శేఖరుఁడు వి ♦ భౌజక్కటాక్షంబునక.

౬౫

తే. కాలకూటంబుగబలించిఁ కరుణతోడ, దేవతులగల్గవెడియుఁ దివ్యమహిమ
దగిదిదర్పమణించిమృ ♦ కంఠనుతునిఁ బోఁ చెశంకరుమహిమంబుఁ బొగడవర్హు.

మ. అనుడప్పశ్మజవాక్యముల్విని నిశా ♦ ధ్యక్షుండు వేగంబ శం
భువివాసంబగు రాప్యభూధరవరం ♦ బుక జేరి నందీశ్వరా

జరు సర్వేశ్వరు సన్నిధానమున కు ♦ త్సహంబుతోఁ బోయి భ
క్తి నతిక జేసిపొసన్నుఁజేచుకొనియె ♦ న్ని ర్తింపునుక శంకరుక.

౬౬

వ. ఇట్లుఁబ్రసన్న హృదయుండైన యంబికావల్లభునకు యామినీ వల్లభుండు ని
జవృత్తాంతంబు దెలిపెనంత.

౬౭

చ. విని యభయప్రకండగుచు ♦ విశ్వవిభుండు కళావశిష్టు చం

దుఃఖిదఁదాల్చి భూషణము ♦ దోప నిమేషము మోదమందియి

ట్లనియె మృగాంక! సర్వభువ ♦ నాధిప! నన్నును జేరితీవు గా

వున నిక నస్మదాజ్ఞమును ♦ బోలె నమ్మిద్ధి గాంచు మంతయుక.

౬౮

స. అనియిట్లు శంకరుండు శశాంకునకు పరంబాసంగుటయుఁ గనుంగొని హరి

చతుర్మఖ ప్రముఖులగు నిఖిలనిలింపులు నభినందించుచునిట్లనిరి. దేవా! నీమ

హమహిమం బెవ్వఁడెఱుంగనోపు; నిశుడుతోక రక్షణార్థంబుగానుధాకరున

కు వృద్ధిక్షయంబులు రెండును గలుగఁజేయవలయు నిదియ మాకభీష్టంబ

య్యెను; నదియెఱింగి భగవద్భక్తులు సకలాభీష్టంబులొందుమరనిన వేలుపులు

వచనంబులంగీకరించి భక్తవత్సలుండగు మహేశ్వరుండట్లన యమృత కరు

న కనుజ్జయెనంగె; సుధాంశుఁడును మహాదేవునకుఁ బ్రణమిల్లి తత్కృపవడ

సి ప్రమదంబున నిజపదంబు మెందెనంత.

౬౯

* శివగూఢగ చేయించునను దత్తుండు పులహని వచనంబులు విని కోపంబుఁ బోగొట్టుకొనట. *

శా. అన్మత్తాంతమెఱింగి దత్తుండపు డ † త్వంతంబు రోషించి యా
హుష్యంభర నాను శాప మనివా † ర్యంబెట్లు దప్పించె ద
ర్పావేశంబునఁ దారక విభునక † య్యదీంద్రుఁ డొదండు. డ
చేవేళ క్షవదూషణై కషరుండ † య్యెన్ద్రుఁ డభావంబునక. 20

క. మ నితంపుండుపులహుండు, వినియాశివ దూషణంబు † పీనులకు మహా
ఘనహాహులమగుడు, స్తనలుచుఁజుట్లనియె దత్తుఁ † గనుఁగొని యెదుటక.

క. ఈయభిలైశ్వర్యంబులు, వాయునునిన్నొదురాత్మ! † భవదూషణచే
నేయడదూషింపఁగఁజను, నాయీశ్వరునింద సేయు † వర్ణమె నీకుక. 23

వ. అమ్మహాత్ముండు భవదీయ శాపంబునకు గతియు న్నల్పించెనెంతయు. 24

క. భవదీయతనూభవ నా, భవ్రుఁడుద్యాహంబొనర్పఁ † బాటిలునిటఘై
నవివేకముఁగిశంకరు, భవతారకుశరణుఁబొందు † భక్తిదలిర్పక. 25

వ. అనిన సమ్మనితంగపు వచనంబులు విని కోపంబువొలఁగి దత్తుండు నిటలా
డునందు నధిక ప్రేమ చేయుచుండె మనంబున. 26

— † గౌరీజపనము. —

తే. అట్లుప్రేమసల్పుఁనాదత్తునకు గౌరి, భవనమైనవిభము † వినుఁడుమీకు
విస్మయంబుగాగ † వివంత మునులార! శ్రీవణములకునిదిర † సాయనముగ.

శా. కైలాసంబునరన్న మంటపమునక † గంజాప్తకోటిప్రభక
బ్రాతేయాచలకన్యకాగహితుడై † బాతేందుకోటిరుఁడా
నాళికాక్షచక్రుఁబ్రముఖనా † నాదేవ సంఘంబులుక
మోలన్దొల్పంగ భద్ర పీఠఁగొలువై † మోదంబుతోనున్నచోక. 27

ఉ. పార్వతీలేచి నాధునకు † భక్తిఁబ్రణామముఁజేసి యిట్లనెక
సర్వజగత్పతి! త్రిపుర † సంహర! శంకర! దేవదేవ! యీ
సర్వచరాచరాత్మకము † సంజనితంబగు చందమెట్లకో
సర్వమునాకుఁదెల్పుమన † శర్వుఁడు పర్వశశాంకవక్త్రీకుక. 28

క. ఖదుర్వృత్తియులయఁము, నిగమోక్తవిధంబుగాగ † నిఖిలముదెలుపక
నగతనయ మగుడెనెయ్యపు, మగనికి నిట్లనియె ముదము † మదినిం దారక. 29

శా. సశ్శానసుఖస్వయావ శివ! యా! శా! నికు జేహంబునై
యత్కాశ్చక్యమెసంగ నేనకద యు • ద్యచ్ఛిల భాసిల్లెన్
నిత్యంచీశ్వర! యేనుడిక్కగలదే • నీహుషమున్ వేర యు
త్పత్యాదులే ఘటియించు నావలన కా • నా యాజుఁ డేర్పిఁజేన్.

౧౦

ప. అవిగర్వంబుగా శర్వాణిపలికిన సర్వేశ్వరుం డీట్లనియె.

౧౧

మ. తరుణీ! నామహి నింబెఱుంగుదుపె • త్యక్తవీర్యుడవై మోగిలఁ బ
ల్లరుభాషించెను నీసమున్నతిని బ్రహ్మబేస సర్వంబునన్
ఒరిపుట్టుండరు సూత్రధానితనుఁ న్నాసిల్లి పేరేచునా
కరణింబేరకునున్ సమస్తమునకుఁ న్నన్పించు నీవిశ్వమున్.

౧౨

క. అణువగుదూషణువ్రతంబెచు, నణుచుధ్వమహత్తునున్ • మహత్తగు జేనున్
దృణులుల్లాడదు చుట్టేరణమున్ లేకున్న జగతిఁ రాజేవముఖి!

౧౩

ప. అనియిట్లుపలికి యజ్ఞజ్వలని మోగిల పరంజ్యోతియు పరమాత్మయు స
చ్చిదానంద విగ్రహుండును సర్వేశ్వరుండునగు శంభుండు నిఖిల నిరూప
కయగు నిజశక్తి తపయంబుపరాసంహరించిన.

౧౪

మ. అమృతీసర్వజగం బరూపకమునై • యత్యంత నిశ్చేషమై
తడవేంకజ్వలనప్రభావహితమై • త్యక్తమరవాగిత మై
క్షుఁ యున్నాసకమున్ననంబడసిదై • గ భాంధకారంబునై
విపరీతంబుగఁ గాననయ్యె సరియు • న్విక్షించి విభ్రాంతయై.

౧౫

క. గిరిరాజకనయనిస్మరు, భరితమనోభోజయగుచుఁ • బ్రాణేశుజగ

ద్గురునీశ్వరుఁ గొనియాడెన్, గరపద్మముగంబుమోడ్చి • కడువిరయమునన్.

ప. ఇట్లు గొనియాడి భవాని పాశేశ్వరుని గ్రమ్మర నిట్లు పార్థించె.

౧౬

తే. వీనవత్సల! శంకర! • దేవదేవ! తెలియలేనై తిభవదీయ • దివ్యరుహిచు

దయదలిర్పుగమదపరాధమునహించి, పూర్వమట్లును బాలింపు • భువన

ములను.

౧౭

ప. దేవా! నీకశక్యంబెద్దియేనియుం గలదె; జగంబుల కీయుపద్రవంబునివారిం

వవేయని గౌరవార్థించిన గౌరీమనోహరుండు ప్రసన్నహృదయుండగుచుఁ

బ్రథమంబ యేకాదశకోటి రుక్మిణును బ్రబోధభరితులం జేసి వార లతిసం

భ్రమంబున నిద్రమేల్కొన్నచందంబున లేచి హృదయ కమలంబులు గిది

యాశ్వరవినోదంబని తలంచి సర్వప్రాణులం దమయట్లన ప్రబోధంబునొం
దించుట కుపక్రమించి తమోమయంబైన జగంబున మధ్యార్జునంబను మ
హాక్షేత్రంబునుండేరి యచ్చట తమకిదియ శివరాత్రియని నాల్గు గూమం
బులు వినిర్ని లాంతఃకరుణులగు మ శివపురాపరాయణులై యుడిరాసను
యంబున.

౯౦

మ. భవుడావిర్భవ ముందివారి కెదుటఁ బ్రత్యక్షమైల్వె బ్రా
భవమింపొందఁగ నమ్మహేశు కరుణాఁ పాధోనిధిం గాంచి సం
స్తవముశ్రీరఁగ బద్ధపాణులగుచుఁ స్తండప్రణామంబులున్
భువిఁగావించి వచించి రాత్మనినయంఁబు న్ను వారెంతయున్.

౯౧

క. విశ్వమున కీర్త కర్తవు, విశ్వమునకు హర్తవీవఁ వెలయుదు పీవే
విశ్వస్వరూపమగుచు, స్వీశ్వేశ! స్వతంత్రుడవు నుఁ విఖ్యాతముగన్. ౯౨
వ. మఱియునీవు మహాగ్రేసరుండవు తుమధీకుండవు శూరుండవు స్థిరభన్వివైన
నీకేము నమస్కరించెదము. భవదీయప్రసాదంబునఁ జరాచరాత్మకంబగు ని
జ్జగంబు తొంటియట్ల సంజాతచైతన్యంబు సేయునుని ప్రార్థించిన నంగీక
రించి నుహదేవుండు ప్రసన్నస్వభావుండగు మ సంతర్ధానంబు నొందెనంత.

తే. హరివిరించి ముఖామరులఖల జంతు, సంతతులతోడలేచిరిఁ శంభునాజ్ఞ
చంద్రసూర్యుల తేజముల్ సంభవించె, జగమునిగ్ధాతజ్జమిరమైఁమిగులవెలసె
మఁ అంత సకలబృహదాకకులు దేవదేవుండగు నమ్మాహదేవు మాహాత్మ్యంబు
భివర్ణించి తత్పాదారవిందంబులుఁ బూజించిరి వినుండి.

౯౩

క. హరుడంతర్నితుడగు నవ, సరమున రుద్రులనుజూచిఁ సత్కృప మీకు
స్వరమిత్తు కేడుడనవుడు, పరమేశ్వరుడయకుమెచ్చిఁ పలికిరి వారత్.

౯౪

క. భవు జగధీశ్వరు నీక్రియ, భువిరాత్రిలు పూజనయవుఁ పురుషవరులకు
స్థవదీయకృపామహిమన్, శివరాత్రి సపర్యఫలముఁ సేకురుగాతన్.

౯౫

వ. అనియట్లు ప్రార్థించిన వారికట్లనవరం బొసంగి సదాశివుం డంతర్ధానంబు
నొందెరుదురు నిజపదంబులం బొందిరంత.

౯౬

క. కైలాసశైలమునకు, న్నాళికభవాచ్యుతేంద్రఁ నానాదివిష
జ్జాలంబుచని కపాలి, న్మూలింగని ప్రణతిజేసిఁ సుస్తిరభక్తిన్.

౯౭

ప. వినయపూర్వకంబుగానిట్లనియె.

౧౦౦

క. ఏతావత్కాలంబున, భూతాధిపయంధకార + పుంజములో ని

శ్చేతన్యులమై యేము స్వీతాఖిలకమ్మలైతి + మీగతి బేవా!.

౧౦౧

ప. మాకింక సకలమంతహరింబగు ప్రాయశ్చిత్తంబొందు విధియింపుడనవుడు
వారల వచనంబులు వినిపందస్మిత వదనార విందుంకగుచు నిందు శేఖరుం
డిట్లనియె.

౧౦౨

క. సురలార! మీకుదోషం, బరయంగలేడించుకైన + నస్మదనుజ్ఞా

గిరిగాజతనయగాడే, వడితంబీగతి నెనర్చె + దురహంకృతిచే.

౧౦౩

తే. ఇంక నేడాడిగామీర! లిప్తమలర, నిత్యకర్మంబులన్నియు + నిష్ఠనడుపు

డనుచుహరుడనతిచ్చిన నమరులెల్ల, సలిపిరట్లన నిజపదంబులను బొంది.

ఉ. అంతససంభ్రమంబుగఁ గృ + తాంజలియై జగదంబలేచి య

త్యంతము ప్రాణవల్లభుని + యంఘ్రిలకుఁ బ్రణమిల్లిభక్తితో

కాంత! సమస్త లోకజన! కా! యది మత్కృతదోషమెట్లు ను

స్వాంతతఃకెల్పుచున్న విని + శంభుడు చాడుదరస్మితాస్మదై.

౧౦౪

ప. విచిత్రచరిత్రయగు నద్దేవితో మృధుచుఘర గంభీర వచనంబుల నిట్లనియె.

క. నాదండనీవుప్రబలియు, వాడింపఁగఁదగు నె యెక్కు + పని నాకన్న

న్నీదుమహిమదానగదా, యోదే! జగంబుతెమిర + యుక్తంబయె.

౧౦౫

క. పనితా! సేవఖిలజగ, జ్ఞననివిగావున దయార + సము దళుకొత్త

ఘనమతిప్రాయశ్చిత్తం, బాసరింపుము నీవదీని + కుచితముగాగ.

ప. అనివలికిన యమ్మహాదేవుని వచనంబులు విని భవాని దానికంగీకరించి తప

స్థానంబుదయసేయుమని యడిగిన ధవ్రండగు శివుండు యునిదకిట్లనియె.

చ. నుదపదభిర్భుని ప్రకర + మంజులకంజల సజ్జలాశయా

న్పదవిజేంద్ర సీలచణి + భాపరిభావితరంగ సంఘ స

ర్వదురిత పుంజభంజన వి + రాజితముక్తేరచూధివాస భూ

నదుల ప్రసిద్ధి గాంచు యము + నాధుని సాధుని హాధిమీరంగ.

౧౦౬

క. ఆనదిచెంగటనీవుమ, హానిష్ఠశంఖహాప + మగుచు న్దపము

బూనుముదత్తుండచటికి, దానుంజనుదెంచికొనెను + దరమిదిప్రేమ.

౧౦౭

క. ఆదరమున నీరూపం, బాదరమునఁ గానిపింపు + మతనికి దరుణి!

యాదక్షుడద్భుతంబుగ, నీదివ్య విలాసమెచ్చి • నినుఁగొనిపోవు. ౧౧౨
 ప. అట్లుగొనిపోయి నిన్నందివదిన ష్రీవర్ధమానం జేయఁగలఁడటమీఁద ద్వా
 దశ వత్సరాంతంబున మనఁకుపురగుం గళ్యాణంబు గాగలదని సర్వేశ్వరుం
 డానతిచ్చి శర్వాణిం బనిదిన. ౧౧౩

క. గౌరిపరమాదరమునఁ బు, రారీయనుజ్ఞ నటపోయి • యమునాతటినిఁ
 సారసవనమున శంఖా!, కారముధరియించి మడినిఁ • గౌతుకమెసఁగె.
 క. పరమేశుచరణకమల, స్మరణంబును జేసుకొనుచు • మానసమందఁ
 బరమతపస్వాచరణము, నిరతము గావించె విజిత • నిఖలేంద్రియయై ౧౧౪
 ప. అసమయంబున దినకరుండు మకర గతుండగుటయు మఖనక్షత్రంబున ద
 త్సుండు పల్నీసమేతంబుగ సువ్రతుండగుచు నిజపుత్రీకలతోడ జేవమునిగ
 ణంబులు గొలువ నమ్మహానది కరుగుదెంచి యందు నియమంబునఁ గృత
 స్నానఁడై వాసరంబున నంబురుహామధ్యంబున దివ్యతరంబగు దరంబు
 గని యాదరంబునం గైకొనిన. ౧౧౫

అదిరూక్షణమున విష్ణుయ, మొదవఁగనొకకన్యయగుచు • నొద్దఁజెలంగె
 ముదమలరఁగాఁచిదక్షుండు, సుదతీహణిఁదెచ్చి యాత్మ • సుందరికొనఁగె.
 ప. మనమతివేదవల్లి నవఁకంజదళేక్షుణ నప్పుడెంతయు
 గనుఁగొని కన్యకామణినిఁ • గౌతుకమొప్పుగఁ గేలనెత్తి మూ
 ర్కొని శిరమున్లనుంగవయుఁ • గూర్చి సుధామయమొసన్తన్యము
 న్దవరనొసంగఁ దెచ్చెనద • నంబునకున్ స్వసఖి జనంబుతో. ౧౧౬
 ప. అంతదక్షుండు నియమసమాప్తింజేసి దేవమునిగణ సహితుఁడై నిజగృహం
 బునకుం జరుదెంచె రయంబున. ౧౧౭

క. గౌరీదినదినమునకున్, శారదశశరేఖనోలె • చారు విలాస
 శ్రీరంజల్లఁగ వర్ధిలె, గూరిమి తలిదండ్రులకును • గుతుకంబలరన్. ౧౧౮
 —* గౌరి తపంబుఁ జేయనరుగుట. *

తే. పంచవర్షంబులగుటయు • బాలయంత, శివునిఁ బాణిగ్రహంబును • జేయఁదలఁచి
 నిజతపంబునకై యొక్క • విజనతలము, వినయమునఁదల్లిదండ్రుల • వేడెనపుడు.
 ప. జననీజనకులు కూరిమి, దవరఁగ నమకూలులగుచుఁ • దపమొనరింప
 బనిచిగి తనయను సఖుల, స్వయవెంటనూర్చి యొక్క • విజనస్థలికి. ౧౧౯

చ. సరసిరుహాక్షి గౌరి మది • సంతసమొప్పుఁ దపోగృహంబుభా
సురతరలీలఁ జేరి యతి • సుస్థిర భక్తి చెలంగ నీశ్వరున్
బురహరు సంస్మరింపుచును • బూజిలొనర్చుచుఁ దత్కథాసుధా
ర్పురలరు దేలుచున్గరిమ • సల్పె దళంబు నుదాత్త చిత్తయై. ౧౨౩

ఆ. అప్రదు వేదవల్లి • యాత్మవల్లభుఁగని, బాలకెట్లు పాడమఁ • బావనముగఁ
దపముమీఁదబుద్ధి • తద్దయునననైదు, ధర్మపత్నితోడ • దత్తుఁడనియె.

క. జగదంబయైనసాక్షా, ద్భగవతియూడేవి మనరి • పుఫల మీడే
రఁగజనియించె న్గాదే, జగతిన్ ధన్యుఁము మనసు • జలజదళాక్షి! ౧౨౪

వ. అనిన దత్తునివచనంబులు • తత్కుటింబిని ప్రసన్నహృదయయై కృతా
ర్థ నెఱినని సంతోషించె నంత నక్కడ. ౧౨౫

— • ఈశ్వరుఁడు గౌరితపమును బరీక్షింప విప్ర వేషంబున నరుగుచెందుట • —

మ. తరుణీరత్నము గౌరిశంకరు మదిన్ • ధ్యానింపుచున్ సంస్తుతు
ల్గరిమన్ జేయుచు ద్వాదశాబ్దముల చాక • స్థంభుసేవైకత
స్పృగత నూర్భరితపంబొనర్చె నపుడా • గాతేందుకోటిసుఁడా
సరసీశాక్షి మనోరథంబు ఫలియింప స్వప్రవేశంబునన్. ౧౨౬

వ. చనుదెంచి తదీయ తపోమంజర వ్హారంబు • నిలిచి పలుకరించిన యద్దేవి విని
శిషభక్తుండగు నెక్కభూసురుం డుగుదెంచెనని గృహంబు వెలువడి య
ద్ధరణీ సురోత్తమునంగని మహాదరంబునం బ్రణమిల్లి యమ్మహాత్మునకుఁబీ
తంబిడి యర్ఘ్యపాద్యా ద్యపచారంబు లొనర్చి యత్యంత భక్తి పూర్వకం
బుగాఁ బూజించి మంజస్మిత వనసారవిందయగుచు నిట్లనియె. ౧౨౭

క. ఓవసుధామరశేఖర! నీనచ్చుటమద్భహంబు • నేడెంతేనిన్
బావనమయ్యె న్మదిలో, నీపాంఛిత మేమి దెలుపు • నిర్మలచరితా! ౧౨౮

వ. అనిపలికిన దాక్షాయణికి భూసురుం డిట్లనియె. ౧౨౯

మ. తరుణీ! నీవు బ్రసన్నురాలవగుట • స్థన్యండ్లనెఱిగదా
వరలావణ్యసుశీలసంపదల నె • వ్వారై ననీపాటియే
సిరులుంబొందఁగ నీకరగ్రహణమున్ • జేయఁదలంపయ్యెడున్
గరుణాదృష్టి ననున్ వరింపగదవే • కంజాలపత్రేక్షణా! ౧౩౦

గ. అనిభూసురుండు పలికిన, విని యది మది కినుకదనర • వీనుంగవప

- యైనకరయుగమునమూయుచు, ఘననిష్ఠుర ఫణితేబలి కేశాగారియతనితోకా.
 మ. పరమాత్ముండగు చంద్రశేఖరునకుకా • బత్తిత్వమున్నోరియే
 నిరతంచిచ్చు భూరిభానుర తపోనిష్ఠక బ్రహ్మర్షింప వే
 మరు నామోల భయంబులేక నిటులఁ న్నాన్యుంబునకా బల్కె దీ
 శ్వరు మృత్యుంజయు దక్కనన్యుని మదిఁ న్నాన్చింతునే భూసురా!. ౧౩౩
- మ. అనిరోషంబు జనింప గారియన భ • వ్యప్రాధి భూమిసురుం
 డనియెన్దుర్లభుఁ డీశ్వరుం డహహ బ్రహ్మద్యామర శ్రేణికేకా
 మునులుంగానఁగ లేరు వానిమహిమం • బున్వాఁడు మాయావిమో
 ఽనితా! నీకు లభించు టెట్లతఁడు తద్వాంఛ న్మదిన్మానుమా. ౧౩౪
- చ. అనవుఁడు గారివల్కె నన • యంబు విషాదముదోప నెమ్మదికా
 దినదినమిట్లొనర్చు నతి • తీవ్రతరంబగు యీతపంబునకా
 ననుగరుణించి శంకరుఁడు • నాకుఁబ్రసన్నఁ డు గానియమ్యెడకా
 మనునె శరీర మింక పలు • మాటలి కేటికిపొమ్ముభూసురా!. ౧౩౫
- వ. అనిపలికి యమ్మహా దేవిక్రిమ్మర గృహంతరంబున కరుగునమయంబున.
 చ. కరుణదలిర్ప నీశ్వరుఁడు • గ్రీక్కునఁజూపె నిజస్వరూపము
 న్దరుణికినంత నవ్వికచ • తామరసాక్షి మహేశుదివ్య సుం
 దరతరమూర్తిఁజూచి కను • దమ్ముల పండువ గాగ భక్తితో
 గరములుమోడ్చి మ్రొక్కి భయ • కౌతుకమున్దనరంగఁ జెంగటకా.
- వ. విరచితాంజలియై నిలిచి జేవా! మదవరాధంబు సహించి కక్షించుమని శ
 రణంబు నొందిన. ౧౩౬
- క. కరుణించితరుణికనియె, న్దరుణేందు ధరుండు వలదుఁ తస్మిభయముకా
 ధర నీతపమున కేనుకా, బరమప్రీతుండ నైతి • భావమునందుకా. ౧౩౭
- వ. అనియుట్లుపలికిన శశాంకశేఖరునకు జగదంబ పునఃపునః ప్రణామంబులొ
 నర్చి నయనారవిందంబు లొనందబాష్పంబులు చిందఁ జెంతనిలిచె; నంత;

— దత్తుఁడు గారిని నీశ్వరునికిచ్చి వివాహము చేయుట. —

- క. తాత్పర్యనిపరిచారకు, లాక్షణమునఁజని మహీసుఁ రాగమనంబుకా
 దత్తునితో నుడివిన గుణ, దత్తుఁడతఁడు మనము నధిక • తరం బలరారకా.

క. ఆక్షోణీసురవక్త్రుడు, సాక్షాత్పరమేగుడయ్యుచు ♦ సస్భక్తిసహో

జాక్షి న్దనతనయను ఘా, లాక్షునికొసగ్గదలంచె ♦ నంచితమతియై. ౧౪౨

వ. ఇల్లుదలంచి యవ్విరించి తనూజుండు వేగంబ వివాహ సంభారంబు లొన
గూర్చి నధికారులంబునచి యధిక ప్రియంబున సకల బంధుజనంబుల రా
వించె నవ్వడు. ౧౪౩

క. భావజరిపు కరిణయ లీ, లావిభవముఁజూడ బహుశిలాసము లొప్పుకొ

దేవముని సిద్ధగణములు, వేవేజుదెంచి రాత్మ ♦ వేషకమీరగ్. ౧౪౪

మ. పురవీధుల్ సవరించి రెల్లడల సాంపుల్ నింప ధాతుంబులకొ

బరగె న్బల్లవ తోరణావళులు రంభాస్తంభ జాతంబుల

చౌరువుస్మిరగ రంగవల్లలిడి రా ♦ జిల్లంగ మేల్కట్టు దీ

చ్చిరిమార్గంబులఁ జల్కిరంతట జరుల్ ♦ శ్రీగంధ తోయంబులుకొ. ౧౪౫

వ. అంత చతుర్ముఖ సుతుండు తనతనూభవ భవనంబునకుం జరుదెంచి యవ
నీ సురాకారుండగు నఖిలభువనేశ్వరుంగని సవినయంబుగ వినతింజేసి క్రన
న్న హృదయంబున సుగుణ మహితయైన దుహితతోడ నమ్మహేశ్వరును
ద్వాహంబు కొఱకు నిజగృహంబునకుఁ దోడ్తెచ్చి నానారత్న విచిత్రతంబు
గు సింహాసనంబున సుఖాసీనుం జేసి కన్నియ నలంకరించి సంతఃపురమున
కసెచిన. ౧౪౬

ఆ. ప్రిజ్ఞులంబుగాగభద్రద్రపీఠంబునఁ, గలికిమనిచి జడలు ♦ గట్టియున్న

కురులుచిక్కదీర్చి ♦ కుంకుమకస్తూరి, నలుగుఁబెట్టిరళడు ♦ చెలులువేడ్క.

మ. అలివేణుల్ బహునై భవంబెసంగగా ♦ నభ్యంజన స్నానముల్

లలిజేయించి సువస్త్ర భూషణగణా ♦ లంకారముకొ జేసి యు

త్కలికకొడ్డొక్కొని తెచ్చి రజ్జవడనుల్ ♦ గళ్యాణ వేషంబు సాం

పరకొ జడ్రకిరీటు సన్నిధికి ♦ భవ్యప్రాధి శోభిల్లగకొ. ౧౪౭

మ. అలబ్రహ్మచ్యుతముఖ్య సర్వదానికల్ ♦ హర్షంబుతోడకొ గృతాం

జలులై మంజులసంస్తవంబులలరకొ ♦ సర్వేశుపై బుష్ప వృ

ష్టులుగావించిరి భారతీరమతతో ♦ సాంప్రాందగ వేలుపుల్

వెటనుల్ సేసలు జల్లి తీర్చిపయి ♦ న్నేడ్కొన్నతుల్ లీగగకొ. ౧౪౮

లే. దేవదుఃకుఢీరవములు ♦ దివినితాటసె, జలధకల్లోలమా లికా ♦ వ్యకముఁజట్ల
యాదిరప్పరలతివనోహారముగాగఁ, గిన్నెగలుపఁజీరపుడ సఁ ♦ గీతములను.

మ. గరిమఁ బద్మజ సంభవుఁడు శుభలఁగ్నంబుఁడు శాలేందు భృ
చ్చరణజ్జంబులు కల్పి తోయ మొసఁగఁ సఁ ♦ తాళనఁ జేసి ప
ల్లరుపూజంచె నుగంధవృక్షముల బాలారత్నము న్ధాకవో
సె రహిన్ద్రజగఁ జంద్రరేఖిగుఱకుఁ ♦ జేకేలు కీర్తిపఁగఁ. ౧౧౧

క. పరమేష్ఠిఁహ్నిముఖిమన, చరువల్లాజఃసువేత్స ♦ సంతపమెసఁగఁ
వారిముఖ్యసురలమంగళ, కరములుగఁబరియించి రరుదుఁగా నిగమంబుల్.

ప. కల్లుదామాయణి పాణిగ్రహంబు చేసి యవివాహమధ్యంబునఁ బరమేశ్వ
రుండాకస్మికంబుగఁ సంతర్థానంబగుటయు. ౧౧౨

— ♦ వివాహ మధ్యంబున సంతర్థానమై యాశ్వరుని దక్షుఁడు నిండంచుట. —

క. కని యివిధంబుతనమది, భువమోధము తొలఁగి వేడి ♦ కన్నీరొలుక
న్వనఁజని జనవికి, వినుపించిఁగఁ దల్లి శోక ♦ విహ్వలయగుచున్ ౧౧౩

ప. లక్ష్మీ వాణిఁహితయై దక్షుఁడాణి తనూజితో కల్లునె, ౧౧౪

క. లపచారమేమివచ్చెమె, యిపుడీకనికలసఁ దానఁశ్వరుఁ డరిగఁ
జఫలాక్షీనీపుత్రగర్భతఁ, ధనమున్దానింపు మిందు ♦ ధరుఁగూర్చివెసఁ. ౧౧౫

ప. దానఁబరమేశ్వరుండు నీకుఁ బ్రసన్నుండగు శోకంబువలవని కలికన జననీవ
భృతుల నచనంబులుఁని విషాదంబుగంచుకొని రయిబునఁ దపో నిలయఁ
బున కరిగి తొంటివొప్పనఁదపోనిష్ఠాగరిష్ఠయై యుండె నంతయు, ౧౧౬

క. హుడఁతర్హితుఁడగుటయు, హరిముఖ్యుపశర్వులెల్ల ♦ నతిభేదమునొం
డిఁబుష్కలమదిగుందిరి, పరమేశ్వరు దర్శనంబు ♦ పాటిలకపుడన్. ౧౧౭

ప. మఱియు నమ్మనీందులు చింతాకాంతులగుచు నాత్మగతంబున. ౧౧౮

ప. తమకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్య గిరి ♦ ధన్వి తొలంగె యనుగ్రహంబునే
యమికిదియేమి హేతునొ మ ♦ హగరితాత్మకమైన దక్షుదో

షమొ మఱి యస్మదాది కలు ♦ మంబొ యెఱుంగ వట్లందు నాశ్మ స
ర్వమునిరసించి శీర్షములు ♦ వందక యూరికయుండి రయ్యెడన్. ౧౧౯

ప. కన్విధంబున సకలదేవ ముని గణంబులు దేవకత్నులు దామాయణితోడఁ
గూడి శోకా కాంతులగుటయుఁ గనుంగొని దక్షుండు భేదంబు మొందక క

ల్యాణముఁటపంబున నుండు బృందాఠిక బృందంబుల కిట్లనియె. ౧౧౮
 క. సురలార! యేనుజేసిన, మఠితంబిదియేమి యొక్క ధూర్తవతంసుం
 దురగేంద్రభూషుఁ డీగతి, పరిణయశుభ్యఃసునఁ గోవఁ బాషియెచెపుడఁ
 క. వీనిఁబిడిచిరే ద్విజుండై, తా నేయటకువచ్చి నానుతఁ బ్రార్థించె
 న్నీనికేఁదల్లిక దండ్రీక, గానము శుచిగాడు కాడుఁ గాచు నిరతముఁ. ౧౧౯
 క. అటువంటి వానికే న, క్కటమోహవతిప్రపుల్ల ధూర్తవతంసుం
 న్నిటలజతచంద్రీశేఖఁ, గుటిలాలక నాదుసుతను ధూర్తవతంసుం. ౧౨౦
 క. మీసన్నిధినిపుడేనుక, భాసురతరలీలనెసఁగి ధూర్తవతంసుం
 జేసినచో నకీర్తిక, జేసెక నర్తకుఁడు ధూర్తవతంసుం ధూర్తవతంసుం. ౧౨౧
 క. అహహయ టువంటి చేష్టలు, లహిఁజేయఁగ నగునెఱ్ఱెడు ధూర్తవతంసుం
 సహజగుణంబును కడుచునె, మహిమండలి లోన నెట్టి ధూర్తవతంసుం. ౧౨౨
 వ. అని యిట్లనేకవిధంబులఁ బద్మజనుతుండు వేల్పులతోడంబలికి వారివారి ని
 జనివాసంబులకనిచె; నది మొదలు దక్షునకు లోకశంకరుండైన శంకరునం
 దుఁ గ్రోధంబు సంజాతంబయ్యె నంతయు. ౧౨౩

— ఈశ్వరుఁడు గారినిఁ గైలాసంబునకుఁ గొనిపోవుట —

తే. ట్లుహుక లమనరనయ్యభవురాణి, దక్షకన్యకహుతపోదక్షయగుచు
 కాయమునకార్యము కనిపఁ ధూర్తవతంసుం, దనిరనుండినచో నిందుఁ
 ధరునికరుణ. ౧౨౪

వ. అమ్మహాదేవి నచుగ్రహింపఁ దలంచి క్రమ్మట నమ్మహాదేవుండు కుతూ
 హలంబున భూతి రుద్రాక్ష భూషణుండును భృత కామాయ వసనుండును
 శింజన్మణి మంజీర నాదనాదిత దిజ్ఞులుండును జటాధరుండును కపాలమా
 లికా వృతమకుటుండును శూలకపాల పాణియునగుచుఁ దాపస వేషంబు
 వుండఁ జరుదెంచిన మునివ్రంగవునిఁ జూచి గారిలేచి కృతాంజలియై యతని క
 ర్ఘ్యప్రద్యాద్యుపచారంబు లొనర్చి యాసనంబికి వినయంబున మోలని
 లిచె నాసమయంబున. ౧౨౫

క. పరమాత్ముఁ జంద్ర శేఖరుఁ, బరిగొనినంస్త వము లొప్పు బ్రహ్మదితురత్

పరిమళములు గ్రమ్ముకొనక, విరులున్నప్పించిరమితఁ నిభవంబురక. ౧౨౦
 వ. అంత మహాదేవునకు జగదంబ పరమహర్షులను బ్రాణమిల్లి భక్తియుక్తం
 బగునునంబున దేవా! మదపరాధంబు సహించి కరుణా కటాక్షంబున న
 న్నురక్షింపుమని సుధామధుకోక్తులఁ బ్రార్థించి వినియాదరంబున. ౧౨౧
 మ. కరుణాంభోధి సుధాంశుమా! మదిలోఁ గౌతూహలంబాప్తు ని
 ర్జకులున్గొల్వఁగ నబ్ధివానిని పృష • స్కాధంబునై దాపలఁ
 గరపడ్డంబునఁజేర్చి వేగఁజని య • కైలాసముఁ జేరి సు
 స్థిరభాగోన్నతినుండి దివ్యమహిమ • సింహసనాసీనుడై. ౧౨౨

—• దక్షుఁ డీశ్వరునిపైఁ గోపించుట. •—

వ. అంత నయ్యుత్పరి పరిచారి కాజనంబు తపో గృహంబున నుండకభయంబు
 నఁ జని దక్షునితోడఁ దద్వృత్తాంతంబంతయు నెఱింగించిన నతఁడువినితన
 దండనుండు వేపులఁ గని యుట్లనియె. ౧౨౩

మ. మునుపేతెంచి వివాహమశ్శయిన ముమ్మున్వంచనఁ జేసి చ
 య్యనఁజూన్మరినేడు తస్కరవయం • డాతండిట న్వచ్చి నా
 యనుజు దోడ్కొని పోయె శౌర్యమున నత్యంతంబు గర్వంబుతో
 ననులెక్కింప కొకింత దుర్యశము దీనఁ • నామఁగల్గెనవా. ౧౨౪

తే. తల్లిదండ్రుల యరుయతి • దక్కజగతి, నెవ్వఁడేనియుఁ జేయఁడునిట్టి కార్య
 మెండు నుద్వాహ మొనరింపఁ నెఱుంగఁడితఁడు, వినియుఁ గనియు నెఱుంగఁ
 డ • విధ మొకింత. ౧౨౫

క. ఈతఁడు బిక్షుఁడెన్నఁడు, భూతలమున నివ్వవాహఁముఁ జేసియు. బ్ర
 ఖ్యాతముగఁజూచి యుండిన, నీతీరున నేఱఁజేయు • నెల్లరు నగఁగక.
 వ. అని బహువిధంబుల దక్షుండవ్వేల్పుల మోలంబలి? వారల నిజస్థానంబు
 ల కనిచి పరమాత్ముండకు శంభునందుఁ గోపంబు దీపింపఁ బ్రత్యహంబు
 శివదూషణ పరుండయ్యె నెంతయు. ౧౨౬

డే. అంతముకుంద ముఖ్యుర • లందఱు కొందల మందుచుఁ సతీ
 కాంతుని నిందుమాళి సితి • కంధరు నిందయొనర్చె నక్కటా
 యెంతయు మానినొండగలఁ • డింక నిలిపింపులత్రాడ దక్షుఁ డ

- శ్లో. త ద్దురాత్ము వీని యడ ♦ నాశిక నెండెడఁ బోవఁ గూడునే. ౧౭౮
- వ. ఇప్పుడెన్ని భంగుల నేనియు మనమిందట మహ్మసాత్ములకుఁ దెలియఁ జెప్పి
యప్పుర మేశ్వరునింద నివర్తింపఁ జేయవమని సశ్చయించి మొల్లరిట్లనితి.
- క. దక్ష! ఘనుస్తలోకా!, ధ్యక్షుండవు సకలకళల ♦ దక్షుడ వస్మ
ద్రక్షకుడవు నీసుత నిట, లాక్షునకునొసంగినావు హర్షంబెసఁగఁ. ౧౭౯
- క. జామాతయయ్యెనీకుఁ, సోమకళామాళియతని ♦ శుభకర వచన
స్తోమంబుల భూషింపక, నేమిటికై నిందఁ జేతు ♦ వీశ్వరు నభవుఁ. ౧౮౦
- క. ఇల నెవ్వరైన సంతస, మలరంగ సంబంధమైన ♦ యటమీదటఁ ద
క్కులశీలాదుల నెంతురు, తతపోయఁగ వలయుమున్న తత్వజ్ఞ నిధి. ౧౮౧
- వ. శాశ్రున నశిరయంబునఁ గైలాస నగరంబున కరిగి భవత్తనూజన్ము జామాత
నుంగవి యమ్మహాదేవునితోడ సంధిచేసుకొని రమ్మనవుడు. ౧౮౨

— ♦ దక్షుడ వుత్తరము నల్లునిఁ జూడనేగుట. —

- క. వారలగంభీరొక్తులు, సారెకువిని దక్షుడంత ♦ శాంతుం డగుచు
గారాబుకూతునల్లునిఁ, గూరిమిఁగనఁజని యె రజిత ♦ కుధరంబునకుఁ.
- వ. ఇట్లుచని యిందుశేఖరు మణిమందిరద్వారంబు సేర నప్ప్రతిహరులతని శివ
సమ్ముఖంబు తదాజ్ఞవడముక గానేరదందాక నిందువసింపుము; కాదేని వ
యు నెడ కరుగుమనిన దవ్వారికుల వచనంబులు విని దక్షుం డిట్లనియె.
- క. నా దుహితం జామాతను, సాదరమతిఁజూచు వేట్కుఁ ♦ జరుదెంచినచో
నాదు హితంబొనగుర్చక, రాదెనిలువదగు నె ముదిర ద్వారమునఁ. ౧౮౩
- వ. అనిన వార లతని ట్లనిరి. ౧౮౪
- శా. ఓరీమూఢ! దురాత్మ! దక్ష! వినరా యూహింప నేకార్యముల్
గౌరీవల్లభునతృప్తపన్నడసి లో ♦ క శ్రేణినిష్కంఠకు
బై రాజులఁగ నేలుచు న్గటకటా ♦ యశ్రాంత మీవిట్లు గ
ర్వాదూఢిక్ బరమేశు దూషణముఁ జే ♦ యకబూనితే దుర్మతి!. ౧౮౫
- క. ఆరక్కసులకునేనియు, సారంబునట్టిబుద్ధి ♦ జనియించు గదా
గోరంతయైనప్రజ్ఞా, ఘోరేయత యేలనీకుఁ ♦ దప్పెగుమతీ!. ౧౮౬
- వ. ఇప్పుడు భనమ్ముఖాలోకన సంభాషణంబులు మాకనుచితంబులు. ౧౮౭
- చ. వీరహరుసేవ యందుమది ♦ బుద్ధినిజంబు జనించెనేని శం

కరుసనయంబు గాంచి యిది • గన్పరతు భవదాగమంబు నీ
శ్వరుని యచజ్ఞయైన నట • కత్తువు సన్నిధి కీవువిల్వ సు
స్థిరమతిగానిచో జనుము • శీఘ్రము వచ్చిరహోవ గ్రమ్మరక. ౧౯౧
వ. అనిన వారలవచనంబులు విని ఖన్నమనస్కుండై యరలి కోషంబున గజ్జ
మ్రొలయెనుట నిట్లనియె. ౧౯౨

ఉ. వారిజసంభవాధినుర • పర్యటు మద్వచనం బాకిరలెయ్యక
మూరకయుందురేను నియమించిర కార్యములందు నెప్పుడక
వారలకన్న శంకరు • వైభవమెంత దలంప మీప్రభు
దారకరాత్కిరీట నికర • దానుభజించు జువ్వెయూత్మగోక. ౧౯౩

—* కత్తుడు యద్రో బూజింపవలదని భేదతల కౌజ్ఞాపించుట. *

వ. వినుండేను సకలగురలకునియూ మనుండనగుదు; నేనజగత్ప్రళయ నివర్తన
దక్షుండ; సకల జనసంహారకుండ; జగన్నభుండ; కార్యకార్యంబులెఱుం
గని దుహితృజామాతల వచనంబులు విని మీరలి ట్లనకోధించితిరి గావు
నరుద్రాక్షయంబులుగు సమస్కృతాస్త్రుతి ధ్యానంబులు మొదలైన య
వియెల్ల వేలుపుల నిటమీదఁ జేయకుండ నాజ్ఞాపించెదనని దవ్వారి కుల
తోడ రోషంబునఁ బలికి దక్షుండు గ్రమ్మర నానాలంకార మండితంబగు
నిజపురంబుఁజేరి యందు బ్రహ్మదేవగణంబుల తావించి నిట్లనియె.

ఉ. ఓస్తురవక్త్రులార! యచిత్తోక్తుల మీతలు బంపఁగాగదా
నానుతనల్లునిక్రబ్దియుము • నకదిలకింపఁగ వండికొండ కు
ల్లాసమెసంగఁ బోయితి నక్షయము సేయుచు ద్వారపాలకుల్
చేరి నన్నవజ్ఞ యిది • చెప్పెడి దేమిఁక జ్ఞయయ్యెడిక. ౧౯౪

తే. శంభుసన్నతిలేకతత్సవిధమునకు, నరుగనీ కెట్లులగునోవ • రాత్మ! యిపుడు
నీముఖంబునుజూడఁగ • దేముపొమ్మ, టంచునిష్ఠుర వచనంబులనిరిరన్ను.

క. వారలవోషముగావది, యారమజామాతృశనము • లాడుకొనినదు
త్వారోక్తులు విని దానన, నీతిన్నన్నబల్కి • రింతయఁగకక. ౧౯౫

వ. మఱియు నాయందొకింతయైన దురితంబు గలదేయ్యు నభిమానరహితుం
డనై యేనువారల నవలొకింపఁ బోవుటెట్లు; పెక్కుమాటలింకేటికి సావ

ధానంబుగా వినుండు.

౧౯౮

క. ఇది మొదలు మీరు కుద్రొరి, మడిదలపకుఁడీతనికి నమస్కృతినుతియున్
మొదలైనవిచేయకుఁడిక, విదితంబుగఁ గూర్చుండకున్ ధీమత జగములన్.

క. చేసినరూకపరాధం, పాసిద్ధము మీపదంబు • లయ్యల కీర్తున్
భాసురచుహిమ స్వండియు, గాసియొరచ్చెదను మిమ్ముకృతుభుజులారా!

వ. అనిసురలకజ్ఞాపించి శివదూషణంబు సేయుచు బహుకాలంబట్లుండె.

— * బ్రహ్మ శంకరాజ్ఞునైన ని యజ్ఞము చేయుట. * —

తే. అంతఁగొన్నిదినంబుల • కబ్జభవుఁడు, విశ్వనిర్మాత కృతువన • విశ్రుతముగఁ
గృతువానర్పగ దలఁచి వేగంబునతః డ, పేక్షితములైన ద్రవ్యంబు • తె
ల్లఁ గూర్చి. ౨౦౨

మ. సవనాధ్యక్షుఁడ్రోచనున్ బరు జగ • త్సామి స్మరంశ్యోతి శం
భు వెనకనోహ్మని వచ్చి భక్తిదనరన్ • బూజించి నావ్యంబు లి
తువివేకోజ్ఞుఁడైన దత్తుఁడతనిన్ • దూషించు గాకేమి యా
శివునిభూతి సవర్యులన్ దనువుదున్ • సిద్ధంబు ముమ్మాటిన్. ౨౦౩

తే. కలుషచిత్తుండు దత్తుండు • గర్వమెసఁగ, నించు కేమేనియన జీవి • తేచ్చనూను
దేవతధ్యంబుధరణి నె • వ్వానికేని, ప్రాణమంచాస వానిక • భయముగల్గు.

ప. మతియఁ బ్రాణేశ్వరుండుచు బినాకపాణియఁ గృత్తి శాసుండుననగు నమ్మా
హదేవుండు నన్నురక్షించునని సత్యలోకంబు నంతుండి కైలాసంబున కరి
గి యంగీశ్వర మందిరద్వార పండ్రితుండకు నందినిఁగని ప్రాణమిల్లి యతని
వలన నిహగమనం బెఱుంగఁజేసి తదాజ్ఞ నీశ్వరు సన్ని ధానంబువకుఁ జని
నిరతీశయ భయ విషయ సవన్వితండ్లై డండప్రాణమంబు లొనర్చి యిట్ల
ని ప్రార్థించె. ౨౦౪

మ. కరుణాంభోనిధి! దేవదేవ! త్రి జగ • త్కల్యాణ సంధాయకా!
హర! యజ్ఞేశ్వర! భక్తవత్సల! విరూ • పాక్ష! మహాదేవ! య

ధ్వర మేజేసెద వచ్చి యచ్చటిహవి • ద్ద్రవ్యంబులన్ మీరు సా
దరత న్మందరఁ జైకొన న్వలయునే • ధన్యత్వమున్ జెందఁగన్. ౨౦౫

వ. అని కమలగర్భండు పరికినఁ బరమేశ్వరుం డతనిఁ గరుణించి. ౨౦౬

క. చతురాస్య! సిదుక్రితుప్రస, కతిశయమగు నస్మదీయుఁ • డగునందిని స
 మ్మతి. బనిచెదనని మంద, స్మిత మొలయఁగనని చెలివఁడు • శ్రీఘమయతనిన్.
 వ. పితౌషహుండును బరమేశ్వరునకు నమస్కరించి తదనుమతిఁ గొని వెడలి
 దక్షుకడకుఁ జని యతనికి సవనారంభ విధంబు డెలిపి మేరు నగరంబున
 కరిగి తచ్చిరంబున మనోహరంబగు మనోవతి పురంబు నందు నిలిచి శు
 చియై యజ్ఞంబున కుపక్రియించె ; నాసమయంబునఁ గైలాసంబున నుండి
 మహా శేజన్ములైఁ బ్రహ్లాతమాజులఁ దోడ్పొని హరిప్రయుఖ నిఖిల దివిజు
 లు నరుదెంచి రచ్చట.

౨౦౯

క. త్రిరమణాదులకజఁ డుప, చారంబులొనర్చి మఱ మె • సంగఁగనుశో
 ద్ధారుఁడు దక్షుడు వచ్చివ, నాతీతిస నాదరించె • నతనిసపర్యక్తః ౨౧౦
 వ అంత విరివి దక్షుననుమతిఁ బీకంబున వసించె; నయ్యననకంబున. ౨౧౧
 క. ఇందుధనువాజ్ఞగైకొని, నందియగునుదేర లేచి • నాకీకజఁ డా
 నందంబునసలెని కభి, తందఁమిడి పూజలొనగె • నరభక్తి మేళన్. ౨౧౨

— శంపీశ్వరుఁడు దక్షుని శపించుట. —

వ. డట్లుఁ బూజించి విరించి యమ్మహామహున కగ్రభాగంబున మహాగ్న్యంబై
 న దివ్యసంహాసనం బాసంగి యతని తోడ నరుదెంచిన శత్రుకోటి సంఖ్యా
 కంబులైన గణంబుల కెల్ల యథార్హ పీఠంబులిడి నవన దీప్తితుండై నట్టి
 యెడ దక్షుండు బహుగణ పవృతుండైన శివప్రసాదిన శైలాదిఁగని.

శా. గోవిందాదులు వీర భస్థలమునన్ • సున్నుండ నిర్వంక ల
 త్తీవానిప్రభృతుల్వసింపఁగ మహా • సింహాసనాసీనుడై
 ప్రాప్తేణ్యంబు నెలంగ నీసభనురు • ద్రావ్యరపాలుండు గ
 ర్వావిష్ణుండయి యుండఁగాఁదగునె యా • హా యగ్రభాగంబునన్. ౨౧౩

క. ఆలఘుక్రూరునివీనిన్, బిలిచినవాఁడెవ్వఁడిపుడు • ప్రేమాతిశయం
 బలర నని కినుక దక్కుడు, నలువనుగని పయషభాష • యంబులు పలికెన్.

చ. నరసింహగర్భ! కివిపుడు • శంకరువాకిట నుండునీచునిన్

గరియనుదోడితెచ్చి మణి • కాంచనపీఠ మొసంగి ముందరన్

గరమతిభక్తి పూజయిడఁ • గాఁదగునే జనకుండ వంచున్

గతుణయగాచితి న్మరి యొ • కంఠియచేసినఁ ద్రుంతు శీర్షమున్.

౨౧౩

- శా. హవ్యం బర్హ మౌకో కపాలికా సంగః ధూగంబునో మున్నగా
సేన్యైల్ మాధవ ముఖ్యుండ నిక ను ధీయంబుగా వీరలక
హవ్యప్రీతలః జేయు వేదముల నెంద్రై న్నశివోత్కర్ష సం
స్తవ్యం బేసియు నప్రమాణమని యెంద్రై చ్చబోలు నాయాజ్ఞచేక. ౨౧౨
- స. వినుము రుద్రుండు కూకస్వభావుండును తామసుండును నగు; నతని వా
క్యేటః గొలుచు వీడు నట్లనకూరహృదయుండని దుగ్భాషణులు పలికిన.
- క. వినియవియు నంది శివశిన, యనికర్ణయగంబుమూసి ధీయలీనుననం
బునందలఁచి మహావర్ణుణ, ఖనుదక్షునిఁ గోవశ్యస్త్రిఁ ధీ గని యిట్లనియెక.
- ఉ. అక్కట! నీకు నన్నిహిత ధీయెనె మృత్యువు దక్ష! యోరి నీ
వెక్కడ దేవదేవుఁ డతఁ ధీయెనె నీగతి నిందసేతురే
యక్కనకాద్రథన్విఁ గరు ధీయెనె నెవ్వఁడు నింద చేసిన
న్రీక్కునవానిఁ బట్టుకొని ధీయెనె నాలుకబ్రద్దలు గాఁగఁ గొయ్యరే. ౨౨౦
- ష. అనిపలికి క్రమ్మర నిట్లనియె; ఓరీ దుష్టాత్మా! దోషంబని దలంచక శివ
దూషణంబొనర్చు మహాపాపాత్ము నికృష్టశ్వరేచ్ఛ యెట్లకోయని విడిచి
తఁ గావున నిమిషమాత్రంబు జీవంపు మిటమీఁద మూర్ఛుండవై యించు
కేమేనియు దూషించి తేని మగియు నఖాయుధంబున భవచ్ఛిరంబుఖండితం
బగునని మనంబునఁ దెలియుము. ౨౨౧
- మ. పరమేశుండగు చంద్రమాళికి హపిఁ ధూగంబు లేదంటి న
ధ్వరమందు న్నమ గర్వమొప్ప విరు మె ధీయెనె పూర్వంబ య
ధ్వరనాథుండగు వామదేవునకు హ ధీయెనె బీనిచో వేగఁ ద
చ్చిరముఁ త భిన్నములౌ మదాజ్ఞ ధరణిఁ ధీయెనె సిద్ధంబుగా దుర్మతీ!. ౨౨౨
- క. భ్రాంతభవత్సంకదలిక, శాంతములగు నీశ్వరేచ్ఛఁ దగతెకబడు సి
ద్ధాంతమునీరీతమాశ్రిత, చింతామణి శంభునంద ధీయెనె టకతనక. ౨౨౩
- ఆ. మఱియునీకునొదవుఁ మహివిగర్హితమగు, నజశిరంబు విను దుఁ రాత్మ! నీదు
శరీరముననుండుఁ పాపాత్ములశిరంబు, లన్ని భిన్నములగు ధీయెనె మునను.
- క. ధరమఱియు శూరపద్మని, యరుబాధల సిరులదొలఁగి ధీయెనె దెదరనిని
మృరముగళపిం చెనందీ, శ్వరుఁడును నిమిషమునఁ జనె నిఁ జగణంబులఁగోక.
- వ. ఇట్లుఁ జెన్నెకై లాసంబు సేరి బా లేదు శేఖరుంగని ప్రణమిల్లితద్వృత్తాంతంబంత

యః డెలిసి యమ్మహాదేవు ననుజ్ఞ ద్ధ్వారంబుఁ గాచియింజె నంతనిక్కడ.
 క. నందకర్కరముఖ్యాళల, బృందారకులమ్మునీంద్ర) • బృందము వంత
 న్నందిరిమనములఁదేజులు, డిందెడ్డిజి పక్తికిఁ గడిసింది దిగులునక.
 వ. అయ్యవసరంబున విధాత ఖిన్నుండై నంది దక్షులకు వెఱచి కలహమూ
 లంబైన యాయధ్వరంబు సేయటకన్న మిన్నకుండుటయత్తమంబనిమ
 నంబున నిశ్చయించి సవనారంభం బుడిగి యూరకుండె; దక్షుండును గోప
 దుర్లక్షుండగుచు నిజపుత్రంబు సేరె; నఖిలసురలు తమతమ నివాసంబులకు
 యథాయథంబుగాఁ జని రంత. ౨౨౮

క. అది మొదలు నంది శాపము, మడినిఁదలచి సేయరైరి • మఖిములు నెచటక
 ద్రిదశులు భూసురులెవ్వరు, పదపడిసాధ్వసమునొంది • బహుకాలంబుక.
 —*దక్షుఁడు రుద్రహితముగా యజ్ఞము సేయఁ జాగ్రంభించుట. *—

క. అంతఃజతుర్ముఖతనయుఁడు, సంతనమున జన్న మొకటి • నలుపుటకు నిజ
 న్నాంతమునఁదలచి దివిష, త్సంతతిరావించి మగుడి • చతురతఁబలికె.

క. దివిజవరులార! తగునే, సవనములు మగుటయు నంది • శాపభయముచే
 సవనమిపుడొనర్చెద రు, ద్రవర్జితముగఁగనుఁగొనుఁడు • త్రాసరహితులై.

వ. విారలు క్రమంబున రుద్రహితం బగు యజ్ఞంబానన్పండిని పలికి షిశ్వక
 ర్కను నిమిషంబున రావించి పిశాలంబైన యొక్క యజ్ఞశాలసిద్ధింపు మ
 నర్తకు సురవర్ధికఁ డదనుచుతి భాగీరథీ తటంబునఁ బావనతరంబగుశీకరతల
 ప్రదేశంబునందు సహస్రయోజనాయామంబైన పాకారంబునుగోపురా
 ట్టాలక పల్కహర్ష్యాదులును వాపీకూపతటాక వృక్షరామంబులు సచ్చ
 టచ్చటచున్న వ్యంజన సదవంబులును దధిఘృత క్షీరమంధిరంబులును హృ
 గమదచందన ఘనసారాగతంబులును కాంచన కలధౌతరత్న విచూతన
 వస్త్రాభరణ గృహంబులును యాగోపకరణ భవనంబులును శత్ర యోజనవి
 స్తీర్ణగుండ షంటపవేదికలును బహునిధ చిత్రశాలలును నిలింకగణనివా
 సనాధ్వానేక వివిధ మణిఖచిత్రాసనంబులును జేయవొంద నతిసుందరంబుగా
 యాగశాల గృహించి దక్షునకుఁ జూపిన్న్. ౨౩౨

ఉ. ఆమఖిశాలఁ జూచి ముద • మందుచు దక్షుఁడు కాణధేరుచిం
 తామఃశి కల్పవృక్షముల • దండకుఁ బిచ్చి సమస్తయాచన
 స్తోమములెల్ల నుల్లసెల • సాంపెనఃగక సకలాధ్యజాలముల్
 కామితముల్ ఘటింప నొనఁగ న్వసంబంపె సమందితంబునక. ౨౩౩

తే. అవనిసురలముప్పుది వేలఁగన్ మొసంగ, వెనసియోగిం దెవరువదిఁ వేలఁబనిచె
మజ్జనాదులునిడఁగఁబ్రహ్మ మెస గ, దత్తుండభ్యాగతులకునభ్యరమునందు.

తే. సుక్రిశ్శ్రీవంబులు మొదలుగాఁ జెలువెసంగు, నఖిల యాఁగోపకరణంబుల
సుప్త పరువ

విశ్వకర్మయుదూతలఁ వినితనూజుడని చెనమరులఁ బిలువంగమాగమునకు
వఁకట్లు భటులచేత నాశూతులై హరివిరించి ప్రముఖ నిఖిల సురగణంబు
లును మహామునులును చంద్రసూర్యులును నానాదేశ సంస్థితులైన ప్రసి
ద్ధులగు విప్రవర్యులును దైత్యదానవులును కుటుంబ సహితులై యజ్ఞంబు
సూడ నరుదెంచిరప్పుడు.

౨౩౩

తే. బ్రహ్మశ్రీశ్రులఁబ్రథమంబు • బ్రహ్మసుతుఁడు, పూజనలి పెరు మణిపీఠములు
మొసంగె

విమ్మల సుపర్వమానలఁ వేరవేర, భక్తిపూజించె దమతమఁ భావమలర.

వ. కట్లందఱ యథాశాస్త్రంబుగా నర్పించి సకలదేవగణంబుల మధ్యంబున ద
త్తుండు నివసించె; నప్పుడు లక్ష్మీనాణీపులోమజలు దక్కిన దేవపత్నులును
బామశోభనంబగు వేదవల్లియున్న గృహంబుఁ బ్రవేశించి యానారీమణి
యొనరించు సకలపంచారంగుల వలన సంతృప్తులైరంత.

౨౩౪

క. కనుగొని చారుల దత్తుం, డనియెక సురమానిగణములం దెవ్వఁడి
దును రాడయ్యెకజెప్రమా, మనమున భయమున్దొలంగి • మత్స్యవిధమునకా.
వ. అనిన, చాగు లిట్లునిరి.

౨౪౦

సీ. ఘనతపోధనుడయ్యఁగన్మృదురాడయ్యె, రాడయ్యెమఱియు నాఁరనుడునెటకు
సాంగవేదాధ్యాయఁచతుశలు సనకాది, మునులునుతారైరి • ముఖ్యులైన
యశ్రీవశిష్టమహర్షులురారైరి, మహిషధీచియు రాక • మనలె సువ్వె
భృగుపరాశరమునల్ • విలిచినరారైరి, రాడయ్యెనీజముదూఁర్వాసుఁడిటకు

తే. జగదధీశ్వరునిచ్చ నీనల్పజన్మ, మిదియునిందించి చెప్పెడిఁ దేమిసామి
యనినదూతల. వచనంబులాలకించి, పాపిదత్తుండునవ్వుచుఁ బలికెరళువ.

తే. దుద్రభక్తులు పీఠుఁకూఢిమీఱు, గానరారైరి నాదు యాఁ గంబునకును
వామరాకన్నతక్కుఁ • పడిన దేమి, యనుచునాగళాదగ్రీతఁ యడరెమడిని.

ప. అమ్మసింధుల నిట్లుధిక్కరించి దక్షుండు పలుకు నాసమయంబున శిష్యు
ప్రశిష్య సహితంబుగాఁ దపోధనసుధామరించి దధీచి చరుదెంచినఁ గనుం
గొని యతండు ద్రుదభక్తుఁడు గాడుగావున నావలని భయంబున నరుదెం.
చెనని నిశ్చయించి. ౨౪౩

ఆ. అబ్జభస్రతనూజఁ ధ డమ్మనిచందుని, కాసనంబునిడిమఁ నాదరమున
నతనిశిష్యజులఁ నందఱఁ గూట్టుండఁ బెట్టెపీఠములనుఁ బ్రియమెలర్ప.
న. అంతదధీచి దక్షుంగని మమ్మేరికిఁ బిలువఁ బనిచితని విప్పురగంభీర వచనం
బుల నడిగె నప్పుడు. ౨౪౪

ఆశ్వాసాంతము.

మ. కలభాతాచలవాన! వానవపుత్రఁ ధ కల్లోలినీమాలికా
విలసన్మన్తకభాగ! భాగరిమ భాగ్యవ్యాతసామారుణో
జ్వలనోదంచిత నేత్ర! నేత్ర దళిహఁ ధాంతప్రభాకారికో
జ్వలదోర్వశ్రమరాగరాగ భరితఁ ధ స్వాంతారిదర్పాపహఁ! ౨౪౫

క. ధారాధరనిభకంధర! ధారాధర దక్షత్రిపురఁ ధానవశిక్షా!
శైరకురీముఖవాగళు, భూరమణాధ్యక్షపక్ష! ధ బుధసంరక్షా! ౨౪౬

పృథ్వీవృత్తమ్ ॥ సహతట తరంగినీ ధ సలిల సేచితస్థామితా
స్ఫుటికరణఫాలవిఁ స్ఫురితవృష్టిభాషల్లనా!
కటిస్థలము హుర్నటఁ త్కరటిచర్మవిభ్రాజితా!
షటవృసుజవిక్రమఁ ధ శ్రమితామహావిహఁ! ౨౪౭

గద్య — ఇది శ్రీసకలసుకవిజనానుగ్రహ పాత్రికాశ్మవసగోత్ర
కోడూరి యెల్లనాథ్య పాత్రీశంకరామార్య లక్ష్మం
బికా తనయ వినయ విధేయ బాల సరస్వతీ
నామాంక వేంకటాచల కవి ప్రణీతంబైన
శ్రీస్కాందంబను మహా పురాణంబునం
దు శంకర సంహితను శివరహస్య
ఖండంబున దక్ష కాండంబు
నందుఁ బ్రథమాశ్వాసము

సంపూర్ణము.

శ్రీ సాగ్రాదమహాపురాణము.

దక్షకాండము - ద్వితీయాశ్వాసము.

మత్స్యైరకురీపుర

ధామకనద్ధామలింగ! ♦ ధరణీవరసు

త్రామః! ములువాగళుధా

తీరహితేశాంతరంగ ♦ శ్రీశివలింగ!.

౧

వ. అనధరింపుము మఱియు సూతుండుశౌనశాదిమహామునులకిట్లనియె; దధీచి
యిట్లడిగిన విధాశ్రమానుం డిట్లనియె.

౨

— ♦ దక్షుడు రుద్రునిఁ బిలువకుండుటకుఁ గారణము వచింపుట. —

మ. మునుచంద్రార్ధకిరీటుఁ డీశ్వరుఁడు న ♦ మోదంబుతో నాతనూ
జనుబాణిగ్రహణంబుఁ జేసికొని స్వేచ్ఛకన్బండ్లి సాంగంబుగా
క నదృశ్యుండఁబు చోరత న్మగుడి నే ♦ గన్వచ్చినాకన్యకక
గొనిపోయె స్మహా వంచకుండితఁడ హాహా ♦ కూరాత్ముడెంతేనియు. ౩

వ. అట్లయ్యు నయ్యురురరఁ గనుంగొను కుతుకంబునఁ గైలాస కుధరంబున క
రిగిన నందుఁ దత్ప్రీతిహారులునన్న ద్వారంబున నిరోధించి దుర్వాక్యంబు
లు పలికి రడియల్లుండె.

౪

ఉ. నానదనంబు సేరి యట ♦ నాప్రియ పుత్రిని గారి మాయచే
మోసముఁ జేసి యెత్తుకొని ♦ మూర్ఖత శంభుఁడు వోయెనంచు న
బ్ధాసను నధ్వరంబునను ♦ హవ్యమౌసంగక యుండ వీనికే
సేసితి నాజ్ఞనిష్ఠ విధిఁ దెంగట నంది గురాగ్ర హంబునక.

౫

వ. అసభాస్థలంబునఁ గోపంబునలేచి యెవ్వరేని మహాదేవున కధ్వరంబున
హవ్యంబాసంగకుండిన వారిశరంబులు భిన్నంబులు విశీర్ణంబులగునని శపిం

చి నావలనభయంబున సరిగ్గ; నన్నుర్దళా ఘాతకు వచనంబులు వినినయ
ది మొదలుకొని సకలదేవతలు సాధ్వసంబున రుద్రవిఠిహితంబై నయాగం
బునలుపల్లెరి.

శా. ఈనైలింపగణంబు గణ్యమగునే • యీనందివాక్యంబు లే
మైనక లక్ష్మమొనర్తునే సవ మవ • శ్రృంబేను గావించు నీ
శానుకాదని యేతదర్థము సమ • న్తంబైన దేవాళినిక
మానివాతముఁ బిల్వబంచిత జగఁ న్మాన్యక్రియా భుర్యతక.

జ. ఇప్పుడీజన్మంబునకు మహానుభావుండగు నీవరుచెంచుట వలన నాయత్నం
బు సిద్ధంబయ్యె. ఇంక మొందు విచారంబు లేదని దత్తుండు పలికినఁ దపోధ
నాగ్రణియైన దధీచి హాస్తితవదనుండై కరంబుదట్టి బెట్టుగు రోషంబున ని
ట్లనియె.

—• దధీచి యోక్కర్షణగుర్చి దక్షునితో వచిండుట. •—

క. శివరహితముగనొనర్చిన, సవనంబిది యధికదురిత • సంపాదనమా
భవిననుచుఁబలికిమాసం, బు వహించె దధీచి యశడుఁభూనుకులారా!

వ. అంత దత్తుం డక్షీణరోష వీక్షణుండై యమ్మునిట్లనియె.

తే. శంభుభక్తుండవీవహా • సత్యమరయ, నేలకందించి నగియెడఁబట్టునన్ను
ననుచుఁబ్రహ్మణాత్మజుఁడు పల్క • నశ్వధతనిఁ, గనుగొన దధీచి యట్లనె

గరిమ మెఱుఁగ. ౧౦

తే. సకలశాస్త్రార్థవిదుడతఁ జగతిదక్ష! యధ్వశాధ్వక్షునివ్వినాఁ సాక్షువిడిచి
యాగ మొనరింపఁ బూనుట • యర్హమగునె, యకట! నీయవిచేక మేళు

నగివలయు. ౧౧

సీ. బ్రహ్మసిగీర్వాణఁ పశువుల సృజించి, పాలించునణగించు • భర్గుడతఁడు
సకలజంతువులకు • జనకుండై వర్ధిల్లు, బరమాత్మహారణు • ప్రస్తుతింప
హవ్యస్వహువుఁడుఁ హవ్యభోక్త యునగు, హవ్యవాహవతండి; యగునతండు
యజ్ఞకర్తయు మఱియజ్ఞ రక్షకుడగు, సఖిల జగత్ప్రభు • డరచునతఁడు
తే. శివునిఁబలుకునానాగమఁ శిఖలుజగతి, వేరెయూతనిమించినఁ వేల్పుగఁడై
—• తిగియుండివహును • గావ. జడఁడై, యధ్వరంబుననధ్వక్షుఁడగుచునిపుడు.

మ. పః మైశ్వర్య విధాయకుం డితః డేవో • బ్రహ్మబుకాక్షాదీని
 ర్జరసంఘంబుల కెల్ల కర్త యతః డే • సత్యం బతం డే పరా
 త్పరమా బ్రహ్మయతండు నువ్వె జగముల్పాలించు దేవుండు శం
 కరుఁడతం డే త్రీమూర్తులందు సరముఁగా ముఖ్యుఁ డెంతేనియున్. ౧౮

మ. సుగ్రతులున్ బల్కును బ్రాహ్మణాధిపతిగా • పోమార్థ చూడామణిన్
 బ్రతిపాదించును రాజవంశజునిగాఁ • బద్మాక్షు నవ్వేదదో
 దితు సర్వేశ్వరు నీలకంఠరు మహా • దేవు న్దలంకంగ నై
 తతిమోహంధుఁడవై మనోంబుజు నునంఁదన్యాయ మిట్లేలకో. ౧౯

క. సవవిభు రుద్రుఁ నవ్వయు, శివుని న్నర్జించి గుంపుఁ జేసితివే నీ
 సవనమున క్షు ఫలదుల, భువిశాల్మలి సూనములను • బోలినవారిన్.

క. తనజనకుఁ దెలియనేరక, కనుఁగొను నెల్లరచుదంకి • గాఁ బురిదాసీ
 తనయుండాచండంబునఁ, గననేరవు శంకరున్ జగత్ప్రభు నకటా!. ౨౦

క. సుకృతమునబ్రవర్తిలువా, నికేణాపడు సేయనేర • నిగమ పదంబే
 టికి పర్జించెదు కుకదం, జకటా యంగ్గకరించి • యన్యాయమణీ!. ౨౧

ప. కావున నీపూనిన యాగంబునకు నంతరాయంబుగాగలదని యాయత్నం
 బు సూపింపుచున్నయది. ౨౨

సీ. ఎవ్వానిభయమున • నెపుడుగావ్పచరించు, భాస్కరుఁడయిండు • భా
 సురముగ

నెవ్వానికలుగుచుఁగొరంగిండుకవి నేలు, నూర్ధ్వంబుగానుండు • చుండువహ్ని
 ఎవ్వానిధీచే • దవ్వులబకువెత్తు, హృత్యువు వేలుపు • నెవ్వికిని
 భయపడుచుండు • శ్రీత్యహంబెవ్వాడు, విగతభయుండయి • నెలయుచుండు
 తే. కాలకాలుఁడయెవ్వాడు • గానిసిండు, నట్టిచిహ్మార్తియైరట్టి • హరునకీవు
 యాగమున మున్నుగా హా • ధ్యగమోసగి, యమ్మహదేవు భజియంపు •
 మాత్మదక్ష!. ౨౩

ప. అనియిట్లు దధీచి పలికిన దక్షుండు కలషావిష్ట హృదయుండై ముని పుంగ
 వునకీటునియె. ౨౪

అ. విను దధీచి! నీవు • వేమా రునుడివిన, హరునకీర్పడెను • హవ్య మొసగె

బ్రహ్మమధ్వరమునఁ బ్రభవిష్టుడై నట్టి, విష్ణుప్రసమనిత్తు • విశ్రుతముగ.

వ. ఇమ్మహాధ్వరంబున నారాయణుండు పూజ్యుండు సర్వజగన్మయుండునగుఁచి
దత్తుండు నచించిన నయ్యతివర్యుఁడు మఱియు నిట్లనియె. ౨౩

తే. విశ్రుతముగ సర్వశాస్త్రార్థవిమడవిప్ర, ధర న పూజ్యుఁ బూజింపఁదగు నేనీకు
నట్లునర్పించి తేనియు • సధ్వరమున, దీననృత్యుప్రసాదియు • త్రికరణముగ.

వ. మఱియు సర్వ సుపర్వశ్రేష్ఠుండును చంద్రార్థ మకుటుండును మహాదేవుం
డును నగు మహేశ్వరుండు యధ్వరేశ్వరుండని బోకంబున వేదంబులు ప్ర
శంసింపఁబడుచుండుఁ గాన న యజ్ఞాబులు నతని నవశ్యంబుఁ బూజించ వల
యునని దధీచి కలికిన వెండియు దత్తుండ్లిట్లనియె. ౨౪

సీ. ఘనదీప్తియుతుల నే • కాదశరుదుల, నేని దిక్పాల నీ • శాను నేని
సాదరంబునఁబిల్చి • యాగంబునందిప్పు, డాగమోక్తంబుగా • హవ్యమిత్తు
నఖిలరుదులలోన • హరఁడొక్కరుగ్రంథ, వారలకంపెరు • వేరె మతని
నర్పింపనేమిటి • కనవుఁ డంబుజభవ,తనయునకు దధీచి • యనియెరుదుగ్గి

తే. లెల్లరుసమా నులగుదురే • యీశుతోడ, భర్గునర్పించివారలు • పరమభక్తిఁ
దత్ప్రసాదాప్తిసాహాయ్య • ధారులగుచు, వెలయుదురుగాఢ దేశతా • విత
తి యందు. ౨౫

తే. అంతమాత్రానె యీరుదుగ్గి • సధ్వరమునఁ, బూజ్యులగుమరె యీశ్వరుఁ •
బోలెఁగన్

వారు సర్వేశ్వరునిభూరికరణవలన, నధిమలగుదురునువ్వెబ్బి • హృదులకును.

వ. అట్లు పరమేశ్వరుండు భక్తియుక్తులై యైశ్వర్యంబులు వడయునట్టి రుదుగ్గి
యాగంబునఁ బరమేశ్వరంబగుహవ్యంబుగొనుట కర్హులగుదురేమఱియును.

సీ. పరమేశ్వరుఁడువారి • బహుతిపోనిష్ఠకుఁ, గరుణించి మది నిజా • కారభారి
నీశాను నకలిగిగీశులలో నుండ, నియమించె రుదుగ్గిల • నిఖిలదేవ

గణములలోనుండఁగాఁ జేసి పాలించు, వారలననిశంబు • మేరుధన్వి

యాద్యంతరహితుండు • హరుఁడు రుద్రసమూహ, మునుగూడిముప్పుది •

మూడకోట్లు

తే. గణనకెక్కనునురలులో • కంబునందు, నిట్టిరుదుగ్గిలు శంభుహవ్యంబుగొనఁగ

నెట్లునోవుదు రదిగాన • నీశయజ్ఞ, విభునిభజింపు దక్ష! వివేకముగను.

క. ఆధగవంతుడు నీన, ర్వాభీష్టుము నెనంగంగలఁడు • హర్షంబెసంగ

నీభక్తిజగద్యభుండగు, నాభర్గునియందు నిలుపు • మనవరతంబుగ. 30

ప. అనిన నతనివాక్యంబులువిని దురాత్ముండగు నత్తుండిట్లనియె; ముసందా! నీవిట్లేటికి ప్రయత్నం బొనర్చె దవోరాజాన మధ్వరంబనియెడు మంత్రం బునకు హవ్యంబు పలుకంబడినది గావున దాననేనొక్క దుమ్రినాకర్షించి పు జించెద. రుద్రులకెల్లరకుఁ దారతమ్యంబులేని కతన మదిలోన నాయి చ్చవచ్చిన తానిం బూజించెద. అపరుండు పూజనీయుండు గాడనవుడు తత్వవిమండైన దధీచి యిట్లనియె. 31

సీ. పుష్కళాశంధును • సవనంబు నందును, సంతాపకరమైర • జ్వలన మందు సారూప్యమొందిన • సకలభూతములందు, హటకేశ్వరుముగం • తాగులందు కూష్మాంధునందు నా • కులుదళమిన నేడ్చుచా వకునందురు • బరగుచుండు రోదనంబులసేయ • కుద్రసంజ్ఞదనన్పు, భువనంబులందును • బాలు పెసంగ లే. నెట్లునుడువంగరాదిష్టు • డఖిల భక్త, జనులరోదనమడుచుట • సంజ్ఞయిదియు యోగసూక్తువర్తిం • చు భోగిభూషు, డఖిల భువనేశ్వరుండగు • హరునియందు.

ప. అదిగావున వృధామోహంబు విడిచి పరిత్యక్త సకలమరుండవై సర్వేశ్వరుండును మహాదేవుండును త్రియంబకుండును పరబ్రహ్మంబును ఋతంబును జ్ఞానానందమయుండును పరమశావనుండును సాక్షాద్యజ్ఞేశ్వరుండగు పరమేశ్వరునిం బూజింపుమని పరమార్థాలోచియైన దధీచి పలికినఁ గౌటిల్యదత్తుండగు దత్తుండిట్లనియె. 32

క. అరయత్రీమూర్తులలోపల, హరుఁడితఁడుసమస్త భువనహరణ మొనర్చుకొ
హరివిధియు సవనస్వజనము, లరుదుగఁగావింతు రెప్పు • డనవంద్యముగక.

ప. అదిగావున లోకసంహర్తయగు నితనికి సర్వ కర్తృత్వంబెట్లు గలుగ నేర్చు.
నీవుమోహంబున శివుని సకలభువన కర్తయని యెట్లుభ్రవంబుగాఁ బలికెద.
పనివ నద్దురాత్ముర కమ్మహాత్ముండగు మ నియిట్లనియె. 33

మ. వినుదత్త! మది మోహవర్జితుండవై • విజ్ఞానము న్బొంది చి

త్తునుఁ డాయీశ్వరుఁడెప్పు లేదతనికి • గాయంబు చిహ్నకి వే.

గ నతః డబ్జభవాది సర్వసుకలః సత్త్విం చి సృష్ట్యాదురౌ
 పనులందున్నియమించు వానిదెలియఁ ♦ శ్రీహృదులు శక్యతే. 31
 క. కాలవశంగతులగు నీ, నాశీకజ్జ మాధవాదిః నానాసురభృ
 లీతాగతి బుద్ధిం చుక, బాలిం చుక సంహరించు ♦ శ్రీధృమ పిదపకే. 32
 సీ. మఱియు వారలనెల్ల ♦ మహిమతో సృజించి, కర్మగుబ్బు విధించిఁ గరిమ
 వెణయ

సాంగంబులుఁగఁజెప్పిఁ సకలవేదంబులు, భూతిరుద్రాక్షలుఁ పొసఁగనొసఁగి
 మహితపంచాక్షరీఁ మంత్రోపదేశంబుఁ జేసి పాలించును ♦ శ్రీయముగను
 మోహితాత్ములగర్వఁమునణించునీశుంధు, కరకంఠుఁడతని ♦ కంఠానికరు
 జే. పై నవేల్పులకెవ్వారిఁక నదరమె, భవనసంహార మొనరింపఁ బూనుటకును
 సచ్చిదానందమయుఁడగు ♦ శంకరునకుఁ, దగుచు సృష్ట్యాది పంచకృత్యం
 బులెల్ల. 33

వ. మన్మదిధంబునఁ గొందఱును నులు సంశయావిష్టమనస్కులై మేరుమహీ
 ధరంబున కరిగి యందరవిందభవుంగని శ్బితవందనులై వివిధస్తవంబులౌ
 నర్చి వినయాన్వితలై పరంజ్యోతియుఁ బరబ్రహ్మంబునగు దేవుం డెవ్వం
 డొకొయని మామసంబుల సుదియంబుఁ బొడముచున్నయది. ఇది మాకుఁ
 దెలుపవేయనియడిగిన,

స్త్రీ. తద్వాక్యములుఁ విఁతామరసంభవు, నిమిషమాత్రంబుభ్యాః నించినృదయ
 కమలమధ్యగునీలఁకంఠుఁడ్రోచను, జందార్ధమకుట భూషణుని సచ్చి
 దానందవిగ్రహాః నఖిలాత్ముఁ గృష్ణసిం, గర్జనబలాత్పరుశర్వఁ గాంచిభక్తి
 కన్నలానరదాశుః కణములుగురియంగ, హర్ష గద్గదపాకుఁ లలరఁబలికె
 జే. స్థలలోకాధినాయకుఁ డవ్యయుండు, సత్వవిధ్యాధినాథుఁడు ♦ సర్వభూత
 మయుఁడు బ్రహ్మధిపతియుచి ♦ న్మాత్రమూర్తి, యుచు పరంజ్యోతిప్రణవ
 భాః చ్యుండు మారుడు. 34

వ. వినుఁడు త్రికరణంబుగా నతండ పరబ్రహ్మంబుని నూరుమారులకు సత్యంబు
 ని చెయియెత్తి పలికి పద్మగచ్ఛండు ముచలకిట్లనియె. 35
 జే. అమ్మహాదేవసీశ్వరుఁ నచలధన్వి, వేదపురుషుండుగొనియాడఁ వెరచునతని
 దేవదేవుండతండపోఁ త్రిభువనముల, తనికి సముండధికుండులేఁ దన్మృదొకఁడు.

వ. మునీంద్ర! లారా! వినండు నూరుమాకులకేనియు సమ్మాశ్వరుండు పరబ్రహ్మంబును ఋతంబు సత్యంబు పురుషుండు కృష్ణవింగళుండు నూర్ధ్వ జ్వలన రేతస్కుండు విశ్వాకారుండునగు మణియును. ౪౩

శ్రీ. ఆణువ్రసకణవగుఁ నతఁడు పురాతనుఁ, మరుతర స్తబ్ధుఁడు • తరువువోలె సర్వాత్ముఁడతనిచేఁ జగమిది పూర్ణమై, నెలయు నెవ్వనిఁ బొందఁ వెరవులేక మానసహితమును • మరలుకొన్న న వాక్కు, లానందమయుడయి • యత నిజూడ

భయమొకింతయు లేదుఁ బ్రహ్మోష్ణులకు, నై ననుగన పడఁ డతఁడు • జముతే. ఇద్దగర్భదుల్లెను • బగుగణములు, పశుపతియతండునిజపాదఁ భక్తజితౌ క్షభయదాయకుఁడమితదఁ మాళుడతుల, శాశ్వతైశ్వర్యధుర్యుఁడు • సత్యమతఁడు. ౪౪

వ. ఇంక పెక్కుమాటలేటికి నాకాశమస్యగుండైన శంభుండు పరబ్రహ్మంబుని పలికిన విధాతవచనంబులు విని మనసత్తములు ముక్తమోహములై మహాదేవుని సశాతనందైన పరబ్రహ్మంబుగా నెఱింగి కృతఃప్రణామములై విరించినినుతించి త్రిపుండ్రాంకితఁలాటలును రుద్రాక్షమాలికా భరణులును బంచాక్షరజపతత్పరమానఘులగుచు వారలందఱు శివభక్తులై కై వల్యంబు నొందిరి. ౪౫

క. కావునశివుండుబ్రహ్మము, భావింకఁగనిగమశిఖలు • ప్రణతింతుమహాదేవునిహరునిఁబతియతఁ, డీవిశ్వంబునమీ బగువు • లితరులుడలఁపక. ౪౬

వ. మున్నివ్విధంబునఁ బరమేష్ఠినీకుం చెల్పినఁ దద్వచనంబులు వినియమహేశ్వరుండు భక్తియక్తుండవై సదుస్తరంబైన తపంబొనర్చి యబ్జిహ్వదేవునివలన నీదృశంబగు పరమైశ్వర్యంబు నొందితివిగాదె; మణియు జ్జిహ్వాకు సృష్టికర్తృత్వంబు విష్ణువునకు దనుజమర్దనంబు నిందుగకు స్వర్గాధిపత్వంబును శివపూజాఫలంబు గదా! నీకుఁగాలంబాసన్నఁబయ్యెఁ గావునని పృథీవు మాయామోహితుండవై తివి; హరిబ్రహ్మాదులకు నతఁడమాయ నతిక్రమింప నలవిగాకయుండు; మహేశ్వరుండు మాయితత్ప్రకృతిమాయయనంబుడ; శివభక్తులైన మహాత్ములనమ్ము బాధింప సమర్థుంబుగాదు. ఇతరుఁకు బాధకంబై యుండు; దానన నీవిష్వదీండు కేనియఁదెలియవైతి

విదియాశ్చర్యకరంబైనయది; మహామోహితులై కాదే యీ బ్రహ్మాదివిఖ
ల నిలింపులు నీసదనంబున హవిర్భాగంబులుం గొనుట కరుదెంచిరి. పె
క్కుమాటలేల యనిపలికి మఱియు నమ్మునిపుంగవుం డిట్లనియె. ౪౭

క. వినుమోక్షరాత్మ!చిత్తం, బునహితమున్గోరి తేని ♦ ముఖ్యముగా శం
భునకధ్వరమునహవ్యం, బుమెనఁగి సంప్రీతుఁ జేయుభుజగాభరణం. ౪౮
వ. అధ్వరేశ్వరుండైన యతని సర్వప్రకారంబుల నుపేక్షింపఁదగదు. నీకు హి
తంబాచరించు వాడనై యిన్నివిధంబులఁ బలుకవలసెనని పలికి ముని వ
రుండుమానంబువహించియూరకుండినదురితాత్ముండగు దక్షుం డిట్లనియె.

— శూలాదులధరించు నీశ్వరుఁడు పరబ్రహ్మంబెట్లుగునని దక్షుఁడు దధీచినిఁ బ్రశ్నించుట. —

సీ. తాపస! చంద్రార్థః కరుఁడుబ్రహ్మంబెట్లు, నెవ్వధిపరమాత్ము ♦ శీతఁడుచెలియ
బ్రహ్మంబుశూలంబు ♦ భరింపనేటికి, గేలగర్వితమాక ♦ పాలమేల
ఁగతలజ్జుండునై ♦ వీధులభిక్షుట, నమనర్పనేలకో ♦ నైచవృత్తి
నతికర్కశంబైన ♦ వ్యాఘ్రాజినంబేల, పాణినీమృగమేల ♦ భయదముగను
తే. మేనఘోరసర్పంబులుఁ బూననేల, భూతశయనాధిపత్యంబుఁ బొందనేల
ప్రేతగణములుగూడంగఁ బ్రయమజేల, తిథ్యముగనాకు నెఱిగింపుతాపనేంద్ర!
వ. మఱియు నప్పరమాత్ముఁడుశుచిస్మితంబైన శిరోముండంబుమూర్ధ్వంబున
ధరియింప నేటికి? మహారావభీషణంబైన డమరుగంబు భరియింపనేల? పర
మాత్ముండు పాదాధఃకృతాపస్కరుండై వరించుటెట్లు? సత్యజ్ఞానానందం
బు కరతలధృతపావకుండై భయోత్కటంబుగ నటించఁదగునె? పరతస్యం
బైన యతనికి గజచర్మధారణంబెట్లాపు? జగత్కర్తయగు వానినిందితం
బైన కమలాక్షు వరాహ దంతంబులు భరియించుట యుచితంబే; నుఱి
యును.

గీగ

తే. కాలకూటంబుబ్రహ్మాంబుఁ గ్రోలుటెట్లు, జగములదురాశచేభిక్షుఁ సలుపజనునె
యీశ్వరుండును హోమంబుఁ నెక్కనేల, గుండమాలలుమరిచుట్టుఁ నుండనేల.

సీ. అవవిత్రితరములఁ నస్తులుమేనునఁ, బుష్పంబులట్లనఁ ♦ బూననేల
యజ్ఞోపవీతంబుఁ బగుటెట్లుబ్రహ్మాంబు, నకుశిరోరుహముఁ ♦ ప్రకటితముగ
సునిశితశూలాగ్రఁ మునప్రేతమునుగుచ్చి, యత్సంతభీషణుం డగుటయెట్లు

పరమేశ్వరమస్మశాన • భస్మముద్ధూశనః, జేయంగ నేటికి • జిన్మయుండు
తే. బహుమదాటోపమహిమచూపట్టనపుడు, సటన మొనరింపుటవియ్యె • చ
టులమతిని

నిఖిలకర్తయు హుతోః • నిత్యమండగుచు, సర్వభూతాళి నేటికి • సంహరించు.
క. శిరమున నొకకోమలినొక, తరుణిఁ బార్శ్వమున నేల • దాల్చును గామా
తురతఁ జగములు గర్జిత, చరితాన్వితుడగుచు సకల • జగదీశుఁ డొగిం
ప. వెండియు కుటుంబధారియు గృహస్థుండుచు పుత్ర • పంతుండును నిర్ధనుం
డును తమోమయగుణుండును ఘోరుండును సర్వాపకారుండునగు రుద్రుం
డు బ్రహ్మబెట్లగునని పలికిన దక్షుంగని తాపసాధ్యక్షుండైన దధీచి కో
పంబున.

గీ

ఆ. జను నెవ్వనితోడఃసంభాషణమొనర్ప, వీనిముఖమొఁ జూడ • విహితమగునె
జ్ఞానహీనుడగుచు • సభలో నసీరితి, బలుకఁదగు నెయెంత • పాపి వీడు. గీ
క. వీనికినుత్తర మొసంగక, నేనవ్వలఁబోవనిపుడు • నీతియె యనుచుక
మానసచు సనిశ్చయముక, బూని దధీచియనె బ్రహ్మ • పుత్రునితోడకా.
క. పరమాత్ముశిష్యుని పాపన, చరితములివి దూష్యములుగ • సారె పలికె దీ
పురుషోహంబునదక్షా, హునిచరిత్రములు చెలియ • నగు నే నీకుక. గీ
క. సర్వాత్ముడమ్మహేశ్వరుడు, సర్వాంతర్యామిడలఁపఁ • జతురాస్యాదుల్
గీర్వాణు లెవ్వరేనియు, శక్తునిరూపంబు చెలియ • శక్తులగుదురే. గీ
తే. ఆభిలలోకోపకార్యార్థమైదలంచి, పార్వతీశుండుకైలాస • పర్వతమునఁ
జన్మమాకారలీలవఃసించియెపుడు, వేల్పులననుగ్రహింతును • విభవమలర.
తే. అమృతాదేవునిదిగంబఃరాదిచరిత,ము లవి ప్రధవిల్లు కారణ • మలనును వ్వి
వేరె కాదువినుముదురా • చారదక్ష!, జ్ఞానచక్షుండివై సావ • ధానమతిని.

— • దేవతాప్రార్థితుడై యీశ్వరుడు మనులకు వ్యామోహము గల్పించుట. —

ఆ. దారుకావనమునఁదాపసుల్ కొందఱు, భక్తిహీనులగుచు • భర్తనందఁ
గర్మతత్వముననుగర్వించిపూర్వంబు, దుష్టబద్ధులగుచు • దుర్విసితి. ౬౨
ఆ. తపము దక్కగలదెదై వతమవ్వేల్పు, సవమొనర్ప కెట్లా • సంగుఫలము
ఫలమొనర్చుకీయయె • ప్రజలకుఁగర్మంబు, దక్కనొసఁగఁగలదెదై వతంబు.
ప. కావున జంతువులకు భోగమోక్షంబులగు కర్మంబు కారణంబగునని కుతు

కంబులొనర్చుచుఁ జిరకాలంబు వారలు తపోనిష్ఠనుండి రాసయంబున.
క. దురితమత్తులైనముమలక, హరిఃద్వజముఖ్యులైన ♦ మమరులు గని శం

కరభక్తి వీరి కకటా!, పరికింప జనింపదయ్యె! భావము లందుకా. ౬౫
వ. దురితోఁపహతచేతస్కులగుచు వాకిశ్వరునందు నానాప్రయత్నంబు లులు
నను భక్తి పొడమదని చింతించి శాపభయంబున ఋషివరుల శిక్షింప సా
మర్థ్యంబులేని వేల్పులు మహాదేవు సన్నిధింజేరి కృతప్రణామములై విజ్ఞాప
నంబొనర్చిన సకలంబునువిని శర్వాణీవల్లభుండు గీర్వాణుల నిజ నివాసం
బుల కనిచె నప్పుడు. ౬౬

తే. మగుడిచిర కాలమువ గునుఁ మాధవుండు , శంకరుడఖిలలోకై కశంకనుండు
మునుల కెల్లను వ్యామోహఁ మునుఘటింప, సత్వరంబు నవైకుంఠఁ సంస్మరించె.
వ. ఇట్లుదలంచినఁద దాజ్ఞాపరతంతుఁ డగుచు నిందిరాధవుండు శీఘ్రంబ శివ
సన్నిధానంబున కరుదెంచినఁజంద్ర శేఖరుండతని పాణికమలంబవలంబించి
సింహాసనంబుడిగ్గి సకలదురితహరంజైన కైలాసంబు వీడ్కొని. ౬౭

— ♦ ఈశ్వరాజ్ఞచే విష్ణువు మోహిని రూపమున మునీశ్వరుల మోహింపఁ జేయుట. —

క. ఓహా! నాయనుమరిచే, మోహినివై దురితమత్తుల ♦ మునుల స్నీవుకా
మోహింపఁ జేయుమిప్పుడు, మోహనకరమైన రూపఁ మునుబూని వెనకా.

వ. అనిఁలికి త్రయింబకుండు దిగంబరత్వంబున నిచ్చాజ్ఞాన క్రియా స్వరూపం
బై యాభీలంబగు శూలంబుధరించి పరాశక్తి రూపంబునఁ గపాలంబుఁబూ
ని తిరోధానశక్తి రూపంబులైన పానుకలుధరించి దారుకావన పరి సరంబు
సేరె; నయ్యవసరంబున. ౭౦

శ్రీ. ఇందిరిర శ్రేణిఁ నెనయు వేనలితోడ, లలితముఖేండు మం ♦ డలము తోడ
వికచాబజములుఁబోలుఁ పెడదకన్నులతోడ, దళుకై నచెక్కుటఁ ద్వములతోడ
మంజులసన్నిభఁ మధురాధరముతోడ, కంబుసన్నిభుడైన ♦ గళముతోడ
భద్రాకుంభస్ఫూర్తిఁ ♦ బరగుచన్దవతోడ, గగనసామ్యంబైన ♦ కౌనుతోడ

తే. మేటిగాయంచనధలతోఁ నీటుమీర, మెటుఁగుతేగెనుబోలినఁ మెరుగుతోడ
మోహినిరూ పమునుదాల్చిఁ మోదమెసఁగ, శంభుసన్నిధికరుదెంచె ♦ శా

వ. ఇట్లును దెంచి.

29

శా. తీలానర్మవచస్సుధత్ చేలగుచుకా ♦ లేనప్పుడు గుల్కగా
వాలుంగన్నలఁ దేటలజ్జకుచులకా ♦ వారింప నెంజేనియు
నోడ్రిల నోడ్రిహినిదివ్యసుందరుని శంభుంజూచి మోదంబునకా
గేళింగూడఁగ వేడెసర్వభువన ♦ క్షేమంకరుకా శంకరుకా.

23

వ. అప్పుడు త్రిభువన మోహిని యగు మోహినికి లోక శంకరుండైన శంక
నుండిట్లునియె.

28

శా. కాంతారత్నమ! నిన్నఁగూడెదతతికా ♦ గాలాంతరంబుందు స
త్యంతంబిప్పుడు దారుకావని నిమ ♦ ద్వైముఖ్యుశా మానుకా
గాంతు స్ఫారభుజాశరాసన విము ♦ క్తకూర బాహుహత
స్వాంతుల్గాగ నెన్చొరమ్మ వెనసీ ♦ సామర్థ్యముకా జూచెదకా.

29

వ. అనిమానతిచ్చి మహేశ్వరుండు మోహినిబెనిదిన నష్టదక్కాంత యు
మాకాకాంతువచనంబులువిసి యత్యంతసావనంబగు దారుకావనంబు ప్రవే
శించి దివ్యసుందరాంగియై విహరించె నందు.

22

సీ. శరణ బ్రహ్మపురః ధుణధుణధ్వనులను, గుణు ససాయకు మేలు ♦ కొలుపమిగులు
కామబీజావాహ ♦ కలిత కేదారమై, వింతయొమ్మారంబు ♦ వెలయుఁజెలఁగు
తలిరుఁల్తునిమత్త ♦ దంతానళ ములీల, మందగతుఁడు సొంపు ♦ పొందుఁజాల
సతిపితాసమునహ ♦ స్తాంభోజముఁగసారె, యురునితంబాభోగ ♦ మొరయఁగుల్కు
తే. రంగులూరంగభీతికుఁరంగివోలె, బెలుకుమాపుల నలుదెస ♦ బెదరిచూడు
మొలకనవ్వలఁజెలువొందు ♦ మోమునూపు, భువన మోహినిమోహినిఁబొ

గడతరకు.

22

వ. అప్పుడా యొప్పులకుప్పనిలాసంబు తప్పకకనుంగొని మనంబులనెప్పులర ము
విప్రుంగవు లనంగశరసంఘాత జర్మితాంగులైన నియమంబులు సడలి గ
ళితేంద్రియులై కటితటంబులఁ బటంబులువడల వదనంబులు మదన విజా
రంబులుఁ బొదల నక్కుందరదనం బరివేష్టించి మోహతురులై బహువి
ధంబులఁదదీయస్తాందర్యంబు వడ్డింపుచుండిరాసమయంబున.

25

— ఈశ్వరుండు మునికుత్సుల భిక్షుకరూపమున మోహింపఁ జేయుట. —

సీ. తరుణారుణచ్ఛాయఁదనరుకెంజడలందు, జిన్నిచందుగుబువ్వఁచెల్వెసంగ

బాలేందునిభమైనఁ ఁ ఫాలభాగమునందు, భూతిత్రిపుండ్రంబు ఁ పాంకమలర
మెడలనెల్లెడలఁ ఁ స్తోద్ధూళనంబొగి, శరదించుచంద్రికా ఁ సామ్యమెసయఁ
గటిమండలంబునఁ ఁ గకుబంతసంతతుల్, కట్టుపుట్టము ఁ ల్గానుపింప
తే. యవ్వనోన్నతిహాపట్టయతులితముగ, మదనశతకోటిసాందగ్యఁ నుహిమమీర
భిక్షుకాకారమునవిరూఁ పాక్షుడరిగి, దారుకావనిమునిగృహఁ ద్వారములరు.
సీ. శ్రావ్యంబులై మించుఁ శైవాగమంబులు, సరియించునొకచోటఁ పౌఢిమీరఁ
జెవులకునింపుగా ఁ శివకీర్తనంబులు, జేయువేరొక చక్కి ఁ చెలువెసంగ
వీణతంతులుగోటఁ వింతగా మీటుచు, మొకకేవ గానంబుఁ నొనఁజేయు
మృదువచోమాధురీ ఁ మెరయనెంతయుఁ జైక్ష, మర్ధించు మొకచాయ ఁ నం
చితముగ

తే. జానుపర్యంతదీర్ఘభుజంబులొప్పు, నడలుచూపు నెక్కిడవేడ్కఁ గడలుకొనఁగ
కన్నదమ్ములుదేలించిఁ కళలుగుబుక, నవ్వుమొకదిక్కునద్భుతఁ నటనమలర.
వ. అట్లు సముల్లాసకరంబగు విలాసంబునఁ జంద్రశేఖరుఁడు భిక్షాచర్య నట
ప నాసవయంబున.

మ. ఋషిపత్నుల్ రుచిరాన్నపూర్ణ నగద ఁ ర్వీపాణులై వచ్చి దృ
గ్విషయంఁడౌ నవసుందరాంగు నభవుఁ నివ్వశ్వేశు మోహింపుచున్
విషమాస్త్రాశుగపీడితాంగులయిఁ నీ ఁ వీరంధముల్ జారఁబో
న్మిషదుత్సాహములున్ జెలంగఁగ స్రవఁ స్మి నశ్వజాకాయలై. ౪౨
క. గళితాభరణులు నగుచున్, బులకాంకురదివ్య దేహ ఁ గులత్ఁ జారో
క్తులనెపమున వారెల్లరు, కలకంఠుని దాసిరంత ఁ కామిత మొదవన్. ౪౩
వ. ఇట్లుదాసియమ్మని పత్నులు తదవలోకన విశేషంబున గర్భంబులుగదయిం
చి పుత్రులఁగనిరంత నక్కుమాడులు విషయంబుమీర జనకుం జేరి ప్రాణ
మిల్లి చెంతనిలిచిన.

క. ఆసుతులంగనికుతుకము, భాసిలమదిభిక్షుకుండు ఁ పలికెనుదాజ్ఞన్
నాసంస్మరణమునతతము, చేసిమహానిష్ఠతపముఁ జేయుఁడు మీరల్. ౪౪
వ. అని యివ్వీధంబునఁ దనయుల నియోగించి మునివనితలతోడ నీశ్వరుండు
విలాసధుర్యుండై విహరించె; మోహినియు మునిగణ కరివృతయై సర్వావ
యవసుందరియగుచు నిందు శేఖరు సన్నిధి కరుదొంచిన.

క. కామవశంగములగు నిజ, కామములక నూదిముచులు ♦ కరకంఠుడపో

యూమెయి భిక్షకుడై మా, భామలమోహింపఁ జేసె ♦ భాసురమాయుకో.

వ. పతియువారియే మహామోహినియై యరుడెంచి నిజంబుగా మంత్రంబుచ

చేత మంత్రజ్ఞుండుపోలే మానల నివ్వధంబున మోహింపఁజేసె నని విజ్ఞాన

దృష్టి నెఱింగి తాపసపుంగవులు కోపతరంగితాంతరంగులగుచు. ౪౨

క. మనకీయెడవ్రతభంగంబున నించుకదోషమైన ♦ పోవునుగాదే

ఘనమతిప్రాయశ్చిత్తం, బొనరించినయాతనంబు ♦ యర్వీస్థలినిక. ౪౩

క. ఈతామరసాక్షులకుం, బాతివ్రత్యంబుచనియె ♦ భగ్నంబగుచుక

భూతలమునఁగలిగె నక, ఖ్యాతీయు మన కెల్లరకునుగర్హితమొప్పుక. ౪౪

వ. అనిమునులందఱు మనంబున నాలోచించి నిజసతుల ననేక ప్రకారంబులఁ

బిలిచి మోరలు గృహంబున కరుగుండని నడివిన యక్కంతలు తద్వచ

నంబులువిని దిగంబరులై శీవునివెంటఁ జనుటఁజాలించిసదనంబులకరిగిరి. త

క్షనంతరంబు సాంబుననుమతి నాతాయణుండు మోహినియాపంబుమాని ని

జరూపంబుతోడ శంభునకుఁ బ్రణమిల్లిస్తుఃశతంబులొనర్చుచు బద్ధాంజలి

పుట్టుడై భయవినయంబులుఁ బెనంగొనఁ జెంతనిలిచె; నప్పుడుబ్రహ్మాది

దేవతలు సనుదెంచి గృహీతనిజనిగ్రహుండగు పరమేశ్వరుంగని కృతప్రణా

ములగుచు స్తుతించిరెంతయు. ౪౫

— ♦ మనులు దమతపోమహిమచే వ్యాఘ్రాదుల సృజించియాశ్వరునిపైఁబ్రయోగించుట. ౪౬

తే. పరమకళ్యాణనిధి పరాత్పరుని భర్గునీలకంధరు శంభుఁడ్రీ ♦ నేత్రుఁగాంచి

దాడుకావననిలయులొ ♦ తపసులెల్ల, గూడిపలికిరిబహుతరఁకోపమడర. ౪౭

త. ఎట్టికారణమునఁగిశ్వరుఁ డీలాగు, మనకు నపయశంబు ♦ మహినిఁజేసె

దానికతన వెసనిఁతఁడుతపోమహిమను, వంధ్యుడగునుమనక ♦ వశ్యమిప్పుడు.

వ. అని నిశ్చయించి మనులందఱాభిచారికకృత్యంబునకుఁబూనిరయ్యెడ హో

రంబగు వ్యాఘ్రంబు పశువు మృగంబు సర్పవ్రాతంబులుభూతంబులు శు

చిస్మితంబగు గుండంబున వ్రేల్చిన సందు నకీభీకరంబగు నవస్థారంబు జ

నించి యట్టహాసంబులొనర్చుచు భీషణంబులగుపరుష భాషణంబు లడర మా

క్షాభై రవంబులైన రావంబులుసేసిన నకలలోకనివాసులగు జనులందఱు

గాఁదీక్షలై రెంతయు. ౪౮

క. ఆసమయంబుననగభో, జాననముఖ్యులగు వేల్పు ♦ లందఱు మదిలో
ద్రాసంబునెందిశంభుద, యాసాగరు మరుగుసొచ్చిరత్యాతుడులై ౯౫
వ. అంత మహాదేవుండు భయదుంబులగు తదీయవినదంబులు విని తదాగమనం
బెఱింగి నంతలోన. ౯౬

—! ఈశ్వరుడు శార్దూల చర్మాడుల ధరించుట. —

మ. అలశార్దూల మశేషభూషణముగా ♦ నత్యంత ఘోరంబులక
వెలయుక రొప్పుచు వక్త్రముక దెఱచి ♦ వేవేరాగ వీక్షించి య
ప్సలివాలంబును జట్టి బిట్టడచి విశ్వావర్జద్భుజాప్రాధి సాం
పలరందాల్పై దదీయచర్మము హరుం ♦ డంచద్దుసూలంబుగక. ౯౭
వ. అంతమఱియును. ౯౮

సీ. పరశువుసనుదేరఁ బాణినాయుధముగా, నవరించెను నృట ♦ సారమహిమ
మృగము ఘోరరవంబుమీరఁగా నరుదేర, దాని కేటచువినో ♦ దముగనిల్పె
భూరివత్సములై ♦ భుజగంబులేతేర, వానినిభూషణ ♦ వ్రజముచేసె
నట్టహాసము లొప్పునలభూతతతిరాగ, నిజస్వైశ్యమును జేసె ♦ విజయమెసఁగఁ
జే. జండగతిడాయనల శిరోముండమపుడు, మూర్ధ్వభాగంబునఁ హింఁచెమో
దమెసఁగఁ

శూరతరముగ రా నపస్కారమంఘ్రి, క్రిందబ్రడద్రోక్కి నరుదారనిం
దుధరుడు. ౯౯

వ. ఇవ్విధంబున నవియన్నియు నిగర్థకంబులై చనుటయు మునులు కోధావే
శంబున మఱియు ననలంబు నతని పయింబునిచిన. ౧౦౦

క. కాలానలతల్యంబై, జ్వాలామాలికలతోడ ♦ జనుదెంచి శిఖిక
లీలామాత్రంబునఁగొని, కేలక ధరియించె గగన ♦ కేశుం డెలమి. ౧౦౧

వ. అంత నమ్మహాపురుషులు తపోబలంబున మహాబారుణంబులై నమంత్రంబు
లు డమరుగా కారంబొనర్చివనిచిన దానికరంబునఁ హింఁచెనప్పుడు. ౧౦౨

క. అవియెల్లనట్లువిఫలము, లవుటంగనిమునులమృద్ధు ♦ లగుచుక మఱియుక
శివునిశపించితి శాపము, లనియువ్యవర్థంబులయ్యె ♦ నావారునందుక. ౧౦౩

క. జ్వలదనలముఖంబునఁబడు, నలతూలప్రణతమట్లు ♦ నఖిలంబదియుక

జూలియఁగనిమానలంతట, నిలిచిరికృత్యములుమానినిర్భరభీతికొ. ౧౦౪
 వ. యిద్విధంబునఁ దమ తపోవహిమంబులెల్లను మానుషసుందరుండైన మ
 హేశ్వరునందు వ్యర్థంబులగుటయు మానలందఱుచింతింపుచు వీధిసమగ్రి
 నదనులై రంత. ౧౦౫

శ. వారలగనఁగొనిశంభుఁడు, స్మేరాననకమలుఁడగుచు † మిగులమదీయో
 ద్ధారమహిమంబుతాపను, లారయ లేరయిరటంచు † నద్భుత మొప్పుకొ. ౧౦౬
 వ. శంభుఁడు మహాతాండవంబు సల్పెనప్పుడు. ౧౦౭

— † మనులు వ్యర్థప్రియోన్నము గలవాడై శివుని సుతించుట † —

జ. పురహరుతాండవంబుఁగని † భూరిధయంబునఁ గంపితాంగులై
 కరవశమొందియమ్మునులు † భర్గునిసత్కృప లేచి యంత భా
 సురతరబోధయక్తులయి † సుస్థిరభక్తి నమస్కరించి యీ
 శ్వరు శశిశేఖరుక హనుని † సంస్తుతిచేరి చారువాక్కుకొ. ౧౦౮

శ. జయదేవ! కృపాంభోనిధి, జయశంకర! నేరమిదియు † సై పుమునుమ్ముకొ!
 వయఁబ్రోవగదేయని యతి, శయముగచుతిఁ జేసిరమిత † సద్భక్తి మొయికొ.
 వ. ఇట్లునుటించి కరంబును కుశించి మోఁగినిలిచినఁ గరుణ మూర్తియగు కృ
 త్తివాసుండు వారలట్లనియె. ౧౦౯

శ. ఈపర్యంతము మానులార! నను సఃర్వేశున్వధాగన్వృతై
 యేషట్ల న్నది నెంచరైకరి గదా † యీమోహ మింకేటికికొ
 న్నాపై భక్తిఘటించియుండుఁడు మ † దాజ్ఞభస్మదుద్రాక్షులకొ
 జూషట్లనైయిక్కొల్పఁజేంతయుననక † సుస్థైర్యచిత్తంబునకొ. ౧౧౦
 వ. అనిపలికి దయాళుండగు చరద్రీమాళి యమ్మునందుగ్రిల ననుగ్రహించియ
 థాస్థానంబులకనిచి శీఘ్రముగా నాశ్రమనివాసంబగు కైలాసంబున కరిగి
 యందు వారిబ్రహ్మాదిదేవతల నిజనివాసంబుల కనుజ్ఞయొసంగి పార్వతీ స
 హితుండై యప్పురమేశ్వరుండు గ్రీడింపుచుండె. ౧౧౧

శ. ముగివరరత్నార్ధంబై, జనుశంభుదిగంబరాది † చరితము నృత్తం
 బునువిస్మయకరనుగ నీ, కునుజెప్పితినిపుడుదత్త! † గురుతరఫణతికొ. ౧౧౨
 వ. మఱియు నస్పృశ్యతీ కళత్రీ చరితంబు వేరొందు చెప్పెద; సావధానంబు
 గావినుము విగతదురితుండవగుదు వెంతయు. ౧౧౩

—* ఈశ్వరుడు గజచర్మమును ధరించుటకుఁ గాఢణమును దత్తుఁడు వచించుట. *

ఉ. మున్ను గజాసురుండు తఱఁగఁగ నుభవి ఘోరముగా నెనర్చి య
భున్వృతవైభవృత్ సరసిఁజోడ్చుచు బ్రీతునిఁ జేసింపజ్ఞముల్
చెన్నుగ వేడె నాయువును * శ్రీయుబలంబు మహాపరాక్రమం
బన్నగభన్విదక్క నితఁరామరసంఘముచే నవధ్యతక్.

౧౧౩

వ. మఱియు ననేకవరంబులు వేడి యత్తమ్మిచూలువలన లబ్ధవరుండై దానవేం
దుగ్రిండు సంగరాంగణంబున హరిబ్రహ్మాది నిఖిల బృందారకుల జయించి
మునిగణంబుల కుపద్రవంబులు గావించి నఖిర్వగర్వాబున సర్వ భువనంబు
లు బాధించుచు నొక్కనాఁడు.

౧౧౬

చ. దితిజవరుండతండు గడి * దేరి బలారినిఁ బోరగల్చియూ
యతిధృతి విక్రమంబెసఁగ * నభ్రగజంబును గేలఁ బట్టి యు
ద్ధగతిఁ జట్టుదిప్పి యట * తప్పుల మూర్ఛిలఁ బారవై చెడి
క్సతుల నశేషులంజఱియె * భాసురభూరిమదప్రగల్భతక్.

౧౧౭

వ. మఱియు నగ్గజాసురుండు నిజాభీలపరాక్రమంబునఁ ద్రిదివంబునకుఁ జనియఁజూ
కిన్నెర గడుడగంధర్వ విద్యాధరులఁగలంచి భూలోకవాసులగాసిబటపండ్ల
డంగిన నతనిం గనుంగొని మునీంద్రులుగొందఱు కాందిశీకులై యశేషవి
త్రంబైన కాశీక్షేత్రంబు నేరి యఁతురమణీయ తరంగంబగు మణికర్ణికాశీ
తంబున నతుల తపోవిభులగు యత్రిసంభవులతోడ నద్భుతైశ్వర్య సనాథు
ని విశ్వనాథుని ప్రథమభవనంబుం బ్రవేశించి యమ్మహేశ్వరునకుఁ బ్రణ
మిల్లి భయవినయాన్వితులగుచుఁ దత్సన్నిధిమఁడి రయ్యవసరంబున.

౧౧౮

మ. గజదైత్యండు భుజామదంబెసఁగ వేగ న్వచ్చి ద్వారంబునన్
దిగ్విగద్భిషణలీలఘోషణము లెఁజేయ నాలించి భీ
తిజనింప న్మదిమానివర్యులు మహాదేవున్ శివున్ గొగలిం
చి జడిభూతమనమ్ములై వడిరి నిశ్చేష్టాంగులై యందఱున్.

౧౧౯

వ. అంతలోనఁ గ్రమ్మర మహోద్రేక భాసురుండైన గజాసురుండు ద్వారం బతి
క్రమించి మునివర్యులుబారిగొన శశిమకుటునికటంబున కరుగుదెంచు నెడ
భగవంతుండగు ధర్మండు కరుణావంతుండగుచు ననేకకోట్యర్కు ప్రదీపంబు

గుడివ్యూహంబుతోడ నావిర్భవించి రోషహక్షేతులుండై పరుషాక్షరంబు
ల నారాక్షసుని భర్జించె; తద్భర్జనధ్వని లోకంబులననేక కాలంబు విసంబ
డియె; నచ్చాపాత్ముడు క్షయద్వీరుండగు మహాదేవు నెఱింగియు మోహని
యై యతనితోడ నమరంబునకుం బూనె నపుడు. ౧౨౦

క. గిరిధన్వి మహాబలుఁ డును, తరశౌర్యమెనంగ హస్తి • దానపుశిరమున్
జరణంబునఁదన్ని న, ధరణిన్ రక్తములుదొరుగ • దైత్యుఁడుపడియెన్.

వ. ఇట్లుపడి యతిఘోషంబడర రోదనంబు సేసెనంత. ౧౨౧

ఆ. ఆగజంబుచర్మమమ్మహాదేవుఁడు, గొనియె నధికమైన • కుతుకమలర
నసురరోదనంబునాలించి యద్రుజ, భయముపొందెహృదయః పద్మమునను.
తే. కోటిమార్తాండ దీపమా • కుధరధన్వి, విగ్రహంబిప్పు గనుఁగొని • వేరువేర
కుంతిములయ్యె ద్రుహిణవై • కుంత ముఖ్య, నిఖిల గీర్వాణలోచన • నీర
జములు. ౧౨౨

క. కరిచర్మంబాదితమగు, పరమేశ్వరువిగ్రహంబు • భాసురలీలన్
సురసందోహము చూట్కుల, కరయఁగ నతిసులభనుయ్యె • హర్షప్రదమై,
వ. అంత కొండాకసేపునకు నిఖిలనిలింపులు మనంబులభయంబుబుడిగి యుడు
రాజశేఖరునడుగుల కెరగి యిట్లని వినుతించిరి. ౧౨౩

తే. జయజయమహేశ! భక్తార్తి • భయవినాశ! సచ్చిదానందవిగ్రహ! • జగదక్షిణ!
వసుధఁజరభక్తిగజచర్మవసన! నిన్న, వర్ణనము సేయఁజాలమ • వార్యమహిమ.

క. దూరీకృతసాత్వసుతై, వారకభువనంబులంద • వధ్భులుగాగన్
గోరినవర విమ్మనపుడు, గౌరీపతియట్ల నెసఁగె • కరుణవలిగ్నన్. ౧౨౪

వ. అంత పురాంతకుం డంతర్ధానంబు నెందె; హరిబ్రహ్మదులు సంతోష భ
రితాంతరంగులై కెంతయు. ౧౨౫

క. సురమానిబాధకుండగు, కరిదైత్యునిచక్కణంచి • కరుణామతి ని
ర్జగులన్ బోచిన వృత్తము, ధరవెలయఁగఁడాల్చెభవుఁడు • తచ్చరస్మంబున్.

క. అదిభూషణంబుకాకను, మదనాకిదూషణంబె • మఱియును నిందా
స్పదముగనంటివి శంభున, కుదంష్ట్రధరింప నేలఁకొనుని కుమతీ!, ౧౨౬

— ఈశ్వరుడు వరాహదంష్ట్ర ధరిండుటకుఁ గారణంబును దధించి దక్షుకకుఁ జెప్పట. • —

క. దక్ష! మూకధదెల్పెద, వాఁ యెరసమధుర ఫణిళి • దగ వినుము హిత

కాశ్యపుఁడను ఘోరరాక్షసుఁడ, క్షీణబలాధ్యుఁడగుచు ననుభవశీలక. ౧౩౨
 ప. ఇమ్మహీవలయం బంతయు సంగ్రహించు కొని పాతాళతలంబు నేరి యం
 దుండునెడ. ౧౩౩

తే. పానిబగిమార్చి యిందిరా వల్లభుండు, కోపమడర నాదివరాహ మాపు
 డగుచు
 జలజసంభవునాశికా బిలమువెడలె, ఘటఘటధ్వానములు చేసి కొను
 చువచ్చి. ౧౩౪

క. పాతాళమధ్యగతుఁడగు, దైతేయునిమడమణించి దైత్యాదికృపక
 భూతలముతొంటిగతివ్ర, ఖ్యాతి యొసంగనన్దరించెఁ ఘనతరపటిమక. ౧౩౫
 ఉ. అగతదురంతదోర్బలుని నద్దనుజేందుని రక్తపూర మ
 త్యంతముగ్రోలి గ్రోవ్వన మహాకిటియైన రమాధవుండు డ
 ద్దాంతతనెల్లలోకముల రాపొనరింపఁదొణంగె నత్తరిక
 వంతలగుండుచుకొని వివశాసులు లోకశరణ్యా శంకరుక. ౧౩౬

క. శరణుబు నొందిపల్కిరి, హర! హరికిటియగుచుబ్రత్యహంబుజగంబుల్
 పరితాపమొందజేసెను, గనుకామతిమమ్ము బోవఁగదవే యిపుడుక.

మ. ఆనివేల్పుల్ వచియింపభూదికృపతో నాలించి సర్వార్తిభం
 జనుడై యందుకళావతంసుఁడు విభాస్వత్ప్రేక్షి నక్కోలముల్
 కనదాభీలమహాగ్రహం బడర వేగక జెండ్లి దంష్ట్రం బెగ
 ల్చి నిలింపావశ్యబ్రాచె సర్వభువనక్షేమంబు వాటిల్లఁగక. ౧౩౭

క. గతమోహుఁడగుచు నప్పుడు, దితిసుతరిపుఁడిందుమకుట దిక్కటఁగని సం
 స్తుతిశతములుగావించెక, శృతిపుటమకరంద మధురసూక్తులు సెలఁగక.

ఉ. దండము నీకు భక్తఫలదాయక! శంకర! నీలకంఠ! వే
 దండమవాపహర! భవతారక! లోకవిపన్నిచారకా!
 ఖండశశాంకశేఖర! యఁ ఖండపరాక్రమ దేవదేవ! నా
 దండప్రసన్నత న్నిలిచి దానునివాక్యము లాలకింపవే. ౧౩౮

క. నిరతముననురక్షించుట, ధరణిబ్రసిద్ధంబుగా నుదంచితకరుణ
 ధరియింపునాధుదంష్ట్రక, బరమేశ్వర! సర్వభువనపాలక! యాశా! ౧౩౯

తే. దీనిఁగనిత చోమరలనఁజ్ఞానమాత్మఁ, బాడమకుండఁగవలయునీఁభువినినాకు
నిట్లుదయసేయుచునవుడు • నిండిరేశు, పలుకులకుఁబుచ్చికిటిదంప్రభవుఁ

దుదాల్చె. ౧౪౨

—) ఈశ్వరుఁడు కూర్మముయొక్క వెన్నెముకను ధరించుటకుఁగారణము. —

వ. మఱియు వినుము.

౧౪౩

మ. హరి కూర్మాకృతిఁ దాల్చిపూర్వము సమఁద్యస్కందరంబైన మం
దరమున్నోనఁగ నెల్ల వేల్పులు సుధాఁర్ధం బంబుధిన్ ద్రోచ్చిరం
తరహిస్మిరజనించె నందమృతముఁద్దానిఁ గ్రహింపన్ సురా

సురబృందంబునకయ్యె కయ్యమదియున్ • జోద్యంబువర్ణింపఁగన్. ౧౪౪

క. ఏముమదించితిమని సుర, లేముమదించితి మటంచు • యెల్లసురాదత్

వేమకునన్యోన్యము సం, గ్రామముగా వించిరిట్లుఁఘనశౌర్యము నన్. ౧౪౫

క. తానుమదించితినినియె స, మానకవతంబుభూతి • మదమొప్పఁగ నం

భోనిధిఁగలంచెనుద్ధి, దానన్ భువనంబులెల్ల • తాపమునొందెన్. ౧౪౬

తే. అమ్మహాబాధనుసహింపఁనలవిగాక, బ్రహ్మమొదలైన నిర్జర • ప్రకరమెల్ల

శ్రీకరంబైన కైలాసఁశిఖరికరిగి, శంభునకు విన్నవింపిరి • సకలమదియు.

క. విని శంకరుఁడు నిమిషముస, ననుషమ బలశాలిఘలిని • నద్భుతమొదవన్

దునుమాడిదాని వెన్నెము, కనుదాల్చె నశేషదివిజఁగణములు పొగడన్.

—) ఈశ్వరుఁడు హాలహలము భక్షించుటకుఁ గారణము. —

తే. హాలహలముగోలునె జ్ఞాపాఠమంటవీవు, విశదముగదాసవినుపింతుఁవిను

ముదక్ష!

భువన సంరక్షణార్థమైఁపురహరుండు, కాలకూటంబుగబలిం చెఁగాదెమహిమ.

వ. అదియెట్లుంటేని.

౧౪౭

చ. అమరగణంబు మన్ను దనుఁజావళితోఁగలహించి యేయుపా

యమున జయింతుమేము సమఁరాజని హాని యొకింత లేక యం

శురుదినిఁ జింతతోఁ గవలఁజు న్వసఁగూడి ముకుంద సన్నిధా

నమునకు వచ్చి తెల్పిన నఁసంతుఁడు వార్థలనాదకింపుచున్. ౧౪౮

క. సారమతిననియె నిర్జరు, లారా! యమృతంబుగోలు • డంచితలీలన్

మీరలు, దాననుమిగున్, బోరినినిధనంబు లేదుఁపొండునిజముగాన్. ౧౪౯

వ. ఇవ్విధంబున మధుసూదనుండు నిరపాయంబగు నుపాయంబుదెలిపిన వేల్పు
లనల్పకుతూహలంబు నెంది సుధాహతణాభిలాషంబున. ౧౧౩

ఉ. మందరధానుధర మమందతః గవ్యముగా నొనర్చి సాం
పాండఁగ వాసుకి న్నణికుఁడొత్త మురజ్జువు చేసి పేర్చి ని
ట్లండఱు సంబుధిఁ దరువఁ నప్పుడుమోసెఁ దరంగమాలి కా
స్పందిసమ ద్భవస్ఫురదఁపారఘునుంఘుమ హేష మెల్లెడఁ. ౧౧౪

మ. ఉరుయోక్తీభవదుగ్రివాసుకి భుజంఁగోశ్వాసనిశ్వాసవా
యురమోత్పత్తి తదాస్యఘోరవిషముఁ ఁ బోద్యదగతిఁ నిండి సా
గరమం దెల్లెడ నద్భుతం బడరఁగాఁ ఁ గన్పట్టెమర్వార వి
స్ఫురదార్వానలకోటిసాటియనఁగా ఁ భూరిప్రతాపోన్నతిఁ. ౧౧౫

మ. అపు డయ్యుగ్రివిషాన్ని వేడిమికి దేఁవానీకముల్ భీతిచే
విపులాభీషణీంద్రియోక్త్రముకయిఁ న్వేవే విసర్జించి చా
లపరాభూతినిఁ బొంది రచ్యుతఁడు చేఁలజ్వాలవెన్నంటి రా
న్విశులస్ఫూర్తికి మేనుగందిపఱచెఁ న్నిర్వేదనంబొందుచుఁ. ౧౧౬

క. శతధృతియక్ష్మామవేగమె, ధృతియయ్యెనుజీవితేచ్ఛ ఁ తెగె ననిలునకుఁ
గతిదూలెన్వరుణుఁడు హత, మతివ్యాపారుండునయ్యెఁ మరీధనదుండుఁ. ౧౧౭

వ. మఱియుఁ దక్కిన బృందారకులందఱునుందపిషానలదండహృచానులై హా
హాక్రిందనంబులు గ్రిందుకొన నరక్షమానులై శరణాగత రక్షకుండగు
నిటలాత్తుండే శరణంబని తలంచి నకలహఃఖ నిరాసబై న కైలాసంబు సే
రి కోలాహలంబడర మొరలిడి రెంతయు. ౧౧౮

తే. విష్ణుఁ డతిశుభ్రఁకాంతిఁచిష్ణుఁడయ్యె, తద్విషానలకీలలఁదగులుకతనఁ
గాయమంతయుమేచకఁ చ్ఛాయదనరి, కృష్ణుఁడయ్యెనుద్రిభువనఁ కీర్తితముగ.

క. హరభవనద్వారంబున, సురలెల్లఱుమొరలుఁ బెట్టుఁచున్నహుశోకా
తురతఁబ్రణమిల్లి నందికి, గరళోపద్రవముదెలుపఁగరుగానతండుఁ. ౧౧౯

వ. అప్పుడయ్యెడల నిలింపుల వాకిటనుండ నియోగించి ముందర శతానందము
కుందులను బురందర ప్రముఖదిక్పాలకుల నంతఃపురంబునకుఁ దోకొనిచని
పంచమావరణంబున దిక్పతులనునీచి హరిబ్రహ్మలు షష్ఠావరణంబునందు
శివసన్నిధికిఁ బోయి.

చ. నీవిజచమున మాగనుము దెల్పిశివాజ్ఞను నిందిగా

ధివునకలంబసంభవని దండకునోడ్కొనిపోవనోచుకో !

స్పృహయిగవారుశంభునగధన్వుగమంగొని భక్తిచములై !

స్తనములొనర్చి రాగమవ చుపరిగుంభితపూక్తిమానుకో.

౧౬౨

క. సంతృప్తుడగుచు తారా, కాంతా భరణుండుహరిని గమగొని యరియెకో !

నింతిననంతనీనిను, వంతయు నిమిలేచలల్ల నయ్యెకో జెల్లమా.

౧౬౩

క. ములప్పటికోజ్జలుడవు, కొమరొప్పుదవాన్ని వగ్ధకుజచుల్లయ్యె !

లముక్తచ్ఛుడవై తివిపుడు, కనులాచాణేశయేమి కారణమదియుకో.

౧౬౪

క. ప్రేమిమః పద్మకళాభం, బగుచు జెలుగొందనంద కగునకన్నం !

గపయిప్పుడే నరుణ, చ్చనిబెసిలెడద్రాగ సదృశంబగుచుకో.

౧౬౫

ప. మఱియునప్పన్నసంభవుడు శుద్ధస్ఫటికాభుండవయ్య దప్తశాంబూనద ప్ర

భాడంబరంబు విడుచిలదుదు నీయంబుజసంభవుండేటికి వివర్ణంగాంచె తె

లియవివరింపునునవుడు

౧౬౬

గీ. హరుని నృదుమూక్తులొలిచిహరియుబనికె, మోమహదేవశంకరమురగభూష

మీకవిజ్ఞాపన మొసెంత మేమొనర్చ, నమృతవాంఛనుమరలతో నబ్ధియవుప.

న. అందుకాలారలాభీయై న హాలా గలంబుసంభవించి సమజ్జలహ్వలామా

లాకలాశంబుల మరంతంబుగాద గంతంబులంగిమ్మిన సకలదివిజులు దం

డహ్వనూచలై నుదిబెనరిచెనరి యరక్ష్యమామలగుచు మాపదలంబాదలి

కిదలియథాయశంబుగాబోవునెడ యెనువీరలమందర నిడుకొని వెనుకనరు

దెంచుటంజేరి మచ్చరీరంబు విషానలంబుచేడిమికి పొడిమి చెడికొది కుంది

కృష్ణుండనై తినిన్వించియు ధౌతకర్ణుండయ్య విచక్కుండయ్య నిస్విధంబున

ననన్యకైరన్ములమై నిన్నుశరణంబు మెందితి మిమ్ము హూషద్రవంబడంచిన

ర్థివాక్త్రపాకలాక్షంబులంజూచి సకలజగంబులు రక్షింపవేయఁ పార్థించి

మఱియును.

౧౬౭

గీ. వివిధకళ్యాణగుణసమన్వితమునై న, విశ్వరూపంబునీరీతి నెలనుదాల్చి !

యఖిలలోకంబులుచుబ్రోవున సవరతము, నిందు భాసిల్లు కువుగదానిందు మకుట.

ప. అనియిట్లువలికియనుమాధవునకు మాధవుడు ప్రళయనః ప్రణామంబులుచేసె

నంతజహిర్ద్వారంబు నందుండువేల్పులందరొక్క మొకొలాహలంబు లడర.

క. శరణ గతవత్సలశివ , కరుణామణి బోధన వయ్యగఁగళవ్యాజా ।

స్ఫురదనలఁగవ్యామా నుల , సురలహమున్నిన్న శరణు జొచ్చితె మిపుడున్ .

ప. అనియివ్విధంబున బ్రార్థించినసురలమొరలు విని కపటాకడుండైన తిరునేం
డు శ్రేణితుండు కమలజుంగని యిదియేమి గనఁబనవుండునభవునకు సరసిజ
భవుండిట్లనియె. ౧౭౨

శా. కూరిత్యేళకృతాన సంపుష్పితలై ఘోరార్తి చేమందిర ।

ద్వారంబందు సుపర్వమాని దితిఁలొగ్గిమింగు చున్నాడుదే ।

వారక్షీంపగదయ్య వీరతకృత వారాసివై నావుడు ।

న్నీరేజాసనుదన్న పంబు వినినందినాంచి యంచత్కృత్ ॥ ౧౭౩

క. సేవకసంబోధాదయా । సేవధిశశిమాళిసంజ్ఞ చేసినయదియన్ ।

భావించినదియెప్పుడు । దేవాసురమునులతోడి చెచ్చెన్వేగన్ ॥ ౧౭౪

ప. ఇట్లుదేవదైత్యమునిగణంబు లీశ్వరుసన్నిధిఁజేరి యహ్మహదేవునకు దండ
కృతామంబు లాచరించి బహువిధస్తౌత్యంబు లొనర్చిన ॥

మ. అశడవ్వేల్పుల సన్మలంగని మహర్వారాధ్యశర్వాణి స ।

తక్కుపనున్నించిని జేతుగాంచి జగములే గీర్తింక గాకతలన్ ।

వికడస్వీతుల ప్రేమబోధిపు మనుడున్విశ్వేశ్వరుండిశుడా ।

తఁగీవాగ్నివచోనుసారముగ నత్యంత ర్థచిత్తంబునన్ . ౧౭౫

క. సుందరుడను గణపడునతి , సుందరుడెనగానిమహాగ్రామంభద్రరశం ।

బిందుగానితెమ్మనవుం, డిండుకళాధరుననజ్జ నేలెంచివెనన్ . ౧౭౬

మ. గరిశంబ తఃపాస్తకద్భమున భృంగంబట్లుగన్నట్ట వి ।

స్ఫురిగండెచ్చి కడర్దిచేకొనగన్బొల్పొందు నప్పాణిపం ।

కరుహంబంకను జూడనొప్పొపుడుం కస్తూరికాకేణువై ।

ఖరినాఘోరవిషాగ్నియెన్నదరమే గారీశుమాహత్యమున్ . ౧౭౭

ఉ. అంతసుపర్వలంగని మృగాంకిధరుండుమథాంధులార మీ ।

రెంలిను చోద్యమందియిదె యేననలేల గ్రహింతునోడితా ।

పాఁతము అంద జమ్ముదునో భావమాలుదొక యుంచుకేనియన్

వంతదొల్లంగి నెప్పుడని నారణసాధ్యసమేలమీమనన్ . ౧౭౮

జ. అనిష్టవిధముల నుజ్జాగ్రానుండు నంత కాలితకుండునగు మహాదేవుండు బలికినడివి హరివిరించి పగ్గములులగు దివిజలిట్లనినె. ౧౮౦

శా. స్వామిదిక్కులభారవై వమరంజన్ చండప్రచాండానలో ।
ద్ధామంబై జనుదెంచువానినలన న్నామొందలేమాపదల్ ।
భూమిప్రాణిగ్రాసంపునీవిదియు సొంతంజేయు మమ్మెచ్చుగా ।
నోమృత్యుంజయఃచంద్రశేఖరమారా ప్రోవృద్ధియూసగరా. ౧౮౧

మ. అచటన్ స్త్రీమూలములుజండగుచు నత్యానందచిహ్నార్తి భ ।
త్తనిదానంబు హరుండు శైలసుతచేతంజూచి హస్తంబునన్ ।
కనదాభీయగాంత పానక మహిమాగ్రంజైన హలాహలం ।
బునుకంతావధిగాగమింగె విలసద్భూరిప్రభాపంబునన్. ౧౮౨

నీ. అప్పుడుమరలెల్ల నంజలిపాణులై దేవకృపాంబోధి దీనసోమ ।
తదనాంత కయనంత నహిమాన్వద మహేశ సత్త్విదానంజ శర్వనీకు ।
నన్నంబజాండంబు వ్యంజనంబోమృత్యు వగుమహాగ్రామంజ ననుమదీప్త ।
నిర్మలస్ఫటికపన్నిధ మైన నీ శంబునదాల్పు నిరళంబు భూషణముగ ।

గీ. నట్లునీకిది భూషణంబైన యవత , కామినీకంత మాంశశృంగరము లలయి
గానఃదిగ్రోలివ మ్ములగా ప్రమయ్య మాన సంబుల నీవేలు మహావనాద్యు

వ. అనియిట్లు దీనచనంబుల దివిజగదంబులు నేడిన. ౧౮౩

క. అంగీరించిగళమున , నంగజకరిసంధిదాల్చె హలాహలము ।
ప్రొంగుచు స్వతంత్రుడగునా, గంగాధరుదరమెయెన్న గానెవ్వరిన్. ౧౮౪

వ. అంతసకల సురలు కుతూహలభరితులై గోకోదంజునిట్లునిస్తులియించిరి. ౧౮౫

క. సురలకొసరిగిత ప్రాణము , పరమేశ్వరకృత్తి నాన కనుపడకగ్నా ।
శరణ గతజనవత్సల! , కరుణాకరనీకుశరణు కళ్యాణనిధి. ౧౮౬

వ. అనియిద్విధంబున వినుతించిన పరమేశ్వరుండు సంతోషుండై. ౧౮౭

క. సురలార మీరలందగు , సురచిరగతిదరువడబ్బి సుధజనించున్ ।

గగనమర్దిదానిగోలుకు , గరిమమదీయాజ్ఞాపూని శాంతితియలంక. ౧౮౮

వ. అనిపలికి విశ్వేశ్వరుండు విబుధనివహంబుల ననుమతియొసంగిన వారలు మహాదేవునకు బ్రణమిల్లి సర్వరంబున నదిగ సుధాంబుధిని మధించి సుధార్థ

సంబుగోలిరెంతయు.

౧౦౦

క. దక్షశశాంకసమ విష , భక్షశకధదెనున బడియె పదపక్షియా నా ।

లాక్షున ప్రతిపురిసలిపిన । భిక్షుటఁ జహిమవిసుయః బేర్కొనెదంకకఁ

—* యాశ్వమని భిక్షుటఁకు కారణము. *—

మ. హరియుంపద్మసమ్రాటు పూర్వమతి కమ్యంబైన యమ్మీరు భూ ।

ధరపాశ్చ్యంబున నుండుశేళ దివిషద్వాతంబు మానీంమగ్రా ।

దరముప్పంజరిమెక్కి నంశయనమీతశ్శాంకులై ప్రశ్నచే ।

సి, సర్వామరులందు నెవ్వడకయఁ జేస్తుండగుదెల్పరే ।

౧౦౧

వ. మఱియు నంతర్యామియు పరాత్పరుండు నఖిల భూత విధాతయు సంహర్త

యు నెవ్వండగు నతఁ నెరింగింపు డనిన వారివచనంబులువిని పద్మగచ్ఛ

డిట్లనియె.

౧౦౨

గీ. ఏనుసు న్విజగత్కర్త నీజగంబు । అన్నిచాయెఁజెల్పించు నంత మొందు

నన్నునుంచిన వేల్పులేడెన్నజగతి । ననుపవరమేష్టికో మురహంబులకె.

గీ. నిరుప్పశించి వాడను నేనకాదె । కలడెకొకన్న మరిజగత్కర్త యొకడు

సకలజగములువావల్ల సంభవించు । శమనబొందునుచాయందెహ్యమరయ.

శా. సర్వం విష్ణుమయం జగత్త్రవిశృణుత్ సాటింపచాలింపవే ।

గర్వాక్తుచ్ఛ్విచియింపకీపుడ యుక్తంబంచు వారిర్పురున్ ।

దుర్వారప్రదనంబానర్పణ దోష్టోతాపనాగ్రేకరున్ ।

గీర్వాణల్ భయమంపవారి యథాగేహంబులుం జేరగన్ ।

౧౦౩

వ. ఇట్లుకలహంబుచేత బహుకాలంబు సనియె నంత.

౧౦౪

గీ. ప్రిణానపూర్వకముల సత్ప్రేక్షిమెరయ । నఖిలతత్కార్యబోధకుడగుచువచ్చి ।

వేదప్రదుషుడనియెనోపధిముగా । యేలకలహించెదగు వృథాంబుల్లుమీరు.

వ. విరుడు శివుండెజగత్కర్తయు పరమాత్ముండు విశ్వాధినుండు విశ్వమయుం

డు సర్వైశ్వర్యసంపన్నుండు నాకాశమధ్యగుండు ననునపుకింపు మహాత్ము

నకు మహాత్ములు సకలబుద్ధిప్రేరకుండు నగునని ననియించిన వేదపురుషువ

చనంబులువిని గణించక మరియయ్యిరువురు మోహపరాయణులగుచుకొం

టి చెలువునకలహంబొగర్చిరి తదనంతరంబ.

౧౦౫

మ. పరమాత్ముండగు శంభుద్దివినియున్ ప్రాదుర్భవంబందీ యీ ।

హరిపద్మాననల్లునలకొ మహారాంకార పారీమలై ।

దురినాంజేయగవిరిగర్వమణగింతుక జవ్వెయనంచు భా ।

స్కరికొటిప్రతిమాన బంధు విభాస్వజ్యోతియైగన్పడెన్ . ౨౦౦

ప. ఇట్లు గన్పడెన దుర్నిరీక్ష్యంబగు యశ్వరంజ్యోతినిగని హరిబ్రహ్మమలిది

యెమకొయని భయాకులులై విచారంబునొంది రాసమయంబున . ౨౦౧

జ. శివుడునిజస్వరూపమత చిత్రముగాబాడను పోచనో ।

త్పిలముగ వారికి నిర్మియతాసహితంబుగ నన్మహేశ్వరున్ ।

భవుగనితేచి డెదియున భక్తిదలిర్చు నమస్కరించి సెం ।

స్తవములొనర్చిమాధవుడు చయ్యన నేగ సుధాంబురాశికిన్ . ౨౦౨

న. ఇట్లు గరుడభజఁడరిగిన లెదనరతరంబ కమలగర్భుండ మహామోహానిష్ఠుఁ

డై పశుపతికి నమస్కరింక మాధ మతియగుచు సూర్యపక్త్రంబున కర

మేశ్వరునిందింప నయ్యుగ్రితాగ్రి హూదగుండగుచునంబునఁదలంచి

న మాత్రంబున . ౨౦౩

సీ. విప్రలవక్షస్థలి విస్ఫురద్వితత కపాలికామాలికా భయపడగుచు ।

హస్తతలస్యస్తసిస్తులడమరుగా పలువరశృఙ్ఖల పాశుడగుచు ।

ఃస్థులింగభూవిర్భవిభ్రాజత వృత్త ఘోష ఘోరవిలతు వీక్షుడగుచు ।

శిరిజన్మణీమయమంజీరభూషణ పన్నగకటిపూతృ భాసియగుచు ।

గీ. భసితలేపన భవళాంగ భసితుడగుచు । నరుణదీగ్ధ జటచ్చటాభరణుడగుచు

పద్మకాండై కఃకబలినఁడైరవుండు । దానుజనియిం చెనపుడు సుదారమహిను .

ప. ఇట్లుద్భవించి యతిండు మహాదేవునకు బ్రణమిల్లి వినయాన్వితుండై నాకె

ద్దికర్తవ్యంబానతీయవలెనన నమ్మహేశ్వరుండిల్లనియె . ౨౦౪

మ. తనచూయన్గరెమోహితాత్మకము నిండంజేసె సూర్యాననం ।

బుననన్నుందృహిణుండు తాదృశశిరంబుక ద్మించి దర్పంబుమిం ।

చిర వైకుంఠ మఖామరాళిమునులంశీఘ్రంబభిమోచలం ।

బునరక్తంబులుగోలిరమ్మ పలనదూర్భరిప్రభావంబునన్ . ౨౦౫

ప. మరియమృతులగువారి నెల్ల పునర్జీవుతులంజేయుమునాయమతి నీవుం బ్ర

హ్మండోర్ధ్వభాగంబున వసియింపు మరుగుమని యానతిచ్చి శివుడంతర్ధా

నంబునొందె నావృత్తాంతంబెరింగి రమాకాంతుం డంతరంగంబున దింతా

కాగింతుండై యుండెనట్టియెడ.

౨౦౨

ఉ. ధైర్యుడు గ్రహకోపదవ పావకళిలు విస్ఫురిల్లవి ।

స్ఫారిత రాట్టహాసుడయి పచ్చజలంబుకల్గి మున్నెరూ ।

కూరక తన్నబూగిమున గొట్టునదుగించె నజండు నొడనే ।

భోరునరక్తముల్ దోరుగ భూస్థలివ్రాగి తనితొలతమూర్ఖచేకె.

౨౦౩

వ. అంతె ధైర్యుండు పామునొకడు కేలంబులు తత్కలాలంబు లింకింజేసి నమాత్రీ

లుండగుచు గగిన్మొరవమ్మి చూలిని పునర్జీవితుఁ జేసె.

౨౦౪

క. గతమోహుడగుచునలిసె । ధైర్యమమున లేచి మదిభయంబు జనింపుకె ।

నదిదేసిధైర్యునిఘం । మృతశతములొసర్చి యతనితో నిట్లనియెకె.

౨౦౫

శా. దేవానామధురాధవైవాన్వి యుకయెంతేనాకునజ్ఞానముకె ।

దొవ్వలంబుజనింపకుండెను కంఠముత్కచాలంబాగి ।

నీవు మాత్రముగా నొనర్చుకొనిపాచివ్వగనందంపదే ।

వా వాసంబుల రక్తభిక్షుగొనునూ యాభీలలీలగతెకె.

౨౦౬

వ. అనిపలికి పరమేస్థిపునఃపునః పురాణామంబులుచేసి పొత్తించిన సకలజగదైభ

రవుండై న ధైర్యుండునట్లు మంగికరించి తత్కచాలంబు వాత్రంబుగా కేలం

గొనియొత్తెరయంబున హట్టకకూట్టాబుననండి వెడలి యుత్పాదితఃపున భూత

వ్రాత్రుండును దిమాభీలహలాహులజాబుండును నుద్భూతాగ్ని ముఖ సోమ

గవిప్రముఖభూతిగణాధిపసముదయపరివృత్తుండును జ్వంభితకుటిల భూకుటి

వికట భుక్తిరీతుండును సదట్టహానావిస్ఫోటతన జాండవండలుండును నగు

ము భిక్షావ్యాజంబున జరుదెంచి భూలోకస్వర్గలోకపాతాళలోకంబులును స

ప్రసాగరంబులు సకలద్విపంబులును సరిచ్ఛేదకాననంబులును సర్వస్థలంబు

లును గుగిన్మొరుచు నచ్చటచ్చట నఖిర్వగర్వదుర్వహులగు నాసుపర్వుల

ను మునివరులండాసి య్ధించితత్కలాలధారలు కపాలంబునం బూరించిహ

తులైనవారలనెల్ల మగుడ్డసంజాతచే తన్మృతంజేసి క్రమంబుననాశంభుసంభ

వుండు వైకుంఠలోకంబున కరిగె నయ్యెడ.

౨౦౭

క. తానిబలంబులు చొప్పుగ । దానవపుమంత్రిరంబు దార్కొనినంద ।

తేనయుమార్కొనెవిష్వ । కేనుండుదేలకీలలునిగుడకె.

౨౦౮

వ. అప్పుడధైర్యుండతనిం జీతికింగొనక కపాలతాడనంబుచేసి మూలాగ్గంబు

నూరిగొచ్చియెత్తి పారిసమీపంబున కరుదెంచెనప్పుడు భయంబున శేష
తెల్పుబుద్ధి. ౨౧౮

శ. శ్రీనివాసామహేశాన్వితుడై । తామరనాథుండువచ్చి దండగ్రాతుల్ ।

షేమనైనర్చిపరాక్రమ । థామునిశై రవునతించె దద్దయుభక్తి. ౨౧౯

వ. కల్లువినుతించి వినయవర్ధిష్టుండగు విష్ణుండతని కిట్లనియె. ౨౨౦

గీ. సకలభక్తాభయఃప్రదస్వామిమీర । లెచటకరుదెంచువనియేమి యేనునిపుడు ।

ధన్యతనుగెడటిభవదీయదర్శకమున । నేనునీవాడనయ్య మన్నింపుమయ్య.

వ. అసపలికిన మధుసూధనునకు శై రవుం డిట్లనియె. ౨౨౧

శ. సరసిజుగ్దనతావక । శిరఃపాదముమానువాంభ చేతనుసూవే ।

యరుదెంచినాడభిక్షు । చరణముపంబలరసేను సన్నిధి కిపుష్క. ౨౨౨

వ. మద్యాంభితంబుశీఘ్రంబయ్యెనుగునునెన తద్వాక్యంబులువిని మధుసూధనుం

డేరుకృతార్థుండనైతినని నిటలెటంబుఖంబున ఛేదించికుడిరంబు లొసం

గుటయు. ౨౨౩

శ. అరుధిర బునుగొనియెం । శై రవుడుకనల్కచాలపాత్రముననశ్య ।

ధారలుసహస్రవర్షము । భారూఢిగదొరుగనట్లు హరినిటలమునక. ౨౨౪

వ. అంతవీతకర్తుండగుచు నారాయణుండు మూర్ఖాగతుండయ్యెనట్లయ్యెద

త్కచాలంబర్ధ మాత్రంబేపూర్ణంబుగా దయ్యె నట్టియెడ ౨౨౫

శ. పతిమూర్ఖులుటయుగనుగొని । యతివలుశ్రీముఖాలిరువుగతిశోకభరా ।

న్వితలై వదములుబట్టికృ । ణతులొనరించి శై రవునకు దయవినయములక.

వ. యిట్లనిరి. ౨౨౬

శ. ఓదేవశై రవాకరు । ణోదధిమాంగల్య భీతుయ్యెనుగుముమాకుక ।

మాదయితబ్రతుక జేసిన మ । హదరమున నతడుచాతుడగు నీదయకుక.

వ. అనియిట్లులక్ష్మీవసుంధరలు సంస్తుతించిన భగవంతుండైన శై రవుండు కృ

పాకటాక్షంబున బుండరీకాక్షుగ్రమ్మర సంజీవితజేసెనప్పుడు. ౨౨౭

గీ. లబ్ధచైతన్యడై కమలావిభుండు । సంస్థవ మొసర్చె శై రవుజారుఫణతి ।

భవభవుండంతగనుగొనిపన్ననయనుదయనుమన్నించిసనిమెస్వస్థానమునకు.

వ. కవిధంబున సకలభూతగణకోలాహలములు వణవాద్యమౌషంబు లడర

నిజసదనంబునకుజను పరాక్రమశై రవుండైన శై రవునివెదగలి వినయం

బున వెన్నుండు కనతండగుచు శూలంబునదవిలీయున్న నేవాగ్రీశ విష్ణు
శ్శేషుని విమోహితుంజేసుకొని యాత్మనివాసంబునకుం జరిగెనునంత బైర
వండు శివునియనుజ్ఞకల్పాంతంబున హరిబ్రహ్మది నిఖిలగీర్వాణుల సర్వభు
వంబుల సంహరించి యట్టహాసంబులుపెరింగ నిచ్చావిఃకారంబుల దక్క
చాలమాలంకృత విగ్రహుండై లలాటనేత్రానలకణంబుల హరిలసందరిది
హించి తద్భక్తంబునొడలను ధూళనంబు గావించె పరిభూతంబుల సారమే
యంబులు గానొనర్చి వానినధిరోహింపుచు నిజసద్భక్తగణంబులతోడ గూ
డుకొనికరమధ్యానానందనిర్భరుండై మహామహిమంబునగ్రీడించెనెంతయు.

- మ. స్థానీయాశమ పరివృతభాసుర జటాంచ తస్మిన్మృతశ్చోలనీ ।
విధోత్తుంగ తరంగ ఘుంఘుమరవా విర్భావ విభ్రాజితా ।
దివిజారాధిత వాదపంకదహదేవా నచిసౌగంధ్యసం ।
భవముల్కాగులు భూపరేష్ఠితకరిభ్రాజత్కటాక్షేక్షణాః ॥ ౨౨౯
- క. సత్యజ్ఞానశుభాత్మక । ప్రత్యవశిత నికత గంభీర శయ్యం నిటలా ।
కృత్యానశుకాంక ప్రభవ । స్త్రియైతనిధానసకలసేవనిధానా. ॥ ౨౩౦

* వనమయూరవృత్తము. *

కంజభవసేవ్యకద కంజయుగలీలా !
రంజితసవజ్జన రంజన విలాసా !!
మంజులదరస్మిత సంరంజనముఖాబ్జా !!!
కుంజరముఖాదీసుతగోపతిపతాకా !!!!!

౧౬౪.

ఇది శ్రీనకల మునివిజ్ఞానగుగ్రహపాత్రకాస్యపసగోత్ర కోమూరియల్లనా
ర్యపాత్ర శంకరామాత్య లక్ష్మీంబికా తనయవినయవిధేయ బా
లసరిస్వతీనామాంక పెంజూచలకవి ప్రిణీతంబైన శ్రీహం
దంబను మహాపురాణంబునం శంకరసంహితను శివరహస్య
శ్శిండంబునందునక్షత్రాంశంబునం ద్వితీయా

శ్వాసము. సంపూర్ణము.

శ్రీ సాకంద మహాపురాణము.

దక్షకాంక్షము - తృతీయాశ్వాసము.

శశి నిత్యచాంబజా!

గోపజివాహాభిమాధ కుధరాభివళు!

త్రీవక్రముసువాగలుధా!

త్రీపతికతుణాంతరంగ శ్రీశివలింగా!!!

వ. అవధిరేంపును వివిధపురాణ వ్యాఖ్యాన వైఖరీసమేత్యుదైవసూతుండు శా
వకాశి మునిపుంగవుల కిట్లనియె తపోధన సుధాకోచిద్దైన వ్రణిది యహం
కారదక్షుండగు దక్షుంగనుంగొని యిట్లనియె.

గీ. గామభిక్షాటనంబిది కథితమయ్యె | దక్షనీకునగాన్మ జాధర్మనిచరిత |
మింక వేరొకమ వినుమెంత నింపెనంగ | సావధానంబుగావియ చతుర మితిని.

—* యాశ్వుడు వృషభవాహన మెక్కటకు కౌంఠము. *

సీ. ఒకదినంబుచతుర్థిగ సహస్రంబులు బ్రహ్మకునన్నియు దాత్రీయును ||

ఏట్లు హిమాలయాత్రంబు లేకదిన మనని కట్టికొనింబులు హయవసుగు |

మొన్నూటయరువది నెన్నంగ నటువలది యబ్దుముల్ శతమైన యజ్జనవతు |

లయమగు నట్టికాణముహాకొకదిన ముకునవిమాతని కబ్జమందు |

గీ. యరయనున్నూటయరువదైనట్టి | వత్సరంబులునురైన వాసుదేవు ||

సేకునులియమగునారాయణులును | బరగజనగనునది మహాప్రళయమగును.

ఉ. అత్తరిధర్మదంత వృషభాకృతికంకరు గాంచిభీతిచే |

చిత్త మురంజలంగనతిజేసి మహేశ్వరు సంస్తాకించెనో |

ఇత్తజిగర్వజైత్రీయతి చిత్రచరిత్ర చిత్రభాజితార్కయా ||

పత్తిమితార్కదుర్జన విధంజన భక్తజనామరంజనా.

వ. దేవాసంహారకాలంబిదే యరుదైవ శ్రీమృంబనన్నురక్షింప వేయనియనే

కవిధంబులవేడిన భర్మవక్తు భర్మనగ భన్వుండు ప్రసన్నుండై తనకు

మనఃబుగిష్టాని యతనికి వరంబొసంగి తాదృశ బలంబున నిర్వృత్తంబును
చతుష్పాదత్వంబు గలుగజేసి మరయు నిట్లుచియూనతిచ్చె.

శ. పాయనిసంతోషంబున | నీయందేనుమనసింతు నీవనుచినముగ |

సాయొద్ద నెవనియింతుము | నీయనఘచరిత్రంబు వర్ణనియమమును వెన్చె.

త. ఏవిప్రులేనినిన్నిల | సేవింపకఘక్ష్మతమెద్ది జనునయదయు.

భావింపమహాదోషము | లానాప్తిం జేయసిద్ధ ముదయిద్దరణిక్.

గీ. నీదుభక్తులొసర్చిన నిఖిల్దురిత | ములను శుణ్యఫలంబుచు జూపునర్క ||

యొప్పుడేనిమనంబున నేచుదలతు | నకష్టపీవును హాహాక్షంబగుచిరమున్మృ.

వ. మహాసత్త్వసంపన్నుండవై నన్నునహిం చెదవని పలికి యాధర్మనిం బనిపె
నంత సర్వజగదంతర్యామియగు ననంతగుడు సృష్టభూషణుడై తీపురసం
హారకాలంబున మహాదేవునివహిం చెదది గవున మహేశ్వరుండు చృష్టభూ
హనుండయ్యె.

శ. శివచరితమువేరొక్కటి | శ్రీవణసుధారసముగాగ నలలితఫణికి ||

వివరింతుమువిరుముదమ్ | యవహితహృదయంక వగుచు నధికజేమిక్.

—* యీశ్వరుడు శృకానభసితాస్తి భూమినిఘరించుటకు కారణము. *

సీ. కాలాగ్నిరుద్రుడు కాలభైరవుడన నిరువురు నమ్మహేశ్వరునియొజ్జ |

సకలచరాచరాత్మకనగు నీవిశ్వమంతయు బొలిపించుటచియివారతి |

రప్రళయముమహాగాఢియై న కవ్విసర్వాంబుజ భవాండసంఘములను |

సర్వలొకంబుల సర్వజంతువులను నట్టహాసదరస్మితానలోక |

గీ. చరణకరఘాతహుంకార చటులకోప | తీవ్రనిటరాగ్నిగీలల నీశ్వరఖిల |

రుద్రగణములతో గూడియాధిసంహారించుటచియివారతి కాలంబుయెంచె.

సీ. అఖిలసంహారకుండమ్మహాదేవుడు పార్వతీతమహా ప్రళయసమయ |

మగుదేరనామాయ జాండంబులందున సంఖ్యతావైకుంఠ జలజభవులు |

సంక్రందనాదినిర్మలను భాసురనిటరాగ్నికొందర నికడహించె |

యాభస్మములుమేన నలదికొందర బరిమాల్చి వారికపాలమూతికలను |

గీ. బాల్చికొందరనడచుచు తానువాన్తి | తతులుభూషణములుగాగదాల్చి వారి

మూర్ధ్నజాలంబులునవీతములుగ వేసి విధులశకాలమునంగ్రుచ్చిపిస్తరముగ.

వ. అట్టహాసంబులొనర్చుచు న్నానందంబున సర్వభూతదమమండగునామోచ్చియై

రీయు నద్యయుండునైన యమ్మహేశ్వరుండు నర్తవంబునలిపెనెంతయు

౬. పార్వతీశువంసు భక్తి విహీనులై ! ప్రళయనిహతులై న వారలెల్ల !

సంభవించికను పితాచకూపంబులై ! హరునిమగుడగొలిచి మిలముగను.

౭. ఇవిధంబున ననంతవిదాంధకారంబున స్మశానానల మధ్యగతుండగుచు
శివుండు నుద్దండతాండవ ప్రభండు డై నోడనె యప్పి శ చనిచయంబులనొ
హరించి యొక్కండె నిలిచి మహాప్రళయంబు బోయిన వెనుక, తన దేవి
మోల నాట్యక్రియాపరాయణుడై మనంబున సృజనేచ్ఛజనించిన పూ
ర్వంబుల సకలభూతింబులతోడ బ్రహ్మాండంబు సృజించి యాయండంబుల
వారి బ్రహ్మాది నిఖల దేవతల యధికారంబులనియోగించి యఖల విద్యలు
పదేశించెనదిగావున శివునకు శ్మశాన భసితంబు నస్తి భూషణ ప్రసిద్ధంబు
లయ్యెనెంతయు. ౧౬

౮. వినుము పూర్వముహరి : భిముఖ్యనిర్జరుర్ పార్వతీవిభునకుబ్రణతిజేసి !

భర్తామహాదేవ శరమేశ శంకర చంద్రికళాభర శర్యయాశ

చనుదెంచెనపుడిదె సంవర్తనమయంబు జన్మపరంపరచాలుమాకు !

భవదంఘ్రిరాజీన భజనంబువలనను సంసారమోక్షబంధంబుదీని !

గీ. గోరెనము మమ్మహరియించి ఘోరమైన! యిమ్మహాప్రళయంబున శరములెల్ల
భూషణములుగధరియింపు భూతినలను ! నట్లజేసిన ముక్తులమగుదుమేము.

గీ. ఈవుతాల్చినత్రిభువన పావనియగు! గంగనరుత్ శల్యముల్ గలిపినంత!
వారలకుముక్తిగలుగదెపనుధననుచు! ప్రార్థన మొనర్పనపుడవి యాకించి.

౯. అట్లుగుగాకయని మనంబున నంగీకరించి నురసంరక్షణార్థంబు కాలకాలుండు
వరంజ్యోతియు పరమాత్ముండు జరామరణాదివినిర్ముక్తుండు సత్యజ్ఞానమయుం
డునగు నమ్మహేశ్వరుండు భస్మాస్తులివిధంబున ధరించెనెంతయు. ౧౭

౧౦. గారీవిభుశంభునిసం ! హారాదిచరిత్రమఖిల మభిహితమయ్యెన్ !

సామతివతనిచరితము ! దారతమరి యొకటిచెప్పె దనువిను దక్షా. ౨౦

మ. తునుగీర్వాణవిభుండు కాశ్యపికిన్ముక్కుంటిసేవార్థమై !

సనియవ్యాకిటలీలమై ప్రమథవేషంబొప్ప వర్తింను శం !

భునిపేక్షించిసగర్వుడై యనసరింబు న్వేడినం శూలియుం !

ఘనరోషంబున నూరుబల్కక నుపేక్షాబుద్ధిచే నున్నచోన్. ౨౧

- క. కనియపుడువజ్రకోపం | బున శంకరుమీద కులిశమానునై చిన తా
త్రమనఃస్ఫుర్ననమాత్రం | బునతుత్తుము రగుచునదియు పడమనివారితా.
వ. అంత వృత్తాకరి భయకంపితాంగుండై మహాదేవునకుం బ్రణమిల్లి సర్వద
యానాయమూర్తివి దేవామహాపరాధంబు సహింపుమని వినుతించిన. ౨౩
- ఉ. అంతబ్రసన్నుడై యురుదయాంబుధి శంకరునిమృతాచిని |
స్వారిజమునం భయంబువిడు సత్కృతబోతుననిన్నటఁ చున |
త్యంతమరుగ్రహించి విబుధాధిపంచి స్వకోపవహ్నివా |
శ్రద్ధంతరముం మువైచి భల్లదాత్మనివా సయః జేరెనయ్యెనక. ౨౪
- ఉ. అనగధన్వికోపశిఖ యర్భకమాపముదాల్చికోదన |
ధ్వాన మునర్చివల్లిమిర తాపనవంసుము లాలకంపగా |
నానినదింబునాలసిని యవ్వంసుండట పోయి బాలునిక |
మానెలిలిదెచ్చినిజ మందిరమందన బెంప జేయెనక. ౨౫
- వ. అయ్యగ్భకుండు దినదిన ప్రవర్ధమానుండగుటయు నాశ్రమమంబున కద్య
గర్భుండు వరుణగ్భుండున కరుజెంచిన. ౨౬
- ఉ. వరుణుండబ్జు చేతకిచ్చె నేతడబ్జులున్మహాశీలునా |
సరసివాసనుడాశిగుంగని చుపఁసంతాపియై స్వారికమం |
మరహింజేర్చిన వామరొదనమునందోడక చతుర్వక్త్రము |
ద్ధరణిపడము కేలబట్టిబెంకక దోస్సత్సముక భాసిలక. ౨౭
- అ. అశ్రుమనలునయని యె హరియు భ్యవవిజలః | గెలువగలడితరకుక అహమునయ |
యతనియందు భారదెవ్వారికావ. బా | ధరజలంధరాభ్యుతగు తిలనిక. ౨౮
- క. మరియు త్రిభువనంబుల ప్రఖ్యాతుండును ప్రైత్యశౌర్యగుణోపేతుండును
హాసత్వసంపన్నుండగుచు త్రిదివంబుజయించి దితిసుతుల కొనంగ గలుండ
నివలిక్కి కమలగర్భుండు నబ్జులుబొక్కని నిదనివాసంబునకదిగ నంత. ౨౯
- సీ. వరుణుందిరమున వలియించి కొన్నిదివంబులకా జలతథరుమ జేజిలి |
ఘోర తక్షనులనుగూడియుద్ధరిని సకలదిక్పతులనాజగన్మహానిది |
యమ రావతిపురంబుమా రాతలకొసంగి మణిహేమవిరచిత ముద్ధిరయ. ౩౦ ||
సతిమనోహరముగా నసురసేల్పిన్మజుచా సట్టియజ్జరంధరాభ్యుతరినా |
గీ. నెలకొనినకలబలములు గొలుననలఘుతెరభువావిక్రమని రస వశమమూస.

మూహుడై సర్వదిగ్జయంబున జలగుచు | నూర్జితైశ్వర్యమునను దీహొక్కనాడు

—* జలంధరుడు వివాహము చేసుకొనుట. *—

చ. యలమిత్రిలోకకామిచుల నెల్లకపీటన వానికొమ్మను ।

జ్వలగుణకాలనేమి యనునానితనూజపయోజితోదనన్ ।

విలసితనీల కుంతల విన్జితపట్నదబృందబృందను ।

త్కలికవివాహముక్యు భువిదైత్యపురందరు డాతడంతయున్. 30

వ. అంతబహుకాలంబుననిన వెనుకయద్దానవేందుగింను మేరుగుహనివాసులై యు

న్ననిలింపులగులపుల పెంపుదూలింపుచుండ తత్సహాయండ్ల సంగరంబునక

రుదెంచిన గరుడధ్వజనితోడ నిరువదివేలేండ్లు కశ్యంబానర్చిన యంతన

తండు సంగ్రాసుఖియుండై తన్నుశరణంబుబొందిన కరుణించివిడిచెనయ్యెడ

తద్భయంబున నిందాదిబృందారకులు కైలాస భూకరంబునకరిగిరి దను

జాండును పురంబుసేరి భార్యాసహితుండై సుఖిగోష్ఠినుండై యనంతరంబ.

క. నిజసేనాసహితుండై । భుజసత్వమెసంగ దనజపుంగవుడరిగెన్ ।

రజితత్మాధరమునకుం । గజగామినిబృందపోవ గాదగడనినన్. 31

వ. ఇట్లరిగి యందొక్కవన ప్రదేశంబుననుండునెడ తదాగమనంబును నెరింగి

సుధాంధులత్యంత భయాన్వితులై మహాదేవ ద్వారపాలకుండగు నందిని

గని బ్రీణమిల్లి యతనియనజ్ఞ నిందు శేఖరుండేరి. 33

గీ. సకలసంసారతారకు జగదధీశు । భక్తిగనుగొని బ్రీణమిల్లి బహుతరముగా

సంస్తుతులొనర్చినయంబు సంధిలంగి దెలిసిరావృత్త మంతయుదీనులగుచు

చ. అపుడునువర్వకోటిక భయప్రదుడై కనకాద్రిఃస్వియున్ ।

గళటమునం ద్విజాకృశిని గైకొనదండక మండలున్ మహా ।

తపశమనంబుగాగొడుగు దాల్చియులీలయొసంగ వెంట దే ।

వవతిపురస్సరురీతివ వాసులురాగినికూడ కేమటై. 34

వ. ఇవ్విధంబున నవార్యశౌర్య బంధురుండగు నజ్జలందరుసవిధంబున కతుడెంచి

వసుంధరామరాకారుండై న నీలకంధరుండు వానింగనుంగొని. 3౬

గీ. ఎవ్వడప్రసీప్తపేరెద్దిమెచటచునికి । యెందుబోయెద వెరిగింపు మేనువినెద ।

వననయతనితో దానవుండనియెనిల్లు । నేజలంధరుండనురాక్ష సేశ్వరుండు.

శా. చండప్రాణియ గల్పివేల్పుఁవారిన్ సంగ్రామమందోర్చిను ।

ద్వంశపక్రియ నిమ్మహాద్రికిపుడుం దానచ్చితిన్నావుడున్ ।

ఖండాబ్జాభరణుండునవ్వుచువచో గంభీరతంబుల్కె నె !

వ్యంధైనన్ సరిబోతునే గణజయస్వాయంభుశోశంభుశోన్ ।

౩౮

వ. వెంఱియుక్షయద్వీగుండు పినాకపాణియునగుచుండు నమ్మహా మహానిత్యో
డ నెవ్వడేనిసమరంబు సేయం దలంచిన మాత్రంబున పరాభవంబును
బొందు నీయర్థంబునరను సందియంబులేదు.

౪౦

క. సకలజగత్ప్రభునాథన్ । నకటాయేరీతిగెలువ నగుచువునీవున్ ।

శకలేందుజటాపటలుని । నికటంబున బాయకుండు నేనల్లపుడున్ ।

౪౧

క. ఓరిజలంధరవచ్చిన । దారినిజను యిపుడు బ్రతుకదలచిత వేనిన్ ।

బోరకమనవుడువినిరణ । శూరుండుజలంధరుండు శూలికిననియెన్ ।

౪౨

క. ఈవెరుగవు బోమద్బల । మోవిప్పవరాదు రాసదోజ్వలమగునా ।

లావునుగనియెదవేనిర ణా । వనినిలువుమిక నీవుయర్థనామివంటై నన్ ।

౪౩

వ. అనియిట్లుననుజ్ఞంభమాణ కోపసంకంభ శుంభ ద్వయోగుంభ సంబులు
సెలంగ మహాదురితమరంధరుండగుజలధరుండువలికినమహీనురపర వేష్మండ్ల
నమహేశ్వరుండు పాదాంగుష్ఠంబున భువి చక్రింబు లిఖించి యిట్లనియె.

ఉ. తావకసత్వమెట్టిదొక దాయనిగన్గొన వాంఛయ్యెయ్యెడున్ ।

సీవిపుడీరధాంగము వినిద్రబలోన్నతి కేలనెత్తి శూ ।

రావళియిచ్చమెచ్చళిరమందడి కొమ్మరియేనుగాచెదన్ ।

నావినివానవాధిపుడు నవ్వుచు భాస్వదఖర్వగర్వతన్ ।

౪౪

—* జలధరుడు చక్రిమచే జమ్మట *—

శా. ఈచక్రింబిపుడెంత నాకుభరమే యేనాజిదోర్వోక్రిమ !

ప్రాచుర్యంబున గెల్వనేముచు హరిబ్రహ్మవిగీర్వాణులన్ ।

నాచేతం బడబానలంబణగదే నాకదుర్లు బట్టుచెం ।

డైదెల్వొందునుగాదె శోషిలవెనప్రాబ్ధత్ మదీయాజ్ఞచేన్ ।

౪౫

వ. అని వలికి హస్తద్వయంబున యీ చక్రింబు జలంధరుడెత్తి బహు ప్రయ
త్నంబున సురంబుననునిచికొని క్రిమంబునం శరంబునంజేర్చికొనిన.

౪౬

శా. వానింరెండుగ వ్రక్కలించి ధరపై వ్రాలెన్ రధాంగంబుతో ।

ద్వైపదైత్యుడు నత్తురుల్ దొనుగుచున్నారెందుహింద్రంబు చల ।

దానంభూస్థలినిర్గతాసుడగుచున్నానన్నుదం బొందుచున్ ।

నానానిర్జలబృందమపు గుఱిసెన్నందార సూనావభుర్. ౪౪

ప. వెండియునద్దురాత్ముని సైన్యంబులనెల్ల త్రిపురాంతకుండు లలాటనేత్రంబు
నంజూచిన మాత్రంబున దగ్ధులగుచు భస్మావశిష్టులై రయ్యెడ. ౪౫

చ. మగుడినిజస్వరూపమును మానముగాధరియించిలీలతో ।

నగతనయాహృదీశుడపు డబ్జభవాది నిలింపసంఘముల్ ।

జగదధినాధుశంభుగని సాగిలిమొక్కి యనేక సంస్తుతుల్ ।

తగనొనరించి రెంతయు ముదంబొదవన్నది మంజువాక్య రిక్. ౪౬

ప. అంతన ఖండానంద విగ్రహుండై న పరమేశ్వరుండు వారలయధాస్థానంబు
లకనిచి తానునంతఃపురంబు ప్రవేశించె తదనంతరంబు. ౪౭

—* కేశవుడు మోహమున బృందర్యాన్నిధి కేగుట *—

మ. గతజీవుండగు నాజలంధరుని వాల్గంటిక్ పయోజాస్య సు ।

వ్రతరాజద్గుణ బృందబృందగని యవ్వైకుంఠుడుత్కంఠ వా ।

తతకామావలతవ్యమానతనవై తన్నందిరోద్యానమున్ ।

యతివేషంబున జేరిభాసుర తపోవ్యాజంబుతో నున్నచోన్. ౪౮

క. పతివృత్తాంతముదెలియక । నతివిరహ కృశాంగి యగుచు నాబృంద విష ।

న్నతకాలముగడుపుటకై । చతురతనుద్యానపనికి చనుదెంచెవెసన్. ౪౯

ప. అప్పుడప్పుండరీకాత్ముండు నిజగణవరుల నిరువుర నిమోగించిన వారలు సిం
హరూపంబులతోడ నాసింహమధ్యపయింజనుదేశ మృగరాజయగంబునుం
గని గజరాజగామిని మనంబున భయంబు గదుర నెదుర మునివేష ధనుండ
గు శ్రీధరుంజేరి యతిరయంబున. ౫౦

ఉ. జేరినయాసుధాంశుముఖ శ్రీహరిజూచిభయంబు మానుమెం ।

భోరుహనేతియేనిచట భూరికృపామతి రక్షకుండనై ।

ధీరతనుండ లేదెయని తియ్యము నెయ్యము గుల్కబల్కుచున్ ।

ఘోరమృగేంద్రయాళులను గొబ్బవవార్షణజేసెనవ్వనిన్. ౫౧

మ. లలనాశత్నము బృందయప్పుడు త్రికాలజ్ఞం మునిం జూచి కా ।

శలమున్గుల్కగబల్కె నారమణుడా సర్వజ్ఞభోగార్థగా ।

కలధాతాద్రికి బోయిరాకనిలిచె న్నార్యంబులెట్లయెనో ।

కలయగ్ధంబువచింపువాకు దెలియక కాదాణ్య పాదోనిధి. ౧౬

వ. అనియిట్లు దైన్యంబునొందుచుబృందపలికినవిని గోవిందుడునికటస్తులగు భ
టతెతులంగని నిర్గతప్రాణుండై న జలంధరు కళేబరంబుగొని తమ్మనవును.

ఉ. వారలువానరాశ్యతుల వాఁణగైకొని శీఘ్రమేగదే ।

వారిక శేబరంబిదియు నామునిముందర దెచ్చియుంచినక ।

సారసగంధిబృందగత సంజ్ఞనిమాపినచూచిమూర్తయై ।

ధారుణివ్రాతె చాలకను దమ్ముల సశ్రుల బిందు వొండగక. ౧౭

వ. ఇట్లువ్రాతెరియు ప్రాణవిభుని పయింబడి యెడతెగని శోకభరంబున వి
తాపించునెడ నప్పడతింగని మధుసూధ నుండతి సుధామధురోక్తులనూరడిం
పుచు మృతుండై న భర్తకృష్ణురం బ్రతుంగలండని తానుబ్రచ్చన్న వేషం
బున నన్యుతకళేబరంబు ప్రవేశించి. ౧౮

— జలంధరునికళేబరంబునం హరిప్రవేశించుట. —

గీ. ఆజలంధరాశ్యతితోడ నజ్జనాభు । డపుషులేచినయాబృందమాత్మవిభుని ।

జూచియవ్వేళనిగతితోకయగుచు నతనిపతిరంభ మొనరించె హర్ష మెసగ.

వ. యనంతరంబె యక్కంతకు తాపసుండును తరుచరులునదృశ్యులై రివ్వధం
బున మాధవుండుజలంధర కరీరంబుననుండి యనేక కాలంబుతిత్రితుండై య
దేప్రితంబుగా నాబృందతోడ గీడింపు చుండెనంత గొంతకాలంబు సనిన
యనంతుండు ప్రమాద వశంబున నిజమాయ మరచి నిశాకారంబున నిం
ద్రింతుచుండె నన్యవసరంబున నన్యంతియతెసి కపటంబెరింగి యిట్లనియె.

— బృందకేశవునకు కాపించుట. —

మ. పరకాయంబునజొచ్చి యీకరణి శుంభన్తాయచే నక్కటా ।

పరకాంతన్నను భూదకాముకుడవై బల్మారునిర్లజ్జతక ।

పతిరంభించితి కావనీదుతరుకెం బ్రత్యర్థిశీఘ్రంబుత ।

స్కరతందోకొని పోవునశ్యమగ శ్రీకాంతామనోహల్లభా. ౧౯

వ. మఱియుమర్కటస్నేహసక్తుండవైతివి గావునవానరంబులతోడ విహారంబు
నీకుగలిగెను యిదినిశ్చయంబు. ౨౦

— బృంద సహిం బ్రకేతంచుట. —

క. అః యిన్లు కనకవసనుం । గినకంశపియింగి బృందకీలంబొచ్చెన్ ।

ఘనమోహశతమురభం । జనుమచుతెన్నెన్ద్రస్థస్థానర్వాంగుడై. ౬౪

వ తిదనలోకన తన్నిరుండగుచు కామాతురత్వంబున భ్రాతుండనోలె
వైకుంఠ సదనంబు మరచి తదీయశ్మశానంబున నివశించె నగురా
గంబున ౬౫

చ. జలరహాసంభవాదీ సురజాలములాత్మమురారి చర్యయున్ ।

తెలసిశశాంకశేఖరు త్రినేత్రుని జేరగబోయి మ్రొక్కియూ ।

మలిననినన్ను తించి హరశంకర బోధివగదయ్య మాధవున్ ।

దలపున బృందబాయక నతందుమనో భవభాధవందెడిన్. ౬౬

వ. అః బహువిధంబుల వేడుకొనిన కరుణాంభోధియైన శంభుండు నారి పార్థ

సంబుఱంగీకరించి పార్శ్వవర్తియైన గౌరిసవలోకించి. ౬౭

— (*మదుసూదనునకు బృందసాహాయ బావుటకై గౌరితులసినిసృష్టించిబ్రహ్మకేడుట.*)—

చ. సతియూభావమెరింగి దాకలుక నిష్టంబిడమొందున్ సృజిం ।

చితగన్ధాతకరంబు నందిడి సుధాసిక్తంబు గావించియూ ।

ధృతిదీసింగొనిపోయినాటుమువెసన్ బృందాశ్మశానంబునన్ ।

దక్షుంబై తులసీసమాన్వయముచే నావిర్యసంబందెడిన్. ౬౮

క. ద్వాంగనిమాధవుడ స । మానగతిత దీయగన్న తగు నెం ।

తేనియకద్దజయతనికి । దీసింబయము సేయు దివ్యశ్రోధిన్. ౬౯

శ. దాసిజెంది సవస్తభోగముల నత్యానందభా రేయడై ।

మానుంమోహము బృందమీదహరి మూల్యస్వరూపంబుగా ।

బూనుంబేరురముడు దానిననిశంబున్ బన్నిగానేలు నెం ।

తేనిమాధవుడంత పలనమునం దీశించులోకంబునన్. ౭౦

ప. అనియట్లానతిచ్చిన యమ్మహాదేవియనుజ్ఞ తప్పకనప్పద్మ గర్భండ్లు గా

వించిన బృందాశ్మశానంబున విలాసంబెసంగ దలశి యావిర్యవించె తద

వలోకనంబున వెన్నునకు సకలశోకవివారణంబయ్యె. ౭౧

క. అంతననుకుమతలశీ । కాంతనకశ్యామై నుఖంబుదలిర్పన్ ।

నంతతమన్విహరించెను । క తుగ్రీవావినోద కలితుండగుచున్. 2 ౨

వ. మరియు మాధవుండును మనోహరంబగు చూల్యూబును శిరంబునధరింప
చి విగతమోహంబు యనంతరంబ నిజనివాసంబైన వైకుంఠనగరంబుజేరి
కొండొక కాలంబున కతంబు నిజనయన కనులార్జనంబున త్రినయను సం
ప్రీతుండేసి జలంధరవధార్థంబుగా మున్ననిర్మితంబైన విజితానందాదిత్య
కోటిప్రభా చక్రంబగు చక్రంబును గొనియె నిట్లు జగత్ప్రభుని వివిధరూ
పంబైన కవిత్రీచక్రంబేను దెలిపితినని మరియు వచస్సుధారోచియైన దధీ
చిదక్షున కిట్లనియె. 2 3

—* పరమేశ్వరుడు శిరంబునగలదేవిని పార్శ్వమున గారడేవిని ధరించుటకు కాంక్షయు. *

గీ. బ్రహ్మమునకు మూర్ధంబున పార్శ్వమునకు । పత్నులభరింపనేలనిబలికితీవు ।
గరిహితంబుగననుగాన ఘనమనీష । నదియుదెలిపెదవినుజగద్వైకముగను ॥

క॥ కైలాసాచలమునమును । బాలామణిశైలతనయ బ్రాణేశ్వరుడౌ ।
బాలేందుమాళికన్నలు । కేళీవ్యాజమునమూసె కేలక లీలకః 2 4

క॥ అశ్వమసకలజగంబులు । గర్విక ఘోరతరమైన గఢధ్వంతం ।
బహురమేశుమత్రోడన । విప్పెలలాటాంతికంబు విస్ఫుటమొప్పున్ ॥ 2 ౫

వ. అందువలన సమస్త భువనంబులు నిరస్తమిరంబులై ప్రకాశించిన నయ్య
ద్భుతంబు గనుంగొని గౌరభయంపడి మహాదవనయన విధాయకంబు
లగు నిజకాణికమలంబు నడలించిన. 2 ౬

క॥ అదేవిక రాజ్యంబులు । స్వేదోద్గమమైన జూచి యద్రోజకరళా ।
ఖాదశకంబుననయ్యెడ । పాదుకొనియెనదులుభువన పజ్జులునిండన్. 2 ౭

వ. అయ్యనసరంబున హరిబ్రహ్మాది దేవతలు భయకంపితులై లోకంబుల
కెల్ల సకాండవ్రళయంబు వాటిల్లెనని యత్యంతచింతాపరాయణులగుచు
ను మాకంతునిజేరంబోయి యిట్లనిప్రార్థించిరి. 2 ౮

క॥ దేవమహేశ్వర శ కర । బ్రాహ్మదేవనాచరాత్మ భువనంబిదియున్ ।
వేవేయకాండనిలయం । బావిర్భవమయ్యె సత్కృపాంబుధి యీశా । ౨౦

వ. అని యనేకభంగల సురలునుతించిన యాలించి లోకసంరక్షణోద్యుక్తుం
డైన యీశ్వరుండు వారియందు కృపం జేసి యమ్మహా ఘర్మ సలిలంబు

గొని జటాశటలంబునందొక్క రోమవ్రదేశంబున బిందు ప్రాయంబుగా
ధరించె.

క॥ అదిగనిబిహ్వాదినురలు । ముదమున పరమేశు చరణములకొరగిమహా ।
మృదుమధురఫణితిబలికిరి । నదయతోమహాదేవదేవ సర్వజ్ఞవా. ౮౨

క॥ దేవహస్తాద్భవయగు । నీవాహిని జడలయంబు నిరవుకొనంగఁ ।
నీవుధరించితిగావున భావింప సమస్తభువన పావనియయ్యెన్. ౮౩

వ. అమ్మహానది దర్శనస్పర్శన మజ్జనంబుల సకలజంతువులకు దురిత విమోచ
నంబగుచుండు మాకీతీర్థంబాకించుక యొసంగు మన వేల్పులందరు వేరువేర
శంభునడిగి సంశోమంబున గొనిపోయి తమతమలోకంబుల నమలంగల్పిం
చిరంత.

గీ॥ విష్ణులోకంబునందది వైష్ణవియన । జెలగెవిఖ్యాతివాహినీ తిలకమగుచు ।
నజుడుతన కమండలమందునదియునునిచె ప్రత్యహంబునునల్యంతపావనముగ.

వ. స్వర్గలోకంబున నసియించునది యాకాశగంగయనం బ్రసిద్ధి వడసెనంత
బహుకాలంబునకు సత్యలోక వాసియగు నీయాకాశగంగను భగీరథుండతి
ప్రియత్నంబున నవనీతలంబునకుం దెచ్చె నప్పడదియునుస్తర సంసార
సాగరులగు సగరనందనులం దరింపంజేసె మరియుచు.

మ॥ కరిదై త్యాంతకుమార్ధ్న మాఖ్యుగుగంగఁ మజ్జనం బెవ్వడి ।
ద్ధరణింజేసిన పానికంట వఘబృందంబుల్ మహామోక్ష సు ।
స్థిరసౌ ఖ్యంబుఘటించు నిక్కధయె వత్నితారణంబంచు ప ।
ల్మరువర్ణింతురు చంద్రశేఖరునకుం మాహాత్మమింపొందగఁ. ౮౪

వ. దక్షావినుము సవాళివునిచాత్రంబు వేరొంపు వివరించెద.

క॥ సనకాదినుతుల నలుపుర । మునునలువ సృజంపవాడు మోక్షేచ్ఛతపో ।
ధనులగుచు సృష్టికర్తయు । మనమున పాంఛింపరైరి మానితనివ్వెన్. ౮౫

క॥ వారలగనుగొని వేగమ । వారిజదళలోచనుండు వారిజగర్భం ।
వారిజతమహీధరమున్ । జేరివిజ్ఞానంబు సేయిశివునకున్ ॥ ౮౬

వ. ఆసమయంబున సనకాదిమునులచటి కరుదెంచినింగని హరిపద్మము వా
రిష్మత్తాతంబుతయు నెఱింగించి తమకుసృష్టి సామర్థ్యంబుచాలదనివలికిన.

క॥ శంకరుడుచూచిమాధవ । పంకజగర్భులకుకోర్క భాసమురోడక ।

హంకారమెసగఫాలా । లంకారకృతానులీలక బాతిగొనియెక. ౯౨

వ. అంతమహాదేవి వామభాగంబున నిడుకొని మహాదేవుడు విలాసంబు

గా విధివిధులనిరువుర గ్రమ్మర సృజించె. ౯౩

మ॥ సరిసీజాననసింటివే యిదిమొదల్ సామర్థ్యమన్నలు సృ ।

ప్రీరహింజేయగ నీకునేనదుపుష్పాభి శక్తియుక్తుండనై ।

చరియింతనగమర్దిగాననిక నిష్కంక హరింగూడివి ।

స్ఫురణంబొమ్మ సృజంపుసర్వ జగముల్ బూర్వప్రకారంబునన్. ౯౪

వ. అనియానతిచ్చి పరిమేశ్వరుండయ్యుచువురం బనిచినవారలమ్మహేశ్వరున

కును నత్యజ్ఞానానందస్వరూపిణియైన శారికింబ్రణమిల్లి తదీయజ్ఞా పరిచో

దిక్షలై నిజకదంబు లొందిరంబు జభవుండు తొంటి యట్లన సృజింపం

దొణంగె. ౯౫

గీ॥ భుజనసుజనార్థమైనువ్వెపురహుండు । పార్వతీ నదేవిధరియించిప్రమదమెసగ

పచ్చిదానందరూపిణి శంభురాణిభూమిహినుంబు నెవరికిబొగడదరమె. ౯౬

— పరిమేశ్వరుడు పుత్రవంతుడగుకాలము కతుకు దధిచి వచించుట. —

ఆ॥ పుత్రవంతుడనుచు భుజగ కేయూరిసి । దూషణంబుసేయ దొడగితివు ।

దక్షయిపుడెనీకు తత్కథవినుపింతు । సావధానబుద్ధి వగుచువినుము. ౯౭

మ॥ అసురేంద్రుండను దానవుండు మునజంభ రాశితోడక మహిమా ।

గ్రసమిద్ధాదుణి నిల్వలేక బహుళోక గ్రస్తుడై శుక్రునిం ।

వెసజేరుంగరుకార్థి చిత్తుడవనిక వీక్షించినవేలమా ।

నసమండన్ ఒరితాపమొందె దసురేద్రామాను నీవంతయన్ ॥ ౯౮

ప॥ వినుము వశిష్ట సముద్భవుండైన మౌగదాఖ్యం యొక్కయోగి వర్యుండతి

ఘోరంబైన తపోనిష్ఠుండ నతని కెప్పుడేనియు దానవీసమాగమంబులు

టించునప్పుడు గజములుండను మహాదానవుండు జనించి కవర్దివలన లబ్ధవ

గుండై సకలశత్రుజయంబునుం గాంచి రాజ్యపరిపాలనంబు సేయంగలడని

పలికిశుక్రుండయ్యురేండుబనిచిన. ౯౯

గీ. అంత నను కేందుగ్ధాత్మకృహంబు జేరి | భార్యను విభూతియను దానిపగ్గి
మదమెసగ |

జూచి మోసతి బహుతకస్ఫురణమెయ | మాగదాఖ్యురడు తాకన మాని
యొకడు. ౧౦౦

వ. మేరు మహీధరంబు దక్షణపార్శ్వమునందుండు నమ్మి ఈ తేజస్వీనింబొంది
నీవతిరయంబున నమేయ వరాకృతివదారుండైన కుమారుం బడయుము.

ఉ. తాపకగర్భశుక్తి జనితంబగునాసుత రత్నమెరతయున్ |

బ్రాహ్మగజాలు మత్కులము భోగ్యమరేందుగ్ధిని బాదయంతెటన్ |

శ్రీవేలియన్ సుఖంచెదము చింతవారింగెనటంచుబల్కి రా |

జీవదళేక్షణంబనిచె శీఘ్రముగానిజ కార్యగుర్వ్యుడై. ౧౦౧

వ. అప్పుడప్పుడంతి పతివాక్యంబు లంగీకరించి వెడలి వేగమాగ భాఖ్యుండు
న్న తపోవనంబునకుం జని గర్భుండైన యతనితపోనిష్ఠుంగని యాశ్చర్య
నమన్నితయై యాత్మగతంబున. ౧౦౩

చ. ఇతడధీరచిత్తు డిపుడిమ్మునిచందుగ్ధిని మానసంబునే |

గతిబడయంగ నేర్తు మిగ్గివ్పార నిచ్చట వాసినేను మ |

తృతికడ కెల్లుబోవుదు వృథానుత లాభమునొండకట్లు బో |

నలెడకటామనంబున మహత్తరశోకము పొందకుండునే. ౧౦౪

గీ. అటుగావుననిచ్చట ననునముగ | నేతవ మొనర్చి యత్యంతనిష్ఠతోడ |

శివుమహాదేవునిబ్రసన్ను జేసెకొందు | దానఘటియించుమద్వాంఛితంబునిజము

వ. అని మనంబున నిశ్చయించి కృష్ణుర నమ్మి సమాపంబున కరిగి యతని

యెదుటనాకాంత యత్యంతతపోనిష్ఠమైచుండెనంత బహుకాలంబునకమ్మా

గధుండు బరిసరంబునగరి గరణియుం గ్రీడింపం గనుంగొని మునివుంగవుడ

నంగ శరవేద నాతోధూయ మానమాన సుండయ్యె నానమయబున.

ఉ. దానవకాంత యత్తురిని తాకనుగాంచి నమస్కరించియో |

మానిష రేణ్యతాపక సమాగమమెన్నడు గల్గురంచునిం |

దేనుభవత్సమీపమున నిట్లుతస్థితినుండికాలమో |

తేనిసి నుగ్మపాయితముకన్న నేలుము మన్మథాతుగన్ || ౧౦౬

గీ. దానివచనంబులాలించితాపసుండు! బహుశుతూహలభరితుడైవణతినవుడు!

కరణి నమ్మనితానునుకరియునగుచు! కుసుమశర కేళిదేలిం చె కొమ్మనెలమి॥

చ. అపుడు జనించెదైత్యసతికద్భుత శౌర్యబలాన్వితుండు దే !

వపతివిషద్దశాకరుడు వారణ వక్త్రుడు ఘోరరాక్షసుండు !

డండిమితప్రతాపమహిమాధ్యులు దానపులున్ జనిచిర !

చ్చపలమృగాక్షి కామతతి సాహసధుర్యు లనేక సంఖ్యులున్ . ౧౦౯

వ. అంత నవక్రివిక్రియ గంధమహాసఖుడైన నగ్దజముఖుండు కోలాహలబంధు

గుండుచు ఖడ్గ కేట దురంధనుం డగుచు సకలదైత్య దానపులతోడం గూడి

పర్వతంబులవయి బర్వతంబులు భూరుహంబులపై భూరుహంబులు నెగ

యజమ్ముచు నలుదేసలం గ్రుమ్ముచు ప్రతివనంబున నతిభీకరంబుగా

విహరించెనప్పుడు.

౧౧౦

క. వానింగని తలివండ్రిలు! మానసమున భీభీతిజెంది మరియోర్వకనెం !

తేనియతని చేష్టలకుం! గానసమును విడిచిదూర గతులై యొకచోన్.

వ. గిరికంధరాప్రదేశంబున నధినసియించి మునీంద్రుండు దాసలింగని యిది

యేమి యనిశ్చయతాంతం బడిగిన.

౧౧౧

౮. ఆవృడింజీసెప్పెనావృత్త మంతయు ! నమ్మిండుగ్రీవకు మహాద్భుతముగ !

నదయువిని మనీశుడఖిలజగంబుల కార్తి ! యయ్యెననుచు నాత్మవగచి !

వ. ఈసకలభువనంబులకు బృంహారకులకు నావలన కదాయపద్రీవంబు వాటి

నెల్లనని పలికి మాసిండుగ్రీండు తపోవరంబున కరిగె నంత నద్దానవియుకా

ర్యసిద్ధిఁడని యతిరయంబున మునివరునకుం బ్రణమిల్లి మోదంబునఁజని

యావృత్తాంతంబంతయు సమరేంద్రునకుం దెలిపిన.

౧౧౨

మ॥ అసు రేంద్రుండవుడాతనూభవునితో నత్యంతదోశ్చండ సా !

హసముంజేర సముద్దతిం వెడలి లోకాంబునిందాగ్రిది స !

ర్వసు పర్వావళినెల్ల భాధవరచె నగ్రోగురుండత్తరి !

న్వసనేతెంచెరణోన్ముఖుం కరిముఖస్వేక్షించి పల్కెన్ గృహన్ ॥ ౧౧౩

క॥ కరిముఖయతి ఘోరంబగు! పరమతపోనిష్ఠునిపి పరమేశ్వరు వే !

మరుబ్రీతి జేయుదానం! బరగుసమస్తంబునీకుపాణిగతంబై ॥ ౧౧౪

వ. అనిన నిజగురు వచనంబులువిని గజముఖుండు మనోహరంబగు మేరుగరిపా

ర్ష్యంబునం జేరి యందు సహస్రబ్రాహ్మణులు తృణాశియనన్ని యువర్షంబులు
 కర్ణభక్షకుండును తావద్వత్సరంబులు జలాహరియునట్ల నవాముభక్షణం
 డు నై మరాసవంబైన పంచాగ్నిమధ్యంబున మూలానలంబు బ్రజ్వలిల్ల
 జేసి సుషుమ్నా నాదిమార్గంబున శిరోమధ్యస్థితంబగు నమృతంబు గోళు
 నేకపాదంబున నిలిచి దశసహస్రవర్షంబులు సతీమృతంబును మహాభ
 యంకరంబగు దశంబు సలిపె నయ్యెడ. ౧౧౭

—* గజముఖుఁ కీశ్వరుండ ప్రత్యేక్షమై వరంబు కాసంగుట *

౩. దనుజేంద్రుని నీతపముంగిని! మనమునభయ మొందెదివిజ హానిగణంబుల్!
 కనకాద్రిధన్వి యాతప! ముగకుంగరుణించె మదిబ్రహ్మదం బెసగ్గ.
 వ. అంత పరమేశ్వరాజ్ఞ నగ్గజముఖునకు కాయంబు వజ్రసన్నిభం బయ్యె న
 య్యెడ సకలదనుజులు పుష్పవర్షంబులు గురిసిరంత. ౧౧౮
- గీ. శారీవల్లభుడు మహామౌరూఢుం! డగుచు నచ్చియార్యాముతుడై!
 సారకృపామతి ముందర! చారువిలాసంబుతో బ్రసన్నుండయ్యె. ౧౧౯
- ప. అమ్మహాదేవునింగని బ్రహ్మిల్లివినయంబున గజముఖుండనేక స్థవరవము
 ఖిత వారిహ్మఖుండగుటయు. ౧౨౦
- క. హరుడన్నడనియెనతనికి! వరమడుగు మొసంగెడగ్ భవన్ముదమెసగ్గ!
 శరణాగతభరణామిత! కరుణానిధిగానియేను గజముఖ జగతిగ్. ౧౨౧
- వ. అనిగంగాధరుండు కలికినవినిభంజితబరిహీహ్మఖుండైన గజముఖుండిట్లనియె.
 గీ. హరబ్రసన్నుడవై నాకుసడిగినట్టి! వరముదయజేసి తేనిమ ద్వాంఛితంబు!
 వినుముహరిగఃజంబు కవితతివోలె! కడగ బాంక వలయునన్ గాంచి నురలు
 వ. మరియు నానావిధంబులకు దివ్యాయుధంబులును తాడవభే దనకృంతవ వి
 ష్ణేపణాద్య నేకాయుధంబులు వలన తనక వధ్యత్వంబును దేవమాన వర
 తో దానవమృగ విహంగ భుజంగాదులకు మరియు నేరకేనియు నసాధ్య
 త్వంబును సంగ్రామనిర్భయత్వంబును సకలజగంబులు నాయాజ్ఞ మార
 కుండటయు నెన్నటికి మృత్యుభయంబులేకుండటయు నదియుంగల్గిన పు
 న్జన్మరాహిత్యంబును దయజేయు వలయునని ప్రార్థించిన సర్వంబువిని స
 ర్వేశ్వరుండిట్లన కటాక్షించి యంతర్హితుడయ్యెనంత. ౧౨౨
- చ. గజముడట్లుమేరు సగకార్ముచేత వరంబులొంది!

దిగ్విజయ మెసంగ భూతర విక్రమధుర్యులనేక సంఖ్యకా ।

రజనిచగుల్ తనుంగొలిచి రాజనివాసపు రాజధానికిన్ ।

నిజభుజశౌర్యమింపెనగ నిర్భక్తపుంజము దాకెయద్దతిన్ . ౧౨౧

వ. ఇట్లు దాకి వివిధాయుధంబుల విబుధానీకంబుల గర్వంబణించి పరాయుతులం జేసి తదీశు పదవులంగొని రక్షోబలంబుల కొసంగి యట కదలి భూలోకంబున కేతెంచినందు దశయోజనామామరమ్యంబును విశాలరాజ వీధి విరాజమానంబును వివిధమణిమయ సదనాలంకృతంబు నతిమనోహరంబునగు మాతంగపురంబున సోదరులకు శత్రుద్యోగంబులైన దివ్య మందిరంబులొసంగి తన్మధ్యస్థితంబైన యత్యుహంబైన రాజభవనంబు ప్రవేశించి తేజనంతరంబు. ౧౨౨

సీ. అనురేంద్రనందన యతిసుందరాంగి యావెలది పిచిత్రాఖ్యవేయనాని మున్నుగజెండ్లియై మదమొప్పరొడ నసర్వసురాసురపాద్యసిద్ధ ।

గంధర్వకిన్నెరగరుడ విద్యాధరకన్యక వరియించి గరిమదనర ।

సుకరాజుఖ్యులు పరిచర్యలొనరింప బనిచి కల్పదుగ్ధమున వసెనులు . ।

గీ. కానుధేనుచింతామణుల్ కైవళముగన! లరజేయుచు భాగ్యుండసురభటులు గొలువనత్యంతవిక్రమ కనలతోడ । నఖిలజగములు బాలించె నసురవిభుడు.

వ. ఆసమయంబున వాసనాది సర్వపుష్కలగుడెంచి యతనికి దండగామంబు లాచరించి బద్ధపాశులగుచు సవిధంబుననిలిచిన. ౧౨౩

శా. ఆడేవప్రకరంబుసూచి దయజాధ్యక్షుండు బల్కెన్ సభక ।

నాదాస్త్వంబొనరించి మీరలిపుడు దండప్రణామంబును ।

త్వాదాబ్జంబులకుంద్రావరమనువొందన్ జేసిగావింపుడి ।

నాదండకారకుండనంబులు భవన్నస్తంబులున్నాటికిన్ . ౧౨౪

వ. మరియు శ్రీపణంబులందు కరంబులు వ్యస్తంబుగానిశివేని మాటిమాటికి గమనోన్మమనంబులు జేయుండని యాజ్ఞపించి యగ్గజముఖుండు సుషర్వులం బనిచె వంత. ౧౨౫

గీ. దానమొద్రాని మునుపతిపవ్వకలు । వియధులత్యగతభక్తి నేనించితరని ।

సంత నెకనాడువిధి యుకుండాదులెల్ల! భేదభరమునకెలాస గిరికిబోయి.

వ అందు నందియనుమతి నిడుసేఖునన్నిధి జేరి భవరోగవైద్యుడైనభవు

నింగని పాదంబుల కొరగి వివిధస్తవంబులొనర్చినం బ్రసన్నుండై పన్న
గాభరణుండు వెన్నునితోడ భవదాగమనంబున కేమికారణం బనవును.

క. నానాభాధలుపరపుచు | గానింగావిం చెదేవ గావ్రముకరుణా |

సూనునినుత్పాదింపుచు | నూనోపాయ్ మరున్ననోరధదానుక. ౧౩౧

వ. అనిన ముకుందుని వాక్యంబులువిని యిందు శేఖరుం డంగీకరించి వారలం
బనిచె ననంతరంబు. ౧౩౨

క. దేవతులెల్ల సంతో | హావహచిత్తజులగుచు ననుపముగా నా |

త్వావసంబులు సేరి | భావంబునదలచుకొనుచు భావభవారిక. ౧౩౩

వ. అంత నిందు శేఖరుడు కందలి తానందుండగుచు నిజసుందరితోడ వినోదం
బుగా మనోహరతరకు సుమవిసర వాసనా విభాసమాన నానాతరుని కర
వృద్ధ్యంబై న కేళికోధ్యానంబు సేరి. ౧౩౪

శా. ఆ కేళీవనవింతలెల్లగనుచు హర్షంబుతో శంకరుం |

డేకాంతంబున చిత్రమంటకమునం దెంతేనిరత్యప్రభా |

స్తోకస్ఫూర్జిత భద్రపీఠముపయి సాంపాదనానినుడై |

యాకాంతామణియైన శైలసుతతో నంచద్వలాసంబుగక. ౧౩౫

గీ. చిత్రమణికుడ్యవిరచిత చిత్రములకు | పరుసనీక్షించి కొనుచు చెరువు గాగ |
నచట వ్రాసిన ప్రణవంబు హర్షమలర | గనియె గనిన మాత్రీ జనించె
గజయుగంబు. ౧౩౬

వ. ఇట్లు ప్రణవ సముత్పన్నంజైన గజమిధునంబు న్యోన్యంబు గుతూహలంబు
నం గ్రీడింపుచున్న సమయంబున. ౧౩౭

మ. కనియాభద్రగజద్వయి గిరిజవేడ్క నిస్సమూన్వితయై |

తనప్రాణేశ్వరుతో నేమియిది చోడ్యంబీక దెల్పంగదే |

యనిమోదంబున శంభుడిట్లనియె కళ్యాణీత్రీ లోకోప కా |

రిణియెనట్టి భవత్కృపామహిమ యారీతిక బ్రకాశిల్లెడుక. ౧౩౮

వ. అని పలికి ప్రణవ సముత్పన్నంబగు నగ్రజమిధునంబుం దిలకించి పురాణ
దంపతులగు భవానిభవులు పరస్పరంబు సంతోషించి రెంతయు. ౧౩౯

—* గజాననజననము. *

మ. అనువారంబు ప్రసూనసాయకకళా వ్యాసక్తికీడించున |

ప్రణనోత్పన్నగజేంద్రియగ్మమునకుంబ్రహ్మతిగానతర్థి ।

జననంబయ్యె గజాననుండు పటుభాస్వచ్ఛండ మార్తాండకో ।

టినిభుండైగణనాయక ప్రశీభవాటిల్ల జగస్సండలిన్

౧౪

వ. ఇట్లు సకలభువన విధాయకుండగు వినాయకుండుద్భవించి జననీజనకులైన

భవానీభవులకు హస్తోత్కర్షంబున దండప్రణామంబులాచరించి వినయం

బుననిలిచిన నక్కుమారుంగౌరీ మహేశ్వరు లాలింగనంబు గావించి మూ

ర్ధ్వంబు మూర్ఖుని నిజాంకంబుల విడికొనిరను రాగంబున.

౧౪౧

చ. కరుణదలిర్ప నంత శశిఖండ విభూషణుండగజాన్యుతో ।

నరుదగ్రపేమబల్కె మదనన్యతనూభవునిం నిన్నుభక్తి నే ।

పుతుషులుపూజ సేయుదురు భూరిమనోరథముల్ ఘటించు న ।

త్వరముగ విఘ్నముల్ దొరగు వారికిదోషములంట వెన్నడున్.

౧౪౨

గీ. ఆఖిలగణములకధిపతి వగుదువీవు । నిఖిలకార్యంబులకుమున్ను నిన్ను సకల

జనములతిభక్తి నర్చించిజగతియందుఁబొందుదురుమనోభీష్టార్థపుంజములును.

క. గజముఖయస్మ దనుజ్జన్ । గజముఖవానవునిదునిమి కదనావనిది ।

గ్విజయంబెసగండివిజ । వజ్రమున్రక్షింపు మురుపరాక్రమ నిధివై.

౧౪౩

వ. అని పలికి మహేశ్వరుంబిలిచి గైలాసగోపురద్వారంబుననుండ నియోగిం

చి తాను గౌరీసమేతుండై శుద్ధాంతంబు సేరెరంత.

౧౪౩

క. నంది ప్రముఖగణంబులు । నందకధర శంకజాసన ప్రభృతీమరు ।

ద్భృందములగ్గణపతికి । న్వనందన మొనరించి సంస్తవంబులు సెలగన్.

వ. అతని యనుమతి నిజకృత్యంబులు పూర్వంబట్ల సలుపుచుండి రంత నెక్క

నాడు మహాదేవుండు భవానింజూచి కుతూహలంబున నిట్లనియె.

౧౪౪

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు జూజమాడుట. *

శా. కళ్యాణీకమలాయతాక్షి గిరిజాగావింపు నాతోడ కా ।

శల్యంబేర్పడ ద్యూతకేళివిచుమో చంద్రాస్య నీవోడినన్ ।

కళ్యాణోజ్వల రత్న భూషణములుం గైకొండనీచేత సా ।

కల్యంబొప్పచుదీయ భూషణములన్ గైకొమ్ము నేనోడినన్.

౧౪౫

వ. అని యివ్వధంబున వినోదంబుగా శంకరుండు పార్వతీతోడ బలుకు సమ

యంబున గరుడధ్వజుండరుదెంచి యగ్గిరిజా మహేశ్వరులకుం బ్రణతుండై

భయాన్వితుండగుచు కేలనిలిచిన.

౧౪౮

క. గిరిరాజపుత్రీయత్తరి । మురవైరిని సాక్షినిడియె ముందరనల సుం ।

దరముఖ పరిజనులందరు । సతగున దెచ్చిరలదూత సాధనములొగిన్. ౧౪౯

క. కరికరములంత మోలం । హరుననుమతి పిలిసి శౌరియక్షకీడన్ ।

బరికింపుచుండె నచ్చట! సురచిరతర లీలనపుడు సాంపుదలిర్పన్. ౧౫౦

వ. అప్పుడప్పురమేశ్వరుం డక్షకీడా విచక్షణయగు నస్పార్శ్యతీ చంచ లేక్షణ
కు నోడెనట్లు ద్యూతపరాభూతినొందియు నిందుకళాధరుండేను జయించితి;

భవద్భాషణంబు లొనంగుమని నిజతరుణితో బల్కిన. ౧౫౧

మ. వినియాశంభుని రాణినవ్వుగులుకన్విశ్వేశ యేమంటి వా ।

త్మనొకిం తేనియుఁజ్జలేకిపుడు తధ్యంబోటమింజెందియున్ ।

జనునేయిట్లువచింప సాక్షియగుచుం జక్రాయుధుండుండన్ ।

మనసిట్లేలజలింప భూషణము లిమ్మానాకు బ్రాణేశ్వరా. ౧౫౨

వ. అని యివిధంబున ప్రాణేశ్వరి పలుకునడ శివుండు నారాయణుం జూచి

భూసంజ్ఞచేసిన నతండు కూటసాక్షియై వదనంబువంచి చంద్రశేఖరునిదె

జయంబనవుండమ్మహాదేవి కోపాకులమానసయై యిట్లనియె. ౧౫౩

—* గిరిజాహరికీశాపంబొసంగుట. *

క. తగునేమధ్యస్తుడవై । ఖగవాహయ సత్యమాడ గానీకిపు డి ।

ప్రగిదినదిగాననందా । జగరాకృతివగుముషొమ్ము జలరుహనయనా. ౧౫౪

క. అనిగౌరిశాపమొసగిన । మనముననతి భీతిజెంది మాధవుడవుడున్ ।

బ్రాణమిల్లెచంద్రధరునకు । వినయంబున శాపముక్తి వేడెంచనకున్. ౧౫౫

వ. ఇట్లు వేడిన నప్పురమేశ్వరుండు కరుణించి. ౧౫౬

క. ధరణిపటద్వీపంబున । పరమతపంబాచరింపువద్మాక్షగణే ।

శ్వరుడటకరుడేరగలడు । కరిముఖదై త్యుని వధించి కదనంబందున్. ౧౫౭

వ. తదీయదర్శనంబున శాపమోక్షంబుకాగలదనియు మాధవుండు రమాధవు

నిం బనిచె తదనంతరంబ. ౧౫౮

క. గిరిజాశాపవశంబున । హరియందాజగరమగుచు నవనీస్థలీ భా ।

సురమైన పటద్వీపము । కరమర్ధింజేరియందు కడుఘోరముగన్. ౧౫౯

వ. సప్తయోజన ప్రమాణంబగు పటభూమి హరికోటంబున నగవచ్చి నజి

హృదయకమలంబున నాశ్రితఫలదాయకుండైన గణనాయకుం దలంపుచు
రమానాయకుండే కాగ్రీనునస్కుండై యుండెనంత. ౧౬౦

శా. నాళీకాసనుతోడ వానవముఖుల్ నాకౌకనుల్ చెచ్చెరం!

కై లాసంబున కేగిభక్తి దనగద్దార గ్గణాధ్యక్షునిం ।

ద్రైలోక్యావనదక్షుభానుర నపర్యల్పీరనై వేద్యముల్ ।

మోలంబెట్టి ప్రణామనంస్త వచయంబుల్ సేయుచు వేడినక. ౧౬౧

వ. ఇట్లు వేడిన భక్తఫలదాయకుండగు వినాయకుండు బ్రసన్నుండై నావలన
నగు కార్యంబెయ్యది మీయిష్టంబాసంగెద మనంబున భయంబు మాని
వేడుండనిన వినివేల్పులిట్లని విన్నవించిరి. ౧౬౨

ఉ. ఓగణనాథ భూరి కరుణోదధి భక్త ఫల ప్రదానక ।

ల్పగమ వేదవేద్య శరణాగతవత్సల యెల్ల వేల్పులం ।

వేగమె బోవుచుయ్య వృధివింగజ వక్తుడు దానవుండు నా ।

నాగతిమమ్మునేచుక దసంబున వానిమదంబణంపవే. ౧౬౩

—* గజముఖుండు గజముఖాసురుపై దండెత్తుట. *

సీ. బహుభూతసైన్యముల్ పటుమహర్భటులతో నాభీగతి వెంట నరుగుదేర ।

ఛత్రిధ్వజావళుల్ చామరవ్రాతముల్ గగన భాగంబెల్ల గప్పుకొనగ ।

జిలధి ఘోషములతో నరివచ్చుపటహాది వాద్యనిస్వనముల వ్యాఠిమ్రోయ

పుష్పనగ్నంబును భోరునగురియుచు సురసమూహంబులు చుట్టుకొలువ ।

నచలుడనుభూతవశ్యుపై నధివసించి విఘ్న నాథుడు ననుదెంచెవిజయమహిమ

పాలుపు మీరంగ మాతంగ పురవరమున । నవ్పడావార్త యాలించి

యాగ్రహమున. ౧౬౪

వ. దాన వాగ్రేసరుండైన గజముఖాసురుండు చతురంగ చమూ భాసురుం
డై రథంబధిరోహించి ఛత్రిచామరధ్వజ వ్రజంబులు మెరయ ననేక వా
ద్యంబులు మెరయ సహస్రవాహిని సుఖ్యాపరిమిత సేవాసమన్వితుండ
గుచు పురంబు వెడలె నయ్యెడ. ౧౬౫

చ. ఇహపురసైన్యమిన్గడిసి యేవుదలిగ్న మహామ్భతంబుగా ।

దురమొనరించె నయ్యడను దుర్మదదైత్యచమూసమూహ మీ ।

శ్వరిసుతుసేన మోలనిలువం బలమింతయులేక పారుచో.

కరిముఖధానపుండరియ గౌచినమగ్గిమ హాగ్గికోపుడై .

౧౨౬

తా. నారింగూర్చి శరాసనంబున కనన్నారాచ జాలంబులున్ |

దీరప్రోధినహాససంఖ్యలు సముద్వేలంబుగా నేసినన్ |

గారెంభూతిగణంబు దిక్తులకుం బాపాత్ముడనై తృడున్ |

భూఃకోదమెసంగ వెండియు రథంబుందోలె యత్యుద్యతిన్ .

౧౨౭

— * గజముఖాసురుండు గజముఖుడలపడుట. * —

వ సకలదివిజయ నాయకుండగు వినాయకుందార్కొని యత్యుత్తో నిట్లనియె.

క పురవైనాకొసంగిన | వరములునీ వెరుగ వరుగువచ్చినశ్రోతన్ |

బరువడిబ్రతుకడలంచిన | దరమేనాతో నెమర్పధర నెవ్వరికిన్ .

౧౨౮

మ. విను బాలుండవనీవు మిక్కిలిరశోన్వి నిల్వగానేర్తు వే |

మునుబ్రత్యర్థలు గొందరాహవతలంబున్ జొచ్చినాతీవ్రశ |

స్త్రని కాయంబున భగ్నులై చనెరె దోర్దర్పణంబులున్నాని నా |

కునుమావల్లభుడిచ్చి నట్టి వరముల్ గొంచంబు లేయెంచగన్ .

౧౨౯

క. నీవువృధారోషంబున | దేవసహాయార్థమరుగుదెంచితి విట్లీ |

భావము ప్రణోత్సాహం | బావిర్భవమైననిలువు మానాయదుటన్ .

క. దరమున నినుచార్కొని మరి సురసంఘము మదమడంతు శూరతననుడున్

సురవైరివచనములునిని కరిముఖుడు గణేశ్వరుండు గనుగొని నానిన్ .

౧౩౦

ఉ. ఓరి నిశాచరేంద్ర కరుణోదధి శంకరు నాజ్ఞచేత నీ |

భీరమడంచి యుద్ధమున వేల్పుల బోవగ నచ్చినాడగు |

భీరతవాసవాది సురబృంద పదంబులు తొంటి చొప్పునన్ |

వారికొసంగుమటా సగవాదును మాడెద నిన్నునీయెడన్ .

౧౩౧

వ గావున నీవు ప్రతాపంబుమాని మిన్నకుండునునైన వినాయకు వచనంబు

లువిని దనుజనాయకుండు కోపాటోపంబు దీపింప నిశిత శివీ ముఖంబుల

గజముఖు పయింబరసిన.

౧౩౨

మహాస్థగ్ర, పటువోస్సారంబుమీరన్ భవతనయుడుకుప్రౌఢి తచ్చండకాండ |

చ్చటలెల్లంగాల దండోజ్వలము సలహాతెన్ సంగరమోణిధూళి |

పటలంబున్ జేసివేగన్ దిలలభుజభజప్రస్థు రత్నార్మఖంబున్ |

ప్రకటితంబున్ జేసెనత్యక్తకతురతకున్ స్తోత్రములు సేయనిగిన్ .

- గీ. దానవుండంత వేరొండు ధనువుబూని సజ్యమొనరించునంతలోశంభుమాను |
 డసదృశంజై నయా భీలమున నిహళిదునియలు జేసిభుజబలొద్దురతమెయి |
- గీ. మగుడదండంబుగై కొని మనుజుభోజి యట్టహాసంబొనర్చుచు యగుగుడేర |
 వారణాస్యంబు మరియుదుర్వారకటిమనదివిదారింపివై చెమర్చుదమెసంగ.
- వ. వెండియు నవ్వేదండముఖుండు దండవిక్రమ విజితమార్తాండ మండలుండ
 గు ప్రచండతరంబగు ముసలంబువిసరి యయ్యసుర యురంబు మోదిన న
 తుండు మూర్ఛాకాంతి డై పడియెనట్టి యెడ బెట్టిదంబగు మగంటి మిన
 బ్బలు మగండు సకలదనుజునైన న్నాబులకు శశకతోరంబైన కుఠారంబున వి
 దళించె నాసమయంబున.

౧౨౨

- మ. గజవక్త్రాసురుడంతలేచి బహులోగ్రంబైన కోపంబునన్ |
 త్రిగజద్వల్లభునాగణేశ్వరు పయిం దివ్యాస్త్ర జాలంబులన్ |
 భుజశౌర్యంబెసంగంగవై వనదియుం భూరిప్రణామంబులన్ |
 గజవక్త్రం వెసజేరి భిక్తి వినుతుల్గావించె నత్యంతమున్ |
- వ. దైత్యవల్లభుడది గనుంగొని గినుక వొడమిన మనంబున ప్రళయకాల
 ఘనాఘనంబునోలె ననేకశరవర్షంబులు గణేంద్రునిపయిం గురిసె నంత.

౧౨౩

—* గణేశ్వరుండు దానవుమరంబుబంబుట. *—

- చ. అసురునకస్త్రశస్త్రముల నాహవమందు వధంబులేమి మా |
 నసమునదానరింగి గణనాథుడు భూరిపరాక్రమంబు పెం |
 పెసగని జాగ్రదంత మురహిన్ బరపక బరతెంచి యపుక |
 క్కసునురముంబగల్చి యదిగ్రమ్మరెస్వాదు జలాబ్ధిధౌతమై.
- వ. ఇట్లేతెంచి పరాక్రమ సనాధుండైన గణనాథునికరంబుననిలిచె నష్టాను.
- క. దనుజండురధిరపూరితగి తనువుదొలగి పోయినదృఢతంబురంగై |
 కొనియెమహాభ్యున్నతమున | ననుపమమైనట్టిమూషకా కారంబున్.
- సీ. కఠినతరా భీల ఘనవాల శశ్వదాస్ఫుల నదంశిత భూభాగమగుచు |
 చటులానలజ్వాల జాలప్రతీకాశ దాగుణరక్త నేత్రంబునగుచు |
 నిశితపదాఘాత నిబిడచూర్ణీకృత పర్వతభూరుహ ప్రకరమగుచు |
 కమలజాండకటాహకబళనైక సమగ్రిజాగత్ప్రతాప మహోగ్రిమగుచు
 ఘుర్గురోదగ్గిఘోషభయదత్తన పక్రంపిత గజత్రయమునగుచు |

మూషకోత్తమమరుదెంచిభీషణముగనిలిచెపటుగతిహేరంబునికటముసను.

—* మూషకాకౌరుడైన దానవుని గజాననుండు నిజవాహగాజేసుకొనుట. *—

వ. ఇట్లునిలిచిన దానింగని గణాధ్యక్షుండు విలాసంబెసంగ నధిరోహించి తన కువాహాంబుగా జేసి కొనిన దివ్యజ్ఞానంబు నొందెనప్పుడు. ౧౮౭

క. పరమకుతూహలభరమున | సరిసిజభవమాధవాది సర్వసుపస్వల్ |

విరులుంగుఁగిసి నటించిరి | గణిమకాబాడిరి సమస్త గంధర్వసమిత్. ౧౮౮

క. సారదయాబ్ధిగణేంద్రుని | భూరికృపంజూచినంత పోరినరిత్తు |

భూరితభూతవ్రాతం | బాహుధిక్ లబ్ధసంజ్ఞ మగుచుక లేచెక. ౧౮౯

వ. ఇట్లు లేచి అఖిలభూతంబులు జగద్రక్షకుండగు గణాధ్యక్షుంజేరి కుతూహలవిరచిత కోలాహాలులై రెంతయు. ౧౯౦

గీ. భూతవరులకుఁజర్జరపుంగవునకుఁనాత్మభయమందియనురేంద్రుడపుడు వేగ | వక్షిరూపంబుగై కొని భర్తశిఖరి | నొకగృహంతరమునడాగె వికలనుతని.

వ. భార్గవుండట్లన భయగ్రస్తుండై పతంగరూపంబు ధరించి నిజపదంబునెందె

క. ఘోరముగదొరుగునెత్తురు | ధారలుదానవవరేణ్యు తనువుబడినయ |

ధారుణిరక్త ననంబను | పేరపురంబొకజివెలసె పెంపుదలిర్పక. ౧౯౦

వ. అప్పురంబున వినాకుండు జగన్నాయకుండగు మహాదేవునిశాస్త్ర విధానంబుగా ప్రతిష్ఠించి భక్తింబూజించె నట్లయ్యాశ్వరుండు గణపతిచేత పూజితుండయ్యె గావున గణాధీశ్వరుండ నాబ్రసిద్ధింగాంచెనంత నచ్చోటు వాసి భూత గణంబులు దివిజులును సేవింప మూషకారోహుడై ఛత్ర చామరంధ్యజంబులతోడ సంతోష భనంబు విఘ్నేశ్వరుండు చచుదెంచి మార్గవశంబున సమీపంబైన వటద్వీపంబు సేరె నాసమయంబున.

—* గజానను దర్శనంబున హరిశాపవిముక్తి జెనుట *—

సీ. అందాజగరరూపమైయందు వసియించుహరి విఘ్ననాథు సమాగమంబు నెరిగియెదుర్కొని యీశ్వరసుతునకు పరమహర్షంబున ప్రణతిజేసి |

సంస్తవశతముల సంతృప్తుగావించి నిజరూపము వహించి నీరజాక్షు |

డతిభక్తి దనరంగ ననుపమవాక్కుధారసమొప్ప నిట్లనిబ్రస్తుండు |

నఖిలలోకేశదేవగణాధినాథ | నీకునభివందనంబిదే నేను గౌర |

శాపముదొలంగెనాకునుసకలవాంఛితములుఫలియించెభవదీ మదర్శనమున

వ. అనికలికి భవ్యంబులైన పూజాద్రవ్యంబు లనేక విధభక్త్యహోజ్యంబు లొన
గూర్చి సకల లోకేశ్వరుండైన గణేశ్వరునకు భక్తి యుక్తుండై నుతించి
యగ్గణాధిపునిం బ్రసన్నుని జేసికొని మాధవుం డిట్లనియె. ౧౯౩

క. ధరణిధనుర్నాసంబున । సురచిరమగు శుక్ల వస్త్రిసువ్రతనిష్ఠక ।
నరులెవ్వరేనినన్నున్ గరమర్ధిన్ భక్తి పూజగావింతురొగిన్. ౧౯౪

వ. వారలకందరకు నఖిలాభీష్టప్రమండవుం గావలయు మత్స్య రక్షణంజ్ఞాప
ర్థకౌంబనవుండు హరివచనంబుల కీయకొని గణేశ్వరుండంత సకలగణ
సహితుండై సత్వరంబున కైలాస నగరంబున కరిగి జననీజనకులైన పార్వ
తీ కరమేశ్వరుల చరణారవిందంబుల కెరిగి వారియనుజ్ఞ నిజద్వార వేదిక
నాశ్రయించి యుండె తదనంతరంబ. ౧౯౫

క. హరిముఖులగు నవ్వేల్పులు । కరిసుఖులకు బ్రణతిజేసి కలితస్తుతులన్ ।
నరమడిగియు వేరొక్కటి । కరములుముకుళించి భక్తి కౌశలమరలన్. ౧౯౬

గీ. పాపియగునట్టిదానప్ర పజ్జమేము! సేయకుంటినాదిక మదిసెలు వెసంగ ।
నీమసన్నిధుజేతుము నేమమొదలు । మృనిభద్రక్షణంబును మరువకుండ.

వ. అనియివ్విధంబున మతీయు నెవ్వరేని నీసన్నిధినిక భక్తి యుక్తంబుగ నీ
కృత్యబాసర్చిన వారల కఖిలాభీష్టంబులగు గాక యని పలికి తత్ప్రసా
దంబున లభ్యమగు సువర్ణబంధరు విఘ్నేశ్వరున కెదుటకుట్టిన పూర్వకం
బుగ నమస్కరించి తదనుజ్ఞ నిజవదంబులకుం జనిరి. ౧౯౭

గీ. ఆనుపూర్వక నెతదాఖ్యాన మిపుడు । నీమదేలిపితి నోదక్ష నిరుపమముగ ।
నీలకంఠమహేశ్వరు నిందజేయుటెల్ల । భూషణమగు నువ్వె యీశ్వరునకు.

వ. అని పలికి మరియు దధించి యిట్లనియె. ౧౯౮

క. శివుడరయతానునుండనియ । వివేకంబున వచింపనర్హ మెదయ ।
వివరించెదతిచ్చరితం । బవదానముగాగ వినుము హర్షం బెసగన్. ౨౦౦

వ. గుణాతీతుండు సకలగుణాన్వితుండు ననంతమహిమా దారుండు పరంజ్యో
తియు పరాత్పరుండును మహేశ్వరుండునగు పరశివుండు సత్వర జస్తమం
బులను త్రగుణంబులం గల్పించి యజుని రజోగుణాన్వితుం జేసి భువనం
బులు సృజింపనియమించె నారాయణుని స్వగుణ స్వమన్వితుంగావించి జ
గత్పాలనంబున కాజ్ఞయొసంగె సంహారం బొనర్ప నితర దేవతల కవశ్యంబ

గుటయు నంతస్సత్త్వండయ్య శంభుండు తమోగుణభేదయుతుండై ప్రితి
 కల్పంబున సకలసంహారంబుచు జేయు నతండట్లగాక తామచుండేని సన
 కాదిమునులకు హరిబ్రహ్మ డేవతలకు సకలవిద్యోప జేష్ఠధౌ నెట్లు గా
 నేచ్చి స్వచ్ఛస్ఫటికాకృతి నేరీతిజూపట్టి సత్యజ్ఞానానందంబైన బ్రహ్మంబు
 ని శ్రితులెప్పగిదింబలుకుం గావున మహేశ్వరునకు తామసత్వంబు గలు
 గనేరడతండత్యంత పరిశుద్ధుండగుటగదా నిరంజనుండు నిగుణుండు నిరు
 పల్లవుండు ననంత మహిమాధారుండు నపరిచ్ఛిన్న వైభవుండు నప్రాకృ
 తసరీసుండును లక్ష్మ్యలక్షణ వర్జితుండు సగునని నిగమంబు లమ్మహా దేవుం
 బ్రతిపాదించునెంతయో.

౨౦౧

క. హరికంజాననముఖి సి | ర్జులుగుణత్రయముతోడ చరియితురొగి |

హరినిద్రాలస్యాన్విత | డంయగకృష్ణుండుగాన నగుతామసుకు | ౨౦౨

క. గరిమనహంకారాది | స్ఫురణా మీనుటకు రాజుండగుచుండు |

హరపదకమల ధ్యానము | బరగుట సాత్త్వికుడుగురు ఫణిశయకుండు |

వ. ఇన్విధంబున చతురాననుండు సగుణత్రయ యుతుండగు దుఃఖాజ్ఞానాది
 యుక్తుండగుట తామచుండును సువర్ణ సప్తశాకారుండై యహాకృతి యు
 తుండగుట రాజసుండును శివజ్ఞాన యుక్తుండగుట సాత్త్వికుండునగు నితై
 అంగున సకల జగంబులు గుణత్రయ నమన్వితంబు లగుచుండు ౨౦౩

గీ. శివుడునిర్గుణుడనంద చిన్మయుండు | శాంతుడఖిలచరాచర జగదధీశు |
 డంతరాత్మయునగుచుండునట్టిహుడు | తామచుండగుకృత్యభేదంబువలన |

వ. ఇన్విధంబున దారుకావన నిలయులైన యచ్చాచత్వారింశత్సహస్ర సంఖ్య
 లగు మహామునులకు దక్కినవారిని రక్షించు మహాదేవుని చరితంబు లన్ని
 యు నీకుంగధితంబులయ్యెనది గావున నీవుయజ్ఞేశ్వరుండైన శివుని యాగం
 బునం బూజిపుము భగవంతుండతండై నిన్నురక్షించునది సత్త్వయంబని
 ముని వరుండైన దధిచిబలికిన.

౨౦౩

గీ. మరలదక్షుండబల్కెనోమానివర్య | యీశ్వరుండెట్టివాడయ్యె నేమియతని |
 కధ్వరంబున నేర హవ్యంబొసంగ | సారెబహుమాట లేటికిచాలుపోమ్ము ౨౦౪

—* దధిచిదక్షునికుపించుట *—

వ. అనినట్లు దక్షుండు పేక్షామళింబలికినందధిచి కోపాబుజనియించియు సద
 చికోని మరియు నిట్లనియె.

౨౦౪

గీ. యేద్యకాథము లేనియు నీశుభద్గుః సభ్యరంబున నచ్చింప కట్టినపముః ।
 ఫలమొసగుదొకింతవారలకు మఱియుఁ జేయువికారితఫలము నుసిద్ధమిడియు ।
 వ యిదిగావున భవదీయ సమనంబునకు విభేదంబుగాగలమహావిర్భక్షణార్థం బ
 రుద్రుడొచ్చిన యీ సకలదేవతలతోడంగూడ భవచ్ఛిరంబు విదళితంబుగా గల
 దీయర్థంబునందు సందియంబు లేదనికలికి యజ్ఞు టంబు బ్రవేశించియు
 న్న భూనుకుల గనుంగొని.

౨౦౯

శా. ఓవిశ్రాంతములార మీరిలి కనీయర్విక శివధ్యాన సం ।
 సేవాఃర్జితమై న శాస్త్రవసులై సిద్ధంబుగా భాసుర ।
 శ్రీవైమ ఖ్యముగాంచి శోక మొదలక చిత్తంబులంధర్మకవోషక బోక ।
 ఘోరమానరకమందుక గూలుడత్యంతముక.

౨౧౦

వ. అని యిట్లుకోపంబున శాపంబొసంగి ఋషివర్మండయిన నద్వధీచినిజశిష్య
 గణసమేతుడై హృదయకమలంబున నీశ్వరుండలంచికొని నిజాశ్రమమం
 బునకరిగెనని సూతుండు శౌనకాదులకుం జెప్పె.

౨౧౧

మ. స్తవసీయ్యదీ తనూభవాసు విలసద్వామాంగ వామాంగ భూ ।
 త్వవజితోన్మయమయోగిమానస సరశ్చక్రాంగ చక్రాంగ సంస్త వి ।
 హంగధ్వజవ జ్జ్వరందలహరీ సారంగసారంగ భృ ।
 న్ననరేఖోద్వల జూటఃస్ఫురిత నానాగాంగనాగాంగబా.

౨౧౨

క. మలువాగలు సృవరక్షణ । విలసల్లీలాకటాక్ష విశ్వాధ్యక్షా ।
 యళికాక్షఘనాయానకుం । తలవాహిక్యత మహాక్షదానవ శిక్షా.

మాలిని ఉన్నతభేమహాగ్రినిశాటమ దోష్కరిపాటన యోగరతా ।

కిన్నరయావతకింపురమాతతగీత జగద్ద్విత కీర్తియుతా ।

పన్నగహరవి పన్నగవార విభంగశ తారవిభాసిక రా ।

సన్నతతాండవ చారుమహోత్సవ శైలనుతాధవ శర్వశివా.

గీద్య॥ ఇది శ్రీమత్సకల సుకవి జనానుగ్రహపాత్ర కాశ్యపన గోత్ర

కోడూరియెల్లనార్య పాత్రశంకరా మాతృలక్ష్మ్యంబికా తనయ

విషయాః ధేయబాల సరస్వతీ నామాంక వేదకటాచల కవి

ప్రణీతంబైన శ్రీస్కాందంబబరు మహాపురాణంబున

శంకర సహితను శివరహస్య ఖండంబున ఓక్ష

శాండంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

సంపూర్ణము.

శ్రీ సాగ్రందమహాపురాణము.

దక్షకాండము - చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీకరనిరుపమశైలకు ।

రీకులకలశాబ్ధి శర్వరకర విక్రి ।

ద్భీకరముఖవాగలుగధరి ।

త్రీకాంత దయాంతరంగ శ్రీశివలింగా.

౧

వ. అవధరింపుము మరియు శౌన కాదులకు సూతుండిట్లనియె.

౨

గీ. తాపసాగ్రణియట పోవదక్షునకును బలమువీర్యంబుధృతియు సంపదయుకీర్తి
చనియెత్తోడ నసంతతత్సంగశమున నుండిమాంగల్యతంతువచుర్విబడియె.

వ. వెండియు దక్షునిచేత నిజదండంబు రెండు వ్రయ్యలయ్యె మరియు నతని
శిరంబున నచటి యూపస్తంభంబుల పయింగాక కంకాదులాడె యివ్వి
ధంబున ననేక దుర్నిమిత్తంబులు సూపట్టిన యద్దురాత్ముండైన దక్షుడు
సరకుగొనక విగత భయుండె.

౪

సీ. విష్ణువ్రనర్చించి వెంటనపరమేష్టి సురవరతావస స్తోమములరు ।

నుపచారములదెచ్చి యొప్పుగదుహితల తద్భరప్రజనముల దగిరికీతి ।

నంబరాబరణశాలంబుల సన్మానమునొనర్చి భూసురముఖ్యులకును ।

కామధేనుద్భవ ఘనభక్తభోక్త్యామలును తృప్తిగావించి యనుకమముగ ।

కల్పవృక్షచింతామణికల్పితంబులైన మణిహేమములనుభూషణాంబరముల ।

నెలమినభాగ్యత శ్రేణికల్లరమను నాంధితంబులు నెనగూ ర్చనమసతోడ

వ. కల్లు దక్షుండతి విరణ దక్షుండై బహుధనంబులు నవసీసురల కొసంగిన
నప్పదార్థంబులు గొని మోచుకొనిపోవ నలవిగక కొందరచ్చటన రాసు
లిడువారును కొందరద్ధనంబులు గైకొనిచని వేరొండు కడనిడివారును మ

గుడి యాశావశంబున జనుదెంచి వేషవారలు నైరయ్యెక విశాలంబైన
యాగశాలను రథగజతురంగ సందోహంబుల రవంబులు సముద్రఘోషం
బుపోలి సందడిలై వై మానిక విమానంబులు గ్రీక్కునె రంభాద్యప్సర
సలాడిరి విన్యాసరులు బాడిరి వేలుపులు వధూసహితులై మోదంబులందే
లిరి మరియు విరించి తనయుండు ఋశ్వజులకు యధేస్థితంబుగా దక్షణ
లొసంగి యజ్ఞవేదికం త్రేతాగ్నులను బ్రజ్జరిల్లజేసి మంత్రంబులు తత్త
దేవతల నుద్దేసించి హవిర్భాగంబు లొసంగెనంత.

౭

చ. అదియదిలోనెరింగి కలహాశనుడొనుర మానిభూరి నం ।

పదల జెలంగు నారజత వర్వతరాజము జేరిశంకరున్ ।

నదయుని శంభుగాంచివతి నల్పినుహావివయంబెసంగ గా ।

మృదుమధురోక్తి సంస్తుతులు మీరకరంబులు మోడ్చి యిట్లనెన్.

౮

క. సననాఘ్యుడవగు నీకుం । శివహవ్యం బీకవప్త చిత్తు పదక్షుం ।

డవివేకంబున హరిముఖ । దివిజలబూజించెయజ్ఞ దీక్షాపరుడై.

౯

వ. యజ్ఞావిభుండవై న నీయందు నతిండిట్లు విముఖుండు గావచ్చు నేయని త
ద్వచనంబులు వినిదాక్షాయని మనంబున నచ్చెగువంది జనకుండు నేయు
యాగంజ వలోకింపందలంచి నిజాల్లభునకుం బ్రణమిల్లి యిట్లనియె.

౧౦

క. జనకుడగుదక్షు సమరము । గనుగొని జనుదెంతుమగుడ కారుణ్యనిధి ।

యనుమతి నాకొనగందగు । ప్రిణతప్రజకలు వనాశ భర్తమహేశా ।

౧౧

క. అనియిట్లుగొరిబల్కిన । వినిమందస్మిత మెసంగ విభుడని యెభవ ।

జనకుడు బిలువక నెవ్విధి జనియెదుమోహముననీవు జలజదక్షాక్షి.

౧౨

క. దక్షుడాతదుమనలన । పేక్షాబుది బిలువనే యిత్తునివిజులన్ ।

దక్షతనుబిలిచియధ్వర । దీక్షుగొనె యచటి కరుగజేపితగునె.

౧౩

వ. అని పలుకు ప్రియుని వచనంబులువిని దాక్షాయణి సితృసేహంబుమా
నజాలక మరలనిట్లనియె.

౧౪

క. కించజ్ఞుడు దక్షుడు గా । వించినయపరాధ మదియు విశ్వేశ్వర నీ ।

వెంచకననుబంపుము । వీక్షించితదీయాధ్వరంబు శీఘ్రమవత్తున్.

౧౫

వ. అనిపలికి మేరుకోదండునకు దండప్రణామంబూనర్చిన సతంజుట కాకయని
యనుమతియొసంగి భవాంబులచె నంత.

౧౬

— * కవాజ్ఞచేష్టాశ్చి ధృష్టాధ్వరంబుఃకు జనుట * —

మ. శివునాజ్ఞంగొని భక్తితోగణవరుల్ చేంతన్ని చిత్రంబుగా ।

కవికోటి ప్రణామానమున్ సువిలసద్రీతనప్రభాదీప్తమున్ ।

వివిధాలంకరణైకభవ్యసరమున్ వేగన్వి మానోత్తమం ।

బువలాసంబు దలిర్పదెచ్చి యిడిరా మోదంబునిండారగన్. ౧౬

వ. అప్పుడన్నిమానంబధిరోహించి గౌరిని వివిధవాద్య ఘోషంబులుమొరయ

నృపభధ్యజంబు మొరయ భూతవరులు వివిధాయుధ సమన్వితులై ద్వాదశ

కోటుల మహాకోలాహలంబడర నడతేర సోమనందాఖ్యుడై నగణవరుండడు

గవగువకుం బ్రణమిల్లుచు నత్యంతసంభ్రమంబున నేతేర వెడలెనెంతయు.

ఉ. సన్నపుగొనులున్వణక చన్దవహారములుం నటింపగా ।

మన్ననగుల్కు వెంబడిచు మాలిని మాసినియున్వయస్యలున్ ।

జెన్నలరంగవచ్చి విచిత్రములై న శితాతపత్రముల్ ।

మిన్న కేలబూని ఘన మేచక వేణులు దూలియాడగన్. ౧౭

చ. కనుగవబెల్కులున్ గులుకు గబ్బిచరుంగవ లొప్పనొప్పగా ।

ననయముమంగళానుమనలం నఖులిర్వసు బాహుమూలముల్ ।

గనబడహేనుదీక్తి కరకంకణ చారుర్ముణంఝాధ్యమల్ ।

పినబడచారురంబు లొగునీచుచువచ్చిరి దేవివెంబడిన్. ౧౮

క. నందీశ్వరుప్రియసుందరి । యిందునిభాననసుకేళి యిష్టంబురన్ ।

మందరివచ్చెగుతూహల । కండశములరత్నచాదు కలుగొని కేలన్. ౨౦

క. కనులినియచునెక ప్రియసఖి । బ్రమదంబునవచ్చెచాణి పల్లవయుగళిన్ ।

గమనీయవికచ కల్పక । సుమజాలము సేసలిడుచు పొంపుగ వెంటన్ । ౨౧

క. ఇందీవరదళ నయనులు । కొండరుమరకాంతల మితకుతుకంబెసగన్ ।

మంజస్మితముంకోసతి । వెందవిరులు గొనుచుతాల వృత్తంబు లొగన్.

ఉ. భావశశాంకఫల యొకబాలవిహస మెసంగకేల తాం ।

బూలకరండమున్ గొనుచు ముందరవచ్చెను వేగవిస్ఫుర ।

న్నీలసుపాఘనా భరవణీయ మహాకబరీ నరీత సూ ।

నానివభ్రయద్భ్రువర హారవావళి సందడిల్లగన్. ౨౩

ఉ. వాలుగలన్ హసించు నిడువారుకనుంగవ సొంపెసంగగా ।

- బాలశశాంక శేఖనగు ఫాలముచెన్నెలయంగ నెయ్యపుం ।
 బాలయొకిర్తు భక్తి కరపద్మమునమ్మ కురంబు బట్టియు ।
 ద్వేలవిలాస మొప్పు చనుదెంచెరయంబున గౌరివెండిక.
- క. పాటలగంధులుకొందరు । పాటీరమృగీమదాది పరిమళపేటల్ ।
 హటకమణి భూషాంబర । పేటలుగొనివచ్చిరపుడు ప్రియముగవెంటన్.
- ఉ. కందళితప్రమోదమెసగం మదిలోన నఖిలలామముల్ ।
 కొందరుశౌరికాశయులు కొందరుకోకిల పాణిపద్మముల్ ।
 కొందరురాజకీరయుత కోమలహస్త సరోజకాచు జె ।
 ల్వాండగ వెంటవచ్చి రమితోజ్వల దూకవిలాస వైఖరిన్. ౬౭
- ఉ. ముచ్చట నిరమోల నవమోహన చారువిలాస సంకడన్ ।
 వచ్చపువింటిజోదు నెరపంటపు దాతుల వోలెవేడ్కమె ।
 యచ్చరపువ్వుబోండ్లు ననుదంచితలాస్య కరాధురీణులై ।
 హెచ్చుగభక్తివచ్చిరఖలేరస్థితముల్ ఫలియింప వెంటిడిన్. ౭౦
- వ. మరియుతక్కినది వ్యాంగనలుగొలిచి రాగ సకలవిభవంబులతోడ నన్నహా
 దేవి యాగశాలకుంజనుదెంచి విమానంబుడిగ్గి జనకుసవిధంబుజేరెనయ్యెడ.
- * దక్షుడు శివునినిందించుట *—
- సీ. ఆతిదురితాత్ముడుదక్షుడాత్మనందనజాచి యవమతిగావించి యనియొనీప్రి ।
 యవిభుండమంగళు ద్భాతవస్యడ నాచారరతుడు సత్యముగఁటు ।
 గావుననతనియూగమునకు నేబిల్వనైతి తద్భానిసివగుట నిన్న నాధృతి
 ల్వగానైతి ।
- నట్లయ్యుచునచ్చితివీ వేలవట్టిరూస । జనుమువత్సహంబై నస్మశావమునకు ।
 సత్వరముగ ననుచుమరాచారుడైన తండ్రిబలికినచెవులకువేండ్రమగుచు ।
 వినిసహింపకగౌరియిట్లనియె నపుడు. ౭౯
- గీ. ఎల్లసోదరీతతీవభిష్టమరల । బిలువనంపితి పతులతో చెలువెసంగ ।
 మరియుబిలిచిత బాంధవనుండలమును । నన్ననావిభుబిల్వకన్యాయమగునె.
- క. యావంతయెసనాపై । నీపురగరుణయునులేక నిజడియాగంబున్ ।
 గావించితి నట్లయ్యుచు నేవచ్చితి । చూచిపోవ నెయ్యముదవరన్. ౮౦
- క. నాపైకోపంబేటికి । పోపొమ్మనిబలుక నేల పుత్రినినన్నున్ ।

నీవట్లనేమిజేసితి | వాపీశ్రేయంబుదీన బరగుననీకన్.

3౨

మ. అనుతద్వాక్యములాలకించి కుజనాథ్యక్షుడు దత్తుండు నం |

జనితకోగ్రనిరీక్షుండై పలికె నోశర్వాశి నీవల్లభుం |

డనిశంభుక్ జనియించు ప్రేతవనిలో నత్యంతముక్ దామసుం |

డనగున్ తత్సతివృత్తనానవన మెట్లుక్ యోగ్యమా దారయిక్.

33

క. ఈవచ్చినవారలప్రే | మావహముగనాకు దుహిలెల్లుం |

డృనిజంబీర్లు మదీయ తనూజపు | గావుభవద్వల్లభుండు గడల్లుకుక్. 3౪

క. వీరలునాకుం గుశలము | గోరినపుత్రికలుగాన కోరికలెల్ల

వీరికొసంగితినివా | తీరునప్రియ సుతవుగావు తెలియబలికితిక్.

35

క. ఆగమములతనికిహవి | ర్భాగంబులు గలవటంచు బలికినయేనుం |

శ్రీగళునీవిభు బిలువక | యాగమునకు బూనితీవుడు దంచితమహిమక్.

మ. యింకనీవులజ్జహీనవై సవనవ్యాఘాతంబుగ పెక్కుమాటలు బలుక వలవ

దవ్వలం జనుమెవ్విధంబున నేనియు మదీయాధ్వరంబున భవద్విభుండై స

భగ్గునకు హవ్యంబాసంగనని యవమానం బొనర్చిన విని యాగిజిక్రొ

ధఘూర్నిత మానసయై యుండె నెంతయు.

3౭

ఉ. అత్తరినందునుండు జనులందరు గౌరినిగాంచి నెవ్వగల్ |

చిత్తములంభయంకడిరి చెంగటనన్వి మలానయస్య భా |

స్వత్తరవైఖరిన్ ప్రణుతినల్పి మహేశ్వరిమానుమాగ్రవాం |

బుత్తలమందు నిజగములు జ్వలతావక రోషనిహ్నిచేక్.

3౮

వ. ఓదేవీనీవు సకలజగంబులకు తెల్లవగుటజేసి దురాలాపంబైన భవశోకం

బుపసంహరింప నుచితంబగునని పలికియా సఖిలలామంబు తనకు దండప్ర

ణామంబు లొనర్చిన దాక్షాయణి కోపవీక్షణంబుమాని దుర్మార్గ దత్తుం

డై నదత్తుంగని యిట్లనియె.

3౯

క. దేవాదిదేవిభూషణ | గావింపగనీకుదగునె కలుషాత్మకన |

న్నీవేమన్న సహించెద | నావిభుపరమేశు మావణంబు సహించన్. ౪౦

వ. నిరంజనుండు నిరాధారుండు నిర్గుణుండు నిరుపప్లవుండును సర్వజ్ఞుండును

విద్యాధిర్తయు సర్వమయండును నవ్యయుండను తత్త్వాతీతుండును పరా

త్వరుండును ప్రణతార్థిహనుండునునగు హరుండుతావసుండని యజ్ఞావరబు

నం బలికితివే తాదృశమరితంబెట్లు తరించెడు సర్వసంహార కర్తయగుటం
జేసి యతండు తా మనుండునోలె నుండు నింతియేకాని యమ్మహా దేవుండు
పరిశుద్ధసత్వ మయ్యుండెతయు. ౪౧

చ. అతనికిచావ్యమిచ్చు హరుడాతడు పూజ్యును సువ్యవహారముగం ।

దితరులుపూజకుండగుదురే శివనామశుభాక్షర ద్వయం ।

హితమతినొక్కమారు జపియించినయంతనపాపసం ।

తతులులంగిగాంచు సముదంచితమోక్షర మాసమాగళిం । ౪౨

క. భవసాగర తారకుడవు । భవునిందూషించినట్టి పాపినిబొందున్ ।

భువినిఖిలా పదలఱుచున్ । శివమహిమా పాదనంబు జేయుని గమముల్.

— * పాశ్వాతిదక్షుని శపించి కైలాసంబున కేటట * —

వ. అదిగావునపాపాత్ముండవై నీర్రుశివనిందా పరాయణుడ వైతివి శీఘ్రంబున
శివాజ్ఞనిపు నాశనంబు బొందెద వీ యుద్ధంబునందు సందియంబు లేదని పలికి
యమ్మహాదేవి దివ్యవిచారానూహయై మరలికైలాసంబుజేరి మహాదేవుని
గని బ్రణమిల్లి యచ్చటివృత్తాంతం బెల్ల విన్నవించిన. ౪౩

క. తనప్రాణేశ్వరిషలుకులు । వినియుపిభుమ విననివాని విధముననుండెన్ ।

ప్రణమిల్లి మగుడిశాంకరి । యనుపమ గంభీరభాతి నధిపతికనియెన్. ౪౪

మ. కరుణాంభోధివితాంత శాంతమదరా గద్వేషకోపా ఘనం ।

హరసర్వేశ్వర సంచారింపు మతిపాపాత్మున్ శివప్రోహిని ।

ర్భరిదుర్భాషణ దక్షుడక్షునిపుడున్ బాజల్లవోకానికిన్ ।

బరమానందము నాకునిచ్చునుగు తవ్భంగంబు గావించినన్. ౪౫

వ. అని యిట్లు గౌరవార్థించిన వినియూగ్రహంబొదవ మహాగ్రాసుండగు ను
గ్రుండు మనంబున సత్యంతకాద్రీయు ద్రావినిగ్రుండుగు భద్రుండలచిన.

సీ. శుంభన్మహాతుంగ కుంభిసేధర శృంగరంగత్సహస్రాత్త మాంగుడగుచు ।

భౌగిరాటోగ విఘ్నార్థ దూర్జితమహాపాహ సనద్వి సహస్రబాహుశగుచు ।

సవికల్పధ్వాంతకీలాభిల చర్దాంత విస్ఫురత్రిసహస్రవీక్షుడగుచు

దీప్తివినుత్సరత్నప్రభా రమణీయమహానీయ పటుజహమకుటుడగుచు ।

సకలదిక్కుంజసుంజర శ్రవణవళన । చరణచరణ కంజ మంజీర ఝుంఝుణ

ఘోష భీషుడగుచు ।

వీరభద్రుడుగయిచె నత్యంతకౌముదగుచు

౪౭

వ. ఇట్లునయించి వెండియు ప్రచండ నూర్తాడకోటి ప్రకాశమాన తేజోవి
రాజమానుండును బ్రహ్మాండ కటాహకటల విస్ఫోటన చటుల హఠాకా
రజటుల విశంకతోడ్బట్ట మహాట్ట హాసుండును లీలావిహార పూరితా భంగ
శృంగ, నదవిదళి తదిశాంతరదంతావళసంతాన హృదయాంత రాఘండును
పాశాంకుశ గదాశూల ఖడ్గభేట భిండివాల చంద్రహాసమునల ప్రాసశ
రాసన నారాచ వివిధాయుధ భాసమానుండును హరివిరించి ప్రముఖ ని
ఖిల మఖభుజ్జ కరవిశాల పాలమాలికా బంధుర కంఠరుండును కరాళదం
ష్ట్రాభీలుండును వికటనాసాపుట సముద్భావనల కీలాపటలుండును మహాట్ట
హసుండును వరాహ దంష్ట్రా కమలాంగ ధారణుండును భుజగ వ్రజ పరి
ష్కృత భోగిభోగోప మాన భువార్లలుండును అనేకరత్న భూషణోజ్జ్వలుం
డును భూతిభూషిత సర్వాంగుండును రుద్రాక్షమాలికా లంకృతుండును
హరిచందనగంధ పరిలిప్త నిటల తటవక్షున్తుండును కరకలిత ఘంటాని
నాదభయదుండునునగు ప్రచండ తరచరణ తాండవంబుల ధరామండలం
బు గ్రీక్కుదల వేర్లువాటుచు నిజతను సముదయంబుల సకల దిశలు వె
లింపుచు కేలభేటంబుగొని విన్నానంబులు మెరయ ఖడ్గంబున్విప్పుచుకెల
కిలార్భటులరొప్పుచు బ్రహ్మాండకరండ తడంబులు కరంబులఃస్పృశింపుచు
నామాధ్యంబు ప్రకటింపుచు వికటభృకుటీ నటన చటుల దున్ని రీక్షుండగు
చు నికటంబు నంజూపట్టెనప్పుడు.

౪౮

— * భద్రకాళీజననము. * —

క. అతిభయ దతాదృశాకృతి | సతిభయకోలాహలంబు లడరగ గౌరీ |

నక్షికోపదృష్టినలడ | తుతనాహసకేళి భద్రకాళి జనించెన్.

౪౯

వ. అట్లయ్యిరువురా విరభించి దక్షయనే ఫాలాతులకు ప్రదక్షణ పూర్వకం

బుగా ప్రణమిల్లి యత్యవభతముగా నెదుట నిలిచిరంత.

౫౦

గీ. వీరభద్రుడభవు విశ్వేసు వీక్షించి భయసమేతుడగుచు బలి కెడయును హేళ |

దేశకార్యమెద్ది నాకిపుడా నతిండ్చొనర్తు కింకరుండనగుచు.

౫౧

మ. హరిబంధితునో లేక నీకమెయి భాషాదీశునీ యొద్దకు |

ద్ధంతా దెత్తుగా కాకలోకవితతుల్ ధూంతునొ దుక్కునో |

సుకదేవేయ గణంబులకు గులగిరుల్ చూర్ణంబు గావించునో ।

శరణి శ్రేణిగలంతునో జనకయాజ్ఞాపించు మెంతేనియున్ .

గీ౪

వ. దేవా నన్నదలంచిన కర్ణంబెయ్యది యని పలికి స్నిధి కాదుగ్రిండుగుచు
వీరభద్రుండు వినయంబున బద్ధాంజలి పుటుండై నిలిచిన యతనింగని రు
ద్రుండిట్లనియె.

గీ౫

మ. సత్యోద్యద్బల వీరభద్రమదనుజ్ఞా పాలనాదక్షుడ ।

తుతగర్వోన్నతి మీరనన్నిపుడు పేక్షంజేసి దేవాళిహో ।

వృతదీక్షంగొనివాడు వేగ జనియాగంబందు నామావ్యసు ।

ప్రతిమప్రాధిమవేడు మాతడు హవిర్భాగంబు నాకిచ్చినన్ .

గీ౬

ఉ. పాలదిగొంచురమ్ము తనపాలికి శీఘ్రమయిమృదేనియా ।

బాలికుడైన దక్షునశిపాలుగజేసి శిరంబుద్రుంపు ది ।

కృష్ణదేవముఖ్యముని పాలివశించు తదీయ్యరక్తజం ।

బాలముఢాకీనీగణము పాలొనరింపుము పత్తునేనటన్ .

గీ౭

వ. అని పలికి రుద్రుండు వీరభద్రుని బనిచిన.

గీ౮

మ. ఆపుడధేవునకుం బ్రణామములు సమగ్భక్తి గావించి యా ।

విశ్రులస్తామిడు వీరభద్రుడు సముద్వేలంబుగానార్చి యా ।

భృషదంబుక బగులకు ధర్మి వశంక పాధోనిధులే ఘూర్నిలన్ ।

కుపితుడై వెనలెన్ మహాదత్తగణ్ గోలాహలంబొప్పగన్ .

గీ౯

వ. ఇట్లు వెడలి.

౬౦

సీ. నాసాపుటంబుల నయనగోళంబుల కర్ణరంధ్రంబుల కంఠములను ।

దంతంబులచు భుజా దండంబులచు బాహుమూలంబుల పక్షమునపదముల ।

కటివాభితలముల ఘర్మోదకంబుల జటలనునుశ్వాస పటలములను ।

సకలాంగములనాత్మ సదృశతగను వీరసంఘాతముల భూతసంగములను ।

గీ. వీరభద్రుండునిద్మించె శృధివినిండ నట్లనస్మరించె శివునాజ్ఞ నాత్మసుతుల

బహుకరాళుల కాళుల భద్రకాళి । రాద్రముద్రాతి భద్రర్నిద్రకేళి. ౬౧

వ. ఇట్లు పుట్టించిన.

౬౩

సీ. శార్దూలపంచాస్యశరభాననంబులు వానరతురగోక్ష పదనములను ।

భల్లూకఃక్రమత్ పన్నాసస్యంబులు గవయాదిముఖములు గడులెసంగి ।

- రిక్తమేచకహరిద్రావర్ణములు స్వేదకర్షాగర్భముల్ గరిమదనర ।
కరములనాయధోర్మములు మెరయంగ బహుకరఘోషముల్ భాసిలింగ ।
సఖివీరులుకాళి కలతుల గతుల భూతతతులను బ్రహ్మాండ జాతక బళనై
భీకరుల జమాధవాస్తి మాల్వభసులు శాకినీడాకినుల్ తరుచుగొలుచు. ౬౪
- వ. వెండియు యుధాశమనార్ద్రంబు ప్రిచండబడబాలన బ్రహ్మాండంబుల నై
నను వెసమెసచనుక్కించు నిశ్శృంకహుంకార విశంకటచైరపులగు ధైయిర
పులను కరాళ గాత్రులగు కాళరాశ్వులను కోలాహలాబడర వెంబడినిరుపా
ర్శ్వంబుల ఛత్రచామరద్వజంబులు ధరియించి నిఖిలోపనారంబుల భా
నుకంపాది భూతగణంబు పిరాకదంత ప్రముఖులును సేనివ్రతు రాగరా
ద్రో నినుండగు నవ్వీరభద్రుండు భద్రకాళీసమేతుండై రయంబునంజని.
- మ. గనియెందక్షునియజ్ఞచాటము సమగ్రవ్రాతరశ్నోల్ల స ।
త్కనకద్వారికవాటనజ్జజరమా కాండప్రియాముఖ్యదే ।
వనికాయాఖిల తాపసవ్రజ విభావస్వత్కూటముకొ విలక్షణా ।
త్రునితాంతగమ ఘ్రోషఘ్రోషిత సమద్దివ్యది శార్ఙ్గాటముకొ. ౬౬
- వ. ఇట్లుగావించి యవ్వీరభద్రుం డత్యంత రౌద్రాకరాళులగు గాళికలనుశౌ
ర్యోపేతంబులగు భూతవ్రాతంబులం బనిచిన వారలతిరయంబున జని స
వనశాలంజట్టుకొని జెట్టుగానిరోధించి రాసనయంబున చతుర్ధశ భువ
నంబులు కంపితంబులయ్యె సకలజనంబులు భయాభ్రాంతులై రెంతయు.
- మ. అపుడవ్వీరుడు వీరసంఘముల భూతాసీక ముంజూచి మీ ।
రిపుడీ యధర్వరశాల జట్టుకొనుడి యెంతేయియమ్మ ప్రభా ।
వపడిస్ఫూర్తి జలంగ నిశ్చయత హావ్యంబుల్ గొనవచ్చు వే ।
లపులుందాపసపుంగవుల్ ద్విజవసుల్ బోకుండ నల్ దిక్కులకొ. ౬౭
- వ. అని పలికి వీరభద్రుండు భద్రకాళీసమేతుం డగుచు సకలబృంధారక బృం
దసము కులంబును మనోహరంబునగు యాగనదనంబు సొచ్చెతోడన భూ
తవ్రాతంబులు విశాలంబగుమాగశాలం జట్టుకొని కుటిరాత్ములగునధ్వ
రచాలనంబునం దనకుభటుల చెగటార్చి విశంకట కోలా హూర్భటులు
జేసి శ్రీవీర భద్రాను మతంబున బహుసానధానులై యుండిరాసమ
యంబున.

మ. హరిపద్మాసన మఖ్యదేవనివహం బన్వీరభద్రుం విభా ।

స్వర సౌర్యైక విద్యుత్పహాచరిక సంగ్రామశేజోధురం ।

ధరభో కేనిభద్రకాళి పతిభీతస్వాంతులంజూచి ప ।

బృహనన్వోన్మయ జక్కిరిట్టు మదిహలం జాలివాటిల్లగళ. ౬౯

మ. అతులాకారులునీర లెప్పరకోయుద్యద్భూమిటుల్ మీరను ।

ద్వితీజ్ఞాపట్టిరి చంకికాహార సమద్యోహ్నిధ సంచూతులో ।

మతినూహింగ నిమ్మకాయమహులు శుభ్రచ్చౌర్య సంరంభమ ।

త్ప్రీతిమప్రౌఢిమ గాడనెంచుదురు మకారాయన్య లీవై ఖరిక. ౭౦

వ. అనియిన్విధంబున మనంబుల కొందలంబందుచు సకలబృందారకులకు విప
ద్దశ యాసన్నంబయ్యెనో యని కలుకువారలుచు మహాదేవ దూషకులను
శివభక్త నిందకులగు వారలకు నాజ్ఞ కాగలదని మున్ను దాక్షాయని వ
చించిన వాక్యంబులు యదార్థంబులగుచు నీదక్షునందు దష్టంబులయ్యెనని
తలపోయువారలును శివదూషకుల గోష్ఠి నొనర్చువారలు నాశంబు నెం
దుదురను మహాదేవువచనంబులు మనయందు చిద్దంబయ్యెనని చింతా
క్రాంతులగు వారలును దురితాత్ముండగు దక్షునకు యాగంబునందు బుద్ధి
యేమిటికి జెనించె దీనివలన బృందారకులకెల్ల నెకకాలంబున మృతివా
టిలైనని జగచువారలును సుధాంధుల మగు మనల నందర బంధు దాసీ
జనంబుల తెరంగున నితెండు నిజప్రయోజనంబుల నేలనియ మించె దీనహృ
త్యువు యీశ్వరాజ్ఞవలనం ప్రవర్తించెనని కుంకువారలుచునై బలు దెరం
గుల సకల సురలు భయాకులులై యొండొరులు బలుకు నాసమయంబున.

ఉ. అక్షయశౌర్యధైర్య సమధామమవీరుమ భద్రకాళిశా ।

దక్షునమీపముంగదసి దాసుణశూలము నేలద్రిక్పచుక ।

వీక్షణ కేలయన్ని గుడవేమరువాన్చి కృతాట్టహాసుడై ।

యాక్షణమందునిల్చి సురలందకు డెందములందు గుండగళ. ౭౧

వ. ఇట్లు నిలిచి శృంగంబు పూరించినవిని మూర్ఛా గతులగు వారలుచు భ
యభ్రాంతులగుచు నలుదెసలు కుంబరువు లిషువారలును బాహ్యదేశంబు
న కరుదెంచి యచట కాచియుండువీ రుండగని వారిచేతని వారిశు లగు
చు బయాకులులై వెడలు తెరవుగానక మరలయూగశాలాబ్రవేకించు వా

రలునై యింద్రాది సకలనిలింపులు నఖిల లోకంబుల నుండు ప్రిణులను
సాంపులు సెడి విభాంతులై రంత దక్షుండును సకలంబు వీక్షించి మూ
ర్ఖాగతుడయ్యు మగుడిలేచి భయపిహ్వాలుండగుచు పీఠభద్రున కీట్లనియె.
క. సీవెవ్వడ వేదేశము! నీవచ్చిన కార్యమెద్ది నిజముగ జెపుమా ।

నావును పీఠుండనియెను । ప్రావిణ్యము చెలు వెసంగ పటువాక్పిండి . ౨౪
మ. భువనాధిపతుడై సకలకరునకుం బుత్తుండ నేనిప్పుడు ।

భవదీయాధ్వరి మందుశాంభవమా పిర్భాగార్థమై వచ్చితిన్ ।

శివహవ్యంబదియుమ్ము దక్షయిపుడున్ శీఘ్రంబుగానంచుశౌ ।

ర్యవినుద్రుండగు పీఠభద్రుడన భూయస్సూర్తి దక్షుండునెన్ . ౨౫

క. ఏనాసగ్గహవ్యంబీ । శానునకుం దామనుండు సత్యంబుడెన్ ।

గానహవిర్భాగంబుల । నూనంబుగ దివిజపతికి నెసగెద ప్రీతిన్ . ౨౬

వ. ఇట్లు దక్షుండు కలికిన వేదపురుషుండు భయకంపితుండై ప్రిణవంబుతో

డలేచి యిట్లనియె . ౨౭

గీ. యధ్వ రేశుమహాదేవు హవ్యమునను । ప్రీతిగావింపుమిప్పుడు పేర్మిజగము
లతనియజ్ఞుగాదె మర్యాదనుండు హరుడు యోగ్యుండు ప్రిథమంబు
హవ్యమునకు . ౨౮

క. ఏనిదిసత్యముపలికితి । మానకవిరుమనుచు నాగమంబునచింతెన్ ।

వీనులవినియెన్ దక్షుండీ । ననియెన్ యాగభాగ మీశానునకున్ . ౨౯

వ. అప్పుడక్షేప పురుషుండు సాంబుని సంస్తుతించి పీఠభద్రునినకుం బ్రిణమిల్లి
తదనజ్ఞ ప్రిణవసమేతంబుగా శీఘ్రంబు జపదంబున కరిగెనిట్లు వేదపురు
షుండరిగిన నవ్వీరభనుండు మగుడి కోపోద్దీప్తితుండై దురాచార దక్షుం
డు దక్షుంగనుంగొని శివాజ్ఞాను సారంబుగా హవిర్భాగంబు దెమ్మనపు
డు దక్షుం డీట్లనియె . ౩౦

మ. అరయంకూరుడు రుద్రుడాతనికి హవ్యంబేనాసంగకజ మీ ।

చరియించున్ బిత్తుకాననంబున విశాచప్రేత భూతాభిత్ ।

హరుడాతండు మదీయ యజ్ఞమున హవ్యంబున్ గొనన్ యోగ్యుడే

కరమిట్లేల పచించెదీపు జగమికన్ మారుమాటాడకన్ . ౩౧

వ. అని ఇట్లు శ్రుత్వాచార విరహితుండును దురాచార దక్షుండ నగు దక్షుం

దు పలికినదిని తద్వచనంబులువిని వీరభద్రుండు రాద్రీ వినిదుగ్గిం డగుచు
వేలుపులు గనుంగొని. ౮౨

క. ఓడవిజలాఃవింటిరె | యుదక్షుని మాటమీను హితమే యాదు |

ర్వావంబని యచ్చోబ్ధి | హృదులతో బలుకవార లతిదై న్యమగళ.

క. వినియున్నినని విధంబున | వినతాననులగుచుకోప విహ్వలమతులై |

వనటనటనూరకుండిరి | గనుగొని వారిలవిధంబు ఘనరోషమునన్. ౮౪

—* వీరభద్రుండు హంసాహృది కలుపులక్రితించుట *

మ. ఘనరాదుగ్గిండగు వీరభద్రుడు మహాగ్రస్సూర్తి కోలాహలం |

బురుగావించి యశాండభిత్తి దళితంబున్ గాగనత్యద్ధతేన్ |

వచనాతాత్మని వక్షుచున్ బగులభాస్రద్ధండమున్ బూనివై |

చెనుబాసన్ వాధుసూచనంబు భువిమూర్ఛిల్లెం నితాంతం బొగిన్. ౮౫

వ. మరియుతనరో మధ్యగతంబైన కౌస్తుభంబు భగ్నంబయ్యె లక్ష్మీయును

శతాభాగచ్ఛిన్నయై ధరంబడియె నెంతయు. ౮౬

క. అంతటగిరుసువాణి | కాంతని మస్తకము బాడిచె ఘనముష్టిని న|

త్యంతముదానం మూర్ఛా | క్రాంతుండై బసియెసపుడు కంజభ వ్రంశున్.

వ. మరియు నాభీం పరాక్రమ ధుక్కుండగు నవ్వీరుండు కేలకరవాలంబు బెరి

కి గాయత్రి సావిత్రీ బ్రహ్మినల నాసాపుట భేదనవిబు నావించె నాసచు

యంబున కొందర మరులు కొందలంబంది యాగమందిరంబు నెలువడి

యందందుబరచు నెడ బాహ్య ప్రదేశమునందున్న వీరబృందంబుల దరి

మిన కాందీశీకలై కండికుంది క్రిమ్మరసవన భవనంబు సొరంబారి రంత.

సీ. పాదాహతిని సీతబానునిబడకూల్చె కరమునరవిరధోత్కరముడూర్చె |

భగుదుగ్గిగుత్పటదుర్భగునికా నెవరించే వీకమైబరచునిందుగ్గిని వీకమణచె|

కరమహుతాశచు కరములునుగ్గించె తద్దార నాళిక నఖదారదురిమె |

దండపాణిని మహాద్దండతలజెండె నండించె దానపుదండమునచు |

గీ. మసలకనుమోదెవరుణుని ముసలమువచు | శ్వశనుపరశిపుచేగత్వశసనుచేసె|

వసుధిభుని శూలమువగుచ్చి వెసనటించె వీరభద్రుడు రాద్రీదూర్వారు

డగుచు. ౮౮

క. పాదముల వ్రాలివేడిన |నాదిక్పాలుడగు హనునినాశిత్రులగునె |

కాదశశ్రుదులమసిచె సా దాదరమున వీరభద్రుడా సమయమునన్.

౯౯

వ. ముఖము నవ్వరుండు.

౯౦

—* వీరభద్రుండు సవనపురుషుని దానముట *

క. అనుచేందునిగాణావాతి | ననువులదూలంగ జేసెనట ముఖశాన్ |

మసలెడు వృగరూపాన్నితు | సవనపురుషునుసదానిమె నిశితాస్త్రమునన్.

మ. అదిసర్వంబులుజూచి దక్షుడతి చింతాకాంతుడై యుక్భతం |

బాదఃస్వీగుడతండు నాయనట శౌర్యోదృతి నీకేల్పులం |

విదళింపెన్ సవమున్ హరించెనటా విశ్వేను మాహాత్మ్యమన్ |

విదతంబొప్పకమున్ను బ్రహ్మాదనకు న్వేమాదబోధింపజే.

౯౨

వ. అప్పురమేష్టినచనంబున నమ్మగా మహుని నిందించి దురితాత్ముండ నైతి

నింక నేమన నలయు.

౯౩

క. మునుమజ్జనకుడు పద్మా | సరుడధ్వరమునకుబూని సలువగచాలిం |

చెనుమద్భయమున పురశా | సరునకు హన్యంబాసంగశక్తుడుగాకన్.

౯౪

క. ఏశ్వరుగాఢనినై | మానికిసంఘములకొడ మఘమొవరింపన్ |

బూనితినిపుడ దధీచియు | నానావిధములను దెప్పినం విననైతిన్.

౯౫

సీ. అదిగాకమరియు మదాత్మజశారియుజెప్పిన వీరులజేర్చనైతి |

హన్యమిమ్మనిపూర్వమర్చించె నవ్వీరుడంనుకు విముఖుడనైతి నకట |

ప్రణవసమేతమై బలికిబోనిగమంబు తద్వాక్యమాత్మగో దలపనైతి |

బ్రహ్మాదినిర్జర పజ్జి నర్థంబు గలుగ జేసితియేన గర్వి నగుచు |

గీ. నేమిసేయుదునని దక్షుడీర్ష్యధమున | భద్రకాళిసహితు వీరభద్రు |

భూతగణముగనుగొని యెటుబోవకాళ్ళురాక | నిర్భయుఁబూలె మానియై

నిలిచెవపుడు.

౯౬

వ. అయ్యవసరంబున వీరభద్రుండతికాచుండగుచు కేలనాభీలంబైన కరవా

లంబుల గోని ప్రతిపక్షుండగు దక్షుశిరంబుచుంచె శివనిందకిదియే ప్రా

యశ్చిత్తంబను విధంబున.

౯౭

క. విదళితమగు దక్షునిశిర | మదివహ్నివైవధిన్న మయ్యెన్ గన్నీ |

రుదూరుగదు హితబ్రూత | త్సుదతీమణి వేదవల్లి శోకించెగడున్.

౯౮

వ. మరియు బంధు వర్గంబులు హతుండైన దక్షుం బరివేష్టించి విలసింది

రాసమయంబున.

౯౯

* వీరభద్రుడు వెదవల్లి విదళిత కర్ణుడేనుట *

గీ. వీరభద్రుడతుల వీరవిరోధుడై । వేదవల్లిచెవులు విదళితములు

జేసెభద్రకాళి చెలుగుచుకొందర । శిరములోలి చండె చెండులట్ల. ౧౦౦

వ. మరియు నవ్వీభద్ర భద్రకాళులు దేవముని మనుజుకామినులం దెగటార్చి
రంత తెదను మతంబున బాహ్యస్థితంబులగు తత్ఫలంబులు చెలంబులుమె
రయ సాలంబులు గూలంద్రోసి యాగశాలంబొచ్చి కోలాహలంబునొనన
ర్చుచు సకలసురతాపన భూసుర విసరంబుల నెంపుచు శరంబులువర్షింపు
చు గదలనడచుచు కటారంబులం బొడుచుచు కుంతంబులం గుచ్చుచు
ప్రాసంబులం జిమ్ముచు ముసలంబుల మోదుచు ముద్గరంబుల జదుపుచు
చక్రంబుల జక్కణంపుచు తోమరంబుల నొక్కణంపుచు శూలంబులం
గుచ్చియు కరవాలంబుల వ్రచ్చియు భల్లంబులందు నిమియు దండంబు
లవైచియు పదంబులరాచియు యిల్లు వివిధాయుధ ప్రహారంబులచేత ను
రంబులునుం ముక్కులునుం జెక్కులును కళ్లును జానులు వీరులును వి
లావిలువనంబులుగాజేసి నామకలం గొచ్చియు కనుగుడ్లు వెళ్లెత్తియు
శిరంబులు పగల మొత్తియు కొందర విదళితాంగుళంజేసి జొత్తియు నెత్తు
రులుం గోలియు కొందర పేపులు మాలికలగా దాల్చియు మధుక్షీరా
జ్యదధ్యాది హవిర్ద్రవ్యంబులానియు యాగార్థంబు దెచ్చిన మేషంబుల గె
డపి భక్షించియు యజ్ఞశాల నిర్మూలంబుగా గాల్చియు దేవతుల రథగజ
తురంగంబులతో గూల్చి తదాయుధ భూషణవ్రాతంబులు వహించి బడ
వైచియు దక్షుడుసాత్యజామాత్య బంధువర్గంబుల నానావిధంబుల బాధిం
చి యుశంఖంబులం బూరించియు శివకీర్తనంబులు గావించియు విజృంభిం
చి రయ్యవసరంబున కాకకంక సంఘాతంబులు పలలఘాతంబున ప్రమో
దింపుచుం దిరిగెనిట్లు బహువిధంబుల నద్దురాత్ములందరుహతులగుటయు.

గీ. విగతమోహుడగుచు వెన్నుడుగ్రీతలేచి । జగతిబడినయాత్మనై న్యములను

యజ్ఞభంగమరసి యంబికావిభునింద । కిదిఫలంబటంచు నెంచడయ్యె, ౧౦౨

వ. మరియు వాత్సావినాశినియగు బుద్ధిబాడమన నవ్వీరుతోడ దురం బొనర్చు
వాడై హతుడగు పెరుంగక గరుడగమనంబుననుం దలంచినవాడ నాగతు

డగటయు మనంబున కోపాతాపంబులు జెనంగొనగ్రహ్యర నిజమాయా
బలంబున మహాబలుండగు వేరొక్కవైన జేయురు త్పాదించి తదారోహ
ణంబొనర్చి సాంచజన్యంబు పూరింపుచు వీరభూతంబులపై నిశితశర ప
రంపరలు గురిసెనప్పుడు.

౧౦౩

శా. వీరల్లాసలు భూతసంగములు నుద్వేలంబుగా వాక్కుచుం ।

ఘోరాస్త్రంబుల శౌరిగప్పిరపుడుం గోవిందునింగాంచెడు ।

ర్వారప్రాధిమ వీరభద్రుడు మహాకాద్రీంబు దీపింపయు ।

ద్వారంభంబెనరించెనుక్కుదురు బాహశౌర్యకౌ శౌత్రోక్ ।

౧౦౪

౪. అట్టియెక శివాజ్ఞా ప్రేరితంబై సహస్ర జననతురంగ యుధంబులు చిత్ర
ద్వజ విరాజమానంబును న నేకాయుధ భరితంబును దివ్యచూలికా పరి
ష్కృతంబునగు నెకరథంబుదెంచె నప్పుడు విధాతయు విగత మోహం
తుండై చేచి సమరాభిముఖుండై శాష్టింగనుంగొని మఖర్షంసనంబును ది
విజనిధనంబునుం గావించి భయకంపితుండై మర్సిరక్షణకాలంబు సంప్రా
ప్తంబయ్యెనని తలంచి తానుసారధియై మారథంబధిరోహించి శీఘ్రంబ
వీరభద్రుని కటంబున కరుదెంచె.

౧౦౫

౫. వేగరథముడిగ్గి వీరభద్రునికు తా । పాణుతిక్షేప కద్దరపుడుబలికె ।

దేవశంభునాజ్ఞ దివ్యరథంబిదె । యిరుడుసిదుకడకు యేగుదెంచె.

౧౦౬

౬. ఈపుభద్రకాళీ సమేతుండవై యిన్మహారథం బధిరోహింపుము మహాస
త్తుండనైన యేనురథ నాధిపగుడు నాజినాయు పరాధంబు సహింప వల
యునని బలికి దండప్రణామంబులొనర్చిన.

౧౦౭

౭. సరసీజాసర సై నమ్నయఃమదిక జాలించివీసంకు భా ।

స్వరశౌర్యోన్నతి కళిక సహతుడై శస్త్రాస్త్ర సంఘాత సం ।

భరితంబున్నిధి చోదితంబునగు విభాజద్రీకంబెక్కియా ।

హరితోయుద్ధ మొనర్పగా వెడలె నుద్యత్ప్రాధి దీపింపగన్.

౧౦౮

౮. ఇట్లురుదెంచి భద్రకాళీధనునింగని మూధవుండిట్లనియె.

౧౦౯

౯. శివనిందగడగుదత్తున । కవమతియొనరింప నుచితమగుగాక కటా ।

దివిజాలు వీరందరుత । త్సనిధింబుననున్న యంతదండార్థులకో.

౧౧౦

వ. అనిపలుకు మధువిరోధికి వీరభద్రుండు నత్యంత శౌర్యుండగుచునిట్లనియె.

గీ. ఎవ్వరేనిమహాదేవునీశుసభవు | దూషణమొర్తు రమ్మహాదోషయుతుల |

చెంతనుండిన వారలత్యంతపాపు | లాజ్ఞనుడు వునువీరల కాగ్గముములు.

వ. అదిగావునయే నెట్లు గావించితి నిన్ను నిప్పును నిడువననిపలుకు వీరభద్రు
సంగని గోపంబడర మాధవుండు హర్షీరవంబొనర్చుచు నిదాఘ మేఘం
బునోలె నిశితశరవర్షంబులు గురిసె సంతవీరభద్రుండు పరాక్రమోద్రుం
డగుచు నిష్ఠురంభగు ధనువుంగొని గొనయంబెక్కించి నిశితవిశిఖ పరం ప
రలు హరిపైగురిసె సప్పుడు. ౧౧౩

చ. భుజబలమొప్పరోషమున భూరినిశాత శిలిముఖంబులన్ |

భుజగశయానడుంబరపె పూర్ణంబులుండగు వీరభద్రుపై .

విజయమొసంగనాతడును వేగమతద్వి శిఖాలిమ్మించియన్ |

బుజడద నేత్రఫాలతలమున్ వెసనాటెను వారితూపులన్. ౧౧౪

— * వీరభద్రునిచే నారాయణుండు మూర్ఛిల్లుట * —

వ. తద్భాణఘాతంబున రుధిరంబుదొరుగ సరసీజాతుండు మూర్ఛాగతుండై
భూతలంబునంబడి కొండొక సేపునకుం దెలివొంది యత్యుగ్రంబులగు
వివిధాయుదంబులు వీరభద్రుపయింబరపి రొద్దంబున. ౧౧౫

క. వీరుడుతదాయుధంబులు | నారూఢిందునిమి కిలకిలార్భటులొలయన్ |

దారుణమగుననలాస్త్రము | నారాయణు దేహమునను నాటించెడిన్.

వ. దానదాసవారి మూర్ఛా క్షాంతుండై మగుడి లేచిన నతనింగని వీరభ
ద్రుండు క్రమ్మర దురంబునకుం బిలిచిన కోపంబుగదుర వైకుంఠము న
హస్తి సంఖ్యాకంబులగు దివ్యాంశాస్త్రంబులు నిగుడించె నస్త్రును వీరుం
డు విక్రమోదారుండగుచు తాదృశంబులగు దివ్యాస్త్రంబుల నవినున్ని
యుందునిమిన. ౧౧౬

శా. అంతన్ శౌరి యరింద మంబయిన బ్రహ్మాస్త్రంబు సంధింప దు |

ద్దాంతప్రాధిమ వీరభద్రుడదియున్ దానన్వేసన్ దురించె శ్రీ |

కాంతుండంతట చండకాండ తతులుగ్రస్ఫూర్తి వర్షింపన |

త్యంతంబేక శరంబునందునిమి వీరాధ్యక్షుడయ్యెన్ముల్. ౧౧౭

క. మదియునగ్గుడధ్వజని | శాశ్వదాసనంబు ఖండించి వీరనకుండు మోషియు

రెండుగానంబుల గరుడునిం బుడమింబడనై చె నప్పుడు.

౧౧

గీ. నంచితనుగాంచు నండజపతిని గాంచి | మాధవుండంత కోపంబు మఃజనింప
సద్భుతంబుగనతల మాయా వియగుచు | జహానిధంబులనై జహాపము

లుదాల్చి. ౧౨

వ. అత వీరవరుండు నారాయణు ననేక మాపంబులభీలంబులగు ఫాలానల
లీలంబుల నివిషమాత్రింబున డహించె నట్టియెడ విష్ణుండొక్కరుండయగు
చును పరిభాగంబున కెగసి యతీరయంబున సర్వశక్తి సహార కంబును
సమజ్వలంబును రుతరపరాక్రమ నిర్వక్రంబును చక్రిం బుసయోగించిన.

—* వీరభద్రుండు చక్రింబును మ్రింగుట. *

. ఆశతాదిత్యపీఠమై యుగగుడేర | శౌర్యసుర్యుండు వీరుండు సత్వరముగ
దానిగై కొనిమ్మింగె యుద్దండపతిమ | నంతమాధవుడధికప్రియత్నమడర.

వ. కాలదండంబువోని యెంచుదండంబుగాని ద్రిప్పివైచిన వీరభద్రుండు నిజ
దండంబున దానిం జూర్ణంబొనర్చె నట్టియెడ

౧౨౧

గీ. మగుడికిలకిలాగ్భటులొప్ప మాధవుండుకోపమాక్షేక్షణంబులుఘూర్నిలంగ |
పాణిధిద్దంబుద్రిష్టచుపటిచుమెరయినలుదెసలబహువిధములమెలుగుచుండె

వ. ట్లు మెలుగుచు పదవిన్యాసలాఘవంబులు మెరయ మురహంగుండు వీరభ
దు సవిధంబుసేరిన వీరుండు నిజదండంబు ద్రిష్టచు హుంకారంబున శౌ
రినివారించిన నచ్యుత్తుండు చిత్రలిఖితుండువోటె సబ్ధుండై నిలిచెనయ్యెడ
వీరుండార్ద్ర గళంబున.

౧౨౨

క. చలమున్ బలముగ మెరయగ | నలఘుగతిస్వీనిబట్టి యాహవకేళిక |

నలినలిగావెంతునెని | స్తులపటిమన్ బిండిసేయుదునొ నేనిపుడున్. ౧౨౩

వ. అని వితర్కించు సమయంబున.

౧౨౪

మ. ప్రకటోదార భుజప్రతాపయుత వీరాసర్వ సహారకా |

రకమైభాసిలు తావకస్ఫురుదదగ్గికొధ దుర్ధాంత పా |

పకమోహూ యుపసంహరింపుమని భావప్రౌఢినీశార్దిద |

తప్పక నెంతేయశరీర వాణిబలుకం భావించి పీరుండొగిన్.

౧౨౫

వ. మనంబున నీశ్వరాజ్ఞ ప్రేరితంబని నిశ్చయించి దయాసముద్ధుండగు వీర
భద్రుండు తనయంద కోపంబుపసంహరించె నెంతయు.

౧౨౬

మ. జలకాతాసను డంతడిగ్గి రథమున్ సాష్టాంగ మింపొందని ।

శ్వలభక్తిం బ్రణమిల్లి యంజలిదగ్గ నంతాత్రిముల్ సేయుచున్ ।

బలికెద్దేనమహేశ నైషగదవే షల్మారునాజేయుత ।

స్వలఘుప్రేమనటించువీరుని లసన్నాస్వాజ్ఞ చేసెన్ వెసన్ ।

౧౩౦

వ. తదనంతరంబ.

౧౩౧

—* కమలాక్షుడు వీరభద్రుని స్తుతించుట. *—

ఆ. వెన్నుడమితభక్తి వీరభద్రుని పాదజలములకు । మొక్కిసంస్తుతించి యీ
మదపరాధ ।

మిడినహించుమటంచు । బలికియిట్లుజేసి ప్రార్థనంబు.

౧౩౨

గీ. విజయసాహసనిర్మితవీరభద్ర । శంబుదూషకు సంగతి సలుపుటకును ।

తోడనెఘటించిఫలమిట్లుమరితమశుభ మైనమాకిపుడిదియుక్త మగునుగాదె.

వ. దేవా సకలభూతజాలంబులు సకలభువనంబుల శేష బ్రహ్మాండంబులును
భవద్విలోకస్మితాట్టహాస విశ్వాసోచ్ఛాసంబులవలన భస్మీభూతంబుల న
గునని స్తూలకల్పలగు నివేల్పుల సహరింపనీకు లీలామాత్రంబు పూ
ర్వకాలంబేనీశ్వరుడలన మార్తాండ కోటిప్రభా చక్రంబు నితరంబులైన
వరంబువడసి శివాంఘ్రి పూజామహిమంబున కాదె యేనువిష్ణుండనై మహా
రోషిష్ణుండనై తిగాపున భగవద్భక్తుండనగు నాయపరాధంబు కృపాకటా
హంబు వలన సహింప వలయునని పలికి ముకుందుండు వీరభద్రునికు
పునఃపునఃప్రణామంబులు సల్పించుజూచి.

౧౩౪

—* శంకరసహితుండై శంకరుండు. *—

మ. కరుణాదృష్టిని వీరవద్యుడు లసద్గాభీర్యధుర్యుడు భా ।

స్వరశౌద్యంబు బ్రసన్నుడయ్యె వినయవ్యాహారికిన్ శౌరికిన్ ।

హరుడవ్వేళ భవానితోడను మహాహృదూహుడై వచ్చి వి ।

స్ఫురణన్నందిపురస్సరుల్ గణవరుల్ భూతాధిపుల్ గొల్వగన్.

౧౩౫

గీ. అప్పుడు వీరభద్రుడన్నుహేశ్వరుగని । ప్రణుతజెసె పరమభక్తితోడ ।

సంస్తవంబులొప్పు సంఘటితాంజలి । బద్ధుడగుచునిలిచె పరిసరమున.

వ. శతానంద ముకుందులుకు భయవినయ భరితహృదయులై పరమేశ్వరున

కుఁ బ్రణమిల్లి కరంబులు మోడ్చి నిలిచి రాసమయంబున.

౧౩౬

మ. అలదాక్షాయణి దేవమోలహృతుతా నవ్వేల్పులంజూచి సాం ।

జబుతాబ్రహ్మరమేశులం గని వికుచ్చంబైనయాగంబు ని ।

గర్భతుండై ధరణూలియున్న జనకున్ దక్షుంవిహ్రించి భా ।

సిలుకారుణ్యకటాక్షదృష్టి బలికెన్ జితైశుడౌశంభుశోన్ .

౧౩౮

వ దేవా యివ్వేల్పుల లజ్జానవంశంబున జగచ్చిభుండగు నిన్నుం దెలియనేరక
సామంతార్హితులై మన్నిమిత్తంబె తాదృశదశం జందిరదిగావున వీరల నెల్ల
గ్రహ్మర సంజాతచేతన్యులం జేయవలయునని మహాదేవి మహేశ్వరునకుం
బ్రణమిల్లిన దయాశీలముగు నద్దేవి భాషణంబులు మనంబుననునిచిసకలభు
వన శంకరుండైన శ కరుండు సకటంబునఘటితాంజలిపుటుం డగుచునున్న
విరిచిత జగదృద్ధిమీరభద్రుంగని మదీయాజ్ఞ నెల్లరం బ్రీతికంపు మనవుడు.

—* వీరభద్రుడు దివ్యులబ్రీతికెందట *

ఉ. అంతటరుద్రునిజ్ఞ విజయైక వినిద్రుడు వీరభద్రుడ ।

త్యంత కృపాసముద్రుడయి దై వతమాని సమూహమంత తాన ।

క్రాంతిమ లబ్ధచేతనముగా నుగరించిన నిద్రలేచిన ।

హైంతయులేచి రెల్లరు సభీష్టముల్ ఘటించు నయ్యెడన్ .

౧౪౦

వ. అంతనవ్వేల్పులు గొప్పైనవాసుండగు దక్షునిస్వప్న దృష్టునట్లం దలంచి స
కల జగత్పతియగు మహాదేవునకు దండప్రణామంబు లొనరించి భక్తియు
క్తతి చేయుటై కొనియాడుచు నిట్లనిరి.

౧౪౧

మ. కరుణావారధిభక్త వత్సల భరిగ్రైవేయరీవశ యి ।

ద్దురితాస్మిండగు దక్షుగొట్టిన గతద్దోషంబులం బాసె సా ।

దరితంగొనగదయ్యుమున్ను సపరాధంబుల్ కృపంపై చిం ।

సరియాపన్న శరణ్యుషంగలడ యిబోరామర శ్రేణిలోన్ .

౧౪౨

సీ. సకల బృందారక సంరక్షణార్థమై తలకరుణార్దచిత్తమునను ।

పావనదైనట్టి భాగీరథినిమున్ను శరమునదాల్చితి చెలువెసంగ ।

పాణితలంబున పావకునిలిపితి గరళంబును నిచితికంతసేను ।

మరియుననేకముల్ మూకై నఫలములు పరిసంహరించితి పరమ కృపకు

రక్షకుండవు మాకునిరంతరంబు । నీకువందనమిదిదేవ సీలకంత ।

భువనరక్షాపరాయణ భవమహేశ । భుజగ కేయూరిహరిరూపుఁ గౌరవ

వ. అనియిట్లు హరిప్రముఖ దివిజనర్యాలు భక్తపాలసంరంభుండగు శంభున
కుం బ్రణమిల్లిన నమ్మహాదేవుండగు నవ్వీరుండు నారల నేల్ల కరుణాని
లోకంబునంగని మందస్మిత వదనారవిందుండై నిజమందిరంబులకు జనుం
డని యనజ్జకొసంగ నాసమయంబున. ౧౪౩

క. చతురాన్యుష సవినయముగ! నతిజేసి మహేశ్వరునకు నావిన్నపమా ।
ధృతివినిదక్షునీస నీ । వితునింగావింపు మిపుడు విశ్వాధీశా. ౧౪౪

వ. దేవానీవుసర్వజ్ఞుడవు స్వసంతృప్తికి వి సకల భూతహితుండవు నీకేను శిష్టా
పనంబానర్ప నేనెంతవాడ నెంతటివాడనని యివ్విధంబునం శ్రార్థించినత
ద్వచనంబుల కియ్యకొని రుక్మిణు వీరభక్తింగుంగొనిన. ౧౪౫

—* వీరభక్తిడు దక్షుని బ్రతికించుట *

చ. స్మరహరు భావముండెలిసి చయ్యనవీరుడు భానుకంఠునిం ।
వరభుజశౌన్యునింబనుప వాడొగిదక్షుక బంధమప్పుడ ।
చ్చెరువుగదేర వాసికజ శీర్షముసంధిలజేసి వేగను ను ।
స్థిరముగ ప్రాణసంగతుని జేసెనుదక్షుని సత్కృపామతిన్, ౧౪౬

వ. ఆంలదక్షుండు గిద్రిమేల్కొనిన తెరంగున లేచి భయాన్నితుండగుచు వీ
రభక్తినికుం బ్రణమిల్లి నిజకృతాపరాధంబు దలంచుకొని బద్ధాంజలియై
యెదుట కొండొకతెడవు నిలిచి తదనంతరంబు. ౧౪౭

క. సాంబునిగనుగొనిత త్సా । దాంబుజయుగళంబువకు మహాభక్తి ప్రణా ।
మంబులొనర్చిల సద్విన । యంబునహస్త ములు మోడ్చియటనిల్చినచోన్.

చ. పరమదయాళుడీశ్వరుడు పన్నగభూషణుడప్పు డమ్మహాం ।
తరభయ కంపితాంగుడగు దక్షునిగాంచి కృపార్థదృష్టినా ।
దరగపయూలగాబలికె దక్షమనంబున భీతిమాను మీ ।

పరయమునం జేసెన్న దృఢయాబ్ధునిగా నిరతంబు నీయెడన్. ౧౪౮

వ. అనిన తదీయ సుధారసభారా మధుర వచనంబులు విని దక్షుండు సిటలా
క్షునకు భక్తియక్తుండై యనేక ప్రణామంబులొనర్చి దేవా భవదీయరర్ప
నంబున కృతార్థుండనై తి దేవదేవుండవగునిన్న వీక్షించి యితర దేవతలన
నవలంబించి సఫలంబుతోడన యనుభవింపఁజడియె మదపరాధంబు గహిం
చిరక్షించవలయు వీరునందనంబిదేయం పలికె పెండియు నిట్లనియె. ౧౪౯

క. స్తానర జంగమమయమగు । నీవిశ్వంజెల్లభవ దధీరముగావన్ ।

దేవాభవదీయాజ్ఞు । యేవానికి దాటనలవి యేభవనములన్. ౧౧౧

క. నీయాజ్ఞోల్లంఘనముం । జేయటగద యీపదంబు జెందికొనివుడ ।

కాయజహరయనిదక్షుడు । పాయనివినయమున నిలిచె బద్ధాంజలియై.

చ. అమితదయారసంబు హృదయంబున వెల్లువ దారి ప్రేమ పూ ।

రమువదనారివిందమున రంజితసంఘిత వీరభద్రుకూ ।

రిమిశిలకించి యబ్బిచెలరేగిన వీనరసాల పల్లవో ।

పమమగు కేలమైని విరిభవ్య పరంబులొసంగె నెంతయున్. ౧౧౨

వ. అంతమహాదేవుడు హరిబ్రహ్మ । సురలంగనుంగొని సీచేసినదురితంబు మీ

కనుభూతంబయ్యె నింక మీమీనివాసంబులకుం జరుండని యాన తిచ్చిన

నిలింపుల గుంపులు భక్తనశంకరులైన భవాశీశంకరులకు గాంభీర్య దయా

సముద్రుండగు వీరభద్రునకుం గృతప్రాణములై నిజనివాసంబుల కరిగిరం

త భగవంతుండగును మాకాంతుడు కాంతా సమేతుండై వీరద్రో భద్ర

కాళులను సర్వభూతగణంబులు గొలువ నానావాదిత్రీ నివాదమెదుర గో

దసీకుహారుండగుచు నిఖిలమరితె నిరాసనంబు నిరుపమ ప్రభా విలాసంబు

నగు కైలాసంబు జేయందు వవరత్న ఖచితంబైన దివ్య సింహాసనంబున

యమ్మహాదేవితోడ సుఖాసీనుండై యుండెనంత. ౧౧౩

గీ. వీరభద్రుం శివునాజ్ఞ విజయమెసగ । భానుకంపుషసారధ్య పటమనేర ।

నరదమున నిల్చి యాత్మవ్రరంధితోడ । నిజపురషు చేరెగణవరావ్యతుడునగు

వ. అంత పద్మసంభవుం డత్యంత దుఃఖాకాంతుండై నికతనయుం గనుంగొని

బుత్రాయేమికార్యంబు చేసితి సకల దివిజగణంబులకు ద్విజోత్తములకునా

యరవసానంబు సంపాదితంబయ్యె సంపత్కీర్తులు దొలంగిం జేసితి యిం

దుశేఖరు నిండించిన ఫలంబిది ప్రాప్తంబయ్యెనని మరియు నిట్లునియె.

క. కేవలమరయ మహామో । హవిష్ణుడనీవకాళు హరునందుచుము ।

న్నావిశ్వేశ్వరుఘనమా । య వశతన్ తనియమోహ మందితినేరన్.

గీ. అంతశంభుండుసను దెంచియమితకృపను । నిన్నురక్షించెనదిగాన చెన్నెసంగ

సకలకళ్యాణదాయకు జగదధీశు । భర్తబూజింపు మనమున భక్తి ననర.

౧౧౪. అనిన దక్షుండ్లిట్లునియె.

శా. మోహంబైన్నడు నీకుగల్గె కరుణాంభోరాశి భక్తావళి ।

సాహర్దండగు శంభునందునతడే చదంబునక బోచినక ।

మోహవిష్ణుని జేరివత్సలతి సాంపున్మీర నావృత్తముక ।

వ్యాహారా వృశధారలొప్ప జెపుమా యాలించెదక పద్మకా. ౧౧౯

వ. అనిన దత్తువచనంబులువిని చతురాననుండిట్లయె పూర్వంబునాచేతనీకుం
దెలుసందెలుపంబడిన యుగవివరించెద సావధానముగా విచుమని పలికి య
తండు పాతృత్సంహార భేషజండగు మహాదేవునిం హృదయకమలంబునం
దలంచి బద్ధాంజలియగుచు నిట్లనియె. ౧౨౦

గీ. అహమగుచుచతుర్భుగసంహసాంతమైన దనకునిట్లని రాయుత్రిదనరనప్ప ।
డేనునిద్రను జెందిననిన శశాంక । తారకాగ్రహములులేవు తన మువిరుము.

వ. మరియు సత్యలోకావధిమైన యజ్జగంబాసమయలబున జలా వృత్తంబై
యుండు సకలవాచితె ప్రదాయి నిద్వాత్రింశ ధర్మచారిణియైన కామా
క్షికి నివాసంబైన కాంచీపురం బార్ణవంబువవటపత్రింబునం నారాయణుం
డు శిగురూపంబగుచు నతిథియంకిరంబగు నజ్జలమధ్యంబున రాత్రియెల్ల
నట శత్రీశాయియైయుండి సర్వవినాశినియగు యామిని యతిక్రమించిన
వరాహరూపంబుబూని వారి మధ్యగతంబుననైన ధరాతలంబుద్ధరించిపూ
ర్వవిధంబుగావించె నక్కడు నాచేత సకలప్రహ సృష్టియును భవదాది సృ
జనంబును రచింపంబడియె. ౧౨౧

సీ. ఆవేశనోపుత్రి యహ్మహేశ్వరుమాయచేత నజ్జానంబు జెందిమదిని ।

యేనజగంబులకెల్ల కర్తను మువేరొక్కరుమలేడు విశ్వకర్త ।

యేసుప్తి మెందిన యాజగలబంతయు సుప్తమైయుండును గామరియును ।

నేబ్రబోధమునెందనిదియు బ్రబుద్ధమానఖిలసురాసుర లాదిగాగ ।

గీ. జంగమస్థావరాత్మకజగమిదెల్ల । నాయధీనంబులేదిక నన్నమించ ।

నొకడు నేనపో బ్రహ్మాంబు యోగి జనులు దలతురెప్పుడు నన్న హృ

త్కమలములను. ౧౨౩

వ. అని యివ్వీధంబున గర్వితుండవై మదీయసదనంబగు సత్యలోకంబు వెడలి
మేరుమందర కైలాస చక్రినాశాది సకల శైలంబులును సప్తద్వీపంబులు
సమాద్రంబులు నానాలోకంబులం గలమంజరింతుడు నందందునద్భుతంబు

లు గనుంగొనుచు గ్రామంబున నారాయణునకు శమస్థానంబై నక్షీరాబ్ధికిం
జనిన యందు. ౧౭౪

గీ. జలజతోచనుండు జలమధ్యగతమైన | యిద్ధరాతలంబు నుద్ధరించి |

పూర్వమట్లకరుణ బోచెగావునయనుచు | వనమల కేసిశ్వరుండ. ౧౭౫

వ. అనియిట్లుదర్శించి భుజగతల్పంబున శమనించుమున్న నారాయణుం జూచి
యతనిపక్షస్థలాత్తాండవంబు జేసిన. ౧౭౬

మ. ఖగరాక్మేతనుడపులేచి సముదగ్రోక్రోధ విస్ఫూర్తి మీ |

రగనీనెవ్వడవోరిబల్కు మన గర్వప్రాధిమై నేనుని |

కృగిడిన్నాశపు నోడబల్కితిని గర్వంబొప్ప నీవెవ్వడం |

చిగురుత్వంబు గణించకెంతయు కరిన్ఫూర్జత్ప్ర భావోన్నతిక. ౧౭౭

క. హరిసుద్వచనము వినియో | సరిసిజభవయేనునీకు జనకుడగానే |

పరికింప సమస్తజగ | ద్భరణమునాకలరుగాదె ప్రాభవమొప్పుక. ౧౭౮

వ. అపిష్ణుండు కలికిన యేనుసంహరింప జాలం సకలజగంబులు త్పాదించు
నాకు నీవెట్లు జనకుండవగును వీవిప్పుడు నిద్రావివసుండవై యేమిబలికె
ద జ్ఞానంబువిడిచి యధార్థంబుగానన్న తత్వస్వరూపకుండని యెరుంగుమని
బలుక నంలననంతుండు నన్నంజూచి క్రోధంబున నీట్లనియె. ౧౭౯

గీ. మున్ను మన్నాఖివంకజమున జరించి | యోరియర్భకవిస్మృతి మెందెదేల |

నన్నుగాదని నీకుజన్మంబుగలదె | యనినహరితోడ నేనిట్లుబంటి మరియు

నీ. ఆరణియంపు జనించినంతనె పాపకుండరణికి నాత్మకడనగదగునె |

యెట్లననీవల్ల నావిర్భవమునొందితేను పూర్వంబునిజేచ్చ తోడ

తాదృశజన్మంబు ధరణిలో నీకుచుస్థంభంబుండును దనకుగానే |

స్థంభబుత్తుడవంచ తానిరంకుశముగా పలికినిదనిన్నునో కంకజాక్ష.

గీ. మానిశాసంబునమహిమున్ను | నీకనేకజన్మంబులు నేనగాదె |

నృనిసచేసితి నణచితి సృష్టిజేయు | నింకనువ్యక్తమై యున్నదిదేకంబు.

వ. అనికలికినన్నంగని జనార్ధనుం డీట్లనియె. ౧౮౦

ఉ. నీరజగర్భసీవిపుడు నిక్కమునాకును సృష్టివేని నీ |

నేరువుచందమొప్పు రమణీయసుధాకర ఖండశేఖరో |

ద్ధారనభాగ్నిద్దళిత తావకపంచమమస్త కంబునే |

డారయపూర్వమట్ల పరమాద్భుతలీల సృజంతుమాతగఁ.

౧౭౩

వ. అట్లుసృజన సామర్థ్యంబు నీయందుగలుగమిజేసి నీకుచు సకల జగదుంబుకు
నేకకర్తనగుచు నీవుమోహశయంబున నన్నిట్ల నుచితంబులు పరికెడన
నిన మోహంబు నీవకాని నాయందొకించు కేనియుం గలుగదని బలికితి
నిట్లుమాకునిరవురకు వాదంబువాటిల్లె అప్పుడు మదాచిష్టులమైన మేను
న్యోన్యంబ హమహమికళోడ జయకాంక్షుండవిలి వివిధాయుధంబుల యం
దుములంబుగ సమరంబున్ జేయునెడ.

౧౭౪

క. నారాయణుఁడుకినుకన్ | నారాయణసంజ్ఞతంబు నారాచంబున్ |

ధీరతనాపైబరపిన | వారకనదిదానద్రుంచి నైచిరయమునన్.

౧౭౫

వ. వీరకోపంబుదీపింప బ్రహ్మాస్త్రంబు హరిపైం బ్రయోగించిన అతండయ్య
స్త్రంబు దావనదునుమాడె నిట్లుప్రత్యస్త్రకౌసలంబడర బలురూపుం దుని
మితునిమి యేమిద్దరమద్దవిడి మాద్యదంతాపశంబునోలె మహాబలంబులు
చలంబులు మెరయ పోరి పెండినత్యంతరోషంబున సర్వాస్త్ర ఘనస్వరంబను
మహాఘోరంబునునగు శివాస్త్రంబు లిరువురము బ్రయోగించితి మయ్య
స్త్రయుగంబున.

౧౭౬

మ. జలధుల్ శోషిలె చూర్ణమయ్యెనగముల్ సర్వంసహచక్రమున్ |

దళితంబై భుజగేండునా దలలమాడన్గంప మున్నెంద వే |

ల్పులుమానుల్ మనుజుల్ భయంబుగదురన్ భూరివ్యధంబారి రా |

కులతంగుంచుచు గొండరుర్విససువుల్ గోల్పోయిరె తేనియన్.

౧౭౭

వ. మఱియుం గొండరువిచ్చిన్న పాణిపాదులై పారి కొండరతివేగంబునం జని
కైలాసంబాశ్రయించి రివ్విధంబున శివాస్త్రంబులు తుణమాత్రంబున లో
కంబులుదహించునెడ మదీయాత్మజుండగు నారదుండరుదెంచి మమ్మునిక
వురంగసి యిట్లనియె.

౧౭౮

క. ఓకమలజ యోమాధవ | యీకలహంబేటికిని మహేశ్వరుడుండన్ |

మీకిరువురకధృతూడు | ప్రాకటముగ దెలియడతని భావములందున్.

౧౭౯

వ. మీరిట్లత్యంత మోహపరాయణులై వృధాకలహంబునేయ వలవదుడుగుం
డు భవద్బలతారతమ్య శోధనార్థంబిపుడు మహేశ్వరుండు జ్యోతిర్లింగ
రూపంబున శీఘ్రంబ పాదర్భవిషంగలండని పలికి యత్తపోధన వర్యుండు

యేధా మార్గంబున ० జనియె నతండరిగిన యనంతరంబ సహస్రవర్షాతంబు
మాకతఘోర యుద్ధంబయ్యె నంత. ౧౦౦

— జ్యోతిః యోగప్రకరణము. * —

శా. లోకోవద్రవమైన మాసమరమాలోకించిలోకాత నో ।

శ్చేకభ్రాజి మహేశ్వరుండపును జ్యోతిర్లింగమై మాఖశం ।

దాశ్మవంబున శ్రీచతుర్థశినిదివ్యంబౌ నిశ్చింబునన్ ।

జోకంగస్పడలీనమయ్యె నశ్రుడా జ్యోతిశివాస్తంభంబులున్. ౧౦౧

వ. అప్పుడయ్యెత్తద్భుతం జేమిరువుర మూర్ధ్వదృష్టులమై పరస్పరం బవలోకించు
నెడగగన వాణిని యిట్లునియె. ౧౦౨

చ. హరివిధులార మీరిలిపుడజ్జిత చేయిప కేతరంబు సం ।

గర మొసరింపనేల శిఖికంతబహోన్నతి మోలమిబలం ।

బరయగనెంత మీయిరువురందు మహానలహవలింగ భా ।

స్వర పదమస్తముల్ దెలిసి నచ్చినవాడె బగిష్టుడెన్నగన్. ౧౦౩

వ. అనుగగనవాణి వాక్యంబులువిని మనంబుల కోషంబులుమాసి గర్వంబులు
విడిచి యాకాశవాణిందలించి కుతూహలంబంది తమతయయెదుట విభాస
మానంబగు నాజోతిస్వరూపంబుగాంచి యజ్ఞానబుద్ధింజేసి యహంకారం
బుననించు కేసి గణింకకమగుడి మోహంబున. ౧౦౪

క. చరణోర్ధ్వంబులు జ్యోతికి । నరయుటకు ప్రతిజ్ఞ పన్నియప్పుడు మేమి ।

ద్వరమును భాస్వరతరజన । ముగుబలము సహస్రయోజనోఛ్చాయంబున్

మ. హలరకహంస వరాహరూపముల నుద్యల్లీల జూకట్టియే ।

జ్వలనూర్ధ్వంబుగనుం గొనన్ గరిమకంజాతాక్షుషన్ పాదమన్ ।

దిలకింపన్ బహుదూరమున్ జనితిమెంతేయిశునఘ్రిస్తవ ।

దెలియన్ లేకవిషణ్ణ చిత్తుడగుచున్ దేహంబుకోషింకగన్.

గీ. మగుడియేతేర హరియసమర్థుడగుచు నచ్చటయమేనుదొలగుటకాత్మదలచి

భక్త సంరక్షకుండైన భవుమహేశు సంస్కరింపుచు మదిలోన శరణుబొందె.

క. అంతమహేశ్వరు కృపనున । నంతబలాన్వితుడగు నవనీస్తతిక ।

త్యంతగతి మరలెకమలా । కాంతుడు దోద్దూయమాన కాయుండగుచున్.

వ. అంతనేను హంసరూపంబుతోడ సహస్రబింబు లూర్వభాగంబునం జని

జని యమ్మహేశ్వరు శరంబు గనుంగొనుటకు సమర్థుండగాక నత్యంతశో
కసమన్వితుండ నగుచుక బక్షిణపక్షుండనై బడలి నిమిషమాత్రం బచ్చ
ట నివసించియుండు నవసరంబున శివజ్యోతికివాను పార్శ్వంబున భసిత
గుద్రాక్ష భూషితులై న కొందఱుయోగీంద్రులరుదెంచి యీహంసం బ
జ్జానంబున నిటమీద నూర్ధ్వంబునకరిగెనేనియు నిధనంబు నెందంగలదు
హరియు నిద్విధంబున శైలియకంజనిపరాత్పరంబగు శివజ్యోతి మూలంబు
గనుంగొని నలవిగాక శోకాకులుండగుచు భయంబున శరణంబునొందె
గావున మహామూఢులై న యిప్పక్షికిని మహాదేవు ననుగ్రహంబున పా
ణసంరక్షణంబగు నట్లు గనీయడ విగతప్రాణంబగునని యొండొరులు తమ
లోను కువుకొనుచు నమ్మహామహులు మత్స్యో భాగంబునచని రేనుతద్వ
చనంబులువిని సంజాతచేతన్యండనై మోహంబుమాని మహాతలంబునకు
మరలిపచ్చి మహాదేవున నేకవిధంబుల గొనియూడి యనంతరింబ. ౧౦౪

క. కరపంకజములుచొడ్చిన | హరినింగనుగొంటినపుడు హరునాజ్ఞను మా |

కిరువురకుండుదిబాడమెచు | బరమేశుజ్యోతియందు భక్తికుమారా. ౧౦౫

వ. ఇట్లు జ్యోతియందీశ్వరుపూజగావింప మనంబువొడమిన యేచుహరిం గూచి

మనమిరువుర మేతావశ్యత్యతంబు మోహాకళయంబున వృథాభ్రాంతిమిం

కేనియు నజ్ఞానంబువిడిచి యీశ్వరధాన్యంబు గావించుదమనిబలికియేచునా

రాయణుండునతత్పూజాపరాయణులమగుచు భక్తియుక్తులమై యుండునెడ.

సీ. పరశుభృగాభీంపాణిపద్మములొప్ప పరదాభయప్రదకరములలర |

కంధరసింధుర కంధరరుచిగుల్మ బాలేందుమకుటంబు పరిధనిల్ల |

స్ఫటికమణిస్రభోజ్వల విలాసముమీర భవ్యతినేత్రముల్ భాసిలింగ |

వామార్ధభాసుర రామామణిజలంగ నప్రాకృత్యత శరీరయతిశముల్ల |

శంఃరుమసర్వలోకైక శంకరుండు | మోలప్రత్యక్షమైనచో మోదమెనగ |

భక్తిగనుగొని తత్పాదపద్మములకు | ప్రణతిగావించి కరమర్ధిప్రస్తుతించి.

వ దేవా యేమొనర్చిన యీయసరాధంబుసహించి సర్వగురుండవు సర్వలోక

హితకరుండవునైన యీవు మమ్మరక్షించవలయునని మహాదేవుంబ్రార్ధి

చిన సుమంగళుండును భగవంతుండునునగు జుద్రిజూటుండు మాకుం బ్ర

సన్నుండె తొలింటి యట్లుఁ బి కారంబునొసంగి మమ్మునిజ్ఞానంబులకనిచి

యజ్ఞానవినాశనండును నిశ్వాంతకుండైన యీశ్వరుండమ్మహా జ్యోతియం
దు సంతర్దానంబు నొందెనంత.

౧౦౮

క. భూతలముననాజ్యోతియు | భ్యాతిగననలాద్రీయనగ సభినుతిగాంచె |

జ్యోతిర్లింగాకృతియగు | నేతద్దిశకేముమౌక్తి యాస్పిశిమలరక్. ౧౦౯

వ. త్కృకపజలంబున పరిత్యక్త మోహులమై మేమిరువురము తొల్లింటి య
ట్ల సుఖంబున నిజపదంబులం బొందితిమి పుత్రామాఖ్యష్టచతుర్థశిని జ్యో
తిర్లింగ స్వరూపంబగు ననలాచలం బెవ్వరేని భక్తియుక్తులై సేవించినవా
రు హతకిర్బిషులై యమ్మహాదేవు ననుగ్రహంబున సకలాభీష్టంబులు వడ
యుదురెంతయు.

౧౧౦

ఉ. శ్రీనగజాహృదీశు కృపచేత వినిర్మల పక్వచితులై |

మానవ్రలిజ్జగంబుల సమస్త మహాఘములం దొలంగి వి |

ద్యానిధులై యశేషనిగమాగమ సంభవమైన యీశి వ |

జ్ఞానముబొంది సంతతము కామితసిద్ధినిగాంతురెంతయున్.

౧౧౧

—* దక్షుండు కాశీపురంబున దక్షేశ్వరలింగంబు ప్రతిష్ఠించుట. *

వ. సర్వకలుషవినాశిని యఖిలాభీష్టప్రదాయినియైన యీశ్వరకృప నీయందు
గలదు గావున శివజ్ఞానంబు నీకుసంభవించె నమ్మహాదేవు శరణంబునొంది
నిరవధికంబగు సుఖంబుగాంచుచుని దక్షునకుంజెప్పి యయ్యజుండు సకల
దేవము గణపరివృతుండై నిజపదంబుజేరి యబ్ధిక్తవత్సలు బూపించుచుండె
నంతదక్షుండు బ్రహ్మప్రేరితుండగుచు సర్వమరితప్రణాశినియైన వారణా
శినిం బ్రవేశించి నిజనామంబున శివలింగంబు బ్రతిష్ఠించి వేదోక్త ప్రకారం
బునదక్షేశ్వరునికరమభక్తియుక్తుండై సహస్రార్ద్రంబులు బూజించెనెంతయు.

క. పరమేశునంతనతనిం | కరుణించిబ్రసన్నుడగుచు గనుపడెనెదుటన్ |

స్థిరభక్తి దక్షుడప్పుడు | కరములుముకుళించి నుతులు గావించెతగన్. ౧౧౩

వ. అంతనిటలాక్షుండు దక్షోభవత్కాంతీతంబేమి యడుగుమొసంగెద నీపూ

జాప్రభావంబున బ్రసన్నుడనై తినని శెలియుమని బలికిన యమ్మహా

శ్వరుని సుధామధురంబులగు వచనంబులువిని దక్షుండ్రిట్లనియె.

౧౧౪

శా. వైకుంఠాజసురేంద్ర వహ్నిపదముల్ వాంఛింపనిత్వంబులున్ |

గాఢింటి భవదంఘ్రికద్మజనోత్కంఠుండనై యేనుని |

తేకైలాసనగంబు నంపు చిరభక్తి వాకిట గొల్పెదన్ ।

నాకు సత్కరుణాకటాక్షమున గాణాపత్య మీయంగదే ౧౯౫

వ. అనియమ్మహాదేవని వసంబు వేడుకొని కరంబలు మోడ్చి మోలనిలిచిన
సకలభువన శంకరుండైన శంకరుండట్లన గటాక్షించి తిన్ హికుండయ్యె న
య్యెడ దక్షుండు సంప్రాప్త వరుండై కైలాసపర్వతమునకరిగి యందుగణా
పత్యుంబునెంది పరమసంశోష భరితుండై యుండెనెరియు. ౧౯౬

క. అలడతాధ్వరమునకు । త్కళికంజు దెంచినట్టి కృతుభున్నికరం ।

బులుకర్మశేషమున । బాధలుగాంచిరి శూరపద్ముడై త్యునిచేతన్. ౧౯౭

వ. అనిసూతుండు చెప్పిన శౌనకాది మహామునుకునిని యష్టోత్తర సహస్రం
డాధిపతీయగు శూరపద్మాచుడుండు బ్రహ్మాండవిస్తారంబు శుక్రునివలనవి
నియెనని పూర్వంబు చెప్పితి వదియు మాతంసవిస్తారంబుగా దెలియఁ జెప్ప
మనిననిని తపోధనాగ్రేయుండగు సూతుండు వేదపారగులగు బ్రాహ్మ
ణోత్తముల నెల్ల రంగనిఘాను సులారావిచుండు మహితత్వంబునందు పరమే
ష్టిచేత శతకోటియోజన పరిమాణ సమున్నతంబును సంపుటాద్విత యా
కారంబును మధ్యగతసుషిరంబును నగుచు బ్రహ్మాండంబుకల్పింప బడియె
నదియు వ్యోమంబున నత్యాశ్చర్యనిలయంబై కేవలబ్రహ్మర్మిల్లునట్టి బ్రహ్మాం
డంబున కాద్యభిత్తియు కోటియోజన పరిమితంబై యుండు నభోభిత్తియు
నంశియు షరమాణయుతంబై యశీస్థులంబై యుండు నీయధోబిత్తికో ప
రిభాగంబున కోటియోజన సమన్వితంబగు దివ్యభవనంబునందు సహస్ర
యోజనోన్నతంబును ద్విసహస్రయోజన విశాలంబును రత్న శోభితంబునగు
మహాదివ్య సింహాసనంబున నధివశించి నిజసమానులగు దశరుద్రులతోడ
తత్పరిజనులు దశకోటిసంఖ్యాకులైన భటులును పరివేష్టించ ఖడ్గఖేట శరశ
రాస నాద్యాయుధంబులు ధరించి దశసహస్రయోజనోన్నత శరీరుండు న
నంతమహిమాధారుండును పరమానంద నిర్భరుండును షరమకారణ శివ
చరణాంబుల ధ్యాన నిష్ఠాగరిష్టుండును నాదికూర్మ సంస్తాయమానుండు
నునై కాలాగ్ని సంజ్ఞతుండగురుద్రుండు విరాజల్లుతదీయజ్వాల యత్యంతభ
యకరంబై దశకోటియోజన ప్రమాణంబగు పౌడువున వెలుంగుచుండుజ్వా
లోర్ధ్వగతంబగుధూమంబు పంచకోటియోజనంబులు ప్రసరించు బ్రహ్మాండా

వివిధభవనములను వెలగింప జేయుచు । కరుణచుండు నెవ్వఁడినకరుండు.

ధోభిత్తి మొదలుకొని భూమాతంబునప్ప కోటియోజనంబులునగుచు నుండు.

క. భూమమునకుపరి నరక । నోమంబులు శివుననుజ్ఞ జూపట్టినహా ।

భీములై పాపాత్ముల । వేమరుబాధింతురచట విధయమభటుల్.

వ. ఆనరకంబులే కోనత్రింశత్కోటి యోజనంబులు ద్వాదశలక్ష యోజనంబులును పరిమాణంబు గలిగియుండు. ౨౦౦

క. నరకంబులకూర్వంబున । కరమెన్న ననేకకోటి గణముకుడగుచున్ ।

బరగుచుకూష్మాండిశుడు । గరిమా బరిచర్యుడౌ గణములుగొలువన్.

క. దానికిభవనం బురుల । పోనంబుగ కోటియోజ నోన్నతమగుచున్ ।

దానికినుపరిభవస్థలి । గానంబడు సప్తతక్ష ఘనయోజనముల్. ౨౦౧

వ. దానికూర్వభాగంబున పాతాళభువనంబు లక్షయోజన ప్రమాణంబై ద నుచుండు. ౨౦౩

క. పాతాళతలమునందు బ్ర । ఖ్యాతిగవసిలుంతురుగుల సురలు రక్షో ।

వ్రాతముదానికయిం బ్ర । జ్యోతిలు నవలక్షయోజ నోన్నతగృహమున్.

వ. ఆభవనంబున హటకేశ్వరుండు పాతాళభువనకర్తయై వెలయుచుండు వా నికుపరిభాగంబున. ౨౦౪

క. కోటియునిరువది లక్షలు । పాటింకగ యోజనములు భాసిలునభమున్ ।

మేటిగతదుపరిదిగ్గజ । ఝాటముశేషుడు మహాభుజంగాధ్యక్షుడున్. ౨౦౫

వ. ఎనుబదిలక్షలయోజన ప్రమాణంబున మహితలంబు మోచుకొని యుండు రెంతయు. ౨౦౬

క. గనుపట్టుతదూర్ధ్వంబున । నొనరచతుస్సప్తి లక్షయోజనమానం ।

బునదనసుచు విశ్వంభర వననిధిశైలాంత రీపవర్గాన్వితయై. ౨౦౭

వ. అదిగావున బ్రహ్మాండోభిత్తి మొదలుకొని భూమ్యాంతంబుపంచాశత్కోటి యోజన పరిమితంబైయుండు నీభూమికుపరిభాగంబు నగుహ్యకులు వసు

వులుగరుడగంధర్వ సిద్ధవిధ్యాధర యక్షిన్నెర కింపురుష ప్రముఖులు మే ఘంబులు దశవాయువులు నివసించురు గగనగంగయు నివశించు నివియన్న

యు కూర్మంబుమోదనుండు వీరికుపరిభాగంబుండగుచు. ౨౦౮

గీ. కుర్వికుపరిలక్షయోజన మానంబు । నిజమయోఘ పటలినిస్తులముగ ।

వ. త్రియత్రింశత్కోటి దేవతలకధిష్ఠానంబై యుండునదియు. ౨౦౯

గీ. ధనునిమిదనులక్షయోజనము లెలమి | నమృతకిరణుడు వశించునతనిమిద
లక్షయోజనములనొన్న ఋక్షగణము | లుడతపిరికి సూర్యమున లక్షయో
జనములు. ౨౧౦

వ. బుధశుక్రాంగారక గురుశనై శ్వరులువేగు వేర ద్విలక్షయోజన ప్రమానం
బున పరిభ్రమింపుచుండు రెంతయు ౨౧౧

గీ. వీరికు శక్తిభంగంబున వెలయుదు | రొక్కలక్షయోజనముల నురుతవసువు |
లై ససప్తఋషులమిదనడరుధృపుడు | లక్షయోజన పరిమాణలచ్చుడగుచు |

క. అవసీమండల సూర్యము | ధృవమండలమనధిగాగ దూర్వాహత |
భువన భృదన ము సప్తమరుత్తులు | నివసించురునితరమిచట | రువమమహిమన్

వ. అదిగావున. ౨౧౨

సీ. ధారుణిపై పంచ దశలక్షయోజనంబుల భువనోకంబు వెలయిచాని |

పైనిస్వనోకంబు పంచాధికాసీతి లక్షయోజనములు లలిజలంగు |

నందుపురందరుడఖిలబృహదారక సహితృడై రాజిల్లు మహిమమీర |

దానికూర్ధ్వంబున దనరుమా హస్తోక మొగి రెండుకోటులయోజనములు |

నందుసన కాదిమానులునధికనిష్ఠ | వెలయుచుండురునిగమాంతవేత్తలగుచు

క. దానిపై సత్యలోకము | నూనతపదియారులోట్ల యోజనిములనె |

తేనియు వెలయును సృష్టికి | బూనుచువసియుంచు స్రస్థ పాలుపుగనచటన్.

చ. అనయముదానికూర్ధ్వమున సబ్జజ్యోకము మూడుకోట్లయో |

జనములుభాసిలున్ కమల సంభవుడండు చతుర్ముఖంబులన్ |

దనరుచునుండుదానిపయి | తానురసాక్షినిలోక మొప్పు యో |

జనములుమూడు కోట్లలరిశౌరి విభాసిలు నందులక్ష్మిలోన్. ౨౧౩

వ. ఈలోకంబులన్నిటికి కూర్ధ్వప్రదేశంబున నాలుగుకోట్లయోజనంబుల పొ

డవున శివలోకంబు వర్తించు నందు గౌరీసమేతుండై పరంజ్యోతియు పర

మాత్మయు పరాత్పరుండునునగు సర్వేశ్వరుండు వెలయుచుండనీయజాం

డంబునకు పరిభిత్తి పరిమాణంబు కోటియోజనంబులై యుండు భూమికు

పరిభూమర్త్యంబు పంచాశత్కోటి యోజన సరిమాణంబు గలిగియుండు.

గీ. భూనురాగ్రణులారవిస్ఫురణవినుచు | సాగరంబులుద్వీపముల్ శైలములును |

ఇసుధగలిగిన యవియెల్ల వరుసతోడ । తేటవృక్షేద మీకుచు దీపకాభి.

సీ. భూమికినకుమజు బాద్వీశమలరారు లక్షయోజన మాననలక్ష్మమగుచు ।

దానియధ్యంబున దనరుహేమనగంబు ధరణిలోకను కట్టువానితోతు ।

కరపునవేర్వేర పదియారువేల యోజనము లెన్నదినాలుగుచు పైనిసము
న్నతి నెడల్పు ।

నెన్నపదియారువేల ముప్పదియారువేల ముప్పదిరెండు వేరువేర ।

గీ. మేఖలలుమూడుగిరికూర్చుమేఖలఁబహు । తరళిఖరములబొల్పుచుధృతిఖరము

కనకమణిగోళురాట్పాలకలితమగుచు । జరునకపురి మనోహరిసంజ్ఞికంబు.

ప. ఇన్విధంబున పూర్వదిగ్భాగతంబగు శిఖరంబున నకమనోహరంబైనైకుం

తాక్యంబగు హరిపురంబు నెలంగు నుత్తర పూర్వశిఖరంబున కనకమణి

గోళురాట్పాలక విచిత్రతంబగు నజోహతిపట్టణంబు పరమాత్ముడైన శం

కరున కధిష్ఠానంబైయుండు నీయద్రింజట్టున యష్టశిఖరంబుల దిక్పాలక పు

రంబు లొప్పుచుండు. ౨౧౭

సీ. కనకాద్రిపూర్వభాగమున మందరగిరిసహస్రయోజనో ఛాయమగుచు ।

బోల్చుకదంబంబు బోలెనందూజెలంగు నమణసరో వరమనుపమముగ ।

గనుపట్టుచైత్రాఖ్య వనముమందర నగంబునకు దగ్భాగమునను ।

వెలయు నూర్వకంతము హేమమహీధరమునకుదగ్భాగంబువారధిగలసియుండు

గీ. దక్షణంబునస్వర్ణదీప్తమై గంధమూదన నగంబులకునందు మానుగద్వి ।

సహస్రయోజనకరిమాణమగుచు దనరుచుకుజంబూ ప్రక్షుప్తోన్నతముగ.

ప. ఈద్వీకంబు జంబూవృక్షసహితం బగుట జేసి జంబూద్వీపంబు నావ్రసిద్ధి

గాంచె మరియు సురాద్రికి దక్షణదిగ్భాగంబున మాన సాఖ్య సరో

వరంబు మహా వనాహ్వయంబగు నుద్యానంబు చేలు వొందు కనకాద్రికి

యామ్యభాగంబునందు నిషధమహీధరంబు రత్నదీప్తమయంబై దీపించు

నిషధమునకు యామ్యభాగంబున సువర్ణప్రభాయుతంబై హేమకూటాఖ్య

నగంబు రాజులు సీహేమకూటంబునకు యావ్యంబున హిమాలయంబువె

నిట్లు నిషధ హేమకూట హిమాలయంబు లీమూడును పూర్వ సముద్రంబు

నంటియుండు మృత్యుహిమాలయంబున ప్రత్యేకభాగంబున విప్రలాఖ్యంబగు

పర్వతంబునెలంగు నందు సహస్రయోజనోన్నతంబగు నశ్వద్ధంబుననుండు

డియు హటకాదికి ప్రత్యగ్భాగంబున అసిరోధరంబున సరోవరంబును మహాసాగరంబును నుద్యానంబురంజిల్లు మరియు భర్తాదికి ప్రత్యగ్భాగంబున తప్తకాంచనసంకశంబై వేరొండు గంధ మాదనకర్వితంబు దనసుచుండు నీయద్రీసముద్రంబునం గలసియుండు.

౨౧౯

సీ. భర్తాద్రీకుత్తర భాగంబునందొప్పు శుల్లదాడిమశుష్క భూరిదీప్తి ।
గలిగిశుభాశుభాఖ్యంబగు సాహస్రయోజనో ఛాయమగుచు ।
న్యరోధశులకునీయద్రీ స్వర్ణాద్రి కుత్తరమున నెకదిన్య సరసియుండు ।
కృత్యాహ్వామంబుండునినునొండుచుద్యానమచట శుభాశుభాఖ్యచలమున ।
గీ. కుత్తరంబుననీలాద్రియుండుదాని కుత్తరంబున శ్వేతాద్రి యొనకుదాని కుత్తరంబున శృంగాద్రియున్నతముగ । చెలువుమీరను శశదీప్తి చెన్నసంగ.
వ. ఇమ్మాడుసర్వతంబులు కల్పిచూబుధిం గలసియుండు నిష్పిథంబున కర్వితంబులతోడ సమావృతంబై మేరువుభాసిల్లు మేరుమధ్యంబున నుత్తరమార్గప్రదంబైన సూక్ష్మరంధ్రంబుగలకు మందరాచలంబు మొదలయిన నాలుగు కర్వితంబులూ మేరువునకు నర్థమానంబని తెలియబడు మాల్వవంతంబు స్థూలతరంబై దశసహస్రయోజన ప్రమాణంబై యుండు మరియునక్కనకాచలంబు దక్షిణంబున నిషధాదులు మూడును ద్విసహస్రయోజన పరిమితంబులునగు పశ్చిమంబున గంధమాధనంబు దశసహస్రయోజనంబులు గలిగియుండు మేరువునకు నుత్తరంబున నీలాచలంబు మొదలయినయవిష్ణి సహస్రయోజన పరివృతంబులై మితంబులునగు శృంగారల జలధిమధ్యంబునంగల దేశంబుకురు వర్షంబనంబడు శృంగ శ్వేతాద్రిమధ్యంబు హిరణ్యకవర్షంబునగు శ్వేతాద్రి నీలాద్రి మధ్యంబు కర్మక వర్షంబనందగు మాల్వవం జలధి మధ్యంబున భద్రాశృంగవర్షంబునగు హిమాచల సముద్రమధ్యంబు భారతవర్షంబనందగు హిమాచల హేమకూటమధ్యంబున కింపురుషాఖ్యవర్షంబు హేమకూటనిషధ మధ్యంబున హరివర్షంబనంబడు ప్రత్యగ్భాగంబున గంధమాధన వార్ధిమధ్యంబున కేశుమాల్యాఖ్యవర్షంబనం బడుమేరువచుట్టు సముద్రమధ్యంబిలా తవర్షంబును మరియుతత్రత్య జనాంబుస్త్వాదికంబు విహించెద విరుండు.

౧౨౦

కురువర్షస్థితులను జా । పరిణేయులుకనీలతనులు పరివృతశోకుల్ ।

- సురభూజఫలాహారులు । నరయత్రయోదశసహస్ర హాయనుజీవుల్. ౧౧౨
- వ. వాసుశుద్ధస్ఫటిక సంకాశులై యట్లన యాయువుగలిగి సుఖంబున వశింతు రెంతయు. ౧౧౩
- క. హైరణ్యకవర్ణస్థిత । లారయకలహరని భులున్వగోధఫలా ।
హారులునువర్చస్కులు । వారలుద్వాదశ సహస్ర వర్ణయస్కుల్.
- క. అలరమృకవర్ణంబున । గలజనులతి రమ్మచంద్ర కాంఠసదృశ వ ।
ర్ణులు నైవీతురు కే । వలమును పదకొండువేల వర్ణంబులొగిల్. ౧౧౪
- క. సుకుమారాంగులు భద్రా । శ్వక వర్ణస్థితురుత్పన్న సన్నిభవన్తుల్ ।
క్రకటస్థితి మనుదరు పాయకను త్రయోదశ సహస్రహాయనములిల్.
- క. భారతవర్ణంబునగల । వారుయుగాను గతబోధ వివిధా ।
హారులువాయుర్నియమం । దారయగాతేదువారి కవనీస్థలిలో. ౧౧౫
- సీ. జరులుకింపురవవర్ణస్తులు స్వామిపలాశకుల్ తత్తహేమాభతరులు ।
దశసహస్రబ్రహ్మణ్యుల్ దనరజీవింతురు మరిహావన్వస్త మరుజగణము ।
వివిధఫలాశనుల్ విధికాంతిపర్ణులు వెలయునాయువు పదివేలయే డ్లు ।
తాదృశాయుష్కులు తగఫలాహారులు పరిభేతు మాల్మఖ్య వర్ణజరులు ।
- గీ. గళితశోమలుస్ఫటిక సంకాశకులు । ద్వాదశసహస్ర సంఖ్యాకవత్సరములు
మనుదురిక్షుర సాహమహితులగుదు । నలములావృత వర్ణంబునందుజరులు.
- వ. ఈయప్తవర్ణంబుల జరులు జరావ్యాధి రహితులగుదురు భారత వర్ణంబునం
దలి జరులు జరావ్యాధి సమన్వితులై శుభాశుభాకర్షణంబులు సేయుచుం
దు రిభౌతవర్ణంబు కర్మభూమియనంబు దీనికితరంబు ఫలభూమియనం
దగు హిమాచల హేమకూటమధ్యంబున కైలాసపర్వతంబున నానారత్న
విచిత్రంబులగు రజతశృంగంబుల విరాజిల్లునందు గౌరీసమేతుండై మహాదే
వుండు విబుధమునిగణసంస్తూయమానుండగుచు పరమానంద నిర్భరుండై
యుండు నచ్యుతప్రముఖ నిఖిలప్రాణి సంహారనమయంబున నప్సర్యత వ
రేణ్యంబు శివునియనజ్జ బ్రహ్మాండంబు భేదించి శీఘ్రంబ వృద్ధి పొందు
నెంతయు. ౧౧౬
- గీ. అనిననూతు జూచియాశౌన కాదులు । బలికిరెలమి సూతధవ్యఫణశి యొనగ
దెలుపుమాకునీదీప్తమున నెవ్వా । దధిపుడమ్మహాత్ము నాదరమున. ౧౧౭

ప. అనిన మునులవచనంబులు విని సూతుండిట్లనియె. ౧౧౬

సీ. వనజగర్భసుతుండు స్వామంభు వాఘ్యండు గనియెప్పియ వ్రతాఘ్ని
తనూజ కమనీయసశ్యలక్షణ యుతుండాతఁడు బోచెసప్త ద్వీపభూతలంబు
నతనికినాత్మజులవిర్భవించిరి తొమ్మండ్ర నవితొమ్మిదిగను మరియు ।
ద్వీపమువ్యభజించి వేర్వేరనొసగె నాధన్యుండుతత్సృజ్జదనరె ।

గీ. వర్షమువివికరుహిరణ్యకులురమండునగపరగభద్రాశ్వభరతకింపురుషులనగ
హరియు కేతుమాలునీలుండనగవె యు తత్కుమారుల పేరులుధరణియందు

ప. ఇదిభరతుని యదిగావున భారతవర్షంబనం బడియె నాభరతునకెనమండ్రు
సుతులు నొక్కకన్యయు నుద్భవించిరి వారలకు భరతుండు భారతవర్షంబు
తొమ్మిదిగా భాగించి యధాన్యాయంబుగా నొసంగె నతని సుతుల దేశం
బులు మ్రేచ్ఛదేశంబులయ్యె తత్కుమారికా దేశంబుకుమారి ఖండస జ్జకం
బై సహస్రయోజనా యామంబువిలసిల్లె నిందుకర్మకులు వశింతురుభాగీ
రథి యమున గౌతమి సరస్వతులను కౌశికి కావేరి నర్మదులును పంపానది
యును పంపయు తుంగభద్రయు కుశయు క్షీరసథియు పాంచాలియుశూ
లియు శిఖియు పాపవినాశియు ధృతపాపియు శంవాహినియు భారద్వాజి
యు శార్వరియు చంద్రభాగాసరయు కృష్ణవేణిసింగళ నువర్ణముఖరితామ్ర
వర్ణులును కుండలిని వినాకినిని వేగవతి స్కందనదులు మొదలైన పుణ్యన
దులయందు బ్రవహించును మరియు మహేంద్రంబు మలమూచలంబు నూ
ల్యకంతంబు పాల్యాత్రంబు శక్తియు వింధ్యాచలంబు సంహుంబుననియెడు
సప్తగిరులును జెలంగు యిచ్చట కాశికాత్యాగి సప్తస్థలంబులప్రోత్తర స
హస్రశివస్థానంబులును వైదికద్వీజవాసంబులుగు ననేకాగ్రహారంబులుగలి
గి జలబూద్వీపంబు లక్షయోజన కరిమితంబైయుండు దీనింజట్టులవణపాగ
రంబు లక్షయోజన ప్రమాణంబై యుండు దీనినావరించి శాకద్వీపంబుద్వి
లక్షయోజనాయామంబై యనేకాశ్చర్య సమేతంబులగుచు నొప్పునందు
ప్రియవ్రతాత్మజుండు గోమేధికాఘ్నిండు సుతులనేష్వరంగని ద్వీపంబువే
డుభాగంబులుజేసి వారలకొసంగె నొమకీసుతున చంద్రదుందుభి వప్రజిన
నారదీయ గోమేధికాఘ్నింబులును సప్తశేలంబులును శివయు వినాపయు
నమృతయు సుకృతయు ననుదత్తకయు శుద్ధకర్మాచ్యయు సర్వకామప్రద
యు నరసప్తగిరులును నందు బ్రవహించు నెంతయు. ౧౧౭

గీ. దీనినావరించి మానుగక్షిరాబ్ధి రాజులును । ద్విలక్షయోజనములుగ్గీ రజలధి
జట్టుజెలుగుకు శద్వీపమొనర ద్వితియలక్ష యోజనములు. ౧౩౪

వ. ఇందు ప్రియవ్రతాత్మజంపు వశష్మతుండనివాడు తనయుల నేడ్వరంగని
ద్వీపంబు సప్త భాగంబు లొనర్చి యథాన్వయంబుగా కుమారుల కొసంగె
యున్నలంబును కృతుమతంబును కుమారాఖ్యంబును మేఘంబును కంట
కంబు సుమహిమంబును ద్రోవకంబుననియెడు సప్తశైలంబులు నుజ్జాయు
హస్యయు మతియు భూమ్రయు నేత్రయు సావవిమోచనియు వృత్తియు న
నుసప్తనదులిక్కు శద్వీపంబునందనకు దీనినావరించి దశసముద్రంబులు చ
తుర్ధశలక్షయోజనంబులుండు దీనింజట్టు యష్టలక్షయోజన ప్రమాణంబై
కౌంచదీపంబలరు నందప్రియ వ్రతాత్మజుండై జ్యోతిష్మతుండను వాడు
కుమారులనేడ్వరంగని ద్వీపంబు సప్త భాగంబులు జేసివారలకిచ్చె కుశేశయం
బు హరియు పుష్పావర్తంబు విద్రుమంబు హిమాద్రియుధృతిమతంబు మాం
దరంబు వనియెడు సప్తశైలంబులును శినయు నిర్ధూత పాపయు హిమయు
పూర్ణయు పునీకత యుఖిల పాపియుస్తంభయునను సప్తనదులు నందుగల
పుక్రౌంచంబు నావరించి వృతాబ్ధి యష్టలక్షయోజన ప్రమాణంబై యుండు
దీనిచుట్టుపోడశ లక్షయోజన ప్రమాణంబైన శాల్మలిద్వీపంబు భాసిల్లు
నందు ప్రియవ్రతనుతుండుద్యుతియనువాడు తనూజుల నేడ్వరంగని ద్వీపం
బు యేడుభాగంబులుగావించి వారలకొసంగె నచ్చట తిమిరంబు వామనం
బును విరుడ్ధకంబును సహ్యక్తంబును దుందుభీయు పుండరీకంబు ననియెడు
సప్తగిరులును కుముదయు కబరియు ధాతీయు ధామయు పౌండరీకయు
మనోహపమయు సంధ్యాహ్వయునను సప్తనదులుగల నందు దీని నవారిం
పోడశ లక్షయోజన పరిమితంబై యిక్షుసముద్రంబు జూపట్టు దీనింజట్టు
ద్వావిం స్వలక్షయోజన ప్రమాణంబై గోమేధికద్వీపంబు దనమనందు ప్రి
యవ్రతనుతుండుహవ్యుండనువాడు సుతులనేడ్వరంగని యంతద్వీపం బేడు
విభంబులుగా విభజించి యాత్మజులకిచ్చె నందుసింహకంబు క్లౌంచకంబు
ను ఫలకంబును తోయబడంబును చలంబును నాంబికేయంబును రమ్యగం
బుననియెడు సప్తచలంబులు సురయ యధేయకయు పుణ్యకపర్దియు సును
చారికయు కౌమారప్రళయయు నిక్షుర సయునునను సకలంగల గోమేధి

కద్వీపంబు మధునముద్రించు ద్వాత్వింశ లక్షమోజనంబై విలసిల్లు దీనిం
జట్టు పుష్కర ద్వీపంబు చతుస్సప్తి యోజనప్రమాణంబై విరాజిల్లు
నిందు ప్రియవ్రతాత్మజుండు త్యజసుండనువాడు మహాబలులగు తనయుల
నిర్వరంగని వారలకంతద్వీపంబు ద్వివిధంబుగా విభజించి యొసంగె నచ్చ
ట వృషభంబు నుహేదంబు వరుణంబు నీలాద్రియు వరాహంబు నిద్రంబు
మాహియునను సప్తపర్వతంబులును కుటిలయు శివయును ధరణియునును
నయు సింహికయు కుమానయనను సప్తనడులంగల వియంతద్వీపంబు వే
రొండు పర్వతంబు పంచలక్షయోజన ప్రమాణంబైయుండు దానియందు
నిందాద్రిదిక్పాలకులు వశింతురు దీనిజట్టు సాధూదశార్ణవంబు చతుస్సప్తి
యోజన మానంబై వెలయు ప్రతిద్వీపంబున నప్తామ్రాలు ప్రాకారంబులం
బోలె సముద్రంబులావరించి యుండు మేఘవచుంజుట్టు వార్ధి సహితంబుగా
ద్వీపంబులు నేతత్ప్రమాణంబంతయు మున్నూటమూడులక్షలై నిశ్చయం
పంబడియె నవ్వలశతకోటి యోజన ప్రమాణంబు స్వర్ణభూమి యందనరు
నావరించి చక్రచాలాచలంబు దశసహస్రయోజన సమృద్ధిదనరు దానిం
జుట్టు సప్తవింశోత్తర శతలక్షయోజన పరిమితంబై మేఖలా కారతబగుచు
మహాసముద్రంబు సెలంగుచుండు దానికవ్వల ముప్పదేనుకోట్ల ఇందొన్ని
దీలక్షల సలువదివేలయోజనంబులు తమోలోకంబుండు నవ్వల పూర్వో
క్తంబును బ్రహ్మాండభిత్తి కోటియోజన పరిమితంబైయుండు మేరుపునకు
దక్షిణపార్శ్వంబు పంచాశత్కోటి విస్తారంబునగు నితరపార్శ్వంబు లిన్విధం
బున నపరిమాణంబు జూపట్టిమేరుపునకు దగ్భాగంబున వేరొండు మహా
క్షైలాసంబు బ్రహ్మాండభిత్తి నికటంబు నందనకు నిందుశంభుండు సకలగ
ణస్తూయమాన నదాంబుజుండై మహాదేవి శోడం పరమానంద భరితుడై
తేజరిల్లునండం బహిర్భాగంబున లక్షసఖ్యాకులగు కుమ్రాలు వశింతురు.

గీ. ఎద్దిలక్షణమగు నేది ప్రమాణంబు | నలరుచుండునీయ జాండమునకు |

నదియులక్షణమగునదియ ప్రమాణంబునకల కమలజాండ సంఘములకు.

ప. అని సూతుండుదెల్పిన శౌనకాది మహామునులు సంతోషభరితాంతరం
గులై రెంతయు.

శా. విభ్వస్తోకృత యాగయాగమ శిఖావిభ్రాజినై జాంఘ్రినే ।

వాద్యస్తోరుభవాగవాగధిప పద్మాశీశ నానామరు ।

స్వాధ్యావాధిత భోగభోగధర రాయుఃద్వేణి శైలాత్మజా ।

వడ్విష్టార్థసురాగరాగ రహితస్వాంతాబ్జ భక్తావనా.

౧౩౮

క. కనకగ్రావశరాసచ । కనకాంశుక బాణరత్న కనకాభరణా ।

ఘనసారవసనత శిఖ । ఘనసారపయోధి శరణు కరుణాశరధీ.

౧౩౯

వసంతశీలకం॥ సారంగచర్మ ధర సన్నుతి బృంద చేత సారంగ వారి పరిచా

శశాంకభూషా ।

సారంగహస్తగిరిహృదయాంబుజాసా వ్సారంగశీర్షతటసంగనదీతరంగగా.

గద్య ॥ ఇది శ్రీమత్సకల సుకవి జనానుగ్రహ పాత్రీకాస్య పసనోత్త్ర

కోడూరి యెల్లవార్యపాత్రీ శంకరా మాత్య లక్ష్మంబికా తనయ

వినయ విధేయ బాలసరస్వతీ నామాంక వేంకటాచలకవిప్రణీ

తంబైన శ్రీస్కాందంబయ మహాపురాణంబునం శంకర

సహితను శివరహస్యఖండంబు నందు దక్షకాండం

బును సర్వంబును చతుర్థాశ్వాసము.

సంపూర్ణము. శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శివార్పణమస్తు ఓం ఓం ఓం

